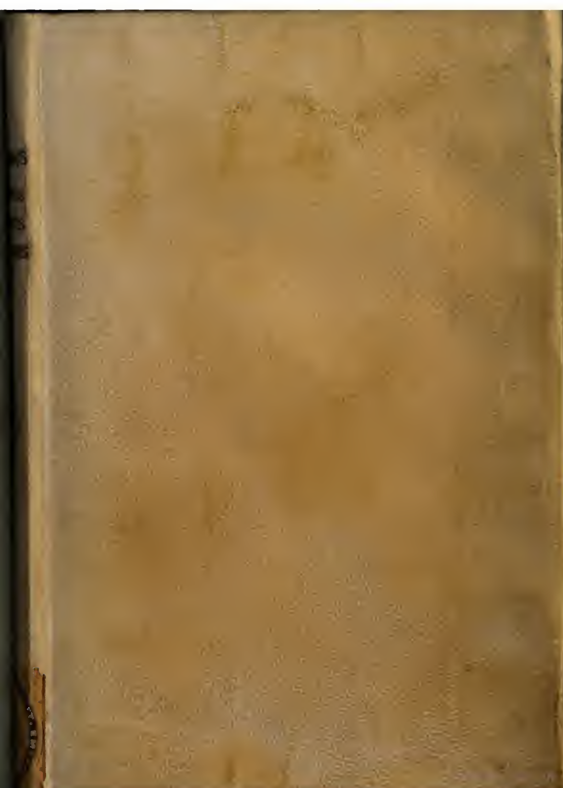
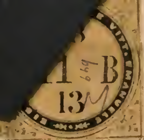

VITT. EMANUELE
B
13

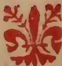
Col. Rom. Soc. Jes. Cat. Inf.

Paulus Grillādus.

Tractatus de

Hereticis: et Sortilegijs omnifariam Coitu: eorumque penis. Itē de Questionibus: & Tortura: ac de Relaxatiōe Carceratorum Domini Pauli Grillandi Castilionei: vltima hac impressiōe summa cura castigatus: additis vbilibet Summarijs: prepositoque perutili Repertorio speciales sententias aptissime continente.

1 5 4 7

Veneūt Lugd. apud Jacobū Giūcti.

Biblioteca Naz. Roma. B. S. E

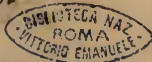
¶ Ad Reuerendiss. Dom. D. Felicem Archiepiscopum Theatin. S. D. N. Dat. Paulus Grillandus Castilionens pro fide Cliens.

Immensis legum in spacijs que sparsa latebant:
Vix bene iudicibus cognita multa viris.
Digesti in numerum, paruo contenta libello.
Jura dabit quisquis noscere vt inde queat.
Impia gens contenta deum quo iure modoqꝫ
Plectenda: & vetiti gaudia concubitus,
Querere quo debet iudex discrimine: quo ve
Nudare hic subigat crimina quenqꝫ modo.
Hos felix tibi dedico nunc venerande labores,
Quod possem maius tradere n'l habui.

Hieronymus draco Burgetanus,
ad Lectorem.

Discite iustitiam gens impia, discite mores
Pacatos, leges, scitaqꝫ ferre patrum.
Ardorem cohibete animi: cohibete furores:
Proh scelus, humano sanguine tela madent.
At nisi sponte equa es: moueant te verba Grillande
Turba scelesta: scelus debita pena manet.

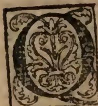
Ad Reuerendissimũ in Christo patrem Dominum. D. Felicem Archiepiscopum Theatin. Dominum Colend. Paulus Grillandus J. V. Doct. minimus.

Um Sepius fuerim Antistes Reuerẽdiss. plurium catholicorum Virorum precibus vehementer excitatus: ⁊ amicorum primatum importuna quodammodo deuictus instantia: vt de Hereticorum: Sortilegorumqꝫ vana: ⁊ reproba disciplina: quaqꝫ seuera: animaduersione ipsos iura prosequãtur: nonnulla breuiter annotarem: ⁊ que notatu digniora viderentur pro communi maxime ius dicentium commoditate in lucem ederem: ea presertim ratione: quia istorum maleficorũ secta in dies turpius irrepit ⁊ numerosius augetur: ⁊ quod auditu indignius est: plerumqꝫ Religiosi viri facinoris huius / aut inuentores / aut participes esse noscuntur. Unde criminum huiusmodi animaduersio: maleficeqꝫ artis destructio christiane Religioni non minus proficua: ꝙ laudabilis esse dignoscitur. Quia multotiens isti Sortilegi simpliciũ animos: nec talia opinantes huiusmodi fraudibus decipientes ad credulitatẽ adducũt: ⁊ in aliquã heresis speciem coqꝫ facilius ac sepius inuoluũt. Quippe Doctores de hoc veneficio paucis in locis: ⁊ rara quedã ac imperfecta quodammodo annotasse reperitur. Ea propter Materiã istius secte in iure raro tactam veluti post terga metentis spiculas colligẽs in hoc breue compendium redactam tibi: qui non modo mei: verum etiam cunctorum doctissimorum virorum semper fautor ⁊ adiutor: vereqꝫ Religiõis cultor extitisti: auctoritate: ⁊ presidio tuo illustrã dam fouendamqꝫ dicare censui. Sumere itaqꝫ Antistes religiosissime non dedignare hoc seruitutis: obseruantieqꝫ mee pignus tanqꝫ libamina quedam ex primitijs meis electa: vt tuo inuicto clipeo accincta aduersus latrantium morsus vndiqꝫ custodiatur. Cum tu verus Dux meus sis: atqꝫ vnicus Protector ⁊ Dominus sub cuius triumphantis vexillo ⁊ saluberrima vmbra spes vna: solatur mensqꝫ iam laxa quiescit. Uale tibi mihiqꝫ perpetuo sub diuo Clemente opt. Max. qꝫ. Põt. vij. candidissime Felix.

Ad Reuerendissimũ in Christo patrem et Dominum. D. Gorum Cherium Episcopũ Fanen. Bon. Romandioleq; rc. Uice legatũ Presideq; Bonon. iustissimum: ac summe meritum idẽ Paulus Gallandus obsequio deditissimus felicitatem.

Quanq̃ Reuerẽdissime Presul iam dudũ decreuerim postq̃ huius mei agelli post longos culture labores ad messem perueneram annuos fructus inde collectos in tutis horreis fideliter condere r ita precondites conseruare: vt congruis futuris temporibus ab indigentibus expetiti pro cõmuni vtilitate elargirentur. Uerumtñ: cum ab Urbe Roma ad hanc felicissimã Bononien. patriã migrare mihi summopere necessariũ fuerit: hunc tantillum laborum meorum thesaurum nulli alij dimittendum: sed mecũ potius afferendũ esse existimaui: vt cum primũ in lucẽ prodierit facilior doctrina r magis recto sermone spectantium pre oculis sese exhibeat. Tu igitur Reuerẽdissime princeps qui mihi priscus ille Mecenas vnicus protector r Dominus iã diu extitisti: neq; a teneris annis obsequentissimum sub fido tuo seruitio habuisti: nec meam modo verum: r proauorum meorum fidelitatem iamdudum expertus es. Nempe cum sis omnium doctissimorum virorum sapientissimus. non modo in hac florentissima Ciuitate verumetiam in vniuerso orbe terrarum omnes sacratissimos Antistites maxima religione mira omnium pietate honestateq; precellis/ haud immerito igit ab omnibus tam singulariter venereris timeris atq; precoleris. has inquam primas lucubrationes r vigilias nostras quas summis laboribus r vigilijs nuper perfecimus: lucide impressioni pro iudicum maxime commoditate tradere decreui tibi propterea vnico protectori absentis loco parẽtis offerendas esse cẽsuimus: vt eas solita tua benignitate amplecti digneris: ac veluti nudum infantem ex matris vtero in lucem exsurgentẽ a sinistri syderis malignitate defendas: hostiũq; incursibus emulantiumq; latrãtibus morsibus tua singularissima eloquentia tuearis: absentisq; Theatini fratris officio pietatis fungi pro communi seruo salubriter non dedigneris. Uale precor r in eternum salue.

Repertorium generale sententiarum specialium in hoc tractatu contentorum incipit.

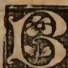
De litera A.

Bortiuum pcurãs fetus nodũ animati q̃ pena teneat. lib. ij. q̃stiõe. xiij. nu. 12. fo. lxij.
Abortiuũ procurans dupliciter potest consideralı. lib. ij. q. xiij. numero. 3. fol. lij.
Acharon nomen est diaboli. lib. ij. qõne. 3. nu. xix. fo. xvij.
Actio legis aquilie vel iniuriarum: aut de seruo corrupto competit domino pro stupro cum serua cõmisso. lib. iij. qnestione. vij. numero. 5. fo. lxxxi.
Actio calumniatoris an et qualiter contra instigatorem criminis intentetur. libro. v. de calumni. numero. 1. fo. cxxv.
Actione iniuriarum tãtum tenetur stuprum cũ ancilla in vili habita calo psistẽte cõmittens. lib. iij. q. vij. nu. 6. fo. lxxxi.
Accusator querelans instigator et sollicitator cause criminalis tenentur de calumnia. lib. v. de calũ. numero. 2. fo. cxxv.
Accusator criminis nihil probãs p̃sumitur calũniosus et ut calũniator punitur. lib. v. de calum. numero. 9. fo. cxxv.
Accusatus ab vno super diuersis criminibus vnico actu perpetratis an diuersis debeat multari penis. lib. iij. q. j. nu. 22. fo. lxviij.
Adminiculum in materia probationis duplex est. lib. iiij. q. iij. numero. 15. fo. xcv.
Adoratio diaboli sapit heresim manifestã. lib. ij. q. x. nu. 9. fo. xlix.
Aduocatus etiã sciẽter cũ excõmunicato cõicatus an incidat in excõicationẽ. lib. iij. q. x. nu. 31. f. lxxxiiij.
Adulterium pmittens dicitur sacrilegus quia sacramẽtũ violat. lib. iij. q. vj. nu. 3. fo. lxxvij.
Adulteriũ mortis pena punitur. lib. iij. q. xij. nu. 4. fo. lxxxix.
Adulterium reputatur inter minora crimina in materia dispẽsatoria. lib. iij. q. vj. nu. 8. fo. lxxviij.
Affines et sanguine coniuncti in materia fornicationis equiparatur. lib. iij. q. v. nu. 2. fo. lxxvij.
Affines cum vna et eadem coeuntes quam penam incurrant. lib. iij. q. iiij. nu. 1. fo. lxxvj.
Affinitas cõtrahitur et ex illicito cõcubitu. lib. iij. q. iiij. nu. 5. fo. lxxvj.
Amor non põt in inuitũ cadere. lib. ij. q. iij. nu. 15. fo. xvij.
Angelus quid proprie dicatur. lib. ij. q. vij. nu. 6. fo. xxxiij.
Animal brutum an arte diabolica et magica loquantur. lib. ij. qõ. vij. nu. 23. fo. xxxiij.
Anima hominis dicit in sanguine cõsistere. lib. ij. q. xiij. nu. iiij. f. lxij.
Animus occidendi an et quo casu p̃sumatur. lib. v. de absol. innocen. q. v. nu. 5. fo. cxiiij.
Appellatio non admittitur in notorijs. lib. v. q. ij. nu. 9. fo. cvij.
Apostesia differt ab heresi et scismate. lib. j. q. ij. nu. 22. fo. ij.
Apostasia proprie quid dicatur. li. j. q. ij. nu. 23. fo. ij.
Apostasia tripliciter cõsideratur. lib. j. q. ij. nu. 24. fo. ij.
Apostasia et scisma sunt species heresis. lib. j. q. ij. nu. 17. fo. ij.

Apostata quo casu sit deterioris cōditionis heretico. lib. ij. q. lvij. nume. 31. fo. xxxiij.
Apostate de iure ciuili sunt deterioris conditionis ꝙ heretici. lib. j. q. ij. nu. 25. fo. ij.
Apostatarum species sunt due. lib. ij. q. vij. nu. 30. fol. xxxiiij.
Aque visibilis ablutio quare in baptismo sit necessaria. lib. j. qōne ij. nu. 5. fo. ij.
Arrestatus fugiens an pro confesso habeatur. lib. v. de fuga incar. numero. 22. fo. cxxij.
Argumentum quid dicatur. lib. iiij. q. iij. nu. 14. fo. xcv.
Argumētum contra legem non procedit. lib. iij. q. x. nu. 22. fo. lxxxiiij.
Ars medicine non operatur in sortilegia: qz diabolus illorum autor est. lib. ij. q. ij. nu. 3. fo. xv.
Asina balaam qua virtute ipsuz fuerit bis allocuta. lib. ij. q. vij. numero. 24. fo. xxxiij.
Associans maleficiū in recessu an videatur associasse in accessu. lib. v. de absol. innocē. q. vij. nu. 2. f. cxvj.
Associans crimiosuz lz nihil agat nihilominus tenetur. lib. iij. q. x. nu. 5. fo. lxxxiiij.
Associantes raptorem post raptum commissuz qua pena teneantur. lib. iij. q. x. nu. 11. fo. lxxxiiij.
Astrologi, futura predicentes, diuersimode veniunt in penis imponēdis considerandi. libro. ij. q. xj. numero. 24 fo. liij.
Astrologi chiromanti ꝛ similes ꝙ futura predicunt an pena sacrilegij puniantur. lib. j. q. iij. nu. 10. fo. xvij.
Autoritas legis aut superioris est in omni iuramento excepta. lib. v. q. vj. nu. 6. fo. cix.
Auxilium ꝛ fauorem malefactori ꝑstātes diuersimode consideranтur. lib. iij. q. x. nu. 13. fo. lxxxiiij.

¶ De litera. B.

Baptismus est prima porta salutis. libro. j. q. ij. nu. 3. fo. ij.
Bannitus restitutus an bona in banno confiscata recuperet vel eorū valorē. lib. v. de benefi. ꝛ indulgen. princ. questione. x. nu. 1. fo. cxlj.
Banniti secundum communē vsuz loquendi qui dicantur. libro. v. de benefi. ꝛ indul. prin. q. iij. numero. 2. fo. cxl.
Banniti bona fisco applicata an in rebannitione recuperētur. lib. v. de benefi. ꝛ indul. prin. q. iiij. numero. 1. fo. cxl.
Bona hereticorū nō publicātur nisi per sententiā iudicis ecclesiastici. lib. j. q. v. nu. 12. fo. v.
Bona ab heretico facta an sint sibi meritoria ad salutem. libro. j. q. ij. nu. 28. fo. ij.
Bona i heresi facta an heretico cōuerso ꝛ penitente reuiuiscant. lib. j. q. ij. nu. 28. fo. ij.
Bona heretici fisco applicata ꝛ a fisco alienata an heretico restituto possint indifferenter vendicari. lib. j. q. vj. nu. 4. fo. x.

¶ De litera. C.

Calūniantium spēs sunt tres. libro. v. de calū. nu. 4. fo. cxxv.
Calūniator ꝑuaricator ꝛ tergiuersator qualiter differant. lib. v. de calū. nu. 5. fo. cxxv.
Calūniator qua pena puniatur. lib. v. de calū. nu. 7. fo. cxxv.

Calũnie presumptio in quibus perso nis locum non habeat. libro .v. de calũ. nu. 11. fo. xxxv.
Carceratorum detinẽdi modus iudi cis discretioni dicitur esse cõmis sus. libro .v. de fideiuss. reorum nu mero .16. fo. cxxi.
Carceres publici vel priuati qui dicã tur et an differant. li. v. de fuga in car. nu. 28. fo. cxxiij.
Carceres sunt ad custodiam non ad penã. lib. v. q. j. nu. 4. fo. cvj.
Carceris fractio cum fuga plenissi mam. facit probationem. libro .v. de fuga incar. nu. 12. fo. cxxiij.
Carnalis coitus dãnabilis est et sum me preiudiciale. li. iij. nu. 1. f. lxviij.
Casuũ conformitas iuris conformitatem exigit. lib. ij. q. xij. nu. 11. fo. lvij.
Cessante causa cessat effectus. libro iiij. q. vj. nu. 12. fo. cij.
Christus luci comparatur quia veri tas est. lib. ij. q. iiij. nu. 3. fo. xxiiij.
Christianus carnaliter cognoscẽs iu deam vel econtra iudeus christia nam: qualiter puniatur. lib. iij. q. xij. nu. 1. fo. lxxxix.
Christianus coiens cum iudea qua re mitius tractetur quam iudeus coiens cum christiana. libro .iij. q. xij. nu. 14. fo. xc.
Christianus cum extraneo fidei pro fessore coiens qualiter puniatur vel ecõtra. li. xij. q. xij. nu. 15. fo. xc.
Circumstantia aggrauat delictũ. lib. iij. q. xij. nu. 10. fo. xc.
Ciuitas an per statutum possit ali quem restituere fame. lib. v. de be nefi. et indulgen. prin. qõne. vj. nu mero. 1. fo. cxij.
Clericus cum affini coiens incestum committere dicitur. lib. iij. q. v. nu mero .3. fo. lxxvij.
Clericus adulter grauius punitur quam laicus. lib. iij. q. vj. nu. 2. fo. lxxvij.
Clericus qualiter pro crimine sodo mitico puniatur. libro .iij. q. xj. nu mero .9. fo. lxxviij.
Clericus et religiosus professus cum vna et eadem coeuntes qualiter veniant puniendi. lib. iij. q. xv. nu mero .1. fo. xcij.
Clericus pro peccato contra naturã perpetuo infamatur. lib. iij. q. viij. nu. 3. fo. lxxxiij.
Clericus incestuosus omnibus sacris ordinibus priuat. lib. iij. q. iiij. nu mero .3. fo. lxxv.
Clericus in perpetuum carcerem de trudendus dicitur primo degradari. lib. j. q. vij. nu. 2. fo. xij.
Clericus potest pro sortilegijs eccle siasticis beneficijs priuari. libr. ij. q. xj. nu. 8. fo. liij.
Clerici quãto tempore pro omni for nicatione penitere debet. libr. iij. q. ij. nu. 5. fo. lxxij.
Concubina quibus casibus dicatur legitima: vt illius filij succedant patri ab intestato. lib. iij. q. ix. nu mero .6. fo. lxxxiij.
Coiens cum meretrice agnata penã incestus incurrit. libr. iij. q. ix. nu me .5. fo. lxxxiij.
Coiens cum moniali de iure ciuili morte punitur. libro .iij. q. j. nume ro .24. fo. lxviij.
Coitus cum moniali habitus quali ter sit in foro conscientie et contẽ tioso puniendus. libro .iij. q. j. nu mero .23. fo. lxviij.
Coitus cum quacunque muliere vul gariter honesta sed occulte impu dica an sit punibilis. libr. iij. q. xj. numero .1. fo. lxxxix.
Coitus cum ea que plures affines re cepit dicitur contra eosdem affi nes incestuosus. libro .iij. q. iiij. nu mero .6. fo. lxxvj.
Coitus nefarius quid sit et quã penã

exigat.lib.iij.q.ij.nu.1. fo.lxxij.
Coitus nefarius est peccatum contra naturam humane societatis.lib. ij.q.ij.nu.2. fo.lxxij.
Coitus cum masculo est peccatum sodomiticum contra naturam humani sexus.li.iij.q.ij.nu.3. f.lxxij.
Coitus cum brutis est peccatum contra naturam humani generis.libro.iij.q.ij.nu.4. fo.lxxiij.
Coit⁹ q̄cunq; pter q̄ matrimonialis de iure canonico est reprobat⁹ et punibilis.li.iij.q.vij.n.10. f.lxxxi.
Coitus cum virgine impubere minore.xij.an.qualiter sit puniendus. lib.iij.q.vij.nu.11. fo.lxxxi.
Coitus meretricius de iure ciuili permittitur tanq̄ omnino impunibilis.lib.iij.q.ix.nu.iiij. fo.lxxxiij.
Coitus incestuosus i actu fornicario habitus mortis pena punitur.li. iij.q.iiij.nu.7. fo.lxxvi.
Coitus scienter cū affini habitus aliter punitur q̄ qui scienter.lib.iij. q.iiij.nu.2. fo.lxxvi.
Coitus mulieris nobilis cum famulo ignobili cōmissus qualiter sit puniendus. libro.iij.q.vij.numero.13. fo.lxxxi.
Coitus crimen secundum personarū diuersitatem consideratur. libro iij.nu.2. fo.lxxiij.
Coitus cum concubina alterius an veniat puniendus.libro.iij.q.vij. numero.7. fo.lxxxi.
Coitus cum meretrice etiam secreta non punitur.libro.iij.q.vij.numero.8. fo.lxxxi.
Coitus cōtra naturam tripliciter cōsideratur. libro.iij. qōne.vij. numero.1. fo.lxxxiij.
Coitum cum moniali quot peccata mal i dicatur inducere.lib.iij.q.i. nume.19. fo.lxviii.
Coitus ille nefarius dicitur quasi sit nefas de illo loqui.lib.iij.q.ij.numero.8. fo.lxxiij.
Compositio cum fisco loco pene succedit.li.v.de penarum compo.q. vi.nu.2. fo.cxx.
Compositio per curiam aut fiscum partibus absentibus facta an sit valida.lib.v.de penarum compo. q.v.nu.3. fo.cxx.
Compositio quid in actu iudiciali dicatur.lib.v.de penarum compo. q.i.nu.1. fo.cxvi.
Compositio non fit indifferenter cū omnibus personis lib.v.de pena rum compo.q.ij.nu.1. fo.cxviij.
Compositio qualiter sit tute facienda libro.v.de penarum compo.q. iiij.nu.2. fo.cxix.
Cōpositio priuata potest sola parte contenta fieri: ꝛ an talē procurās compositionem dicatur fateri delictum.lib.v.de penarū compo. q.iiij.nu.3. fo.cxix.
Compositio facta cum fisco vel curia cum consensu partis offense an sit valida.lib.v.de penarum com po.q.v.nu.1. fo.cxx.
Compositio facile fit vbi non cōstat de culpa.lib.v.de penarum compo.q.iij.nu.4. fo.cxviij.
Cōpositio parte non vocata vel non contenta nulla est.lib.v.de penarum compo.q.iij.nu.5. fo.cxviij.
Compositio in materia penarū quid sit.lib.v.de penarum compo.q.i. nume.3. fo.cxvi.
Compositio in penalibus dupliciter consideratur.lib.v.de penarū cōpo.q.i.nu.4. fo.cxvi.
Compositio debet de partium cōsensu fieri alias extorsio dicitur.lib. v.de penarum compo.q.i.numero.v. fo.cxvi.
Compositio dicitur gratiam in se cōtinere.lib.v.de penarum compo.

q.ij.nu.3. fo.cxviij.
Compositio non fit faciliter post latam sententiam.lib.v.de penarum compo.q.j.nu.11. fo.cxvj.
Compositio in actu penali plura presupponit consideranda.lib.v.de penarū cōpo.q.j.nu.8. fo.cxvj.
Compositio non admittitur in criminibus atrocibus.lib.v.de penarū compo.q.j.nu.9. fo.cxvj.
Compositio in quibus criminib9 fieri possit.lib.v.de penarum cōpo. q.iij.nu.1. fo.cxviij.
Cōpositio non fit in criminibus atrocibus principe incōsulto lib.v.de penarū cōpo.q.iij.nu.2.fo.cxviij.
Compositio succedit loco pene.libr. v.de penarum compo.qōne.j.numero.13. fo.cxvj.
Cōpositio in materia penali an etiam famā deleat.lib.v.de penarū compo.q.j.nu.14. fo.cxvj.
Compositiōe semel in curia facta an poterit iudex nouis indicijs supuenientibus inquisitiones facere libro.v.de penarum compo.q.vj. nume.1. fo.cxx.
Cōpositiones penales nō fiunt absque causa rationabili.lib.v.de penarū cōpo.q.j.nu.7. fo.cxvj.
Condemnandi potestatem habens habet et absoluendi.libr.v.de benefi.et indul.pn.q.vj.nu.3. fo.cxij.
Condemnatio expensarum fit in causis criminalib9 qualitercūque procedatur.lib.v.de expen.dam.et interesse.nu.2. fo.cxxvij.
Cōdemnatus ad mēbri mutilationē an puniet in mēbro valido an debili.lib.v.q.iiij.nu.1. fo.cviij.
Condēnatus ad mēbri amputationē si illo careat an poterit in alio puniri.lib.v.q.iiij.nu.2. fo.cviij.
Confessio in tortura facta et postea negata an aliam torturam inducat.lib.iiij.q.vij.nu.13. fo.ciij.
Confessio et conuicto in ciuilibus an remedium appellationis tollat. lib.v.q.ij.nu.7. fo.cvij.
Coniectura quid dicatur.lib.iiij.q.ij. nume.16. fo.xcv.
Consanguinei vel amici homicide post commissum homicidum ipsum in locum tutum deducentes an censeant criminis participes. lib.v.de absolu.innocen.q.vij.numero.1. fo.cxv.
Consensus parentum an debeat nuptijs filie interuenire.libr.iij.q.x. nume.43. fo.lxxxiiij.
Consilium ad finem licitum tendēs non reprobatur qualitercunque fiat.lib.iij.q.x.nu.32. fo.lxxxiiij.
Consuetudo torquēdi milites decuriones et similes a tortura exemptas an sit valida.libro.iiij.q.vj. numero.4. fo.ciij.
Consulēs malefactorem assuetum qui nihilominus etiam absque consilio malefecisset an penam incurrat. lib.iij.q.ix.nu.21. fo.lxxxiiij.
Consulens vel persuadens malum qua pena teneatur.lib.iij.qōne.x. nume.14. fo.lxxxiiij.
Consulenti an facto non secuto pena imponatur.lib.iij.questiōe.x.numero.19. fo.lxxxiiij.
Conuersantes cū sortilegis sunt puniendi.lib.ij.q.xj.nu.13. fo.liij.
Conuictus et sponte cōfessus an ab executione sententie possit appellare.lib.v.q.ij.nu.3. fo.cvij.
Conuictus duntaxat condemnatus post sententiam antem confessus an habeat remedium appellationis.lib.v.q.ij.nu.8. fo.cvij.
Corpora a demonibus assumpta an sint vera vel fantastica.libro.ij.q. vij.nu.7. fo.xxxiiij.
Corpora a demonibus assumpta ex

qua materia sint.lib.ij.q̄one.vij. numero.8. fo.xxxiij.
Corpora a demonibus assumpta an virtutem habeant generatiuam lib.ij.q.vij.nu.8. fo.xxxiij.
Corporis cruciatus etiam minimus maior est omni pena pecuniaria. lib.iiij.q.xij.nu.x. fo.ciiij.
Correctio et pena dicitur quedam medicina ad disciplinam reuocatoria.lib.v.de penarum compo.q. ij.nu.4. fo.cxviij.
Corrumpēs parte pecunia vel alr vt illā decipiat nō euitat infamiā.li. v.de penarū cōpo.q.j.nu.15.f.cxx.
Crimen incestus a laico commissum potest dupliciter considerari.lib. iij.q.iij.nu.4. fo.xxv.
Crucis signum inhoneste deturpans et iniquo maculans an sacrilegiū committere dicatur.lib.iij.q.j.nu mero.17. fo.lxviij.
Crimen intentum probans an dicatur calumniator.lib.v.de calum. nume.6. fo.cxxv.
Crimen heresis habet duo extrema substantialia viciosa.lib.j.q.j.nu me.12. fo.j.
Crimē manifestum grauius punitur q̄ occultū.li.iij.q.x.nu.20.f.lxxxiiij.
Culpa maior maiorem vindictā exigit.lib.j.q.iij.nu.2. fo.iiij.
Custos carcerum rem carnalem explēs cum incarcerata quā penam incurrat.lib.iij.q.xiij.nu.1.fo.xcij.
Custos carcerum tenetur carceratam mulierē debite tractare et illesam custodire.lib.iij.q xiij.nu.2.f.xcij.

Delitera D.

Damnatus heresi le se maiestatis rap. vir. et similibus criminibus an obtenta gratia ad omnia incommoda cēsea tur restitutus lib.v.de benefi. et indul.prin.q.j.nu.1. fo.cx.
Debitor an impune possit aufugere.libro.v.de fuga incarce.numero.32. fo.cxxiij.
Declaratio dictionis vel termini a diffinitione proficiscitur.lib.j.q.j. nume.1. fo.j.
Delictum vnius non debet in alterius detrimentum retorqueri.lib. v.q.iij.nu.2. fo.cvij.
Demō potest assumpto corpore coire et generare.lib.ij.q̄one.vij.numero.12. fo.xxxiij.
Demones magicis artib9 aduocati signis ritibus et carminib9 ipsorū magorum etiam inuiti comparere coguntur.lib.ij.q.iij.nu.18. fo.xvij.
Demones multa agere ex eorum natura possunt sed a diuina maiestate impediuntur.lib.ij.q.vij.numero.13. fo.xxxiij.
Demones non faciunt miracula sed bene angeli boni et homines.lib. ij.q.vij.nu.14. fo.xxxiij.
Demones possunt de permittente in corporali specie hominem vere de loco ad locum deferre.li.ij.q.vij. nume.18. fo.xxxiij.
Demones dicuntur sanguinem amare.lib.ij.q.ij.nu.9. fo.xv.
Demones possunt in homines dupliciter operari.lib.ij.q.vij.nume ro.17. fo.xxxiij.
Demonis virtus vehemēs est et acuta.lib.ij.q.vij.nu.16. fo.xxxiij.
Demoni naturaliter conuenientia et a deo sibi concessa que sint.lib. ij.q.x.nu.3. fo.xlviij.
Denegatum vni ex pluribus ceteris censetur esse concessum: et ecōtra quod vni ex pluribus nominatis conceditur: ceteris videtur denegatum.lib.j.q.v.nu.10. fo.v.
Deus nullam recipit temporis di-

stinctionem.libro.ij.qõne.iij.numero.8. fo.xvij.

Deusquandoq; impedit diabolicã operationem ad cõseruationem christiane religionis.lib.ij.q.ix.nu.3. fo.xlviij.

Deusquare permittat diabolũ suã diuinatẽ deturpare z persequi.li.ij.q.vj.nu.15. fo.xxvj.

Deo soli reseruata que sint.lib.ij.q.x.nu.2. fo.xlviij

Determinabile relatũ ad plura determinabilia debet illa equaliter determinare.libro.ij.qõne.xij.numero.12. fo.lviij.

Diabol9 potest multa artificiose sortilegia docere etiam incõmodissima z humane nature contraria.lib.ij.q.vj.nu.10. fo.xxvij.

Diabolus futura predicit licet ficte lib.ij.q.vj.nu.6. fo.xxvij.

Diabolus potest somnia z imaginationes in humanis mentibus imprimere.lib.ij.q.vij.nu.2.f.xxxij.

Diabol9 summopere abhorret signũ sancte crucis z insignia dominice passiõis.li.ij.q.v.nu.5.f.xxiij.

Diabolus duas manus habuisse dicitur:vnam attrahentem:alteram compellentem.lib.ij.qõne.v.numero.6. fo.xxiiij.

Diabolus aut sortileg9 an possit nocere corporibus christianorũ.lib.ij.q.viij.nu.1. fo.xlvij.

Diabolus summopere nititur christianos a vero cultu auertere.li.ij.q.vij.nu.5. fo.xxxiij.

Diabolus cognoscit omnia malefacta z occultissima.lib.ij.q.vj.numero.4. fo.xxvij.

Diabolus an naturaliter Christũ super pinnaculũ templi detulerit.lib.ij.q.vij.nu.19. fo.xxxiij.

Diabol9 multa cognoscit.libro.ij.q.vj.nu.9. fo.xxvij.

Diabolo sacrificãtes vt ad honores perueniant qua pena mulctẽtur lib.ij.q.xj.nu.28. fo.liij.

Dictio nunq̃ est vniuersaliter exclusiua temporis z loci z cuiuscumq; alteri subiecti mixta quõã pponitur.lib.j.q.v.nu.15. fo.v.

Dictio quasi est nota impropriet atis lib.iij.q.f.nu.16. fo.lxxxiiij.

Dictiones iste continuo ilico incontinenti z similes quid importent.li.j.q.v.nu.5. fo.v.

Diffinitio vera que debeat continere lib.j.q.j.nu.2. fo.j.

Dispositio legis vnice.C.de nili agge.nõ rũpen.quo casu locũ non habeat.lib.iij.questione.x.numero.34. fo.lxxxiiij.

Dispõ.l.ij.q̃ũ ap.nõ rec.multis casibus limitaf.li.v.q.ij.nu.5.f.cvij.

Dispositio legis vnice.C.de rap.vir. an locum habeat in rapiente masculum libidinis causa.lib.iij.q.x.nu.9. fo.lxxxiij.

Dispositio.l.qui cõtra.C.de incestis nup.non procedit in ignorãtib9 vel minoribus.lib.iij.qõne.ij.numero.9. fo.lxxij.

Distinctio non habet locum in criminibus.lib.iiij.q.v.nu.4. fo.cj.

Diuersa crimina ex eodem facto orta an diuersis penis sint adiudicãda.lib.iij.q.j.nu.21. fol.lxviij.

Diues z nobilis persona pro crimine etiam capitali detẽtus an ad eius petitionẽ sit mittẽd9 z in loco honesto detinendus.lib.v.de fideiuss.reorum.nu.14. fo.cxxj.

Diues z pecuniosus de crimine suspectus z in iudicium deductus an sub obligatiõe propria sub pena pecuniaria debeat relaxari.li.v.de fideiuss.reorum.nu.12. fo.cxx.

Diuinatio est pricipalis species sortilegij.lib.ij.q.ij.nu.5. fo.xv.

Diuinatio p somnia an sit prohibita et punibilis.lib.ij.qone.xj. numero.31. fo.liij.
Diuinationum genera sunt quatuor lib.ii.q.ij.nu.6. fo.xv.
Diuinatores multipliciter nucupantur.lib.ij.q.ij.nu.7. fo.xv.
Docens sortilegiu et addiscens equaliter veniunt puniendi.li.ij.q.xj. nu.16. fo.liij.
Doctores non sunt torquendi.li.iiij. q.vj.nu.5. fo.cij.
Donationes constante nefando matrimonio facte an sint aduenientedisiunctione reuocande.lib.iij. q.ij.nu.11. fo.lxxiij.
Duobus semel insultantibus an in altero illorum presumatur suijpsi defensio.li.v.de absol.innocc.q. vj.nu.5. fo.cxv.

Dc litera E.

Ecclesia dz sanguinē abhorrere. li.v. de penarū cōpo.q. j.nu.6. fo.cxvj.
Ecclesia an sortilegijs fidē adhibere possit.li.ij.q.vj.nu.12.fo.xxvij.
Episcopus super qbus penis dispēsare possit cū clerico.li.iij.qone. ij. .nu.7. fo.lxxiij.
Episcopus non dispēsat in criminibus maioribus.li.iij.qone.vj.nu me.6. fo.lxxvij.
Episcopus potest in stupro simplici fornicatiōe et similibus dispēsare. lib.iij.q.vj.nu.7. fo.lxxvij.
Error qd sit.li.iiij.q.iij.nu.18.f.xcv.
Error circa ea que sunt fidei heresiz inducit.lib.j q.ij.nu.4. fo.j.
Excōmunicatus ob contumaciā an si per annum fuit in eadem excōmunicatione cōtumax poterit vt hereticus cōdemnari.li.j.q. vij. nu.6. fo.xij.
Executio sentētie quid dicatur.lib. v.q.j.nu.1. fo.cvj.
Executio sentētie in causis criminalibus an sit ilico post sententiam facienda.lib.v.q.ij.nu.1. fo.cvij.
Executio sententie quo casu sit post latam sententiam facienda.lib. v. q.ij.nu.2. fo.cvij.
Exemplum sortilegij impedientis coitum et virtutem generatiuā. lib. ij.q.vj nu.13. fo. xxvij.
Exemplum mirabile sortilegij.lib.ij. q.vj.nu.7. fo.xxvij.
Exemplum sacerdotis hispani pceps pphanas i suis sacrificijs offerre psueti lib.ij.q.xvij.nu.2.f. lxvj.

De litera F.

Facilitas venie incentiuum tribuit delinquendi.libro.v.de penarum compo. questione.ij. numero.6. fo.cviij.
Factum lege permittente non punitur.lib.iij.q.iiij.nu.8. fo.lxxvj.
Fama vulgaris quid sit.lib.iiij.q.iij. nu.8. fo.xcv.
Fama dupliciter cōsideratur.lib.iiij. q.iij.nu.5. fo.xcv.
Fama in homine quid sit.lib. iiij. q. iij.nu.6. fo.xcv.
Fame restitutio diuersimode consideratur.lib.v.de benefi.et indu.. prin.q.vj.nu.2. fo. cxij.
Famulus fugiēs a domo domini presumitur reus rerum tempore sue fuge amissarum.lib.v.de fuga in car.nu.31. fo.cxxiij.
Febris est morbus naturaliter in humano corpore causatus.libro.ij. qone.xij.nu.3. fo.xxxiij.

Ficta probatio an possit eē sufficiēs ad vltimū suppliciū inducendū. lib.j.q.x.nu.2. fol.xiij.
Fictio qualiter definiatur.lib.iiij.q. iiij.nu.13. fol.xcv.
Fideiussio quando sit in' actibus iudiciarijs necessaria.lib.v.de fideiusso.reorū.nu.1. fol.cxx.
Fideiussor an pro reo arbitrarie puniendo sit admittendus.lib.v.de fideius.reorum.nu 9. fol.cxx.
Fideiussor rei debet esse idone9. lib. v.de fideius.reorū.nu.4. fo.cxx.
Fideiussor non potest sed penā corporalē pro reo exponere.lib.v.de fideius.reorū.nu.7. fo.cxx.
Filius ex demonis coitu generatus cuius fili9 dici debeat.li.ij.q.vij. nume.12. fol.xxxiij.
Filij ex mfrimonio christiani ⁊ iudee procreati non dicuntur legitimi. lib.iij.q.xij.nu.5. fol.lxxxix.
Filij presbyterorū dicunt incestuosi. lib.iij.q.xv.nu.3. fol.xcij.
Filij aut parentes mulieris raptean impune possunt raptorem occidere.lib.iij.q.x.nu.7. fol.lxxxiij.
Filij ex incestis nuptijs procreati an succedant in bonis parētum. lib. iij.q.ij.nu.12. fo.lxxiij.
Filij alicuius heretici an si sint fideles succedant in bonis paternis. lib.j.q.iiij.nu.1. fol.v.
Filij hereticorum debent in perpetua paupertate sordescere:⁊ i hac vita viles haberi.lib.j.q. iiij. numero.3. fol.v.
Filij innoxij quo casu sint ob delictū patris puniendi.libro.j.q.iij. numero.5. fo.iiij.
Filij ex damnato coitu nati incapaces sunt successionis.li.j.q.iij.numero. 6. fo.iiij.
Fornicatio clerici qualiter in foro iudiciali puniatur.libro.iij.q.ij.numero.6. fo.lxxiij.
Fornicatio simplex qualiter puniat. lib.iij.q.ix.nu.1. fol.lxxxiij.
Fornicatio simplex qualiter in clericis puniri dicatur.lib.iij.q.ix.numero.3. fo.lxxxiij.
Fornicationē committens cum nouerca:socru:nuru:priugna:cognata:⁊ similibus qualiter veniat puniēdus lib.iij.q.v.nu.1. fo.lxxvi.
Fornicatio potest ratione circunstātie pro incestu haberi.lib.iij.q.v. nume.5. fo.lxxvij.
Fratres germani vnam ⁊ eādē carnaliter cognoscentes quā alter postea ducat in vxorem quā penam incurrant.li.iij. qō. iiij.numero.4. fol.lxxvj.
Fuga officialis tempore sindicatus fugientis quid inducat. de fuga incar.nu.9. fol.cxxij.
Fuga quādoq; plenam inducit probationem.lib.v.de fuga incar.numero.16. fol.cxxiij.
Fuga receptatoris fugitiuum quid operatur.lib.v.de fuga.incar. nume.11. fo.cxxiij.
Fuga incarcerati an possit cōtra potestatē vel iudicē probare.lib.v. de fuga incar.nu.24. fo.cxxiii.
Fuga incarceratorum dupliciter cōsideratur.lib.v.de fuga.incar.numero.1. fo.cxij.
Fuga que fit ante incarcerationē aut criminis probationē inducat.li. v.de fuga.incar.nu.2. fo.cxxij.
Fuga criminosi maleficium reputat. lib.v.de fuga.incar.n.3. fo.cxxij.
Fuga quandoq; semiplenā facit probationē.lib.v.de fuga incar.nume.4. fo.cxxij.
Fuga criminosi magnā presumptionem inducit.lib.v.de fuga incar. nume.5. fol.cxxij.
Fuga an possit dici delictū.lib v.de

Fuga incar.nu.6. fol.cxxiij.
Fuga vnius an alterius criminis probationem inducat.lib.v.de fuga incar.nu.7. fol.cxxiij.
Fuga quandoque nihil operatur.lib.v.de fuga incarce.nu.8. fo.cxxiij.
Fugiens presentiam iudicis crudelis an excusetur a fuga.li.v.de fuga incarce.nu.18. fo.cxxiij.
Fugiens a carcere de custodis licentia non tenetur.sed ipse custos.li.v.de fuga incarce.nu.6.fo.cxxiij.
Fugiens a carcere priuato an pro confesso habeatur.lib.v.de fuga incar.nu.27. fo.cxxiij.
Fugiens ad superiorem an dicatur fugitiuus.lib.v.de fuga incar.numero.20. fol.cxxiij.
Fugiens animo reuertendi et sponte rediens an probationem augeat. li.v.de fuga incar.n.13. fo.cxxiij.
Fugiens et cito sponte reuertens non dicitur fugitiuus.lib.v.de fuga incar.nu.14. fo.cxxiij.
Fugiens a carceribus multis casibus excusatur lib.v.de fuga incarce. numero.23. fo.cxxviij.
Fugiens a carcere vel custodia habetur pro confesso.lib.v.de fuga incar.nu.21. fo.cxxiij.
Fugitiui an et qualiter sint ad sententiam citandi.lib.v.de fuga incar. numero.23. fo.cxxiij.
Futura an possint impune pnostica ri.lib.ij.q.xi.nu.19. fo.liij.
Futurorum duplex cognitio.libr.ij.q.vi.nu.5. fo.xxvij.

¶De litera.G.

Generaliter et indistincte dictum debet generaliter et indistincte interpretari.libr.j.q.j.v. numero.14. fo.v.
Gradus torture sunt quinque.libr.iij. q.ij.nu.2. fo.xciij.
Gratia quam hereticus obtinuit a principe per nimodum indulgentie ad quid valeat.libro.j.quone.vj. numero.ij. fo.x.

¶De litera.H.

Heremita vnde et quare dicatur.lib.j.q.j.nu.10. fo.j.
Heresis aposta sis et scisma dif ferunt.li.j.quo.j.nu.13. fo.j.
Heresis generaliter sumpta qualiter definiatur.lib.j.q.j.nu.3. fol.j.
Heresis est crimen ceteris detestabilius quia directe contra deum committi dicitur.lib.j.nu.1. fo.j.
Heresis dicitur crimen lese maiestatis diuine.lib.j.nu.2. fol.j.
Heresis appellari potest pestis et labes.lib.j.q.j.nu.5. fol.j.
Heresis in quas personas cadere possit et an in iudeum sarracenum et huiusmodi personas extranei iuris.lib.j.q.j.nu.6. fo.j.
Heresis tria presupponit.libr.j.q.ij. numero.16. fo.ij.
Heresis impropria que dicatur. libr.j. q.ij.nu.17. fo.ij.
Heresis circa quos consistat articulos.vsque ad.nu.14.exclusiue lib.j. q.ij.nu.6. fo.ij.
Heresis vnde dicatur.li.j.q.j.nu.8. fo.j.
Heresis comparatur iudicio familie herciscunde et quare.ibi.nu.ix.
Hereses leges que sint.lib.j.quone.j. numero.11. fol.j.
Hereticus quando debeat penitere et suam heresim reuocare an in continenti quo est deprehensus an in quacunque parte iudicij.lib.

f.q.v.numero.3. fol.v.
Hereticus qlibet est apostata: sz nō omnis apostata est hereticus. li. f.q.ij.nu.26. fol.ij.
Hereticus dupliciter consideratur. lib.j.q.ij.nu.1. fo.ij.
Hereticus proprie dicitur aberrans a fide catholica.lib.f.qōne.ij.numero.2. fo.ij.
Hereticus ille dicitur qui cupiditatis causa gignit vel sequit nouaz ptra christianā fidem opinionē. lib.f.q.ij.nu.15. fo.ij.
Hereticus qui heresiz abiurauit an in suis bonis restituat etiaz fisco applicatis.lib.j.q.vi.nu.1. fol.x.
Hereticus z scismatic9 cū diabolis eterno incendio sunt adiudicandi.lib.j.q.v.nu.11. fo.v.
Hereticus potest in quacunqz parte iudicij penitere.libr.j.q.v.numero.9. folio.v.
Hereticus per annum absens z cōtumax an illius bonis fisco applicatis rediens et comparens admittatur ad sua bona z sui defensionem.lib.f.q.viij.nu.3. fo.xij.
Heretico an sit locus penitentia ita vt a pena ciuili liberetur.lib.j.q. v.nu.1. fo.v.
Heretico condēnato z reuocato q̄ pena sit imponēda.lib.f.q.vij.numero 1. fo.xij.
Heretico et relapso in extremis penitenti non sunt ecclesiastica sacramenta deneganda.libr.j.q.v. nume.17. fol.v.
Heretici tam clerici q̄ laici qua pena veniant puniendi.libr.j.q.iij. nume.4. fol iiij.
Heretici quadruplici pena veniunt puniendi.lib.j.q.iij.nu.3. fo.iiij.
Hereticis nemini licet aliquo mō vel quādocunqz aliqnid de bōis suis relinquere. libro.j.qōne.ix. nume.3. fol.xiij.
Hereticoruz receptatio omnino est interdicta.lib.j.q.ix.nu.2.fo.xiij.
Homicidium in multorum p̄sentia et comitatu commissum diuersimode in materia penali et respectu astantium cōsideratur. lib.v. de absolut.innocen.questione.v. nume.3. fo.cxiiij.
Homicidium sine dolo commissuz pōt vltimo supplicio puniri.li.ij. q.xij.nu.3. fo.lviij.
Homo liber regulariter nō torquetur in causa pecuniaria.lib iiij.q. vij.nu.7. fo.cij.

De litera. J.

Ignorantia an liberet a pena in materia fornicatiōis vel incestus. libro tertio.qōne.iiij.numero.3. fol.lxxvj.
Ignorantia siue nescientia quid sit z qualiter definiatur.lib.iij.q.ij. nume.17. fo.lxxxv.
Ignorātia facti liberat a pena in casu matrimonij.lib.iij.qōne.xij.numero.6. fo.lxxxix.
Ignorantie z lapsui etatis quādoqz in penalibus parcitur.li.iij.q.iij. nume.8. fo.lxxv.
Imaginem crucis vel alterius sancti indigne tractans qua pena sit puniēd9.lib.ij.q.xj.nu.21. fo.liij.
Imagines baptisantes vt sortilegiū exerceeant qua pena veniāt puniēdi.lib.ij.q.xj.nu.23. fo.liij.
Imagines indebite z viliter tractantes an sint heretici habēdi.lib.ij. q.x.nume.12. fo.xlix.
Imagines an in sortilegijs aliqnid operenf.lib.ij.q.v.n.12. fo.xxiiij.
Imagines facere ad amorem puo-

cādū superstitiosuz dicit potiꝰ ꝙ̄ hereticū.lib.ij.q.x.nu.6. fo.xlix.

Impositio manus violente in personam sacrā dicit sacrilegiū grauissimū.li.iij.q.j.nu.16. fol.lxviij.

Improuide accidentia fato non culpe imputantur.lib.ij.qōne.xij.nume.8. fo.lviij.

Incarceratus ꝛ innocenter tortus ꝛ damnificatꝰ an ꝛ quod remediū habeat restitutionis.lib.v.de absolu.innocē.q.iij.nu.1. fo.cxiiij.

Incarcerati omnimoda defensio pmittit.lib.iij.q.x.nu.30. f.lxxxiiij.

Incestus an cū affine meretrice vel impudica committi dicatur ꝛ an puniāt.lib.iij.q.iiij.nu.9.fo.lxxv.

Incestus in actu fornicationis commissus pena mortis de iure ciuili punitur.lib.iij.q.iij.nu.6.fo.lxxv.

Incestus in forma matrimonij ignorāter commissus qualiter puniatur.lib.iij.q.iij.nu.7. fol.lxxv.

Incestus quid sit ꝛ cum quibus personis committat: ꝛ quibus penis puniatur.lib.iij.q.iij.nu.1.fo.lxxv.

Indiciū non debet a tortura inchoari.lib.iiij.q.v.nu.2. fol.c.

Indulgentia indigno indulta dicit ad prolapsuz prouocatoria.lib.v.de pena ꝫ ꝑpo.q.ij.nu.5.fo cxviij.

Infamia quid dicatur.lib. iiij.q. iij. nu.7. fol.xcv.

Infirmitates corporales an possint licite sortilegijs amoueri.lib.ij.q.vj.nu.17. fo.xxvij.

Infans intra quod tempus dicatur in vtero formatus.lib.ij.q.xiij.nume.5. fol.lxij.

Infans in vtero dicit virtute planetarum fomētari ꝛ vegetari.lib.ij.q.xiiij.nu.6. fo.lxij.

Infans septem mensiū potest viuere ꝛ octo nō: ꝛ quare.lib.ij.q. xiij. nume.7. fo.lxij.

Indicia legitima que dicant.li.iiij.q.iij.nu.24. fo.xcv.

Indicia ad torturā sufficientia que sint.lib.iiij.q.iij.nu.1. fol.xcv.

Indicium dupliciter ꝯsideratur.lib.iiij.q.iij.nu.2. fol.xcv.

Indicium semiplenum ꝛ dubitatuz quod dicatur.libro.iiij.qōne.iij.nume.3. fol xcv.

Indicium plenū ꝛ indubitatū quid sit.lib.iiij.q.iij.nu.4. fol.xcv.

Iniuria vni de familia illata censetur toti familie facta. lib.iij.q.x.nume.8. fol.lxxxiiij.

Innocentia non presumitur in clerico male conuersationis.lib.v.de absolu.innocē.q.vj.nu.6.fo.cxv.

Innocēs quis dicatur: ꝛ an innocēs ꝛ culpabilis sint idē.lib.v.de absolu.innocē.q.ij.nu.5. fol.cxij.

Innocentia potius ꝑsumitur ꝙ̄ culpa.libro.v.de fideiuss. reorum.numero.15. fo.cxxj.

Innocentia probatur per testes etiā de iure alias non admittendos. lib.v.de absolu.innocen.q.iij.numero.3. fo.cxiij.

Intellectus.§.ignoscitur.l.sup.ff.ad silla.lib.iiij.q.vj.nu.10. fol.cij.

Intellectus angelicꝰ an post lapsuz fuerit obtenebratus vel diminutus.lib.ij.q.vj.nu.2. fo.xxvij.

Intentio corrumpit actuz qui aliter excusari poterat.libro.ij.q.xij.numero.14. fol.lviij.

Interrogatio nuda vel leuis territio non dicitur questio.li.iiij.q.j.numero.2. fo.xciiij.

Instigantes et sollicitantes causam criminalem quo casu de calumnia teneātur.lib.v.de calum.numero.10. fol.cxxv.

Iudeus an ob matrimoniuz cū christiana cōtractuz possit morte puniri.lib.iij.q.xij.nu.11. fo.xc.

Iudeus

Judeus contrahēs matrimoniū cū xpiana an sit seculari curie subdē dus. lib. iij. q. xij. nu. 9. fo. lxxxix.
Judeus carens signo deferri inter christianos solito si peccet cū christiana presumitur dolo peccasse. lib. iij. q. xij. nu. 13. fol. xc.
Judeo quodam Auinione ob matrimonium cum christiana contractum fuerunt testiculi amputati. lib. iij. q. xij. nu. 12. fo. xc.
Judex ex cā leges z statuta transgrediēs an periuriū incurrat. lib. v. q. vj. nu. 15. fol. cix.
Judex pōt in supplemētū legis agere. lib. v. q. vj. nu. 13. fo. cix.
Judex pōt etiam de iure municipali penas statutarias immutare. lib. v. q. vj. nu. 10. fo. cix.
Judex qui primum fecit carceratum innocentiā debet illū absoluere. lib. v. de absol. innocē. q. j. nu. 1. fo. cxij.
Judex ecclesiasticus nullam habet sanguinis iurisditionem. lib. v. q. nune. 15. fo. cviij.
Judex ecclesiasticus procurans sanguinis effusionē irregularitatē incurrit. lib. v. q. v. nu. 2. fo. cviij.
Judex an possit penas a lege statutas augere minuere alterare aut cōmutare. lib. v. q. vj. nu. 1. fo. cix.
Judex nō pōt suā sniam immutare. lib. v. q. vj. nu. 3. fo. cix.
Judex potest ex causa penam iuris commutare. libro. v. qō. vj. numero. 8. fo. cix.
Judex potest ex causa penam infamie permutare. lib. v. qōne. vj. numero. 9. fol. cix.
Judex potest in minoribus delictis quandocūq; ad compositionē deuenire. lib. v. de penarum cōpo. q. iij. nu. 6. fol. cxviij.
Judex ex cā pōt compositionē in criminalibus inducere. lib. v. de penarum cōpo. q. iij. nu. 3. fo. cxviij.
Judex circa reorū custodiā et detentionis modū dicitur habere magnum a lege arbitrium. lib. v. de fideiuss. reorum. nu. 13. fol. cxx.
Judex nolēs reū fideiussoribus idoneis relaxare pōt corā sindicatu cōueniri actiōe iniuriarū. lib. v. de fideiuss. reorū. nu. 3. fo. cxx.
Judex cōtra aliquē p viam inquisitionis procedēs an nulla accedēte probatione teneatur de calūnia. lib. v. de calum. nu. 12. fol. cxxv.
Judex maleficiorū an cognoscat de causis ciuilibus. lib. v. de expē. dā. z interesse. nu. 3. fo. cxxvij.
Judicis habitū a christianis nō differētē deferens an z qualr sit puniēdus. lib. iij. q. xij. nu. 15. fo. xc.
Judicis crudelitas an mali presumptionē inducat. lib. v. de fuga in carce. nu. 19. fo. cxxiij.
Judicis arbitrio z discretiōi relinquitur modus z alia essentialia torture. lib. iiij. q. vij. nu. 12. fo. ciiij.
Judici an liceat leges trāsgredi. lib. v. q. vj. nu. 14. fol. cix.
Jus ciuile nō tollit ea que sunt iuris naturalis. lib. j. q. iiij. nu. 2. fol. v.
Jus canonicum punit quēcūq; coitū preter vsum naturalem. li. iij. q. xj. n. 3. f. lxxxix.
Jus canonicum alr disponit de filijs incestuosis alēdis z puidēdis q ciuile. lib. iij. q. ij. nu. 14. fo. lxxiij.
Jura permittunt quēcunq; modum etiā illicitum in redēptionē sanguinis. lib. v. de fuga in carce. numero. 16. fo. cxxiij.
Jura multū adhorrēt artē maleficā. lib. ij. q. x. nu. 11. fo. liij.
Jura municipalia regulr puniūt factum. lib. v. de absol. innocē. q. v. numero. 4. fo. cxiij.
Jura permittunt cōsanguineo consanguineū defendere tempore eppu

gnare.lib.iij.q.x.nu.10. f.lxxxiiij.

¶ De litera. L.

Laicus virginē deflorans tenetur eā dotare.lib.iij.q̄o.vij.nume.3. fo.lxxxj.
Laicus cum affini coiens pōt dupl'r in cā penali considerari. lib.iij.q.v. numero.4. fo.lxxvj.
Latitās in domo an dicat fugitiuus lib.v.de fuga.icar.nu.15.f.cxxiij.
Latitās an dicat fugere.lib.v.de fuga incar.nu.29. fo.cxxiij.
Lex concedens populo statuta cōdere cōcedit etiam iudici penas immutare.lib.v.q.vi.nu.12. fo.cix.
Liber homo nō torquet in causa pecuniaria.lib.iiij.q.vij.n.3.fo.ciij.
Lucē odit & fugit qui male agere intendit.lib.ij.q.iiij.nu.2. fo.xxiiij.

¶ De litera. M.

Magi pharaonis an arte sua virgas veraciter verterunt in serpētes veros nō illusorios. lib. ij. q. vij.n.22. fol.xxxij.
Maiestatē diuinā ledere multo peius est q̄ temporalem offendere. lib.j.nu.3. fo.f.
Maior errās in iure an excuset. lib. iij.q.xiij.nu.4. fo.xcij.
Maleficiū pōt solis verbis pfici.li. ij.q.viij.nume.2. fo.xlvij.
Maleficia cōtra torturas admixta alijs remedijs repelli possunt. li. iiij.q.iiij.nu.11. fol.xcvij.
Manifestum et euidens an & qualiter differat a nōtorio.lib.iiij.q.iij. nume.22. fo.xcv.
Matrimoniū sortilegio zctū dissolui pōt.li.ij.q.vj nu.11.fo.xxvij.
Matrimoniū nefandū vel indebitū ignoranter cōtrahētes si superueniat scientia tenent abstinere et disiungi: q̄ si persistāt tenent pena legis qui contra.C.de incest.nup. lib.iij.q.ij.nume.17. fo.lxxij.
Matrimoniū inter christianū & iudeam vel econuerso cōtractū nullum est de iure canonico lib.iij.q. xij.nu.2. fo.lxxxviij.
Matrimonium verū & ppriū est cōmunicatio diuini iuris.lib.iij. q.xij.nu.3. fo. lxxxix.
Matrimoniū sciēter inter christianū & iudeā ztractū punit excōicatione perpetua de iure canonico lib.3.q.xij.nu.8. fo.lxxxix.
Matrimoniū incestuosum sciēter & dolose zhētes qua pēa puniant. lib.iij.q.v.nu.6. fo.lxxvij.
Matrimoniū scdm cōtrahens viuēte pma vxore quā penā incurrat. lib.iij.q.xiiij.nu.1. fo.xcij.
Matrimoniū nullū dissolui nō dr: q2 qd nihil est rūpi non dicit. li.iij. q.xiij.nu.2. fo.xcij.
Membri languedinem & incurabilitatem inducentes possunt sortilegij pena condemnari.lib.ij.q.xj. nume.17. fo.liij.
Memoria passiōis xpi expellit diabolum.lib.ij.q.v.nu.7. fo.xxiiij.
Meretrix penitens an rapi dicatur lib.iij.q.x.nu.47. fo.lxxxiiij.
Mercatores fugitiui possūt torqueri pro depositis sibi factis.lib.iiij. q.vij.nu.8. fo.ciij.
Metus excusat fugiētem.li.v.de fuga incar.nu.17. fo.cxxiij.
Milites nostri tēporis an sint in criminalibus a tortura exempti.lib. iiij.q.vj.nu.3. fo.cij.
Minor culpa leuiorē pati debet vin

dictā.li.iij.q.vj.nu.11. fo.lxxviij.
Minores impuberes non debēt tor queri.lib.iij.q.vj.nu 6. fo.cj.
Miraculū est testimoniū diuine vir tutis.li.ij.q.vij.nu.14. fo.xxxij.
Modus & forma quibus diabolus in uocatur est in materia sortilegij ɔsiderāda.lib.ij.q.x.nu.10.f.xlix.
Mors est vltimū terribiliū.lib.j.q. tij.nu.3. fo.iij.
Mulicbris sexus fragilis & ad maluz labilis est.lib.ij.q.v.nu.8.f.xxiij.
Mulier scienter poculum abortiuū sumēs quam penam incurrat.li. ij.q.xiij.nu.2. fo.lij.
Mulier pregnans septem mensium accipiens poculum abortiouis tre nec ut matricida.li.ij. qōne. xiij. nu.8. fo.lxij.
Mulier vxorata cōmittēs adulteriū an viro defacto possit impune cū illo cū quo adulteriū cōmisit ma trimonium contrahere.lib. iij.q. vj.nu.13. fo.lxxviij.
Mulier an in materia fornicationis aliquando vt vir puniatur.li.iij. q.ij.nu.16. fo.lxxiij.
Mulier rapiens virum an puniatur pena legis de raptu.lib.iij.qōne. x.nu.41. fo.lxxxiiij.
Mulier per quēcunque coitū siue oc cultum siue manifestū extra ma trimonium infamis efficitur.li. iij.q.xj.nu.2. fo.lxxix.
Mulier honesta fideiussorē habēs non debet in carceribus causis de tineri:secus in mulieribus inhone stis.lib.v.de fideiusso.reorum.nu mero.5. fo.cxx.
Mulier fugiēs a carcere causa libidi nis eutande nō habetur pro cō fessa.libro.v de fuga incarce. nu mero.30. fo.cxxij.
Mulieris nupte ɔcubitum obtinēs quā penā incurrat.lib.iij.q.vj.nu mero.1. fo.lxxvij.
Mulieres pregnantes nō torquent. li.iij.q.vj.nu.7. fo.cij.

Delitera N.

Natura angelica est preteritorum & pre sentium occultorū optima iterpres.li. ij.q.xj.n.43. f.xxvij.
Nigromātia vnde dicatur.lib.ij.q.ij.nu.8. fo.xv.
Nomen istud fornicatio est nomē ge neris comprehendēs omnes spe cies coitus illiciti.lib.iij.qōne.ix. numero.2. fo.lxxiij.
Notoriū quid dicatur.lib.iij.qōne. iij.nu.20. fo.xcv.
Nuptie incestuose ignoranter facte nullam penam merentur si adue niēte scia dissoluantur.lib.iij.q.ij. nume.17. fo.lxxiij.
Nuptias cum consanguinea contra hens quam penā incurrat.li.iij. q.iij.nu.2. fo.lxxv.

Delitera O.

Oblinio en'codat demone.li.ij.q.vj. nu.8. fo.xvij.
Occisus ictu lapi dis ex domo alicu ius proiecti nec con stat de proijciente:an oēs ibi de domo existentes puniuntur.lib.v.de ab solutione.q.vj.nu.2. fo.cxv.
Opem vel fauorem actui p̄bere qua liter quis dicatur libr.iij.qōne.x. numero.25. fo.lxxxiij.
Opem vel fauorem prebens alicui actui dupliciter cōsideratur.li.iij. q.x.nu.26. fo.lxxxiij.
Opem alicui actui scienter prebens

tenet etiã actu nõ consumminato lib.iij.q.x.nu.27. fo.lxxxiij.
Opē actui malo cõcomitãter pbēs tenet.lib.iiij.q.x.nu.28.f.lxxxiij.
Opē pstans post commissum male ficium diuersimode consideratur. lib iij.q.x.nu.29. fo.lxxxiij.
Oratio indefinita equipollet vniuer sali.lib.iiij.q.v.nu.3. fo.cj.
Ostiū carceris apertū inueniens an impune possit exire.lib.v.de fuga incar.nu.25. fo.cxxiij.

De litera P.

Apa vel imperator post criminis & sen tentie narrationem proferens hec ver ba Damnus grãz an ad omnia restituat lib.v.de benef. & indul.p:in.q.ij. nu.1. fo.cxj.
Pars non consentiens compositiõi non impeditur iudiciū pseq̃ui.li. v.de penaꝝ ꝯpo.q.v.nu 2. f.cxx.
Paupertas non excusat a pena.lib. v.q.iij.nu.3. fo.cvij.
Peccatum heresis vt plurimū oritur ex superbia & auaricia.libro.j.q.j. nu.7. fo.j.
Peccatum ignoranter & absq3 dolo ꝯmissum qñq3 punitur.lib.iij.q.ij. nu.18. fo.lxxiij.
Peccatū cõtra naturā ꝗ̄sit abhomi nabile.lib.iij.q.vij.n.4.fo.lxxxiij.
Pecunia in cõpositione imposita ve nit fisco applicanda.lib.v.de pe narum compo.q.j.nu.12.fo.cxvj.
Pena delicti quãdoq3 extenditur vsq3 ad quartã generationem.li.j.q.iij. nu.7. fo.iiij.
Pena ppetui carceris potest hodie pmutari.lib.j.q.vij.nu.3. fo.xij.
Pena coitus cõtra naturã equaliter in omni statu imponitur.li.iij.q. viij.nu.2. fo.lxxxiij.
Pena de inquiētis quo casu extēdatur ad alios.lib.v.q.iij.nu.4. fo.cviij.
Pena opem pstantibus adiudicata qualiter sit commensuranda.lib. iij.q.x.nu.39. fo.lxxxiij.
Pena suū tantū prosequi debet auto rem lib.v.de absolu.innocē.q.v. nume.2. fo.cxiij.
Pena adulterij qua cleric9 degrada tur an hodie pcedat. lib.iij.q.xj. nume.4. fo.lxxvij.
Pena est delicto cõmensurãda.lib. iij.q.vj.nu.x. fo.lxxvij.
Pena sortilegis imponenda diuersi mode consideratur libro.ij.q.xj. numero.1. fo.liij.
Pena sacrilegis imponēda diuersi mode consideratur.lib.ij.q.xj.nu mero.12. fo.liij.
Pena sortilegis imponēda plura p supponit considerãda.lib.ij.q.xj. nume.7. fo.liij.
Pena est delicto cõmensuranda.li. v.q.vj.nu.2. fo.cix.
Pena raptus an procedat pro mere trice aut plurium concubina ra pta.lib.iij.q.x.nu.45. fo.lxxxiij.
Pena incestus est eadē cū pena adul terij.lib.iij.q.ij.nu.15. fo.lxxij.
Pena arbitraria tria psupponit cõ sideranda.lib.v.de fideiuss.reorū. numero.11. fo.cxx.
Pena nõ debet excedere suū aucto rem.lib.v.q.iij.nu.1. fo.cvij.
Pene quibusdam circūstantijs ꝯcur rētibus sunt leuiande.lib.ij.q.xij. nume.9. fo.lviij.
Pene de iuris ciuilis euitãtur facti ignorãtia probabili.lib.iij.qõne. xiij.nu.3. fo.xcij.
Pene corporalis inflictio multarum circunstantiarum exigit ꝯsidera tionem.lib.v.de fideiuss.reorum.

nume.8. fo cxx.
Penarum executio debet fieri publice in metum aliorum.lib.v.qōne j.nume.3. fo.cxvj.
Penitentia non procedit in delictis criminalibus atrocibus quo minus ciui.iter puniatur.lib.j.qōne v.nume.2. fo.v.
Penitētia spōtanea esse dꝫ ꝛ nō morosa.lib.j.q.v.nu.7. fo.v.
Penitētia hereticādo ꝛ qualiter dicatur spontanea.libro.j.qōne.v.nume.8. fo.v.
Persona vilis pōt pro vili crimine qbusdā penis coherceri: secus in persona graui ꝛ honeste cōditionis lib.iiij.q.v.nu.8. fo.cj.
Persona pauper que penā pecuniariā soluere non pōt: pōt corporalr affligi.lib.iiij.q.v.nu.9. fo.cj.
Persona rationalis dicitur triplicē qualitatem essentialem continere.lib.v.de penarum compo.q.j.nume.2. fo.cxvj.
Persone que torqueri nō debent.li.iiij.q.vj.nu.2. fo.cij.
Persuadens crimen an liberetur reuocatiōe si sequatur effectus.lib.iij.q.10.nu.24. fo.lxxxiiij.
Persuasio potest tam in bonam ꝗ in malam partem sumi.lib.iij.qōne x.nu.23. fo.lxxxiiij.
Plurium opem prestantiū an pena esse debeat vniformis.lib.iij.q.x.nu.37. fol.lxxxiiij.
Pluribꝰ de homicidio suspectis nec quis actum fecerit sciri potest: an oēs cōdēnabūtur.lib.v.de abso. innocē.q.vj.nu.1. fo.cxv.
Poculum abortionis ministrantes ꝛ cōponētes eque puniuntur.lib.ij.q.xiij.nu.13. fo.lxij.
Poculum abortionis dans mulieri septem annorū pregnāti tenetur lege cornelia de sica.lib.ij.q.xiij.numero.9. fo.lxij.
Poculum abortionis a muliere pregnāte sumptum diuersimode potest considerari: ꝛ scdm diuersitatem cōsiderationis inspici.lib.ij.q.xiij.nu.10. fo.lxij.
Poculum abortionis tradēs ex quo sequatur mors tenetur pena mortis siue dolose fecerit: siue nō.lib.ij.q.xiij.nu.11. fo.lxij.
Poculū amatorium porrigens ꝛ ministrans qua sit pena mulctādꝰ lib.ij.q.xij.nu.16. fo.lviij.
Poculū dās amatoriū si ex illo mors sequatur qualiter punietur.lib.ij.q.xij.nu.2. fo.lvij.
Poculū ꝯceptoriū ministrās si mors sequatur qua pena veniat puniēdus.lib.ij.q.xij.nu.x. fo.lviij.
Poculū amatoriū dupliciter pōt cōsiderari.lib.ij.q.xij.nu.13.fo.lviij.
Poculū abortionis tradēs mulieri ꝓgnāti qualiter puniat.lib.ij.q.xiij.nu.1. fo.lxij.
Poculum sterilitatis tradens quā penam incurrat.lib.ij.qōne.xij.nu.16. fo.lviij.
Possidens cōditiō preualet ceteris partibus.lib.j.q.vj.nu.5. fo.x.
Preciū rei alienate restituitur quatenꝰ qs ex ea locupletior factꝰ ē.lib.v.de benefi.ꝛ indulg.prin.q.v.nu.2. fo.cxij.
Presbyter vel diaconus rebus abutens sacris vel sacratis qualiter puniant.lib.ij.questione.xvj.numero.2. fo.lxv.
Presbyter vel clericus admiscēs res sacras sortilegus omni dignitate priuantur.libro.ij.questione.xvj.nu.3. fo.lxv.
Prestās opē malefactori post factū minꝰ punitur ꝗ facto interueniēs lib.iiij.q.x.no.12. fo.lxxxiiij.
Presumptio I gñe q̄ dicatur.lib.iiij.

q.iij.nu.11. fo.xcv.
Presumptio diversimode cõsidera tur.lib.iiij.q.iij.nu.11. fo.xcv.
Primus gradus torture non dicitur proprie tortura sed potius terror lib.iiij.q.iiij.nu.4. fo.xcvij.
Princeps gratiam alicui faciẽs nõ presumitur alteri velle preiudica re.li.v.de benefi.z indulgẽ.pn.q. iiij.nu.2. fo.cxi.
Principi cõpetit populi salutẽ tue ri.libro.v.de benefi.z indul.prin. q.j.nu.2. fo.cx.
Privilegium de se nõ torquẽdis ha bentes quibus tormentis subijci possint.lib.iiij.questione.iiij. nu mero.8. fo.xcvij.
Probatio per evidentiam facti q̃ di catur.lib.iiij.q.iij.nu.23. fo.xcv.
Probatio q̃d sit z qualiter dividat. lib.iiij.q.iij.nu.21. fo.xcv.
Probatio in causa penali debet esse clarissima.lib.v.de abso.innocẽ. q.vj.nu.3. fo.xcv.
Puella an possit nubere raptori eius de parentum cõsensu.lib.iij.q.x. nu.44. fo.lxxxiiij.
Pueri ex incestis nuptijs habiti nõ sunt a parẽtibus filij appellandi. lib.iij.q.ij.nu.13. fo.lxxiii.
Purgationem sibi iniunctam negli gẽs punitur pena criminis plene probati.lib.iij.questiõe.xj.nume. ro.5. fo.lxxvij.
Purgatio indiciorũ alicuius malefi cij p̃r quedã snia absolutoria.lib. v.de absolut.innocẽ. questiõe.ij. nu.ij. fo.cxij.
Purgatis per torturã sua nouis in dicijs supervenientibus poterit ite rum torqueri z iudicialiter agita ri.lib.5.de absolu.innocẽ.q.iij.nu mero.4. fo.cxij.

De litera Q.

Questio facti sub iu dicis ꝯstat arbitrio sed nõ pena.lib.v. q.vj.nu.7. fol.cix.
Questio iudicialis quid sit.lib.iiij.q.j. nu.1. fo.xciiij.
Quantum condemnationis sententia ademit tantũdẽ restitutioni tri buit.lib.j.q.vj.nu.3. fo.x.

De litera R.

Rapiẽs virginẽ vel viduã vel nuptã de domo patris quã penã incur rit.lib.iij.q.x. nu me.38.f.lxxxiiij.
Rapiens servaz aut libertinã alterius capitis pe na punit.li.iij.q.x.n.10.f.lxxxiiij.
Rapientes z vi meretrices etiaz pu blicas detinentes tenentur actio ne iniuriarum.lib.iij.questio.x.nu mero.46. fo.lxxxiiij.
Raptus mulierũ ab vtroq; iure de testatur z gravissimum crimen re putatur.li.iij.q.x.nu.1.fo.lxxxiiij.
Raptu interveniente eque cũ rapto re puniũt.li.iij.q.x.n.3.f.lxxxiiij.
Raptores mulierũ quib9 penis ad iudicent.li.iij.q.x.nu.2.f.lxxxiiij.
Ratio legis p̃ncipaliter est attẽdẽda lib.ij.q.vij.nu.28. fo.xxxiij.
Receptatores mulieris rapte qualiter puniat.lib.iij.q.x.n.6.fo.lxxxiiij.
Receptatores z fautores hereticorũ quib9 sunt penis affligendi.li.j. q.ix.nu.1. fo.xiij.
Reddenda Cesaris cesari z Dei deo.li.j.q.ij.nu.14. fo.ij.
Regnũ celorũ nemo itrat nisi sit re nat9 ex aqua z spiritusancto.li.j. q̃one.ij.nu.iiij. fo.ij

Regula torture generalis est et affirmatiua: nec aliquis dicitur eximi nisi sit expressus. lib. iij. q. vj. numero. 1. fo. cij.
Relapsio in heresim dupliciter cõsideratur. lib. j. q. x. nu. 5. fo. xiij.
Relaxatio reorũ a carceribus diuersimode cõsideratur. li. v. nu. 1. f. cv).
Relaxationum que lite pendẽte fiũt species. lib. v. nu. 2. fo. cvj.
Religiosus fornicationem cõmittẽs dicitur sacrilegium eo cõmittere. lib. iij. q. xv. nu. 2. fo. xcij.
Reliquias sacras: substãtialia sacramentorum ecclesie: et ceteras res ab ecclesia benedictas sortilegijs suis inmiscẽtes heretici habent. lib. ij. q. xj. nu. 20. et 23. fo. liij.
Remediũ appellãdi duobus modis tollitur. lib. v. q. ij. nu. 4. fo. cvij.
Remedia arte diabolica malefica et dãnabili disciplina adhibita nõ sunt a iure ciuili reprobata. lib. ij. q. ij. nu. 4. fo. xv.
Remedia qualiter sint superstitiosa vel naturalia iudicanda. lib. ij. q. vj. nu. 18. fo. xxvij.
Remissio pene nõ est bis in idipsũ facienda. lib. v. de penarum cõpo. q. ij. nu. 2. fo. cxvij.
Rei sue quilibet dicitur moderator et arbiter. li. ij. q. vij. nu. 21. fo. xxxiij.
Rebus sacris vel benedictis abutẽs habetur vt sacrilegus. li. ij. q. xvj. nume. 4. fo. lxv.
Reuocatio heresis duo presupponit. lib. j. q. v. nu. 4. fo. v.
Reuocatio heresis nõ debet esse morosa: et si sit morosa nõ est admittenda. li. j. q. x. nu. 4. fo. xiij.
Reuocatio heresis debet fieri spõte et vero corde. li. j. q. v. nu. 6. fo. v.
Reuocatio heresis dupliciter cõsideratur. lib. j. q. v. nu. 16. fo. v.
Reus cõponẽs cũ curia, vel fisco cũ cõsensu ptis an dicatur fateri delictũ. li. v. de penarum cõpo. q. iij. n. 1. f. cxx.
Reus vel innocẽs quibuscũque defensionibus vti permittitur. li. v. de absolu. innocen. q. iij. nu. 4. fo. cxiij.
Reus corporaliter puniendus nõ debet fideiussoribus relaxari. li. v. de fideius. reorum. nu. 6. fo. cxx.
Reus absolutus an omissa calũnia poterit agere dũtaxat ad expensas quas fecit. li. v. de expẽ. dam. et interesse. nu. 4. fo. cxxvij.
Reus in defectum pecunie pene corporali adiudicãdus an poterit fideiussoribus relaxari. lib. v. de fideius. reorum. nu. 10. fo. cxx.
Reus pro quibus criminibus possit fideiussoribus relaxari. li. v. de fideiusso. reorum. nu. 2. fo. cxx.
Reo etiã notorio non tollunt iuris defensiões. li. v. q. ij. nu. 6. f. cxvij.
Reo innocenti quibus modis prouideatur. lib. v. de expen. et interesse nume. 1. fo. cxxvij.
Reo absoluto inquirendũ est de accusatoris aut delatoris consilio li. v. de calum. nu. 3. fo. cxxv.
Rumor qd sit. li. iiij. q. iij. nu. 9. f. xcv.

De litera S.

Sacerdos preces nefandas in sua celebratione faciẽs qualiter puniatur. li. ij. q. xvj. nu. 1. fo. lxv.
Sacerdos causa dolus ecclesiastica immutans infamis est habendus. libro. ij. q̃one. xj. nu. 20. fo. liij.
Sacerdos celebrans si pretendens sortilegium faciat preces inhonestas et indebitas quam penam incurrat libro. ij. questione. xiiij. numero. 1. fo. lxiiij.

Sacerdos celebrās & nihil cōsecrās qua pena veniat puniendus.li.ij.q.x).nu.22. fo liij.
Sacerdos celebrās cōtra viuentem vt citius moriatur infamis efficit. li.ij.q.xiiij.nu.2. fo.lxv.
Sacerdos simplex aut ignorans an pro sacramentorum abusu sit potius ꝙ expertus excusandus.li.ij. q.xiiij.nu.3. fo.lxv.
Sacerdos abutēs debito modo & ordine sacrificandi quam penas incurrat.lib.ij.q.xv.nu.1. fo.lxvij.
Sacerdotes diuina exercentes vt cōtra naturam aliquid eueniat an possint dici sacrilegi.li.ij.q.x.numero.11. fo.xlix.
Sacramenta ecclesiastica non operantur in turpem vel indebitum finem lib.ij.q.x.nu.18. fo.xlix.
Sacramenta ecclesiastica an effectiue possint in sacrilegiū cōcurrere. lib.ij.q.iij.nu.16. fo.xvij.
Sacramenta ecclesiastica cuius sint efficacie.lib.ij.q.iij.nu.17. fo.xvij.
Sacrilegium tripliciter consideratur. lib iij.q.1.nu.15. fo.lxviij.
Sacrilegium quot species habeat et quot modis committatur. vsq ad nume.12.lib iij.questione.1.numero.7. fo.lxviij.
Sacrilegium non committitur in re nō sacra subtracta a loco sacro: & hoc de iure ciuili.lib.iij. qōne.1. nume.12. fo.lxviij.
Sacrilegium an committatur in subtractionem rei ad vsum sacrū destinate & nondum tradite.lib.iij. q.1.nu.13. fo.lxviij.
Sacrilegium carnale ceteris carnalibus criminibus in grauitate preferetur.lib.iij.nu.3. fo.lxviij.
Sacrilegium generaliter sumptum quid sit.lib.iij.q.1.nu.1. fo.lxviij.
Sacrilegium dicitur quasi sacri ledium: qz per illud vel res sacra vel persona sacra ledūtur.lib.iiij.q.1. nume.2. fo.lxviij.
Sacrilegium punibile que presupponat. libro.iij.questione.1. numero.3. fo.lxviij.
Sacrilegium an sit crimen ecclesiasticum vel seculare.lib.iij.qōne.1. nume.4. fo.lxviij.
Sacrilegium an veniat furti appellatione.lib.iij.q.1.nu.5. fo.lxviij.
Sanctitas hominis prefertur sanctitati loci & per cōsequēs sacrilegiū grauius est respectu psone ꝙ loci. lib.iij.q.1.nu.18. fo.lxviij.
Sathanas summopere cupit adorari.lib.ij.q.iij.nu.6. fo.xvij.
Scientia adueniente ilico cessat priuilegium ignorantie.lib.iij.q.xij. nume.7. fo.lxxxix.
Scisma dicitur a scissura: quia diuidit Christum qui indiuisibilis est. lib.1.q.ij.nu.20. fo.ij.
Scisma dupliciter cōsideratur lib.1. q.ij.nu.21. fo.ij.
Scismaticus quis proprie dicatur lib.1. q.ij.nu.19. fo.ij.
Scripture ligate an possint licite in collo vel alio loco corporis deportari vt ex hoc aliquid eueniat.lib. ij.q.x1.nu.27. fo.liij.
Secreta cordium sortilegio inquirēs hereticus dicitur.lib.ij. qōne.x. nu.17. fo.xlix.
Secundam ducens vxorem prima viuēte infamis perpetuo efficitur: & secundam dimittere cogitur.lib. iij.q.xiiij.nu.5. fo.xcij.
Semel tortus quo casu possit iterum torqueri.li.iiij.q.vij.nu.11.fo.ciiij.
Senatusconsulti turpil.pena que sit. lib.v.de calū.nu.8. fo.cxxv.
Senex an cōprehendatur sub regula torture affirmatiua.li.iiij.q.v1.numero.11. fo.cij.

Senes etate cōfecti nō sunt torquen di.lib.iiij.q.vi.nu.9. fo.cij.
Sententia amputationis manus nō specificata exequitur in minus va lida.lib.v.q.iiij.nu.3. fo.cxiij.
Sententia potest die feriata in fauo rem innocentis ferri.lib.v.de ab sol.innocen.q.j.nu.2. fo.cxij.
Sententia absolutoria differt a snia liberatoria.lib.v.de absol.innocē q.ij.nu.3. fo.cxij.
Snia τ res iudicata an differant τ in quo.lib.v.q.j.nu.2. fo.cvi.
Sententia contra iuris dispositionē lata an sit valida libro.v.q.vj.nu mero.4. fo.cix.
Sententia penalis an debeat conti nere causam.li.v.questione.vj.nu mero.5. fo.cix.
Sententia petitioni difformis nulla est lib.v.q.vi.nu.6. fo.cix.
Seruus alien9 an possit in pecunia ria causa torqueri.li.iiij.q̄ōne.vij. nume.6. fo.ciij.
Serui liberti quo casu torqueantur. lib.iiij.q.vij.nu.2. fo.ciiij.
Serui an et quib9 casib9 possint vel non possint torqueri.lib.iiij.q.vj. numero.8. fo.cij.
Simulachrum fortune quandā Ro me habitum locutū fuisse Valer. max.refert.lib.ij.questiōe.vij. nu mero.25. fo.xxxiij.
Solennitas iudicialis non est pro le uibus criminibus obseruāda.lib. iiij.q.v.nu.5. fo.cf.
Sors multis modis intelligi potest. lib.ij.q.j.nu.7. fo.xiiij.
Sortem in euangeliis querentes:et verba euāgelica in illis iminiscen tes qualiter sint puniendi.lib.ij. q.xj.nu.25. fo.liij.
Sortilegus non excusatur simplici tate vel ignorantia.lib.ij.q.xj.nu mero.9. fo.liij.
Sortilegus testibus conuictus τ gti nax potest bestijs tradi vorādus. lib.ij.q.xj.nu.15. fo.liij.
Sortilegus seu maleficiatus non cu ratur nisi ab eiusdem artis perito τ professo.lib. ij.q.ij.nu.2. fo.xv.
Sortilegi in forma imaginis aliquē affligentes an sint manifesti here tici.lib.ij.q.x.nu.14. fo.xlix.
Sortilegi an eorum arte τ demonis suffragio possint aeris mutatio nem inducere.lib.ij.questione.vi. nu.14. fo.xxvij.
Sortilegi quare incarcerati etiā pu blica custodia detenti non vtan tur arte sua libro.ij.questione.ix. numero.1. fo.xlviij.
Sortilegi qualiter cognoscātur vere vel ficte penitere.libro.ij.q̄ōne.ix. numero.2. fo.xlviij.
Sortilegi quibus rebus mixturis:et instrumentis cōmuniter vtantur. lib.ij.q.v.nu.1. fo.xxiiij.
Sortilegi vtuntur venenorum com positione.lib.ij.q.iij.nu.7.fo.xvij.
Sortilegi sunt humani generis ini ci:τ humane salutis hostes.lib.ij. q.j.nu.2. fo.xiij.
Sortilegi proprie sumpti qui dicant. lib.ij.q.j.nu.3. fo.xiij.
Sortilegi qualiter veniāt in foro iu diciali canico puniēdi.lib.ij.q.xj. numero.3. fo.liij.
Sortilegi diuinatores qua pena de iure ciuili puniant.lib.ij.q.xi.nu mero.4. fo.liij.
Sortilegiorum professio duplex.lib. ij.q.iij.nu.2. fo.xvij.
Sortilegiū amatorium non cadit in inuitum.lib.ij.q.iij.nu.13.fo.xvij.
Sortilegium amatorum requirit pu ram τ liberam voluntatem.lib.ij. q.iij.nu.14. fo.xvij.
Sortilegium an effectu τ a rebus vel simplicib9 vel mixtis sortiri dica

tur.lib.ij.q.xj.nu.1. fo.xxvij.

Sortilegium generaliter captum qd sit.lib.ij.q.ij.nu.1. fo.xiij.

Sortilegium a quibus sit inuentum. lib.ij.q.j.nu.8. fo.xiij.

Sortilegium vnde dicatur.lib.j.q.j. nu.6. fo.xiij.

Sortilegium multis concurrentibus censetur hereticum.li.ij.qo.x.numero.20. fo.xlix.

Sortilegium amatorium qualiter sit de iure ciuili puniendum.lib.xj. numе.6. fo.liij.

Sortilegium qualiter sit in foro conscientie puniendu3.lib.ij.qone.xj. nume.2. fo.liij.

Sortilegium cōsulere aut ad executione sue artis puocare an impune liceat.li.ij.q.vj.nu.16. fo.xxvij.

Sortilegium maleficum quid sit et cuius sit efficacie.lib.ij.qō.iij.numero.20. fo.xvij.

Sortilegium in bonum finem factu3 an sit puniendum.lib.ij.qone.xj. nume.18. fo.liij.

Sortilegium cum hostia non consecrata an sit hereticum.lib.ij. q.x. nume.13. fo.xlix.

Sortilegium primo profitentes quā obseruent solemnitatem. lib. ij.q. vij.nu.26. fo.xxxiij.

Sortilegium profitentes sub qua forma diabolum adorent.li.ij.q.vij. nume.27. fo.xxxiij.

Sortilegium cum hostia consecrata factum an sapiat heresim manifestam.lib.ij.q.x.nu.4. fo.xlix.

Sortilegium veneficum quibus instrumentis exerceatur.lib.ij.q.v. nu.9. fo.xxiiij.

Sortilegiū amatoriī instrumēta q̄ esse soleant.li.ij.q.v.nu.3. fo.xxiiij.

Sortilegij et strigimage siue lamie an vere et corporaliter deferantur a diabolo quotiens voluerint.li.ij.q. vij.nu.1. fo.xxxiij.

Sortilegij pfessio tacita qualiter fiat li.ij.q.iij.nu.3. fo.xvij.

Sortilegij professio expressa dupliciter consideratur.li.ij.qōne.iij.numero.4. fo.xvij.

Sortilegij professiōis expresse mod9 et solēnitas.li.ij.q.iij.nu.5.fo.xvij.

Sortilegia tam amatoria q̄3 venefica dupliciter fieri dicuntur.lib.ij.q. iij.nu.11. fo.xvij.

Sortilegia quo mediante vel qua vi operent.lib.ij.q.iij.nu.12. fo.xvij.

Sortilegia in quibus reliquie sanctorum admiscentur an sapiant heresim.lib.ij.q.x.nu.15. fo.xlix.

Sortilegia in quibus admiscentur essentialia vel substantialia sacramentorū ecclesiasticorum an heresi3 sapiāt.li.ij.q.x.nu.16.fo.xlix.

Sortilegia duo presupponūt cōsideranda.lib.ij.q.x.nu.7. fo.xlix.

Sortilegia in q̄bus interueniunt res benedicte non sapiunt heresim. lib.ij.q.x.nu.19. fo.xlix.

Sortilegia simplicia non sapiunt heresim.li.ij.q.x.nu.5. fo.xlix.

Sortilegia an heresim sapiant manifestam:vt a iudice ecclesiastico debeāt examinari.lib.ij. qōne.x. nume.1. fo.xlviij.

Sortilegia quibus in locis vel tēporibus fabricari soleant.li.ij.q.iij. nume.1. fo.xxiij.

Sortilegia venefica qualiter veniāt in foro conscientie punienda.li.ij. q.xj.nu.10. fo.liij.

Sortilegia amatoria qualiter sint punienda.lib.ij.q.xj.nu.5. fo.liij.

Sortilegia amatoria et venefica que puniuntur.libro.ij.qōne.ij.numero.10. fo.xv.

Sortilegia sanatiua et nullū p̄iudiciū inducētia de iure ciuili nō puniūtur lib.ij.qōne.xj.nu.3. fo.liij.

Sortilegia multis fiunt modis. lib. ij. q. iij. nu. 1. fo. xvij.
Sortilegiorum tres sunt species principales. lib. ij. q. ij. nu. 1. fo. xv.
Sortilegiorum species continentur sub verbo noxia. lib. ij. qõne. j. numero. 4. fo. xiiij.
Sortilegiorum professio dupliciter cõsideratur. libro. ij. qõne. j. numero. 5. fo. xiiij.
Sortilegijs per tacite professiõis homines exercendis que soleant instrumenta ꝯcurrere. lib. ij. q. v. numero. 2. fo. xxiiij.
Socius differt a sequace et econtra. li. iij. q. x. nu. 4. fol. lxxxiiij.
Sperma non generatur in corporibus a demonibus assumptis. lib. ij. q. vij. nu. 11. fo. xxxiij.
Sperma hominis oritur ex purissima substantia cibi iam digesti. lib. ij. q. xij. nu. 10. fo. xxxiij.
Spiritus sine angelicus sine humanus multe est potẽtie. lib. ij. q. vij. nu. 20. fo. xxxiij.
Spõsus suã spõsam rapiẽs an veniat puniendus. libr. iij. qõne. x. numero. 4. fo. lxxxiiij.
Statutum puniens auxilium et opẽ maleficio prestantes an includat consulentes. lib. iij. qõne. x. numero. 15. fo. lxxxiiij.
Statutum de non prestando opem bannitis nõ includit eos qui charitatiue etc. hoc faciunt. lib. iij. q. x. nu. 35. fo. lxxxiiij.
Statutum puniens auxilium prestãtes malefactoribus quos ecc impre hẽdat. lib. iij. q. x. nu. 18. f. lxxxiiij.
Statutum faciens de furto mẽtionẽ an comprehendere dicatur sacrilegiũ. li. iij. q. j. nu. 6. fo. lxxviij.
Statutum de sacrilegio puniẽdo de quo statuto sit interpretãdum an stricto an largo. lib. iij. qõne. j. numero. 14. fo. lxviij.
Statuta recipiunt interpretationem declaratiuam a iure cõmuni. lib. v. q. vj. nu. 11. fo. cix.
Strige et malefice sunt extra ꝓtectionẽ eccl'. li. ij. q. vij. nu. 4. fo. xxxiij.
Strige et apostate differunt. lib. ij. q. vij. nu. 29. fol. xxxiiij.
Stuprum et adulterium an possint eadẽ persona simul committi. li. iij. q. j. nu. 20. fo. lxviij.
Stuprum an cum mulieribus inhoneste et turpiter viuẽtibus ꝯmitti dicatur. lib. iij. q. vij. nu. 9. fo. lxxx.
Stuprum quid sit et qua pena puniatur. lib. iij. q. vij. nu. 1. fo. lxxx.
Stuprũ cũ virgine cõmissum qualiter puniatur. li. iij. q. vij. nu. 2. fol. lxxx.
Stuprum cum muliere honesta libera honeste cõditionis et fame cõmissum grauiter punitur. li. iij. q. vij. nu. 4. fo. lxxx.
Supplicatio non procedit pro damnato crimine lese maiestatis. lib. iij. q. x. nu. 33. fo. lxxxiiij.
Suspectus de homicidio nulla accedente probatione vel confessione etiam sequente tortura absoluendus est. lib. v. de absolu. innocen. q. ij. nu. 1. fo. cxij.
Suspectus de heresi semel restitutus an et quando dicatur in heresim relapsus et vt relapsus puniẽdus lib. j. q. x. nu. 1. fo. xiij.
Suspitio quid sit. li. iiij. qõne. iij. numero. 10. fo. xcv.
Suspectio leuis et parua non reddit suspectum hereticũ vel relapsum. lib. j. q. x. nu. 3. fo. xiij.
Suspicio an in materia heresis procedat. lib. j. q. viij. nu. 1. fo. xij.
Suspitio vel presumptio an sit causa sufficiens ad condemnationem ꝑcipue in attrocibus. lib. j. q. viij. nu. 2. fo. xij.

De litera T.

Tempus iuridicum est in sententiarum prolationibus et earum executionibus attendendum. lib. v. de absol. innocen. questione. j. numero. 4. fo. cxij.
Tentatio est precipua diaboli condicio. lib. ij. q. x. nu. 8. fo. xlix.
Temptationi diabolice nemo resistere potest absque gratia diuina. lib. ij. q. v. nu. 4. fo. xxiiij.
Thesauri an arte diabolica possint inueniri lib. ij. q. iij. nu. 9. fo. xvij.
Testis nullo modo examinatus nullam facit probationem: immo nec indicium. lib. v. de absolu. innocen. q. iij. nu. 2. fo. cxiij.
Testes domestici preferuntur ceteris in rebus domi gestis. lib. v. de absolu. innocen. q. iij. nu. 5. fo. cxiij.
Testes familiares et domestici et quicunque sunt in causa innocentie probande admittendi. lib. v. de absolu. innocen. q. 3. nu. 1. fo. cxiij.
Tormentorum species multe sunt et diuerse. lib. 4. q. ij. nu. 1. fo. xciiij.
Tortura indistincte contra crimen sacrilegij procedit. li. ij. q. xi. n. 14. fo. liij.
Tortura an dari possit in causa pecuniaria. lib. iiij. q. vij. nu. 1. fo. ciij.
Tortura quid sit et quare sit inuenta lib. iiij. q. j. nu. 3. fo. xciiij.
Tortura quid differat a questione. li. iiij. q. j. nu. 4. fo. xciiij.
Tortura est via probationis extraordinaria. lib. iiij. q. j. nu. 5. fo. xciiij.
Tortura datur ubi veritas aliter haberi non potest. lib. iiij. qone. vij. nu. 4. fo. ciij.
Tortura an possit in actione furti dari. lib. iiij. q. vij. nu. v. fo. ciij.
Tortura est de solennijs indicijs. nec ad eam deuenitur nisi causa cognita. lib. iiij. q. v. nu. 6. fo. ci.
Tortura non est pro leui crimine inferenda. lib. iiij. q. v. nu. 7. fo. cj.
Tortura quibus de causis inferri possit. lib. iiij. q. v. nu. 1. fo. c.
Tortura leuis pro nulla est habenda lib. iiij. q. iiij. nu. 5. fo. xcvij.
Tortura leuis non impedit grauiorem nouis et vehementibus indicijs accedentibus. li. iiij. q. iiij. nu. 7. fo. xcvij.
Torture tertius: quartus: et quintus gradus qui sint. lib. iiij. qone. iiij. nu. 9. fo. xcvij.
Tortura in quanto gradu dicitur grauior pena quam utriusque manus abscissio. lib. iiij. q. iiij. nu. 10. f. xcvij.
Tortura quo remedio nocere non dicatur. lib. iiij. q. iiij. nu. 11. fo. xcvij.
Tortura multos gradus habere dicitur lib. iiij. q. iiij. nu. 1. fo. xcvij.
Tortura dicitur a terrendo. lib. iiij. q. iiij. nu. 3. fo. xcvij.
Tortura quibus possit indifferenti tempore dari. lib. v. de absolu. innocen. q. j. nu. 3. fo. cxij.
Torture primus gradus quis sit. li. iiij. q. iiij. nu. 2. fo. xcvij.
Torture secundus gradus quis sit. lib. iiij. q. iiij. nu. 5. fo. xcvij.
Torturam in causa pecuniaria dare impium est. li. iiij. q. vij. nu. 9. f. ciij.
Tutor cum pupilla cuius tutorem gerit coiens quam penam incurrat. lib. iij. q. vij. nu. 12. fo. lxxxi.

De litera V.

Vasa sacra ecclesiastica vel res ecclesie benedictas polluens et in vsum prophanum illas conuertens qua pena

fit puniendus lib.ij.qõne.xvi. numero.1. fo.lxv.

Uenenū diuersimode cōsiderari pōt lib.ij.q.ij.nu.4. fo.lviij.

Uenena quare τ qñ dicanť bona vel non mala lib.ij.questione.iij.numero.21. fo.xvij.

Uenena mala que dicantur.lib.ij.q.iij.nu.22. fo.eo.

Uenena sanitatis inducende causa confecta vel multum incommodum generantia non reprobantur a iure.libro.iiij.questione.xij. numero.6. fo.lviij.

Uenena diuersimode in iure considerant.lib.ij.q.xij.nu.15. fo.lviij.

Uenena mala que dicantur.lib.ij.q. v.nu.10. fo.xxiij.

Uenena nō mala que τ quare dicantur.lib.ij.q.v.nu.11. fo.xxiij.

Uenie facilitas incentiuum tribuit delinquendi. lib.v. de penarum compo.q.j.nu.x. fo.cxvj.

Uerbum istud venenum medicū est τ promiscuum. lib.ij. questione xij.nu.5. fo.lviij.

Uerbū videtur quid importet.li.iij. q.x.nu.17. fo.lxxxiiij.

Uerbū rebānire quid importet. lib. v de benefi.τ indul.prin.q.iij.numero.1. fo.cxj.

Uerbū indulgeo quid importet. lib. v.de benefi.τ indul. prin.q.j. numero.3. fo.cx.

Uerbum restituo plus importat ꝙ verbū indulgeo.lib.v. de benefi. τ indul.prin.q.j.nu.4. fo.eo.

Uerba dubia in materia gratiosa sunt latissime interpretanda.lib. v.de benefi.τ indul. princi.qõne ij.numero.2. fo.cxj.

Uerba ista indulgeo τ restituo in rescripto principis inserta ꝗd operentur.lib.v. de benefi. τ indul. princi.q.j.nu.5. fo.cx.

Uerba ista ad effectum rediminēdi vexationem τc. inducunt processus τ litis extinctionem.lib.v. de penarum compo.q.j.nu.16. fo.cxvj.

Uerba ista continuo incontinēti illico mox τ similia quid importent lib.j.q.v.nu.13. fo.v.

Uerba honesta an possint licite verbis inhonestis commisceri.lib ij. q.xj.nu.26. fo.liij.

Uerisimile dicitur quasi vero simile lib.iiij.q.iij.nu.19. fo.xcv.

Uir rapiens alium virum causa libidinis qualiter puniatur.lib.iij. q.x.nu.41. fo.lxxxiiij.

Uno solo a pluribꝰ armatis aggresso τ ab vno tantum occiso: an ille solus puniatur.lib.v. de absolu.innocen.q.v.nu.1. fo.cxiiij.

Uotum inhonestum deo exhibens quam penam incurrat. lib. ij. q. xvij.numero.3. fo.lxvj.

Uulneratus a pluribus si vnius ictu moriatur an solū ab illo dicatur occisus.lib.v.de absol. innocē.q. vj.nu.4. fo.cxv.

Uxoratus coiens cū soluta an adulterium committat.lib.iij.q.vj.numero.12. fo.lxxviij.

Uxoratus affinem sue vxoris violās non potest vltra a propria vxore debitum carnis exigere.lib.iij.q. iij.numero.v. fo.lxxv.

¶ Explicit Repertorium generale sententiarum specialium in hoc Tractatu domi. Pauli Grillandi cōtentarum.

¶ Registrum.

Aa Bb. Omnes sunt quaterniones.

Proemium operis vna cum illius diuisione.

Lumina Cor meū Domine et semitas veritatis ostende mihi: in quacunq; die inuocauero te exaudi me: multiplicabis in aia mea virtutem. ¶ Cū sepenumero hac presertim tēpestate contingat quamplures christianos reperiri qui fidei catholice minus firmiter cōfidentes: sz potius diffidentes et a recta illius semita sepius declinātes quorum nonnulli sunt qui falsa quadam eorum opinione decepti contra aliquod ex sacre Theologice fidei et Ro. ecclesie institutis cecirātes aberrāt errorēq; suū pro viribus defensare conant: et hi sunt qui prauaz hereticorū sectā profitent. ¶ Nonnulli vero reperiuntur qui ppria eorū cupiditate et malitia ducti abiecto pprio baptismatis sacramēto: ac dei omnipotētis vero cultu penit9 derelicto diabolicā professionez sectantur: et pro mūdi huius vanitatibus diaboli suffragia querūt eidemq; tanq̄ suo pprio principi obedientiā et homagiū medio iuramēto prestare non erubescūt eiusq; mādatis postergatis diuinis parere: et quecūq; noxia fidelibus xpianis inferre non cessant: ac oia et quecunq; que in lesionē diuine maiestatis sacreq; legis corruptionē: ac sancte matris ecclesie opprobriū tendunt prōpte suscipiunt et pro viribus adimplere student: cui9 demonis illusionibus: et prauitate diuersa maleficia in humanis seu brutorū corporib9 inferre cōtendunt: vitasq; insontiū labefactare nō dubitāt: vt. l. multi. C. de malef. et math. futuraq; predicere et occulta penit9 cognoscere hac diabolica obseruantia profitentur: quorūz opera quidā appellāt sortilegia: quidaz facturas: alij vero incantatiōes: aliū malias siue maleficia q̄ etiā mala arte quadam malefica et plerunq; delusoria non sine demonis ministerio fiunt: et q̄si semper in alterius detrimentū vertunt: quorum vltimus effectus semper tendit in peccatum: hi vero qui ipsorum fraudibus fidem prestāt et illorum cultum sectant perdūt animam. xxvi. q. ij. qui sine salua tore. ¶ Inde eciā multa mala proueniunt hominū: ac brutorum infirmitates: adulteria: stupra: incestus: sacrilegia: homicida: veneficia: seditiones: mēbrorum debilitationes: abortiōes. ac demū diuerse in humanis corporibus infirmitates: et in fructibus pluuie: grandines: tēpestates: arborū ac terrena scētium q̄nq; sterilitates. Iumentorū gregumq; abortiōes innumere: et q̄plura his similia scelera: turpia: atq; nephanda: de quibus habetur in. l. ij. et toto tit. C. de malefi. et math. et in. c. j. et. ij. de sortil. ¶ Et pptcrea post titulū sortilegiorū subiunximus titulū de penis omnifariā ceitus qui sepius demonis ope et tentatione procedunt et de poculis amatorijs et abortionis illorumq; et pe-

nis quib9 puniunt clerici ꝛ qui-bus etiam laici vtroq; iure. ¶ Cũ itaq; ꝛ reipub. christiane ꝛ totius vniuersalis ecclesie plurimũ in-tersit hanc prauorum sectam: tũ animas: tum corpora Christi fide lium sepius vulnerantium prout iustitia suadet corripere. l. eorum. in princ. ꝛ. l. multi. C. de malefi. et math. xxvi. q. v. augurijs. ꝛ. c. qui-cunq;. cum alijs sequẽtib9: ac ab omni ciuitate et regione expelle re. l. cuncti. ꝛ. l. arriani. C. de here ti. ꝛ. l. nullus. C. de male. ꝛ math. quia vere sunt hostes cõmunis salutis: ꝛ nature humane peregri ni: vt dicit tex. in. d. l. multi. ꝛ. l. eo-rum. ꝛ. l. fi. in prin. C. eo. ti. ¶ Ego enim cum nõ possem vlteri9 quo rundam peritorũ virorũ qui mi-hi maxima sunt in veneratione crebros impulsus euadere: quo min9 doctrinã ipsam quã ex am-plissimis vtriusq; censure codici-bus diuersis in locis truncate di-batam: ꝛ a nemine hactenus co-piose traditam repererim in hoc breui compẽdio pro omnium vti litate redigere ꝛ ab alijs obmissa supplere coactus sum. ¶ Et si tã-tulas vires meas tanto oneri im-pares esse cognouerim ꝛ causa-rum officijq; assidua me cura sol-licitet occupatumq; detineat: ve-rumtamen ipsorum votis paren dũ ꝛ cuiusq; sanioris consilij cor-rectionis disciplinam subeundũ esse existimaui. ¶ Materiam igi tur ipsam breuiter ꝛ decisiue per questiões (diuino fauente suffra gio) exponere decreui: habitaq; notitia criminum distincte singu lorũ penasq; in foro poli. ¶ Pri mo inferunt. ¶ Secundo quas ius canonicum in foro contentio so. dclarauit. ¶ Tertio quas ius ciuile rigore suis adinuenit: que omnia suis quibusq; locis seria-tim aperiemus: sꝫ quia heretico rum secta est ceteris perniciosior et deo detestabilior propter fidei catholice subuersionẽ: ideo pre posui primo titulũ de hereticis tãquã de grauiori crimine. ¶ Pre sens huius opusculi compendiũ in quinq; particulas siue libros distinguẽdum esse putaui: quorũ quilibet sub diuerso titulo specieꝫ sui criminis distinctam vna cuꝫ penarum declaratiõibus cõtine bit exceptis duobus vltimis quo rum alter materiam torture ꝛ cri minum indagineꝫ per processuꝫ alter vero litis decisionem ꝛ car-ceratorum relaxationeꝫ comple-ctitur. ¶ In primo enĩ libro tra ditur de crimine heresis ꝛ de he-reticis: et quibus penis puniun-tur heretici de iure canonico in vtroq; foro poli et fori: et quibus etiam de iure ciuili: ꝛ an sit eadẽ pena statuta in clerico que est in laico. ¶ Secundus vero comple ctitur materiam sortilegiorũ: fa-cturarum ꝛ omnium maleficiorũ que arte malefica demonis mi-nisterio fabricãtur. ¶ Ubi tripli cem sortilegiorum speciem vide-bis. ¶ Et de natura virtute: ac po tentia demonis et quam potesta-tẽ habet super homine. ¶ Et an sit verum quod iste strige male fi ue strigones vere et corporaliter deferantur a demone nocturnis horis ad ludos ꝛ congregatiões eorum: vel duntaxat illudant in spiritu. ¶ Deinde de amatorio ꝛ abortionis poculo: et quibusdaꝫ alijs poculis venenosis successiue disponitur: et quibus penis pu-

niātur istorum rei ex quolibet ha bes penas distinctas. ¶ Et que statute sūt de iure diuino vel humano in foro conscientie. ¶ Que etiā de iure canonico in foro cōtentioso. ¶ Et que demum de iure ciuili. ¶ Et an clerici sicut laici eisdem penis pariter puniātur vel diuersis. ¶ Tertius continet vniuersas penas omnifariaʒ coitus illiciti que sunt adinuente de iure diuino vel humano in foro consciētie: et que de iure canonico in foro contentioso et que demum de iure ciuili: et an eisdem penis clerici quibus laici puniātur. ¶ Quartus postea torture normam ostendit vbi quinq3 gradus torture fuerunt nouiter adinuenti: et nouis datur intellect9 vltra doc. ad. §. ignoscitur. l. iij. ff. ad sillan. Concludende in effectu q senex torqueri potest eo modo quo ibi. ¶ Quintus demum continet totius operis expeditiones sub vno titulo de relaxatione carceratorū: hoc est quibus: et quot modis rei icarcerati ex claustris carceruʒ liberantur: in quo infra scripta capitula inseruntur scilicet. ¶ De legitima sententie executione. ¶ De beneficio: et indulgētia pncipis. ¶ De absolutione innocentis siue de innocentia carceratorum. ¶ De compositione penarum. ¶ De fideiussorib9 reorum et de fuga incarcerati demum. ¶ De Calumniatorib9: ac de expensis damnis et interesse.

¶ Habes Proemium.

¶ Utilissim⁹ tractat⁹ sub Compēdio de Hereticis: et Sortilegijs omnifariā coitu: eorūq3 penis. De Questionibus et Tortura: ac relaxatione carceratoꝝ. Editus per Clar. U. J. Doc. Dnm Paulum de Grillandis de Castilione Florentino Dioc. Aretiñ. Criminaliū causaꝝ Auditorē. Re. p. D. Andree de Jacobatijs. S. D. N. pp. Almeq3 Urbis vicarij generalis.

¶ Summarium.

1 Heresis est crimen ceteris detestabilius: quia directe cōtra Deum committi dicitur.

2 Heresis dicitur crimen lese maiestatis diuine.

3 Maiestatem diuinā ledere multo peius est q̄ tpalē offendere.

Iter Crimina que animaduersione digna sunt heresis
1 test grauius et ceteris detestabilius eo q̄d directo contra ipm creatorē Deū omnipotētē patratur eius omnipotentie detrahēdo: negādoq3 illius diuinitatē: vt habet in. c. j. de sum. trini. et fid. catho. et l. j. C. eo. tit. et c. ad abolendā3. de here. nō immerito igitur appel-
2 lari pōt. ¶ Crimen lese diuine maiestatis ex quo directo tendit in lesionem et preiudiciū diuine potestatis: vt proxime dixim⁹. d. c. ad abolendam. et c. vergentis.
3 eo. tit. ¶ Longe enim grauius est eternam quā temporalem ledere maiestatē. xxiiij. q. j. nō afferamus. et habetur in. d. c. vergentis. ¶ Ideo tractatur⁹ de criminibus de eo prius tāq̄ grauiori equum visum fuit esse dicendu3 iuxta notata in Rub. et in. l. j. C. ad leg. iul. maiest. et in. l. j. ff. eo. ti. et. d. c. non afferamus. no. etiā in c. excommunicam⁹. el. j. §. credētes. de hereti.

¶ Summarium.

1 Declaratio dictiōis vel termini a diffinitione proficiscitur.

2 Diffinitio vera q̄ debeat ptinere.

3 Heresis gñaliter sumpta qualiter definiatur.

4 Error circa ea q̄ sunt fidei heresim inducit.

5 Heresis appellari potest pestis et labes.

6 Heresis in quas personas cadere possit: et an in iudeū: sarracenum et huiusmodi personas extraneiuris.

7 Peccatū heresis vt plurimū orit ex superbia et auaritia.

8 Heresis vnde dicatur.

9 Heresis pparatur iudicio familie herciscunde et quare.

10 Heremita vnde et quare dicat.

11 Heresis leges que sint.

12 Crimē heresis habet duo extrema substantialia vitiosa.

13 Heresis: apostasis et scisma differunt.

1 Ueronūc p̄mo q̄d est hr̄sis. ¶ Nam q̄libet bona declaratio ab ipsa diffinitiōe pficiscit: vt inqt Cice. in pri. offici. et dt gl. referēs Boetiū in. l. ois diffinitio. ff. de reg. iu. q̄d ipsa diffinitio substantia3 cuiuscu3 rei put est significat: et habet p bar.

i.l.si is qui p emptore.in.s.q.ff.de vsucap.et in.l.j.§.doli.ff.de dolo. et idem Bart.in.l.j.§.mutui.ff.si
2 cer.pe.et in.l.f.ff.de reita. ¶ Ubi dicit qd ois diffinitio debet ponere substantialia rei diffinite saltum in genere illius differentias
3 cōtinentia.vñ dico qd. ¶ Heresis in genere sumpta est.error qdam pertinax corrumpens Christi fidem:vt colligitur ex doctrina sancti Tho.i secūda secunde. q.xj.arti.ij.in ver.sz pestifera.xxiiij.q.iij.hereticus.vbi itroducit snīa sancti Augustini.Cui Tho.
4 subiūgit quod heresis esse non potest:nisi sit error circa ea que sunt fidei:sicut circa propriā materiam.et propterea non dicitur heresis si qs erraret in falsa opinione circa alia que nō sūt fidei sicut est i geometralib9 vel aliis
5 hmōi.ita dicit ipse.et que appellatur etiam labes et prauitas: vt in Clem.j.§.verū.eo.ti.alibi qz appellatur pestis:vt habet in.c.accusatus.§.sane.eo.ti.lib.vj.et qui crimine illo pollutus existit pestiferosus dicitur vt i.c.excōicam9 el primo.§.credētes.versi.sane.
6 extra.eo tit. ¶ Ista em̄ est spēs infidelitatis q pertinet solum ad eos q xpi fidē pfitent:et illi9 dogmata corrūpūt: et pptera istud crimen nō cadit pprie in Judeo Saraceno:Maumetano:et aliis hmōi extraneis iuris hominibus fm qd not.concludit.S.Tho.in
7 scda scde.q.xj.arti.j. ¶ Qd peccatū vt plurimū oritur ex supbia vel cōcupiscentia pmodi tpalis: vt not.sctūs Aug.i li.de vtilita. creden.et idē Thom.i scda.scde. q.ij.arti.ij.et.iij.sed qdam arguētes tenebāt ptra istud dictū qd si heresis oritur ex supbia et pter cōcupiscētiā etc.ergo nō est spēs infidelitatis. quia fides et infidelitas cōsistit in credere:et i intellectu nō aūt i actu extrisecoet hoc idē cōiter tenent Theologi. ¶ Et ppterea idē Tho.i.d.q.xj.et.xij.ar. j.declarado illd dictū dicit qd sicut pmus siue cā pxima heresis est adherere false suie seu opinioni aio ptinaci:et ex hoc dr esse species infidelitatis sed cā ei9 remota:et finalis est pcupiscētia cōmodi tpalis.ex q sequit qd dr oriri ex supbia et cupiditate et no.xxiiij.q.iij.c.heresis.et seque. ¶ Et
8 appellat heresis vt qdā dixerut ab electione.xxiiij.q.iij.heresis q sant vba sctī Hiero.ad galat.qr ois hereticus eligit sibi nouas et extraneas opiniones ptra fidez xpi et eccłie institutā vt dicit Hostien.in sum.eo.titu.et Azo similiter.eo.tit.in sum.§.j.ver.vltimo. et p Feli.in rub.extra.eo.ti. ¶ Archi.aūt in.d.cano.heresis.xxiiij. q.iij.ponit plures expositiones. dicit em̄ qd heresis dicit ab electiōe vel ab errando:quia nō est heretic9 nisi ille q errat. ¶ Quidā dixerūt quod hoc nomē heresis descendit a verbo greco her. quod latine dr virtus et thesis.i. locutio:vnde heresis quasi virt9 locutiōis:et heretic9.i.virtuosus in locutiōe et sermone. qr cōiter isti heretici in sermōib9 et disputationibus suis pfidant:et nō in virtute spiritus sctī.vel dicas dicit ipse quod heresis diuisio interpretatur.Ex quo ergo p fidē catholicā prima sit fideliū aduuatio Diuisio igitur que spāliter fit a cōione pdicta sine a cōi fide heresis appellat:vel dicitur ab isto

verbo hercisconris. quod idē est quod diuido secūdū qd̄ dicit gl.
9 i rub. ff. famil. her. ¶ Jnde dr̄ + iudiciū siue actio familie herciscūde hoc est diuidēde hereditatis: qm̄ ipsi heretici per illas eorū erroneas opiniones diuidūt se ab vnione ecclesie: et xp̄i fidelium.
10 ¶ + Jnde dicit̄ et heremita q̄si separat⁹ ab hominū ꝯsortio: vt p Hostiē. in. d. sum. et Archi. i cano. hereticus. xxiiij. q. iij. et dicunt̄ et.
11 ¶ + Hereses leges. i. leges diuidētes ciuitatē a ciuitate vt. l. si duas §. est aūt. ff. de excu. tu. et ibi not. glo. prima igit̄ interpretatio recipit in scd̄am. qr̄ quicūq; eligit nouas opiniones extra fidē cōēz recedit ab illa communione et ꝯgregatione fideliū p quē recessū fit diuisio inter ipsū hereticū et cōionē p̄dictam secūdū Archid. in. d. c. heresis. et d̄ Azo. Hostiē. et Bofred. in sum. eo. titu. et Archi. in. c. ad aplice. §. ij. de sent. et re iudi. li. vj. Cardi. in ru. et in Cle. j. eod. tit. d. Feli. in rub. extra. eo. titu. et. S. Tho. in scd̄a scd̄e. q. xj. ar. j. et. ij.
12 ¶ + Cū quidē crimen h̄z duo extrema substantialia sine quibus id esse non pōt. primum qd̄ est respicit heresis initiū: et hoc est error in rōne. supplens tn̄ qd̄ sit error circa ea q̄ sunt fidei non circa alia vt cōclusū fuit supra ex doctrina. S. Tho. Secundum vero extremū est qd̄ respicit ꝯplemētū qd̄ est ptinacia i voluntate: vt habet. xxiiij. q. iij. c. dixit et Archi. in. d. c. heresis: quotiescūq; igitur aliquis errat circa fidem. predictā et in eius errore nō instat ptinaciter: sed variat vel reuocat nō dr̄ hereticus nec subijcitur penis hereticoꝝ de q̄bus infra maxime si sit paratus suscipere correctionē sui erroris. d. c. dixit apls. et c. accusatus. in prin. eo. ti. li. vj. c. ad abolēdā. c. firmissime. in pn. et c. ꝯgētis. extra eo. ti. et no. Abb. et doc. et i. c. j. extra e. et ꝓpterea cōgrue dictū fuit i diffinitiōe erroꝝ ptinax ad differētiā illoꝝ qui reuocāt et nō ꝑsistūt i dicto errore.
13 ¶ + Et nota qd̄ + heresis Apostasia: et Scisma sunt diuersa crimina sicut diuersa sūt nomina et q̄d ꝯtineat in se vnū quodq; istoꝝ: et an qd̄libet qd̄ spēs i fidelitatis de istoꝝ natura et differentijs dicetur infra ꝑrima. q. vbi declarabit̄ quis p̄prie sit hereticus: quis apostata: et quis scismaticus.

¶ Summarium.

1 Hereticus dupliciter consideratur.
2 Hereticus p̄prie d̄r aberrans a fide catholica.
3 Baptismus est prima porta salutis.
4 Regnum celorū nemo intrat nisi sit renatus ex aqua et spūsctō.
5 Aque visibilis ablutio quare in baptismo sit necessaria.
6 Heresis circa quos cōsistat articulos vsq; ad nu. 14. exclusiue.
14 Reddēda cesari cesari. et dei deo.
15 Hereticus ille d̄r qui cupiditatis cā gignit vel sequitur nouā ꝯtra christianā fidē opinionē.
16 Heresis tria presupponit.
17 Heresis impropria que dicatur.
18 Apostasia et scisma sunt species heresis.
19 Scismaticus quis p̄prie dicat̄.
20 Scisma d̄r a scissura: quia diuidit christū qui indiuisibilis est.
21 Scisma dupliciter cōsideratur.
22 Apostasia differt ab heresi et scismate.

23 Apostasia ppꝛie quid dicatur.
24 Apostasia tripl'r consideratur.
25 Apostate de iure ciuili sunt dete-
rioꝛis conditionis ꝙ heretici.
26 Hereticus quilibet est apostata:
sed nō ois apostata est heretic9.
27 Bona ab heretico facta an sint
sibi meritoꝛia ad salutem.
28 Bona i heresi facta an heretico
conuerso ꝛ penitente reuiuiscāt.
1 Secūdo q̄ro†quid
sit heretic9. i fide.
Hꝛeretic9 duo-
bus modis dr pro
pꝛie ꝛ impꝛopꝛie:si
ue large et stricte.
2 Et ꝑpꝛie eē ꝛ stricte hereti-
cus dr ille q̄ ꝯtra fidē xp̄i vel ali-
quē ei9 articulum seu aliqd ex se
ptē ecclie sacramētis aberrat vt
3 †Est baptismū:qd est pria porta
salutis:qua ꝓfitemur xp̄ianā fi-
4 dē:ideo dr.S.Aug.† qd nisi qs
renat9 fuerit ex aqua: ꝛ spū scto:
ꝛ q̄ baptizat9 fuerit erit extra ec-
clesiā ꝛ salutis eterne ꝑticeps eē
nō poterit:qd firmissime teneas
ꝛ nullaten9 dubites.j.q.j.detra-
he.ꝛ.c.firmissime.ꝛ d ꝯse.di.iiij.i
5 prin.†vbi dr perquam necessa-
riā esse aque visibilis in coꝛpoꝛe
ablutionē ꝑ quā spūs intellect9
ꝛ aīa que est inuisibilis ex inuisibi
li fidei sacramēto ꝛ doctrina pu
rificatur ad salutē. Item qui
6 aberrat in Crismate† qꝺ dr fidei
cōpꝛobatio.de ꝯse.dist.iiij.p̄sby-
7 teri.ꝛ.c.null9 ministroꝝ.†Ut
in cōfessione q̄ est pctōꝝ remis-
sio dū tn̄ fiat debito mō ꝛ cū ꝯtri
tione.de peni.disti.iij.nihil ꝛc.ꝑ
fecta puia.ꝛ de ꝯse.dist.v.nihil.
ꝛ distin.iiij.ois.ꝛ in.c.j.que cler.
8 vel vouē.†Itē q̄ errat in ipsi9
eucharistie ꝑciosissimo sacramē
to.s.in trāsubstātiatione seu ali
quauis eius particula substātia-
li per qd anima chꝛistiani vni-
tur deo.de conse.dist.ij.cū omne.
ꝛc.nihil in sacrificijs.ꝛ in cle.j.
de reliq.ꝛ venera.san.ꝛ ibi per
d.Card.ꝛ sic de alijs huiōi sacra
mentis qui contra illa seu aliqd
ipsoꝝ totū vel aliquod eius mē-
bꝛū substātiale nouam opinionē
vel adinuenit ꝛ sequit' vel iam in
uētam tenaciter ꝓsequitur ꝑcul
dubio hereticus est:vt habetur
in.c.ad abolendam.extra eo.tit.
ꝛ.l.manicheos.C.eo.ꝛ.c.j.d sum.
trini.in antiq.ꝛ in.vj.ꝛ in clem.j.
eo.tit.ꝛ ibi ꝑscribētes antiquos:
ꝛ modernos:ꝛ in.l.j.ꝛ ibi Bal.
9 C.de sum.trin.†Item dubius
in fide is videlicet qui in illa du-
bietate pertinaciter insistit.c.j.ꝛ
ibi Abb.ꝛ doc.extra eo.tit.ꝛ.d.c.
10 dicat aliquis.xxiiij.q.iij.†Itē
qui falsum dogma vel extraneū
sensum circa substantialia fidei
diuine scripture attribuit et sic
tributū sensum ꝑtinaciter defen
dit:vel q̄ nouas ꝛ falsas opinio-
nes gignit vel sequit'.xxiiij.q.iij.
11 heretic9.†Itē qui firmiter cre
dit licere chꝛistiano posse exerce
re vsuras sine peccato:vt in cle.
12 j.de vsur.ꝛ ibi.d.Card.†Item
qui potētiam diuine maiestatis
que soli deo cōpetit in puilegiū
sue vince potētie omnicreantis
vult attribuere angelice vtriqꝫ
vel humane creature hoc est qd
credat ꝛ firmiter teneat ꝑ angelū
lucis:demonē vel hominē posse
fieri ea que soli deo competūt in
puilegiū sicut est infundere ani
mā in infante postꝙ in vtero ma
tris formatus est vt habetur in
c.moyses.xxxij.q.ij.aut moꝛtuuꝫ

suscitare seu humanā creaturam
in meli9 vel deterius reformare
aut in alterā speciem cōmutare:
futura per verā scientiā reuela
re: vt not. Esaie.xli.c. Dicite mi-
hi q̄ futura sunt ꝛ dicā quod dij
13 estis. ¶ †Itē homini secreta cor
dis indicere. vt ꝺ: Matth. xxij.c.
vbi xp̄s cognouit mentes phari-
seorū aduersus ipsum depraua-
tas: ꝛ quod dū ipsum interroga-
bant querebant eū capere in ver-
bis q̄n ipsum interrogarunt cui
deberent reddere censum ex quo
ipse xp̄s vocabat se regē iudeorū
an deberēt sibi dare censum vel
Cesari: at ille viso numismate et
14 Cesaris imagine respōdit † red-
dite que sunt Cesaris cesari: ꝛ q̄
sunt Dei deo. De his eñ ꝛ q̄bus-
dā aliis q̄ cōpetūt sine ptinēt ad
solū Deū vide lati9. J.t.seq.in.q.
vbi plene tradit an ꝛ q̄n sortile-
gia sapiūt heresim manifeste vel
nō: ꝛ habet̄ ī.xxvi. q.ij. qui sine
saluatore. ꝛ.xxvi.q.v.epi.ꝛ.c. seq.
ꝛ Oldr. in cōsi.cxx. qꝺ incipit re-
gularis h3 traditio. ꝛ. S. Tho. in
scꝺa scꝺe. in sepe dicta. q.xi. ar.v.
Host. i sum. Gofre. ꝛ Azo. i sum.
eo.ti. ¶ Et dicit. S. Aug. i lib. de
15 vtili. credē.c.i. qꝺ † hereticus est
qui alicui9 t̄palis cōmodi ꝛ ma-
xime glie principatusq; sui gra-
tia falsas ac nouas opiniōes con
tra xp̄i fidem vel gignit vel sequi
tur: ꝛ iste ꝑprie ꝺ: hereticus cui9
dictū translatum fuit. xxiiij. q.iij.
16 in.c. hereticus. ¶ † Dn̄s Alex. de
ales in scꝺa scꝺe. titu. de heresi di
cit qꝺ ad hoc vt q̄s ꝑprie dicatur
hereticus ꝛ subiaceat excōicatio
ni ꝛ aliis penis ꝫ hereticos statu
tis tria req̄runt̄. ¶ Primū. s. fal-
sa credulitas in rōnali: vt no. gl.
xxiiij.q.iij.c. qui aliorū. ¶ Scꝺm
qꝺ requirit̄ est peruersa volūtas
in cōcupiscibili. ¶ Tertiū impu-
gnationis pertinacitas ex parte
irascibili vt postq̄ se implicuit in
errorem in eo pertinaciter instet:
al's si non instaret sed reuocaret
non diceret̄ hereticus. xxiiij. qō.
17 iij. dixit Apl's. ¶ Improprie vero
ꝛ largo modo heretic9 ꝺ: is qui
sacrā scripturam male ꝛ erronee
intelligit seu interpretat̄. s. aliter
quā sensus spūs sc̄ti flagitat. xx-
iiij.q.iij. hereses. ¶ Itē is qui co-
nat̄ velle auferre ꝑuilegia eccl'ie
a Deo: vel a romanis ponti. con
cessa. xxij. dist. omnes. ¶ Itē qui
precepta apl'ice sedis trāsgredit̄
xviij. dist. nulli. ꝛ quibusdā aliis
modis de quibus lati9 vide per
glo. in. c. firmissime. extra eo. tit. ꝛ
gl. in. c. inter heresim. xxiiij.q.iij.
Feli. in rub. extra eo. ti. per Cardi
na. in cle. i. eo. tit. Bal. in rub. C.
eo. ti. ꝛ ꝑ supradictos summistas
in locis ꝑallegatis ꝛ isti diuersis
penis puniunt̄ ab illis qui sunt
proprie heretici: de quibus. J. tit.
18 seq. xl. q. ¶ † Sed quero an Apo-
statā et Scismaticus continētur
sub ista specie heresis vel sub ei9
genere. Respōd. qꝺ proprie ꝛ stri
cte loquēdo aliud est esse aposta
ta: aliud esse heretic9: ꝛ aliud scis
matic9 de heretico vidisti supra.
19 ¶ † Scismaticus enim a princi-
pio maxime non est hereticus q:
scismaticus ꝑprie est ille qui nō
vult obedire vere ꝛ antiq̄ eccle-
sie sue: s3 facit aliā ecclesiā ꝓlatū
vel clericos: vel qui faciūt alium
papam relicta prioris pape obe
20 dientia. ¶ † Scisma vero dicit̄ a
scissura quia scismaticus per de-
negationē obediētie scindit se ab

ecclesia eo maxime dũ querit' fa
cere ecclesiaȝ vel alios clericos
mõ suo ꝯstituere reiectis ꝑ priũs
ꝛ venit a scisso is. xxiiij. q. j. scissu
ra. ꝛ. xxiiij. q. iij. Iter heresim ꝛ. c.
scisma: sȝ quotiescũqȝ scismatic⁹
ꝑseuerat ptinaciter i illa sua opi
nione diuisa efficit̃ hereticus di
uidẽdo eccliã q venit ꝯ illũ arti
culũ fidei ꝛ vnã sanctã eccliã ꝛc.
¶ Et ꝓpea dicunt docto. qꝺ oĩs
hereticus est scismaticus: q: oĩs
hereticus scindit vniõe ecclesie
diuidẽdo se ab illi⁹ vnione sȝ nõ
econuerso omnis scismaticus est
hereticus saltȝ stricto modo. q:
tunc dico incipit esse hereticus
quotiescũqȝ perseuerat i illa ei⁹
diuisione: ꝛ in ea ptinaciter insi-
stit sequẽdo scissurã rei idiuidue
21 f. ecclie. ¶ † Et isti quoqȝ sunt du
plicis speciei ꝓprij ꝛ improprij.
¶ Proprie ꝛ stricte loquẽdo sci-
smatici sunt hi de q̃bus. ʒ. ¶ Im
proprie vero ꝛ largo mõ scismati
ci dicunt̃ oẽs q̃ recusant obedire
mãdatis ecclie vt sunt excõicati
ꝛ similes ptinaces q̃ largo mõ di
cunt̃ scismatici. vide not. doctri-
nã Abb. I mb. ꝛ I. c. j. de scismat.
ꝛ. xxiiij. q. iiij. scismatic⁹. ꝛ. c. iter
heresim. Hostie. Azo. ꝛ Gofre. i
sum. eo. tit. de scisma. ꝛ per sctũ
Thom. i scd̃a scd̃e. q. xj. art. j. ꝛ. ij.
22 ¶ † Apostata vero differt ab he
retico ꝛ scismatico in specie licet
in genere quodãmodo idẽ sunt
in hoc vȝ qꝺ sunt extra ecclesiaȝ
23 ꝛ cõmunionẽ fideliũ. ¶ † Apo-
stasia eñi proprie est quedam re-
trocessio a sua debita ordinatio
ne ꝛ ista est triplex secundum gl.
in. c. i de apostat. ¶ Prima est
apostasia perfidie per quam q̃s
recedit a fide. xj. q. vij. non põt.
¶ Secunda est inobedientie q̃
est quando quis trãsgreditur ꝓ
ceptũ vt in. c. si quis venerit. ꝛ. c.
illud. de ma. ꝛ obedi. ¶ Tertia est
apostasia irregularitatis vt cum
quis recedit a regula ꝛ habitu
sue assumpte religionis. vt. d. c.
24 j. de aposta. ꝛ. I. di. c. fi. † ꝛ dicitur
apostata .i. est retro stans siue re
trocedens: aut retro abiẽs. xxvj.
q. vi. nõ obseruetis. ¶ Et illi q̃
qȝ se rebaptizant: ꝛ retrocedẽtes
a veteri noie: ꝛ ordinatiõe sue vi
te aliã nouã susceprũt: sed q̃ñ rece
dunt a fide xpi: ꝛ nouã suscipiũt
sunt heretici maxime q̃ñ ꝑsistũt
i dicta noua ꝓfessione ꝛ illã cre
dit̃ esse verã. ꝛ hoc modo et̃ apo
25 state dicũt̃ esse heretici. ¶ † Sȝ
nota qꝺ isti apostate siue rebapti-
zati de iure ciuili sunt deterioris
cõditiõis quã heretici loquẽdo
de his qui sunt ꝓprie heretici: vt
supra q: heretico penitẽti parcit̃
l. manicheos. C. eo. tit. istis vero
nũqȝ parcitur: sȝ irremissibiliter
vltimo supplicio puniuntur. l. hi
q̃ sanctã. C. de apostat. ꝛ ꝓpterea
26 dicendo qꝺ † oẽs heretici sunt
apostate consequẽtia est vera: sȝ
nõ econuerso nisi data ptinacia ꝛ
omnimoda recessiõe a fide catholi
ca vt dicũt canoniste in. d. c. j. de
aposta. ꝛ Hostien. in sum. e. tit. et
S. Tho. i scd̃a scd̃e. q. xj. ar. j. ꝛ. ij.
ꝛ est gl. no. ꝛ ibi Abb. in. c. firmit̃
sume. de heret. ¶ Sed q̃ro nunc
de hac not. q. satis ꝑspicua i foro
cõsciẽtie: dicit tex. i. c. firmissime
in fi. extra de heret. qꝺ homini q̃
nõ tenet vnitatẽ ecclesie catholi
ce: neqȝ baptism⁹ neqȝ elemosi-
na nec alia q̃libet maxima opa
charitatꝫ: imo nec mors noie xpi
27 suscepta ꝓficit ad salutẽ. ¶ † Do

grro quidē existens laqueo here-
sis scismatis vel apostasis pfidie
innodat9 fecit quā plurima cha
ritatis opa vez eleemosinas:disci
plinas:ieiunia:penitētias:pegri-
natiōes:orones:τ multa alia di-
uina officia:missas:τ silia p aie
sue salute:certū est qd dū ille est
in pctō incredulitatis illa nihil
sibi prosunt ad salutē.d.c.firmis-
sime.in fine dicēdū ne erit qd tot
bona opa oino pdant:adeo qd
nullum fructum afferant benefa
ctori:dic fm glo.in.d.c.firmissi-
me.quod dicta pia opa non per
duntur aliquo modo:τ licet illi
non prosint ad salutem pp pecca
tū infidelitatis:tn̄ pdesse illi po-
28 terunt ad tria. ¶ Et Hostien.tn̄ in
sum.in titu.de peni.τ remis.in.§.
τ an ficte.distinguit melius aut qri
tur an pia opera facte ante pec-
catū reuiuiscāt ad salutē post cō
uersionē peccatoris.τ dicēdū est
q sic:q2 opa illa p pctm̄ erāt mor
tificata iō resurgūt:vna cū suo au
ctore aut fuerūt facta i pctō nūc
aut peccator habebat cōtritionē
in corde:τ aium cōfitendi τ redu
cēdi se ad penitentiā:dū daretur
occasio:τ eodē mō ista reuiuiscūt
τ psunt ad salutē sicut priora:vt
est glo.no.in Cle.j.de reliq.τ vē.
sanc.in pn.τ glo.i.c.j.τ.c.magna
pietas.de peni.dist.j.τ tenet Fe-
ly.in.d.c.firmissime.in fi. Aut fue
runt facta in ipso pctō nulla exi-
stente cōtritiōe seu aio ɔuertēdi
τ ista nunq̄ resurgūt:neq psunt
ad salutem τ sunt mortua penit9
q2 nunq̄ spm̄ vite grē dei habue
rūt:resuscitare nō possunt ad salu
tē.Sed alia prosunt.s.ad quinq
secundum Host.ibi primo quia
Diabolus in tali hoie nō vtit tā
ta potētia sicut prius.Scdo q2 va-
lēt ad assuefactionē bonoꝝ ope-
rū.Tertio ad min9 suppliciū sub
stinēdū.Quarto ad corpalē pspi
tatē:τ ad augmētū bonoꝝ tpaliū
Quinto τ vltimo ad illuminatio
nem intellēs vt citius diuina gra
tia illustretur ad conuersionem:
τ penitentiam:τ per consequens
ad salutez:vt habet de peni.dist.
iiij.qd ergo turbāt.Quis.S.Aug.
dixit q piū ē credere:τ fides nra
hoc expostulat:vt cuz grā xpi in
hoie destruxit mala pora p peni
tētiā ēt remuneret bona nā cū de
struxit qd suū nō inuenit:amet τ
diligat qd in peccāte plātauit vt
hr de pē.disti.iiij.piū cū trib9.cc.
seq.τ Host.vbi.s. ¶ Et hec suffi
ciāt p aliqli notitia istius crimi-
nis heresis vt facilius cognosca
mus q sunt puniēdi penis hereti
coꝝ τ q alijs penis. ¶ Qui vo q-
rit hre subtiliorē notitiā isti9 cri-
minis videat sacros Theologos
τ maxie scm̄ Thom.in scda scde.
q.xj.ar.j.τ.ii.τ.iij.τ per totā illā
q.τ in scda scde.q.ij.τ scm̄ Augu.
in li.quem edidit de vtili.credē.
Per totum:τ scm̄ Bonauen.in
iiij sentēn.dist.xiij.ar.iiij.q inci-
pit determinat incidēter que fa-
ciunt τc. Alex.de ales in scda p-
te.q.181.in pri.mēbro. Ubi ipse
τ alij omnes in effectu ɔcludunt
idē q.s.Aug.vbi.s.ad quoꝝ dcā
τ rectā doctrinam latius me re-
mitto τ dicta mea limitanda ac
corrigēda si opus fuerit subiicio:
prosequar nūc materiā nostraz.

¶ Summarium.

1 Heretici qdruplici pena ve-
niunt puniendi.
2 ¶ Culpa maior maiorem vindi
ctam exigitur.

3 Mors est ultimum terribilium.
4 Heretici tam clerici quam laici qua pena veniunt puniendi.
5 Filij innoxij quo casu sint ob delictum patris puniendi.
7 Filij ex damnato coitu nati incapaces sunt successionis.
7 Pena delicti quandoque extenditur usque ad quartam generationem.

1 Ertio quero † quibus penis puniunt heretici intelligendo de illis qui sunt proprie heretici. Dic quod quatuor penis puniuntur de iure canonico secundum Archidi. xxiiij. q. v. hereticus. in fi. ubi dicit quod puniunt excommunicatione: depositione: rerum omnium ablatione: militari persecutione frater Angel. vero de clavasi. in sum. sua in ver. hereticus. dicit quod. xiiij penis puniuntur sed illas non connumerat nec declarat. declaratio quam facit Arch. fuit prius Gof. in sum. sua intit. de here. §. punitur hereticus etc. ut refert idem Arch. tamen declaratio illa solum videtur concernere clericos et non laicos dum loquitur de depositione quia laici non patiuntur depositionem: sed statim comperto crimine si nolunt penitere facta declaratione per iudicem ecclesiasticum traduntur in manibus curie secularis puniendi etc. clerici vero non nisi secuta actuali degradatione ut in. c. ad abolendam. §. j. et sequitur extra eo. ti. ¶ Et ideo putavi aliter distinguendum pro faciliori intelligentia quod. Aut sumus in foro conscientie coram sacerdote dum adhuc crimen est occultum et est pena excommunicationis: ut in. d. c. ad abolendam. in prin. ibi vinculo perpetui anathematis innodamus. et facit tex. in. c. firmissime. eo. tit. et. xxiij. q. v. non vos. xxiiij. q. j. quod dignior domus. ubi referunt verba apostoli dicentis hereticum hominem post primam monitionem devitaque quod est: qui est excommunicatus. et hac pena tam clerici quam laici puniuntur ut ibi dicitur. et facit in arg. tex. in. c. si quis eps. xxvj. q. v. ¶ Aut sumus in foro contentioso canonico postquam sunt deprehensi in heresi et delictum iam innotuit curie et si clericus est primo privandus est et deponendus ab omni ordine ac officijs et beneficijs ecclesiasticis quibuscumque ac omnibus quoque bonis patrimonialibus et alijs si qua sunt confiscatis perpetua notatur infamia: deinde degradatus traditur curie seculari severissimis penis corporalibus puniendus: laicus vero brevi manu comperto crimine condemnatur ad perpetuam infamiam et bonorum omnium confiscationem: deinde traditur in manibus curie secularis severissimis penis puniendus: ut not. in. d. c. ad abolendam. §. j. et. ij. et in. c. vergentis. et. c. excommunicamus. el. j. in prin. extra eo. ti. et. c. cum secundum leges. eo. tit. lib. vj. et ibi Archi. et ceteri moder. ¶ Sed que sunt iste severissime pene quae imponuntur demum re civili. Respon. quod si qua pena atrocior morte reperiretur illa proculdubio punirentur propter criminis attrocitatem et horrescentiam quia. † ¶ Ubi maior est culpa ibi gravior debet esse vindicta. c. excommunicamus. §. credentes. vers. sanc. extra eo. titu. ¶ † Sed quia mors est ultimum terribilium: ut inquit Arist. in. iij. Ethic. et est extrema penarum. xiij. q. ij. quesitum quam ius civile appellat ultimum

supplicium.l.si quis aliquid.§.qui abortionis.ff.de pen.et.l.ultimum.et.l.capitalium.in prin.et.l.qui ultimo.ff.eo.tit.hac mortis pena puniuntur et solent cōiter igne comburi.l.arriani.in prin.C.de here. et perpetua notantur infamia, et oia eorum bona publicantur et clementis proprijs fieret iniuria si aliquid ex bonis sibi vel eius posteris relinqueretur.dicit tex.in.d.l.arriani.in prin.et.§.j.C.eo.ti.qui
4 bus† penis tam clerici quam laici subijciuntur facta prius tamen degradatione:clericorum apud proprium iudicem ecclesiasticum.d.c.ad abolendam.in fi.extra eo.titu.c.accusatus.§.fin.eo.titu.li.vj.et.d.l.arriani.et.l.manicheos.C.eo.ti.et.c.vergentis.extra eo.nec potuerunt eius filij seu alij descendentes usque in secundam generationem obtinere aliqua officia aut beneficia ecclesiastica tanquam illorum icapaces.c.ij.§.heretici.eo.titu.lib.vj.
5 ¶ † Ex quo nota istum casum specialem in quo filij etiam innoxij puniuntur ex delicto patris et sic alterius crimine puniuntur ut ibi: et in.d.c.vergentis.extra eo.titu. cuius contrarium disponit regula iuris cōis.l.sancimus.C.de pen. et.ff.eo.titu.l.si pena.et.l.crimen. et.ff.ad silla.l.fi.ubi dr quod pena debet psequi criminis auctores:et nō se extēdere ulteri9 ad filios familiares agnatos vel amicos:sed ratio spālitatis est odium delinquentis propter turpitudinē et abominationem tanti criminis: ut dicit text.in.d.c.vergētis.sicut alias videmus in crimine lese maiestatis quod filij puniuntur ex delicto patris in successione bonorum. l.quisquis.C.ad leg.iul.ma.multo magis dicendum erit in isto casu filios puniri ex delicto pris ex quo grauius deliquit pater quam longe graui9 est eternā quam temporalem ledere maiestatē.d.c.vergentis.
6 ¶ † Secundo habes aliū casum in quo filij puniuntur ex delicto patris in aut.qui.mo.na.effi.sui. §.si qs autem sumpta. in aut.ex cōplexu.C.de incest.nup. ubi filij nati ex nephario et damnato coitu sunt incapaces omnis successionis paterne nec a prealēdi sunt: nec filij dici possunt:hoc enim non accidit culpa filiorum:quia ipsi nō peccarunt, sed in odium sceleris paterni et illi9 turpitudinis.d.aut. ex cōplexu.
7 ¶ † Est et tertius casus in quo pena primi auctoris extendit ad filios et agnatos illi9 successores usque ad quartā generationem.c.in quibusdā.de pen. ¶ Quartus reperit casus in.c. cum multe.xv.q.viij.et.j.q.iiij. It: 3 peccato israelitarum. ¶ Quintum reperio casum in.c.j.et.ij.de fil.psbyte.vide glos.in.d.c.vergentis. eo.tit.de heret.alias quoque penas et supplicia patiuntur isti heretici nō tn corporalia:de quibus latius per Host.in sum.de heret.et Arch.in.c.hereticus.xxiiij.q.iij.

¶ Summarium.

1 Filij alicuius heretici an si sint fideles succedāt i bōis pr̄nis
2 Jus ciuile non tollit ea que sunt iuris naturalis.
3 Filij hereticorum debent in perpetua paupertate sordescere:et in hac vita viles haberi.

Quarto quero † quid si filij ipsius heretici sint bōi et fideles christiani et delicti paterni penitus ignari:an

De litera T.

Temp9 iuridicū est in sententiarū prolationibus et earum executionib9 attendendum. lib. v. de absol. innocen. questione. j. numero. 4. fo. cxij.
Tentatio est precipua diaboli cōditio. lib. ij. q. x. nu. 8. fo. xlix.
Tētationi diabolice nemo resistere potest absq; gratia diuina. lib. ij. q. v. nu. 4. fo. xxiij.
Thesauri an arte diabolica possint inueniri lib. ij. q. iij. nu. 9. fo. xvij.
Testis nullo modo examinād9 nullam facit probationem: immo nec indiciū. lib. v. de absolu. innocē. q. iij. nu. 2. fo. cxij.
Testes domestici preferuntur ceteris in rebus domi gestis. lib. v. de absolu. innocē. q. iij. nu. 5. fo. cxij.
Testes familiares et domestici et q̄cunq; sunt in causa innocētie probande admittendi. lib. v. de abso. innocen. q. 3. nu. 1. fo. cxiij.
Tormentorum spēs multe sunt et diuerse. lib. 4. q. ij. nu. 1. fo. xciiij.
Tortura indistincte ɔtra crimē sacrilegij pcedit. li. ij. q. xl. n. 14. fo. liij.
Tortura an dari possit i causa pecuniaria. lib. iiij. q. vij. nu 1. fo. ciij.
Tortura quid sit et quare sit inuenta lib. iiij. q. j. nu. 3. fo. xciiij.
Tortura quid differat a questiōe. li. iiij. q. j. nu. 4. fo. xciiij.
Tortura est via probationis extraordinaria. lib. iiij. q. j. nu. 5. fo. xciij.
Tortura datur vbi veritas aliter haberi non potest. lib. iiij. qōne. vij. nu. 4. fo. ciiij.
Tortura an possit in actiōe furti dari. lib. iiij. q. vij. nu. v. fo. ciij.
Tortura est de solēnijs indicijs. nec ad eā deuenitur nisi cā cognita. lib. iiij. q. v. nu. 6. fo. ci.
Tortura non est pro leui crimine inferenda. lib. iiij. q. v. nu. 7. fo. cj.
Tortura q̄b9 de causis inferri possit. lib. iiij. q. v. nu. 1. fo. c.
Tortura leuis pro nulla est habēda lib. iiij. q. iiij. nu. 5. fo. xcvij.
Tortura leuis non impedit grauiorem nouis et vehementibus indicijs accedentibus. li. iiij. q. iiij. nu. 7. fo. xcvij.
Torture tertius: quartus: et quintus gradus qui sint. lib. iiij. qōne. iiij. nu. 9. fo. xcvij.
Tortura in q̄nto gradu dicitur grauior pena q̄ vtriusq; manus abscissio. lib. iiij. q. iiij. nu. 10. f. xcvij.
Tortura quo remedio nocere non dicat. lib. iiij. q. iiij. nu. 11. fo. xcvij.
Tortura multos gradus habere dr lib. iiij. q. iiij. nu. 1. fo. xcvij.
Tortura dicitur a terrēdo. lib. iiij. q. iij. nu. 3. fo. xcvij.
Tortura quibus possit indifferēti tēpore dari. lib. v. de absolu. innocē. q. j. nu. 3. fo. cxij.
Torture primus gradus quis sit. li. iiij. q. iiij. nu. 2. fo. xcvij.
Torture scd's gradus quis sit. lib. iiij. q. iiij. nu. 5. fo. xcvij.
Torturam in causa pecuniaria dare impiū est. li. iiij. q. vij. nu. 9. f. ciij.
Tutor cum pupilla cuius tutorē gerit coiens quam penaz incurrat. lib. iij. q. vij. nu. 12. fo. lxxxi.

De litera V.

Vasa sacra ecclesiastica vel res ecclesie benedictas polluens et in vsum phanum illas conuertens qua pena

sit puniendus lib.ij.qone.xvi. numero.1. fo.lxv.
Uenenũ diuersimode cõsiderari põt lib.ij.q.ij.nu.4. fo.lviij.
Uenena quare z qñ dicanẽ bona vel non mala lib.ij.questione.iij.numero.21. fo.xvij.
Uenena mala que dicantur.lib.ij.q.iij.nu.22. fo.eo.
Uenena sanitatis inducende causa confecta vel multum incommodum generantia non reprobantur a iure.libro.iiij.questione.xij.numero.6. fo.lviij.
Uenena diuersimode.in iure consideranẽ.lib.ij.q.xij.nu.15. fo.lviij.
Uenena mala que dicantur.lib.ij.q.v.nu.10. fo.xxiiij.
Uenena nõ mala que z quare dicantur.lib.ij.q.v.nu.11. fo.xxiiij.
Ueneꝰ facilitas incentiuum tribuit delinquendi. lib. v. de penarum compo.q.j.nu.x. fo.cxvj.
Uerbum istud venenum medicũ est z promiscuum. lib. ij. questione xij.nu.5. fo.lviij.
Uerbũ videtur quid importet.li.iij.q.x.nu.17. fo.lxxxiiij.
Uerbũ rebãnire quid importet. lib. v de benefi.z indul.prin.q.iij.numero.1. fo.cxj.
Uerbũ indulgeo quid importet. lib. v.de benefi.z indul. prin.q.j. numero.3. fo.cx.
Uerbum restituo plus importat quã verbũ indulgeo. lib.v. de benefi. z indul.prin.q.j.nu.4. fo.eo.
Uerba dubia in materia gratiosa sunt latissime interpretanda.lib. v.de benefi.z indul. punci.qone ij.numero.2. fo.cxj.
Uerba ista indulgeo z restituo in rescripto principis inserta qd operentur.lib.v. de benefi. z indul. punci.q.j.nu.5. fo.cx.
Uerba ista ad effectum redimẽdi vexationes zc. inducũt processus z litis extinctionem.lib.v. de pena rum compo.q.j.nu.16. fo.cxvj.
Uerba ista continuo incontinẽti illico mox z similia quid importent lib.j.q.v.nu.13. fo.v.
Uerba honesta an possint licite verbis inhonestis commisceri.lib ij. q.xj.nu.26. fo.liij.
Uerisimile dicitur quasi vero simile lib.iiij.q.lij.nu.19. fo.xcv.
Uir rapiens alium virum causa libidinis qualiter puniatur.lib.iij. q.x.nu.42. fo.lxxxiiij.
Uno solo a pluribꝰ armatis aggressio z ab vno tantum occiso: an ille solus puniatur.lib.v.de absolu.innocen.q.v.nu.1. fo. cxiij.
Uotum inhonestum deo exhibens quam penam incurrat. lib. ij. q. xvij.numero.3. fo.lxvj.
Uulneratus a pluribus si vnius ictu moriatur:an solũ ab illo dicatur occisus.lib.v.de absol. innocẽ.q. vj.nu.4. fo.cxv.
Uxoratus coiens cũ soluta ãn adulterium committat.lib.iij.q.vj.numero.12. fo.lxxviij.
Uxoratus affinem sue vxoris violãs non potest vltra a propria vxore debitum carnis exigere.lib.iij.q. iij.numero.v. fo.lxxv.

¶ Explicit Repertorium generale sententiarum specialium in hoc Tractatu domini.Pauli Grillandi cõtentarum.

¶ Registrum.

Aa Bb. Omnes sunt quaterniones.

Proemium operis vna cum illius diuisione.

Llumina Cor meũ Domine ꝛ semitas veritatis ostende mihi: in quacunq; die inuocauero te exaudi me: multiplicabis in aia mea virtutem. ¶ Cũ sepenumero hac presertim tẽpestate contingat quamplures christianos reperiri qui fidei catholice minus firmiter cõfidentes: sꝫ potius diffidentes ꝛ a recta illius semita sepius declinãtes quorum nonnulli sunt qui falsa quadam eorum opinione decepti contra aliquod ex sacre Theologice fidei ꝛ Ro. ecclesie institutis cecitãtes aberrãt errorem q; suũ pro viribus defensare conant̃: et hi sunt qui prauaꝫ hereticorũ sectã profitent̃. ¶ Nonnulli vero reperiuntur qui ꝓpria eorũ cupiditate ꝛ malitia ducti abiecto ꝓprio baptismatis sacramẽto: ac dei omnipotẽtis vero cultu penit⁹ derelicto diabolicã professioneꝫ sectantur: ꝛ pro mũdi huius vanitatibus diaboli suffragia querũt eidem q; tanq̃ suo ꝓprio Principi obedientiã ꝛ homagiũ medio iuramẽto prestare non erubescũt eius q; mãdatis postergatis diuinis parere: ꝛ quecũq; noxia fidelibus xp̃ianis inferre non cessant: ac oia ꝛ quecunq; que in lesionẽ diuine maiestatis sacre q; legis corruptionẽ: ac sancte matris ecclesie opprobriũ tendant prõpte suscipiunt ꝛ pro viribus adimplere student: cui⁹ demonis illusionibus: ꝛ prauitate diuersa maleficia in humanis seu brutorũ corporib⁹ inferre cõtendunt: vitas q; insontiũ labefactare nõ dubitãt: vt. l. multi. C. de malef. ꝛ math. futura q; predicere ꝛ occulta penit⁹ cognoscere hac diabolica obseruantia profitentur: quorũ opera quidã appellãt sortilegia: quidaꝫ facturas: alij vero incantatiões: alij malias siue maleficia q̃ eis nimia arte quadam malefica et plerunq; delusoria non sine demonis ministerio fiunt: et q̃si semper in alterius detrimentũ vertunt̃: quorum vltimus effectus semper tendit in peccatum: hi vero qui ipsorum fraudibus fidem prestãt et illorum cultum sectant̃ perdũt animam. xxvj. q. ij. qui sine saluatore. ¶ Inde eniꝫ multa mala proueniunt hominũ: ac brutorum infirmitates: adulteria: stupra: incestus: sacrilegia: homicidia: venefitia: seditiones: mẽbrorum debilitationes: abortiões. ac demũ diuerse in humanis corporibus infirmitates: ꝛ in fructibus pluuie: grandines: tẽpestates: arborũ ac terrenascẽtium q̃nq; sterilitates. Iumentorũ gregum q; abortiões innumere: ꝛ q̃ plura his similia scelera: turpia: atq; nephanda: de quibus habetur in. l. j. ꝛ toto tit. C. de malefi. ꝛ math. ꝛ in. c. j. et. ij. de sortil. ¶ Et ꝓpterea post titulũ sortilegiorũ subiunximus titulũ de penis omnifariã reorũ qui sepius demonis ope et tentatione procedunt et de poculis amatorijs ꝛ abortionis illorum q; ꝛ pe-

nis quibus puniunt clerici et quibus etiam laici utroque iure. ¶ Cum itaque et reipub. christiane et totius vniuersalis ecclesie plurimum intersit hanc prauorum sectam: tum animas: tum corpora Christi fidelium sepius vulnerantium prout iustitia suadet corripere. l. eorum. in princ. et l. multi. C. de malefi. et math. xxvi. q. v. auguriis. et c. quicunque. cum aliis sequentibus: ac ab omni ciuitate et regione expellere. l. cuncti. et l. arriani. C. de hereti. et l. nullus. C. de male. et math. quia vere sunt hostes communis salutis: et nature humane peregrini: vt dicit tex. in d. l. multi. et l. eorum. et l. fi. in prin. C. eo. ti. ¶ Ego enim cum non possem vlterius quorundam peritorum virorum qui mihi maxima sunt in veneratione crebros impulsus euadere: quominus doctrinam ipsam quam ex amplissimis vtriusque censure codicibus diuersis in locis truncate libatam: et a nemine hactenus copiose traditam repererim in hoc breui compendio pro omnium vtilitate redigere et ab aliis obmissa supplere coactus sum. ¶ Et si tantulas vires meas tanto oneri impares esse cognouerim et causarum officiique assidua me cura sollicitet occupatumque detineat: verumtamen ipsorum votis parendum et cuiusque sanioris consilii correctionis disciplinam subeundum esse existimaui. ¶ Materiam igitur ipsam breuiter et decisiue per questiones (diuino fauente suffragio) exponere decreui: habitaque noticia criminum distincte singulorum penas que in foro poli. ¶ Primo inferunt. ¶ Secundo quas ius canonicum in foro contentioso declarauit. ¶ Tertio quas ius ciuile rigorosius adinuenit: que omnia suis quibusque locis seriatim aperiemus: sed quia hereticorum secta est ceteris perniciosior et deo detestabilior propter fidei catholice subuersionem. ideo preposui primo titulum de hereticis tanquam de grauiore crimine. ¶ Presens huius opusculi compendium in quinque particulas siue libros distinguendum esse putaui: quorum quilibet sub diuerso titulo speciem sui criminis distinctam vna cum penarum declarationibus continebit exceptis duobus vltimis quorum alter materiam torture et criminum indaginem per processum alter vero litis decisionem et carceratorum relaxationem complectitur. ¶ In primo enim libro traditur de crimine heresis et de hereticis: et quibus penis puniuntur heretici de iure canonico in vtroque foro poli et fori: et quibus etiam de iure ciuili: et an sit eadem pena statuta in clerico que est in laico. ¶ Secundus vero complectitur materiam sortilegiorum: fascinarum et omnium maleficiorum que arte malefica demonis ministerio fabricantur. ¶ Ubi triplicem sortilegiorum speciem videbis. ¶ Et de natura virtute ac potentia demonis et quam potestatem habet super homine. ¶ Et an sit verum quod iste strige mage siue strigones vere et corporaliter deferantur a demone nocturnis horis ad ludos et congregationes eorum: vel duntaxat illudant in spiritu. ¶ Deinde de amatorio et abortionis poculo: et quibusdam aliis poculis venenosis successiue disponitur: et quibus penis pu-

niãtur istorum rei ex quolibet habes penas distinctas. ¶ Et que statute sũt de iure diuino vel humano in foro conscientie. ¶ Que etiaȝ de iure canonico in foro cõtentioso. ¶ Et que demum de iure ciuili. ¶ Et an clerici sicut laici eisdem penis pariter puniãtur vel diuersis. ¶ Tertius continet vniuersas penas omnifariaȝ coitus illiciti que sunt adinuente de iure diuino vel humano in foro cõsciẽtie: et que de iure canonico in foro contentioso et que demum de iure ciuili: et an eisdem penis clerici quibus laici puniãtur. ¶ Quartus postea torture norma: n ostendit vbi quinq3 gradus torture fuerunt nouiter adinuenti: et nouis datur intellect9 vltra doc. ad. §. ignoscitur. l. iij. ff. ad sillan. Concludendo in effectu q senex torqueri potest eo modo quo ibi. ¶ Quintus demum continet totius operis expeditioneȝ sub vno titulo de relaxatione carceratorũ: hoc est quibus: et quot modis rei icarcerati ex claustris carceruȝ liberantur: in quo infra scripta capitula inseruntur scilicet. ¶ De legitima sententie execucione. ¶ De beneficio: et indulgẽtia pñcipis. ¶ De absolutione innocentis siuẽ de innocentia carceratorum. ¶ De compositione penarum. ¶ De fideiussorib9 reorum & de fuga incarcerati demum. ¶ De Calumniatorib9: ac de expensis damnis et interesse.

¶ habes Proemium.

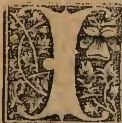
¶ Utilissim⁹ tractat⁹ sub Compēdio de Hereticis: et Sortilegijs omnifariā coitu: eorūq₃ penis. De Questionibus et Tortura: ac relaxatione carceratoꝝ. Editus per Clar. U. J. Doc. Dñm Paulum de Grillandis de Castilione Florentino dioc. Aretiñ. Criminaliū causaꝝ Auditorez. R. p. D. Andree de Jacobatijs. S. D. N. pp. Alme. q₃ Urbis vicarij generalis.

¶ Summarium.

1 Heresis est crimen ceteris detestabilius: quia directe cōtra Deum committi dicitur.

2 Heresis dicitur crimen lese maiestatis diuine.

3 Maiestatem diuinā ledere multo peius est q₃ tpalē offendere.

Inter Crimina que animaduersione digna sunt heresis 1 est grauius et ceteris detestabilius eo q₃ directo contra ipm creatorē Deū omnipotētē patratur eius omnipotentie detrahēdo: negādo q₃ illius diuinitatē: vt habet in. c. j. de sum. trini. et fid. catho. et l. j. C. eo. tit. et c. ad abolendā₃. de here. nō immerito igitur appel-
2 lari pōt. ¶ †Crimen lese diuine maiestatis ex quo directo tendit in lesionem et preiudiciū diuine potestatis: vt proxime dixim⁹. d. c. ad abolendam. et c. vergentis.
3 eo. tit. ¶ †Longe enim grauius est eternam quā temporalem ledere maiestatē. xxiiij. q. j. nō afferamus. et habetur in. d. c. vergentis. ¶ Ideo tractatur⁹ de criminibus de eo prius tāq₃ grauiori equum visum fuit esse dicendu₃ iuxta notata in Rub. et in. l. j. C. ad leg. iul. maiest. et in. l. j. ff. eo. ti. et. d. c. non afferamus. no. etiā in c. excommunicam⁹. el. j. §. credētes. de hereti.

¶ Summarium.

1 Declaratio dictiōis vel termini a diffinitione proficiscitur.

2 Diffinitio vera q̄ debeat ptinere.

3 Heresis gñaliter sumpta qualiter definiatur.

4 Error circa ea q̄ sunt fidei heresim inducit.

5 Heresis appellari potest pestis et labes.

6 Heresis in quas personas cadere possit: et an in iudeū: sarracenum et huiusmodi personas extraneas iuris.

7 Peccatū heresis vt plurimū orit ex superbia et auaritia.

8 Heresis vnde dicatur.

9 Heresis cparatur iudicio familie herciscunde et quare.

10 Heremita vnde et quare dicat.

11 Heresis leges que sint.

12 Crimē heresis habet duo extrema substantialia vitiosa.

13 Heresis: apostasis et scisma differunt.

Ueroniūc pmo q̄d 1 est hr̄sis. ¶ †Naz q̄libet bona declaratio ab ipsa diffinitiōe pficiscit: vt inq̄t Cice. in pri. offici. et ðt gl. referēs Boetiū in. l. ols diffinitio. ff. de reg. iu. q̄d ipa diffinitio, substantiaz cuiusq₃ rei put est significat: et habet p bar.

i.l.si is qui p emptore.in.s.q.ff.d vsucap.et in.l.j.§.doli.ff.d dolo. et idem Bart.in.l.j.§.inutui.ff.si
2 cer.pe.et in.l.s.ff.de reiu.¶ Ubi dicit qd ois diffinitio debet ponere substantialia rei diffinite saltim in genere illius differentias
3 cotinentia.vn dico qd.¶ Heresis in genere sumpta est error quidam pertinax corrumpens Christi fidem:vt colligitur ex doctrina sancti Tho.i secuda secunde. q.xj.arti.ij.in ver.sz pestifera.xxiiij.q.iij.hereticus.vbi itroducit snia sancti Augustini.Qui Tho.
4 subiungit quod heresis esse non potest:nisi sit error circa ea que sunt fidei:sicut circa propria materiam.et propterea non dicitur heresis si qs erraret in falsa opinione circa alia que no sut fidei sicut est i geometralib9 vel alijs
5 hmoi.ita dicit ipse:et que appellatur etiam labes et prauitas: vt in Clem.j.§.veru.eo.ti.alibi qz appellatur pestis:vt habet in.c.accusatus.§.sane.eo.ti.lib.vj.et qui crimine illo pollutus existit pestilentiosus dicitur vt i.c.excoicam9 el primo.§.credetes.versi.sane.
6 extra.eo tit.¶ Ista eni est spes infidelitatis q pertinet solum ad eos q xpi fide pfitent:et illi9 dogmata corrupunt: et ppterea istud crimen no cadit pprie in Judeo Saraceno:Maumetano:et alijs hmoi extraneis iuris hominibus fm qd not.concludit.S.Tho.in
7 scda scde.q.xj.arti.j.¶ Qd peccatu vt plurimu oritur ex supbia vel cocupiscentia emodi tpalis: vt not.sctus Aug.i li.de vtilita. creden.et ide Thom.i scda.scde. q.ij.arti.ij.et.iij.sed qdam arguetes tenebat ptra istud dictu qd si heresis oritur ex supbia et pter cocupiscetia etc.ergo no est spes infidelitatis. quia fides et infidelitas cosistit in credere:et i mete: no aut i actu extrinseco:et hoc ide coiter tenent Theologi.¶ Et ppterea ide Tho.i.d.q.xj.et.xij.ar. j.declarado illd dictu dicit qd finis prim9 siue ca prima heresis cit adherere falsse siue seu opinioni aio ptinaci:et ex hoc dr esse species infidelitatis sed ca ei9 remota:et finalis est pcupiscetia comodi tpalis.ex q sequit qd dr oriri ex supbia et cupiditate et no.xxiiij.q.iij.c.heresis.et seque.¶ Et
8 appellat heresis vt q da dixerut ab electione.xxiiij.q.iij.heresis q sunt vba sci Hiero.ad galat.qz ois hereticus eligit sibi nouas et extraneas opiniones ptra fidez xpi et eccle institutaz vt dicit Hostien.in sum.eo.titu.et Azo simliter.eo.tit.in sum.§.j.ver.vltimo. et p feli.in rub.extra.eo.ti.¶ Archi.aut in.d.cano.heresis.xxiiij. q.iij.ponit plures expositiones. dicit eni qd heresis dicit ab electiõe vel ab errando:quia no est heretic9 nisi ille q errat. ¶ Qui da dixerut quod hoc nome heresis descendit a verbo greco her. quod latine dr virtus et thesis.i. locutio:vnde heresis quasi virt9 locutiõis:et heretic9.i.virtuosus in locutiõe et sermone.qz coiter isti heretici in sermõib9 et dispu tationibus suis ofidunt:et no in virtute spiritus sci.vel vt dicas dicit ipse quod heresis diuisio interpretatur.Ex quo ergo p fide catholica prima sit fideliu adunatio Diuisio igitur que spaliter fit a cõione pdicta siue a coi fide heresis appellat:vel dicitur ab isto

verbo hercisco:ris. quod idē est quod diuido secūdū qd̄ dicit gl.
9 i rub. ff. famil. her. ¶ Inde dr̄ tñ iudiciū siue actio familie hercisū- de hoc est diuidēde hereditatis: qm̄ ipsi heretici per illas eorū er roneas opiniones diuidūt se ab vnione ecclesie: et xp̄i fidelium.
10 ¶ †Inde dicit̄ et heremita q̄si separat⁹ ab hominū consortio: vt p Hostiē. in. d. sum. et Archi. i cano. hereticus. xxiiij. q. iij. et dicunt̄ et.
11 ¶ † Hereses leges. i. leges diuidē tes ciuitatē a ciuitate vt. l. si duas §. est aūt. ff. de excu. tu. et ibi not. glo. prima igit̄ interpretatio reci pit in sc̄dam. qr̄ quicūq; eligit no uas opiniones extra fidē cōēz re cedit ab illa communione et cōgre gatione fideliū p q̄nē recessūz fit diuisio īter ipsuz hereticū et cōio- nē p̄dictam secūdū Archid. in. d. c. heresis. vid' Azo. Hostien. et Go fred. in sum. eo. titu. et Archi. in. c. ad aplice. §. ij. de sent. et re iudi. li. vj. Cardi. in ru. et in Cle. j. eod. tit. d. Feli. in rub. extra. eo. titu. et. S. Tho. in sc̄da sc̄de. q. xj. ar. j. et. ij.
12 ¶ † Cuius quidē criminis hz duo ex trema substantialia sine quibus id esse non pōt. primum qd̄ est re- spicit hereticū intellectū: et hoc est er- ror in fōne. supplens tu qd̄ sit er- ror circa ea q̄ sunt fidei non circa alia vt cōclusuz fuit supra ex do- ctrina. S. Tho. Secundum vero extremū est qd̄ respicit cōplemētū qd̄ est ptinacia i voluntate: vt ha bet̄. xxiiij. q. iij. c. dixit et Archi. in. d. c. heresis: quoniē si enim ig- tur aliquis errat circa fidem. pre dictā tn̄ cius errore nō instat p- tinaciter: sed variat vel reuocat nō dr̄ hereticus nec subijcitur pe nis hereticoz de q̄ b⁹ infra maxi me si sit paratus suscipere corre- ctionē sui erroris. d. c. dixit apl's. et. c. accusatus. in prin. eo. ti. li. vj. c. ad abolēdā. c. firmissime. in pn. et. c. Sāctis. extra eo. ti. et no. Abb. et doc. et i. c. j. extra e. et ppterea cō grue dictū fuit i diffinitiōe erroz ptinax ad differētiā illoz qui re uocāt et nō psistūt i dicto errore.
13 ¶ Et nota qd̄ † heresis Aposta- sia et Scisma sunt diuersa crimi- na sicut diuersa sūt nomina et q̄d cōnicat in se vnūquodq; istoz: et an qd̄libet qd̄ sp̄es infidelitatis de istoz natura et differentijs dice- tur infra p̄ma. q. vbi declarabit̄ quis pp̄rie sit hereticus: quis apostata: et quis scismaticus.

¶ Summarium.

1 Hereticus dupliciter con- sideratur.
2 Hereticus pp̄rie dr̄ aberrans a fide catholica.
3 Baptismus est prima porta sa- lutis.
4 Regnum celorū nemo intrat ni- si sit renatus ex aqua et sp̄usctō.
5 Aque visibilis ablutio quare in baptismo sit necessaria.
6 Heresis circa quos cōsistat arti culos vsq; ad nu. 14. exclusiue.
14 Reddēda cesari cesari. et dei deo.
15 Hereticus ille dr̄ qui cupiditatis cā gignit vel sequitur nouā ptra christianā fidē opinionē.
16 Heresis tria presupponit.
17 Heresis impropria que dicatur.
18 Apost. sia et scisma sunt species heresis.
19 Scismaticus qui pp̄rie dicat̄.
20 Scisma dr̄ a scissura: quia diui- dit christū qui indiuisibilis est.
21 Scisma dupliciter cōsideratur.
22 Apostasia differt ab heresi et sci smate.

suscitare seu humanā creaturam
in meli⁹ vel deterius reformare
aut in alterā speciem cōmutare:
futura per veram scientiā reuela
re: vt not. Esaie. xlj. c. Dicite mi
hi q̄ futura sunt ⁊ dicā quod dij
13 estis. ¶ Itē homini secreta cor
dis indicere. vt dr̄ Matth xxij. c.
vbi xp̄s cognouit mentes phari
seorū aduersus ipsum deprauа
tas: ⁊ quod dū ipsum interroga
bant querebant cū caperent ver
bis q̄n ipsum interrogarunt cui
deberent reddere censum ex quo
ipse xp̄s vocabat se regē iudeorū
an deberēt sibi dare censum vel
Cesari: at ille viso numismate et
14 Cesaris imaginē respōdit † red
dite que sunt Cesaris cesari: ⁊ q̄
sunt Dei deo. De his eciā ⁊ q̄bus
dā aliis q̄ cōpetūt sive ptinēt ad
solū Deū vide lan⁹. J. t. seq. in. q.
vbi plene tradit an ⁊ q̄n sortile
gia sapiūt heresim manifeste vel
nō: ⁊ habet̄ ext. xxvj. q. ij. qui sine
saluatore. ⁊. xxvj. q. v. epi. ⁊. c. seq.
⁊ Oldr. in cōsi. cxx. q̄d incipit re
gularis hʒ traditio. ⁊. S. Tho. in
scd̄a scd̄e. in sepe dicta. q. xj. ar. v.
Host. i sum. Gofre. ⁊ Azo. i sum.
eo. ti. ¶ Et dicit. S. Aug. i lib. de
15 vtili. credē. c. j. q̄d † hereticus est
qui alicui⁹ tpalis cōmodi ⁊ ma
xime glīe principatusq̄ sui gra
tia falsas ac nouas opiniōes con
tra xp̄i fidem vel gignit vel sequi
tur: ⁊ iste pprie dr̄ hereticus cui⁹
dictū translatum fuit. xxiiij. q. iij.
16 in. c. hereticus. ¶ † Dn̄s Alex. de
ales in scd̄a scd̄e. titu. de heresi di
cit q̄d ad hoc vt q̄s pprie dicatur
hereticus ⁊ subiaceat excōicatio
ni ⁊ aliis penis ɔ hereticos statu
tis tria req̄runt̄. ¶ Primū. s. fal
sa credulitas in rōnali: vt no. gl.
xxiiij. q. iij. c. qui aliorū. ¶ Scd̄m
q̄d requirit̄ est peruersa volūtas
in cōcupiscibili. ¶ Tertiū impu
gnationis pertinacitas ex parte
irascibili vt postq̄ se implicuit in
errorem in eo pertinaciter instet:
al's si non instaret sed reuocaret
non diceret̄ hereticus. xxiiij. q. ij.
17 iij. dixit Ap̄ls. ¶ Improprie vero
⁊ largo modo heretic⁹ dr̄ is qui
sacrā scripturam male ⁊ erronee
intelligit seu interpretat̄. s. aliter
quā sensus sp̄us scti flagitat. xx
iiij. q. iij. hereses. ¶ Itē is qui co
nat̄ velle auferre priuilegia ecclie
a Deo: vel a romanis ponti. con
cessa. xxij. dist. omnes. ¶ Itē qui
precepta aplīce sedis trāsgredit̄
xviij. dist. nulli. ⁊ quibusdā aliis
modis de quibus lan⁹ vide per
glo. in. c. firmissime. extra eo. tit. ⁊
gl. in. c. inter heresim. xxiiij. q. iij.
Feli. in rub. extra eo. ti. per Cardi
na. in cle. j. eo. tit. Bal. in rub. C.
eo. ti. ⁊ p supradictos summistas
in locis pallegatis ⁊ isti diuersis
penis puniunt̄ ab illis qui sunt
proprie heretici: de quibus. J. tit.
18 seq. xj. q. ¶ † Sed quero an Apo
statā et Scismaticus continētur
sub ista specie heresis vel sub ei⁹
genere. Respōd. q̄d proprie ⁊ stri
cte loquēdo aliud est esse aposta
ta: aliud esse heretic⁹: ⁊ aliud scis
matic⁹ de heretico vidisti supra.
19 ¶ † Scismaticus enim a pncī
pio maxime non est hereticus q̄
scismaticus pprie est ille qui nō
vult obedire vere ⁊ antiq̄ eccle
sie sue: sʒ facit aliā ecclesiā platū
vel clericos: vel qui faciūt alium
papam relicta prioris pape obe
20 dientia. ¶ † Scisma vero dicit̄ a
scissura quia scismaticus per de
negationē obediētie scindit se ab

ecclesia eo maxime dū querit' fa
cere ecclesiā vel alios clericos
nō suo ↄstituere reiectis ꝓprijs
⁊ venit a scīdo is.xxiiij.q.i.sciffu
ra.⁊.xxiiij.q.iij.Iter heresim ⁊.c.
scisma:ſʒ quotiescūqȝ scismatic⁹
ꝑseuerat ptinaciter ī illa sua opi
nione diuisa efficit̄ hereticus di
uidēdo ecclīā q2 venit ↄ illū arti
culū fidei ⁊ vnā sanctā ecclīā ⁊c.
¶ Et ꝑpea dicunt docto.qꝺ ois
hereticus est scismaticus: q2 ois
hereticus scindit vniōe ecclesie
diuidēdo se ab illi⁹ vnione ſʒ nō
econuerso omnis scismaticus est
hereticus saltʒ stricto modo .q2
tunc dico incipit esse hereticus
quotiescūqȝ perseuerat ī illa ei⁹
diuisione:⁊ in ea ptinaciter insi-
stit:sequēdo scissurā rei idiuidue
21 s.ecclie. ¶ † Et isti quoqȝ sunt du
plicis speciei ꝓprij ⁊ improprij.
¶ Proprie ⁊ stricte loquēdo sci-
smatici sunt hi de qbus.ꝭ. ¶ Im
proprie vero ⁊ largo mō scismati
ci dicunt̄ oēs q̄ recusant obedire
mādatis ecclie vt sunt excōicati
⁊ similes ptinaces q̄ largo mō di
cunt̄ scismatici.vide not .doctri-
nā Abb.Imb.⁊ i.c .i.de scismat.
⁊.xxiij.q.iiij.scismatic⁹.⁊.c.Iter
heresim. Hostie. Azo .⁊ Gofre.ī
sum.eo.tit.de scisma . ⁊ per scīm
Thom.ī scd̄a scd̄e.q.xl.art.i.⁊.ij.
22 ¶ † Apostata vero differt ab he
retico ⁊ scismatico in specie licet
in genere quodāmodo idē sunt
in hoc vʒ qꝺ sunt extra ecclesiā
23 ⁊ cōmunionē fideliū. ¶ † Apo-
stasia enī proprie est quedam re-
trocessio a sua debita ordinatio
ne ⁊ ista est triplex secundum gl.
in.c.i de apostat. ¶ Prima est
apostasia perfidie per quam q̄s
recedit a fide.xi.q.vij. non pōt.

¶ Secunda est inobedientie q̄
est quando quis trāsgreditur p̄
ceptū vt in.c.si quis venerit.⁊.c.
illud.de ma.⁊ obedi. ¶ Tertia est
apostasia irregularitatis vt cum
quis recedit a regula ⁊ habitu
sue assumpte religionis.vt .d.c.
24 i.de aposta.⁊.l.di.c.si.⁊ dicitur
apostata .i.est retro stans siue re
trocedens:aut retro abiēs.xxvi.
q.vi.nō obseruetis. ¶ Et illi q̄
qȝ se rebaptizant:⁊ retrocedētes
a veteri noīe:⁊ ordinatiōe sue vi
te aliā nouā suscipiūt:sed qn̄ rece
dunt a fide xp̄i:⁊ nouā suscipiūt
sunt heretici maxime qn̄ ꝑsistūt
ī dicta noua ꝓfessione ⁊ illā cre
dit esse verā.⁊ hoc modo ēt apo
25 nere dicūt̄ esse heretici. ¶ † Sʒ
nota qꝺ isti apostate sic rebapti-
zati de iure ciuili sunt deterioris
cōditiōis quā heretici loquēdo
de his qui sunt ꝓprie heretici:vt
supra q2 heretico penitēti parcit̄
l.manichees.C.eo.tit.istis vero
nūqȝ parcitur:ſʒ irremissibiliter
vltimo supplicio pmiuntur.l.hi
q̄ sanctā.C.de apostat.⁊ ꝓpterea
26 dicendo qꝺ † oēs heretici sunt
apostate consequētia est vera:ſʒ
nō econuerso nisi data ptinacia ⁊
omnimoda recessiōe a fide catholi
ca vt dicūt canoniste in.d.c.i.de
aposta.⁊ Hostien.in sum.e.tit.et
S.Tho.ī scd̄a scd̄e.q.xi.ar.i.⁊.ij.
⁊ est gl.no.⁊ ibi Abb.in. c.firmit̄
sime.de hereti. ¶ Sed q̄ro nunc
de hac not.q.satis ꝑicua ī foro
cōsciētie:dicit tex.i.c.firmissime
in fi.extra de heret.qꝺ homini q̄
nō tenet vnitatē ecclesie catholi
ce:neqȝ baptism⁹ neqȝ elemosi-
na nec alia q̄libet maxima opa
charitatis:imo nec mors noīe xp̄i
27 suscepta ꝓficit ad salutē. ¶ † Nō

ĝroquidē existens laqueo here-
sis scismatis vel apostasis pfidie
innodat⁹ fecit quā plurima cha
ritatis opa vcz eleemosinas:disci
plinas:ieiunia:penitētias:pegri-
natiões:oñones:z multa alia di-
uina officia:missas:z silia p ale
sue salute:certū est qđ dū ille est
in pctō incredulitatis illa nihil
sibi prosunt ad salutē.d.c.firmis-
sime.in fine dicēdū ne erit qđ tot
bona opa oino pdant:adeo qđ
nullum fructum afferant benefa
ctori:dic ẜm glo.in.d.c.firmissi-
me.quod dicta pia opa non per
duntur aliquo modo:z licet illi
non prosint ad salutem pp pecca
tū infidelitatis:tñ pdesse illi po-
28 terunt ad tria.¶Et Hostien.tñ in
sum.in titu.de peni.z remis.in.§.
z an ficte.distinguit melius aut qri
tur an pia opera facte ante pec-
catū reuiuiscāt ad salutē post cō
uersionē peccatoris.z dicēdū est
q sic:qz opa illa p pctm erāt mor
tificata iō resurgūt vna cū suo au
ctore aut fuerūt facta i pctō nūc
aut peccator habebat cōtritionē
in corde:z aium cōfitendi z redu
cēdi se ad penitentiā dū daretur
occasio:z eodēnō ista reuiuiscūt
z psunt ad salutē sicut priora:vt
est glo.no.in Cle.j.de reliq.z vē.
sanc.in pn.z glo.i.c.j.z.c.magna
pietas.de peni.dist.j.z tenet Fe-
ly.in.d.c.firmissime.in fi.Aut fue
runt facta in ipso pctō nulla exi-
stente cōtritiōe seu aio ꝯuertēdi
z ista nunq̄ resurgūt:neq̄ psunt
ad salutem z sunt mortua penit⁹
qz nunq̄ spm̄ vite gfe dei habue
rūt:resuscitare nō possunt ad salu
tē.Sed alia prosunt.s.ad quinq̄
secundum Host.ibi primo quia
Diabolus in tali hoīe nō vtit tā
ta potētia sicut pus.Scđo qz va-
lēt ad assuefactionē bonoꝝ ope-
rū.Tertio ad min⁹ suppliciū sub
stinēdū.Quarto ad corpalē pspi
tatē:z ad augmētū bonoꝝ tpaliū
Quinto z vltimo ad illuminatio
nem intellcs vt citius diuina gra
tia illustretur ad conuersionem:
z penitentiam:z per consequens
ad salutez:vt habeť de peni.dist.
iij.q̄d ergo turbāť.Quis.S.Aug.
dixit q piū ē credere:z fides nr̄a
hoc expostulat:vt cuz gr̄a xp̄i in
hoie destruxit mala pora p peni
tētiā ēt remuneret bona nā cū de
struxit qđ suū nō inuenit:amet z
diligat qđ in peccāte plātauit vt
hr̄ de pe.dist.iij.piū cū trib⁹.cc.
seq.z Host.vbi.s.¶Et hec suffi
ciāt p aliq̄li notitia istius crimi-
nis heresis vt facilius cognosca
mus q̄ sunt puniēdi penis hereti
corū z q̄ aliis penis.¶Qui vo q̄-
rit hꝰ subtiliorē notitiā isti⁹ cri-
minis videat sacros Theologos
z maxie sctm̄ Thom.in scđa scđe.
q.xj.ar.j.z.ij.z.iij.z per totā illā
q.z in scđa scđe.q.ij.z sctm̄ Augu.
in li.quem edidit de vtili.credē.
Per totum:z sctm̄ Bonauen.in
iiij senten.dist.xiij.ar.iiij.q̄ inci-
pit determinat inci dēter que fa-
ciunt zc.Alex.de ales in scđa p-
te.q.181.in pri.mēbro .Ubi ipse
z alii omnes in effectu ꝯcludunt
idē q.s.Aug.vbi.s.ad quoꝝ dcā
z rectā doctrinam latius me re-
mitto z dicta mea limitanda ac-
corrigēda si opus fuerit subiicio:
prosequar nūc materiā nostraz.

¶Summarium.

1 Heretici q̄druplici pena ve-
niunt puniendi.

2 ¶Culpa maior maiorem vindi
ctam exigitur.

3 Mors est vltimum terribilium.
4 Heretici tam clerici quam laici qua pena veniunt puniendi.
5 Filii innoxii quo casu sint ob delictum patris puniendi.
7 Filii ex damnato coitu nati incapaces sunt successionis.
7 Pena delicti quandoque extenditur vsque ad quartam generationem.

1 Tertio quero † quibus penis puniuntur heretici intelligendo de illis qui sunt proprie heretici. Dic quod quatuor penis puniuntur de iure canonico secundum Archidi. xxvi. q. v. hereticus. in fi. vbi dicit quod puniuntur excommunicatione: depositione: rerum omnium ablatione: militari persecutione frater Angel. vero declarat in sum. sua in ver. hereticus. dicit quod xiiii penis puniuntur sed illas non connumerat nec declarat. declaratio quam facit Arch. fuit prius Gof. in sum. sua in tit. de here. §. punitur hereticus etc. vt refert idem Arch. tamen declaratio illa solum videtur concernere clericos et non laicos dum loquitur de depositione quia laici non patiuntur depositionem sed statim comperto crimine si nolunt penitere facta declaratione per iudicem ecclesiasticum traduntur in manibus curie secularis puniendi etc. clerici vero non nisi secuta actuali degradatione vt in c. ad abolendam. §. j. et sequitur extra eo. ti. Et ideo putaui aliter distinguendum pro faciliori intelligentia quod. Aut sumus in foro conscientie coram sacerdote dum adhuc crimen est occultum et est pena excommunicationis: vt in d. c. ad abolendam in prin. ibi vinculo perpetui anathematis innodamus. et facit tex. in c. firmissime. eo. tit. et xxiii. q. v. non vos. xxiiii. q. j. quam dignior domus. vbi referuntur verba apostoli dicentis hereticum hominem post primam monitionem deuitaque est: quasi est excommunicatus. et hac pena tam clerici quam laici puniuntur vt ibi dicitur. et facit in arg. tex. in c. si quis eps. xxvi. q. v. Aut sumus in foro contentioso canonico postquam sunt deprehensi in heresi et delictum iam innotuit curie et si clericus est primo priuandus et deponendus ab omni ordine ac officiis et beneficiis ecclesiasticis quibuscumque ac omnibus quoque bonis patrimonialibus et aliis si qua sunt confiscatis perpetua notatur infamia: deinde degradatus traditur curie seculari seuerissimis penis corporalibus puniendus: laicus vero breui manu comperto crimine condemnatur ad perpetuam infamiam et bonorum omnium confiscationem: deinde traditur in manibus curie secularis seuerissimis penis puniendus: vt not. in d. c. ad abolendam. §. j. et ij. et in c. vergentis. et c. excommunicamus. el. j. in prin. extra eo. ti. et c. cum secundum leges. eo. tit. lib. vj. et ibi Archi. et ceteri moder. Sed que sunt iste seuerissime pene que imponuntur de iure ciuili. Respon. quod si qua pena atrocior morte reperiretur illa proculdubio punirentur propter criminis attrocitatem et horrescen-
2 tiam quia. † Ubi maior est culpa ibi grauior debet esse vindicta. c. excommunicamus. §. credentes. versus sane. extra eo. titu. † Sed quia
3 mors est vltimum terribilium: vt inquit Arist. in iiij. Ethic. et est extrema penarum. xiij. q. ij. quesitum quam ius ciuile appellat vltimum

supplicium.l.si quis aliquid.§.qui
abortionis.ff.de pen.⁊.l.vltimū.
⁊.l.capitaliū.in prin.⁊.l.qui vlti-
mo.ff.eo.tit.hac mortis pena pu
niuntur ⁊ solent cōiter igne com
buri.l.arriani.in prin.C.de here.
⁊ perpetua notantur infamia;et
oia eorū bona publicant clemen
tis proprijs fieret iniuria si ali-
quid ex bonis sibi veleius poste
ris relinqueretur.dicit tex.in.d.
l.arriani.in pn.⁊.§.j.C.eo.ti.qui
4 bus † penis tam clerici quā laici
subijciuntur facta prius tamē de
gradatione:clericorū apud pro-
prium iudicē ecclesiasticū.d.c.ad
abolendam.in fi.extra eo.titu.c.
accusatus.§.fin.eo.titu.li.vj.⁊.d.
l.arriani.⁊.l.manicheos.C.eo.ti.
⁊.c.vergentis.extra eo.nec pote-
rūt eius filij seu alij descendētes
vsqȝ in secundam generationem
obtinere aliqua officia aut bene-
ficia eccl'iastica tāqȝ illorū icapa-
ces.c.ij.§.heretici.eo.titu.lib.vj.
5 ¶ † Ex quo nota istū casum spe-
cialem in quo filij etiam innoxij
puniuntur ex delicto patris ⁊ sic
alterius crimine puniunt:vt ibi:
⁊ in.d.c.vergentis.extra eo.titu.
cuius ꝯtrarium disponit regula
iuris cōis.l.sancimus.C.de pen.
⁊.ff.eo.titu.l.si pena.⁊.l.crimen.
⁊.ff.ad silla.l.fi.vbi dr quod pe-
na debet ꝓsequi criminis aucto-
res:⁊ nō se extēdere vlteri9 ad fi-
lios familiares agnatos vl' ami
cos:sed ratio spālitatis est odiū
delinquētis propter turpitudinē
⁊ abominationem tāti criminis:
vt dicit text.in.d.c.vergētis.sicut
als videmus in crimine lese ma-
iestatis ꝙ filij puniuntur ex deli-
cto patris in successione bonoꝝ.
l.quisquis.C.ad leg.iul.ma.mul-
to magis dicendū erit in isto casu fi-
lios puniri ex delicto pr̄is ex quo
grauius deliquit pater qȝ longe
grauī9 est eternā qȝ temporalem
ledere maiestatē.d.c.vergentis.
6 ¶ † Secundo habes aliū casum
in quo filij puniuntur ex delicto
patris in aut.qui.mo.na.effi.sui.
§.si qs aūt sumpta.in aut.ex cō-
plexu.C.de ieest.nup.vbi filij na
ti ex nephario ⁊ damnato coitu
sunt incapaces omnis successio-
nis paterne nec a pr̄e alēdi sunt:
nec filij dici possunt:hoc eī non
accidit culpa filiorū:quia ipsi nō
peccarūt/sed in odiū sceleris pa
terni et illi9 turpitudinis.d.aut.
7 ex cōplexu.¶ † Est ⁊ tertius ca-
sus in quo pena primi auctoris
extendit ad filios ⁊ agnatos illi9
successores vsqȝ ad quartā gene-
rationem.c.in quibusdā.de pen.
¶ Quartus reperit casus in.c.
cū multe.xv.q.viij.⁊.j.q.iiij.Jt:ꝫ
peccato israelitarū.¶ Quintum
reperio casū:in.c.j.⁊.ij.de fil.pr̄s-
byte.vide glos.in.d.c.vergentis.
eo.tit.de here:alias quoqȝ penas
⁊ supplicia patiuntur isti hereti
ci nō tm̄ corporalia:de quibus la
tius per Host.in sum.de heret.⁊
Arch.in.c.hereticus.xxiiij.q.iij.

¶ Summarium.

1 Filij alicuius heretici an si
sint fideles succedāt bōis pr̄nis
2 Jus ciuile non tollit ea que sunt
iuris naturalis.
3 Filij hereticorum debent in per-
petua paupertate sordescere:⁊ in
hac vita viles haberi.

1 Uarto quero † quid
si filij ipsius heretici
sint bōi ⁊ fideles chri
stiani ⁊ delicti pater-
ni penitus ignari:an

poterunt succedere in bonis paternis saltim i legitima eis debita iure nature vt ex illa possint habere alimēta ꝛ videbat dicendū qđ sic:q: ꝛ ius ciuile nō tollit
2 ea que sūt de iure nature ex quo sunt immutabilia.l. ex hoc iure gentiū.ꝛ ibi no.gl.ff.de iusti.ꝛ iu. ꝛ insti.de iur.natu.gen.ꝛ ciui.§. sed naturalia.successio aūt filiorum in bonis parentū est de iure nature.l.cum ratio.ff.de bo.dāna.in aut.vt cū de appel.cogno. §.aliud quoqꝫ capitulū.l.ff.C.de institu.ꝛ substi.l.pcibus.C.de im pub.ꝛ.l.nam ꝛ si parētibus.ff.de inoffi.testa.cū similibus.Sed incontrariū est veritas quia ipsi filij effecti sunt a iure adeo inhabiles ꝛ icapaces paterne successionis quod illi etiam in vno denario succedere nō possunt imo debent
3 ꝛ semp in miseria ꝛ egestate sordescere sicut filij reoꝝ criminis lese maiestatis:adeo qđ nihil aliud eis relinquendum est nisi sola vita q̄ ex misericordia elargitur.¶ Et tales esse debēt in hoc mundo quibus vita sit supplicium ꝛ mors solatium.vide textum in dicto.c.vergētis.ꝛ in.l.quisquis. C.ad leg.iul.maiest.

¶ Summarium.

1 Heretico an sit locus penitentie:ita vt a pena ciuili liberet.
2 Penitētia nō pcedit in delictis criminalib⁹ atrociorib⁹ quo minus ciuiliter puniatur.
3 Hereticus qñ debeat penitere ꝛ suam heresim reuocare an incōtinenti quo est deprehēsus an in quacūqꝫ parte iudicij.
4 Reuocatio heresis duo presupponit.
5 Dictiones iste cōtinēti:illico:incōtinēti:ꝛ similes quis importēt.
6 Reuocatio heresis dꝫ fieri spōte ꝛ vero corde.
7 Penitētia spontanea esse debet ꝛ non morosa.
8 Penitētia heretici qñ ꝛ qualiter dicatur spontanea.
9 Hereticus pōt in quacūqꝫ parte iudicij penitere.
10 Denegatū vni ex pluribus:ceteris cēsetur esse ꝯcessum:ꝛ ecōtra qđ vni ex pluribus nolatim ꝯcedit:ceteris videt denegatum.
11 Hereticus ꝛ scismatic⁹ cū diabolis eterno icēdio sūt adiudicādi.
12 Bona hereticoꝝ nō publicant nisi p sniam iudicis ecclesiastici.
13 Verba ista ꝯtinuo:incōtinēti:illico:mox:ꝛ similia quid importēt.
14 Gnaliter ꝛ idistincte dictū debet gnaliter ꝛ indistincte interptari.
15 Dictio nūqꝫ est vniuersalr exclusiua tpis ꝛ loci ꝛ cuiuscunqꝫ alterius subiecti iuxta quē apponit.
16 Reuocatio heresis dupliciter cōsideratur.
17 Heretico ēt relapso in extremis penitēti non sunt ecclesiastica sacramenta denegāda.

1 Uinto qro ꝛ qđ si aliqs deprehēsus fuerit in heresi sit paratus sū erroꝛē suū renocare ꝛ abiurare heresim:an poterit veniā obtinere ꝛ euitare penas corpales de qbus supra fuerit dicēdū qđ nō.¶ Quod in
2 criminibus regulariter maxime in atrociorib⁹ nō est loc⁹ pnie ēt qđ fur vltra pnīaꝫ ipaꝫ restituisset bona furto subtracta ppriis dñis non tamen parcitur sibi.l. qui ea mente.ꝛ ibi Barto.ff.de furt.ꝛ tu.dic quod isto casu admit

titur penitentia per quam euitã tur pene corporales: vt in. d. c. ad abolendam in princi. in ver. ibi nisi continuo &c. de hereti. & l. manicheos. C. eo. tit. ¶ Ex quo nota casum specialem in quo in grauioribus criminibus admittitur penitentia ex parte rei qua euitantur pene corporales & maxime pena vltimi supplicij. d. c. ad abolendam. nam in cõtrariũ est regula iuris cõis. d. l. qui ea mente. ¶ Sed nunc insurgit du-
3 bium tum quãd ista penitẽtia & reuocatio heresis fieri debeat icõtinẽti qñ primũ fuit deprehensus in heresi. vel ex post facto in quacũqȝ parte iudicij vsqȝ ad sniam vel ei9 executionẽ. quidã dixerũt qȝ incõtinẽti fiẽda sit absqȝ vlla mora & spõte alias si fieret postea non admitteref. p q̃ opi. allegãt tex. in. d. c. ad abolẽdã. §. i. in v°.
4 ibi nisi cõtinuo &c. t vbi tex. duo principaliter põderare videf ad hoc vt ista reuocatio admittaf primum est quod fiat incontinẽti post deprehensionem erroris. ¶ Itẽ qȝ fiat sponte & nõ coacte hoc apperit tex. i. d. c. ad abolẽdã. v°. nisi cõtinuo patefacto crimine ad vnionẽ fidei christiane spõte redierit &c. Ex qbus v̉bis manifeste apparet dictã reuocationẽ fieri deberet sponte & incõtinẽti sine tẽporis interuallo fm qȝ declarat ibi Panor. qȝ dictio
5 ista t9 cõtinuo: incõtinẽti: ilico: & similes sunt aduerbia tp̃alia que de sui natura desiderãt celeritatẽ absqȝ tẽporis interuallo. l. penul. C. de posi. & ibi Bar. & Bar. & moder. i. l. lecta. v°. dicebã. ff. si cer. pet. l. heredes palã. §. fi. ff. de testa. l. j. § fi. ff. de penu. leg. l. qȝ ait lex. § fi. ff. de adulte. & per d. Alex. in. l. fructus ff. solu. matr. & xxxij. q. vlti. apud misericordẽ. vide tex. optimũ in. l. cõtinu9. in prin. ff. de ver. obli. & hãc opi. videf tenere Panor. Ant. de butr. & feli. i d. c. ad abolẽdam. vide Abb. ibi in. v. no. & i gl. in ver. spõte. pro q̃ facit ista ratio euitãde absurditatis. nam si aliter diceremus f. qȝ ista reuocatio qñcũqȝ admitteretur sequeretur hoc qȝ nulli vel rarissimi heretici punirenf penis corporalibus qȝ quotiescũqȝ viderent iudicem paratũ ad exequendũ vltionẽ pene corporalis statim dicerẽt velle vitare vltimũ suppliciũ se velle corrigere & reuocare errorẽ suum & sic eluderent iudiciũ iudicem: atqȝ iustitiam cõtra ea que habenf. l. i. & l. oim9. & ibi Bar. ff. de custo. reo. &c. maxime qȝ nõ est ipsum modum qȝ tũc libera voluntate et sponte dictum errorem reuocẽt sed potius timore pene instãtis seu iminẽtis supplicij. ita videtur sentire. d. feli. in. d. c. ad abolendam. vidẽ etiã Abb. ibi. in. v. no. faciunt notata per Bar. i. l. j. ff.
6 qȝ met. cau. & illa enĩ reuocatio fieri dicitur sponte & vere cordis. fit a pncipio qñ nõ adest adhuc metus vrgẽs instantis periculi: que fit aĩo & intẽtiõe amplius nõ reuertendi ad errorẽ p̃dictũ. de peni. dist. iij. in prin. c. penitẽtia illa est q̃ fit corde cõtrito oris cõfessiõe & operis satisfactiõe alias nulla est penitentia. de penitẽ. dist. iij. nihil de pñe. dist. v. nihil. ij. q. iij. c. fi. §. desinisse. vbi dicitur desiisse eũ accipim9 qui totũ
7 animũ agẽdi deposuit. ¶ Et ex eo enĩ venia indulget his q spõte &

cito ad penitentiā recurrūt.l.ma
nicheos.C.de here.l.his qui san
ctā.C.de aposta.⁊ cū ista opi.vi-
dent trāsire cōiter doct.cano. in
d.c.ad abolēdā.quā Abb.in d.c.
excōicamus.el.j.in gl.fi.dicit cō-
probari ex doctrina dn̄i Arch.in
c.vt commissi.eo.tit.lib.vi.vbi di
8 cit.⁊ qd tunc reus q̄ sponte ⁊ in-
continēti redire ad fidē.s. antequā
neget : antequā recipiant testes et
crimen probatū fuerit: et iudiciū
ad vlteriora prosequat idem etiā
sentit Joan.de ligna.in clem. ad
nostrum.eo.titu.Contrariam ta-
men opinionem quāplures non
leuis auctoritatis docto .tenue-
9 runt quod ⁊ imo reus admittitur
ad penitentiam ipsam et erroris
reuocationem in quacunq; par-
te iudicij etiā post sententiā vsq;
ad executionem exclusiue.in qua
opi.fuit Abb.predict9 in.d.c.ex-
cōicam9.el.j.extra eo.tit.vbi post
lecturā illius.c.extra glo. format
hanc.q.in specie.⁊ demū conclu
dit q; reus admittitur ad penitē-
tiam istā:⁊ pōt errorē suū reuoca
re in quacunq; parte iudicij etiā
post sniam iudicis ecclesiastici an-
te tñ illius executionē vt latius.j.
dicam dūmodo nō sit traditus
curie seculari q: postq̄ illi tradi-
tus reperitur nō est amplius sub
ptāte iudicis ecclesiastici:⁊ istam
opi.dicit ipse esse mitiorē et ideo
tenendā pro cuius cōprobatiōe
adducit doctrinā Jo. an.in.d.c.
excōicam9.el.j.in quadā apostil
la vbi dicit qd illi tradendi sunt
curie seculari qui conuicti ⁊ con-
dēnati sunt ⁊ nolunt ad fidem re
uerti illi ergo q̄ volūt ad fidē re-
uerti lz in eo statu sint in quo tra
dēdi sunt curie seculari: quod est
post sentētiam iudicis ecclesiasti
ci admittēdi sunt oino ad penitē
tiā qd ⁊ tenet ⁊ sequit etiā glo. in
c.penulti.in glo.fi.extra eo.ti.que
expresse vult qd volentib9 etiam
post latā sniam ad fidē xp̄i reuer
ti ⁊ agere penitentiā corporalis
pena remittit.p quo facit et tex.
in.l.manicheos.C.eo.tit. vbi im
perator dicit penitentibus veniā
damus ⁊ non limitat neq; restrin
git tempus ipsius penitentie pro
qua etiam opi.Abb.adducit.do
ctrinā Archid.in.c.vt commissi.
de hereti.lib.vi.vbi dicit qd rela-
psis dūtaxat nō parcitur vt dene
gatur audiētia ergo alijs qui nō
dū relapsi sunt non denegabitur
audiētia nec eorū spernet penitē-
10 tia.¶ ⁊ Quia regula est quod vni
denegatur ceteris concessum es-
se videnť.l.cū pretor.ff.de iudi. l.
qui testamēto.§.cū q.ver mulier.
ff.de testa.c.cū sit generale.⁊ ibi
glo.de foro cōpe.no.Bal.⁊ doc.
in aut.diaconissam.C.de epis. et
cle.quamuis Abb.in fi. fatet qd
hec eius opinio expresso iure nō
probat imo poti9 posset defendi
cōtrariū in via iuris:q: illud cap.
excōicatus in dānatis nullā dat
indulgentiā ⁊ tex.in.d.c.ad abo-
lendā.loquimur de redeūtib9 sta
tim.Ego aūt vltra ea q̄ adducta
fuerūt per Abb.p ista sua opi.su
peraddo tex.in.c.firmissime.ex-
11 tra eo.ti.vbi dicitur qd ⁊ ois here
ticus ⁊ scismaticus cū diabolo ⁊
angelis ei9 eterni ignis incēdio
participabit nisi ante finē vite ca
tholice fuerit incorporatus ⁊ re-
integrat9 ecclesie.ex quo text. p-
batur qd penitētia ipsa admittit
⁊ exauditur vsq; ad extremū vi-
te.¶ Secūdo pro eadē opi.addu

co tex. in d. c. vergẽtis. i ver. nisi. iuncta gl. vbi reperio qđ heretico reuerso restituuntur bona ex mi sericordia et pietate canonica sz
12 clarũ est † qđ bona hereticorũ esse ctualiter nõ publicantur nisi per sniaz iudicij ecclesiastici sicut fit i crimine lese maiestatis vbi pri9 fertur snia et declaratur pena deinde capiũtur bona. l. quisq;. et l. fi. in prin. C. ad leg. iul. maie. et in auct. vt nulli iudi. §. fi. facit. l. ij. et iij. et l. fi. C. de sent. pass. et resti. et l. arriani. C. de heretici. Quibus superaddo bonuz tex. qui mihi nuper occurrit in. c. cũ sz leges. i fi. eo. ti. lib. vj. vbi i effectu cõcludit qđ licet bona hereticorũ a die cõmissi criminis censeãtur ipso iure cõfiscata sicut bona reorũ criminis lese maiestatis: vt. l. fi. C. e. tit. tñ vere et effectualiter non dicantur esse publicata nec actualiter apprehendi pñt nisi demũ secuta snia iudicis ecclesiastici vt dicit ibi tex. in fi. sup quo Archi. dicit qđ licet oẽs cõtractus alienationũ facti per hereticũ post diẽ cõmissi criminis retractari possint est verũ post latam sniaz que retro trahit effectum suũ ad diẽ cõmissi criminis: ex illa die videtur sibi iterdicta alienatio ad istar minoris vel fariosi: ideo ps in. d. c. cũ secũ. i fi. i ver. et e cõtra tio quia non habuit ius vendendi: vbi expresse dt qđ licet donatio facta per hereticũ ante dãnationẽ ea demum secuta reuocari possit tñ dominia bonorũ hereticorũ nõ pertinẽt ad fiscuz nec ad ecclesiam nisi demum donatione secuta super crimine quã fert iudex ecclesiasticus cuius cõdẽnationis effectus trahitur retro ad diem cõmissi criminis vt pro xime dixi alias sequeretur quod fiscus hinc inquisitore vel epo posset ad libitũ suũ bona ipsa vendicare et alienare post diẽ cõmissi criminis ante sniam qđ fieri nõ põt vt dicit ipse. d. c. cũ secũ. in fi. ergo sequitur qđ illa cõfiscatio que fit ipso iure nullũ vr habere effectũ nisi demum secuta sententia. et videt qđ ante sniaz illã potius hẽat vim ꝓhibitionis alienãdi: qđ dominiũ trãsferẽdi in fiscũ: vt sonant verba tex. in. l. fi. C. ad le. iul. maie. super qua et quibusdam alijs legib9 vr esse fundata decisio. d. c. cũ sẽcũ. et hoc ĩcẽt eẽ de mẽte Archi. ibi dũ allegat tex. in l. in cause. la. j. §. fi. ff. de mino. qđ patet ratiõe: quia si totũ dñium translatum fuisset in fiscuz a die cõmissi criminis ipse hereticus vel ei9 heredes tenerentur fisco ad restitutionez fructuũ omniũ bonorũ pdictorũ a die cõmissi criminis vsq; ad diẽ sententie qđ nullibi cautum reperio sed potius cõtrariũ. s. qđ habẽt vim prohibitiõis alienãdi et qđ ipse heretic9 i hoc equipararetur minori ꝓdigo vel furioso quibus est interdicta administratio et alienatio bonorũ suorũ. d. l. i cause. §. fi. et l. cõsilio. ff. de cura. furio. et ibi Bar. Concludo igitur in hoc pũcto qđ vera et effectualis confiscatio per quam dñium trãsfert in fiscũ sit statim post latã sniam et nõ ante. Unde sequit qđ restitutio bonorũ qpetit p ipsum hereticum reuersuz pupponit sniam fuisse latã p ea q supra dicta sunt q̃ quidem snia fingit fuisse lata die cõmissi criminis. ¶ Tertio p ea. opi. facit ista rõ quia statiz quod fit reuocatio

deficiat alterū ex duob⁹ extremis
substantialib⁹ ipi⁹ heresis. qd est
pertinacia in volūtate: vt no. xxiiij.
q. iij. dixit aplus. ꝑt dici qd ex aliud
extremum deficit qd est error in rōe.
q: reuocādo errorē deuenit in lu
cē veritatis: ꝫ lucis ingressus est
erroꝝ exclusio. c. cū ex iniūcto. §.
j. extra eo. ti. ꝛ no. in. d. c. ad abolē
dā. §. j. deficiētib⁹ igit̄ ꝛ sublatis
pertinacia ꝛ errore q̄ tolluntur per
ipsam reuocationē destruit̄ here
sis substātialiter vt late diximus
s. eo. ti. in. j. q. iuxta diffinitionē
heresis ꝛ ꝓbat̄ hoc per tex. in. d.
c. ad abolēdā. ꝛ. c. vergētis vbi ex
posita regula reoꝝ istius crimi-
nis ꝛ penarū quib⁹ ipsi cruciant̄
subiūgit̄ imediate exceptio nisi
heresim ipsam reuocauerint: ex
quib⁹ manifeste cōstat ꝙ ꝑ reuo-
cationē ipsam tollit̄ heresis oīno
qd tn̄ est verū in eo q̄ semel tantū
incidit in crimen nō aūt in rela
ꝑso qui absq͡ʒ vlla spe venie subla
ta sibi omnia audientia postq̄ fue
rit secunda vice deprehensis tra
dit̄ statim curie seculari vltimo
supplicio puniendus. d. c. ad abo
lendam in fi. ꝛ ratio pōt esse qd
illius reuocatio recusat̄ ꝛ nulla-
tenus admittitur: q: presumitur
ficta ꝛ falsa ad effectū duntaxat
euitādi penas corporales animo
potius decipiendi iudicem ꝛ ite-
rum reuertendi ad vomitum vt
canis ꝙ vere penitēdi. c. excōica-
mus. el. j. §. qui aūt inuenti. extra
eo. tit. ꝛ dicem⁹ infra eo. tit. et in
viij. q. ex quo tex. probatur illa p̄-
sumptio qd ex quo aliquis fuit
habitus suspect⁹ de heresi vehe
mēti suspitione si iterum postea
deprehēdat̄ in ea presumit̄ qd sꝑ
fuerit in ea ꝛ ꝑseuerauerit i ei⁹ ꝑ-

uersa intentiōe heretica vt. d. c.
excōicamu⁹. §. q aūt. ꝛ. c. ad abolē
dā. in fi. licet in foro cōsciencie si
vero corde peniteat quo ad deū
penitentia illa est sibi satis profi
cua ad salutē aie nō aūt corpoꝝ
vt no. in. c. sup eo. §. fi. eo. tit. lib.
vj. ꝛ infra hac eadem. q. tangam
verbū in fine. ¶ Demum Abb.
in. d. c. excōicamus. respondēdo
eo modo quo potuit ad text. i. d.
c. ad abolendaʒ. dicit qd aut isti
heretici fuerūt condēnati ꝑ iudi
cē ecclesiasticū nōdum tn̄ traditi
fuerunt curie seculari ꝛ isto casu
poterunt admitti ad penitētiaʒ
reuocādo. q: satis dn̄r incōtinē-
ti dictū errorē reuocasse si illum
reuocarunt anteq̄ꝫ tradantur in
manibus iudicis secularis ꝛ ita
procedit dispositio illius. c. aut
volūt reuocare postq̄ꝫ traditi fue
runt curie seculari ꝛ nō poterūt
amplius audire quia tunc dicū-
tur esse priuati omni priuilegio
ecclesiastico propter dgradatio
nē ꝛ iō nō erit amplius locus pe
nitentie. ¶ Aduerte quia ista so
lutio Abb. nō vr̄ esse multum tu
ta de iure nec substentabilis ꝛ li-
cet equa sit in veritate. tn̄ caret
iuris fundamēto: q: nulla lege ne
ꝙ rōne roborat̄ ꝫ. l. illā. C. d col-
la. ꝛ l. aut. de triē. ꝛ semiss. §. ꝯside
rem⁹. Itē quia non est generalis
hec sua distinctio quia non com
prehendit nisi clericos: dum dr̄
ꝙ postq̄ꝫ sūt traditi curie secula-
ri amiserūt omne priuilegiū ꝑ de
gradationem: sed laici nō degra
dantur merito ꝛc. et ideo melior
solutio mihi videtur ista tenēdo
illius opinionem quod ex quo
iudex ecclesiasticus per sententiā
suam qua declarauit reum esse

verum hereticum et tradendũ
eẽ curie seculari vt puniatur penis
corporalibus illa fuit sñia diffini
tiua.xxiii.q.v.c.excõicam9.el primo.
§.j.extra eo.tit.z.c.cum fin.§.fi.
eo.tit.lib.vj.siue igitur bene pro
nunciauerit siue male semel fun
ctus est officio suo.c.i lrãs.z.c.ve
nerabilis.de offic.d'lega.z.l.iu
dex postq̃.ff.de re iudi.z iõ non
poterit ampli9 ipsam sñiam re
uocare z reum ipsum ad ei9 ma
nus retrahere p notata p Inno.
in.d.c.lrãs.de offi.delega.z mul
to minus hec reuocatio fieri po
test postq̃ sñia sortita fuit execu
tionem suam per illam actualẽ
traditionem que proprie execu
tio est.l.a diuo pio.i priñ.ff.de re
iudi.z.d.c.in literis.¶ Res igit
adhuc apparet dubia q̃ ex dictis
Ab.nõ datur cõgrua z cõcludẽs
respõsio ad tex.in.d.c.ad abolẽ
dã.in.d.ver.continuo.quod ver
bum continuo siue cõtinuus de
sui natura denotat actũ imme
diatum absq̃ aliquo tpis inter
uallo sicut cũ d'r q̃d fieri vnico cõ
textu intelligit.s.antequã q̃s di
uertat ad extraneos act9.l.here
des palam.z ibi Bart.ff.de test.
z hoc probat tex. in.l. continu9.
in priñ.ff.de verb.obli.vbi dicit
quod continuus act9 dicitur ille
qui continuatim pficitur vt post
interrogationem sequat respon
sio antequã respondens diuertat
ad alia negocia ad q̃ si diuerte
rit licet respondeat eadẽ die vi
tiatur actus.ex quo text. probat
q̃ illa dictio nõ admittit dilatio
nem vnius diei. Quid dicendũ
casus profecto videtur esse satis
dubi9:ex vna parte vertit rigor
iuris ex altera vero suadet equi

tas: quam ius canonicum recu
sare non solet.c.j.quicũ eri.vl vo
uen.de peni.dist.iij.penitentia.z
c.perfecta.et est magni effectus
ista resolutio ex quo hic agit de
vita hois. ¶ Ego vo sum istius
opinionis saluo tñ meliori iudi
cio quod hec penitentia z reuo
cationis admissio sit arbitraria
z in mero iudicis arbitrio consi
stat:donec reus reperitur in ma
nibus ipsi9 iudicis ecclesiastici:
lz neminẽ adhuc iuenerim q̃ illã
ponat.iudex igitur ecclesiastic9
poterit illã admittere aut in priñ
cipio iudicij.i.incõtinẽti postq̃
q̃s fuit depr ehensus i heresi aut
in medio vel i fine iudicij anteq̃
tñ tradat curie seculari:citi9 vel
tardius:breuius aut longius se
cundum personarũ cõditionẽ z
qualitatẽ facti:vt.l.respiciendũ.
in.fi.principij.ff.de pen.ibi i gra
uioribus penis legum seueritatẽ
cum aliquo temperamẽto beni
gnitatis suscipiãt.dicit iurecõsul
tus loquendo iudicib9 z i leuio
ribus pniores ad lenitatẽ. vide
tex.in.l.aut fcã.in pñ.z.§.j.eo. tit.
vbi dicit plura esse ↄsiderãda in
penis iniũgẽdis z maxime pso
narũ ↄditiones.p quo facit tex.i
l.nõ oẽs.§.a barbaris.ff.d' re mi
lit. Pro cui9 euidẽtia sciendũ est
quod heresis est crimen mere ec
clesiasticũ.d.c.ad abolẽdã.§.pe.
extra eo.tit.z i.c.vt inq̃sitionis.§.
pen.e.ti.lib.vj.ita q̃d illi9 cogni
tio atq̃ decisio ad solũ iudicẽ ec
clesiasticũ ptinet de q̃ iura plimũ
ↄsidũt z maxie i hac materia i q̃
mlta ↄtulerũt ei9 arbitrio termi
nãda .ptut ẽ modo9 z forma abiu
rãdi heresim.d.c.ad abolẽdã.§.
nisi.ibi ad arbitriũ epi zc.itẽ bo.

nor͞u ꝯfiscator͞u restitutio.d.c. te‑
gētis.⁊ q̄dā alia sicut est traditio
ī manib⁹ iudicis secularis iuxta
no.in.c.sup eo.de here.li.vj.qua
re etiā nō est dicend͞u q̄ t͞ps ad
mittendi istam reuocationē sit
arbitrari͞u ⁊ in ipsius iudicis ar‑
bitrio mere cōsistat: attēto maxi
me q̄ ista reuocatio h̄ȝ instar et
similitudinē quandā penitentie
spiritualis fauore fidei. qui est vt
error istius heresis penit⁹ extin‑
guat: ⁊ q̄ x̄piani omnes sub vna
fide catholica religiose viuant.
¶ Quia deus non vult mortem
peccatoris: sed vt conuertat ⁊ vi
uat vt habet Ezec.xviij.c.⁊.l.di‑
stin.ponderet.xxiij.q.j.si petrus
⁊ not.in.c.accusat⁹.§.licet.eo.ti.
lib.vj.⁊ in.c.j.⁊.ij.qui cleri.vl vo
uen. vbi admissio penitentie ⁊ re
uocationis a malo post ꝑpetra‑
tum scelus tota mandatur arbi‑
trio iudicis in.d.c.j.disponit q̄
quidam diaconus ali͞u vulnera‑
uerat in sabbato sancto: ⁊ postea
quādā mulierē duxit in vxorē ⁊
matrimonium de facto cōtraxe
rat. et ibi. ꝑ pōtifex q̄ si ille dia‑
con⁹ vxore relicta humiliato cor
de ad penitentiā deueniēs veniā
postulauerit sibi parcendū erit
⁊ si iudici videbitur restituēdus
erit ad officium suum in ecclesia
⁊ vlterius quoq̄ ad presbyterat⁹
ordinem iudice arbitrante pote
rit ꝓmoueri: cū ibi sint duo gra‑
uia crimina: nihilominus si inter‑
uenit penitentia ⁊ iudici equum
videbitur nō solum parcitur de
linquenti: ⁊ ad pristina officia re‑ 12
stituitur verū etiam ad maiora
extollitur eo maxime quando iu
dex cognoscit ipsum reum fuisse
alias hominem honeste cōditio
nis ⁊ bone cōuersationis: vt di‑
cit glo.in.d.c.j. de quo verisimile
sit q̄ debeat se corrigere: ita dica
mus in casu nostro quotiescūq̄
iudex viderit aliquē hoc crimi
ne notatum iuuenem simplicem
aut mulierem: vel qui alias erat
vir bone cōditionis ⁊ fame: ⁊ ho
nestis conuersationibus solitus
participare non est dicend͞u q̄
nō debeat admitti ad reuocatio
nem vsq̄ ad sententiam maxime
quando spes adest q̄ in futurū
erit melioris vite.d.c.j.⁊.ij.q̄ cle.
vel vo.⁊ argu.l.non omnes.§.a
barbaris.ff.de re mil.l.q̄d sit fu‑
gitiu⁹.ff.de edi edic. sȝ si esset vir
male cōditionis ⁊ alias crimino
sus in alijs vel in huiusmodi cri
mine mult͞u longeuus. aut alias
fuerit habit⁹ suspectus de here‑
si nō dico graui: sed leui suspitio
ne notatus fuerit: vt in.c.accusa
tus.in princi.eo.tit.lib.vj. d̄ quo
spes nō sit q̄ in futurum debeat
se corrigere: isto casu non admit
tatur penitentia sero nisi in con‑
tinenti ⁊c.⁊ ex huiusmodi circū‑
stantijs ⁊ qualitatibus iudex po
terit quandoq̄ citius quandoq̄
tardius admittere illos ad reuo
cationē arg.d.l.aut facta.⁊.l.re
spiciendum.in princi. ff.de pen.
⁊ l.j.ff.de custo.reo.⁊ ibi Barto.
q̄ ⁊ ꝓbari videt ꝑ tex.i.l.mani‑
cheos.C.eo.titu. vbi imperator
simpliciter dicit penitentib⁹ ve‑
niam damus: ⁊ non restringit se
ad tempora vel momenta ergo
debet intelligi in quacūq̄ parte
iudicij: q̄r † illa indefinita equi‑
pollet vniuersali.l.si plures.ff.de
leg.iij.⁊ per.d.Alex.in rub.ff.sol.
mat. si ergo ius ciuile q̄ est rigo
rosius admittit simpliciter hāc
reuo‑

reuocationem ⁊ penitentiã: qua
re volumus dicere quod ius ca-
nonicũ ad quod magis spectat
prosequi equitatem debeat tam
duro mõ ⁊ arcte ꝓcedere contra
ipsos reos ⁊ maxime illos q̃ pu
blice penitentes volunt reuerti
ad fidem catholicam: hoc esset
nimis crudele ⁊ impiũ ⁊ dãnabi-
le potius quã religiosũ ⁊ cõtra
morẽ ecclesie q̃ nemini penitẽti
⁊ redeunti gremiũ suũ claudit.
d. l. fi. §. equum. C. de sum. tri. l. di
stin. põderet. xxiiij. q. j. si ꝑ petr⁹.
⁊ not. in. c. sup eod. titu. lib. vj. et
no. in. c. firmissime. extra eo. titu.
⁊ de ꝯsecra. di. iiij. ois. qd potis-
sime ꝓbari videtur ꝑ iura ⁊ rõ-
nes illas quas supra adduximus
ꝑ corroboratiõe opinionis Ab
batis vꝫ de restitutiõe bonoꝝ q̃
fit heretico cõuerso de qua in. d.
c. vergẽtis. que restitutio fieri nõ
posset nisi bona predicta fuisset
prius effectualiter publicata ⁊ ꝑ
fiscum apprehensa: q̃ quidẽ ap-
prehẽsio fieri nõ põt ꝑ. fiscũ nisi
deinũ lata sententia per iudicem
ecclesiasticum. d. c. cũ secũdũ. §.
fi. in fi. eo. ti. li. vj. nec min⁹ vrge-
re videtur aliud fundamẽtũ qd
in penitente tolluntur illa duo ex-
trema substãtialia hr̃sis. s. error
r õnis ꝑtinacia volũtatis quib⁹
deficientibus destruitur ois hr̃-
sis in substãtia sua. xxiiij. q. iij. di
xit apostol⁹. c. heresis. ⁊. c. hereti
cus. eadẽ cũ ⁊. q. cũ igit deficiat
crimẽ. frustra tractat̃ de pena. l.
absentem. ff. de pen. ⁊. l. sancim⁹.
C. eo. tit. ¶ Pro quo facit tẽ gl. i
c. excõicam⁹. el secũdo extra eo.
tit. in ver. deprehẽsi. que vult ex-
presse qd post latã sñiam admit-
titur reuocatio. tex. enim ibi ad-
mittitur reuocationẽ post q̃ hr̃ti
ci predicti in errore fuerint dpre
hensi gl. super illo ver. dicit pu-
blice ita quod sit notoriũ vl̃ sint
ꝯdẽnati. ꝓ quo facit in arg. tex. i
d. c. accusatus. eo. ti. li. vj. ẜm Pa
nor. vbi relapsis dũtaxat nõ par
citur. ergo alijs q̃ nõ sunt relapsi
parcendũ erit. ¶ Et tenẽdo istã
opi. quam verissimam esse puto
nõ obstat tex. i. d. c. ad abolẽdaꝫ.
in illo verbo ꝯtinuo ⁊c. qꝛ dictio
ista ciuili mõ debet intelligi cũ
facultate alicuius honeste ⁊ ꝯpe
tentis dilationis non tam repẽ-
tino mõ qd non possit aiaꝫ aspi-
13 rare. nam ⁊ istud vbũ continuo ⁊
alia similia aduerbia tẽporalia
sicut est cõtinuo: ilico: incõtinen
ti: mox: ⁊ similia aliquã dilatio-
nẽ de sui ꝓpria natura recipiũt
q̃n q̃ vni⁹: q̃n q̃ duoꝝ. triũ. quin-
q̃: decẽ vel vltra dieꝝ terminũ: ⁊
pl⁹ minus arbitrio iudicis. ⁊ ẜm
subiectam materiam ẜm qd ele-
ganter concludit Bal. in. l. ij. C.
de edic. diui adri. toll. nec min⁹
ꝓpterea dr̃ icõtinẽti vel ꝯtinuo
aut illico factũ id quod factũ est
post modicum internallũ vt su-
pra dictũ est: vt habet̃ ꝑ Bar. in
l. penul. C. depositi. ⁊ ꝑ. d. Alex. in
l. ⁊ si post tres. ff si q̃s caut. ⁊. l. si
debitori. ⁊ ibi Bart. ff. de iudi. ⁊
l. cum speciali. C. eo. tit. c. fina. de
verbo. sign. lib. vj. ⁊ ibi Jo. andr.
⁊ Arc. ⁊. l. vnica. C. de his q̃ se de
ferunt ⁊c. lib. x. ⁊ de cõse. distin.
v. nũq̃. vbi ꝯtinuo qd dr̃ esse fa-
ctuꝫ licet factũ sit post temporis
internallum. vide Bal. in. d. l. ij.
vbi plus dicit quod dictiões iste
recipiũt q̃n q̃ spaciuꝫ tp̃is duoꝝ
vel triũ mesiũ. ⁊ ꝓpterea ille tex.
in. d. c. ad abolendam. non ꝓbat

necessario ⁊ concluderet qđ per ullam dictionem continuo cessa tur exclusa oīs mora sine tpis in tervallum ex quo de sui natura patitur morā alicuius tēporis arg. l. non hoc. C. vnd. cogna. fa ciūt notata per Bal. i. l. neq̃ na tales. C. de probat. ⁊ ideo opertu ne succedit regła illa de qua i. l. s. i fi. ff. de iu. delibe. vc3 qđ vbicū q̃ sumus in materia q̃ designat tempus incertū illa incertitudo remittitur arbitrio iudicis đcla randa. ita dicit tex. ibi sed hic su mus in eisdē terminis ex quo di ctio ista continuo est incerta rō ne tpis: q2 q̃nq̃ nullā recipit di lationē: q̃nq̃ aliquam recipit sed paruam quādoq̃ longā: vt ex su perius dictis apparet merito: di cam⁹ q̃ succedit arbitriū iudicis per qđ declarabit̃ illa icertitudo d. l. s. §. fi. ¶ Pro qua opi. facit ēt ista ratio quia de ista penitētia ⁊ reuocatione fit mentio in pluri bus locis in iure canonico: et ēt i iure ciuili. ⁊ in. d. c. ad abolēda. in. c. vergentis. extra eo. ti. ⁊ c. ac cusatus. §. licet. ⁊ §. porro. eo. tit. li. vi. ⁊ l. manicheos. C. de hēti. l. bi qui sanctaz. C. de apostat. ⁊ tñ nullibi reperio qđ iura velint sic statim post apprehensionē erro ris dictā reuocationem fieri de bere nisi i. d. c. ad abolēdā q̃ tex. vt p̄rime dixi loquitur per v̄ba dubia apta de sui natura cōpre hendere dilationē. vt. s. vidistis cetera vero iura de hac reuoca tione mentionē facientia videli cet tex. in. c. vergētis. extra eo. ti. in. c. accusat⁹. eo. ti. lib. vi. ⁊ l. ma nicheos. C. eo. tit. ⁊ l. fi. §. equum. C. de sum. trinita. oīa loquūt̃ ide finite ⁊ idistincte: clarū ei est qđ si reuocatio ipsa fienda esset taz cito đ celeritate h̄mōi in aliqua alia. l. siue. c. exp̄ssio2 mētio facta

14 fuisset: cū igitur generaliter ⁊ in distincte loquātur iura predicta generaliter ⁊ indistincte sint itel ligenda. l. de precio. ff. đ publici. ⁊ gl. in Clem. j. de iudi. ⁊ gloss. in Clemē. j. de re iudi. ⁊ alia glos. in Clem. ne romani. đ electio. ⁊ hoc vł clare exp̄ssuz in. d. l. fi. §. equū. C. de sum. trini. vbi dicitur q̃ re deuntibus nunq̃ gremium suuz

15 claudit eccłia. que dictio nunq̃ est exclusiua vniuersaliter loci et tēporis ⁊ cuiuscūq̃ alterius sub iecti iuxta quē apponit̃ maxime q̃n simpliciter p̄fert̃ sine limita tione. l. nūq̃ actiōes. ff. de actio. ⁊ obli. ⁊ ea. l. nūq̃ actiones. ff. de reg. iur. cuius legis sentētia sum pta i sensu affirmatiuo nil aliud significat nisi qđ ecclesia redeū tib⁹ ex bono proposito puro cor de ⁊ fide: nō ficta semp tenet gre miū apertū ⁊ salutiferos osten dit amplexus. pro quo facit tex. i c. p̄deret. l. di. ⁊ xxiiij. q. j. si petr⁹ ¶ Pro qua opi. facit ēt tex. in. d. c. accusatus. §. licet. eo. tit. lib. vi. hoc mō iduct⁹. si eñ fauore fidei catholice disponit̃ ibi qđ stāduz sit assertioni ⁊ dicto p̄iuri non so lū cōtra seipsum deponentis ve rū etiam ɔtra alios criminis so cios ⁊ faciat fidē ɔtra oēs dūmo do nec liuore nec odio s3 zelo or thodoxe fidei processerit cui⁹ cō trariū regulariter in iure dispo nitur q̃ cōfessio socij criminis nō facit fidem regulariter cōtra cri minis socium imo nec indiciuz: vt. l. j. §. diuus anto. ⁊ §. cum q̃s latrones. ff. de questio. ⁊ l. q̃niaz liberi. ⁊ ibi Bar. ⁊ Sali. C. de te

sti.z.iiij.q.iij.si testes.in si.ver.itē liberi.z Specu.in tit.de test. §.s. ver.item quod est soci9.quod est verū maxime qn̄ agitur ad penā criminis.qz in criminalibus debēt esse pbatiōes luce clariores ad cōdēnandum.l. sciant cūcti. C.de pba.ij.q.viij.quisquis.z.c. sciant.l.licet enī reuocatio poris dicti facta fuerit ex interuallo vt dicit glos.in.d.§.licet.multomagis dicendum est quod eadez reuocatio debeat ex interuallo admitti in eodē crimine qn̄ agitur de absolutione z puersiōe peccatoris dūmodo facta sit bono zelo zc.maxie:qz p istā interptatione reuertimur ad regulā iurȷ cōmunis qua cauet quod materia absolutionis est fauorabilis: vt no.doc.in.d.l.sciāt.z in.l.absentem.ff.de pen. ¶ Et tenendo istā opinionē cessat illd absurdū de quo supra diximus in princ. prime pclusiōis.vcz quod si reuocatio ista indistincte admitteret rari vel nulli reperirentur heretici q̄ penis corporalib9 vltimi supplicij punirentur:qz quotiescūqz reus videret iudicem paratum zc.nam secundū istaz opi.hec facultas reuocādi est penitus sublata rec postq̄ est tradit9 in manib9 iudicis secularis:vt.s.lati9 dictum fuit.ideo cessat ratio illa qz tūc non est ampli9 in facultate rei velle reuocare:vt diximus supra:nec ēt est i facultate sua qn̄ velit reuocare dū remanet apud iudicem ecclesiasticum nisi reuocet incontinenti:sz est in facultate iudicȷ ecclesiastici qn̄ velit admittere suam reuocationē z penitentiā arg.eorum que habetur i.d.c.vergētis.ibi nisi illis ad cor reuertētibus misereri q̄s voluerit zc.z.c.).z.ij.q cleri. vl vouen. ¶ Nō obstat etiā tex.in.d.l.continuus.in pn̄ qribi sum9 in ptractu stipulatiōis qui perfici debet vnico ptextu z de sui natura nō recipit dilationem als nō diceretur factus vnico ptextu si partes anteq̄ pficerēt recederent ad extraneos act9.d.l. heredes palam.§.fi.ff.de testa.l.lecta.§.dicebā.z que no.ibi doc.ff.si cer.pet. z hoc est de substātia ipsius contractus qd̄ respōsio fiat incōtinēti a presente presenti.l.j.§.q̄ presens.ff.de verb.obli. ¶ Et iō dico qd̄ aut aduerbia ista tpalia sicut est ptinuo:incontinēti:mox: ilico: z silia apponunt sup actu inomētaneo q̄ fieri debet vnico contextu nulla interueniēte dilatione: neqz act9 extranei intercessione z significat tps immediatū z nullam recipit dilationem saltim que preoccupet extraneum actum.z hoc modo intelligit.d.l.cōtinuus.in princ.z.l.heredes palam.§.fi.ff.de testa. Aut opponuntur super actu successiuo vel termino reiterabili qui requirit qn̄qz terminum ad deliberandū vt est aditio hereditatis vt.l.cū antiq̄uib9.C.de iur.delib.z tūc recipiunt semp aliquā dilationē z interuallū tēporis qn̄qz plus: qn̄qz minus fm subiectam materiam.d.l.penul.C.deposi.z.l.cuz spāli.C.de iudi.z.l.si debitori.ff. eo.tit.z.l.si post tres.ff.si q̄s caut. z ibi p.d.Alex z Bald.in.d.l.fi. C de edic.diui adri.toll.z quotiescunqz esset incertitudo tpis: qz non esset limitatū nec specifice declaratum in iure statur arbitrio iudicis z illius declaratio

BIBLIOTECA NAC.

ni.d.l.f.§.ff.ff.de iu.delib. ¶ Quibus nõ obstat etiam illud quod dicit Arch.in.c.vt cõmissi.eo.ti. libr.vj.vbi declarat qui dicuntur sponte ad gratiã redire vbi ꝯcludit qꝺ illi dicuntur sponte redire qui veniũt intra tꝑs gratie.s.antecꝙ ꝑsonaliter siue corporaliter fuerint requisiti ⁊ ꝓbationes cõtra eos nondum recepte fuerint si eñ postea cõpareat inq̃situs dicitur venire post tẽpus gratie audiatur I suis defensionibus: sꝫ volens errorem suum reuocare ⁊ veniã obtinere nõ admittit ad gratiam: tamẽ idem Archidia.in fi. declarat dictum suum quod tex. ibi non loquitur de talibus obedientibus quia si essent tales nõ deberent post reuocationem incarcerati ⁊ sic videtur esse intentionis quod postquam isti incarcerantur post reuocationem qꝺ reuocatio illa admittẽda sit etiã post negationem: ⁊ receptionem attestationum ex quo incarcerãtur post reuocationeꝫ loco penitentie ⁊ sic non videntur habere liberam indulgentiam in omnibus.vide Hostiẽ.in sum.eo.ti.§. qualiter.ver.aduerte ꝫ: ex q̃bus

16 remanet firma cõclusio. ¶ †Ultimo pro complemento istius materie reuocationis heresis dicas qꝺ duplex est reuocatio ⁊ penitẽtia altera q̃ fit ad salutem aie dũtaxat in foro conscientie: altera vero que fit ad vtriusꝙ salutem. s.anime et corporis. ¶ Prima enim indistincte fieri potest per quamcunꝙ personam super quocunꝙ crimine et quocunꝙ loco ⁊ tempore: vsꝙ ad finem vite hominis viuentis: vt habetur in.c. firmissime extra eo.tit.dũmodo facta sit puro corde ⁊ spontanea voluntate de peni.distin.iiij.perfecta penitẽtia.⁊.c.j.⁊.ij.qui cler. vel vouen.c.super eo.de heret.li. vj. ¶ Ex quo infero qꝺ ista penitentia ⁊ reuocatio est generalis non solum ratione personarum ⁊ criminis: sed etiam ratione loci ⁊ temporis.d.c.super eo.in fin.

17 † vbi nota casum mirabilem qꝺ heretico etiã relapso in heresim qui debet igne vitam suaꝫ absꝙ vlla spe venie finire: si emiserit pnie signa manifesta non denegant sibi ecclesiastica sacramenta sicut confessio ⁊ eucharistia q̃b9 humiliter ab ipso reo petitis nullatenus erũt sibi denegãda licet corpus sit oino peritu̾ꝫ.ita est tex.expssus in.d.c.sup eo.in fi. ¶ Secũdo vero casu qñ est penitẽtia ⁊ reuocatio q̃ fit grã vtriusꝙ.s.aie ⁊ corporis ⁊ ꝓ vtriusꝙ salute ⁊ ista nõ est adeo generalis sꝫ specialis ⁊ restringit ad loca. tẽpora de q̃bus supra ⁊ ista nũꝙ competit relapso.d.c.ad abolendaꝫ.⁊.c.accusatus.extra eo.titu. etiam in antiquis.⁊ in.vj.

¶ Summarium.

1 ☞ Hereticꝰ qui heresim abiuranit an i suis bonis restituatur etiam fisco applicatis.

2 Gratia quaꝫ hereticus obtinuit a principe per modum indulgẽtie ad quid valeat.

3 Quantum condẽnationis snïaꝫ ademit tantundem restitutionis tribuit.

4 Bona heretici fisco applicata ⁊ a fisco alienata an heretico restituto possint indifferẽter vẽdicari.

5 Possidentis cõditio preualet ceteris paribus.

Exto videndũ ẽ ex quo diximꝰ supra qd bõa hereticoꝝ cõfiscant̃ qro ꝗd
1 sĩ hereticꝰ q̃ abiurauit heresim ⁊ obtinuit reintutionẽ bonoꝝ suoꝝ: tñ reperit bona sua fuisse p fiscũ occupata an illa poterit a fisco recuperare. dic qd sic si iudici videbit: vt in. d. c. vergenti. i ñ. his tamẽ ⁊c. extra eo. titu. ex quo nota quod restitutio bonoꝝ que fit reo postq̃ habuit grãz criminis ⁊ pene ẽ arbitraria de iure canonico quod secus est de iure ciuili vt. j. ꝓxime dicaz. ¶ Cõtra hoc oppo. de. l. j. ⁊. ij. C. de sent. pass. ⁊ rest. nam in restitutione bonoꝝ que fit reo qui habuit grãm criminis ⁊ pene sunt multum attẽdenda verba rescripti gratiosi
2 ⁊ aut eñ grã fuit elargita a Prĩcipe per modũ indulgentie ⁊ sic p v̀bũ indulgeo: aut p modũ restitutionis ⁊ per verbũ restituo. ¶ Primo casu reus non dicit̃ restitutus nisi ad vitaz dũtaxat ⁊ bonis ⁊ fama apud fiscũ remanẽtibꝰ. d. l. ij. C. de sent. pass. ¶ Secũdo vero q̃si per modũ restitutionis ad oĩa censetur esse restitutus. s. ad vitam famã ⁊ bonã. d. l.
3 j. ⁊. l. fi. C. de sent. pass. ⁊ q2 quantũ cõdẽnationis s̃nia ademit tãtũdem restitutionis sententia tribuit ⁊ restituit. d. l. fina. §. fi. ⁊. ibi. Barto. ⁊. ij. q. iij. si quẽ. ¶ Solutio dixerũt quidã qd in. d. c. v̀gẽtis. restitutio fit a lege. sed in. d. l. j. ⁊. ij. restitutio fit a Principe veniente ⁊ sic ab homine: ⁊ mitius agitur cum lege quam cũ hoie. l. celsus. ff. de arbi. ista solu. parũ valet: quia restitutio de qua i. d. cto. c. vergẽtis. fit ab homine q̃ ab ipsa lege habet arbitriũ non aũt ab ipsa lege p̃ncipal̃r ⁊ immediate: ⁊ iõ alr̃ dicas quod i restitutiõe illa q̃ fit de iure canonico vt in. d. c. vergẽtis. cõsiderat̃ p̃ncipaliter fauor anime ⁊ fidei ⁊ in ea plurimum attenditur mẽtis sinceritas ⁊ constantia in obseruatiõe ⁊ ꝑseuerãtia fidei catholice. d. c. v̀gẽtis in ver. ibi nisi illis ad cor. reuertẽtibꝰ ⁊ abiurãtibꝰ hereticoꝝ cõsortiũ ⁊c. ⁊. d. c. j. ⁊. ij. q̃ cler. vel vouẽ. In alia vero q̃ fit de iure ciuili vigore. d. l. j. ⁊. ij. nõ attenditur fauor aie vel fidei sed fauor largitas: ⁊ gratia ipsiꝰ Principis ⁊ commodũ tẽporale ⁊ iõ ius canonicũ qd p̃ncipaliter attendit ad salutem aie parum curauit de bonis temporalibus sed diligẽter attẽdit ad id quod erat maiꝰ periculũ. c. vbi periculum. de elec. lib. vj. ⁊ ꝓpterea nõ curauit q̃cq̃ certũ disponere de ipsoꝝ bonoꝝ restitutiõe: s3 illam totam iudicis arbitrio demãdãuit: nec in ea curauit vel attẽdit ad subtilitates verborum iuris ciuilis: an restitutio istorum bonorum fuerit facta vel concessa per verbum restituo. aut p verbum indulgeo: sed qualitercũq̃ facta fuerit gratia bonoꝝ ipsorum restitutio semper stat in arbitrio iudicis. d. c. vergentis. c. si pater. de testa. ⁊. c. licet mulieres de iureiu. lib. vj. Ponamꝰ enim quod ipse reus omnia bona sua vel saltem maiorem partẽ ipsorum lucratus fuerat ex fauore: q2 dum erat sub praua heretica pfessiõe exercebat magnas vsuras ex q̃bus maiorem partẽ substantie sue cõposuerat dicendum ne

erit isto casu quod index ecclesia sticus debeat restituere bona dicto cõuerso. dico quod nõ. vt no. Card. in Clemen. j. de vsur. et per Dyn. in regu. peccatum. de re. iu. lib. vj. Cum ergo iste due restitutiones sunt diuerse: et ex diuersis causis flant merito debent diuerso iure censeri. l. papinianus exu li. ff. de mino. l. penu. ff. de calũ. cum similibus. ¶ Sed quero re
4 tentis eisdem terminis † quid si fiscus bona ista iam alienauerat et in priuatos vsus conuerterat i totum vel in partem contra quẽ habebit recursum iste restitutus et an poterit dicta bona ab ipsis possessorib⁹ vẽdicare. Respõ. distingue aut fisc⁹ bõa pdicta alienauerat titulo lucratiuo. s. donationis: aut legati vel titulo onerroso. s. venditionis locationis emphiteusis et similibus. ¶ Primo casu aut bona illa fuerant acquisita ex tenore vel alio iniusto titulo: et non datur repetitio dicto reuerso ad fidẽ p not. doctrinam Card. in. d. Clem. j. de vsur. et Dyn. in regula peccatum de regu. iur. lib. vj. ¶ Aut fuerunt iusto titulo acquisita et pcul dubio poterit illa vẽdicare. d. l. ij. et que notat ibi Bar. l. iiij. colum. C. de
5 sent. pass. et resti. et ratio est. qz iste tractat dãno euitando illi vero possessores de lucro captãdo merito iste preferendus est illis. l. fi. C. de codicil. et in aut. de impo. nen. lucrat. descrip. in pn. ¶ Secundo vero casu quando ex titulo oneroso illa vẽdicare non poterit: ratio est vna. quia isto casu vterqz tractat de damno euitando et sunt pares i causa. et regula
6 est quod † in pari causa potior est cõditio possidentis. c. in pari. de regu. iur. lib. vj. alia ratio viget et melior: qz cum isti possessores emerunt a fisco: q erat ver⁹ dñs dcõr bonor. l. qsqs. et. l. fi. C. ad leg. iul. maie. et. l. arriani. C. de hereti. c. ad abolẽdã. § fi. et. c. vergẽtis. extra eo. titu. et. c. cum secũdum leges. eo. tit. lib. vj. merito fuit in eisdẽ emptoribus tráslatũ verum dominiũ ipsorũ bonorum et possessio: ad quod iudex ecclesiasticus: aut superior restituendo bona isti conuerso non potest restituere nisi illa q̃ sunt apud fiscũ quor adhuc est dñs. alia vero que fuerunt alienata nõ põt amplius restituere absqz cõsensu dominor et possessor. l. id quod nostrum est. ff. de re. iu. fiscus eñ succedit in bonis ipsi⁹ rei tanqz heres. vt. l. tutor. C. ad leg. iul. de vi. pub. et propterea potuit in eos verum transferre dominium. l. sed et si lege. § . item si rem. ff. de peti. heredi. et Bart. in d. l. ij. in. iiij. col. ver. pro declaratiõe. et pptererea rei vẽdicatio nõ datur isti conuerso: qu a illa non datur contra dominũ qui possidet. l. mater. l. cum a matre. et. l. a possidentibus. C. de rei vẽdicat. quomodo igit poterit subueniri calamitati isti⁹ peccatoris cõuersi erit ne dicendũ quod oĩno perdat suum dic qz nõ: sed sibi subuenitur hoc modo: qz datur sibi cõditio ex lege contra fiscum ad recuperandũ pecunias illas quas ex venditione dictorum bonorũ acceperat: si extant. si vero non extant nulla datur repetitio: et ideo distingue sic secundũ bar. in. d. l. ij. quod aut fiscus ex pecunijs quas accepit ex venditioni

bus seu alienationib9 dictorbo norũ fuit effectus locupletior: q2 verse fuerũt in vtilitatẽ fisci aut nõ: q2 forsan fuerũt furto subtra- cte aut alio casu deperdite. pmo casu fiscus tenet ad illarũ restitu tionem: scdo vero non tenet fm qd decidit Bar.in.d.l.ĝ.quẽ vi- de latius exponit ꝛ declarat ibi hãc materiaz per plures qõnes.

¶Summarium.

1 Heretico cõdemnato ꝛ re- uocato que pena sit imponẽda.

2 Cleric9 in perpetuũ carcerẽ de- trudendus dz pmo degradari.

3 Pena perpetui carceris potest hodie permutari.

1 Secundo qrotan here tico pdicto post reuo- cationẽ heresis sit in- iungẽda aliq pena lo co pnie postq̃ habue rit idulgẽtiã vite. dic ꝙ sic. q2 in- trudit in ppetuũ carcerẽ ad agẽ- dũ ppetuã pniam.c.excõicam9. el.ĝ.ꝛ ibi.gl.extra eo.tit.ꝛ.c.).eo.

2 ti.lib.vj. ¶Et no.qd clericus q intrudit in istuz carcerẽ debebit prius degradari ꝛ deinde in ipo carcere mutari.ita dicit text.i. d. c.j.ibi perpetuo mirandus ꝛc. qd videt quid mirabile: post q̃ ecclesia admisit illum ad pniam ꝛ reuocauit heresim publice me dio iureiurando debeat postea degradari vel si degradat9 erat remanere in eodẽ statu priuat9 dignitate ecclesiastica sacris or- dinib9 ac officijs ꝛ bñficijs eccle siasticis. q2 degradat9 dicit in- habilis ꝛ incapax ad obtinendũ officia ꝛ beneficia ecclesiastica.c. degradatio.in fi.de peu.lib.vj.et not.per.d.feli. in. c. non potest. de re iudic.ꝛ hoc modo videtur

esse melioris conditionis laicus q̃ clericus. q2 laico restituuntur bona qñq3 vt.d.c. vergentis.eo. ti.ꝛ supra late diximus proxima. q.cogita tñ q2 videt satis durum qd clericus per insignẽ peniten- tiam nõ consequit aliud quã so- lius vite beneficium: quã vitam miseram ducet in perpetuis car ceribus. lz perquã durum sit tñ lex ita scripta est.d.c.penul.ꝛ.c.j. eo.tit.in antiqs.ꝛ in.vj. ideo ser- uanda est. l. prospexit.ff. qui et a quib.io dicit Abb.in.d.c.penul. ꝙ satis est sibi si euadũt penam mortis per ipsam reuocationem cũ regulariter nõ soleat tolli pe- na corporalis per penitẽtiã. d. l. qui ea mente.ꝛ supradictum fuit in pñ.pcedẽtis.q.nihilominus

3 dicit Abb.in.d.c.pe.quod pena istius perpetui carceris poterit hodie permutari.ex dispensatio ne ꝛ in alteram speciem cõuerti arbitrio superioris vt est text. in c.vt cõmissi.§.necnõ.eo.tit.li.vj. qui ex eo dat facultas iudici p- mutandi penam ipsius perpetui carceris ꝛ not. ꝙ est ius nouum Bonifacij octaui qui mitigauit rigorem iuris antiqui. Archi.tñ in.d.c.vt commissi.in fi. dicit qd clericus beneficiatus qui est pa- ratus corrigi ꝛ corde nõ ficto re- uerti ad vnitatez christiane fidei deponi nõ deberẽ ꝛ per cõsequẽs retinebit oia beneficia: ꝛ allegat gl. que videt bene hoc pbare in c nũc aũt.xxj.distin.in ver.mar- cellinus.in fi.tamen credo ꝙ di- ctũ Arch.ꝛ glo.pcedat quando spõte ꝛ ĩa principio quis reuoca uit errorem predictũ: non aũt qñ post negationẽ aut fñiaz: q2 dice- ret ꝫ tex.in.d.c.j.eo.ti.lib.vj.ꝛ gl.

in.d.c.excõicam⁹.el.ð.§.A.q iura volũt clericũ post reuocationē debere imutari.ꝛ id limitã ut.8.

¶Summarium.

1 ¶Suspitio an in materia heresis procedat.

2 Suspitio vel ꝑsũptio an sit causa sufficiēs ad cõdẽnationē ꝑcipue in atrocibus.

3 Hereticus ꝑ annũ absens ꝛ cõtumax an illius bonis fisco applicatis rediens ꝛ cõparens admittatur ad sua bona ꝛ sui defensionem.

4 Excõicatus ob cõtumaciã an si ꝑ annũ fuit in eadē excõicatione ꝯtumax: poterit vt hereticus cõdemnari.

1 Octauo quero quid si aliquis fuit deprehensus nõ in heresi expssa: sed in aliqua suspitiõe heresis an sit puniendus ex qua pena. Respõ. ꝙ iura non impuniunt contra istũ aliquam penam saltim a principio sed mandant illum debere se sufficiēter purgare aduersus notam illam ꝛ congrue docere de innocentia sua ꝛ bona fama que habetur iter fideles christianos ꝛ viros catholicos ꝛ ecclesiasticos ex quibus indicijs ꝛ probationibus purgatur omnis macula istius peccati: que contra ipm fuerat obiecta: que quidem purgatio qñq; maior: qñq; minor: siue leuior requiritur ſm grauitatem vel leuitatē suspitionis ꝛ cõditionē ꝑsone: quã purgationē si ipse suspectus facere neglexerit postq; monit⁹ fuerit ad illam faciendã: erit excõicandus: a qua qdē excõicatione nisi se legitime purgãdo intra annum exemerit anno elapso vt ver⁹ heretic⁹ ꝯdēnandus erit: ꝛ eisdē penis hereticorũ puniendus. ita ad litterã di citter. in.d.c.excõicamus.el primo.§.qui aũt inuenti.extra eo.ti.

2 ¶Ex quo nota casũ istũ valde specialem qꝺ quis ex sola suspitione seu presumptione dãnatur in atrocissimis criminibus contra regulã ordinariã iuris cõis que hꝫ quod in causis criminalibus debent esse ꝓbationes luce clariores.l.sciant cuncti.C.de ꝓbat.c.pia.de excep.lib.vj.ꝛ.ij.q.viij.quisquis ꝛ.c.sciãt sed tu' dic qꝺ suspitio ista ꝯtinuata in cõmaciã ꝛ in excõicatiõe ꝑ annũ est effecta adeo vehemēs ꝛ violētissima ex q̃ dici põt qꝺ sit orta ꝑsumptio iuris idubitata ꝛ ꝑ ꝯsequēs euidens ꝓbatio vt notat Bar.ꝛ doc.in.l.si adulteriũ cũ incestu.in prin.ꝛ.l.l.qꝺ ait lex.ff.de adult.ꝛ Bal.in.l.neq; natales.C.de ꝓbat.ꝑ Alberi.Gãdi.in suo Trac. mal.in titu.de ꝑsump.ꝛ indicijs indubita.ꝛ Aug.de are.ꝛ ꝑ plures alios modernos q̃s breuitatis cã non refero hic: dicã aliqua ſ.in vlt.li.glo.igit in.d.c.excõicamus.§.qui aũt.quã Abb.ibi.multũ cõmendat ꝛ sequit dicit ꝙ iste non dicit ex leui ꝑsumptione dãnari sed ex violentissima que facit iudiciũ indubitatum ꝛ ꝑsumptionē iuris expssam q̃ vt dixi recipit incrementũ ex pertinacia illius qui stetit in excõicatiõe per annum ꝛ illius contumacia: qꝺ tñ contrarium apparet de iure ciuili vbi si reus steterit per annũ ꝯtumax in non comparendo: ei⁹ bona annotatur ꝛ fisco applicãtur: qui reus si intra annum ꝑdictum redierit comparens recu-

perat bona sua ⁊ admittit ad se
defendēdū.l.j.⁊.l.annus.ff.de re
qui.re. post annuz vero rediens
nō recuperat amplius bona:sed
si vult se defendere admittit ad
eius defensiones ⁊ nō condēnat
absens.d.l.j.l.annus.⁊.l.fin.ff.de
requi.re.⁊.l.absentē. ff.de pen.vi
de glo.in.d.c.excōicamus.§.qui
aūt.q̄ est valde notabilis que in
fine ponit aliū casum non min⁹
4 superiore notabilez.¶†Quid si
aliquis ex alio crimine quā here
sis pꝑter eius contumaciam fue
rit excōicatus in qua excōicatio
ne per annū induratus insteterit
an poterit vt hereticus condēna
ri:eo q: substinuit excōicationez
per annū.⁊ concludit qđ de here
si cōdēnari non poterit:sed bene
poterit cōdēnari de illo crimine
pro quo fuerat excōicatus:q: illa
excōicatio retenta per annuz in
durato corde in illa contumacia
facit illū haberi:pro cōfesso.vide
Ab.qui hoc idem tenet in.d.c.ex
cōmunicamus.in.ij.colum.

¶Summarium.

1 Receptatores ⁊ fautores he
reticorūz quibus sunt penis afflu
gendi.
2 Hereticorūz receptatio omnino
est interdicta.
3 Hereticis nemini licet aliquo
modo vel quandocunqꝫ aliquid
de bonis suis relinquere.

1 [T]Unc videndū est de
receptatoribus cre
dētibus ⁊ fautorib⁹
hereticorū quib⁹ pe
nis puniendi sunt.⁊
breuiter dicas:quod ꝙ primum
de ipsorum crimine constat de
clarandi sunt excōmunicati:in q̄
quidem excommunicatione si ꝑ an
num indurato corde insteterint
nec se corrigere curauerint post
annum efficiūtur infames vtra
qꝫ infamia ipso iure notantur:
ita quod si laici sunt erunt omni
bus actis iudicis incapaces et
vt mortui reputantur:clerici ve
ro hisdē criminibus notati super
annum vt supra in excōmunica
tione insteterint:post annū omni
officio ⁊ beneficio ecclesiastico
sunt priuandi:nec mirandum est
si grauioribus penis clerici pu
niunt q̄ laici:quia vbi maior est
culpa sibi grauior debet esse vin
dicta.ita dicit tex.ad literā in.d.
c.excōicam⁹.el ꝑmo.§.credētes.
extra.eo.ti.¶Ex quo tex.no.qđ
ꝑ eodē crimine grauius punit
clerici q̄ laici de iure cano.rōne
2 predicta.¶†Nota etiam qđ est
omnino iterdicta receptatio he
reticorū etiā si essent parentes:fi
lij:fratres ⁊ similes:nec q̄s excu
sari pōt rōne sanguinis:vt dicit
glo.j.d.c.excōicam⁹.§.credētes.
3 ¶†Quinimo nemini lz eis etiaz
iter viuos:aut in vltima volūta
te quicq̄ relinq̄re de bonis suis
proprijs:⁊ in euentū in quē post
mortē alicui⁹ inuētū fuerit qđ is
in vita sua vł cā mortis aliq̄d ex
bonis suis ꝑdictis hereticis reli
querit vel donauerit:vt hereti
cus damnandus:⁊ declarandus
erit etiam post mortem:cuius ca
dauer ⁊ ossa si in loco sacro sepul
ta reperiuntur exhumāda sunt
⁊ in prophanis locis proijcien
da: nec cuiquam parcitur licet
esset ep̄s:vt in.c.ij.qđ icipit si q̄s
ep̄us.extra eo.tit.¶Contra pre
dicta oppo.dam dicitur creden
tez debere excomunicari.d.§.cre
dentes.nam tex.in.c.penul.§.fi.

eo.tit.dicit qd credentes debent eisdem penis sicut heretici puniri glos.in.c.accusatus. §. si vero. eo.tit.lib.vi.monet istã. q. et tangit difficultatem quam Abb. in d.c. excõmunicam⁹. el primo. §. credentes.extra glo.reassumit: et tandẽ reddunt hanc solutionem quod in.§.credẽtes.el primo. illi receptãtes erãt ignari de illorum praua et dãnabili intentiõe: sed putabãt illos eẽ bonos et catholicos viros: nec credebãt illorum erroib⁹: in.d.antẽ.§.credẽtes.c.excõicamus.el.ij.eo. tit. qd est penul. sciebãt illos esse hereticos et credebant ad vnguẽ illorũ erroneis opinionib⁹ et ppterea cũ essent eadẽ labe polluti ideo vt heretici pprie sunt iudicandi. ¶ Uel dicas qp dictio illa credẽtes in.d.c. excommunicamus. el primo. impropie ponit hoc est scientes. q: illi scientẽr receptabãt hereticos non tñ credebant eorum erroribus: et ideo puniũtur leuioib⁹ penis qp heretici in.d. vero. §.credẽtes le.ij. ponit propie de credẽtibus.i.illis q sciunt receptatos esse hereticos: et etiã quia eorum falsis opinionibus firmiter credũt ideo puniunt: vt heretici. vide apostill.d. zachar. super Abb.in.d.§.credẽtes. que aliter exponit illud verbum: sed mihi non placet.

¶ Summarium.

1 Suspectus de heresi semel restitutus an et quando dicatur in heresim relapsus et vt relapsus puniendus.

2 Ficta probatio an possit esse sufficiens ad vltimũ supplicium inducendum.

3 Suspitio leuis et parua nõ reddit suspectũ hereticũ vel relapsum.

4 Reuocatio heresis non debẽ esse morosa: et si sit morosa nõ est admittenda.

5 Relapsio in heresim dupliciter consideratur.

Decimo et vltimo que ro quidã fuit habit⁹ suspectus de heresi et facta canonica purgatione arbitrio epi heresim abiurauit: deinde post tps aliqd deprehẽsus fuit in expressa heresi queritur an iste habeatur p relapso et puniẽdus sit vt relapsus iuxta not. in. d. c. ad abolẽdã in fi. vel sit admittẽdus ad defẽsiões et prĩaz ac si nũqp fuisset habit⁹ p suspecto.vt.d.c. ad abolendã in princi. Rñd.tex. in.d.c.ad abolendã in fi. vr velle quod indistincte puniat vt relapsus tex.aũt in.c.accusat⁹.in pn. eo.ti.lib.vi.aliter dicit distinguẽdo et meli⁹ qd: aut suspitio ppter quam ille abiurauerat heresim erat grauis et vigẽs vt q: insurrexerat ex grauib⁹ et vigẽtib⁹ indicijs et verisilibus et isto casu iudicatur vt relapsus: et eisdez penis punit absqz vlla defensiõe.ita dicit tex.in.d.c.accusat⁹.in princ.et ratio est: q: per hãc secundã deprehensionẽ expressam declarat ains illius qd prima vice fuerit in mala opinione cõtra fidẽ xpi: in qua semp presumit ptinuasse vsqz ad secũdã deprehẽsionẽ. ita dicit tex.in.d.c.accusatus.in pn. ibi quadã iuris fictiõe cẽset esse relapsus. que quidẽ fictio siue psumptio est iuris et de iure cõtra quã nõn admittit pbatio in contrariũ.vt not.de.c.in.c.afferte.de presumpt.et.l.quod ait lex.et. l. si

adulteriũ cũ incestu.ꝛ.ibi Bar. ff.de adul.ꝛ.l.filiũ diffinimus.ff. de his qui sunt sui.vl ali.in. l.nõ est verisimile.ff.quod met.cau.ꝛ per Bal.in.l.neqꝫ natales.C.de
2 proba. ¶ Ex quo nota casum valde singularẽ qđ in criminib9 atrocioꝛib9 quis punitur vltimo supplicio ꝑpter fictas ꝓbatiões cõtra regulã.l.sciãt cuncti.C.de ꝓba.ꝛ.ij.q.viij.q̃squis.ꝛ.c.sciãt. ꝛ vide supra que dixi.q.viij. ita colligit̃ ex tex.ꝛ glo.in.d. c.accusatus in princi.idẽ sentit Abb.in c.excõicamus.et primo.in glo.in ver.condẽnentur.extra eo.tit.qꝛ al's potuisset per penitentiã euitare penam:sed tu dic qđ nõ punitur ibi ꝑpter fictas ꝓbatiões imo ꝑpter veras ꝛ expressas ex quo fuit deprehensus in heresi ꝛ propter ea punitur vltimo supplicio:sed illa prioꝛ suspitio hoc operatur quod presumitur sine fingitur esse relapsus:ex qua fictione siue presumptione denegatur sibi facultas reuocãdi ꝛ abiurandi heresim ꝛ hoc est qđ in effectu operatur illa suspitio.
3 ¶ Si vero suspitio ꝓ qua pri9 abiurauerat heresim erat leuis ꝛ parua tunc non habetur vt relapsus:sed est ac si nũc prima vice peccasset nec denegabit̃ sibi reuocatio ꝛ abiurationis beneficium:vt possit penas mortis euitare:vt.d.c.accusatus.§.i.
4 ¶ Et nota qđ isto cãsu teneo qꝫ isti9 reuocatio nõ sit admittẽda nisi in continẽti fiat postq̃ fuit deprehẽsus in heresi ꝑpter illã prioꝛem suspitionẽ qꝛ nõ caret suspitionẽ relapsi ꝛ in hoc vertit̃ satis arbitriũ iudicis q̃n velit reuocationẽ ipsam admittere de quo dixi.s. eo.q.x.in fi.vbi etiã tetigi verbo de hoc:quod nota ꝓ declaratione eoꝝ que dixi ibi.pro quo facit qđ habetur in.l.nõ oẽs.§. a barbaris.ff.de re.mili.ꝛ.l.quis sit fugitiuus.ff.de edil.ed:c.ꝛ hoc est quod dicit tex.in.d.c.accusatus.
5 §.i. ¶ Et nota vnũ in hac materia relapsionis quod nõ solũ q̃s dicit̃ relapsus in heresim si in eadem specie heresis bis peccauerit:verũ etiã si in diuersis speciebus inciderit:qꝛ in hac materia non attendit̃ modus siue species peccãdi:sed ꝯsidera effect9 violationis fidei ad quã oẽs species heresis tendunt.vide tex.in c.pen.in prin.extra eod.titu.ꝛ ibi Abb. ¶ Et ex his reddit̃ expedita tota materia heresis ꝛ prim9 iste liber iuxta intentionẽ meam quãtũ ad penas iudiciales:si tñ queris pleniorẽ habere notitiã de premissis crimine ꝛ illi9 speciebꝰ incidentibus ꝛ capitulis vide ꝑ Theologos in locis.s. notatis. in.ij.q.in fin.ad quoꝝ doctrinas ꝛ rectũ iudicium sancte matris ecclesie quo ad ꝑmissa ꝛ alia que fidem ipsam cõcernũt.tam dicta quã dicẽda semper me refero.

¶ Liber scđs de Sortilegijs.

Quũ est vt post heresis tractatum subijciamus titulũ ꝛ materiã Sortilegiorum que sepius ex illa descẽdũt vel cum ea habent participationem talem quod sapiunt heresim manifeste : ꝛ propterea rei ipsius criminis examini inquisi-

toris heretice prauitatis quandoq; subijciuntur: et eisdem hereticorum penis crucianẗ. vt in. c. accusatus. §. sane. de here. li. vj. deuenio nunc ad materiam.

¶ Summarium.

1 Sortilegium generaliter captum quid sit.
2 Sortilegi sunt humani generis inimici et humane salutis hostes.
3 Sortilegi proprie sumpti qui dicantur.
4 Sortilegiorum spēs cōtinētur sub verbo noxia.
5 Sortilegiorum professio dupliciter consideratur.
6 Sortilegium vnde dicatur.
7 Sors multis modis itelligi pōt.
8 Sortilegium a quibus sit inuētū.

1 Primo enim quero quid sit Sortilegium generaliter sumpto vocabulo pro omni specie superstitionis Respo. ¶ Sortilegium est superstitio quedā illusoria et summe noxia qua vtitur homo Demonis ministerio: vt habetur. xxvj. q. v. in sum. et. xxvj. q. ij. q fine saluatore. vbi de hoc. l. nemo. et. l. multi. C. de malefi. et Matth. et s. Tho. in scda secūde. q. xcv. ar. iij. in tit. de superstitio. et not. I. c. j. et 2 ij. de Sortil. et ideo sortilegi diuinatores et malefici hui9 diabolice religionis pfessi dicunẗ hostes humane salutis et humani generis inimici. l. et ff. excepta. et. l. ff. C. eo. tit. Quero nūc qs dicit proprie sortilegus text. cum. xxvj. 3 q. j. c. sortilegi. dicit qd. ¶ Sortilegi pprie hi sunt qui sub nole ficte religionis p quasdā quas sanctorum seu apostolorū vocāt sortes diuinationis scientiā profitentur: aut quarundam scripturarum inspectiōe futura promittunt. ex quo tex. not. quod isti sortilegi et incantatores sub falso quodā ficto religionis nomine sanctorū vel apostolorū sua cōficiunt sortilegia: et hinc est quod isti incantatores et maxime mulieres in suis sortilegijs et incantationib9 vt vulgariter dicit sepius dicere iubēt per maleficiatum aut infirmū Aue mariā vel Pater nostrum: aut alias similes orationes ad deuotionē alicui9 sancti apli vel martyris: et sub illorū sanctorū apostolorū vel martyrum deuotione ac psidio opus quod pficiūt videatur ministrari: nihilominus omnia illa sunt falsa et ficta: et non ad verā deuotionē seu intercessionē illius sancti apostoli vel martyris dicuntur seu vouentur: sed sub illa falsa religionis demōstratione oia opa predicta arte et presidio demonis conficiunt et sub illius deuotione vouēt de quibus tum latius. j. dicemus. q. v. et vj. text. tñ I. d. c. sortilegi. videẗ ponere solū diffinitionē istius verbi sortilegi stricto sumpto vocabulo qd denotat dūtaxat speciem diuinantium et sic sortilegia diuinatoria. Ego aūt large sumo hoc verbū sortilegiū siue sortilegū p omni specie superstitiosa: siue malefica siue amatoria siue diuinatoria fit: vt. s. dixi in pn. q. qm sunt tot diuersa nola ritus et spēs istius diabolice religionis qd nimis longū esset velle cuiusq; suam ponere diffinitionē: et ideo sub hoc nole sortilegij siue sortilegi olm maleficorū et diuinatorū sectas comprehensas habere volo tāq̄

sub vno genere comprehendens sub se omnes et singulas species ipsorum maleficiorum in substātia differentias prout requiritur de essentia vere diffinitionis sm Barto.in.l.ij.ff.de testamē.et dixi mus supra tit.primo in prin.illa enī diffinitio est bona respecti illius sortilegij spālis de quo ibi.s. diuinatiui:sed volēdo ponere diffinitionem sortilegij que comprehendat omnes pfessos cuiuscūqꝫ sint speciei sub eadem generali diabolica religione dicēdū est sic
4 qꝫ.¶†Sortilegus ppriie est q diabolicā religionē professus est et noxia queqꝫ supstitiosa aut elusoria demonis instructione componit.et sm hanc diffinitionem oēs spēs sortilegiorꝫ continenf. sub verbo noxia continentur spēs amatoria et venefica vt infra latius dicitur sub vbo elusoria cōtinetur diuinatoria species.sub verbo supstitiosa sortilegia que fiunt ab sanandū maleficiatos: vt.l.nemo.et.l.mlti.et.l.eorꝫ.C.de mal.et math.c.ij.de sortil.xxvj.q.
5 v.sortes.et.c.seq.†Istorum autem professio duplex est vna tacita: altera vo expssa:de quibus ad plenum dicetur infra eodem in iij.q.et:vide in sum conf.in tit.de
6 sortil..q.ij.et per totū.¶†Sortilegium autē dicitur a sorte que in hac materia accipitur p arte diuinādi.xxvj.q.v.sortes.eadē cā.
7 q.iiij.c.fi.¶†Sors gitur hoc nomen accipif qñqꝫ p fortuna:vt in aut.vt oēs obedi.iud.prouin.§.1 arripiāt.circa fi.sumit etiā p cōditione humana:et pluribus alijs modis de quibus per gl.:procem. Cle.in versi.sortis.et.l.milites.in ver.sortē.C.de testa.mili.sꝫ habe
tur in.l.ij.C.cōia de leg.et in.l.sed cū ambo.ff.de iudi.vide.d.fede.de sen.in cōsil.cclxxxiiij.quod incipit.dñe reuerēde vbi plene expa
8 minauit quid sit sors.¶†Queri posset etiam a quibus fuerūt inuenta hec sortilegia:et qui fuerūt pmi qui illa introduxerunt inter hoies:dic qꝫ populi persi ceteris curiosiores noscere ea que natura humana per se ipsam facere nec docere pōt.xxvj.q.iij.e. igif genus.et quid sit sortilegiū.et qd sunt sortilegi vide Archi.in.c. accusatus.§.sane.ꝺ here.lib.vj. et in summa cōf.in tit.de sortile. q.ij.et.iij.Hostiē.et Rayn.in summa eo.tit.et scdm Tho.in sum.secūda secunde.q.xcv.in tit.de supersti.ver.ad quartū dicēdum.

¶Summarium.

1 Sortilegiorū tres sunt species principales.
2 Sortilegus seu maleficiatus nō curatur nisi ab eiusdem artis perito et professo.
3 Ars medicine nō operaf in sortilegia:qꝫ diabolus illorū autor ē.
4 Remedia arte diabolica malefica et dānabili disciplina adhibita nō sūt a iure ciuili reprobata.
5 Diuinatio est pncipalis species sortilegij.
6 Diuinationū gña sunt quatuor
7 Diuinatores multiplr nūcupāf.
8 Nigromantia vnde dicatur.
9 Demones dñr sanguinē amare.
10 Sortilegia amatoria et venefica eque puniuntur.

Ecūdo q̄ro quot sunt sortilegiorꝫ species.Respō.qꝫ multe sūt ac diuerse scōm diuersas hominū pfessio-

nes et formas quibus ille conficiuntur principaliores vero et magistrales sunt tres. s. Diuinatiua. Amatoria. et venefica. ¶ Prima itaque dicitur diuinatiua per quam isti sortilegii vsurparunt sibi nomen diuinatoris per quam futura quedam presentia vel preterita nobis ignota vaticinari conantur. xxvi. q. v. non oportet. et. l. nemo. C. eo. ti. de malef. etc. ibi di diuinandi curiositas etc. et secundum hanc speciem sortilegium proprie et strictissime sumitur: quia dicitur a sorte que in hac materia sumitur pro arte diuinandi: vt. s. dictum est. et hoc modo sumpsit text. hoc verbum in c. sortilegii. xxvi. q. i. At Ioan. lec. in sum. con. in tit. de sortil. et diui. q. ii. in fi. dicit quod triplex est genus diuinationis quorum primum est quod fit per manifestam demonum inuocationem quod pertinet ad nigromanticos. Secundum autem est quod fit per solam considerationem dispositionis vel motus alterius rei quod pertinet ad augures. Tertium est dum facimus aliquid: vt nobis manifestetur aliquod occultum quod pertinet ad sortes: et ista duo vltima fiunt per tacitam demonum inuocationem: vt ibi dicitur. sub quolibet vero istorum generum diuerse sunt species. vt ibi not. et dicetur infra hac. q. col. ii. ver. redeo nunc etc. ¶ Secunda vero species sortilegiorum ea est que dicitur amatoria quia fit propter amorem libidinosum: et vt plurimum ad flectendum pudicos animos ad libidinem: tam mulierum quam virorum: sed frequentius mulierum vt. l. eorum in prin. C. eo. tit. et. l. iii. §. hec adiectio. ff. ad leg. cor. de sica. l. siquis aliquid. §. qui abortionis. ff. de pen. vbi fit mentio de poculo amatorio de quo latius dicemus. j. eo. tit. xii. q. et quod si ex poculo huiusmodi forsan male composito vel indisposite sumpto fuerit secuta mors absorbentis qua pena ministrator ille qui exhibuit potandum puniantur de hoc latius dicet ibi. et etiam videbimus qua pena puniantur quando non fuit subsecuta mors: sed alius turpis effectus de quo infra. q. xi. ¶ Tertia sortilegiorum species est illa que dicitur venefica siue malefica. et ista est ceteris perniciosior et magis odiosa per quam multa mala proueniunt et diuerse fabricantur infirmitates: morbi: et calamitates in humanis ac brutorum corporibus ex quibus mors sepius causatur quidam enim hac specie malefica polluti cito pereunt. et hoc euenit quotienscunque compositio illa malefica est valde atrox et plurimum venenum habet in se quod qualiter fiat infra dicetur. quandoque vero non tam cito mors prouenit: sed post longas luctuosas querelas: et lachrymabiles fletus persone maleficiate corpus paulatim conteritur: virtus debilitatur ita quod demum perit: et propterea species ista solet dici malefica quia semper tendit ad malum. l. eorum. i. prin. et. l. multi. C. e. tit. et ideo non immerito lex vocat istos humani generis inimicos: quia semper quasi tendunt ad hominum necem et destructionem: et quandoque sola carminis potentia interimunt absque vllo veneni haustu: vt de S. Aug. i li. x. de ciui. dei. cuius dictum insertum est. xxvi. q. v. c. nec mirum. §. magi. l. et si excepta. in princi. C. eo. titu. et alibi appellantur hostes communis salutis l. finali. in princi. C. eodem titulo. ¶ Quidam vero reperiuntur qui eadem professione muniti et malefi-

ce arte eruditi supradictas infirmitates et maleficas pollutiões ex languentibus corporib9 aufferũt et corpora ita graviter turbata brevi tẽpore sanant: quib9 ꝛ̃o medelis et remedijs ipsorꝫ curas conficiunt et maleficas illas pollutiões removẽt referre nephas
2 est. †nec putes qꝺ cure hmõi fieri soleant absqꝫ scientia malefice artis et demonis instructiõe: qꝛ maleficeille pollutiones destrui non solent nisi per eiusdeꝫ artis magistros vel qui sint diabolice professionis bene instructi: aut quo quomodo participes qꝛ maleficia ipsa absqꝫ demonis ministerio et suffragio tam reb9 ipsis ꝙ verbis cõmuniter inseri non solẽt in corporib9 pariter nec tolli. et hoc est qꝺ dixit sanct9 Aug. in lib. de civi. dei prout refertur. xxvj. q. v. nec mirũ. i fi. quod huiusmodi remedia et medelas ars nõ cõmẽdat medicorꝫ quippe qꝛ
3 illa novit. †medicina enim naturalis et oium physicorũ et cyrugicorũ ars tota cõiter non sufficeret ad sanandũ corpora ipsa et removendum dictas pollutiones que demõis opera: et ingenio in dicto corpore fuerunt inserte: ea dẽ igitur artis pitia et suffragio equum est vt tollantur: qꝛ cuius est condere eiusdeꝫ est solvere cuius est cõdẽnãdi facultas eiusdẽ est et absolvendi libertas. l. cõdẽnare. ff. de re iudi. et l. nemo ꝗ cõdẽnare. ff. de reg. iur. Et nihil tã naturale est quam eodeꝫ genere quodqꝫ dissolui quo colligatum eẽ reperit. l. nihil tã naturale. ff. de regu. iur. Non nego tñ quod si egritudines ipse ex rebus duntaxat naturalibus causantur puta veneni quod ex rebus etiam naturalibus contrarijs tolli nõ possint obqꝫ demonis operatione si homines per se aut naturali scientia hec scire possent et naturalium virtutes et potẽtias ita subtiliter cognoscerent sicut demon: qꝛ ea que mediantibus naturalibus proveniunt mediantibus ẽt cõtrarijs naturalib9 tolli necesse est per ea que ꝓxime dixi mus: sꝫ qꝛ istarũ naturalium virtutes et potentie homini vt pluri mũ sunt ignote tã in specie quaꝫ in genere in arte medicine: et demon ꝗ subtilissim9 est et pfectissimus naturaliũ virtutũ cognitor melius ceteris oia ista novit nec vult illa posse cognosci nisi p illos ꝗ sub sua fide diabolicã religionẽ ꝓfitent: et ꝓpterea vulgariter dicim9 qꝺ maleficia et egritudines hmõi non possũt cõiter tolli per medicos naturalis medicine peritos: sed solum p istos magos et incãtatores qui sub eadem professione morantur et qui maleficia ipsa facere solent et possunt illiꝫ et eadem destruere et tollere pñt arte et instructiõe demonis: vt supra. et habetur p sanctum Thom. in secunda scꝺe. q. xcv. arti. vj. et l. eorũ. §. fi. C. eod.
4 tit. †sꝫ nota qꝺ de iure civili remedia ista nõ sunt dãnãda: et hi ꝗ dicta remedia faciunt et sanãt lãguores ꝓdictos nulla pena puniunt de iure civili licet id agãt arte malefica et damnabili disciplina: vt est tex. i. d. l. eorꝫ. §. fi. C. eo. titu. tamen de iure canonico nõ licet aliquo mõ hoiem maleficiatum contrarijs maleficijs liberare. xxvj. q. vlt. admoneãt. de quo tamen latius dicem9 infra

q.xv. ¶ Sequitur nŏ: vt videa-
mus de alijs speciebꝰ sortilegio
rū̄ que sunt quodammodo spe-
cies subalterne ad illas de qbꝰ
supra que in veritate, potius vi-
dentur respicere finem ꝛ effectū̄
ipsorum sortilegiorum quā prin
cipium: infrascripte vero respi-
ciunt finem principiū ꝛ mediū̄:
ꝛ iste diuersis nominibus nūcu-
pantur secundum diuersos mo-
dos ꝛ formas quibus conficiun
tur ꝛ eisdem nominibus appel-
lantur eorum magistri ab ipsa
5 eorū̄ arte cognominati. ¶ † Re
deo nunc ad primam speciē que
est diuinatiua que inter ceteras
obtinet principatum in qua plu
res homines communiter deci-
piuntur atq̧ incidunt quam in
alijs: quia natura humana ꝛ illo
rum maxime qui sunt curiosi na
turaliter appetit scire q̄ maiora
sunt naturali sciētia et humano
intellectui occulta nimis. ¶ Et
ideo videmꝰ quod communiter
isti sortilegi nigromātici magi ꝛ
similes quotiescūq̧ volūt operi-
bus ꝛ superstitionibus suis fidē
adhiberi licet extranei sint ꝛ pe-
nitus ignoti aliqua que ex prete
rito alicui acciderant eidem ad
vnguem prout euenerāt referre
solēt quoꝝ relationes: qꝛ sapiūt
veritatem alliciunt hominum
mentes ad credendum sibi, etiā
ea que falsa sūt omnino ista fuit
sententia. S. Augustini in lib. x.
de ciuita. dei relata per sacros.
Canones in. c. nec mirum. §. nul
lum suffragiū. xxvi. q. v. sub hac
enī̄ spē plures insistūt magistri:
ꝛ omnes fere malefici profitent
6 artem predictam. ¶ † Pro cuiꝰ
euidentia sciendum est quod di

uinationum quattuor sunt gene
ra siue species: sicut q̄tuor sunt
elementa. Primū̄ videlicet geo
mantia que fit in elemento ter-
re a geos quod est terra: et man
thos. i. diuinatio. Hydromātia
que fit in aqua ab hydor: quod ē
aqua. Pyromantia q̄ fit in igne-
a pyr: quod est ignis ꝛ aerimān-
7 tia que fit in aere. † Hinc dicti sūt
Geomanti: Hydromāti: Pyro-
manti: ꝛ Aerimanti: qui artes ip
sas profitentur: vt exponit text.
xxvi. q. iiij. c. igitur genus. in pn.
que vba fuerunt assumpta ex di
ctis sancti Aug. i lib. de na dino
num. ꝛ Host. in sum eo. ti. in pn.
Quoꝝ q̄dā ex ipsis professoribꝰ
appellant. ¶ Diuini sic dicti q̄si
deo pleni. Isti ei diuinitate se eē
plenos simulāt ꝛ astutia quadā
fraudulenta hominibus futura
coniectant. ¶ Alij dicuntur In-
cantatores ꝛ hi sunt qui artē ver
bis tantum peragunt: ꝛ est quan
doq̧ tāta istorū potentia carmi-
nis vt verbis suis absq̧ aliquo
veneni haustu occidūt: vt habe-
tur. xxvi. q. v. d. c. nec mirum i pn
cipio. ¶ Quidā̄ alij sunt Arioli
sic dicti: quia circa aras ydolorū
nepharias preces emittunt ꝛ fu-
nesta sacrificia offerunt: quibus
celebrantibus demonum respō-
sa suscipiunt. ¶ Alij dicuntur
Aruspices quasi horarum inspe
ctatores. hi enī̄ obseruant tēpo-
ra dies horas ꝛ momēta ex quo
rū obseruātia bona vel mala fu-
tura predicunt: hi etiā intestina
pecudum inspiciūt ꝛ ex his futu
ra pronosticant. ¶ Alij sunt Au
gures qui volatus auiū ꝛ voces
intendunt: inde dicitur augariū
quasi auiū garrium. ¶ Alij dicū-
tur Phitonissi

tur Phitonissi q̄ q̄dā religiōe dia
bolica pfessione sectāt. a Phito
ne.i. apolline dicti q̄ auctor fuit
artis diuinādi. ¶ Alij sūt Astro-
logi qui in astris vaticinantur:
an vero sit hodie permissa vati-
cinatio per astrologiam dicetur
infra. q. sequen. ¶ Alij dicuntur
Genethliaci sic vocati propter
nataliciorū considerationes. isti
enim capiunt diem natalis et ho
ram alicuius & per. xij. celi signa
syderumq; cursus calculantur: et
predicunt felices: & infelices futu
ros euentus & mortem quando-
q;. ¶ Alij demum sunt Salito-
res sic dicti: quia dum cuiquam
membri aliqua pars salierit ali-
quid exinde sibi prosperum: aut
infelix significari predicunt. hec
omnia declarantur per text. in. d.
c. igitur genus. que tamen nō pro
doctis viris: sed pro iunioribus
et rudibus referre placuit quib9
superaddo. ¶ Nigromanticos
qui per Nigromantiam vatici-
nantur quia videntur eorum in-
cantationibus et coniurationi-
bus resuscitari mortui quibus p
dictos nigromanticos fiunt inter
rogationes: et illi ad eorum in-
terrogatā respondere † sic dicti a
nigros siue nigron grece: quod
latine dicitur mortuus & mantio
i. diuinatio: & vt plurimum quan-
do hec fiūt ipsi magistri adijciūt
9 sanguinem cadaueri. † quia de-
mones dicuntur amare sangui-
nē et propterea quotiescunq; fit
nigromantia cruor aqua misce-
tur vt demones colore sanguinis
facilius prouocentur hec haben
tur in. c. nec mirū. xxvj. q. v. in. §.
nigromantici que pro rationibus
similiter adiuncta fuere. ¶ Vidē
Tracta. do.

dum est modo qui sunt professo-
res: siue magistri qui in secunda
et tertia specie sortilegiorum mili
tare solēt. & breuiter dicas quod
hi qui sūt professores artis ama-
torie et in illa sortilegiorum spe-
cie militant ijdem in venefica spe
cie profitentur et isti appellantur
magi. s. qui artem magicā profi-
tentur: vt dicit textus in. l. eorum.
in princi. C. eo. titul. & d. c. nec mi
rum. §. magi. & isti sunt qui vocan
tur etiā malefici ob facinorū ma
gnitudinē: vt dicit tex. in. d. §. ma
10 gi. Ius enim ciuile tales vtriusq; ar
tis magistros equiparauit tam
in factura quam in penis. s. illū
qui conficit sortilegia amatoria:
& sortilegia venefica: & vtrūq; pa-
riter eadem pena puniri iubet: vt
d. l. eorum. in princi. & l. si quis ali
quid. §. qui abortionis. ff. de pen.
an idē sit de iure canonico quod
eadē sit i vtroq; pena statuta aut
diuersa dicemus: infra eo. ¶. q̄ō.
¶ Sunt quidā qui dicuntur in-
cantatores qui sola potentia car-
minis perstringunt hominū vi-
tas: isti solēt vt plurimum in ter-
tia militare: & quidā alij q̄ supra
in prima specie expressi sunt. in
hac tertia sepius se exercent: vt
sunt Arioli qui in eorū sacrificijs:
& imolationibus adiungunt quā
doq; imagines cere: vel crete re-
ctis & illas iuxta feruentissimū
ignem apponunt vel acubus ea-
rum capita vel latera perforant
baptizant: & quā plura alia tur-
pia faciunt: que conueniūt tertie
speciei vt latius infra dicetur in
sequen. q. & Nigromantici simili
ter sepius solēt in tertia specie la
borare de quibus similiter dice-
tur infra in. d. q. sequen.

¶ Summarium.

1 Sortilegia multis fiűt modis.
2 Sortilegiorum professio duplex.
3 Sortilegij professio tacita qualiter fiat.
4 Sortilegij professio expressa dupliciter consideratur.
5 Sortilegij professionis expresse modus et solennitas.
6 Sathanas summopere cupit adorari.
7 Sortilegi vtűtur venenorum cõpositione.
8 Deus nullaꝫ recipit temporis distinctionem.
9 Thesauri an artẽ diabolica possint inueniri.
10 Astrologi chiromati ꝛ similes q̃ futura predicűt an pena sacrilegij puniantur.
11 Sortilegia tam amatoria ꝙ venefica dupliciter fieri dicuntur.
12 Sortilegia quo mediãte vel qua vi operentur.
13 Sortilegium amatorium non cadit in inuitum.
14 Sortilegium amatoriuꝫ requirit puram et liberam voluntatem.
15 Amor non potest in inuitum cadere.
16 Sacramenta ecclesiastica an effectiue possint in sacrilegijs cõcurrere.
17 Sacramenta ecclesiastica cuius sint efficacie.
18 Demones magicis artib⁹ aduocati signis ritibus ꝛ carminibus ipsorum magorum etiam inuiti comparere coguntur.
19 Acharon nomen est diaboli.
20 Sortilegium maleficum quid sit ꝛ cuius sit efficacie.
21 Uenena quare ꝛ quando dicantur bona vel non mala.
22 Uenena mala que dicantur.

1 Ertio q̃rotq̃ꝫ modis sunt sortilegia loq̄ndo d' oi specie: vt supra. Rñd. multis: ac varijs modis fieri posse.

2 ¶ Pro cui⁹ itelligẽtia sciẽdũ est q̃d duplex est sortilegioꝝ ꝓfessio tacita .s. ꝛ exp̄ssa itelligẽdo de ꝓfessis cuiuscũqꝫ speciei. ¶ Taci-
3 ta em̃ ꝓfessio ẽ ꝓmissio q̃dã quaꝫ q̃s facit alteri ꝓfesso de obseruãdo q̃ sibi mãdauerit sub ꝓmissio ne q̄ grãdia faciet: ꝛ mirabilia i vita sua cognoscet futura: et multa alia his silia dũmodo fideꝫ catholicã abijciat: ꝛ oia ecclastica sacramẽta pcſudet: ꝛ totis ei⁹ virib⁹ adhẽbit cultui ꝛ obedientie sui magistri ꝛ illũ tãꝙ verũ pncipẽ adorabit cultũ vere adorãtĩ eis sub idoloꝝ forma sibi ꝓstando et alia hm̃ői turpiora pacta: ꝛ cũcta opa ꝑ ip̃m faciẽda sub illi⁹ noie ꝛ deuotiõe ꝯficiet: ꝛ ista dr̃ tacita ꝓfessio: q: nõ fit ꝓp̃e cũ dmone sꝫ cũ ministro dmonis ꝛ i q̃ nulle interueniũt solẽnitates exterioree q̃ iteruenire solẽt i exp̄ssa ꝓfessiõe sicut ẽ solẽnis stipulatio fides ꝓstita ꝑ iuramẽtũ: d' obseruãtia ꝓmissoꝝ: itẽ homagiũ ꝛ fidelitatis ꝓmissio erga demonẽ vna cũ pest erga tiõe ꝛ oimoda diuisiõe fidei christiane ꝛ alijs q̃ i ea req̃rũt: vt i .c. q̃ sine saluatore .xxvi. q. ij. ꝛ i d' sum. ꝯfes. c. tit. q. iij. ꝛ .vs. vbi fit mẽtio d' vtraqꝫ ꝓfessione ꝛ pacto habito cũ demone .s. tacito ꝛ exp̄sso: ꝛ eo. ti. q. x. i fi. quã submissionẽ ipse demon postea ratã hꝫ: ꝛ reddit se facilẽ i obseq̄ndo volũtati: ꝛ appetitui illi⁹ sicut alioꝝ q̃ facto oia sortilegia sicut exp̄sse ꝓfessi fabrica-

re incipit ut tibi not. et notat etiã p quendã modernũ Theologũ in quodã suo tracta. de strigi. mag. demon mirand. lib. j. c. iiij. et l. ne mor. l. eorũ i pn. C. eo. ti. et i. c. ij. de sortileg. vbi dicit de illo q aspiciebat in astrolabio p inueniendis furtis. et de hac tacita professione videtur etiã meminisse tex. si bene considerentur verba sua in. d. c. nec mirum. §. nigromantici ver. ad hec olã. vbi post narrationem certorum remediorum que fiunt erga maleficiatum pro salute corporis subiũgit textus hec omnia fieri arte demonum ex quadã pestifera societate hominum et an-
4 gelorũ malorũ exorta. ¶ †Altera vero dicit professio expressa: et est illa que fit expresse cum proprio demõe: et ista est duplex. Una que dicitur solemnis siue publica: altera que dicitur priuata. Solemnis enim et publica est illa que fit cum demone dum publice residet in solio maiestatis mo- 5
re Principis: quando fiũt vniuersales congregationes omnium strigarum et maleficiorum nigromantũ cuiuscũq generis pfessorũ certis nocturnis horis locis: et temporibus demonis arbitrio constitutis vbi vniuersis astantibus fit ista professio. ¶ Priuata vero est illa que fit cum ipso demone pacto expresso cum iuramento: vt infra: citra tamen solemnitates: et hominum multitudinem: vnde contra illos dicitur Esa. xxviij. c. Dixistis percussimus fedus et cum inferno fecimus pactum. et de hac fit mentio in sum. confes. eodem titulo. q. iiij. in princip. et q. vj. et. xij. fiunt quãdoq eisdem solemnitatibus quibus fieri solent vere et solemnes professiones monachorum in christi religione dum profitentur regulam monasticam relinquentes mundum illi vere faciunt cõtrarium quia relinquunt primo deum saluatorem abnegantes illius nomen et baptismum: et post ea reliqua sacramenta ecclesie: deinde adherẽt demoni eidemq perpetuam obedientiam spontanea voluntate promittunt superaddentes etiam sacramentum et homagium indubitatum adeo quod penitus efficiũtur demoni subiecti et plusq vassali. et ex tunc contrahitur inter hominem et demonem amicitia quedam et pestifera societas ex qua multa mala et turpissima opera conficiũt: et q dam alia turpiora faciunt que referre nõ audeo: vide illũ modernũ Theologũ i. d. trac. de strig. de mõ. mirã. li. j. c. iiij. c. vbi lati' oia ista ponit: et in sum. cõfess. eo. ti. c. iij. et iiij. in princ. ¶ †Isti vo q expressam pfessionẽ fecerũt reddũt etiã expressum cultũ adorationis demoni per solemnia sacrificia q ipsi faciũt diabolo imitãtes in oibus diuinũ cultũ cũ paramentis luminarib' et alijs huiusmodi ac precibus quibusdam et orationibus quibus instructi sunt adeo ipsum adorant. et collaudant continue sicut nos verum creatorem adoramus. xxvj. q. v. contra idolorum. et est glo. in. c. accusatus. §. sane. de here. lib. vj. et in sum. confes. eo. ti. q. ij. et iij. et. xxvj. q. vj. non obseruetis et eadem causa. q. ij. q sine saluatore. vbi est bonus tex. In quibus autem locis et quibus temporibus hec faciunt dicetur infra. q. sequen. Et hoc procedit. q?

diabolus summopere desiderat
ab homine adorari et deum ipsum
creatorem in hac adoratione imi
tari: quod prouenit ex illo peccato
superbie quo ipse Sathanas vo-
luit se facere equalem deo et pariter
sicut ipse adorari quod peccatum
adhuc in se retinet. vt dicit. S.
Tho. in secunda secunde. q. xcv. ar-
ti. v. et S. Augustinus in lib. x. de
ciuita. dei. cuius dicta tradita sunt.
xxvi. q. v. nec mirum. §. auguria.
ver. sed hoc quosdam fallit et ver.
6 ad hoc vbi dicitur quod Sathanas
adhoc valde nititur vt ado-
retur quasi deus et propterea illi
qui interueniunt in dictis sacri-
ficiis et expresse ipsum Sathanam
adorant ipsi sunt sibi ceteris predile-
ctiores et nihil petunt quin exau-
diantur ab eo ex his que ipse fa-
cere potest: et si petunt ea que ipse
facere non potest fingit illa face-
re posse et per multas illusiones
decipit suos professores: et propterea
dicunt quedam quod sortilegia et ma-
leficia que fiunt per istos sunt ce-
teris atrociora et grauiora quippe
quia diabolus summopere cupit
illis complacere a quibus maius
premium recipit et isti sunt qui
solent quandoque struere imagines
cere vel crete: seu alicuius mixtu
re gummarum et similium. et dicit
S. Aug. in lib. xxi. de ciuitate dei
hec verba not. quod demones
alliciuntur his rebus caractheri-
bus signis et carminibus magi-
corum non tanquam animal cibis:
sed quasi spiritus signis: quia
enim homines in signum subie-
ctionis eis offerunt solemnia sa-
crificia et prostrationes faciunt
gaudent summopere huiusmodi
reuerentie signa sibi exhiberi al-
liciuntur autem diuersi demones
diuersis signis secundum quod
diuersis vitiis ipsorum magis con
ueniunt verba Sancti Augustini
relata per San. Thom. in tract.
qq. dispu. i. partis in titulo de mi
ra. q. x. veri. respondeo in fi. vbi
dicit. quod Demones certis tem
poribus obseruatis et determina
tis carminibus et signis ritibus
et imaginibus consecratis vel po
tius execratis euocati adueniunt
quas imagines isti malefici por-
tare solent ad loca sacrificiorum
deputata: quibus completis com
posito ingenti igne dictas ima-
gines primo baptizant in nomine
Beelzebub principe demoniorum
seu Sathane et quibusdam aliis
turpioribus verbis que referre
non audeo: quibus sic peractis
imagines predictas igni adhe-
rent et ibi petunt que mala et infir-
mitates volunt in vera naturali
persona illius quem vel quam
ipsa representat imago inferri et
quibus doloribus et tormentis
cruciari quandoque enim acubus
vel aliis ferris acutis perforant
sibi capita costas femora pectus
ventrem: aut aliam corporis par
tem in qua cupiunt exoriri infirmi-
tatem in personam maleficiati.
de quibus imaginibus fit mentio
in sum. confes. in tit. de sorti. q. xii.
vbi dicitur quod hi qui faciunt dictas
imagines dicuntur astronomi et
illas vocant astromonatas: que
omnia opere demonum habent
effectum. cuius signum euidens
est quia in eis necesse est scribi
quosdam caractheres qui natura
liter intelligi non possunt et ad nihil
operantur nisi ad opera demonum
execranda: et illuc ad modicum tem

pas auditur persona illa ꝫ quaz
sortilegia z maleficia ꝑdca facta
fuerūt ꝙ grauiter dolet z lamen-
taẗ de maximo cordis viscerum
ventris femoris stomachi, aut ca-
pitis dolore dicēs graui q̄dā in-
firmitate repentina cruciari quā
nullus medicoꝝ cognoscere nec
curare potest: z hec est illa quam
sortilegus demonis arte malefi-
ca sibi imposuit iteruemēte post-
ea sortilegio formali: vt infra di-
caz: z ista est veritas cui nec sacri
canones nec sacrorum theologo
rum schola repugnat. vt, in. d.c.
nec miruz. §.li aūt quilibet oppo
nit. circa finez vbi adhoc specia-
le quesitum respondet. S. Aug. z
fateẗ quod demones possunt in
sanis corporibus christianorum
immittere egritudinem mediante
ministerio sortilegi z malefici: sed
reprehendit illos qui credunt in
eis propter periculū anime: quia
qui in illis credunt recedunt a fi
de christiana in totum aut dubi-
tant siue vacillant in ea. arg. c. j.
extra de hereti. z diximus supra
7 tit. primo. q. ij. ¶ Non tn̄ tibi ꝑ
suadeas quod ex sola illa imagi
num obseruantia tactu z cerimo
nijs absq; alia factura z maleficio
possint huiusmodi infirmitates
in dictis humanis corporib⁹ euo
nire: quia hoc esset ridiculum cre
dere: sed fiunt postea venenorum
compositiones z conficiunt mix-
turas malefici j quod prestāt ma-
leficiādo aut in corpore aut extra
corpus in corpore. s. per pulueres
venenoꝝ cōmixtos in cibo aut
potu persone maleficiande: aut
per varias vnctiones factas in
aliqua corporis parte: qua egri-
tudinem cupiunt exoriri: extra
corp⁹ vero fiūt: quādo ipse factu
re siue maleficia sic in vnum com
posita abscondunẗ in lecto ꝑso-
ne maleficiande super quo iacitu
ra sit aut sub limine hostij inere:
vel alterius hostij: super quo per
sona ipsa maleficianda transitu-
ra sit illaq; pedibus calcare con-
tinget de quibus latius infra di-
cetur in. vj. q. Et istimet expresse
professi ꝑ actis sacrificijs huius-
modi sepius consueuerunt inter
rogare Sathanam in forma ido
li super altare existentem: vt futu
rorum aut preteritorum siue pre-
sentium occultorum notitiā sibi
demonstret: q̄ Sathanas sua ido
lorum forma illis responsa resti-
tuit de presentibus z presentib⁹
valde occultis z remotis veruz z
certum consueuit prestare respō
sum ex quo ipse qui est spiritus li
ber subtilis: z eleuatus nulloq;
premitur pōdere carnis: sicut ho
mo videt z expresse cognoscit oīa
que fiunt z facta sunt in vniuerso
orbe terrarum: que omnia facile
homini iudicare potest: sed que
futura sunt minime quia illa so-
lus deus nouit esse vera prout
8 sunt vel erunt in suo esse ¶ quia
apud ipsum vt dicunt Theologi
nulla datur temporis determina
tio presentis preteriti vel futuri:
q2 oīa sunt illi ꝑsentiā in speculo
diuine maiestatis: eo igiẗ excepto
nulla creaturarum habet certaz
notitiam futurorum. vt latius in
fra dicemus. q. x. z habetur per
Esai. xlj. c. annunciate nobis que
futura erunt: z dicemus quod dij
estis vos. z ideo Demon qui est
dei creatura: vt habetur Gene.
primo. non potest cognoscere fu
tura ex certa scientia: sed ꝑ quas

dam conjecturas vt latius infra dicetur in decima questione: quotiescunque igitur fit interrogatio de preteritis: aut presentibus occultis: vel de his que sunt in longinquis partibus redditur prompta responsio: sicut ab eo qui habet certam scientiam vt not. in. d. c. nec mirum. xxvi. q. v. et notant cano. in. c. ij. de sortil. et. l. multi. C. eo. tit. quotiescunque vero queritur notitia futurorum tunc non venit tam prompta responsio sed tardior dubia et implicita quippe quia illorum in veritate ipse est ignarus: quorum certa notitia ad solum deum spectat et ad illum duntaxat cui deus voluit reuelare: vt habetur Esaie dicto quadragesimo primo capitulo: et dixi supra primo: et habetur act. apostolorum. I. c. vbi dicitur. non est vestrum noscere tempora vel momenta que pater posuit in sua potestate. et per. S. Thom. in secunda secunde. q. xxvi articu. vi. dixi infra eod. q. vi. hi vero qui tacitam habent professionem cum demone licet ipsi quoque sua exercant maleficia demonis ministerio et suffragio et corpora sancta ab huiusmodi languoribus sanant nihilominus non habent eandem vim et potestatem: sicut hi qui sunt expresse professi et sunt respectu illorum vt ita dixerim tanquam fratres nouitij: aut fratres tertij ordinis respectu professorum cum ipsi tam in eorum professionibus quam in cultu imitantur diuinum et morem nostre religionis secundum diuersitatem professionis et cerimoniarum: omnia tamen ad eundem effectum tendentia: vt dixit text. in. c. excommunicamus. el secundo in princi. extra de heret. vbi dicitur facies quidem habentes diuersas caudas vero ad inuicem colligatas. etc. 9 ¶ Inter quos non obmittam illos qui arte huiusmodi tactant se posse inuenire thesauros in locis valde remotis et subterraneis absconditos: et quandoque inducunt homines ad talem insaniam vt foueas quam in gentes conficiunt pro inueniendis thesauris huiusmodi: et ista videtur mihi quod sit vna ex turpioribus illusionibus: quas demon homini faciat: quia in rei veritate nunquam legi: vidi: nec audiui: quenquam ex nigromanticis magicis aut sortilegis huiusmodi aliquos vnquam inuenisse thesauros: et aut alias aurum vel argentum: sed quam plures vidi huic operi lentes qui mirabiliter conati sunt velle experiri: post multos labores et diabolicas obseruantias demum nihil viderunt nec inuenerunt nisi terram: et ratio est quia deus non permittit nec vult demones posse thesaurizare: quia alias sequeretur quod isti magici nigromantici: ac ceteri diabolice fidei professores essent ceteris christi fidelibus ditiores ac prestantiores. et quam plures reperirentur ex ipsis christi fidelibus qui animo ditanti prosequerentur illos nec curarent christianam ipsam posterga residentem vt magno thesauro abundarent et venerarentur ab omnibus. Quinimo videmus hodie totum oppositum quod isti sortilegi magni nigromantici et similes sunt ceteris christi fidelibus pauperiores sordidiores et viliores et in hoc mundo deo permittente calamitosam vitam communiter peragunt deum verum in felici

morte pereūt: et eternj ignis incē-
dio cruciātur: vt. in. c. firmissime. extra de heret. et. xxvj. q. v. nec mirū: et ea qua demon argutia illos decipit eadē et similibus pmissionibus ipsi nos decipere itudent: sed non capiunt nisi aliquos qui sunt simplicis cognitionis: et carent intellectu et ratione: vel qui sunt nimiū creduli et curiosi qui auiditate quadā impudenter appetunt scire ea que nulla ratione aut honesta causa cōpetit sibi inuestigare. d. c. nec mirum. §. augu
10 ria. ver. portentis. ¶ †Sed quero nunc an astrologi: chiromāti et similes qui ex signis celestibus et astrorū cursibus futura predicunt incidunt in peccatū et videtur dicendū qd sic qz istorū notitia ad solū Deū creatorem ptinet vt supra proxime diximus et habet Esa. xlj. c. annunciate nobis et c. Tu dic aut isti Astrologi: et alij p nominati volūt futura ipsa predicere ex certa sciētia: et nō licet eis quia signa illa celestia sunt signa rerum non cause rerum. f cause finales: et licet inclinent naturam humanā ad aliquid faciendū: nō coarctant nec imponunt necessitatē alias nulla esset in nobis liberi arbitrij ptās a deo tributa si cogeremur ꝯ volūtatē nostrā peccare: vt dicit sanctus Thom. in secūda secūde. q. xxvj arti cu. vj. et not. per Abb. in. c. ij. de sortileg. aut predicunt illa per modum demonstrationis seu inclinationis: et bene dicunt dūmodo nō demōstrent necessitatē precisam neqz causatiuā in eo quod ratione liberi arbitrij pr: dēter homo cuitare potest: vt dixi et isto modo nō peccant nunciando. ¶ Item quero

ri potest quid de chiromantia q est diuinatio quedam que fit per lineamenta manus: an liceat fieri sine peccato vel sine pena. dic quod eodem modo aut quis narrat preterita que euenerunt illi cuius manus intuetur et non est peccatum nec prohibitū: aut qs predicit futura: et isto casu fit eadem distinctio de qua supra: aut quis vult predicere necessitatiue et certo modo: aut inclinatiue. primo casu diuinatio ipsa sapit heresim per ea que supra proxime diximus. secundo vero casu non sapit heresim nec meret penam q illa predicit: quia vaticiniū istius chiromātie fit vt plurimū per regulas astrostologie: vt not. isti sūmiste maxime Joan. lec. in summa confess. eodem titulo. q. secūda et tertia et quinta. et. S. Thom. d. dist. 9. 5. articu. v. aut nos loquimur de secunda specie que dicit amatoria: et hec sortilegia fieri possunt per vtrunqz professum. s. taciteu expresse professionis sicut
11 alia diuinatiua. †sed aduerte qd hec sortilegia et ea que sequuntur tertie specie fieri possunt dupliciter et in corpore et extra corpus persone maleficiande. vt. l. eorum. in princi. et. l. multi. C. eodē titu. et. l. si quis aliquid. §. qui abortionis. ff. de pen. et. l. ij. §. hec adiectio. ff. ad le. cor. de sica. et habetur in. d. c. nec mirum. §. nullū suffragium. in ver. sed hoc quosdam fallit et c. l. corpore enim fieri dicuntur per cibum vel potum regulariter vt. d. §. q abortionis. et. §. hec adiectio. extra corpus autem hoc est extra intestina fiunt per aliquas mixturas cōpositas ex herbarum folijs vel radicibus

metallis reptilibus terre auium
plumis: vel membris: seu intestinis
earundem auium animalium
vel piscium: aliarumq3 similium rerum
naturalium: illaq3 quandoq3
consuunt in clamide persone maleficiande
ad amorem: vel sub capitelecti
sup quo psona ipsa dormit
abscōdūt: aut sub limine hostij
camere aut alteri9 super quo
ipse maleficiādus vir aut mulier
transitura sit. Quidam solent apponere
imaginē cere iuxta ignez
ardentē completis sacrificijs de
quibus supra z adhibere quasdā
preces nepharias: z turpia verba:
vt quemadmodum imago illa
igne cōsumitur z liquescit eodem
modo cor mulieris amoris
calore talis viri feruenter ardeat
zc. Inistis etiā sortilegijs ad amorem:
vt plurimum admiscentur
sacramenta ecclesiarum sicut est
hostia cōsecrata: vt not. glo. in. c.
accusatus. §. sane. de hereti. libro
vj. vel nondum sacrata sed circūscripta
notis z literis sanguineis
super qua dici curant: quandoq3
vnam: duas: tres: quinq3 pluresve
missas quibus celebratis tradūt
hostiam ipsam non integrā put
est: sed in puluerez redactā valde
subtiliter persone maleficiande
quam assumere faciūt in cibo: sicut
in menestra vel in potu eodē
modo faciunt cum calamita immixta
alijs speciebus et tradita
vt supra in cibo vel potu persone
maleficiāde ex quo dicunt illam
cilsenatare attractiue. z qd poteret
cor z voluntatem absorbētis
attrahere ad amorez persone tra
dētis: sed omnes sunt nuge: z demonis
fallacie que raro vel nun
q̄ sortiūtur effectum stante libe-
ri arbitriū potestate mirum quid
esset quod mulier casta z honesta
violenter traheret ad peccandum
z ad amandū illum quē natura
ipsa sue cōditionis nō patitur.
quia nemo: vt supra proxime
dixi inuitus compellitur ad peccandum
nisi qui curiose et sponte
accedit ad peccatū. d. c. nec mirum,
§. auguria. ver. his ergo potentis
non negatur tm̄ quod Demon
astutia et sollicitudine sua
non possit tam grauiter z sollicite
mulierem ipsam tentare et illi
psuadere adeo quod incidat in
peccatum z incipiat amare, virū
illum quem prius nunquam nouerat.
12 ✝ Et ideo dixerunt quidam
magni Theologi quod si aliquis
maleficiatus. aut maleficiata reperitur
qui deuenerit ad effectus
quos tendunt maleficia predicta
id profecto non prouenit virtute
z potentia maleficij: vel sortilegij
rationibus predictis: propter libe
ri arbitrij potestatez. sed deuenit
virtute diabolice tentationis qui
Demon: vt credentium animas
facilius decipiat ita quod firmiter
credant quod illa sortilegia faciant
miracula z vera sint eorum
opera. Ipsemet adeo vehementer
sollicite infestat mulierem
ipsam tentationibus z persuasionibus
die nocteq3: adeo q̄ nunquam
finit ipsum vel ipsam aliquo
momento quiescere: nec in
somnijs: nec in vigilia: ad quod
multoties accedēte maxime operam
ministerio extrinseco sortilegi:
qui extrinsecus cooperatur: et
literis amatorijs z precibus pollicitationibusq3
verbalib9: adeo
quod fragilis sex9 sepe illaqueatur:
z cadit in peccatum z hoc nō

pronenit virtute: ⁊ potentia sorti-
legij: sed demonis tentationibus
⁊ opera hominis extrinsecus coope-
rantis: vt dixi. qui insectant mu-
lierem ipsam tanq̄ venatores fe-
ram: aut aucupatores auē ⁊ neces-
se est quod post aliquod bellum
reddat se victam in manibus ho
stis ⁊ cedat propter suam debilē
naturam: ⁊ imbecilles vires quas
h; ad resistendum diabolo imo ꝓ
quam facilis est credula ⁊ q̄ no-
ua sunt tam bona q̄ mala liben-
ter appetit: vt not. Gen. iij. ⁊ c. fo-
rus. de vb. signi. nec dici pōt hoc
violēter fieri: sed sponte quia mu-
lier ipsa sponte incipit incalesce-
re in amorem illius viri ⁊ volun-
tarie illum desiderat: ⁊ hoc eue-
nit ex natura sua: ⁊ volūtate vio-
lentia sortilegiorum ⁊ hec est faci
lior via ad flectendum pudicos
animos ad libidinem: quam alia:
⁊ maxime si quando hec tentatio
fit mittūtur nuncij Epistole ama
torie: ⁊ similia ad mulierem his
vel similibus modis videntur fa
cilius flecti quam vi ipsius male
fici. ¶ † Et nota vnum valde sin-
13 gulare quod Sathanas videns
se minus potentem in hac specie
sortilegiorum amatoria: in qua
non potest hominem inuitū tra
here ad amandum: sicut in ter-
tia specie: in qua etiam viro vel
muliere inuita in eius corpe egri
tudines intromittit vt infra lati⁹
dicemus in specie illa et habetur
in. d. c. nec mirum. circa finem in
versic. sed hoc quosdam fallit ⁊c.
14 † Effectus enim istius sortilegij
requirit puram et liberam volun
15 tatē. † quia nemo amat inuitus.
et licet illi vulgares fateri soleāt
se inuitos amare: et propter pocu

lum assumptū compelli ad aman
dum hoc est falsissimum si volu-
mus intelligere de necessitate p̄-
cisa vt compellatur homo ratio-
ne ⁊ voluntate. quia hec nō per-
mittit deus ne tollatur liberi ar-
bitrij potestas quam habet ho-
mo: si tu diceres compellitur ho-
mo persuasionibus demonis tūc
dico quod non compellitur in
ratione: sed in concupiscētia car-
nis. quia fragilis est ⁊ nisi fortiter
⁊ deliberate resistat vel fugiat in
cidit in laqueum vt latius infra
dicam in hac. q. ⁊ hactenus nun-
q̄ vidi: nec legi potest maleficio-
rum ordinationibus siue potius
machinationibus ab istis male-
ficis sacra misceri nisi in his que
fiunt ad amorem et in hac specie
in. ¶ Hoc bis aut ter habui in
facto sortilegos qui huic sortile-
gio siue maleficio incumbentes
hostiam cōmiscuerānt vnum vi-
delicet clericum religiosum qui
hostiam ipsam sacratissimam ac
cipiebat cuius partem ipse scele-
ratissimus qui cupiebat amari
assumpserat dicendo quedā ver-
ba satis turpia atq̄ nephādaque
hic referre non expedit: reliquā
vero partem hostie miserat ad
ipsam mulierem nō in forma ho
stie sed minutatim cōtritam aut
in puluerem redactam sumendā
in cibo aut potu. ¶ Iterum ha-
bui alium qui hostiā ipsam non-
dum sacratam acceperat: et su-
per illa circum circa cum sangui
ne anularis digiti nonnulla ver-
ba satis turpia descripserat: de-
inde ipsam hostiam super altari
imposuerat hoc est super nudo
lapide sacrato sub linteamine
tamen altaris absconditam et a

quodam sacerdote romane con-
scientie super illa quinque missas
celebrari fecerat certis orationi-
bus ad eius propositum super ad
ditis: deinde hostiam ipsam sum-
pserat que tamen non erat expres-
se consecrata cuius partem pro
se assumpserat: alteram vero par-
tem persone maleficiande tradi-
derat redactam in pulverem: ut
premisi dixi asserentes uterque ipso-
rum qui hostiam ipsam assum-
pserat indissolubili amoris vincu
lo adinvicem colligari nihilomi-
nus nullum effectum apparentem
vidi nec percepi. ¶ Hec sunt ad-
huc anni duo elapsi quod alium
similem casum audivi Rome ac-
cidisse de quadam impudica mu-
liere in cuius cofanis reperte fue
re due hostie super quibus amba
bus erant descripta verba que-
dam sanguinea etc. quas ipsa te-
nebat ut asseruit ad effectum tra-
dendi cuidam alteri mulieri ad
instantiam viri qui eiusdem mu-
lieris amorem concupiscebat. ¶ Alias
quoque nondum est annus elapsus
quod due impudice mulieres Ro
me quas vidi et audivi ab excellen-
tissimo viro Reverendo domino
Locumtenente Reverendi D. Vi-
carii pape: qui illas captivatas
habuerat et examinaverat que ac
ceperant oleum baptismatis quo
inunxerant sibi labia dicentes
hec verba: fides abrenuncio tibi:
et cum labiis illis sic inunctis de-
osculate fuerant viros quosdam
causam captandi amorem ab
ipsis: ut ipse asserebant: nihilo-
minus demum omne experimen
tum fallax et suorum excessuum
condignas vidi luere penas.
¶ Aliud exemplum a triennio et
citra in eadem urbe contigerat
quod quedam turpissima mulier
acceperat particulam cutis illius
qua infans indutus egreditur de
utero matris quando primum venit in lu
cem illamque similiter super nudo
lapide sacrato latuerat et super il-
la plures missas numero quinque
celebrari fecerat cutimque predi-
ctam post modum assumpserat
et baptizaverat sub nomine perso
ne maleficiande cum aqua baptisma
tis et cerimoniis consuetis: dein-
de eandem in pulverem redegit ad
effectum tradendi persone male-
ficiande tamen interim capta fuit: nec
perficere potuit sortilegium: sed
congruas sceleris sui luit penas.
16 ¶ † Redeundo igitur ad proposi-
tum dico quod isti sortilegi sepius
requirunt remedia sacramentorum
ecclesiasticorum in istis sortilegiis
amatoriis videntes forsan quod
diaboli auxilium non est sibi satis
putantes secundum demonis per-
suasiones: quod sacramenta hu-
iusmodi summopere commoveant
animos hominum ad amandum
terrena et illorum concupiscentias
naturales: sed in hoc iudicio meo
summopere decipiuntur putan-
tes tantum immensum eucharistie
sacramentum mundanis lasciviis et
17 peccatis prestare suffragium. † quia
in sacrificiis nullum aliud est ma
ius per quod omnia tolluntur pec-
cata et anima christiani per ipsum
unitur deo. de conse. dist. ii. c. cum
omne crimen. et c. nihil in sacrifi-
ciis. et in Clemen. i. de reliq. et ve.
sanct. et ibi not. d. Cardin. et simili
ter cetera sacramenta que ad ex-
clusionem spiritus maligni et pu-
rificandum animam a peccatis: et ad
confirmandum unionem fidei chri

stiane adinuenta fuerunt prout est oleum sanctum baptismatis crismatis et extreme unctionis.).q.). detrahe.et.c.firmissime. de heret. et de cōsecra.dist.iiij.in prin. et eadem dist.c.presbyteri.c.nullus ministrorum.et tetigi supra titu. f.in ij.q.in princ.fatuū esset dicere quod istos contrarios effectus operarentur.Sed ego credo quod Sathanas sub hac specie vehementer decipit istos sortilegos persuadendo illis quod istorū sacramētorū abusus parit mirabiles effectus quo ad amorē:sed hoc ipse facit in vilipendium christiane fidei:et ut grauius offendat diuinam maiestatem:quinimo quandoque reperiuntur quidam sacerdotes qui sunt adeo proterue et reprobe conscientie: qui audent in ipso sacrificio misse scienter dicere nōnullas prauas orationes: et nephariasprecces: et maleficiandā personam nominare: et apprehensis sortilegijs super altari manibus proprijs illa immolari deo nō verent exorantes quod suscipiātur exaudiri de preces: ut illum ad quem destinata sunt sortiantur effectum ex quibus apparet quod Sathanas adeo subtiliter operatur quod ab hominibus et sacerdotibus dei ministris apud altare sacratum cultum adorationis extorquet in maximum dedecus ecclesie et diuine maiestatis ostēsam illos decipit prout vidimus.3. prime de Thesauro. ¶ Quidam alij capiūt cutim virgineam aut infantis de quo supra diximus: aut alterius quadrupedis nondū nati hoc est quando nascitur abortiuum quam redigunt in membranam quam appellant chartam virginē et tenent quandoque in forma quadrata quandoque vero in forma rotunda sicut hostia vel parum minus et sup illis describūt aut scribere faciūt verba incantatiua et coniuratiua spirituū quibus immiscet certos caracteres et signa quedam extranea quibus demonū inuocatio cōtinetur:ut latius.J.dicetur.

18 q.viij. † quod demones magicis artibus aduocati: mediantibus istis sortilegijs caractheribus et signis coacti adueniunt certis temporibus obseruatis et determinatis carminibus ritibus et imaginibus consecratis vel potius execratis ut dicit sanctus Tho.in trac.qq. prime partis.q.x. ver. nonum. in titulo de miracu.ubi etiam dicit quod per ista ut similia nomina demones vocati coguntur venire si magus illos aduocat: et licet insint et appareant aliqua nomina dei nihilominus illorum finis:et vltimus effectus semp tendit ad istud:sed ideo illa dei nomina apponunt:ut facilius legentes decipiantur:et credāt per illorum nominum expressionem rem ipsam sanctam atque deuotam esse. Et ex istis quam plurimos vidi et abstuli de manibus maleficiorum: et inter alia sepius vidi ista verba inserta.agios otheos:agios ischyros:agios athanatos:hoc est deus acharon:deus immortalis:et

19 clarum est quod hoc nomen acharon est nomē Sathane: siue Belzebub.ut not. iiij. Regnum dum Elias diuino numine inspiratus reprehendit Ochosiam Regem qui derelicto diuino cultu deos extraneos adorabat dicēs. Nunquid non est vobis deus vester deus israel:ut eatis ad cōsulendū

Beelzebub deū acherō de lecto
quem ascēdisti non resurges rc.
Quidam alij admiscent in ipsis
sortilegijs amatorijs partem ali
quam clamidis aut camisie fiū
si habere possunt psone malefici
ande r cum illis r alijs mixturis
cōponunt facturas suas: quidaʒ
vero capiūt auiū aut brutorūʒ in
testina vel membra seu aliam cor
poris vel mēbri particulā prout
quidā cepere iecur vulpes ocu
los lupi aut illi9 caput: cor cerui
noctue intestina: aut bubonis:
linguaʒ milui aut philomene r si
milium. ¶ Nec putes qđ sola istaꝝ
reꝝ mixtura sufficiat ad cāduʒ
pdictos amoris effect9 nisi adeē
sent vba diabolica exorcizantia
r sortilegi mēs r intētio pdcā eia
sathane vouentis r veluti sacri
ficia immolātis ad huiōi turpes
effect9: quē admodū eni per verū
sacerdotē immolaꝝ hostia q deo
creatori cū deuotione offerꝝ. ita
per istos maleficios r sortilegos
verum diuinum cultū imitantes
violantesqꝫ hec eoꝝ reproba sa
crificia imolantur quib9 ablatis
r emissis precibus statim efficiū
tur a demone consecrata seu po
tius execrata per not. in. d. c. nec
miruʒ. §. sed hoc quosdam rc. et
sanct9 Aug. in lib. x. r. xxi. de ciui.
dei ideʒ testatur. vide. S. Tho. in
trac. qq. dis. q. x. ver. nonū prime
partis in tit. de mira. r in ver. re
spōdeo. in fine alioquin sequereꝝ
qđ quilibet alius christianus extra
illoꝝ professionem si haberet no
titiā illoꝝ verboꝝ posset eadem
cōficere sortilegia r eosdem effe
ctus cōcipere qđ non est dicēdū
per ea que supra dicta sunt: r per
ea que habentur in. d. c. nec mi
rum. §. negromantici. ver. ad hec
20 omnia. ¶ Tertia succedit spe
cies sortilegioꝝ que malefica di
citur r merito nam ex illa nullū
bonū: sed omnia mala puenīunt
diuerse egritudines ex ipsis sorti
legijs in humanis: aut brutorum
corporibus exoriūtur: r mors qñ
qꝫ succedit citius vel tardius fm
venenorū attrocitatem: aut leui
tatem: r ista similiter dupliciter
fiunt: aut i corpore: aut extra cor
p9 sicut amatoria: ex cepto qꝫ fiūt
diuerse compositiones. s. ex diuer
sis speciebus r mixturis: quia in
specie illa pcedenti: vt plurimum
interueniunt res dulces calide r
amene humane nature placabi
les coadiuuantes naturalem ca
21 lorem r potentiam luxuriādi. r
ideo lex appellat illa bona vel nō
mala venena: qꝛ non sunt facta
hois necandi causa: vt. l. iij. §. hec
adiectio. ff. ad leg. corn. de sicar.
In hac vero vltima specie que di
citur malefica r p odium vel in
dignationem: vt pluriumʒ fit ad
vindictā r vltionem alicuius in
iurie: fiūt diuersa immo cōtraria
sortilegia r maleficia in qb9 ma
la venena. s. ea que facta sunt ho
minis necandi causa vt plurimū
cōmisceꝝ qñqꝫ plus: qñqꝫ min9
fm qꝫ isti malefici grauiorē vel le
uiorē querūt iferre iacturā: r ista
pocula venefica sunt cōiter frigi
da: amara r noxia: r nature hu
mane hominūqꝫ saluti cōtraria.
vt dicit tex. in. l. r si excepta. r. l. fi.
22 in pri. C. eo. ti. de malef. r. r ideo
lex appellat ista mala venena et
nō solū puniꝝ ille q ipsa potāda
tradit verū et qui illa cōficit seu
cōponit tenet r vendit. d. l. iij. §.
hec adiectio. ex his eni varie ac

diuerse puenuit in humanis aut brutorum corporibus infirmitates et egritudines insanabiles exoriunt.i.febris:tussis.ptisis.frenesis:dementia:dilucida interualla: intestinorum corrosio:cordis dolor intensus.vel capitis.ventris mugitus:morbus formicus:membri debilitatio:neruiali cuius attractio: vel alia similis calamitas ex qua corpus paulatim consumitur et absque remedio medicorum tendit ad necem. Quandoque vero introducitur virilis membri languedo et debilitas renum in viro: in muliere vero vulue arctatio aut matricis frigiditas et indignatio talis ex qua vir redditur omnino impotens ad generandum:mulier vero incapax et vndique reproba ad recipiendum sperma i coitu et ad concipiendum:ita quod reddit inutilis pro matrimonio:et fit quandoque separatio non dico thori:sed ipsius matrimonij: et datur facultas iterum nubendi illi qui petunt dissolutionem:et ego vidi semel in facto casum huiusmodi vbi mulier conquerebatur de viri impotentia que ex maleficio huiusmodi peruenerat quod durauerat per triennium prout iura requirunt adhibita postea septima manu ppinquorum fuit facta dissolutio matrimonij prout in quo habetur in.c.i.et.c.litre de frig.et malefi.et not.doc.in.c. fraternitatis eo.tit.quas compositiones et mixturas isti malefici ex pluribus speciebus venenorum componunt quedam ex herbarum folijs festucis:aut radicibus piscibus aialibus:aut reptilibus venenosis lapidibus: atque metallis.vide.S. Thomam i trac. qq .et.xxxine ptis in tit.de miraculi.ver.sextum.quorum tamen quedam in liquoribus quedam vero in puluerib9 resoluta tenent:et cum ipsis forti legia sua fabricare student. Quidam vero sunt qui sola vborum potentia hoiem:aut brutum interimunt aut egrotare permittunt et alia quedam miranda faciunt: vt habetur in.c.ig.mr genus.xxvj.q.iiij. et diximus supra hac.q.in prin.et tetigi infra eo.q.seq. quod oia demonis instructione et doctrina nouerunt ei hec sunt in veritate quod reddunt humana corpora languentia vel moribunda sepe licet in ipsorum maleficiorum siue facturarum resolutionibus species et materie quedam multum extranee appareant put alias vidi plures quod predicti maleficiati postquam habuerunt remedium liberationis sepius ex pectore pueniunt aut:ex ore euomunt vel interius p secessum emittunt acus capillos: ferramenta :clauos:plumas:sulphur.lapides: et res deinum tales quas impossibile erat dictum maleficiatum potuisse comedere non solum integras:sed nec fractas vel minutim in frusta concisas.vnde videtur quid mirandum:sed dicit quidam dixerunt quod sathanas ad maiorem hoim deceptionem facit apparere dictas extraneas species in resolutione facture vt res magis miranda videatur quando quidem inspiciuntur:et considerantur ea esse talis nature forme et qualitatis quod impossibile erat illa potuisse ingredi i corpore maleficiali p aliquam partem naturaliter:sed in rei veritate non sunt vere species naturales:et quod sit verum apparet: quia illa emittuntur per vomitum:vel stercus et sic inter illas materia liquidas apparent a principio cum primum exeunt de corpore:sed si cer

nares materias illas biduo tri duo: aut quinq dierum spacio put alias ego studiose seruari feci videres oia ea liquefacta penitus τ ipsaꝝ formas perijsse totas quod si naturalia essent pfecto i sua priori siue primeua forma remanerent nec posset per aliquos liquores aut humidates corrumpi maxime ferrum τ lapides pp eius naturalem duritiem vt manifestū est omnibus. Quidā alij dixerūt quod demones vt res miranda videatur tunc temporis quando maleficiat9 prouocat ad vomitū vel ad opus vētris velocissime et inuisibiliter afferūt ibi spēs illas siue materias de qb9 supradixeras τ naturales quas aliūde acceperāt τ attulerāt ibi. Sed nota q licet demon sui potentia naturali hoc facere posset τ tā dextro modo illas inserere i vomitu vel stercore maleficiati q null9 hominū aduerteret: tamen prio: opi. mihi magis placet q sint apparentes species sub illis formis non naturales: quod sit verum apparet ratione predicta. quia communiter non durant sub illa forma sed breui tempore resoluuntur in illis liquoribus cum quibus mixta aduenerant: prout ego pluries vidi: τ manibus proprijs tetigi que a principio vt dixi apparebant vere et naturales et retinebant in se nescio quid duri tamē breui tempore vt predixi resoluūtur et pereunt. Quandoq vero iste mulieres malefice siue malefici media nocte ingrediuntur thalamum persone maleficiande (in quibus quomodo et qualiter ingredi possint: maxime qn do hostia et fenestre sunt omnia clausula τ fortissimis ferris τ clauibus conclusa dicetur infra eo q. viij) τ maleficiandum ipsum siue masculus sit: siue femina dormientem suis liquoribus: aquis: oleis: aut pinguedine sine alijs similibus vnctionibus plura et diuersa venena continentib9 inungunt quandoq femora. quandoq autem ventrem: aut caput guttur pectus vel costas seu aliaꝝ partem corporis persone maleficiande que sic dormiēs nihil sentit: et est tanta vis et potentia illius vnctionis q paulatim durante calore ipsius dormientis ingreditur intus carnes et vadit ad penetralia cordis et viscerum maleficiati: vnde paulopóst causantur ingentes dolores in corpore maleficiati cum primum sci licet maleficium vel factura: vt dicunt tangit intestina maleficiati illinc succedunt maximi vlulatus et lamentationes quam crebre: et hoc vno modo sortilegia venefica fiūt in corpore: quia maleficium siue factura tangit intestina. Alio modo fiunt similiter in corpore per cibum: aut potuꝫ: quia illa eorum venena et maleficas mixturas in puluerē vt plurimum redactas in vino vel ferculis intromiscent et isto modo tradunt mala fercula et pestiferos potus ignaris et his qui bona fide cum eis comedunt vel bibunt: τ ideo consulo omnibus vt quam maxime precaueant ne comedant vel bibant cum his qui dicuntur malefici aut cum mulieribus maleficis: sed fugiāt eorum vel earum conuersationem. τ merito constituit imperator quod istorum conuersatio

nem et amicitiam quãuis vetus
sit vnusquisq; omnino fugiat. l.
nullus. C. de mal. et math. q2 sunt
inimici humani generis et ho-
stes cõis salutis. vt dicit tex. in. l.
et si excepta in prin. et. l. §. C. eo. ti.
semperq; student inferre aliqua
mala in humanis corporibus vel
in bonis et hoc faciunt demone
instigante vt semper operantur
malum contra aliquem ex christi
fidelibus: et necesse est quod hoc
faciãt imperãte Sathana postq;
illius imperio se subtecerunt. et p-
miserunt obedientiam vt lati9 di
ximus supra. ea. q. in pn. in secun
da specie. ¶ Alio modo fiũt hec
maleficia. s. extra corp9 quod est
qn̄ isti malefici abscondunt in ca
pite lecti vel i alia parte sup qua
maleficiandus iacere debet ipsa
venefica sortilegia aut sub limi-
ne ostij camere abscondunt eadẽ
dũmodo p̄sona maleficiãda sup
illis trãsitura sit et illa pedib9 cal
care contingat: quia statim facta
calcatione qn̄ sunt in limine vel
facta iacentia corporis qn̄ sunt i
lecto factura ipsa sortitur effectũ
et recipiũt quãdoq; certa venena
adeo atrocia et furibũda qb9 pe
dib9 calcatis statim perit q̃ illa
calcauerit: q̃dã alia sunt que non
statim occidunt: sed spacio duoꝝ
triũ vel octo aut. x. dierũ pl9 vel
min9 s̄m qd̄ voluerint ipsi male-
fici: q2 sciũt illa tẽperare prout ex
plurib9 cõfessiõibus reoꝝ istius
criminis accepi q̃ similiter fassi
sunt ex quib9 reb9 cõficiunt̃ et q̃li
ter fiat illorum tẽperatio et quem
effectum operantur singula que
hic referre non licet: sufficiat tibi
scire q; hec fieri possunt arte et in-
dustria demonis ex rebus natu-
ralib9 ministerio et opera sortile-
gi interueniẽte vt fatetur sanct9
Augu. in lib. x. de ciui. dei. et habe
tur. xxvi. q. v. c. nec mirum. circa
finem. et. l. multi. et. l. eoꝝ. in prin-
cipio. cum pluribus alijs legib9.
C. eodem titulo. Et nota vnum
quod in omnibus sortilegijs cu-
iuscunq; sint speciei semper inter
ueniunt verba quedam malefica
opus illud quodcunq; sit demo-
ni consecrantia et eius auxilium
ad id faciendum siue potius ma-
chinandũ inuocantia. ¶ Conclu
do igitur in hac materia q; i quo
libet sortilegio tria cõcurrere de-
bent: persona malefica: scilicet p-
fessa. verba consecratiua: et mate
ria consecrata. et ad illum effectũ
composita: excepto maleficio in-
cantatoris quod verbis tantum
perficit: vt habetur. xxv. q. iiij. igi-
tur genus. et. v. q. nec mirum. et su
pra diximus hac ea. q. in princ.

¶ Summarium.

1 Sortilegia quibus in locis
vel temporibus fabricari soleãt.
2 Lucem odit et fugit qui male age
re intendit.
3 Christus luci comparatur quia
veritas est.

1 Uarto quero et qui
bus locis et t̄pibus
hec sortilegia fa-
bricantur: et vbi ip
si sortilegi et alij si
miles cõuenire so-
lent. Respond. qd̄ vt plurimum
in locis forestib9 occultis subter
raneis. et ab hominum conuersa-
tiõe remotis et peregrinis ruino
sis atq; desertis et semper de no-
cte fiũt: vt not. in. c. episcopi. xxvi.
q. v. ratio potest esse duplex. p̄ma
q2 demon post casuz ex paradiso.

effectus fuit obscurus: et tenebro-
sus. vt concludunt cōiter Theo-
logi et maxime. S. Tho. i trac. qq.
q. xvi. art. i. et vi. in tit. de demon.
cōsequens est qd omnia opera q̄
ipse facit fiant in obscuro et tene
broso loco et tpe eo maxime ēt qr
opera ipsa sunt peccato q̄ cōmu-
niter dicuntur nigra et opposita
luci, veritatis virtutis et iustitie
merito cōficienda sunt tpe nigro
et obscuro. quia dici solet cōmuni
ter quod qui male agit odit lu-
2 cem. xviij. q. ij. pnicìosam et de pe
nit. disti. i. item si ante. Lux eniz
veritatis illa que illuminat om-
nem hominem venientez in hūc
mundū. q est xps. vt habetur Jo.
i. 3. 5. et 8. c. et l. inter claras. i prin.
C. de sum. trini. et est lux interna q̄
clarificat aīam et intellectum ho-
minis de conse. dist. iiij. in princi.
Sathanas eīn virtutibus bonis
operib9 et veritati quantū pōt ad
uersatur ex quo ipse mendax est
et tenebrosus: vt supra diximus ni
mirū si loca sordida obscura et te
nebrosa sibi elegit ad similitudi-
nē sui: vt no. Jo. iij. c. et. lxxxi. dist.
valentinterdū. ¶ Secunda red-
ditur ratio quare poti9 de nocte
q̄ de die hec opera fiūt: qr si de
die fierent possent videri ab ali-
quo et facilius discoperirent eorum
maleficia et deuenirēt ad notitiā
curie et iustitie facilius caperen-
tur punirenturq; ne igitur tam
facile detegantur et impediantur
eorum opera fieri et sacrificia ce-
lebrari faciunt de nocte in locis
pdictis vt a nemine habeāt impe
dimentum per ea que supra dicta
sunt. et no. in. d. c. epi. xxvi. q. v. et c.
nec mirum. ea. q.

¶ Summarium.

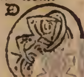
1 Sortilegi quibus reb9 mix-
turis et instrumentis communi-
ter vtantur.
2 Sortilegijs per tacite professio-
nis homines exercendis que so-
leant instrumenta concurrere.
3 Sortilegij amatorij instrumenta
que esse soleant.
4 Tentatiōi diabolice nemo resiste
re potest absq; gratia diuina.
5 Diabolus summopere abhorret
signum sancte crucis et insignia
dominice passionis.
6 Diabolus duas man9 habuisse
dicitur: vnā attrahentem: alterā
compellentem.
7 Memoria passiōis christi expel-
lit diabolum.
8 Mulieribus sexus fragilis et ad
malum labilis est.
9 Sortilegium veneficum quibus
instrumentis exerceatur.
10 Venena mala que dicantur.
11 Venena nō mala q̄ et q̄re dicant.
Jmagines an i sortilegijs aliqd
operentur.

1
Uinto q̄ro et qb9 re
bus mixturis et in
strumētis vtuntur
isti sortilegi ad hec
sua sortilegia fabri
cādū. Respōd. q va-
rijs atq; diuersis quorū pars ma
ior declarata fuit supra. eod. q. iij.
nihilomin9 ad maiorē expressio-
nē: qr materia ista nō est min9 cō
fusa q̄ diffusa dicā aliqua vltra
ea q̄ ibi dixi: iō dic quod. ¶ Aut
loquimur de prima specie que est
diuinatiua in qua quandoq; ver
santur sortilegi qui sunt pfessio-
nis expresse: aliquando hi qui ta
cite sunt professionis. ¶ Primo
casu dic quod quotiescunq; sunt
in celebratione sacrificiorum omni
bus fere

bus fere et eisdem instrumentis vtuntur ad sacrificandum quib9 vtũtur nostri sacerdotes christiane religionis et cum illa reuerentia cultum demonis sub idolorũ forma celebrare solent et offerre preces qua et quibus veri sacerdotes christiane religionis verũ diuinum cultum venerantur vt not. Jo. lec. in sum. confess. in tit. de sortileg. c. j. et ij. et not. in c. nec mirum. xxvj. q. v. et in c. cõtra idolorum. xxvj. q. iiij. et not. glos. in c. accusatus. §. sane. de heret. lib. vj. et ibi. d. Archid. Gemin. et alij vbi expressa fit mentio de istis sacrificijs: in locis enim que supra proxime diximus que ipsi retinẽt loco templorum solent sepius construere et super eisdẽ ponere idola et alias diuersas imagines quibus in ipsis sacrificijs et precib9 offerre solent thura et alios diuersos profumos: deferunt etiam tunicas quasdam loco camisie cotte tunicelle planete vel piuialis et cũ illis celebrãt sacrificia habẽtq; inter ipsos quosdam qui melius ceteris sunt dispositi ad illas cerimonias exercendum quos illis pponunt et appellant sacerdotes sicut apud veteres dicebantur sacerdotes cybelis sacerdotes apollinis et similes: et nunc idem obseruant iudei inter se. isti enim sunt qui sacrificia ipsa manibus proprijs celebrant et ministrant et maximo reuerentie cultu diabolũ venerantur ac si vere esset illorum deus et hoc est in quo diabolus summopere delectatur vt adoretur. d. c. nec mirum. et per S. Tho. in sum. q. xcv. artic. iij. in ti. de superstit. et habetur Matth. iiij. c. quibus completis sacrificijs ipsi sortilegi suas proponunt interrogationes de his que noscere cupiunt et ab ipsis idolis voce diabolica responsa suscipiunt de futuris: ac de presentibus occultis secũdum quod ipsi magis scire cupiunt: licet futurorum responsa sint vt plurimum dubia: et ad plures sensus accommodãda: quoniam futurorum ipse demon est ignarus quatenus vellet illa predicere ex certa scientia prout sunt in suo esse de quo latius dicam infra. q. sequen. ¶ Secundo vero casu quando ipsa sortilegia fiũt per homines qui sunt

2 tacite professionis et tunc diuersa interueniunt instrumenta quãdoq; illa faciunt in aqua per hydromantiam: quandoq; in igne per pyromantiam: quandoq; in terra per geomantiam: quandoq; vero vtuntur aere. quando faciunt per aerimantiam: vt late ponit et declarat ista. d. Hostien. in sum. de sortilegijs. §. ij. quãdoq; faciunt illa ex inspectione intestinorum anium animaliũ aut per eorundem voces garritum occursum et similia: vt late diximus supra eodem. q. ij. et habetur in. c. igitur genus. xxvj. q. iiij. et. q. v. nec mirum. et Jo. lec. in sum. cõfes. in titu. de sortilegijs. q. ij. ver. diuinatio. alij respiciunt in astrolabio: vel in clauicula Salomonis: vt in. c. ij. extra eodem titulo.

3 ¶ Si vero loquimur de secunda specie sortilegiorũ amatoria distingue: aut ipsa sortilegia fiũt in corpore: aut fiũt extra corpus. hec enim distinctio non conuenit priori speciei in corpore enim communiter fieri solent per cibũ vel potũ. vt. l. iij. §. hec adiectio. ff.

ad leg. corn. de sica. et l. si quis ali quid. §. qui abortionis. ff. de penis. et l. eorum. in princip. et l. multi. C. de male. et mathe. in quibus poculis et mixturis comestibilibus commiscentur multa que latë diximus supra eodē. q. iij. quas non expedit iterum repetere. vide ibi. ¶ Si vero fiunt extra corpus et tunc interueniunt quedam ligature quas ipsi magistri consuunt in chlamide maleficiandi: aut in alia parte latenter abscondunt sicut in lecto inter plumas vel mataratia: aut sub limine ostij: vel alio loco super quo persona maleficianda transitura: aut iacitura sit: et vltra ea que diximus ibi. i. iij. q. adde qđ ipsi sortilegi admiscēt sepius in istis amatorijs aquam benedictam. s. fontis baptismatis: aut communis amphore existētis in ecclesia: aut oleum sanctum baptismatis: crismatis: aut extreme vnctionis: ramos oliuarum benedictarum: frondes palmarum: candelas benedictas: sacros agnusdeos: thura benedicta: cerei pascalis et his similia. Quandoq; autem capiunt aliqua ex reliquijs sanctorū martyrū si habere possunt. s. particulas ossium capillorū vel vestiū. alij autem capiunt frustula quedam indumentorum sacerdotaliū aliorumq; panniculorum benedictorum quibus sacra ministeria venerantur celebranturq; sicut camisi corporalis purificatorij tunicelle manipuli amicti stole cādide lapidis sacrati mappe altaris planete sudarij calicis et similiū: et ista omnia vel eorum partes admiscere solent in ipsis sortilegijs amatorijs adhibitis eorum nephandissimis precibus et diabolicis verbis ad turpes libidinis actus tot sacramentorum et aliorum sacrorum perpetrantes abusum: nec obmittam vnum qđ quidam ex his qui sunt expresse professionis deferunt quādoq; imagines quasdam ad loca sacrificiorum terra vel cera aut gummarum: seu alia quauis mixtura cōfectas illasq; baptizant prius nomine persone maleficiande sub deuotione et inuocatione diaboli cum eisdem cerimonijs quib9 vti solent nostri sacerdotes in vero baptismate et adiciunt quedā verba valde turpia et nephanda que hic inferere non placet: nequenq; fortasse nimis curiosum ad illorum experientiam cōcitarem: q̄uis alius extra professionem effectus huiusmodi efficere non posset vt latius diximus supra in §. iij. q. quibus imaginibus quandoq; aperiūt pectora et ipsarum corda ingenti calore ignita reddunt: aut tantum detinent q̄ liquefiunt putātes qđ eodem modo cor hominis maleficiandi vel mulieris simili amoris ardore aduret seu mollificet: et obediens reddatur ad votum sortilegi vel amantis: sed stulti non aduertūt qđ demonis fallacia vehemēter decipiuntur vt alias diximus supra in. d. iij. q. si tamen postea appareat qđ mulier flecti videatur et amari incipiat id non prouenit virtute et potentia sortilegij: sed diabolice tentationis et opera ex trinseca alicuius hominis q̄ ipsam sollicitat et persuadet: vt diximus
4 supra. d. iij. q. ¶ Pro cuius corroboratiōe adde qđ dixit. S. Bonauen. in. ij. sent. dist. xxxiiij. nume

ro.39. vbi dicit qd tāta est vis diabolice tētationis quod homo isti absq diuina gratia resistere non potest: non qd hominem precise compellat ad peccandum ꝓpter liberi arbitrij potestatem ꝛ gratiā passionis domini nostri Jesu christi: sed tanta est quandoq ad malum hominis inclinatio ꝛ volūtatis ꝓnitas qd nisi esset aliud substentans necesse haberet homo quandoq motu voluntatis

5 in malū incidere. ¶ Et Diabolus enim nihil est qd magis timeat ꝛ vehementer abhorreat q̄ signū siue figuram crucis: ꝛ memoriaꝫ passionis domini nostri Jesu christi: ꝛ ratio est quia ante aduētum christi ꝛ illius passionem diabolus habeat mirabilez potestatem super omnes homines viuentes habebat eñim duplicem manuz vna que dicebatur manus attrahens: altera que dicebatur manus cōpellens. Manus cū attra

6 hens erat illa potestas qua ipse Sathanas trahebat ad limbum oēs iustos ꝛ sāctos viros. Manꝰ vero cōpellens erat illa potestas precipitandi hominem in maluz vel per fallaciam vel per violentiā: qꝛ tunc tentabat vt Draco tētabat vt Leo. oēs enim homines vel per fraudulentiā vel per violentiam superabat. que magna ipsius potestas debilitata fuit ꝑ passionē dñi nostri Jesu christi ꝑ quem apparuit lumen veritatis: ꝛ interius per diuinaꝫ inspirationem ꝛ exterius per humanam instructionez ita quod nos omnes

7 ꝛ manibus illius liberauit: ꝛ ꝓpterea Diabolus taꝫ fortiter abhorret memoriam passionis predicte: per quam eius potentia debilitata fuit: ꝛ nobis liberi arbitrij vires: ꝛ potestas grandius restituta est: nihilominus remansit sibi illa generalis tentandi facultas quam potest cōtra omnes indifferenter exercere deo ꝑmittēte imo cōtra ipsum met Jesuꝫ illam experiri voluit: vt habetur Matth. iiij.c. non tamen habet nunc illā per modum violentie: sed persuasionis ꝛ fraudulentie quoruꝫ tot ꝛ tantas ipse habet: vt vix homo illis resistere possit. ista sunt v̄ba not. S. Bonauenture in.iij.sent. dist.xix.q.iij.nu.22.ꝛ.23. ¶ Redeundo nunc ad propositum dico non esse miruꝫ si mulier pudica ex se: quandoq flectitur ad libidinem ꝛ dirigit corsuū ad amādum illuꝫ quē prius nullo modo cognouerat: quod solū prouenit ex illa festina ꝛ insatiabili demonis tentatione que intrinseca est sollicitās animā accedēte postea sortilegi extrinseca operatiōe sermonis ambasiate literaꝝ amatoriaꝝ ꝛ alijs similibus extrinsecis sollicitationibꝰ que propīe sunt cā immediata lapsus ipsius mulie-

8 ris vt incidat in laqueū. Et qꝛ mulieribus sexus fragilis est facile decipitur flectitur ꝛ apprehēditur. vt habetur in.c. forus. de ver.sig. ꝛ not.glo.in.c.s.de cland.despōs. xxiij.q.vij. quod preposuisti: ꝛ.q. v.c.adā.ꝛ.c. mulier.ꝛ dixi.s.eo.q. vi.in fi. Sortilegia vero ipsa qualiacunq ꝛ quotcūq sint non sunt cā immediata flectēdi pudicū aīm ꝛc. sed dicunt causa mediata ꝛ remota ꝓpter q̄ demō magis deliberate studet illā tētare ꝛ capere in laqueū postq̄ per turpem abusum illum sacramentorum in grauē offensaꝫ diuine maiestatis ob-

tinnit diuinū cultū prosterni et ip
se vt deus adorari et hoc est qd ipse
magis desiderat ꝙ aliud vt alias
diximus supra.q.precedenti et la-
tius dicam infra in fine huius.q.
9 ¶†Tertie speciei instrumēta si
militer plurima sunt quorū par-
tem vidistis supra in.iij.q.quibus
aliqua superaddam:ideo dico ꝙ
aut fiunt in corpore per cibū vel
potum aut extra corpus aliquo
ex modis p̄dictis primo casu no-
ta vnum breuiter et ḡnaliter qd
oīa p sortilegia siue maleficia ve-
nefica q̄ fiūt i corpore nō fiūt abs
ꝙ venenosꝫ oēs ille mixture ꝯpo
sitiōes et pocula sunt mixta vene
no aliqua mitiori vt minus offi-
ciat aliqua vō atrociori. vt citius
vulnerēt:vel occidāt:que vt dixi:
ex diuersis rebus cōficiunt:que-
daꝫ ex herbarum folijs festucis aut
radicibus:quedā ex venenis ser
pentum:quedam ex reptilibus ter
re:animalibus vel piscibus vene
nosis:lapidibus sulphure gūmis
ere plumbo argento viuo quod
ipsi mercuriū appellant alijsqꝫ di
uersis metallis in puluerem re-
dactis seu alio modo combustis
et sic ex rebus naturalibus illa cō
ponūt demonis instructiōe docē
te:et hec sunt que i veritate diuer
sas inducunt egritudines in hu-
10 manis corporibus.†et ppterea lex
vocat ista mala venena que sunt
facta hominis necādi aut egrotā
di causa.l.iij.§.hec adiectio.ff.ad
leg.cor.de sica.et.l.si quis aliquid
11 §.qui abortionis.ff.de pen.† bo-
na siue non mala venena dicun-
tur ea que nō sunt composita ad
nocendum nec facta hominis ne
cādi causa vt sūt illa amatoria q̄
in poculis amatorijs cōmuniter
cōmisceri solēt.d.l.iij.§.adiecto.
et.d.§.qui abortionis.et ibi Bar.
¶Aut illa fiūt extra corpus.s.ex-
tra cibū vel potū et diuersas simi
liter vnctionū mixturas et vene-
norum compositiones accipiunt
quibus maleficiandorum corpo-
ra dormientium linire et perstrin
gere solent et ꝙ primum ipsa vn-
ctura ad p̄cordia penetrauerit q̄
facilius penetrat stante calore dor-
mientis stati audiunt gemitus et ma
ximi vlulatus i surgūt quos psona
maleficiata a dolore ꝙ graui susti
nere nō pōt.¶Quidā alij sortile
gia huiusmodi sub alia forma cōposi-
ta consuunt latenter in clamide
aut abscondūt in lecto ipsius ma
leficiandi seu in aliquo loco sub-
terraneo fouea fctā aut sub limi-
ne ostij sup quo destruēdus trāsi
turus sit:et pedibus illa calcare cō-
tingat.¶Quidā aūt capiunt resi
dua quedam ex corpore persone
maleficiande.s.capillos dentes
vngues pilos:siue setas corporis
sanguinem si habere possunt aut
particulam pellicule manus vel
pedum.¶Alij vero capiunt par-
ticulas vestium earundem perso
narum caligarum solearum siue
planellarum calciamentorum ca
misie diploidis biretri scuffie aut
veli muliebris cinguli siue ꝫone:
stringarum et similiū.¶Quidā et ca
piunt particulam corporis alicu
ius cadaueris eorum.s.qui iā sepul-
ti fuerunt et vt. plurimum querūt
illorum cadauera qui furca suspensi
aut alia turpi morte periere:et il-
lorū vngues q̄nqꝫ aut dētes:capil
los aures oculos barbā manum
pedē vel digitū:aut aliqd ex eorū
intestinis scilꝫ cor iecur epar siue
pulmonem :militiam recte ven-

tris patrē aut intestinoꝝ pingue-
dinē nervos ossa vel carnē ꝛ cū
istis alijs ꝛ similibus turpissima
cōponūt sortilegia: quidā alij ca-
piunt particulas quasdā vestiuꝫ
ipsoꝝ cadauerum cū quibus hu-
mati fuerunt. quidam alij capiūt
chordā siue capistrū viri laqueo
suspensi: aut illius camisiam ꝛ cū
illis similiter quam plura mala
turpissime execrantur nec veren
tur nocturnis tēporibus cadaue
ra ipsa exhumare aut ipsimet in
sepulchris ipsorū intrare ꝛ hec
pluries habui i facto Rome ꝛ ab
ipsis reis in eorum examine per
plures spontaneas confessiones
accepti que quidē omnia fuerūt
per demonstrationē ad oculum
verificata. Quidam vero ceperūt
auium aut feraꝝ intestina mem-
bra ossa plumas vel setas quid
de oculis aut capite vel dētibus
lupi: quid de iecore vulpis: pedi-
bus vel cornibus cerui capite vl'
lingua milui: pedibus vel vngui
bus castoris: quid de ore vel bec-
cho aqle: qd de galli crista ꝛ testi
culis ꝛ alijs quāpluribꝰ. ¶ Qui-
dā sunt q imagines cere vel alte-
rius mixture cōficiunt illasqꝫ por
tant ad loca sacrificioꝝ quibꝰ cō
pletis imagines ipsas sub noie
psone maleficiādē certis adhibi
tis cerimonijs baptizāt oia opa
ipsorū cum deuotione Sathane
offerentes qbus sic oblatis ꝛ exe
cratis imaginibus ignem ingētē
apud ipsas confouent illasqꝫ spi
nis acubus clauis vel alijs rebꝰ
acutis qnqꝫ in capite: qnqꝫ in vul
tu: in gutture in renibus pectore
femore costis aut ventre vel si-
milibꝰ locis perforant ꝛ cruciāt
deprecātes ꝯtinue vt veꝝ corpus

maleficiandi easdē patiatur pū
cturas ꝛ penas: ꝛ eisdem doloři-
bus crucietur: ac si eius corpus
his instrumentis vere pforari cō
tingeret: ꝛ licet sepius persona
maleficiata in eadem corporis
parte similes dolores intolerabi
les patiatur nihilominus non p-
ueniunt virtute vel potentia di-
ctarum imaginum vel sacrificio-
rum: sed potius ex vnctionibus
ꝛ alijs mixturis veneficijs quas
adherent corpori ipsorum male-
ficiatorum vt supra dictum est i.
12 iij. q. Sed quero † nunc si dicte
imagines nihil psunt nec operā
tur effectū i sortilegio quare fiūt?
Respōd. qꝺ lꝫ ex istarum imagi-
num imolationibus non subse-
quātur imediate effectus de q-
bꝰ. s. tn̄ ex longiquo ꝛ mediāte se
quūt qꝛ demō iter alia desideria
sua hoc maiꝰ hꝫ vt adoretur ab
hoīe ad similitudinem dei vt su-
pra pxime dixi: sed vt promptius
ꝛ facilius adorationē ipsaꝫ conse
quat ꝛ augeat docuit sortilegos
suos hec sortilegia p imagines fa
bricare illasqꝫ primo ꝛ añ oia bap-
tizare ꝛ cū illis pces more sacer-
dotali offerre ad hoc: vt cultꝰ sue
adorationis amplificet ꝛ latiꝰ ex-
tēdatur ꝛ sub isto colore captādi
amorē iferēdi egritudinē iuenē-
di thesaurū vel alia simili nō deci
pit istos ignaros: nihilominꝰ opꝰ
maleficij pficit veneniis q sūt ppe
cā immediata egritudinū: iste ṽo
imagines dr̃ cā remota ꝛ media
ta pp quā Deinde subtiliꝰ ꝛ dilige
tiꝰ satagit ad istructionē veneno
rū ꝛ illoꝝ exhibitionē ita qꝺ pso-
na maleficiata audiat qd hꝫ i cor
pore: ꝛ iō ista dr̃ cā remota ꝛ me-
diata ad maleficiū mixtura autē

poculi aut vnctiõis est causa im- mediata: vt no. i. c. nec mix. xxvi. q. v. ¶ Ex q̄b9 vides q̄d Sathanas sub diuersis signis: instris: mixturis: cõpositionibus: ligaturis: caracteribus atq; figuris instruit sortilegos ad cõficiendum diuersa maleficia s̄z diuersas hominū opiniões quas ꝑsequi intendūt: ꝛ vt facilius demon simplices credentium alios fallacijs suis apprehēdat: sepi9 sortilegia ipsa sub aliquo tegmine sanctitatis abscēdit aut cultu vere deuotionis obūbrat vt res videat honesta ꝛ sanctitatis deuotione foueri. ꝛ ideo iste mulierculę vel similes in dissolutiõe dictoꝝ sortilegioꝝ semp quasi iubent dicere angelicā salutationē sine oficaz oratione hoc est Aue maria; vel ꝑater nostrū ad deuotione; alicui9 sancti apl̄i vel martyris seu scāru virginū ad deuotionē ꝟo dei et btē passionis seu virginis marie nūq̄ nec repies etiā q̄d faciant vnq̄ dicere symbolu; fidei. f. credo in vnū deū ꝛc. ꝛ hoc est q̄ diabol9 vehemēter abhorret: vt alias dixim9. s̄. ea. q. q̄ per illud fidei xp̄iane obseruantia ꝛ demonis exclusio demonstrat: ipse vero mulieres aut viri remedia huiusmodi vt plurimū faciūt instructiõe ꝛ suffragio diaboli: ꝛ idō dr̄ supstitiosa ꝛ reproba: vt latius dicemus. i. in seq. q. vbi plenius examinabimus istu; atriculum an ꝛ quando liceat maleficiatū contrario maleficio liberare: ꝛ quomodo ꝛ qualiter cognoscaf an remedia ista sint superstitiosa ꝛ reproba vel non ꝛ casu quo sint dāpnata qua pena puniatur qui illa scienter exercet ibi dicetur.

¶ Summarium.

1 Sortilegium an effectum a rebus vel simplicibus vel mixtis sortiri dicatur.

2 Intellectus angelicus an post lapsum fuerit obtenebratus vel diminutus.

3 Natura angelica est preteritoꝝ ꝛ presentium occultoꝝ optima interpres.

4 Diabolus cognoscit omnia malefacta occultissima.

5 Futurorum duplex cognitio.

6 Diabolus futura p̄dicit l; ficte.

7 Exemplum mirabile sortilegū.

8 Obliuio an cadat in demonem.

9 Diabolus multa cognoscat.

10 Diabol9 potest multa artificiose sortilegia docere etiā incōmodissima ꝛ humane nature cōtraria.

11 Matrimonium sortilegio cōtractum dissolui potest.

12 Ecclesia an sortilegijs fidem adhibere possit.

13 Exemplum sortilegū impedictis coitum ꝛ virtute; generatiuam.

14 Sortilegi an eorum arte ꝛ demonis suffragio possint aeris mutationem inducere.

15 Deus q̄re permittat diabolū suā diuinitatē deturpare ꝛ persequi.

16 Sortilegū consulere aut ad executionem sue artis prouocare an impune liceat.

17 Infirmitates corporales an possint licite sortilegijs amoueri.

18 Remedia qualiter sunt superstitiosa vel naturalia iudicanda.

1 Exto ꝗ̄ro quō pōt eē q̄ ex p̄missis reb9 simplicib9 aut mixtis effect9 sortilegioꝝ hmōi: et tot accidētia in humanis corp̄ib9 ita fortiter causentur seu et tollanf aut futuroꝝ oc-

cultorũ vel reuelationis tam clare succedere p̃sit: nã q̃bus dã ridiculũ potius quã credibile esse videbat q̃ ex tactu vnius imaginis cere crete aut alterius mixture si tãgatur in aliqua pte sui corporis per maleficum: in eadẽ pte corpis per sone maleficiatide statim exoriat infirmitas: et causentur dolores in tensi aut amoris cupiditas et vehemens libido preparet incẽdia cordi: et sic de singulis alijs sortilegiorũ speciebus: hec enĩ videnf esse satis remota a credulitate recti iudicij et tñ in rei veritate effectus et accidẽtia huiusmodi negari nõ põt quod veniunt atq̃ recedunt opa et ministerio dictorũ sortilegorũ. ¶ Et iõ pro faciliori solutione istius dubij. Uidendũ est primo de virtute et potentia demonis q̃ et qualis sit et quã ptãtem habet sup hõie qua cognita facilis reddet solutio istius dubij. ¶ Sciendũ est enĩ qd angelus sathane qui est pprie diabolus mirabilem hz virtutem et ptãtem cognitiuã circa naturalia et secreta nature plus enim de his ipse solus est instructus et bene informatus q̃ oẽs homines de mundo simul: ita dicũt Theologi: et maxime. S. Tho. in trac. qq. q. xvj. art. vj. in tit. de demon. et. S. Aug. lib. x. de ciui. dei. et habetur i. c. nec mirũ. xxvj. q. v. ex quo enĩ ipse Angelus est substantia spũalis: et pura intelligẽtia hz oẽs. virtutes intellectiuas et oĩa secreta nature q̃ naturaliter spectant ad angelũ siue bonum siue malum. de quibus latius per eũdẽ Thom. in dicto libr. qq. q. xvj. ar. j. ij. et. vj. et per totum de demonib. et. q. vj. arti. iiij. et. vj. in titu. de. mira. ¶ Deus enim: dñs a principio creauit naturã angelicã in paradiso eandem virtutẽ et ptãtẽ dedit angelo sathane quam dedit angelo lucis: quia a principio oẽs lucidos et pclaros creauit: ita dicũt omnes Theologi: et habet Ezech. xxviij. c. vbi loquit diabolo figuratiue in personã regis tyri dicẽs Tu signaculũ similitudinis plenus sapiẽtia et perfectus decore in delitijs paradisi dei fuisti omnis lapis preciosus operimẽtum tuum sardius topasius et c. tu cherubin extẽtus et protegens posui te in mõte scõ dei in medio lapidũ ignitorũ ambulasti perfectus in vijs tuis a die conditionis tue: donec inuẽta est iniquitas in te. Peccasti et eieci te de monte scõ dei et pdidi te: o cherubin hec dicit dñs deus habetur etiã de hoc de cõse. dist. v. j. hi duo: et no. xxvj. q. j. nec mirũ. §. sz hoc quosdã et c. vbi. S. Aug. loquens de acutissima itelligẽtia diaboli dicit quanto magis potest diabolus cognoscere egritudinẽ esse mortalẽ vel non si hec eadẽ cognoscit hõ per quasdam cõiecturas et signa multo magis illa cognoscit diabolus quem angelica ptãte sublimem p phetica oracula fuisse testantur. idem dicit Thom. d. q. xvj. de demon. Quã primũ igitur Sathanas qui tunc pp illius summam pulchritudinẽ et splẽdorẽ Lucifer vocabat incidit in peccatũ super bie sũ suũ creatorẽ volens se facere equalẽ deo credens posse exercere vires suas in celo et alij pnominari preter et ptra dei voluntatẽ statim ipse cũ sequacibus suis de celo expulsus fuit: et p sua eterna habitatione statutus fuit infernus locus teterrimus et tenebrosus

ꝛ ꝓpterea perdidit oēm beatitu-
dinem sedem celestē diuineqꝫ ma
iestatis speculationem: ꝛ lux cele-
stis candoris conuersa fuit in te-
2 nebras. ¶ Hinc queri posset an
intellectus diaboli post peccatuꝫ
fuerit obtenebratus: ita quod non
habeat lucem illā intellectus co-
gnitiuam ita subtilē ꝛ clarā sicut
prius habebat. de quo vide S.
Thom. iii. d. q. xv. arti. vi. de de-
mo. vbi cōcludit in effectu quod
Diabolus peccando proprietatē
nature sue angelice nō amisit sed
naturalia in eis adhuc integra re
manent ꝛ splendidissima. idem
sentit Dio. in lib. de diui. nomi. c.
iiij. ꝛ not. in. d. c. nec mirū. xxvi. q.
v. §. sed hoc q̄sdā fallit ꝛc. ¶ Quo
ad ea vero q̄ sunt diuine cogni-
tionis put est scientia futuroruꝫ
ex certa rōne secreta cordis homi
num ꝛ similia. ista enim omnis in
tellectus angelicus etiā angeli bo
bi est incapax ex se ad cognoscen
dū ꝛ cōprehendēdū ꝛ propterea
indiget quodā superiori lumine
illustrari ad ipa cognoscenda qd
lumē est diuine grē ꝛ ad hoc nō p
ueniūt nisi āgeli boni p grām. an
gelꝰ aūt sathane est indignꝰ ꝛ ica-
pacissiꝰ grē pp pctm̄. de ose. dist.
i. hi duo. ꝛ iō nō pt veraciter futu
ra pdicere. ¶ In his vo q̄ natura
lia sunt vterqꝫ āgelꝰ hꝫ mirabilē
virtutē ꝛ potestatē cognitiuā lon
ge supra humanū intellectū adeo
quod ea que sunt hominis scien-
tie quodāmodo impossibilia ipse
Diabolus videt oīa ꝛ expresse co
gnoscit quippe quia ipse est spi-
ritus liber et eleuatus et dicitur
substantia spiritualis et incorpo-
rea ita appellatur ab omnibus
Theologis nulloqꝫ premit pon-
dere carnis seu alia corporea pō
derositate ex qbꝰ possit eiꝰ veloci
tas itellectꝰ quoquo modo offu-
scari aut impediri quominus vi-
deat ꝛ expresse cognoscat oīa que.
ꝯueniūt nature angelice vt supra
3 dixi. ¶ Et ideo aut nos loquimur
de scientia preteritorū aut presen
tiū occultorū q̄ homini sunt igno
ta penitꝰ ꝛ istorū ipe est optimus
interpres ꝛ cognitor. ita dicit S.
Thom. i. d. q. xvi. ar. vi. ꝛ S. Aug.
in lib. x. de ciui. dei. ꝛ not. in. c. nec
4 mirū. xxvi. q. v. ¶ Hinc est quod
Diabolus cognoscit atqꝫ videt
omnia furta etiā latētissima, ꝛ eo
rū fures ꝛ alia hmōi crimina li-
cet occultissima sint. vt sunt cōiu-
rationes: tractatus: incendia: as-
sassinia: homicidia occulta: falsi-
tates: sacrilegia: stupra: adulteria:
ꝛ his similia: non solum que fiunt
inter presentes: verum etiam ꝛ in
ter absentes ꝛ in partibus multū
longinquis atqꝫ remotis: ex quo
ipse omnibus his ictu oculi ho-
minis presentialiter adesse pōt et
de illis notitiā haud dubiam no-
bis exhibere pōt: vt patebit. i. in
eadē. q. in quibusdam exēplis: ex-
ceptis tn̄ hominum cogitationi-
bus in mente retentis que lꝫ sint
de presenti: tamē Diabolus illas
ignorat maxime qn nondum fue-
rūt deducte ad cognitionem alte
rius per aliquē actū extrinsecum
aut signū. illoꝝ eni solꝰ deꝰ est co
gnitor ꝛ verꝰ interpres: vt habet
Matth. xxij. c. ꝛ Marc. xij. ꝛ dice-
mus. i. eo. q. x. Futurorum quoqꝫ
diabolus est incapax. sed si deue-
nerit ad cognitionē quandā con-
iecturalem ꝛ demonstratiuam si-
ue inclinatiuam: qꝛ hāc hꝫ ex con
sideratione corporum celestium ꝛ

matus astrorū sicut astrologꝰ: sed
ista dr̄ dubia ꝛ incerta notitia: qꝛ
pōt abesse a veritate vt not. in. c.
epi. xxvi. q. v. ꝛ. c. sortes. c. auguria
eadē causa. q. iiij. ¶ †Et ideo di-
cit. S. Tho. d. q. xvi. art. xij. qđ fu-
turorum duplex est cognitio: vno
modo cognoscuntur futura quā-
tū est i seipsis ꝛ natura sui: et hec
cognitio ꝑtinet ad solū deū: nulla
ēm creatura habet istam faculta-
tē nisi ex diuina gratia specialiter
fuerit sibi reuelatū sicut fuit san-
ctis Prophetis: ꝛ ideo bene dixit
Esa. xli. c. annunciāte nobis que
ventura sunt ꝛ dicemꝰ qꝛ dij estis
vos. ¶ Alio modo cognosci pos-
sunt futura in suis causis. s. quan-
tū ad causas suas actiuas vel s̄m
potentiā causarū ꝛ hec est illa co
gnitio cōiecturalis ꝛ demonstra-
tiua de qua supra proxime dixi et
de hac Diabolꝰ participare po-
test quippe qꝛ ipse cognoscit prin
cipia rerum ꝛ est illi magis nota
virtus causarū naturaliū q̄ ho-
minibus nā per scientiā astrolo-
gie vel per alia signa ꝛ coniectu-
ras facilꝰ ꝛ certiꝰ cognoscit dia-
bolus futura q̄ homo. qꝛ subtilꝰ
cognoscit causas ipsarum rerum
naturales ꝛ que antecedunt rem
ipsam essentialiter que nos voca
mus indicia ꝛ signa rerū: qꝛ sunt
principia quedā futurarū rerū q̄
ꝓcedūt opationes naturales post
modum successurus siue euentus
rerū futurarū: ꝛ per ista fuit inuē-
ta pronosticatio per astrologiā
que fit iuxta demonstrationes et
indicia astrorum ꝛ corporum cele
stiū: is igitur qui per scientiā ꝛ no
titiā ipsam futura cōiecturaliter
ꝛ inclinatiue ꝑdicere q̄rit nō pec-
cat si dixerit q sic astra inminantur
siue demonstrāt: sed dicendo af-
firmatiue ꝛ certitudinaliter ꝑut
res sunt vel erunt in esse suo: pec-
cat grauiter: vide Abb. ꝛ alios ca
no. in. c. ij. extra eo. tit. ꝛ ideo Dia
bolus vt videat habere maiorem
potestatē ꝛ se esse equalē deo nō
veretur futurorū quorūcunq; vel-
le clare certā notitiā necessariam
demonstrare: ꝛ rē futurā q̄ adhuc
nō est i rerū natura certo mō futu
ram ꝑut erit in suo esse demōstra
re qñ venerit in lucē ꝛ erit certa
in rerū natura: sed in hoc mēdax
est ꝛ decipit hominē: qꝛ istius no-
titie ipse diabolus est omnino in-
capax: vt ꝯcludit. S. Tho. in. d. q.
xvi. arti. vij. de demon. ꝛ hoc idē
ceteri Theologi concludunt ꝛ te
nent. ¶ †Et ꝓpterea ipse diabo-
lus vt facilius hominē decipiat
quotiescunq; cōtingit de ipsis fu
turis interrogari semper respon-
dere solet verbis implicitis du-
bijs ꝛ incertis que ad vtrūq; sen-
sum accōmodari possunt affirma
tiuū. s. ꝛ negatiuū: vt patet exēplo
vaticinij strennissimi Ducis ar-
morū dñi Brachij senioris perusi
ni qui paulo antea q̄ cū hostibus
concurreret ꝛ bellū iniret consu-
luit demonē quendā quē astrictū
tenebat nūquid futuri belli victo
ctoriam vel suā aut suorum stragē
reportaret: et an ipse incolumis
euaderet vel periret: cui respon-
sum dedit per ista verba: vē ibis
redibis non morieris in bello: et
aliud qđ grecis ꝓnūciasse legit
videlicet dico te Aiacidē Romanos
vincere posse. q̄ verba media sunt
adeo cōposita que adaptari pos-
sunt ad vtrūq; sensum affirmati-
uū. s. ꝛ negatiuū hoc est victorie ꝛ
succumbentie siue mortis et hoc

mõ decipere solet simplices credẽ-
tium animos: ⁊ quoties rei euen-
tus preter aut contra spem cõsu-
lentis succedit tunc diabolus se
optime saluat in cõtraria opinio-
ne redarguendo ipsum consulen-
tẽ de ignorantia sua aut mala in-
telligentia verboꝝ suoꝝ aut con
traria interpretatione. ¶ Et quia
dicim⁹ supra ꝙ diabol⁹ habet no
titiam omnium preteritoꝝ ⁊ pre-
sentium que iã facta sunt vel fiũt
tam inter presentes quã inter ab-
sentes licet nobis occultissima
7 sint. ¶ Subdam exemplum cla
rum diebus nostris exortũ in ci-
uitate perusina vt referri audiui
a quodã religiosissimo viro ⁊ bo
nesto sacerdote mature etatis q̃
retulit mihi cognouisse quẽdã pr̃s-
byterum Jacobum perusinum q̃
magice artis erat multum erudi-
tus: ⁊ sepius experiebatur artem
predictam quadam die dum ipse
presbyter Jacob⁹ celebraret mis-
sam in ecclesia Cathedrali San-
cti Laurentij illius ciuitatis dum
esset circa medium misse verte-
retq; faciem ad populum ad di-
cendum verba illa que dici solent
parũ ante consecrationẽ euchari
stie. videlicet. Orate fratres ⁊c. lo
co illorum verborum dixit. orate
pro castris ecclesie quia laborant
in extremis: ⁊ illo tũc eodẽq; mo-
mento Dux militum ecclesie vna
cum toto exercitu ab hostibus cũ
quibus paulo ante cõcurrerant
succũbebant ⁊ exercitus ipse rue-
bat ⁊ scindebat in diuersis parti-
bus ⁊ nihilominus distabat exer
citus hmõi ab vrbe perusina spa-
cio quinquaginta miliarium vel
circa adeo quod impossibile erat
quod per hominẽ etiam curren-
do staffettam siue per postas po-
tuissent tam cito tale factũ nũciari.
Deinde interrogatus presbyter
ille ab aliquibus ex circunstanti-
bus qui preconiũ ipsuꝫ audierãt:
quidnã sonarent verba illa ⁊ ad
quem effectũ in illo mysterio mis-
se loco solitoꝝ verboꝝ orate ⁊c.
promulgata fuissent: qui presby-
ter respõdit ex tempore quod ita
dixerat: quia verum est quod illo
tũc milites ⁊ exercitus ecclesie q̃
cum hostibus concurrerant suc-
cũbebant atq; peribant: ⁊ quia au
xilio indigebãt ipse sacerdos ora
bat ⁊ intercedebat ꝓ illis interro
gatus quis dixerat vel reuelaue-
rat sibi ꝙ milites ⁊ exercitus ipsi
tunc succũberent: qui respondit
quod spũ sctõ sibi tũc eadẽ reuelã
tẽ populo manifestauerat ⁊ cum
ista respõsiõe illos quietos dimi
sit: nihilomin⁹ in rei veritate Dia-
bol⁹ fuit q̃ illa dicto pr̃sbytero ma
nifestauerat de quibus sepius in
terrogabat cũ de ipsis militibus
⁊ exercitu ⁊ de ꝯcursu atq; victo-
ria ⁊ habita reuelatione a diabo-
lo illã populo manifestauerat eo
modo quo supra ⁊ licet ea; que in
castris ipsis tunc contigerãt pro-
pter loci distantiam impossibile
esset quod tã cito hominib⁹ ipsis
innotescerent: tamen diabolus q̃
est spiritus liber et incorporeus
potuit illa videre ⁊ presentialiter
interuenire ⁊ ictu oculi se trans-
ferre perusiam ⁊ ea omnia dicto
presbytero auido illa scire mani-
festare ⁊ aperire totam seriem fa
cti sub breui verborum compen-
dio: ⁊ ipse populo prout fecit ape
ruit ex quibus apparet quod de-
mon habet notitiã omnium pre-
sentium ⁊ preteritoꝝ tã eoꝝ que

fiunt inter presentes quaȝ eorum
que fiunt inter absentes quecũq;
sit absentia longa vel breuis.
¶ Aut nos loquimur de notitia re
rum naturaliũ creaturaȝ ab ipso
deo siue natura aut hominũ ope
ratione: et circa ista similiter ha-
bet mirabilem virtutem cogniti-
uam quia omnia que a Deo crea
ta sunt in mundo ipse cognoscit
vnã cũ virib9 ⁊ virtutib9 suis: ipse
enim nota habet omniũ herbaȝ
nomina et vires suas quas hñt
in foliis festucis atq; radicibus:
iteȝ omnia animalia terrestria: et
eorũ naturas ⁊ qualitates oẽs
aues ⁊ volatilia celi: item omnes
pisces ⁊ animalia aquatilia oĩuȝ
metallorũ sulphurisq; vires oĩuȝ
lignorum lapidũq; ⁊ eorum virtu-
tes ⁊ potentias naturales habet
8 in promptu. ¶ Et breuiter di-
cas quod circa ista naturalia et
secreta nature i ipso demone nul
la cadit obliuio nec ignorantia:
quia cuncta notissima reperiantur
oculos: ita dicit S. Thom. in d.
tract. qq. q. xvi. art. ii. in versi. re-
spondeo ⁊ quia peccado ⁊c. ⁊ §.
ad primum ver. ad. vii. de demo.
Idem concludit ille Prierias in
d. suo tract. ⁊c. lib. i. c. xiii. ⁊ lib. ii.
c. vii. vbi recitat quod Demõ qui
cunq; etiã minim9 nouit omnia
cum suis viribus: et proprietati-
9 bus. ¶ Primo eñ nouit oĩa ele
menta. ¶ Secundo oĩa metalla.
¶ Tertio oẽs lapides. ¶ Quar-
to oẽs herbas. ¶ Quinto omnes
plantas. ¶ Sexto omnia repti-
lia terre. ¶ Septimo oẽs aues.
¶ Octauo oẽs pisces. ¶ Nono
omnes orbes et motus celorum.
¶ Decimo omnes ⁊ singulas stel
las figuras ⁊ signa celestia ac eo-
rum influxus ⁊ omniuȝ predicto
rum virtutes ⁊ potẽtias natura-
les ex quibus infinita quodãmo
do sumũtur venena quorum que
dam sunt ad nocẽdũ occidẽdũq;
quedã vero orta sunt ad sanãdũ:
que dicunt bona venena ex quo
natura illa ꝓcreauit ad medelã.
Lii. §. hec adiectio. ff. ad leg. cor.
10 de sica. ¶ Cum itaq; Diabolus
habeat notas omniũ supradicto-
rum noĩa vires virtutes atq; po-
tẽtias naturales sicut melior me-
dicus quã reperiri possit in vni-
uerso orbe terrarũ. ⁊ ꝓpterea di-
cũt Theologi quod iste diabol9
est optimus philosoph9: theolo-
gus: arithmetic9: matematicus:
dialecticus: logicus: grãmatic9:
music9: ⁊ medicus excellẽtissim9:
qui modica experiẽtia quoscũq;
viros etiã excellẽtissimos ⁊ pra-
cticos dictarũ artiũ ⁊ peritie mi-
rabiliter superaret: ⁊ ideo ex eorũ
siue earũ mixturis ipse Diabol9
facit vel facere instruit suos sor-
tilegos quomodo ⁊ qualiter age-
re debeat vt cõponãt venena illa
ad formãdũ sortilegiũ siue factu-
ras ⁊ diuersas inducere egritudi
nes in humanis corporib9 quorũ
venenorũ ⁊ maleficiorũ. ¶ Quedã
cõponunt ex herborũ foliis festu-
cis aut radicibus que sunt mira-
bilis virtutis ⁊ potentie: ⁊ quedã
sunt que non oriuntur in partib9
nostris: sed illas affert demon ex
egypto aut ex partibus orientali
bus seu aliis: vbi nascuntur ⁊ hñt
meliores vires vt alias a quibusdaȝ
magicis ꝑ me examinatis referri
audiui. ¶ Quedã vero ex lignis.
¶ Quedaȝ ex lapidibus. ¶ Que
dam ex metallis. s. ex plumbo: ere
stanno argẽto ⁊ auro quod appel-

lant mercurium. ¶ Quedā ex re ptilibus terre venenosis. ¶ Quedam ex proprio serpentum veneno. ¶ Quedam ex animalium aut animaliū siue pisciū venenosorum mēbris vel intestinis que habēt diuersas proprietates a natura in quibus insunt diuersa venena et virtutes, seu potētie naturales q̄ diuersas operatiōes inducūt. vide S. Aug. li. iij. q. xxiij. de ciui. dei. et S. Tho. in. d. trac. qq. q. vj. art. x. i titu. de miracu. et Prier. i suo tract. de strig. mag. lib. scdo. c. vij. ¶ Quedā enim redigūt in puluerē et hec vt plurimum miscentur in ferculis vel potu ex quibus fiunt diuersa pocula de qbus dicem9 infra eo. q. xj. quedam vero redigunt in pinguedinem: cū quibus faciunt diuersas vnctiones nec verētur qnqꝫ in ipsis pulueribus siue mixturis cōmiscere pinguedinē siue assungiā quā sumūt ex pprio corpe christiani aut infantis defuncti sine baptismo et hāc ipsi appellant pinguedinē pagani quam dicunt habere mirabilē virtutem et cū ipsis et dictis pulueribus aliisqꝫ rebus adiunctis diuersas componūt vnctiones maleficias ex quarum tactu aut aliorū cibo vel potu in humanis aut brutorum corporib9 infinite causant egritudines et morbi intrinseci: qnqꝫ ex his puenit lucis priuatio: quandoqꝫ vero membri debilitatio: neruorum attractio: dolor capitis: dentium: pectoris: stomachi: vētris: cordis. et iste sepi9 ceteris euenit: quandoqꝫ renum dolor intensus aut alterius membri et partis corporis. ¶ Quandoqꝫ vero puenit febris: tussis: demētia: ptisis: hydropisis: aut aliq tumefactio carnis in corpore siue apostema extrinsec9 apparēs: quādoqꝫ vero intrinsece apud intestina aliqd apostema fit adeo terribile et incurabile q nulla ps medicorum id sanare et remouere pōt nisi accedat ali9 malefic9 siue sortilegus q cōtrariis medelis et remediis egritudinē ipsam maleficam tollat quam facile et breui tēpore remouere potest. ceteri vero medici q artē ipsius medicine profitentur nihil valent et nesciūt afferre remediū: et hoc est q dixit. S. Aug. in lib. x. de ciui. dei. et not. in. c. nec mirū. §. adhec aūt. xxvj. q. v. vbi dicitur quod ista remedia que fiunt ad tollēdū istas maleficas egritudines nulla ars cōmendat medicorum: et iō sunt valde prohibita de iure cano. et ecclesia multum reprobat illa. xxvj. q. vij. admonicāt, et latius dicemus infra ea. q. loco suo. Si igit remedia hmōi nō adsint corp9 ipsum maleficiatū paulatim cōsumitur vsqꝫ quo deuenit ad extremum vite; qnqꝫ vero velocius occidunt: qn volunt inferre morte absqꝫ remedio adhibent venena atrociora que vitā ipsam citi9 perimūt. ¶ Quedā etiā faciunt vt inducāt abortiuum pregnantis mulieris et hec dicuntur pocula abortiōis de quibus habetur in. l. si quis aliquid. §. qui abortionis. ff. de pen. et. l. iij. §. hec adiectio. ff. ad le. cor. de sica. et. l. diuus. ff. de extraord. crimi. vbi est glo. not. l. cicero. et. l. pregnantē. ff. de pen. de qbus diffusius dicemus. j. eod. titu. q. xiij. ¶ Qnqꝫ vero inducitur desiccatio lactis in nutrice. ¶ Quedam fiunt ad desiccādū totū lac vnius gregis vel scdi armenti vaccarū

adeo quod nihil casei periit⁹ red
dãt: q̄uis antea i maxima abun-
dãtia reddidissent et sil'r abortio
nes totius gregis vel armẽti in-
ducere possunt: prout alias vidi
τ habui i facto rome qđ due ma-
lefice mulieres cũ istis maleficijs
perire fecerãt abortãdo multos
pecudũ fetus τ lacte matrũ desic-
cauerant penitus. ¶ Quidã ṽo
cũ eisdẽ cõpositionibus τ vene-
nis impediunt in masculo vel fe
mina virtutem generatiuã: emit-
tẽdi sperma. ¶ Q̄nq3 vero in mas
culo mẽbri languedinẽ τ olino-
dam impotentiã coeundi: in mu
liere vero vulue arctationẽ siue
matricis indignationem talẽ q̄
summopere abhorret concubitũ
τ viri accessum ad coeundum: et
pati non potest aliquo modo
11 copulã carnis: vnde euenit τ quã-
doq3 quod durante huiusmodi
maleficio τ impedimẽto ecclesia
mãdat m̃rimonium ipsum sepa-
rari et impartiri licentiam alteri
coniugum qui vel que non pati-
tur impedimentum ad alias nu-
ptias conuolare: sed hoc p̄cedit
quando impedimentũ ipsum du
rauit triẽnio: deide alter vel vter
q3 coniugum fatetur impotẽtiã
suam tunc adhibita septima ma
nu p̄pinquorum aut vicinorꝫ fit
separatio ipsius matrimonij per
ecclesiã: vt habetur in .c.j. τ .c.fi.
de frigi. τ malefi. τ ibi p̄anor. et
12 tiõ dixit Host. in sum. eo. titu. de
sorti. §.fi. i fi. quod isto casu eccle-
sia credit sortilegijs τ illorꝫ effecti
bus de quibus habetur. xxvj. q.
j. si p sortiaria: τ pro clariori hui⁹
rei intelligẽtia exemplum facti
13 exhibeo. ¶ In agro Sabinensi
in quo hec maleficarũ secta plu-
rimũ inaluit τ de p̄fiti quoq3 ma
gna ipsarꝫ copia repit̃. Quidã vir
egregius literat⁹ τ illese condi-
tionis τ fame q̄ in vno ex oppi-
dis illis ortũ habuit l3 modo sit
senex quadã die a quinquennio
circa mihi retulit quod ipse dum
erat in flore iuuentutis sue tem-
pore quo sponsam duxit ad ma-
trimoniũ cõsummandum opera
τ ingenio cuiusda3 malefice mu-
lieris quã mihi nomine p̄prio de
clarauit maleficiatus fuit τ adeo
fortiter apprehẽsus fuerat dicto
maleficio qđ cum vxore ea nocte
τ postea p multos dies nullũ pe-
nitus debitum reddere potuit ex
quo habebat maximam verecun
diam τ nunq̄ cessabat admirari
considerans quod prius erat per
quam validus in simili actu car-
nalis copule ex quo maxima3 so
litus erat habere delectationem
tunc ṽo cõtra adeo q̄ sua misera
vxor eiusq3 parentes reclamare
ceperũt p̄mo priuatim putantes
postmodũ durante impedimẽto
deuenire ad matrimonij separa-
tionem adeo quod iste spõsus p
dolore τ verecundia quasi demẽs
et desperatus euaserat: et mul-
tos ac multos medicos p̄uocauit
vt liberaret ab ipa infirmitate τ
impedimento τ nihil p̄derant si
bi: demũ q̄dã senex ipsum consu-
luit vt mitteret i q̄busdã mõtib⁹
altis pro quodã magno τ solenni
magistro qui vocabatur magi-
ster magne experientie qui in ve
ritate erat solẽnis magus τ male
ficus: qui q̄ primũ vidit ipm spõ-
sum cognouit illi⁹ infirmitatẽ et
breui tpe illum liberare spopon-
dit vna nocte tantum et iussit qđ
dormiret illa nocte cum vxore et

prius exhibuit quoddam poculū d̄ā volebat ire dormitū ꝛ premonuit ipm̄ eiusq̄ vxorē ne illa nocte muinirent se signo crucis neq̄ timerēt aliquo pacto si aliqd ea nocte viderēt vel audirent: q2 nō poterant sibi nocere: q̄ maleficiatus cupiens multū ab ipso maleficio liberari oia ad vnguē seruauit: quta aūt noctis hora vel circa cepit audire maximos tonit9 pluuias tēpestosas ꝛ fulgura quā maxima deinde terremot9 adeo terribiles q̄ tota dom9 quassabatur a vētis terremot9 velut arbor que quassaret a vētis: deinde audiuit voce humana quosdā magnos vlulatus ꝛ clamores. ꝛ auertēs oculos vidit in eius camera plus quā mille vt apparebat ad inuicem certantes ꝛ vnguib9 pugnis ꝛ calcib9 crudeliter pugnātes ꝛ lacerātes alterius facies et vestimenta tota: inter quos vidit mulierem quandā que erat alterius oppidi vicini et dicebat q̄ erat malefica: de qua ipse sponsus multū suspicabatur ne ab ea pollutus fuisset: que vltra oēs maioribus gemitibus ꝛ vlulatib9 cruciabat ꝛ crines facieq̄ suā totam vnguib9 lacerauerat ꝑpter que ipse maleficiatus dixit quod aliquantulū pertimuit a principio dubitās ne quid mali sibi accideret. deinde recordatus de monitionib9 magistri reassumpsit vires: vxorē vero semp tenuit sub pānis absconditam ne ista videret: postq̄ vo ita certauerāt p mediam horam vel circa ingressus fuit magister in camera ꝑdicta ꝛ erat tūc circa mediā noctē: ad cuius ingressum oēs illi pugnantes vna cū muliere ipsa statim dispa ruerūt ꝛ abierūt penit9: ipe autē magister accessit ad ipm maleficiatū ꝛ illi9 humeros tetigit manu perfricādo aliquantulū dicēdo q̄ nō dubitaret ampli9 q2 iā liberatus erat: ꝛ illinc discessit: post cuius recessum dict9 maleficiat9 sentit paulatim calorē quēdā in renib9 ꝛ lūbis. ita q̄ mēbrū virile cepit erigere vultum et subito salijt: ꝛ ipse apphēsa vxore reddidit debitū satis pingue cū maxima dulcedine et delectatione. et deinde profecutus fuit vsq̄ ad senectutē ꝛ suscepit optimam prolē vtriusq̄ sex9: ꝛ ego quosdā ex suis filijs cognoui ꝛ allocutus fui cū eius vxore tunc vetula: que oia predicta ingenue fassa est dicēs q̄ nunq̄ dieb9 suis grauiori fuit pulsata timore q̄ā nocte illa de qua supra. Alia etiā plura exēpla de hoc referri possēt que cā breuitatis omitto. vide illum ꝑ̄ier. i. d. suo trac. de strigima. q̄ mō. ꝛc. lib. ij. c. ij. vbi in. iij. puncto refert exēplum cuiusdā ditissimi Comitis dioc. argentin. q̄ huiōi maleficio steterat biennio impeditus q̄ nunq̄ potuit vxoris cōmisisse virginitatē deflorare que pulcherrima erat: vide ipsum.

14 ¶ Post hec q̄ro an isti malefici ꝛ magi possint eorū arte ꝛ demonis suffragio inducere pluuias grandines ꝛ fulgura aut magna tonitrua ꝛ ēt an possint q̄n illa venerint remouere ēt facere vt cessent. ꝛ videretur dicēdū q̄ nō q2 eo que de celo veniunt ꝛ ad nos descendūt diuina dispositione ꝑ ueniunt a corporibus celestibus vel ab aere mediāte ordine quodam naturali dictorum corporū ꝛ illorum cōiunctionū scḋm quod

ciare demonstrãt astrologi: tñ di cas ꝙ isti possũt demonis indu stria inducere imbres grãdines et fulgura ꝛ alia de quibus supra ꝛ econuerso ea sic irruẽtia remo uere: ꝛ ratio est: qꝛ demones pos sunt elementa concutere ꝛ indu cere ventos pluuias fulgura et grandines inducere: ꝛ hoc est qḋ dicit text. in. l. multi. C. de malefi. ꝛ mat. l. eorum. in fin. eo. tit. in. d. l. multi. dicitur quod multi sunt qui magicis artib9 manibus ac cincti elementa cõcutiunt ꝛc. per que omnia supradicta proueniũt in. d. l. eorũ. dicitur ꝙ ipsi malefi ci pñt tẽpestates ipsas remouere ꝛ id operari ne segetibus aut terre nascentibus officiãt. ꝛ propterea iura ciuilia nolũt ꝙ isto casu ma lefic9 siue malefica puniat̃ qñ il loꝝ affect9 tẽdunt ad bonũ ꝛ vti litatẽ: istarũ em̃ maleficarũ vna componit maleficiũ altera tollit vna instruit: altera destruit: vna polluit altera sanat: vna impedit altera soluit impedimentũ: et sic vna illudit alterã: diabolus vero vtrãq; ꝛ vt plurimũ ea que de struit maleficiũ idicat alterã ma leficã siue maleficũ q̃ vel q̃ malefi ciũ fecerat nõ tñ ṽbis exp̃ssis sed quibusdã signis: ꝛ coniecturis ex q̃bus facile cõprehẽditur qui fue rit: ꝛ hoc prouenit astutia ꝛ falla cia demonis q̃ delectat̃ in fraudi bus ꝛ scãdalis hominũ: vt dicũt Theologi in locis supra no. ꝛ ha betur in. c. epi. ꝛ. c. nec mirũ. xxvj. q. v. ¶ Cũ itaq; egritudines mor tes ꝛ accidentia de quibus supra ꝓueniunt ex ꝓdictis mixturis et reb9 naturalibus non est dicẽdũ ꝙ procedant ex illis cerimonijs ꝛ imaginibus seu illarum tacti

bus ꝛ sacrificijs ꝛ alijs turpibus obseruantijs de q̃bus supra: sed ideo cerimonias illas obseruant ꝛ baptizãt imagines ꝛ alia hmõi faciũt: qꝛ diabol9 vt als diximus supra summope delectat̃ in sacri ficijs illis qꝛ cupit adorari et vt facilius ipsi sortilegi et malefici ad illa deueniãt diabol9 persua det illis qḋ ex hmõi obseruãtijs ꝛ solennitatibus effectus de qui bus supra proueniunt: sed valde mentitur qꝛ proueniũt ex natura libus reb9 vt supra vidistis. eodẽ mõ dicendũ est de sortilegio siue maleficio amatorio in quo sepi9 demõ instruit ꝛ mandat cõmisce ri sacramenta ecclesie vel sancto rum martyrum reliquias hostiã sacratam ꝛ similia de q̃b9 supra. iij. q. iii. ij. specie tñ effect9 amoris ꝛ flexibilitatꝫ pudici animi ad li bidinẽ non prouenit virtute illi9 sortilegij siue maleficij: sed virtu te diabolice tentatiõis ꝛ vtriusq; solicitationis ꝛ persuasionis in trinsece et extrinsece: vt ibi dixi. sꝫ hoc ideo facit diabolus vt faci lius adoretur ꝛ turpius diuinuꝫ cultũ tractet ꝛ dissipet ꝛ illius de
15 structionem querat. ¶ † Sꝫ que ri posset quare deus ꝑmittit Dia bolo ꝙ tã turpiter res diuinas et cultũ sue adorationis deturpet ꝛ destruat quodammodo cũ facile posset illi resistendo oĩa ista ꝓhi bere ne fierent sicut alias nõ per mittendo impeditꝫ demonem ne possit quedaꝫ alia facere q̃ alias de sui natura facere posset: vt di cemus infra. q. seq. Respond. fm̃ cõmune Theologoꝝ cõclusionẽ quod ideo de9 nõ ꝓhibetꝫ homi neꝫ hec facere nec videat̃ sibi vel le auferre liberi arbitrij potesta

tem quā a principio sibi dedit vt possit operari bonum et malū ad libitum suū et impediendo ne incidat in malum videretur sibi auferre illam libertatē et velle illum omnino fieri bonū. nec igitur rumpat aut violet legem quā a principio ipse constituit vt sequatur ordo nature sicut a principio ordinatum fuit: ideo non impedit hominē qd non faciat ista: et quecunque alia mala qñ vult operari malum alioquin quis dubitat q deo remittente hec fieri minime possent. Sz hāc ptātem liberi arbitrij hominibus dedit vt posset operari bonū et malum quodcūque velit ad libitū suū: si bonum fecerit consequetur gloriā si vero malum perpetuam dānationē. Deditque diabolo facultatē tentādi vt posset potestatē ipsam contra quoscūque indifferēter exercere: vt not. Gen. iij. et Matth. iiij. c. vbi cōtra ipsummet Jesum christū ptātem illam tentādi expertus fuit: vt habetur etiam Marc. j. et Luc. iiij. c. in prin. ¶ Sed antequā ad ulteriora

16 ra deueniā. † Quero aliqua d' remedijs istis que fiunt erga maleficiatū ad tollendū maleficiū et liberādū maleficiatū. ¶ Et primo quero an liceat impune consulere sortilegū siue maleficū vt dissoluat facturas et liberet egrotum a maleficio et sic an liceat incantare et cōiurare hymbres grādines et fulgures ne noceant fructibus arboribus aut plantis. ¶ Et dic breuiter aut nos loquimur de iure ciuili: aut de iure canonico: primo casu lz impune ꝯsulere et adhibere sortilegiū siue maleficum ad faciendum opera que vertuntur in bonū et prosunt. et nō debet quis p bono opere cruciari. l. eorum. §. fi. et ibi Bar. hoc notat expresse. C. de malef. et math. et hoc est clarū de iure ciuili: sed de iure canonico nō lz aliquo mō etiam pro recupanda corporis sanitate querere remedia diabolica et superstitiosa lz aliter sanitas ipa recuperari nō posset nisi per remedia predicta. ita dicit text. ad literam in c. admoneāt. xxvj. q. vij. et tangit verbū Panor. in c. ij. d' sortil. vbi potius sanctissimi Pontifices patiunt bona ecclīarum furto subtracta penitus perdi quam quod querantur p remedia et artē hmōi: et hinc est qd ecclesia potius tolerat dissolutionem matrimonij et tanti vinculi sacramētalis fracturam q̄ quod permittere et concedere maleficiatū cōtrarijs maleficijs liberari. tex. xxxiij. q. vj. si p sortiarias. et de frig. et malef. c. fi. et ratio huius est: qz magis expedit pati in corpe quā in anima: qz minor est corporis iactura quam anime. d. c. admoneant. c. fi. de sortil. arg. c. solite. de maio. et obedie. et ibi Panor. et oēs scribētes ad qd ius ciuile non considerauit quod principaliter tēdit ad conseruationē tpaliū. d. c. solite. et not. doc. in. d. c. admoneant. et no. etiā in c. nec mirū. §. ad hec. xxvj.

17 q. v. qd tenemēti. ¶ † Item dicendum est de remedijs superstitiosis ligaturis et appendiculis que fiūt per ipsos sortilegos siue maleficos: ad sanandum alias egritudines non maleficiales: vt est febris: dolor capitis: ventris: et similes quas amouere nō licet huiusmodi remedijs: et hoc est quod vult dicere tex. in. d. c. nec mirum. §. ad hec oia etc. vbi dicit qd ad hec pertinent

hec pertinent ligature execrabi-
lium remediorum quas ars non
commēdat medicorum: quibus
autem penis puniuntur: qui pre-
missa faciūt vel consulunt facien
tes dicetur ifra eo. xi. q. xi. ¶ Pre
18 terea non pretermittā hūc nota
bilē casum qui sepissime occurrit
in facto maxime apud rusticos:
reperitur quidā egrotus aliqua
egritudine: non maleficiali loco
medicorum quorum vt plurimū
habent penuriam adducit: mu-
lier que quibusdam verbis: & re-
medijs asserit velle egrotum bre
uissimo tempore liberare: egro-
tus vero qui est pure conscientie
dicit caue: quia nolo curari per
remedia superstitiosa: & ab eccle-
sia reprobata: quia magis expe-
dit: vt patiatur corpus quam ani
ma vt supra proxime diximus: et
illa respondet quod nullatenus
dubitandum est de hoc quia ipsa
cum sanctissimis precibus & ora-
tionibus: ac remedijs ecclesiasticis
vult ipsum liberare & incipit face
re ligaturā & dicere egroto: quod
dicat cum deuotione salutationē
angelicam aut orationem domi
nicam. s. Aue mariam vel Pater
nostrum: et ipsa quoque magistra
aliquas preces alta voce promul
gat deinde duo vel tria verba di
cit submissa voce que nullum sa-
piunt diuini cultus odorem: et li-
cet per illa verba expresse non cō
stet quod fiat demonis inuocatio
tamen non possunt cōgrue ada-
ptari ad sensum precedentiū ver
borum quippe: quia quo ad illa lō
ge extranea sunt: queritur an dicta
remedia sint reproba & supstitio-
sa: & quilibet diceret quod nō ex
quo nō cōstat aliqd expsse de ma
lo: sed de bono patet expsse. ¶ So
lut. tu dices sz qd scribit. S. Tho. i
sum. q. xcvi. art. ij. in tit. de super-
stitio. & d. Jo. lec. in sum. conf. eo.
titu. de sortil. c. xi. quod in istis re
medijs plura sunt consideranda.
Et primo considerādum est vtrū
remedia illa naturaliter tales ef-
fectus sanitatis causare possint
quod facile iudicabitur consilio
medicorum quod si tales effectus na
turaliter concipere possunt non
erūt iudicāda supstitiosa: sz vera
& naturalia ex quo medicine pro
fessio approbat illa: si vero tales
effectus naturaliter parere nō pos
sunt: sūt omnino illicita & dānata qr
necesse est qd ptineāt ad qdā ta
cita pacta cū demonibus inita. vt
not. S. Aug. in li. xxi. de ciui. dei &
habetur i. d. c. nec mirū. §. ad hec
oia. xxvi. q. v. Hoc enim specialr
apparet & cognoscit secūdū ipsos
quotiescūque adhibētur aliqui ca-
ractheres seu nomia ignota aut
alie quecūque obseruationes q ma
nifestū est qp naturaliter efficaciā
sanitatis & expulsionis egritudi-
nis illius habere non possunt ta
lia semp iudicāda sūt supstitiosa
& illicita: & ista sit regula firma p
quā facile iudicari poterit an re
media ipsa sint honesta vel illi-
cita & superstitiosa: & hec nota qr
sunt valde vtilia in foro consciē-
tie & multum conferunt sacerdo-
tibus his maxime qui laicorum ofes-
sionibus incumbūt que eñ dicta
sunt de verbis eadē dicēda sunt de
breuibus & cedulis: qs sepius fa-
ciunt isti incantatores vt suspēse
deferantur ad collum siue in sinu
ipsius egroti vbi si vltra nomina
dei alias orones & pces reperiū-
tur aliq caractheres aut nomina

ignota vel male sonantia ad precedentia iudicāda sunt omnino superstitiosa: q2 sicut dicit. s. Chri. sostomus multi confingunt aliqua nomina hebraica dei ꝛ angelorū ꝛ alligant que non intelligētibus metuenda esse videntur: cauendū est etiam ne aliquid falsitatis cōtineant: quia impossibile est qd effect⁹ dictoꝝ operū possit expectari a deo qui nō est auctor neq3 testis falsitatis. s3 pure veritatis. vt habetur Jo. i. primo: plenum gratie ꝛ veritatis: illa et breuia reprobata sunt i qb⁹ apparēt nomia quedā ignota ineffabilia ꝛ inusitata: vel sub hac cōditione traduntur quod quicunq3 portauerit breuia huiusmodi apud se nullos timeat hostium incursus: aut insult⁹: vel qd sibi aliqd boni cōtinget inueniet vel cōsequetur aut aliqd aliud simile: oīa ista sūt ab ecclesia reprobata merito dānabilia: ꝛ pūnieda: vid. d. Jo. lec. in sum. confes. xiii. c.

¶Summarium.

1 Sortilegi et strigimage siue lamie an vere et corporaliter deferantur a diabolo quonis voluerint.
2 Diabolus potest somnia ꝛ imaginationes in humanis mentibus imprimere.
3 Febris est morbus naturaliter in humano corpore causatus.
4 Strige ꝛ malefice sunt extra protectionem ecclesie.
5 Diabol⁹ summopere nititur christianos a vero cultu auertere.
6 Angelus quid proprie dicatur.
7 Corpora a demonibus assumpta an sint vera vel fantastica.
8 Corpora a demonibus assumpta ex qua materia sint.
9 Corpora a demonibus assumpta an virtutem habeant generatiuam.
10 Sperma hominis oritur ex purissima substantia cibi iam digesti.
11 Sperma nō generatur in corporibus a demonibus assumptis.
12 Demon potest assumpto corpore coire et generare.
Filius ex demonis coitu generatus cuius filius dici debeat.
13 Demones multa agere ex commun natura possunt: sed a diuina maiestate impediuntur.
14 Demones non faciūt miracula, sed bene angeli boni ꝛ homines.
15 Miraculum est testimonium diuine virtutis.
16 Demonis virtus vehemens est ꝛ acuta.
17 Demones possunt in homines dupliciter operari.
18 Demones possunt deo permittēte in corporali specie homines3 de loco ad locum deferre.
19 Diabolus an naturaliter Christum super pinnanculum templi detulerit.
20 Spiritus siue angelicus siue humanus multe est potentie.
21 Rei sue quilibet dicitur moderator et arbiter.
22 Magi pharaonis an arte sua virgas veraciter verterint in serpētes veros non illusorios.
23 Animal brutum an arte diabolica ꝛ magica loquantur.
24 Asina balaā qua virtute ipsum fuerit bis allocuta.
25 Simulachrum fortune quotidie3 Rome habitum locutum fuisse Valer. max. refert.
26 Sortilegium primo profitentes quam obseruent solennitatem.

27 Sortilegium profitentes sub qua forma diabolum adorent.
28 Ratio legis principaliter est attē denda.
29 Strige & apostate differunt.
30 Apostatarum species sunt due.
31 Apostata quo casu sit deterioris conditionis heretico.

r Eptimo quero an isti sortilegi et strigimage siue lamie vere & corporaliter deferantur a demōne maxime quādo accedunt ad ludos & congregationes nocturnas de quibus aliqua tetigi supra eodē.q.iij.in principio. vel solum in spiritu patiantur diabolicas illusiōes. Respōd. questio ista est multum ardua et famosa: doctores vtriusq; facultatis pro maiori parte tenent quod non deferuntur in corpore: sʒ duntaxat deluduntur in spiritu per textum in capitulo episcopi. vigesimasexta. q.v. ex quo textu videtur firmiter probari ista opinio. Theologi vero tenent contrariū quod demon potest deferre corporaliter hominem viuentem de loco ad locum vero motu locali: & per consequens qđ defert istas lamias siue strigas corporaliter: vt supra: quam opinionem rationibus auctoritatibus & exemplis preclare demonstrant: ego vero vtranq; referam demum superaddam opinionē meam. Fundamētum vt dixi prioris opinionis est textus in dicto.c.episcopi. vbi dicitur quod quedā scelerate mulieres retro post Sathanam conuerse demonū illusionibus & fantasmatibus tam grauiter seducte sunt quod credunt se & profitentur cum Diana dea paganorum nocturnis horis vel cum herodiade vel cum innumera multitudine mulierum equitare super quasdā bestias & multarum terrarum spacia intempeste noctis silentio pertransire eiusq; iussionibus obedire velut domine & certis noctib9 ad eius seruitiuʒ euocari. & in fine dicitur quod Demon quam primum mentem cuiuscunq; mulieris ceperit & illam per infidelitatem subiugauerit ilico transformat se in diuersas species personarum & mentem quam captiuatam tenet in somnijs deludens p queq; deuia deducit: & cum solus spiritus hec patitur infidelis hec non in spiritu siue anima: sed in corpore euenire opinantur. deinde subiungitur ratio. Quis enim in somnijs & nocturnis visionib9 non extra seipsum deducitur: et multa videt dormiendo que nunq̄ vigilando viderat? quis vero tam stultus & hebes sit qui hec omnia que in solo spiritu fiūt etiā in corpore accidere arbitretur? Hec sunt que in effectu dicuntur in.d.c.episcopi. per quem tex. dicunt manifeste probari quod iste mulieres strige siue strigimage & strigones: vt vulgariter loquar et ceteri qui sunt malefice professionis non in corpore: sed in spiritu duntaxat deferuntur: hoc est omnia in somnijs deluduntur a demone et omnia que ipsi vel ipse asserunt corporaliter vidisse tetigisse: fecisse et presentialiter interfuisse omnes sunt illusiones demonum perstrigiose et figure apparentes oculis intellectus et mentis iam captiuate ipsorum virorum siue mulierū: quas figuras & ap-

partita signa ac operatiões illas diabolus tam subtiliter et diligenter accõmodat quod vnusquisque qui illa videt in somnijs oculo mentis vere et corporaliter vidisse nõ dubitet immo teneat et firmiter credat tempore somniationis: et tamen vere corpus non mutatur de loco. ¶ Preterea dicũt ipsi si esset verũ quod Demon deferret hominez corporaliter de loco ad locũ tam velocimotu ad remotissimas partes sequerentur plura inconuenientia et maxime hoc quia posset ad libitum suum trahere quoscunque etiam inuitos et illos deferre ad extranea et deserta loca et compellere illos ad peccãdum aut male tractaret eosdem: vel etiam quoscunque cupidos perficere longum iter breuissimo tempore posset illos apprehendere per aerez corporaliter ictu oculi et deferre vsque ad locum ipsum ad quem peruenire desiderant et sepius hoc faceret quoniam ex his multi reperiuntur qui vellent euolare si possent. hi maxime qui magnorũ principum secreta et ardua negocia tractãt: immo posset etiam trahere hominem ad infernum: et sequeretur diuine legis destructio quia data possibilitate in vno quo ad materiam corporalis delationis sequitur in omnibus alijs q̃ sunt eiusdez ponderis et qualitatis: vt dicit Sanctus Tho. in trac. q. prime partis. q. v. in titu. de mira. et q. xvi. art. ix. et x. titulo de demõ. quam potestatẽ licet Sathanas habebat tempore legis antique ante Christi incarnationem et passionem: tamen per mysteriuz mirabilis passionis illa potentia quam hẽbat Sathanas illius du plicis manus attrahentis et compellentis partim fuit totaliter abscissa et remota: partim vero debilitata siue inguslata: vt alias dixi mus. supra. q. precedenti adeo q̃ hodie non potest ista miracula facere nec homines deferre aut cõpellere ad malum secundũ quod concludit sanctus Bonauent. in iiij. sentent. disti in. xix. q. iij. nume. 22. 23. Item sequeretur aliud: quod quotiescunque isti Sortilegi et malefici vellent aliquẽ incarceratum crimine capitali a furca vel vltimo supplicio liberare possent vtique ad ipsorũ libitũ hoc facere si demones possent aliquem corporaliter deferre: quia isti magi mandarent demoni: vt dictum incarceratum apprehenderet: et extra carceres incolumen deferret; quod esset valde mirabile si esset verum: quia isti essent domini dominantium. quinimmo ipsimet dum capiuntur pro ipsis criminibus sortilegiorum: si possent a Demone corporaliter deferri semper facerent se deferre extra carceres: et euitarẽt penas corporales: adeo q̃ rarissimi aut nulli ipsorum perirẽt: et tñ videmus contrariũ quod ipsi malefici tota die capiunt cruciantur mille tormẽtis suspenditur laqueo: concremant igne: et multis alijs supplicijs afficiunt absque aliquo impedimento vnde sequitur quod ipsorũ corpora non sunt in Demonis potestate: sed anime solũ. ¶ Nec est mirandũ si ea que iste striginage et alij similes ea que vident oculo mentis in apparentia siue in imaginatiua intellectus dormiẽdo asserunt vere et naturaliter vidisse et corporaliter interfuisse: quia sepe vide-

mus quod somniātes adeo veri similia putāt ea que prius viderāt esse i somniis vt p veris qñq3 illa pmulgare nō dubitent adeo
2 firmiter insistūt in illa opinione.† Si enī vapores ⁊ fumositates cibor ex stomacho isurgētes ad cerebrū h̄ĩ̄s effect⁹ ⁊ somnia cāre pñt vt medici testantur quanto magis Demon pōt apparentias ipsas humano intellectui rep̄sentare ⁊ demonstrare mille rez species que nulle sunt hoc enim nega
3 gat nemo.¶ †Preterea si febris que est morbus naturalis ⁊ ex indispositione elementoꝝ corporeorū vt plurimū cātur ⁊ est calor mutat⁹ in ignem vt inquit Gale. in pri pte amphoris.f.vj.c.qui aggrediēs qñq3 partes illas cerebri intellectiuas siue imaginatiuas adeo illas vehemēter apprehendat ⁊ p̄occupat quod inducit frenesim ita quod egrotus vigilando ⁊ loquendo in meridie efficit freneticus ⁊ ex sano intellectus efficitur insanus demens furiosus:⁊ dū plures adsunt non vere ret fatua quedā ⁊ extranea loqui ⁊ affirmare pro veris itē videre multa que nulla sunt in veritate si enim accidētia hmōi inanimata permutant hōis intellectum ita tenaciter ⁊ verisimiliter quāto magis Diabol⁹ qui est substātia sp̄ualis ⁊ creatura dei aiata sensibilis ⁊ ingeniosa potest istas imaginationes ⁊ apparentias demonstrare humano intellectui quia cū sit incorporeus pōt ptes illas imaginatiuas humani intellect⁹ p̄occupare ⁊ demōstrare per apparētiā aliqua esse que in veritate nulla sunt naturaliter ⁊ adeo verisimiliter quod'q3 patet etiam medio iureiurando affirmare vera esse ⁊ interuenisse que nulla sunt vera neq3 naturalia:vt d.c.episcopi.¶ Sit ergo conclusio istius opinionis quod iste mulieres strige nuncupate aut viri eiusdem professionis non deferūtur a demone in corpore aliquo pacto sed duntaxat deludūtur in spiritu.Que opi. exemplo etiam comprobatur.¶ Quidam maritus ex oppido quodam agri Sabinen. habens vxorem maleficam siue stringam:vt vulgariter dicūt: de quo tamen crimine maritus non habebat certam notitia:sed suspicabatur satis de ipsa interrogata:quandoq3 ab ipso nunquid esset verū q̄d ipsa eēt talis pfessionis ⁊ secte:semp mulier ipsa audacter negauit:deinde paulatim crescente fama ꝯ ipsam de isto crimine quam maritus ex plurium viroꝝ fidedignoꝝ testimonio et relatione perceperat quod dicta vxor multum stricte conuersabat cū quibusdam aliis mulierib⁹:q̄ erant strige ⁊ malefice publice et quod interueniebat cum eis ad multa turpia maleficia:⁊ ad congregationes etiā nocturnas:vnde maritus decreuit velle animū suū declarare ⁊ ipsam in flagrāti apprehendere ⁊ cepit inuigilare pluribus noctibus magna cū diligētia ⁊ attentione:⁊ ita stetit vigil per duodeciꝫ noctes vel circa:vt videret si ipsa de nocte ibat ad ludū demonū vel ad faciēdū aliquod maleficiū ⁊ singulis noctibus obseruabat inquirendo lectū postq̄ vxor venerat dormitū si reperiebat ipsam penes se:aut locū vacuum ⁊ semper illā adinuenit ⁊ manib⁹ palpauit q̄ apud

ipm iacebat. Deinde mulier ipsa paucos dies vna cum qbusdam alijs mulieribus strigis et maleficis capta et incarcerata fuit: que vna cum alijs examinata demu confessa est venisse ad ludu3 vna cu alijs mulieribus incarceratis eius socijs tali die vndecima mes sis etc. et tali nocte hora tali etc. ide 4 econuerso fatebant alie. Marit9 vero volens vxorem defendere asserebat sub grauissimo iuramento quod illa nocte de qua diceba tur et illa hora maxime vxor sua erat in lecto apud ipm iacens et qd illa studiose tetigit non semel tantu: sed iterum et pluries: et allocutus fuit cum ea: ergo sequit quod corpus non patitur neqz mouet a demone: sed solus spiritus hec patit per dictas illusiões. ¶ Contrariam tn opinionem qz plures ex excellentissimi viri tenuerut qd imo vere et naturaliter deferantur in corpore: et hanc opi. omnes fere Theologi sequuntur. S. Bonauen. in iiij. sent. dist. xx. q. iij. S. Augu. in lib. x. et xxi. de ciuit. dei. S. Thom. in sum. secunda secunde. q. xcv. arti. v. in titu. de superst. et idem Thom. in trac. qq. prime partis. q. viij. in. tit. de mira. et q. xvi. ar. v. et vi. in tit. de demo. et quida Modernus. Theol. magr Siluest. prier. in quodam tractatu que nuper edidit de strigi. demon. miran. lib. i. c. penul. et li. ij. c. i. vbi tenet expresse qd possunt corporaliter deferri atqz deferuntur a demone ea maxime ratione qz demon natura sua et fm eius vires et potentiam naturalem potest mouere et portare corpus longe etiam magis ponderosum qz corpus hominis de loco ad locu motu locali deo tame permittente et no aliter: et satis isto casu deus videtur pmittere quado demoni no resistit i istis opibus quod no resistat: sed permittat pz qz et viri et mulieres qui fecerunt hac professionem saltim expressa3 vt faciut côiter oes iste strige et malefice que oes sunt extra gremiu3 ecclesie et a côione fideliu penit9 aliene de quibus deus et ecclesia nullam penitus cura3 gerit et habentur siue reputantur pro creaturis diaboli: vt not. xxvi. qo. ij. qui sine saluatore. et q. v. d. c. episcopi. in prin. et pluribus alijs rationibus et auctoritatibus de qb9 latius p eos in locis pdictis: concludentes in effectu demone deferre posse hominem de loco ad locum motu locali vere et corporaliter. et respondent ad dictu. c. episcopi quorz responsio hoc pclu dit in effectu quod ille tex. loquitur de alia secta mulierum lôge diuersa ab ista. ¶ Ego aute olim adherebam priori opinioni per tex. in. d. c. epi. nihilominus postea ex longa rerz experientia et tantarum hmôi multitudine pp multas: ac varias earz opatiões et exêpla quaru3 aliqua vidi: aliqua vo a fide dignis accepi sum modo istius sententie opinionis quod deferant in corpore. ¶ Pro cui9 declaratione preponam. ¶ Primo aliqua euidentialia. ¶ Secundo fundamenta qda3 declaratiua. ¶ Tertio nonnulla exempla subijciam pro corroboratiõe. ¶ Quarto respondebo ad ea que dicuntur supra pro priori opinione et maxime ad. d. c. episcopi. ¶ Quinto et vltimo deducam incõueniêtia qda que sequerent tenêdo priorê opi

5 nionem. ¶ †Primo igitur ꝑ eui
dētia ꝓsuppono vnū quod est tri
tū apud omnes Theologos ⁊ ca
nonistas quod Diabolus inter
alia desideria q̄ ipse h̄z hoc vnū
tenet quod summopere d̄siderat
ab homine adorari: ⁊ sicut deus
maxima cum veneratione cultū
habere ⁊ in hoc vehemēter sata-
git vt christianos a vero diuino
cultu auertat ⁊ illos obedientes
atq̧ deuotos sue ptāti subijciat:
vt ab eis cultum ipsum recipiat:
ita dicit. S. Aug. lib. x. de ciui. dei
relatus per sacros canones. in. c.
nec mirū. §. magi. ⁊ sequē. xxvj. q.
v. ⁊. S. Bonauen. in. iij. sent. dist.
xix. q. iij. S. Thom. in sum. secūda
secunde. q. xcv. ar. v. in titu. de su-
persti. in quo quidē cultu eūdem
fere ritū ⁊ ordinem tenet quē in
vero cultu diuino obseruat eccle
sia ⁊ nō solū circa res ⁊ mysteria
verūetiam quo ad personas sicut
enī ecclia ⁊ christiana religio ad
mittit plures viros diuerse con-
gregatiōis habit⁹ ⁊ nominis si-
cut est ꝯgregatio ⁊ religio sancti
Benedicti que est monachorū:
item sancti Augustini Dominici
atq̧ Francisci ⁊ aliorū qui licet
sint diuersi nominis ⁊ habitus
⁊ circa modū viuendi diuersas
regulas obseruent: tñ quo ad di-
uinū officiū. s. horas ordinatas ⁊
missarū celebrationem ⁊ alia pia
opera omnes tendunt ad eundē
effectum. s. laudandi deum ⁊ orā
di ꝓ anime sue salute ⁊ proximi:
eodem modo Sathanas sub sua
diabolica religione recipit plu-
res professos diuerse professiōis
habitus ⁊ nominis qui habent
diuersos rit⁹ ⁊ mores: tñ in effe-
ctu oēs tēdūt ad idē. s. ad laudan

dum et venerandum diabolum
infernalem ⁊ illi bonā fidelitatē
⁊ homagiū continuandū. ⁊ hoc
est qd̄ dicit text. in. c. excōmunica
mus. in ꝓnci. Et primum ⁊ secun
dū de heret. facies quidem ha-
bentes diuersas caudas autem
adinuicem colligatas: quia de ve
ritate omnes conueniunt in id-
ipsam: de quibus quidem diuer-
sis nominibus: ac diuersorū ordi-
nū professorib⁹ sub eadē religiōe
constitutis diximus supra latius
6 eodem titulo. q. ij. ¶ †Secundo
euidentaliter presuppono quod
Angeli: tam boni: cum mali secū-
dum Philosophum ⁊ communi
ter Theologos sunt substātie que
dam spirituales intellectiue mo
biles arbitrio et incorporee que
nō depēdēt a corpore nec quo ad
sui principium nec quo ad finem
⁊ non habēt corpora naturaliter
sibi vnita. ita dicit. S. Tho. i trac.
qq. disput. in prima parte titu. de
mira. q. vj. ⁊ lꝫ nō habeant corpo
ra naturaliter sibi vnita possunt
tñ quādocunq̧ volunt assumere
diuersas corporeas formas ⁊ cū
illis diuersimode hominibus ap-
parere ⁊ multas naturales ope-
rationes in assumptis corporib⁹
hmōi efficere: vt idem Thom. te-
statur eo. ti. q. xij. ⁊. S. Aug. in. iij.
de trinit. ⁊ idem Aug. xij. c. super
genesi. ¶ Sed dubitatur an cor-
pora hmōi sic assumpta sint vera
⁊ naturalia corpora vel fantasti-
ca ⁊ apparētia: Sol. dic ꝙ nō sunt
vera ⁊ naturalia ex carne ossib⁹
⁊ neruis formata: sꝫ sunt q̄si natu
ralia ⁊ similitudinaria: ⁊ licet ha-
beāt i se aliquas opatiōes natu-
rales sicut est mot⁹ localis: locu-
tio: delatio: comestio potus: q̄uis

ista duo vltima sint naturalia q̄
ad principam tantum non quo
ad finem: quia cibi et pot⁹ assum-
ptio fit naturalis in eis: sicut in
homine digestio vero nulla fit: q2
substantia cibi et potus non con-
uertitur in nutrimentū talis as-
sumpti corporis: et licet plures ha
beant ex ipsis operationibus na-
turalibus non tn̄ omnes habent
sicut est crescere pinguescere nu-
triri: macrari dormire audire ge-
nerare et similia: ista nō habēt nec
alia que mutant formam dicti as-
sumpti corporis sicut esset etiam
egrotari pallescere et similia q̄ q̄-
dem corpora nō dicūtur esse per
petuo et naturaliter vnita dicte
substātie spirituali sicut est vnio
anime ad corpus humanum: sed
est q̄lisqualis vnio et adherentia
quedam sicut mortis ad mobile
8 vel figurati ad figurā. ¶ †Dein-
de videndū est ex qua materia cor
pora ipsa dicuntur esse composi-
ta seu fabricata an ex aliqua mate
ria elementari simplici vel cōpo-
sita aut ex alia substātia separata.
Dic quod ex quolibet elemēto cō-
fici possunt nihilominus magis
cōiter fiunt aere quem ipsi ange-
li possunt facilius inspirasse et in-
grossare et corpus ipsū formare:
deinde in corūresolutiōe dū a spi
ritu separant similiter fit facilior
resolutio: quia resoluuntur in fu-
mum et vapores: vt idem Tho. cō
9 probat eo. titu. q. vii. in fin. ¶ †Et
quod dixi corpora hmōi non ha-
bere virtutem generatiuā est ve-
rum in angelo bono vtroq̄ mo-
do ex quo nullā habet operatio-
nē generandi: nec quo ad poten-
tiā neq̄ quo ad actū quia hoc nō
cōuenit nature angelice que coi-

tum ipsum et omne alind peccatū
penitus abhorret cuius est quo-
dāmō do icapax. ¶ Demones ve
ro bene possunt in assumptis cor
porib⁹ generare quippe: q2 in coi
tu carnali sicut i aliis pctis sum-
mope delectanē: si qua tn̄ gñatio
ex illorū coitu succederet illa non
peuenit ex semine illius assumpti
corpis qō nullū hz in se: q2 ex quo
nō habet virtutē digestiuā nō ha
bet etiā virtutē generatiuā q2 ca-
10 ret sanguine † nā sp̄ma orit ex pu
rissima substātia cibi iā bene di-
gesti. vt inqt Auic. fen. xx. in trac.
pmo. c. iii. vbi dicit qō sperma est
superfluitas digestionis quarte q̄
fiut cū cibus dispartitur in mem-
bris resudando a venis: tertia di-
gestiōe iā cōpleta et est de summa
humiditatis prima coagulatio-
ni ex qua nutriuntur mēbra dura
11 et vena arterie. †Iste eīm operatio
nes naturales nō cōueniunt cor-
poribus assumptis per demonē.
q2 non sunt naturalia ideo nō fa-
ciunt sperma: nec possunt per se
ipsa virtute propria gñare. Dia-
bolus igitur in coitu ipso gene-
rat ex spermate alieno alicuius
viri in somniis polluti aut etiam
in vigilia quotiescūq̄ demon in
forma succubi se transformat: id
est in forma mulieris et hz coitum
cū viro: tunc recipit formā viri: et
quāto citius velocissime accedit
ad mulierem in forma incubi. s. viri
et assumens coitū cū ea intromit-
tit dictū sperma in natura et ma-
trice mulieris. et inde sequit pre-
gnātia mulieris infantis: et gene-
ratio ac si mulier cū naturali vi-
12 ro coitū habuisset. † tn̄ infans ipse
si oriat nō dicet esse filius demo-
nis: sed illius cuius erat sperma.

ita firmant cōiter Theologi. S.
Aug.in.iij.de trinita.⁊.xxi. de ci-
ui.dei.⁊.S.Tho.in dicto tra.qq.
in prima parte tit.de mira.q.viij.
ver.ad primū. ¶ Conclusiue igit
dico:in hoc scdo euidētiali ꝙ An
gelus tam bonus cum malus in
assumpto corpore regulariter re-
tinet ⁊ operat oēs illas operatio-
nes naturales per quas non alte
rat forma assumpti corporis: sed
remanet in esse suo ⁊ in eadē pro-
portione figure ⁊ forme: oēs vero
operatiōes per quas alterat for-
ma sine figura corporis predicti
de quib9 supra diximus sunt illis
ꝓhibite rōne predicta. ita firmāt
ipsi Theologi in locis predictis:
sed deferre corpus aut aliud pō-
dus de loco ad locū: motu locali
nō immutat formā dicti assumpti
corporis ergo sunt capaces istius
13 operationis. ¶ Tertio ꝑsuppo-
no qđ angeli mali.i. Demones
multa facere possent ꝺm eoꝝ na-
turalē virtutē ⁊ potestatē que tñ
facere non possunt, diuina proui
dentia ipsos reprimēte eoꝝ ope-
ribus resistente: ⁊ sic maiora pos-
sunt in habitu ⁊ potentia quaꝫ in
actu. ita idē Tho.in trac.qq.q.v.
tit.de mira.⁊ Aug.in.iij.de trini.
vbi dicit quod angeli mali quedā
facere possunt eoꝝ virtute ⁊ po-
tentia naturali si permitterentur
a deo que ideo facere nō possunt:
quia non pmittuntur: impediun-
tur itaqꝫ qñqꝫ ab illis agēdis ad
que eoꝝ naturalis virtus se extē-
dere pōt idē etiam cōprobat. S.
Bonauent.in.ij.sentē.lib.ij.disti.
vij. vbi late disputat de virtute ⁊
potentia demonū quā habent re-
spectu creaturarum quid possint
qualiter ⁊ quantū possunt ⁊ quā-
tū eis pmittitur a deo vbi enume
rat plures opationes naturales
quas demon facere potest tam in
assumpto corpore quam sine eo.
14 ¶ Quarto ⁊ vltimo presuppo-
no, quod licet angeli boni ⁊ homi
nes quandoqꝫ per fidē ⁊ diuinam
gratiam operētur miracula ⁊ fa-
ciant aliqua que sunt vltra eoꝝ
naturalem virtutē ⁊ ptātem: vt di-
cit: S. Aug.in.iij.de trini. Demo-
nes tñ miracula aliqua operari
non possunt: vt sint vera miracu-
la: qm̄ miracula ipsa fiūt per gra-
tiā ⁊ donū dei; q est diuina virt9
in effectu que miracula facit me-
diante persona ⁊ instrumēto an-
gelico siue humano sicut gratia
prophetandi tradita fuit sanctis
ꝓphetis simplicib9 ⁊ ignaris. vt
refert. S. Grego.in.ij. dialogo: et
idem Grego.in prima Omel.sup
15 Ezechi. ¶ Miraculū enim sine
operario miraculosa est quoddā
diuinum testimonium indicatiuū
diuine virtutis ⁊ veritatis: vt di-
cit. S. Tho.in.d.trac. prima par-
te.q.v.de mira.ver.respondeo qđ
si demonibus quorum est tota vo
luntas ad malū potestas hec da-
retur a deo faciēdi miracula, de9
ipse falsitatis eoꝝ testis existeret
quod diuine bonitati penitus in-
congruit. Concludendum est igi-
tur quod Demones nō faciūt ni-
si ea ad que eoꝝ naturalis virtus
se extendit ⁊ diuina voluntas nō
refragat sꝫ permittit: vt idē Tho.
6 hec eadē testatur ibi. ¶ Virtus
eñ Demonis est adeo vehemēs
⁊ acuta qđ multa opera que ipse
facit eius virtute ⁊ industria: ⁊ ex
rebus naturalibus adeo bene cō
ponit ⁊ velociter exequitur, quod
homines qui illa vidēt dicūt esse

miracula licet in veritate nō sint.
17 ¶ Possunt ergo † Demones mi-
rabiliter in nobis. dupliciter ope
rari vno modo per verā corporis
transmutationē q̄n fit vera muta-
tio corpis. ¶ Alio modo ꝑ quādā
illusionē sensuū ex aliqua inmu-
tatione imaginatiōis: neutra tñ
operatio est miraculosa sꝫ ꝑ modū
artis ꝛ nature composita. vt ibi
18 vide in. d. q. v. ¶ † Quib⁹ sic pre-
suppositis dico quod Demones
deo permittente possunt in assum-
pta corporali forma hominē de
ferre vere et naturaliter de loco
ad locū motu locali. ꝛ per conse-
quens illas strigimagas: ꝛ sortile-
gos professos deferunt ad natuꝫ
in naturali forma ad quecūq̄ lo-
ca: qđ dictum probatur primo ra-
tione per ea que not. S. Tho. in
trac. qq. in prima parte. q. xvj. ar.
x. vbi dicit. Quod in actionibus
virtutū actiuarū considerandus
est orde rerū qui non solū attēdit
secundum naturas ipsarum re-
rum: sed etiam secundum earum
mot⁹. Habent enim ꝛ ipsi motus
quendam ordinem adinuicem q̄
dupliciter consideratur vno mo-
do secundum propriam rationē ꝛ
ꝛ secunduꝫ hoc motus localis ad
alios mot⁹ duplicem habet cō-
parationem. Prima est quia ipse
motus est primus motuū secun-
do quia per motum localem mi-
nima variatio fit circa mobile nā
cuꝫ per alios motus varietur ali
quid quod est intrinsecum rei pu
ta qualitas quantitas accidens
aut forma substantialis per motū
istū localem variatur solū corpus
secundū aliquid extrinsecum qđ
est ipse locus per cuius mutatio-
nem non mutatur nec alteratur
res in substātia vel in accidētia aut
alia qualibet eius qualitate in-
trinseca: ꝛ quantuꝫ ad hec secun-
dum predicta cōpetit quod cor-
pora moueant a substantijs spiri-
tualib⁹ motus locali facili⁹ ꝛ im-
mediatius q̄ alijs motibus. Alio
modo considerat ordo motuū se-
cundū ordinē mobiliū: sicut enꝫ
motus celi est prior motu corpo-
ris elementaris: ita motus corpo
rum celestium est prior motu cor-
poꝝ inferioꝝ respectu ordinis: et
ꝑ in hoc cōpetit superioribus sub
stantijs spūalibus mouere supe-
riora corpora celestia: ita etiaꝫ in-
feriores substantie spirituales q̄
sunt Demones respectu peccati
ꝛ priuationis gratie conuenit qđ
mouere possint: ꝛ moueāt corpo-
ra inferiora siue humana sint si-
ue alia: quia data possibilitate in
vno per ꝯñs datur in oibus alijs: et
his maxime que sunt eiusdē pon-
deris vel magnitudinis: vt dicit
idem Thom. in. d. tit. de demon.
q. xvj. art. x. in fine ꝛ habetur per
S. Augu. in. iij. de trini: vbi dicit
qđ demones colligunt quedam
semina ex quibus formant spe-
cies quasdam siue aīalia viuen-
tia que fieri non pñt absq̄ corpo-
re mobili: ergo mouere pñt corpo
ra inferiora de loco ad locuꝫ mo
19 tu locali. ¶ † Secundo ꝓbat hec
opinio auctoritate sacri Euāgelij
Math. iiij. c. vbi Diabolus in as-
sumpta humana forma tentando
Jesum in deserto adduxit illū in
sanctā ciuitatē ꝛ statuit ipsum su-
pra pinnaculū tēpli quod est loc⁹
quidā excelsus ꝛ eleuatus: super
quo doctores antique legis ꝑdi-
cabāt ꝛ doctrinā legis ꝑdicte pu-
blice populosq̄ docebāt vt dicit

S. Tho. in glo. sup. d. c. iiij. in §si. diabol9 aut̃ zc. vbi dicit nota q̃d cũ oĩa opera illius tẽtationis corporeis sensibus completa fuerũt qz diabolus tunc apparuit Christo in forma humana: z licet due sint opi. Theologorũ sup illo puncto qualiter x̃ps statutus fuerit sup illo pinaculo an p declarationẽ demonis vel q̃d ipsemet pedib9 pprijs ascẽderit mediãtibus diabolicis persuasionibus: veriorth opinio est illa quod fuerit portatus a demone. s. eleuat9 de terra z vnico ictu sine momento fuerit positus in l. co predicto: z hec intelligentia magis cõuenit litere euãgelij dũ dicit statuit q̃d idẽ est sicut posuit siue cõstituit. si eñ pedib9 pprijs x̃ps ascẽdisset ad demonis p̃suasiões tex. dixisset ad duxit sicut dixerat supra q̃n illuz adduxit in sanctã ciuitatez. vide S. Tho. in. d. glo. z Alber. ma. super. d. c. iiij. z. S. Bonauen. in. iij. sen. lib. ij. dist. vij. per totuz. quod manifestius demonstratur quod x̃ps delatus fuit a demone ex eo q̃ oẽs theologi firmiter ibi ꝯcludunt quod x̃ps dum statueretur super dicto pinnaculo reddidit se inuisibilem circũstantibus qui ibi aderant ne insurgerẽt clamores i populo putãtes miraculose x̃pm ascendisse locũ: qui si pprijs pedib9 naturaliter ascẽdisset nõ erat opus quod se inuisibilẽ redderet ex quo nil mirandum fecisset. fatendũ est igitur quod diabolus ipsum assumpsit de terra z ea preim vnico ictu statuit illũ sup dicto pinnaculo. Cũz itaqz demon portauerit x̃pm in vero corpore qui erat deus z homo: z verũ corpus humanũ habebat: ipsumqz mouit de loco ad locum etiã sursum q̃d difficilius est motu locali deo pmittẽte nulla ratio diuersitatis redditur quare nõ possit etiam deo permittente portare hoĩes istos ipsosqz mouere motu locali ad nutũ de loco ad locũ eo maxime accedẽte hoĩs volũtate secundum ea que diximus supra

20 in. iij. euidẽtiali. ¶ † Tertio pbat sic. si human9 spũs q̃ est anima: que est inclusa in isto carcere terreno corporis hũani hz viresmo uẽdi corp9 ipm de loco ad locũ: ascendendi: descendendi: currendi: saltãdi: sistendi: z aliud quoqz corpus supra suum portandi ad omnẽ eius libituz que est minus potens natura angelica: vt dicit S. Aug. in. iij. de trini. z. S. Tho. d. q. xvj. art. x. quanto magis Demon: qui est substantia spũalis libera z soluta nulloqz p̃mit põdere carnis q̃s neget quod similes operatiões naturales z lõge maiores in assumpta corporali forma diuina potẽtia nõ reprimẽte opari nõ possit: certe nemo: z q̃d ipse demõ sit lõge maioris roboris q̃3 homo imo plurib9 hominibus simul habetur per. S. Aug. in lib x. de ciui dei relatum. xxvj. q. v. nec mirum. §. super hoc. non est igitur mirãdum si demõ corpus humanuz p ethera portare possit z quam velocissime dũmodo diuina voluntas sibi nõ repugnet. ad que faciunt ea q̃ dixim9

21 s. in. iij. euidẽtiali z que dicemus infra in seq. mẽbro. ¶ † Quarto dico quod vnusquisqz eoz q̃ sua sunt est bon9 moderator: z arbiter. l. in re mandata. C. manda. et de reb9 pprijs quisqz põt ad libitũ suũ dispõere imo ab ipso dño

inferri nõ põt absq; eiꝰ libitu ꝗ vo
lũtatis.l.id quod nostrũ est.ff.de
reg.iu.l.fi.ff.de pac.ꝛ per.Bar.in
l.iuris gentiũ.ff.eo.tit. Iste enim
strigimage magi ꝛ sortilegi per il
laꝫ professionẽ effecti sunt demo
nis creature eo qꝺ spõte sua sub
illiꝰ imperio ꝛ ptãte se subiecerũt
vt latius supra diximꝰ in.ij.ꝛ.iij.
q.ergo sequitur quod demon de
ipsis siue i anima siue in corpore
ad eius libitũ quicqd vult dispo
nere põt deo pmittẽte qui in hec
demoni nullũ prestat impedimẽ
tum:sed relaxat sibi arbitrium ꝛ
libertatẽ viriũ suarũ:i istos dico
professos nõ autem in alios scꝫ
quod dicit.S.Aug.in li.x. de ci
ui.dei.ꝛ in.iij.de trini.ꝛ.S.Tho.
d.q.xvi.ar.ix.ꝛ.x.ꝛ habetur in.d.
c.epi.ibi mẽtem quam diabolus
captiuatã tenet per q̃q; deuia ad
eius libitum deducit ꝛc. Ex quo
enim ipsi semel deum reliquerũt
abnegãtes fidẽ catholicam ꝛ to
tum xpiane religionis cultum nõ
est dicẽdũ qꝺ deꝰ amplius ipsos
23 ptegat vel de his curã aliquã ha
bere velit:sed illos dimittit peni
tus sub potestate ꝛ arbitrio Sa
thane postq̃ illi spõte ꝛ sub cuiꝰ
imperio se subiecerũt:ꝛ eum prin
cipem habere voluerũt:cum sint
igit extra cõiõnẽ fideliũ nõ sunt
amplius oues xpi que fuerũt tra
dite in custodiam Petro:sꝫ sunt
oues externe.s.diaboli:vt habet
in.c.firmiss.me.ꝛ in.c.excõicamꝰ
in prin.extra de hereti.ꝛ.d.c.nec
mirũ.xxvi.q.v.ꝛ eadeꝫ causa.q.ij.
qui sine saluatore nimirũ:ergo si
demones illos deferũt etiã i cor
pore pmo:quia respectu substan
tie spiritualis adest potẽtia natu
ralis secundo:qꝛ respectu diuine

maiestatis nullũ prestatur impe
dimentũ:vt cõcludũt theologi in
22 locis supra notatis. ¶ Quinto
pbat hec conclusio ꝛ maiori p ea
que habẽtur Exod.vij.c.vbi dicit
quod Magi Pharaonis arte de
monũ cõuerterũt virgas in dra
cones ꝛ fuerũt veri dracones nõ
aũt supstitiosi nec illusoriꝫ:vt di
cit.S.Aug.super glo.ibi dicẽs q
demones hoc facere potuerũt eo
rũ virtute naturali per aliquas
potẽtias naturales:seu per que
dam semina collecta que habẽt
vim putrefaciẽdi ligneas virgas
ꝛ cõuertendi in lubricã draconis
speciẽ sm quod dicit.S.Aug.in
iij.de trin.quem refert ꝛ sequitur
S.Tho.in dicto trac.qq.q.x.ver.
ad octauũ in tit.de mirac. vbi di
cit qꝺ licet ista apud nos videan
tur esse miracula:quia humana
virtus ista nõ capit nec se extẽdit
ad illa:tamen quo ad secreta na
ture ꝛ demonis intelligẽtiam nõ
sunt miracula imo opera ipsius
nature demonis industria fabri
23 cata. Itẽ no. aliud mirabile de
monis arte factũ legit in sacris li
teris quod Simon magus arte
demonũ canes loq faciebat nec
duellannus elapsus quod casus
iste euenit in facto Rome vbi mu
lier quedã magica vetula q̃ Frã
cisca senen. dicebat artis diabo
lice plurimum perita canẽ quem
dã magne stature nigrum totum
secum ducebat quem post nõ nul
las preces reuerenter emissas lo
quẽadmodũ faciebat ꝛ voce qua
dã velut humana verba articula
ta proferebat que audita fuerũt
a pluribus:ꝛ maxime a quodam
sacerdote pñbytero qui rẽ ipsam
ppalauit domino albe vrbis Se

natori qui de mādato. S. D. pp. adiuncto sibi Reueren. D. Locūtenente Uicarij sui vna cū qbusdā alijs viris maxime doctrine et experiētie mulierē ipsam solenniter examinarunt; et comperto facinore flammis publice consumpserant ipsam: que canis loquela duplici modo fieri potuit secūdū Thomā. d. q. v. de mirac. aut qd demon assumpserit corp9 in forma canis omnibus partib9 suis bene proportionatū: ꝛ locutus fuerit: aut qd esset canis ver? ꝛ naturalis: ꝛ demon per impulsum aeris motu locali sonū quēdam formauerit similitudinem literate ꝛ articulate vocis haben-
24 tem. ꝛ hoc modo etiam dicitur quod Asina Balaam allocuta fuit ad ipsum duabus vicibus vt habet Nume. xxij. cap. vbi Asina ipsa q̄ portabat Balaā ibat ad regē Balac qui miserat pro eo vidēs asina Angelū resistentē in via ꝛ se opponētē Balaā Asina declinauit a recto tramite et iuit p agros: Balaā pcutiebat illā volens vt iret p viā illa recusabat: ꝛ adeo vehemēter pcussit illam vt cecidit: ꝛ tunc dñs aperuit os Asine ꝛ locuta est ad Balaā dicendo: quid feci tibi? cur pcutis me? At Balaā dixit: q2 cōmeruisti et illusisti mihi vtinam haberē gladiū vt te percuterem cui Asina iterum respōdit. Nōne alal tuū sum? cui semper sedere consueuisti vsq; in presentē diē: dic qd simile vnq̄ fecerim tibi? At ille ait nunq̄ que verba adeo bene ꝛ articulate ab ipsa asina prolata fuerūt qd ab homine dicta viderentur: sʒ hoc factū fuit ab angelo ex diuina volūtate: vt ibi dicit. ꝛ dicit. S. Tho. in. d. q. v. ad tertium quod Angelus mouit linguam Asine predicte ꝛ per crebrā aeris repercussionem protulit articulata verba de quibus ibi naturaliū verbor similitudinē habentia. tex. aūt ibi dicit qd dominus aperuit os Asine non Angelus vide Tho. in d. q. v. a. v s. i tit. de mira.

25 ¶ Ultimo nō obmittā illud qd dixit Valer. Max. quod oli[illegible] me fortune simulachrū quo[illegible] marmoreū qd positum erat in via latina dicitur locutū fuisse infrascripta vba ad Matronas illas Romanas vcz rite me matrone vidistis riteq; dedicastis: nec putes ista fuisse poetarū figmēta: q2 si talis essent pfecto sacri Theologi in suis diuinis literis nō insererēt approbādo put fit p. S. Thō. in. d. q. v. in. iiij. not. ꝛ est glo. not. in. c. moyses. in ver. habitare. xxij. q. ij. q̄ dicit qd Angeli tā boni q̄ mali habitant in siccis corporib9. s. in statuis lapideis eneis ꝛ marmoreis ꝛ i cadaueribus defunctorū in quibus in quibus ipsi demones dant respōsum. ꝛ refert exēplum Saulis qui adorauit Diabolū: ꝛ al's dixi. ꝛ qd demō sub idolor forma peractis sacrificijs ꝛ precibus sortilegor siue magor ipsis interrogātibus ꝛ scire querentibus q̄ occulta sunt respōdet ad propositū voce quadam sonāti articulata verba: ac si ore hois procederent: nihilominus neq; vox: neq; verba naturalia sūt sicut hūana: sed ex crebra aeris repcussione p demonem concitata verba illa plata fuerunt: vt supra dictum est. S igitur hec fieri possunt arte ꝛ virtute demonis q̄ lōge maiora sūt

ꝛ intellectui humano minꝰ capa
cia ꝛ difficiliora quod canis aut
aliud animal brutum seu statua
marmorea verba articulata pro-
tulerint quāto magis credēdū est
ꝙ demon possit hominem corpo
raliter deferre motu locali aut
brutum quod minus est quā ani-
mal de nouo creare vel vnā spe-
ciē alterā trāsformare put dixi
[illegible]s supra de virga cōuersa i dra
[illegible]z. ¶ Demum vt res ipsa cū-
ctis clarius innotescat subdam
exemplo. Annis citra .xx. in agro
Sabineñ. vicino vrbi Rome in q̄
dam oppido erat quidam Rusti
cus habens vxorē que erat de ex
pressa demonis professione: et plu-
nes ab eo interrogata si erat d̄ di-
cta professiōe semp audacissime
negauerat: qui maritꝰ ex quibus
daʒ signis que viderat maiori su-
spitio animum eius apprehēdit.
vnde decreuit velle videre si verū
erat qđ de nocte ipsa exiret extra
domum: ꝛ quorsum tēderet ꝛ plu
ribus noctibus summopere inui
gilauit: vt videret q̄d ipsa faceret
que semper volebat post maritū
ire dormitum: ꝛ diu postq̄ ipse in
trauerat in lecto multoties vigi-
labat: demuʒ nocte quadam ho-
ra quinta vel circa: qua ipsa cita
ta ire tenebatur ad ludum ipse
maritꝰ iacebat quasi dormiēs et
ipsa venit ad illuʒ ad ꝑscrutādū
si dormiebat qđ videns maritus
statim cōfinxit altius dormire et
grauiori sumno teneri: ipsa viso
dormiēte retrocessit statim: et pe
detentim ibat lento gradu: tunc
maritꝰ magis argute inuigilat:
atq̄ obseruat cū diligētia cuncta
q̄ vxor ipsa faciebat: demuʒ vidit
ꝙ accessit ad quēdā angulum do-
mꝰ: ꝛ eleuata q̄dā cista assumpsit
pixidē seu ollulā quandā q̄ sube-
rat: deinde exutis vestibus cepit
inungi cū certo vnguento in di-
cta ollula existēte apud ignē cale
facto: postea pixidē seu ollulā pre
dictam ad pristinū eius locuʒ re-
posuit: deinde vidit illam veloci
ter exeūtē de domo: ac si pedibꝰ
non tangeret terram post cuius
discessum maritus assurgens ac-
cessit ad ostiū qđ clausuʒ optime
vidit ēt cū pessulo siue stanga in
terius: de quo magis obstupuit:
deinde accessit ad angulū ex quo
illa vnguentum assumpserat: ꝛ re
perta ollula illam accepit: ꝛ alibi
abscōdit ꝛ reuersus fuit in lecto:
ꝑfecitq̄ somnum vsq̄ ad mane.
die vero sequenti reuersa vxore mari
tus illam interrogauit quenā pro-
ficisceretur nocte illa quando ex
domo recessit media nocte sola:
q̄ a principio fortiter negabat sal
ua fronte: tunc maritus sumpto
ligno cepit illam acriter verbera
re: vt haberet v̄itatē: ipsa adhuc
indurato corde sistebat demum
maritꝰ sumpto pixide siue ollu-
la: ecce dixit mulier maledicta: vt
deli si credis qđ nouerim scelera
tua. & grauiter sibi comminabatur
aut ꝙ mortē subiret aut illū doce
ret quō faceret illas vnctiones ꝛ di
scessus: q̄ volebat oino accedere
ad ꝯgregationes illas q̄s intēde-
bat oino videre ꝛ q̄ fierēt in eis: tūc
mulier ipsa cōfusa dum vidit pi-
xidē vnctionis fassa est ingenue
errorē suū implorando supplici-
ter veniā ab ipso viro qui libenti
animo sub fide ꝓmisit ei indulge-
ri dūmodo ipsuʒ adduceret secū
vna nocte ad cōgregatiōes ꝑdi-
ctas: ipsa tūc aperiēs os suū cepit

xa loq̃ ⁊ cũcta dictẽ ꝓfessiõis ca
pitula recensuit: ⁊ ostendit volu-
ptates illecebras: ⁊ gaudia immẽ
sa q̃ inde assumebãt ⁊ de amenita
te ⁊ delectatione ludorũ magnifi
centia corearꝫ opulentia cõuiuio
rũ ꝑncipis illius liberalitate
⁊ de vltimi effectus dulcedine cũ
cta narrauit: ex quo indulgentiã
admissorꝫ a marito ipso impetra
uerat qui marit⁹ curiosus ista vi-
dere ⁊ interesse precepit vxori vt
ꝙ primum ad dictam cõgregatio
nem accessura erat ipsum euoca-
ret: que mulier promisit illum ad
ducere ⁊ impetrata prius licentia
a dño Sathana ꝺ adducẽdo ma
ritum ad ipsam congregationẽ:
adueniẽte hora adhibitis vnctio
nibus vnusquisq; ipsorum super
suo hirco equitando ꝙ velocissi-
me peruenerunt ad locũ ipsi⁹ cõ-
gregationis ⁊ anteꝙ discederent
de domo vir ipse diligẽter premo
nitus fuit ab vxore: vt summope-
re precaueret ne in itinere eundo
vel redeũdo: aut in loco cõgrega
tiõis signo crucis se muniret: aut
illius nomẽ nec dei vł Jesu Chri-
sti quouis modo cõmemoraret:
maxime ĩ laudãdo vel adorãdo
qui sic facere ꝑmisit in quo loco
sistẽtes vxor dimisit maritum in
certa parte monẽdo ipm: vt illaꝫ
expectaret donec reuerteretur a
prestando obedientiã earũ prin-
cipi Sathane quẽ admodũ vnus-
quisq; aliorũ tenebatur q̃ marit⁹
videns tam innumerã virorũ ac
mulierũ multitudinem illic ad-
esse vehementer obstupuit: finita
obedientia fiũt tripudia ⁊ coree
ꝙ celeberrime cũ maxima cimbalo
rũ tympanorum aliorũq; instru-
mentorũ dulcedine ⁊ trepudian-
tiũ numerositate ordine quodã
retrogrado cõtra morem naturã
et ordinem corearum quib⁹ nos
vtimur: quibus peractis prepa-
rantur mense quam amplissime
cum maxima epularum ⁊ conui-
uantiũ copia et optimis ferculis
vxor illa ex indulgẽtia ꝑncipꝫ
introducit maritũ ad mẽsam co-
medere incipiunt: maritus degu
stãs epulas insipidas petijt salẽ:
qui nullus aderat in oĩb⁹ mẽsis:
nec dum veniens quisꝙ cum sale
iterum petijt atq; rogauit proce-
dente mora: iterum atq; iterum:
terq; quaterq; salem ipm suppli-
cando petijt: et toties replicauit
qꝺ demũ quidem salẽ ipsum at-
tulit. vnde maritus videns salem
summopere gauisus est: et ꝑ gau-
dio magno dixit hec vba hoc lau
dato sia dio: pure vẽne questo sa-
le. quo verbo prolato postꝙ audi
tum fuit nomẽ dei laudatum vni
co momẽto cuncta periere: ⁊ oẽs
vndiq; statim discesserunt mense
epuleq; omnes cõsumpte sunt lu
minaria cũcta que multa erãt
illico extincta sunt adeo: ꝙ mari
tus ipse reperitur solus ⁊ nudus:
in loco ipso in medio tenebraruꝫ
stetitq; sub illa frigidissima nuce
beneuentana per totã noctẽ vsq;
ad mane cum maximo frigore et
periculo: die vero sequenti vidẽs
pastores qui pascebãt greges cir
ca loca vicina ab ipsis petijt: vbi
nã esset ipe que regio illa diceba
tur: cui respõsum fuit qꝺ erat be-
neuẽtana: que distabat a patria
ipsi⁹ viri centũ miliarib⁹ vel cir-
ca: ipse vo erat nudus sicut alij q̃
vadunt ad coreas demonũ: mul-
tum male se habuit in partibus
illis adeo qꝺ substulit periculaꝫ

mortis: et q2 valde ignotus erat in ea regione ꝛ sine pecunijs coactꝰ fuit mendicare hostiatim: amore dei adeo quod inuenit tunicellam quandam satis contritam: vt posset se tueri a frigore quod tunc vigebat: ꝛ sic paulatim querendo victum in itinere amore dei tantum ambulauit quod peruenit ad patriam spacio octo dierum vel circa: ꝛ erat adeo deformatus et macilentus quod a paucis recognoscebatur: ꝛ accedens ad curiam principis illius castri detulit querelam contra eiꝰ vxorem ꝛ quasdam alias mulieres eiusdem professionis eius socias que omnes fuerunt incarcerate ꝛ dum a principio negarent: instante viro predicto ꝛ testimonium verum de visu ferente tandem omnes fasse sunt: ꝛ ardentissimis flammis combuste. ¶ Nec dum decem lapsi sunt vel circiter anni quod mulier quedam iuuencula intra .xvi. annum etatis existens adhuc virgo eiusdem Sabinensis diocesis ex altero tamen oppido oriunda a quadam alia malefica striga seducta vt religionem diabolicam profiteretur ad ludum adducta fuit et premonita ne signo crucis se muniret aut deum Jesum ve christum collaudando memineret postquam ad locum congregationis accesserunt iunior ipsa videns tam maximam mulierum virorumque multitudinem ꝛ principem ipsum Sathanam in solio maiestatis tam superbe sedentem ꝛ tot auratis ornamentis ꝛ purpureis vestibus decoratum vehementer obstupuit: ꝛ que simplex erat virgo incauta premonitionis oblita ob rerum magnificentiam ꝛ maximum stuporem quo apprehensa erat se signo crucis muniuit dicendo. Jesu benedetto che cosa e questa: nec dum verba predicta perfecerat quod statim cuncta euanuere: et omnibus luminaribus penitus extinctis sola hec misera inter maximas tenebras valde mesta reperitur ꝛ quam maximus pauor vehementer illam apprehendit ex quo pene mortua est: sed recordata de nomine Jesu ꝛ beate virginis marie deuotissimis precibꝰ se illis commendauit vouitque castitatem perpetuam si incolumis inde euaderet ꝛ diuino auxilio suffragata tante solitudinis periculum mox euasit. q2 quidam senex rusticus vna cum filio ꝛ asello transibat prope locum predictum vbi erat ista puella que plurimum lamentabatur de sorte sua: qui senex audito gemitu accessit ad illam dicens: filia mea quid facis istic sola isto tempore nocturno: quam cum nudam videret magis obstupuit que simplex virgo maxima erubescentia ducta que nihil habebat vnde pudibunda pertegeret post multas lachrymas: gemitus: ꝛ suspiria: huic viro quam plurimum se commendauit vt illam secum adduceret ad domum suam: qui senex accepit pallium suum et posuit super humeris puelle ꝛ illa secum ad domum suam que non multum distabat adduxit: ꝛ in itinere totam seriem facti sibi narrauit: qui senex stupore ꝛ pietate plurimum afficiebat: audiuitque ex qua patria quibusue parentibus orta esset ꝛ decreuit senex omnino hec eius parentibus enunciare: et puellam ipsam eisdem restituere ingressi sunt domum vxor senis que erat multum pia perque blande virginem recepit: ꝛ apud sein lectum

retinuit

retinuit: et deinde p duos vel tres dies maxima charitate et materna pietate tractauit eādē vestib9 suis induit: et post triduū marit9 accepit asellū et comite filio puellā ipsaz eq̄tātē ad patriā suā illesam reduxit ꝓpriisq parentibus eādē restituit q̄ dudū fleuerāt pditionē filie putātes ne aliq̄s miles aut ali9 nequā vir nocturno tpe rapuisset eādē: q̄ senex maxima veneratione et amoris dulcedine a parētib9 puelle amplexus est receptisq muneribus p se et filio dimissa puella ad domū suā reuersus fuit: q̄ q̄dē puella postq̄ dono dei et gratia beate marie virginis tā graue periculū euaserat. decreuit oīno votū iā factū adimplere et ingressa fuit monasteriū sancti Frācisci assumptoq habitu solenniter ꝓfessa fuit: et castissime vixit cui9 parētes liberū ꝑstitere ꝯsensū illā vero maledictā strigā q̄ filiā suā adduxerat ad illū locū denūciauerūt curie et re cōperta publice fuit igne ꝯbusta. ¶ Hec em̄ q̄ audiui retuli: mō referaz q̄ ipse vidi et i facto habui q̄ plura sunt tñ duo tātū q̄ recētiora sūt referā. Anno dñi. 1524. mēse Septēbris dū essez in quodā Castro Monasterij. S. Pauli de vrbe apud regionē Sabineñ. vt mea q̄dā illic expedirē: et mox ad vrbē reuerterer summis fui ꝑcib9 rogatus a Reuerē. P. dño Abbate illi9 monasterij q̄ est dñs i tpalib9 dictoꝝ Castroꝝ. vt accederem ad aliud Castrū eiusd monasterij ibi vicinū qd̄ Mazanum appellāt ad examinādū tres mulieres maleficas siue strigas: vt dicebātq̄ i arcē ip̄sius Castri aliquādiu icluse remāserāt et q̄ ex eaꝝ dictis acciperē si bi: referrē atq ꝯsulerē q̄d mihi in re illa agēdū esse videret. Ego etsi q̄ meis ꝑpedit9 erā lz nō potuerim absq magno meo icōmodo illuc accedere et huic rei vacare: nihilomin9 vt morē gererem tāto viro quē alīs in meis valde gratū et benignū reperi nō potui euitare q̄n ei9 ꝑces mihi mādata seruarem. Accessiq ad illas quaꝝ vnāq̄ mihi faciliꝰ videbat examinare. cepi: et plurib9 exhortatiōib9: vt veritatez apiret ꝑsuaderi q̄ demum post aliq̄lē hesitationē cepit vera loq̄: et rē ipaz totā fateri q̄liter ipsa erat de secta illa strigimarū expsse ꝓfessa i qua ꝓfessiōe institerat p annos quatuordecim cōtinuos q̄b9 cōtinuū cōmerciū habuerat cū demone et noiauit alterā mulierē maleficā q̄ fuerat eius magistra et ipsam ꝓfessionē adduxerat: et q̄ in isto tpe plurima malefica siue veneficia fecerat: et ꝯtra hominū personas et ꝯ iumēta ex q̄bus hoīes tres perierant: iumenta aūt quatuor: et qd̄ agrorum plurīz segetes immaturas ventis: grandinibus et tempestatibus strauerat et penitus deuastauerat: et multa alia his similia obscena machinata fuerat arte illa malefica ad vlciscēdum iniurias suas. ¶ Quam ego subtilius interrogans vt clarius habere q̄ sunt isti9 diabolice religiōis seu ꝓfessionis secreta. Primo ei perscrutat9 fui q̄d ē illa ꝓfessio quaz mulieres ipse faciūt cū demone: et q̄bus modo et ordine ad illā accedūt: et q̄bus cerimoniis et solēnitatib9 vtunt in ea? Ad q̄d se obligāt demoni. Sub qua forma verboꝝ fit obligatio ipsa: item postea que sunt ab eis seruāda et ad q̄

tenentur. Similiter q̄ p̄nia habēt & que habere sperāt ab ea & p̄rincipe demone: & ex quibus rebus simplicibus vel mixtis componunt vnguenta quibus liniūt corpora sua dū vadūt ad ludos & cū quibus etiā rebus faciūt alia venefica maleficia. Item que ordinem tenent q̄n accessure sunt ad ludos p̄dictos: & si est verū q̄d vadunt corporaliter vel illa sit illusio siue visio q̄dam in apparētia in mente & itellectu. & casu quo accedant corporaliter an ambulent pedibus proprijs vel aliter deferant & q̄uo & p quē. Itē q̄uo & qualiter celebrāt sacrificia q̄ offerunt preces & munera demoni. Item q̄ sunt illis precipua in obseruātia in dicta professione & alia q̄dam que nunc non recordor: que quidē mulier sub spe venie cuncta a principio vsq̄ ad finē recensuit que professio ipsa requirit exprimēdo oīa & singula illi⁹ capitula.

26 ¶ Primū enī dixit quod q̄n adducta fuit p illā eius magistram añ tribunal p̄ncipis earū q̄ est diabolus in forma Regis p̄sidēs solio maiestatis instructa prius a magistra quid factura erat vestit & oportuit p̄mo abnegare baptismum & oia christiane fidei documenta relinquere: deinde ecclesiastica sacramēta cuncta spernere pedibusq̄ proprijs p̄culcare crucē & imagines btē marie virginis et aliorū sanctorū: q̄uis hec vltima non fiunt coraz eo: sed alibi postea satis est q̄ ista promittat seruaturam q̄ primum cedet occasio: deinde fecit obligationē p solēnē stipulationē in manibus ipsius p̄ncipis: qua venit & promisit q̄d ppetuo erit illi fidelis et obediēs et omnibus eius mandatis parebit. Deinde medio iureiurādo tactis scripturis super quodā magno libro obscuras paginas p̄tinēte p̄stitit homagiū siue ppetuum vassalagium: & quod nūq̄ redibit ad fidē xp̄i: nec diuina p̄cepta seruabit: sed solū ea que p ipsum p̄ncipē erant decernēda: & q̄d perpetuis futuris t̄pib⁹ erit obediens illi & veniet cōtinue cū vocata fuerit ad ludos & congregationes nocturnas: & q̄ in eis p alias mulieres fiūt ipsa faciet: et quod etiam aderit sacrificijs illorum nocturnis: & solitas preces & cultū adorationis prestabit: & vota q̄cūq̄ que ipsa p̄stare cōtigerit pro viribus adimplebit: et quoscunq̄ poterit alios ad eandē professionē adducet. ¶ E cōuerso autē ipse p̄nceps egregia fronte p̄misit eisdē mulieri sic p̄fiti p̄stare perpetuam felicitatez: gaudia imimensa & voluptates quascunq̄ in hoc mundo habere desideranit: & demū post hanc vitā longe maiora munera consequetur. Quo facto statī vnū demone cōstituit ad custodiā ipsi⁹ mulieris quā nunq̄ relinquere debeat: sed illi inseruire in oīb⁹ que ipsa cupiet: & quotiescūq̄ cōtigerit ad ludos accedere hoc ipse intimabit mulieri: & illam deferet & instruet vt supra: q̄ quidē demon associatur ei tanq̄ marit⁹ vxori: insuper dixit q̄d sepius accedunt ad congregatiōes illas vbi maxima mulierum numerositas cōgregat̄: et nō vident illa in mēte & itellectu in apparentia: sed in vera & naturali forma accedunt ad loca p̄dicta hoc mō & ordine: vez q̄ p̄mo per vnū: vel duos dies anteq̄ fiat

congregatio intimatur sibi per de-
monem illum qui est ad ipsarum cu
stodiam constitutus qualiter no-
cte tali ⁊ tali hora se prepararet ad
veniendum ad ludum: que mulier
si haberet iustam causam impedi
menti deducit: ⁊ auditur dūmo-
do sit causa vera: ⁊ excusabilis q̄
legitime excusare posset alioqn
si fingeret habere causam que nul
la esset vt non accederet nō defe
rebatur inuita: sed remanebat in do
mo sua nihilominus pro pena sui
mendacij adeo fortiter cruciaba
tur a demone vt in mēte ⁊ in cor-
pore maximis ⁊ continuis doloribus
⁊ egritudine intrinseca vel extrin
seca tā fortiter vexabatur qđ die
noctecꝫ nil penitus quietis habe
ret: sed semp tribularet: ⁊ oia que
ipsa ageret euanescerēt ⁊ perirēt
in fieri adeo quod necesse fuit vt
tot mala cessarent quod peccatū
suum fateretur ⁊ promitteret etiā
medio iureiurādo quod amplius
nō recusabit accedere: ⁊ hoc mo-
do euasit ab illis malis. Cum ve-
ro promitteret accessuram statim
adueniente nocte ⁊ hora euoca-
batur voce quadā velut humana
ab ipso demone quem nō vocāt
demonē sed magisterulū aliē ma
gistrū Martinettū siue Marti-
nellū hoc noie diminutiuo q̄ sic
euocata mox sumebat pixidē vn-
ctionis ⁊ liniat corpus suum in
quibusdā partibus ⁊ mēbris: quo
linito exibat ex domo ⁊ inuenie
bat semper magisterulum suum
in forma hirci illam expectantem
apud ostium suū quo mulier ipsa
dixit quod eqtabat ⁊ applicare
solebat fortiter manus ad crines ⁊
statim hircus ille ascēdebat per
aerē ⁊ breuissimo tpe deferebat

mulierem ipsam vsqꝫ ad nucem
beneuentanam ⁊ ibi illam suaui-
ter deponebat vbi innumera mu
lierum virorumqꝫ multitudo co-
ram Principe illo vndiqꝫ conflue
27 bat. Primum aūt quod faciēdū
erat p ipsas mulieres erat signum
obedientie ⁊ reuerētie que fiebat
coram principe ordine quodā re-
trogrado in oppositum directo il
li reuerentie quā nos prestare so-
lemus: nos enim inclinamus caput ⁊
hūeros flectimus genu crure re-
tro curuato voluentes vultum ad
principem siue ad alium quē ve-
neramur: ipsi vero faciunt contra
quia terga volunt versus princi-
pem ⁊ caput curuant versus hu-
meros adeo vt mētum celum re-
spiciat crura vero nō curuant re-
tro vt nos facimus: sed eleuāt sur
sum a terra a parte anteriori: ⁊ ita
seruatur ibi peracta igitur reue-
rētia princeps mādat qđ omnes
tripudiēt: saltētqꝫ cū letitia ⁊ gau-
dio sumentes vnaqueqꝫ volupta-
tes suas ⁊ vnusquisqꝫ demonū ac
cipit mulierem suam ad cuius cu
stodiam deputatus est: ⁊ cum ea-
gerit saltationes illas magna le-
titia atqꝫ dulcedine: ⁊ interim pre
parantur mense cū lautissimis fer-
culis abūdātissime ornate ⁊ cele-
bratis choreis veniunt ad conui-
uia: quibus completis et cibatis
omnibus extinguunt luminaria
omnia: ⁊ quisqꝫ demon in forma
incubi .s. viri suam capit mulie-
rem: si qui vero sunt viri habēt de
monem suum in forma succubi .s.
mulieris ⁊ sic adinuicem adim-
plent coitū carnis cū maxima vo
luptate quo officio cōpleto reuer
tuntur ad domō oēs equitātes sup
illis hircis: sacrificia vero cū fiūt

fieri solent statim post peractum reuerentie signum fit adoratio qua expleta deueniunt ad tripudia et alia de quibus supra quanuis sacrificia ipsa celebrare solent etiam in alijs locis extra locum congregationis puta in domo priuata vel in quibusdam locis occultis vt late diximus.§.eo .q. iij.et.v. ¶ Sed aduerte ad duo quod ipsa dixit. vnum est quia demones festinent reportare illas ad domum antequam labatur nox et antequam pulsetur campana pro Aue maria de mane que pulsari solet in aurora vel parum ante. quoniam si forte pulsaret campana tempore quo deferunt ad domum necesse habet illam magister in eodem loco vbi audit sonum predictum deponere mulierem aut virum nec pot amplius ipsum vel ipsam tangere: sed necesse est quod residuum illud itineris pedibus proprijs ambulet quod perraro quidem cum euenire solet: quia ita velociter ipsas reportant quod non impediunt a sono: secundum est quod retulit quod quotiescunque interfuerat ludis ita fessa reuertebatur ad domum propter illas choreas et crebras saltationis: quia erat debilis complexionis vt apparebat quod per tres vel quatuor dies male se habebat in corpore propter magnos labores quos substinuerat quam similiter cum demone suo dum esset in forma icubi sepissime fuisse carnaliter cognitam maria cum delectatione testata fuit: hic illa ibi. ¶ Aliud breuius exemplum superaddam alia quoque mulier eiusdem professionis que vna cum precedenti erit incarcerata dum deferretur a demone suo reuertendo a ludis predictis in itinere antequam perueniret ad domum dum esset vicina oppido patrie sue audiuit pulsare campanam de mane pro Aue maria. vnde demon necesse habuit illam deponere et discedere quam depo suit statim et dimisit in quodam agro iuxta quandam ripam vbi erant spineta quedam et in dicto loco ipsa misera mulier necesse habuit expectare vsque ad mane: quo lux clara appareret: sed fortuna pro fuit sibi: quia illa die in aurora: et in diluculo quidam iuuenis illius oppidi ibat ad alium locum ibi vicinum quem ipsa videns transeuntem cognouit atque vocauit nomine proprio quod audiens iuuenis prima facie timuit aliquantulum sed videns postea mulierem ipsam que seminuda erat a femoribus supra et crinibus sparsis et scapillata tota magis obstupuit: nec audebat ad ipsam accedere: nihilominus illa adeo benigne et humiliter ipsum rogauit vt accederet ad illam quod venit et iterrogauit eandem postquam illam recognouit cur illic ita sola moraretur in ea forma: cui illa dixit quod tota nocte asellum suum quem perdiderat quesiuerat et nunquam potuit illum inuenire: cui iuuenis subridens minusque credens dixit. hoc enim aliud sibi querit quam aselli inquisitio: qui querit asellum vadit cum socio: et non sola sic seminuda et scapillata: aliud est quod querebas dixit ipse: dicas mihi veritatem si vis quod adiuuem tibi: vnde venis vbi fuisti quid facis hic sola? quesiteaddixit dicas mihi omnia si vis habere suffragium et ero tibi secretus et fidus? ¶ Tunc mulier ipsa Lucretia nuncupata que erat satis pinguis et pulchra licet satis timeret seuitiam viri et suorum consan

guineorum tñ confisa est de iuue|nello rogando ipsum prius sum|mis precibus ne cuiq̃ reuelaret factũ illud sed taceret: q2 ipsa vo|lebat pinguiora munera sibi lar|giri: cui iuuenis sub fide ꝑmisit quod absq̃ dubio cũcta referr[et]: et ille futur9 erit sibi secretissim9: tũc ipsa fassa est quod reuerteba|tur ea nocte a ludis beneuenta|nis: et dũ esset i itinere defe retur q̃ per aerẽ a magisterulo suo au|dito sono cãpane que pulsat de mane ꝓ aue maria fuit sibi neces|se q̃ illã deponeret in terrã eodẽ loco in quo reperiebatur qñ au|diuit sonum predictum et hoc mo|do ipsa sic sola reperiebat ibi: qui iuuenis accessit ad illam et p̃sti|tit sibi opẽ in reuestiẽdo et recep tã|do se. deide associauit illã vsq̃ ad domũ absq̃ eo qd aliquis factuz illud aduerteret: ꝓ cui9 laborib9 et fide mulier ipsa donauit dicto iuueni vnum par caligaꝝ vnũ bi|retrum et camisiã vnam. et certas petias casei rogãdo eum iterũq̃ iteꝝ vt taceret: et ita promisit et ta|cuit rẽ ipsam per plures menses: deinde nescit quo spiritu aut in|dignatiõe vel lapsu iuuẽtutis du|ct9 rẽ ipsam secreto mõ cum vno deinde cum altero propalauit: a|deo qd paulatim deuenit ad notitiã curie: vnde mulier ipsa ca|pta et cũ alijs i carcerata fuit et iu|uenis ille vt testis oia hec medio iuramẽto deposuit adeo qd ipsa quoq̃ post multa facinus suum diuti9 tergiuersare nõ potuit ego tñ illaꝝ sentẽtijs interesse nõ po|tui: q2 necesse mihi fuit ad vrbez reuerti illasq̃ dimisi earum indi|ci ordinario vt iustitiã faceret s3 cuncta retuli prefato dño Abba|ti prout inueneram qui mãdauit suo Locũtenenti vt de ipsis insti|tiã faceret: et idea d paucos dies retulerũt mihi quod vitam suã finierũt flãmis illarum: vnguen|ta vidi atq̃ tetigi et quasdã alias maleficas mixturas: quibus gra|uissimas egritudines i humanis corporib9 inferebant: et illud etiã vidi quo hoiez ad eaꝝ libitũ i fu|rorem et insaniã inducebant que oia mãdaui igne comburi. ¶ Ex quib9 omnibus manifeste depre|hendi põt quod vere et corporali|ter deferuntur nõ aũt in spiritũ il|luduntur: ad quid enim op9 erat q̃ illa prior cõquereretur de lassi|tudine corporis et mẽbroꝝ postq̃ reuersa erat a ludis: vbi dixit q̃ per tres vel quatuor dies se ma|le habebat in corpe pp magnos labores dictaꝝ coreaꝝ si in spiri|tu dũtaxat fuisset apphensa illu|sione illa nõ erat opus quod cõ|quereretur de corpore et nimio la|bore q2 corp9 nõ laborat in som|nijs: sed animus duntaxat vt. d. c. epi. Altera etiã mulier de qua in vltimo exẽplo non fuisset com|perta sola in illo loco nisi fuisset in corpe: vt ex predictis p3. ¶ S3 quero nunc quare est quod i ista secta vt plurimũ sunt mulieres vi|ri autez rari sunt? Respõ. plures redduntur rõnes per doc. prima est quod mulier tanq̃ debilior et fragilior facilius decipitur a dia|bolo: et credit oia que sibi persua|dentur. c. fouis de verbo. signi. c. j. de cland. despõ. et habet Gen. iij. c. vbi diabolus serpẽs pri9 de|cepit mulierem quam virum: eo q2 magis credula fuit: alia põt es|se rõ q̃ hoc faciũt ꝓpter explẽdã libidinem carnis quam alio mo|

do non possent absq ignominia satiare: isto em̄ modo capiūt dele ctationem cū demone & complēt desiderium suum absq eo quod cōtra ipsas insurgat infamia vt ex plurium ipsarum mulierū cōfes sionibus accepi dū ista subtiliter indagarer. Quidam alij dixerunt quod mulier est magis vana & cu riosa & magis familiaris diabolo q̄ sit vir & q̄ min9 timet trāsgres sionem precepti superioris q̄ vir quasi quod magis regitur volun tate appetitu & sensualitate q̄ ra tiōe: vt habetur. xxiij. q. vij. quod pposuisti. & q. v. adā. & c. mulier. & per gl. in. d. c. j. de cland. despon. & d. c. iij. super Gen. & ibi p sacros doc. ¶ Ex predictis itaq conclu do conclusionem ipsam esse suffi cienter probatam cui non habēt obstare quedā que superi9 in cō trarium adducebantur. Et pri mo non obstat tex. in. d. c. epi. su per quo tenentes cōtrariū se oēs fundāt cui licet per alios doc. an tiquos & moder. fuerint date plu res responsiones ad vnum tn̄ tē dentes. s. q̄ ille tex. non loquitur de secta ista strigarum. sed de alia lō ge diuersa ab ista. Ego tn̄ id ēcō probando alio modo respōdeo ad illum tex. declarando literam & mentem illius concilij: & antequā ad vlteriora procedam premitto quod omnis lex recipit interpre tationem a ratiōne sua maxime ōn ratio in lege reperitur expres sa que magis attēdēda est quā di ctū legis. l. adigere. §. quis. ff. de iur. patro. l. cū pf. §. dulcissimis. ff. de leg. ij. l. milites prohibent. & l. milites agrū. in prin. ff. de re mi lit. l. nomē. j. fi. ff. de le. iij. & Bar. in. l. ij. §. videndū. ff. ad tertul. idē Bar. in. l. oēs populi. in. vij. q. pn cipali. ff. de insti. & iur. Bar. in. l. si cōstante. in. v. col. in. vij. & ix. q. ff. solu. matr. & in. l. si vero. §. de viro eo. ti. & in. l. j. C. quesit lon. cō. & j. distinc. consuetudo per Gemi. in c. vbi periculū. in. ij. not. de elec. lib. vj. & est glo. not. in Clem. j. de elec. in vbi. eligatur. & glo. in. d. c. cōsuetudo. j. dist. Ideo dicūt doc. quod cui non cōuenit ratio legis minus conuenit ipsa lex. d. l. cum pf. § dulcissimus. & d. l. nomē. i fi. & d. l. milites. la pma. & la. ij. ff. de re mili. Quib9 premissis dico qd ratio principalis illius. c. & inten tio concilij aquiren. non fuit vel le impugnare & habere p impos sibili quod demō deo permittēte non possit hominem corpaliter deferre de loco ad locū motu lo cali: q2 si fuisset istius intentionis dixisset ɔ ɔmunē omniū Theolo gorum & canonistarū sniam imo cō tra tex. proprium sacri euangelij Mathei. iij. Luc. iiij. Marc. j. c. in pn. vbi apparet quod diabol9 tē tando xp̄m qui erat deus & homo naturalis detulit ipsū corporali ter super pinnaculum templi & in montem excelsum vt latius infra dicemus. intētio igit finalis illi9 concilij in illo ver. Illud etiā non est obmittendum &c. fuit velle im probare & damnare errorē illum in quo erant mulieres ille scelera te de quibus ibi q̄ erant heretice & in sua obstinata opinione dam nate: & q̄ fuit ratio pncipalis atq finalis quare Concilium illud de clarauit mulieres illas esse here ticas & dānatas. Nō dico pncipa lis fuit illa quā ponit ibi tex. ver. Cum aliquid diuinitatis aut nu minis esse extra vnum deū arbi

trantur hec est ratio principalis que facit illas esse damnatas: qd melius declaro sic Concilium illud in princi. text. ponit generale edictum quo mandat omnibus Epis et clericis vt summo studio elaborent perniciosam sortilegaꝫ et magicaꝫ artem ex parochijs suis penitus eradicare. et sic primo improbat artem: deinde deuenit ad speciē. s. ad homines illius artis peritos dū dicit: quod si aliquē virū aut mulierem huiꝰ sceleris sectatorem inuenirēt turpiter dehōnestatū ex parochijs suis deijciāt quia subuersus est et his etiam q similis est sibi subuersi sunt oēs et a diabolo captiui tenētur quo relicto creatore suo diaboli suffragia querunt: et ideo a tali peste debent mundari sancta ecclesia. hic enī remanet completa oratio prime partis capituli vbi Conciliuꝫ mandat extirpari hanc reprobaꝫ artē magicā et sortilegā et illius pfessos turpiter dehonestatos et externos a fide catholica ex oibꝰ parochijs suis expelli ad hoc vt sancta ecclesia a tali peste liberet. Deinde incipit secunda pars ibi illud etiā non est obmittendum quod quedaꝫ scelerate mulieres retro post Sathanā conuerse etc. vbi Concilium predictum mutuauit sermonem et posuit alium casum diuersum a precedēti: quod patet ibi dū dicit illud nō est obmittendū q quedā scelerate mulieres etc. tex. ibi in princ. locutus fuit de mulieribus que artem magicam et sortilegam profitentur ibi dum dicit si aliquem virū aut mulierē huiuscemodi sceleris etc. si enī cōciliū predictū in illa secūda parte voluisset intelligere de eisdē mulieribus de quibꝰ fuerat facta mentio in principio. tex. nō dixisset per ista verba qdā scelerate mulieres etc. sed dixisset p aliqua verba repetitiua earundem psonaꝝ et qualitatuꝫ. vcꝫ eedem ipse dicte: vel predicte: vel per alia similia verba: ex quo enī text. in dicta secūda parte non fuit locutus p verba repetitiua: sed per diuersa et diuersum sensum et casum demonstrātia fatēdū est de necessitate qd ille sit diuersus casus a precedenti et sic diuersa species personarum: et quod sit verū clarius demonstrabit infra. Concilium igitur deueniendo ad secundā partem exponit istarū mulierū pfessionē et qualiter sub falsis illusionibus et fantasmatibus illuduntur a demone: deinde enumerat quasdā operationes quas mulieres ille pfitentur facere cum Diana vel Herodiade deabus suis quarū iussionibus ad illarū seruitiū euocantur et nocturnis horis accedere profitentur: sed vtinam he sole in sua perfidia perijssent et non multas alias ad illarū interitum pertraxissent: deinde ponit modū infidelitatis: et errorem exprimit qd principaliter deducuntur in heresim dū dicit nā innumera multitudo hac falsa opinione decepta hec vera esse credunt. s. qr putant Dianam et Herodiadē esse veras deas: et posse illas opera de quibꝰ ibi perficere et credendo a recta fide deuiant et errore paganorum inuoluuntur. Ratio finalis et principalis omnium supradictorum operum et damnate credulitatis ex q dicunt heretice nunc ponitur dū dicitur. Cū aliqd diuinitatis aut numinis extra

vnū deum arbitrātur ꝛ huc vsq; perficitur: secunda oratio ꝛ dictu illius secunde partis deinde sequitur improbatio illarum false opinionis ꝛ erroris predicti. Ratio igitur finalis est illa quā proxime dixi ex qua omnes alij errores ꝛ illusiones successiue dependent cum credunt illas Dianā ꝛ Herodiadem esse veras deas ꝛ in eis multū diuinitatis ꝛ numinis esse: ꝛ iste est verus intellectus illius capituli si bene cōsideretur in verbis ꝛ in mente. Stante igitur rōne p̄dicta expressa secundū illā verba ipsius legis sunt interpretāda: ꝛ vbi ratio ipsa non conuenit lex quoq; omnino cessat. ff. l. cū pater. §. dulcissimis. ff. de le. ij. l. hec actio. ꝛ ibi Bart. ff. de calū. l. is qui animo. ff. de acquiren. possess. Ratio autē predicta non cōuenit nec verificari potest in hac secta strigarum ꝛ maleficiorū: quippe quia ipsi vel ipse non decipiunt ista falsa opinione putātes inseruire deabus istis ꝛ extra vnum deū aliquid numinis esse: sed ipse vidēt cognoscūt ꝛ apprehēdūt expressequō illarū. Princeps cui inseruiunt ꝛ quē obediunt ꝛ adorāt est diabolus inferni inferior deo: ꝛ inimicus dei: sꝫ illi inseruiunt relicto creatore propter mundi vanitates ad explēdas illarū libidines. d. c. episcopi. in pn. ꝛ. c. si quis episcopus. eadem. q. v. si em̄ ratio ipsa de qua supra istis strigimagis non conuenit verba legis ꝛ illius dispositio minus cōuenire debet per ea q̄ proxime dicta sunt eo maxime. Quia rō legis determinata restringit dictū legis: vt illa duntaxat lex ipsa cōprehendat ad que ratio illa naturaliter adaptari pōt: ꝛ non vltra. d. l. cum pater. §. dulcissimis. ꝛ. l. hec actio. ꝛ ibi Barto. ff. de calūnia. ꝛ. l. is qui animo. ff. de acquiren. possess. ꝛ prima distin. consuetudo. ꝛ not. glo. in Clemen. pu. de elec. ꝛ per Gemina. in. c. vbi periculum. in pn. eo. tit. lib. vj. Cum autem iste sint exclusē a ratione dicūtur esse exclusē a legis dispositiōe per ea que supra diximus: nec obstāt exēpla ꝛ auctoritates quas textus inferius deducit de Paulo ꝛ Ezechiele: quia illa oia referuntur ad sectā illam: de qua ibi non autē ad strigas siue maleficas: de quibus hic. Fateor tamen quod strige iste ꝛ malefice in quibusdam conueniūt cum mulieribus illis de quib⁹ in. d. c. episcopi. in secunda parte in hoc. s. conueniunt quia vtraq; secta inseruit Diabolo etiam illius impe rio gubernatur: sed vna scienter altera ignoranter: vna decipitur altera decipit. Cōueniūt ꝛ in alio: quia quo ad effectū eterne damnationis: ita sunt damnate ille sicut iste ita Demones habent imperium super illis sicut sup istis ꝛ eodem modo ille sunt elimināde ꝛ deijciēde extra parochias sicut iste strigimage: q2 oēs sunt dānate. nō tn̄ sequit̄ si in aliquibus cōueniunt ꝛ equiparantur: ergo in omnibus debent esse equiparate: q2 data diuersitate rōnis dat̄ etiā diuersitas iuris: vt. s. diximus et dicemus etiā infra eo. tit. q. xij. dū declarabitur materia poculorum siue venenorū: ꝛ vt dixi extra cōtionem fidelium posite sunt ille sicut iste ꝛ omnes tanq̄ oues morbose sunt penitus a christi fidelibus euitāde ne sanas oues morbo il-

lo inficiant.l.ij.C.de sum.tri.z.l. hi qui sanctã.C.de aposta.q2 oes sunt eiusdẽ diabolice religionis: sed diuerse pfessionis et habitus dico animi nõ corpis z ordinis p fesse sicut monachi et moniales xpiane religionis diuersos ordines pfessionis accipiunt ad vnũ tñ diuinũ cultũ oẽs tendentes: ita isti dãnati diuersos ordines z ritus accipiũt z sub diuersis ordinibus z moribus diabolo inseruiũt z diuersis quoq3 noibus nũcupantur: quidã sunt heretici: quidam manichei alij vero apostate: alij scismatici donatiste: et similes de qb9 in.l.manicheos.C.de heret.z l.i.z.l.hi q sanctã.C.de aposta. et habetur per glos. Abb.z alios doc. in rub.z in.c.j.de aposta.z de scismat.z hoc est quod in effectu voluit dicere text.in.c. excõicamus lo primo.z lo.ij.in pn.extra de heret.vbi dixit.facies quidem habẽtes diuersas caudas autem adinuicẽ colligatas q2 de vanitate cõueniunt in idipsum p facies dico diuersas itellexit de diuersis ordinibus hereticorũ siue sortilegorũ per caudas adinuicẽ colligatas intellexit de vnico cultu eiusdem diabolice religionis: q2 oia eoru3 opa tẽdunt ad cultũ Sathane siue in mẽte z intellectu: siue in corpore fiant.ad hoc vide q dixi.s.in

29 primo euidẽtiali huius.q. †Ille igitur mulieres de quibus in.d.c. epi.dicunt ppue heretice ex quo psistũt in illo errore putantes aliqd numinis esse in illis deabus z illas esse veras deas relicto deo saluatore nr̃o vt in.c.j.de sum.tri. z.xxi.q.ij.q sine saluatore.z.c.firmissime.de hereti. Iste vero strigimage magi z sortilegi que sciẽter.ex propria malitia peccant relinquentes diuinũ cultum z christi fidem z scienter adherẽtes diabolo quem sciunt z cognoscunt diabolum infernalem z inimicũ dei non dicuntur proprie stricte heretice: q2 nullo dicuntur errore seducte: s3 potius apostate pfide: q2 sciẽter ppria temeritate recesse runt a fide z pi qui s ista carũ apostasia longo tpe indurata z pertinaciter defensata transit in heresim.vt diximus.s.tit.q.ij.z dicunt glo.z doc.in rub.extra de aposta. z habet p imperatorẽ i.l.j.z hi qui sanctã.C.eo.tit.vbi apostate proprie dr̃ q sciẽter z propria auctoritate siue potius temeritate retrocedunt a fide xpiana vt habetur in.d.l.j.z in glo.rub.z in.c.j.extra eo.tit.z p.S.Thom.in scda scde. q.xcv.ar.v.z.vj.in titu.de supsti. ad q faciũt que diximus.s.in primo euidẽtiali z supra etiam.q.ij.

30 †Et nota vnũ valde singulare qd istorũ apostatarũ due sunt spẽs vna est q simpliciter retrocedit a fide sequitur cultũ z obediẽtiã demonis: altera est q postq xpi fidẽ abnegando postergauit z deiecit ex corde suo iterũ se baptizat expsse in noie diaboli: z aliud nomẽ sibi superimponit l3 vtraq3 spẽs sit damnata: prior tñ si pctm suu3 reuocat admittit ad pniam z euitat penas corpales sicut heretici: vt.l.manicheos.C.de heret.secũda vero spẽs nunq admittitur ad pniam in foro iudiciali ex qua possit euitare penas corpales et si millies abiuraret pfessione3 illam z vellet ad xpi fidẽ reuerti nõ auditur quo ad istũ effectu3: z iste est tex.valde not.ad hoc in.d.l.hi qui sanctã.z ibi glo.C.de aposta.

eodem modo irremissibiliter pu‑niūtur qui abnegato baptismate xpiano iudei effecti sunt ⁊ inter iudeos commorantur.vt in.l.j.C.
31 de aposta.✝quo ad aiam vero in foro ɔsciētie admittit pnia istorū ab ecclesia ⁊ aliorū quorūcūq;:vt not.in.d.l.manicheos.per doc.et habet in.c.ad abolendā ⁊.c.fir‑missime.de heret.p gl.in.c.excōi camus.el.ij.eo.ti.⁊.c.sup eo.titu. lib.vj.⁊ diximus.s.tit.j.q.v.circa finē.⁊ ista sit prima dña que repe ritur inter istas quo ad nomen ⁊ ordinē pfessionis.¶Scdo dif‑ferūt in modo profitēdi:qꝛ ille de qbus in.d.c.epi.non faciunt pro‑fessionem exp̄ssam cū demone si‑cut iste nec credunt inseruire de‑moni:sed deluduntur sub specie boni.⁊ ppea dicit tex.ibi q diabo lus postq̄ illarū mentē captiuatā tenet transformat se in diuersas species psonarum.¶Tertio diffe rūt:quia ille nulla cōficiūt sortile‑gia nec maleficia in humanis aut brutorꝫ corporibus ⁊ nemini no‑cent nisi sibiipsis ⁊ ppea non di‑cunt malefice:sꝫ heretice.iste ve‑ro sunt deterioris conditionis:qꝛ nocēt multis per diuersa malefi‑cia:vt latius supra vidistis in.ij. iij.q.¶Quarto disconueniunt in hoc qꝛ non reperit quod ille ali‑quē maleficiatū curauerint ⁊ ipsa maleficia cōtrarijs maleficijs ab‑stulerūt:iste vero publice incūbūt cure ⁊ medelis maleficiatorum ⁊ postq̄ aliquē dicto morbo cura‑uerint sepius indicant maleficiā‑tē saltim aliqb9 indicijs.vt habe tur p.S.Aug.in lib.x.de ciui.dei ⁊ in.iij.de trini.⁊.S Thom.in.d. q.v.prime partis tract.qq.in titu. de mira.⁊ habet.xxvj.q.v.nec mi rum.§.necromāti.ver.ad hec ofa. ¶Quinto qꝛ illa licet inseruiant demoni virtualiter tñ inseruiunt sub forma dearum ⁊ bonorꝫ nu‑minuꝫ:iste vero proprio demoni sedenti in solio maiestatis cui vt deo ⁊ vnico principi reddūt obe‑dientiam vt supra latius diximus in.ij.⁊.iij.q.¶Sexto quia nō ap‑paret quod ille de quibus in.d.c. episcopi.accedant ad ludos:⁊ ex‑erceant ibi choreas ⁊ saltationes ⁊ demum coitum carnalē habeāt cum sicut iste per ea que.s.latius in hac.q. conclusimus et per.S. Thom.d.q.v.¶Septimo discor dāt in hoc:qꝛ ille nulla celebrant sacrificia nullasq; imagines offe‑runt neq; baptizant:aut responsa petūt:iste vero cūcta opera hmōi faciunt vt supra late vidistis in.ij. ⁊.iij.q.⁊ in hac etiam in primo.⁊ ij.fundamēto.¶Et qđ sint diuer si ordinis specie differētes appa‑ret ex diuersitate tractatuū ⁊ capi tulorū ⁊ etiā auctorū.ea eñ q̄ dis‑ponunt in.d.c.epi.decreta fuerūt in cōcilio aquirē.dispositio aūt.c. nec mirū sumpta fuit ex doctrina textualiū.S.Aug.in lib.x.de ciui. dei cū igit ex diuersis auctoribus tpibus ⁊ causis decreta ipsa statu ta fuerint superflua fuisset alteri9 decisio si vtrumq; eundeꝫ casum comprehenderet vel decidere cō tra no.in.§.quibus in prima con‑stitu.C.⁊ in.c.si papa.de priuileg. lib.vj.ne igit istud incōueniēs su‑pfluitatis succedat dicamus qđ c.epi loquat de diuersa specie mu lierū ab ista ⁊ ab illa de qua in.d. c.nec mirū.maxime cū in verita‑te plures reperiūtur spēs ⁊ diuer se professorꝫ sub hac diabolica reli giōe vt.s.dictū est in pmo euidē‑

tiali. ¶ Sed contra predicta op-po. et dico qd imo. d.c. episcopi. loquit de istis strigimagis masculis et feminis et de oib9 sortilegis vt apparet i princ. ipsi9. c. dumod qd epi et eorū ministri curā hēant sortilegā et magicā artē a zabulo inuētā extirpare et si aliquē viruz aut mulierē hmōi sceleris sectatorē inuenerint ex parochijs suis omni studio eliminare et deijcere curēt. sol. verū est quod oēs illi q̄ sūt diabolice religiōis et sub illi9 obedientia debent a limine ecclesiarum et a xpi fideliū cōione repelli siue sint heretici: siue scismatici: siue apostate. magi: necromanti: sortilegi: cuiuscūq sint ordinis et gradus aut quocūq noie nūcupent quo ad hoc vt a fideliū xpi cōsortio separent oēs equiparat ex quo oēs dānati sunt et dicunt veluti oues morbose et ab ouili xpi fideliū penitus externe et merito sūt igit ab ipsorum cōsortio separāde: vt. l. ij. C. de sum. tri. et. l. bi q̄ scā'in. C. de aposta. c. firmissime et. c. ad abolēdā. extra de heret. et i Clem. j. co. ti. et. d. c. epi. in prin. lz enī q̄ ad hoc sint equiparati non sequitur ergo qd quo ad oia censeantur esse eq̄parati: vt no. in. c. excōicamus. in pn. el. primo. et lo. ij. de hereti. lz enim iuris lator in princ. d. c. fecerit mētionē de hac secta nihilominus postea dū loquitur de illis mulierib9 i specie mutauit casuz in facto i ver. ibi illud etiam non est omittendum quod quedam scelerate mulieres retro post Sathanam conuerse et c. qui est diuersus a precedenti vt p3 ex his que tradit. S. Thom. in. d. q. v. prime ptis trac. qq. tit. de miracu. vbi dicit quod demones pnt mirabiliter in nobis operari dupliciter: vno modo per veraz corporis trāsmutationē et per veros effectus corporeos. Alio modo p apparentiam et illusionez sensuū ex aliqua immutatione imaginationis p que verba voluit intelligere de vtraq mulierū secta subiūgens et qd neutra tn ipsarum opatio est miraculosa sed ex reb9 naturalibus et per modum artis demonis subtilitate iucta: et hec sufficiant quo ad solutionē oppositionis facte d. c. epi. ¶ Ad illd secundū dico dum adducitur illud incōueniēs qd demō portare posset et c. solu. colligitur ex his que dicit. S. Thom. in. d. q. v. ver. respondeo in ti. de mirac. vbi dicit quod demones multa possent facere que nobis viderentur esse miracula: tn̄ ea faceret corp natu-rali virtute et ex reb9 naturalib9 si a deo facere pmitterent: sed qz non permittunt iō ea facere non possunt que quidez facultas fuit illis adēpta per passionē dñi nr̄i Jesu christi. vide ibi: vt singulariter dixit. S. Bonauen. in. iij. sen. dist. xix. q. ij. et diximus supra. q. precedenti. nec est mirandum si demon strigimagas et alios suos professos defert corporaliter: qz id facere pōt deo pmittente: ex q̄ sūt omnes gregis diabolici: vt latius diximus. s. ea. q. in. iiij. fundamento ist9 vltime opi. et tetigi et supra in vltimo fundamēto eiusdē post septimā differētiā iter. d. c. epi et sectā strigarū. ideo q̄ optime facit dictū illd. S. Bonauēn. iij. sen. dist. xix. q. ij. n. 22. et. 23. de q̄ diximus. s. q. pxia a. 2rio sensu. si enī Diaboli potētia fuit depssa et debilitata p passionez dñi nostri

Jesu xpi a quo fit manus attrahens penitus abscissa manus vero cõpellens debilitata: et eius vires coangustate fuere: illud est verũ respectu christianorum pro quibus effusus fuit ille sanguis preciosus: alii vero qui sunt extra baptismũ et abnegarũt fidem xpi sicut pagani sunt reputãdi et sunt extra omnẽ gratiam et beneficiũ salutis. ut. d. c. firmissime. de heresi. et l. ubi qui sanctã. C. de aposta. ergo sequitur qd diaboli potẽtia quo ad istos remanet illesa: et per ɔ̃ns ipsos deferre põt ad libitum accedente maxime ipsarũ mulierum voluntate et consensu. ¶ Ad tertiũ dico qd demones non põnt extendere eorũ vires cõtra iusticiã humanã et eripere captivos de manibus publice iusticie: quia deus non permittit: ut dicit. S. Aug. in lib. x. de civi. dei: et Sctũs Tho. d. q. in tit. de mirac. als sequeret qd demonis potẽtia esset supra divinã et qd iusticia omnino iret: et iura oia subverterẽt quod deus nullo modo patitur ut dicit Tho. ibi vide q dixi supra eo. q. v. ¶ Ad quartũ nõ negatur imo cõcedit. qd demones possunt mirabilia operari in imaginativa et humano intellectu que verisimillima sunt et vera undiq esse videntur: ex hoc tñ non sequitur q nõ possint aliquas opationes naturales efficere et movere corpa inferiora: ut late diximus. s. in primo fundamento: et etiã in scdo huius conclusionis et. S. Tho. in. d. q. v. ver. rñdeo. ubi dicit qd demones possunt mirabiliter in nobis operari dupl'r uno modo per veram corporis trãsmutationẽ. alio mõ per prestigiosam mẽtis illusionẽ et formas apparẽtes: ut habet in d. c. epi. in. ii. parte. ¶ Ad qntum dũ datur de illo exẽplo rñdeo qñ demones facile psit hoies decipere dum capiunt mulieres ad ludos pdictos et illorũ sacrificia celebranda necesse est qd habeant mulierẽ in corpore et earum natu turali forma si ea q cupiunt pfici volunt et pptera ne sequat scandalũ aut periculũ ɔ ipsas sathanas mittit aliũ demonẽ in forma succubi q iacet ad lat9 mariti loco uxoris: quoties contingit oia uxoris officia in thoro coniugali etiã coitus subire nõ denegat: sz libẽter appetit: et adeo se bene accõmodat qd quẽq etiã sapientissimũ falleret. vide. S. Tho. in. d. q. v. et dixi. s. late in primo fundamento cõclusionis et in. ii. evidentiali. dũ dixi de opationib9 incuborũ et succuborũ. Respe velle qd hi q tenent aliã opi. qd deferunt solũ in spũ reducerẽt mihi intellectũ illũ ad practicã. Aut eñ volut qd demon capiat partẽ spũs: scz anime: qr spũs hominis idem est qd aia ut no. declarat Arc. in c. moyses. xxxii. q. ii. et hoc facere non potest. quia anima est unica in substãtia et indivisibilis et nullam recipit divisionem in qtitate nec i qualitate: ut dicit philos. in primo de anima. et est gl. not. et ibi Abb. in. c. i. de sum. tri in ver. simplex. et Bar. in. l. stipulatiões non dividuntur. ff. de vb. obli. in iii. opp. ubi dicit quod anima est indivisibilis: et est tota in toto et tota in qualibet parte corporis: aut volunt q demon capiat totũ spiritum sive totã animam et necesse esset quod remaneret hominis cadaver et sic mortuũ abscen

te anima τ sequeret malus incon
ueniēs:qꝛ esset in potestate demo
nis auferre vitam hoī τ illi de-
functo restituere τ sic mortuū su-
scitare:qđ est impossibile qꝛ sol9
deus hoc facere pōt:τ nulla crea
tura neqꝫ angelica neqꝫ humana
habet hanc facultatē suscitandi
mortuū:vt dicā.ʒ.in.x.q. vñ nō vi
deo quomodo illoꝝ opinio pos-
sit saluari intelligēdo de strigis τ
magis:τ si tu diceres non dico ꝙ
demon auferat totā nec partem
anime sed deludit dormientē per
illa signa ꝑstigiosa formata i in-
tellectu siue intellectui presenta-
ta per inmutationē imaginatio-
nis qđ facere pōt demō.tūc rñd.
qđ est impossibile:vt tot natura-
les operationes que fiunt p istā 1
sectā strigimagarū maleficioꝝ τ
alioꝝ similiū fieri possunt in spi 2
ritu solo qn interueniat corpus τ
mēbra naturalia:quō eñ possent 1
in cōgregationib9 τ ludis predi-
ctis tot choreas reuerentias τ re
trogradas saltatiōes efficere nisi
corpus adesset:quō possent coitū
carnis implere quē faciūt in sin-
gulis cōgregationib9 ludis cō-
pletis nisi corpaliter interessent:
nec dicēdū est ꝙ sit pollutio som-
niātis:qꝛ demones pñt vere τ cor
poraliter cū mulieribus coitū pfi
cerē τ illas qñqꝫ reddere pregnā
tes in assumptis corporibus fm
ea que.ʒ.diximus in.ij.euidētiali
isti9.q.ergo sequit necessario qđ
corpaliter pficiūt coitū:nō nego
tñ ꝙ etiā non possunt in somniis
pollui diabolo operāte.Quō etiā
possent illoꝝ sacrificia τ cerimo
nias celebrare? τ imagines illis
imponere si in solo spū hec fierēt
quaꝝ imaginū olim vnā vidi ro-
me τ manibus palpaui:τ erat ūa
species materialis habens mate
riam τ formam τ formata erat ex
quibusdam mixturis mihi igno-
tis: quomodo etiam possent tot
maleficia τ sortilegia contra hu-
mana corpora fabricare nisi cor-
poraliter interessent:in spū eñ ei
in somniis nemini vnqꝫ vidi in-
iuriā fieri nec occidi quēqꝫ. Cum
igit operationes iste τ alie hmōi
q̄ sunt naturales τ corporee non
possunt fieri nisi per corpus τ mē
bra:ergo sequit qđ strigimage et
aliis similes deferunt τ intersunt
corporaliter et non in spū solo:et
per ista sum expeditus de ista se-
ptima difficili questione.

¶Summarium.

Diabol9 aut sortileg9 an pos
sit nocere corporib9 xpianorum.
Maleficium potest solis verbis
perfici.

Ctauo ꝗro si de
mon per se non
pōt nocere cor-
porib9 xpianoꝝ
q̄ nō sunt de sua
religiōe:qꝛ de9
id nō pmittit vñ
fit qđ sepius infantes ad lat9 pa
rentum τ in ꝓpriis greniis ma-
trū reperiuntur qñqꝫ suppressi:et
eorum corpuscula concisa τ muti
lata:aut aliqua alia intrinseca
egritudine polluta ex qua sepius
polluunt.Sol.dic quod licet de-
mon per seipm corporibus chri-
stianorum nocere nō possit ad il-
los maleficiandum vtitur instru
mēto malefice siue magi qui vel
que cum vnctionibus puluerib9
cetérisqꝫ mixturis maleficis τ ve
nenis predictis infantib9 τ aliis
in occultis noctis silētio dū dor-

miunt parētes ꝛ omnes quiescūt ipse demon aperit ostia etiam si fortissimis ferris clausa eēnt ꝛ illas maleficās intromittit ꝑ ostiū dico: aut quandoqꝫ per fenestras in domo maleficiādi quos sic intromissos instruit quomodo facere debeāt: ꝛ ne lux candele aut lucerne impediat maleficium ne ꝑ scoperiatur aut cognoscatur a maleficiādo ipse demū in assumpta forma felis siue gatte lucernam: lampadem siue candelam quam lucentem reperit ilico extinguit vt malefic⁹ ipse cōmodi⁹ possit maleficia sua perficere quibus pactis malefic⁹ tutus abit: demon vero vt facili⁹ illinc recedere possit aperit ostia deinde claudit ꝓut ante illa repererat: nec putes (vt quidam ignari vulgares asserunt) quod ipse strige seu malefici trāsformēt se i speciē gatte: aut alterius animalis bruti: q2 hoc est impossibile demoni quod possit hominē transformare in alteram speciem: vt dixim⁹ supra. q. preceden. ꝛ dicemus infra eo. q. x. bene verum est quod ipsemet demon assumit illas varias formas et facit operationes illas de quibus supra secundum quod declarat. S. Aug. i lib. x. de ciui. dei ꝛ i. iij. de trini. ꝛ. S. Tho. d. q. v. prime partis. qq. disput. in tit. de mira. ꝛ. S. Bonauē. sup. iij. sententiarū. q. iij. ꝛ in. c. episcopi. xxvj. q. v. Et vt facilius ꝛ sine periculo ipsi malefici possint ꝑficere dicta eorū maleficia demō est illi preuius et tanqꝫ dux in tenebris illis quos ducit ad lectum maleficiādi discooperit pannos ꝛ ostēdit omnia que facienda sunt dormientibus oībus quib⁹ ipse demon ipouere potest iuxta caput semina quedam aut pulueres ex quibus inducitur ꝓfundus somnus: quibus sic dormientibus introducit maleficū ꝛ omnia perficit: et hoc ego alias referri audiui a duabus mulieribus maleficis quas ꝓ maleficijs huiusmodi premanibus examinandas accepi: et est verisimile: quod ita sit q2 nunqꝫ reperi nec audiui qđ aliquis maleficus siue malefica fuerit vnqꝫ apprehensus in flagranti crimine et videtur quodammō impossibile quod cutes i domos alienas ꝛ per secreta dom⁹ nocturno tēpore clausis ostijs atqꝫ fenestris possent ita tute in obscuris tenebris ingredi ꝛ euadere absqꝫ aliquo rumore vel scādalo nisi haberent ducem Demonem qui illas in operib⁹ ipsis saluas redderet. ¶ Quandoqꝫ nullo veneni haustu vł mixtura in corpore vel extra corp⁹ adiecta: sed sola potentia carminis ꝛ verborū perficitur maleficiū: vt habetur in. c. nec mirū. §. magi. xxvj. q. v. vbi tex. refert dictū Luca. Mēs hausti nulla sanie polluta veneni ꝛc. ¶ Et ego alš vidi Rome quēdam magnum excellentissimum grecum tempore Adriani. vj. antequam perueniret ad vrbem ꝓōti. ipse qui solis verbis compresserat vires cuiusdā ferocissimi tauri existentis in armēto in loco syluestri quē sic affixum: vt ita dixerim ꝛ humiliatū appꝛehendit per cornua ꝛ chordula quadā satis debili arte tamen magica fabricata taurum ipsum ligatū quo voluit adduxit media nocte circiter quatuor aut qꝫ milibus: ꝛ hec notoria sunt que visa

fuerunt p ducētes ꝛ vltra viros quem postea habui i carcerib9 capitolinis examinandum:ꝛ oia ista ꝛ maiora quoqꝫ ingenue fate baſ verbor potētia efficere posse ꝙ tamē postea euasit imperfecto examine fauorib9 populi Roma ni ꝛ quorūdam magnatum.

Summarium.

1 Sortilegi quare incarcerati ꝛ in publica custodia detenti nō vtantur arte sua.

2 Sortilegi qualiter cognoscātur vere vel ficte penitere.

3 Deus quandoqꝫ impedit diabolicam operationem ad cōseruationem christianę religionis.

1

Ono querot quare est qꝺ postꝙ isti malefici ꝛ strigimage sunt in manib9 publice iustitie icarcerati non faciunt se corporaliter deferri a demonibus in quib9 iacent vt possint saluare vitam et euadere penas corporales qꝺ qdā iudices curiosi qnqꝫ tentarūt experiētiā rei videre: et tn̄ nihil fecerint: qꝛ post multa viderūt ex eorꝫ sortilegijs nullum penitus effectum sortiri hmōi corporalis delationis: ꝛ ꝓptera multi tenuerunt quod ipsi malefici ꝛ strigimage corporaliter deferri nō pn̄t a demone. pro solutione isti9.q. due reddunt rōnes per sacros Theologos ꝛ canonistas in.c.nec mirū.xxvj.q.v. pma est quod demon qui nil auidius cupit quā animas multas lucrari:ꝛ ad tenebras iferni multifariā fraudibus homines protrahere quā primū videt hominem ipsum apprehēsum ꝛ illius animā sub sua ptāte subiectam nil aliud querit nisi vt separetur a corpore vt quā adhuc sub conditione retinet certaꝫ lucref que posset p ꝑniam illi9 impiū subterfugere ꝛ se reunire cū xpi fidelib9 ad hoc igit vt certam eius ꝑdaꝫ possideat semper querit illi9 mortē ꝛ dissolutionē anime a corpore:qꝛ nonnulli qñqꝫ reperti sunt qui reuocauerūt errorē suū ꝛ gratiam susceperūt ex cōmisso crimine penitentiaꝫ ꝛ residuū vite sue sanctissime duxerūt:ꝛ ꝓpterea dicūt ꝙ tūc diabolus nil aliud satagit nec laborat in alio nisi in persuadendo ipsi malefico vt ꝑsistat in ei9 opinione ꝛ ꝓfessione ipsaꝫ nullatenus reuocet sed in ea perseueret vsqꝫ ad finem vite: qꝛ licet adducatur ad furcas et superim ponantur igni ipse demon statim illū arripiet corporaliter ꝛ liberabit a laqueo et flammis adeo qꝺ nullum penitus dolorem patief: ꝛ casu quo mori contingeret trāsibit sine pena supplicij: et liberabit se a tot periculis huius mundi ꝛ longe maioribus gaudijs in alio seculo fruetur cū eo:his igit illusionibus ꝛ falsis persuasionibus ab eo premunitus sepius tenaciter perseuerat in eius opinione:nec curat quoquo modo errorem suum reuocare ꝛ penitentiā agere: sed obstinatus permittit potius vltimo supplicio perimi.

2 Quedā vero ex ipsis maleficis mulieribus reperiuntur que erroris sui mirabiliter sepe niteꝛ re videntur: ꝛ maximis fletibus agere penitentiam:que oīa ficte peragūt nullāqꝫ gerunt in corde mestitiā aut vere penitētie amaritudineꝫ. Ad cognoscendū autē an vere vel ficte peniteant ma

xime mulieres que habēt faciles lachrymas. aduertendum est ad oculos ipsarū an in fletu et gemitu hmōi emittunt lachrymas q̄s si nō emittūt nulla adest cordis cōtritio: sed omnia simulate fiūt et alias audiui a quodā excellentissimo canonista qui erat etiam optimus theolog⁹ quod regula ista est verissima: maxime in mulieribus q̄ non laborāt multū in lachrymis et dixit mihi qd lachrymę ipse sunt signa manifesta vere: et interne penitētię. et addidit mihi tex. de peni. dist. j. c. petrus. et c. lachrymę. vbi dicit q̄ lachrymę lauāt delictū quod pudor est ꝯfiteri: et habet Luc. xij. cap. et ego alias habui in facto nōdum tertius est elapsus ann⁹ Romę: in agro Sabinensi. dum quandā vetulam maleficam examinarē q̄ iam. xx. annos in ipsa professione cōpleuerat et infinita quodammodo sortilegia venefica suis mixturis fabricauerat et magnū Christianorum numerū diuersis egritudinibus pollutum reddiderat quosdā vero occiderat raros vel nullos sanauerat: q̄ postq̄ cōfessa fuit crimē dū ego ꝓsequerer illi⁹ examinationē p horas duas et vltra quam maxime videbat cōdolere de suis cōmissis excessibus. et cōtinuos fletus et suspiria cōficiebat asserēs velle professionē illā omnino relinquere et ad veram orthodoxe fidei religionē reuerti: verūtamen in tanta flet⁹ et suspiriorū copia nullā vnq̄ et minimā lachrymā emittere potuit: ad quod ego als instructus plurimum aduerti: et visum fuit quid valde mirabile qd mulier fleret sine lachrymis: et nisi vidissem fortasse nō credidissem: licet in viro nō sit mirādū ex quo ipsi duriores sunt in lachrymis: non tñ nego q̄n mulieres possint in multis confingere lachrymas: vt als dixit Cato. Instruit insidias lachrymis dū femina plorat. in actu tamen penitētię videtur q̄d mirandum sed dici pōt quod diuina iustitia hoc agit fauore penitentię. ¶ Secunda ratio redditur quare non possunt euadere: quādo sunt incarcerati: quia diuina iustitia tunc nō permittit demonē posse suā naturalē potentiam exercere i illos: ne aliqui iudices et officiales curiosi forsan videntes aliqua signa manifesta liberationis eorum inuitarentur ad ꝓsequendum illorum professionē et hoc est qd dixit. S. Aug. i li. iij. de trini. i. x. de ciui. dei. et. S. Tho. in trac. q. primę partis. q. v. in tit. de mira. et canoniste in. c. nec mirum. xxvj. q. v. quod deus impedit potētiam demonis in quibusdam ꝓ cōuersatione christianę fidei: vt late diximus supra eo. tit. vij. q. quia als fides ipsa christiana paulatim tota subuerteretur maiorēq̄ potestatē videretur habere diabolus quā deus et iudex qui est minister dei. xi. q. iij. nemo cōtemnat. et. c. seq. et io tunc deus resistit demoni et illius vires cōprimit per ea que not. S. Aug. in lib. x. de ciui. dei: et refert et sequit. S. Thom. in. d. trac. qq. d. q. v. et dixi supra eo. q. vij.

¶ Summarium.

1 Sortilegia an' heresim sapiant manifestam vt a iudice ecclesiastico debeant examinari.
2 Deo soli reseruata que sint.
3 Demoni naturaliter cōuenientia et a deo

& a deo sibi concessa que sint.
4 Sortilegiū cū hostia consecrata factum an sapiat heresim manifestam.
5 Sortilegia simplicia non sapiunt heresim.
6 Imagines facere ad amorez provocandum superstitiosuz dicitur potius q̄ hereticum.
7 Sortilegia quo presupponit consideranda.
8 Tētatio ēpcipuā diaboli ɔditio.
9 Adoratio diaboli sapit heresim manifestam.
10 Modus & forma quibus diabolus inuocatur est in materia sortilegij consideranda.
11 Sacerdotes diuina exercētes vt contra naturam aliquid eueniat an possint dici sortilegi.
12 Imagines indebite & viliter tractantes an sint heretici habēdi.
13 Sortilegium cū hostia nō consecrata an sit hereticum.
14 Sortilegi i forma magis aliquē affligētes an sint māifesti hēci.
15 Sortilegia in q̄b9 reliq̄e sanctoꝝ admiscentur an sapiāt heresim.
16 Sortilegia in quibus admiscent essentialia vel substantia sacramentorum ecclesiasticoꝝ an heresim sapiant.
17 Secreta cordium sortilegio inquirens hereticus dicitur.
18 Sacramēta ecclesiastica nō operantur i turpē vel indebitū finē.
19 Sortilegia in quib9 interueniūt res benedicte nō sapiūt heresim.
19 Sortilegium multis concurrentibus censetur hereticum.

1
Ecimo † vidēdum est an & q̄n hmōi sortilegia & opa maleficoꝝ sapiūt heresim manifeste: ita q̄d ipsorum rei & machinatores iudicis ecclesiastici inq̄sitores heretice prauitatis examini subijciant & heretico ꝝ penis puniant. Rñd. in hoc deueniendū esse ad distinctiōes. ¶ Sz antecꝙ ad vlteriora pcedā p euidētia. ¶ ꝑpresupponō pmo q̄d quedā sunt q̄ ad solū deū creatorē ptinēt ex quo illa reseruauit sibi i puilegiū nulliq creature ēt angelice illa ɔcessit. ¶ † Prout ē 2 hoīnē verū naturalē creare: vt hr Ge.ij.& S. Tho.i.s.parte trac. qq.in ti.d̄ potē.genera.& de creatio.q.ij.ar.vs.q.iij.art.s.& ij.et.iiij. ¶ Uel iam creatū in melius aut deterius reformare aut in alterā speciē commutare: vt ibi dicitur. Itez mortuū suscitare: ita vt vere & naturaliter viuat: sicut resuscitatus fuit Lazarus q̄ iā quatriduanus erat. vt habet. Joā. xj. caplo. & q̄n ēt filiū illi9 vidue dū dēferret ad sepulturam ex feretro suscitauit & surgere iussit: vt habetur Matt.xviij.c. ¶ Itez futura scire ex vera & perfecta sciētia ad solū deum ptinet: vt dicitur Esa.xli.c. annūciate nobis que futura erūt & vidēmus q2 dij estis vos. ¶ Itē celi motum sistere ab eius vnica voluntate dependet vt inquit S. Tho.in trac.qq.in pma pte q.i. arti.iij.& vs. ¶ Item secreta cordis humani que i animo sunt: occulta nec dum ad aliquem actum extrinsecū deuenerunt solus de9 est scrutator & verus cognitor: vt habetur Matth.xxij.c.vbi Christus optime cognouit secreta cordis phariseorum qui cupiebant ipsum calumniari apud Cesarem ex eo quod vocabat se Regem iudeorum: & propterea interrogarūt ipsum cuinam deberent offer

erũ introducendi amorẽ erga sor
tilegũ aut sortilegã in corde illi⁹
amãte ꝑsone que nullum vel mi
nimum habet amorez. ¶Primo ca
su nõ videt̃ qd̃ sapiãt heresiz ma
nifeste ex quo i hoc sortilegio im
ploratur auxiliũ illius sacramẽti
ad ea q̃ sunt propria diuine virtu
tis. s. ad reuelandũ secreta cordis
hoim ̃fm quod concludit Oldr.
in. d. cõsil. cex. de quo supra proxi
me diximus hereticũ poti⁹ esset
si pro notitia occultoꝝ predictoꝝ
quis inuocaret auxiliũ demõis pu
tans demonẽ posse ipsa reuelare
ex certa scientia ̃fm qd̃ dicit idez
Oldra. in. d. ꝯsi. ꝛ diximus supra.
Et ̃fm hoc nota quod multi ho
die incidũt in hãc spẽz heresis qui
pleni sunt cristis, amãtib⁹ fatuis
q̃ facere studẽt hec eorũ sortilegia
cũ alijs diuersis reb⁹ vt sciãt aliquis
amasie siue amasij an teneat dile
ctionem sui: ꝛ hi qui in hac opi
nione persistunt firmiter id credẽ
tes sunt heretici, alias nõ. ¶Se
cundo vero casu qñ fiunt ad effe
ctũ calefaciendi cor frigidũ: ꝛ ista
similiter nõ videnť quod sapiant
heresim manifeste qm̃ inuocat̃ suf
fragiũ illi⁹ sacramẽti ad diligen
dũ sz dilectio in se nõ est peccatũ
imo videtur esse meritum apud
deum vt habetur in diuinis pre
ceptis, diliges proximum tuum si
cut te ipsũz ꝛ no. Matth. xij. c. ꝛ
dixit Pau. apo. si oẽs virtutes ha
buero charitatẽ aũt nõ habeã ni
hil sum ꝛ not. in. c. firmissime. de
heret. gl. tñ. in. d. §. sane. c. accusa
tus. de hereti. lib. vi. videť tenere
cõtrarium q sortilegia in qb⁹ in
teruenit hostia consecrata sapiũt
heresim manifeste dũz ponit plu
ra exempla in quibus sortilegia
ipsa sapiũt heresim manifeste po
nit etiam istud de per se quando
interuenit hostia consecrata nec
specifice ponit ad quẽ effectũ illa
fierent vnde intelligi põt ad oẽm
turpẽ effectũ maxime vbi verti
tur materia peccati ꝛ ab ista opi
nione q̃ fauorabilis est ꝑ fide nõ
discederẽ: vt dicit tex. in. d. c. accu
satus. maxima eñ temeritas est
illi⁹ christiani qui in rebus vanis
ꝛ lasciuis tanti sacramẽti abusuz
audet ministrare: ꝛ ad eã q̃ supra
in contrarium adducebant respõ
deo nec nego qd̃ diuina virtus p̃
cibus implorata ad reuelandum
ea que secretissima sunt in corde
hoiuz hoc facere posset qz hoc sũt
sub eius arbitrio ꝛ potestate non
aũt demonis q̃ est creatura: hoc
est verũ quotiescunqz consultatio
ipsa fieret debito modo iuxta ri
tũ veri diuini cultus ꝛ christiane
religionis ꝛ ꝑ modũ sacrificioꝝ q̃
in ecclesia celebrantur per bonos
sacerdotes non autez isto modo
superstitioso ꝛ retrogrado iuxta
no. in. c. nihil i sacrificijs. de cõse
cra. dist. j. ꝛ no. in. c. cum marthe.
de celebra. miss. vide. d. Jo. lec. in
sum cõf. in ti. de sortile. q. xlx. ꝛ q.
vlt. per ista enim sortilegia nõ im
ploratur auxiliũ sacramẽti impti
in factura aut ipsa diuina virtus
ad reuelãdũ ista: sed poti⁹ demo
nis suffragium vt illa reuelet ꝑ
abusũ istorũ sacramẽtoꝝ cui etiã
hmõi opera sortilegia immolant̃ ꝑ
illam amicitiam quam ipsi male
ficij habent cum demone secũdũ
pacta inter eos inita. xxvj. q. v. c.
nec mirũ. & ad hec oia. ꝛ Jo. lec. in
sum. con. eo. ti. c. ij. ꝛ hoc faciũt in
opprobriũ diuine maiestatis: ꝛ fre
quãt respõsa reuelatiõis idest equã

quia illa profecto sunt diabolica et
non diuina: sed illū tam turpem
abusum sacramētorum diabolus in-
struit homines facere. vt sub eo ipse
facilius adoref ab homine i dede-
c9 diuine bonitatis et hoc modo
hominē decipit: vt dicūt canoni-
ste et sacri Theologi i locis supra
not. in. vj. et. xij. q. et habetur in. d.
c. episcopi. Ad secūdū dū dicebaf
quod diligere in se non est pecca-
tum: est verum quando dilectio
ipsa est in charitate fundata tūc
enī ē op9 meritoriū deo qz chari-
tas est recta volūtas ab oib9 ter-
renis: ac presentib9 penitus ad-
uersa et iūcta vero deo inseparabi-
liter vnita igne quodā spūs: om-
nis extranee corruptiōis nescia:
nulli vitio mutabilitatis obno-
xia: supra oia que carnaliter dili-
gunf excelsa: et in effectu cōclude
quod illa est dilectio maxima cir-
ca diuina et ecclesiā vel erga pri-
mum pp deū qui respicit anime
beatitudinem non hec mūdana
fragilia. vide tex. pclarū de peni.
dist. ij. c. charitas est. vbi plura sin-
gularia de charitate narrantur:
hec enī est illa charitas et dilectio
que habet meritum regni celestis
hec est illa de q̄ locut9 fuit Pau.
apls et Math. xxij. c. et de qua lo-
quitur diuinū preceptum. et tex. in
d. c. firmissime. et ibi glo. cetere ve-
ro dilectiōes carnis que terrene
sunt potius hñt annexum pecca-
tum quam meritum respectu vlti-
mi effectus q̄ est carnalis coitus
et ppea ille qui putat sacramētum
eucharistie operari ea q̄ fiunt me-
diate vel imediate peccatū est in
maximo errore. nec caret manife-
ste heresis suspitione nihilominus
i istis semp me refero ad cōmunē

Theologorum opi. et rectum iudi-
cium sācte matris ecclesie. ¶ Cal-
5 dradus tamen in hac materia.
in consil. suo. cex. quod incipit re-
gularis hz traditio etc. sic distin-
guit dicens qd̄ sortilegia simpli-
citer ut pocula amatoria vel assu-
mere hostiā non sacratā ista nō
inducunt heresim: vt in c. j. de sor-
ti. et in Rub. eo. tit. l. si quis aliqd.
§. qui abortionis. ff. de peni. i. c.
6 de hoie. de celebra. miss. ¶ Ima-
gines vero facere ad amorē mu-
lieris prouocādū dicit ipse quod
magis videf esse supstitiosum q̄
7 hereticū. ¶ Sed circa hoc duo
sunt cōsideranda. ¶ Primum est
modus inuocationis quo inuo-
catur demonis suffragiū. ¶ Se-
cundū est considerādum circa rē
que expetitur. ¶ Primo igitur ca-
su aut inuocatur auxilium demo-
nis per modum imperij et suffra-
gij. aut pmodū adorationis et cul-
tus latrie: primo casu aut implo-
ratur ad tentandum et flectendū
publicos aios mulierum ad libidi-
8 nem vel his similia que sunt de
propria demonis natura et nō sa-
piunt heresim: vt habef in apoca-
lips. ij. c. ecce missurus est diabol9
aliquē ex vobis in carcerem vt tē-
temini etc. et habetur Math. iiij.
Marc. j. et Luc. iiij. hoc enī est pro-
prium demonis tentare hominē
ad peccādum: vt ibi dicif et dixi-
mus supra ea. q. in princi. ¶ Aut
imploratur eius auxiliū ad scien-
dum futura vel ad aliquid aliud
faciēdum qd̄ soli deo creatori cō-
petit et tunc sapiunt heresim ma-
nifeste: qz vult attribuere creatu-
re quod est ppriū creatoris: vt. c.
accusat9. §. sane. de heret. li. vj. et
9 ibi not. doc. ¶ Secūdo vero ca-

do non possent absq ignominia satiare: isto enim modo capiunt delectationem cum demone et complent desiderium suum absq eo quod contra ipsas insurgat infamia vt ex plurium ipsarum mulierum confessionibus accepi dum ista subtiliter indagarer. Quidam alij dixerunt quod mulier est magis vana et curiosa et magis familiaris diabolo quam sit vir et quam minus timet transgressionem precepti superioris quam vir quasi quod magis regitur voluntate appetitu et sensualitate quam ratione: vt habetur. xxiij. q. vij. quod proposuisti. et. q. v. ad adam. et. c. mulier. et per gl. in. d. c. j. de cland. despon. et. d. c. iij. super Ben. et ibi p sacros doc. ¶ Ex predictis itaq concludo conclusionem ipsam esse sufficienter probatam cui non habent obstare quedam que superius in contrarium adducebantur. Et primo non obstat tex. in. d. c. epi. super quo tenentes contrarium se omnes fundant cui licet per alios doc. antiquos et moder. fuerint date plures responsiones ad vnum tamen tendentes. s. quod ille tex. non loquitur de secta ista strigarum. sed de alia longe diuersa ab ista. Ego tamen id comprobando alio modo respondeo ad illum tex. declarando literam et mentem illius concilij: et antequam ad vlteriora procedam premitto quod omnis lex recipit interpretationem a ratione sua maxime cum ratio in lege reperitur expressa que magis attendenda est quam dictum legis. l. adigere. §. quis. ff. de iur. patro. l. cum pf. §. dulcissimis. ff. de leg. ij. l. milites prohibent. et l. milites agrum. impun. ff. de re mili. l. nomen. l fi. ff. de le. iij. et Bar. in. l. ij. §. videndum. ff. ad tertul. idem Bar. in. l. omnes populi. in. vij. q. principali. ff. de insti. et iur. Bar. in. l. si constante. in. v. col. in. vij. et. ix. q. ff. solu. matr. et in. l. si vero. §. de viro eo. ti. et in. l. j. C. queslit lon. co. et. j. distinc. consuetudo per Gemi. in c. vbi periculum. in. ij. not. de elec. lib. vj. et est glo. not. in Clem. j. de elec. in ver. eligatur. et glo. in. d. c. consuetudo. j. dist. Ideo dicunt doc. quod cum non concurrit ratio legis minus conuenit ipsa lex. d. l. cum pf. § dulcissimus. et. d. l. nomen. l fi. et. d. l. milites. la prima. et la. ij. ff. de re mili. Quibus premissis dico quod ratio principalis illius. c. et intentio concilij aquiren. non fuit vel le impugnare et habere pro impossibili quod demon deo permittente non possit hominem corporaliter deferre de loco ad locum motu locali: nam si fuisset illius intentionis dixisset contra commune omnium Theologorum et canonistarum sciam immo contra tex. proprium sacri euangelij Mathei. iiij. Luc. iiij. Marc. j. c. in prin. vbi apparet quod diabolus temptando xpm qui erat deus et homo naturalis detulit ipsum corporaliter super pinnaculum templi et in montem excelsum vt latius infra dicemus. intentio igitur finalis illius concilij in illo ver. Illud etiam non est obmittendum etc. fuit velle improbare et damnare errorem illum in quo erant mulieres ille scelerate de quibus ibi quam erant heretice et in sua obstinata opinione damnate: et quam fuit ratio principalis atq finalis quare Concilium illud declarauit mulieres illas esse hereticas et damnatas. Non dico principalis fuit illa quam ponit ibi tex. ver. Cum aliquid diuinitatis aut numinis esse extra vnum deum arbi

trantur hec est ratio principalis que facit illas esse damnatas: quod melius declaro sic Concilium illud in princi. text. ponit generale edictum quo mandat omnibus Epis et clericis vt summo studio elaborent perniciosam sortilegarum et magicarum artem ex parochijs suis penitus eradicare. et sic primo improbat artem: deinde deuenit ad specie. s. ad homines illius artis peritos dum dicit: quod si aliquem virum aut mulierem huiusmodi sceleris sectatorem inuenirent turpiter dehonestatum ex parochijs suis deijciant quia subuersus est et his etiam quod similis est sibi subuersi sunt oes et a diabolo captiui tenentur que relicto creatore suo diaboli suffragia querunt: et ideo a tali peste debent mundari sancta ecclesia. hic enim remanet completa oratio prime partis capituli vbi Concilium mandat extirpari hanc reprobam artem magicam et sortilegam et illius professos turpiter dehonestatos et externos a fide catholica ex oibus parochijs suis expelli ad hoc vt sancta ecclesia a tali peste liberet. Deinde incipit secunda pars ibi illud etiam non est obmittendum quod quedam scelerate mulieres retro post Sathanam conue se et c. vbi Concilium predictum mutuauit sermonem et posuit alium casum diuersum a precedenti: quod patet ibi dum dicit ill d non est obmittendum quod quedam scelerate mulieres et c. tex. ibi in princ. locutus fuit de mulieribus que artem magicam et sortilegam profitentur ibi dum dicit si aliquem virum aut mulierem huiuscemodi sceleris et c. si enim concilium predictum in illa secunda parte voluisset intelligere de eisdem mulieribus de quibus fuerat facta mentio in principio. tex. non dixisset per ista verba quedam scelerate mulieres et c. sed dixisset per aliqua verba repetitiua earundem personarum et qualitatum. vel eedem ipse dicte: vel predicte: vel per alia similia verba: ex quo enim text. in dicta secunda parte non fuit locutus per verba repetitiua: sed per diuersa et diuersum sensum et casum demonstrantia fatendum est de necessitate quod ille sit diuersus casus a precedenti et sic diuersa species personarum: et quod sit verum clarius demonstrabit infra. Concilium igitur deueniendo ad secundam partem exponit istarum mulierum professionem et qualiter sub falsis illusionibus et fantasmatibus illuduntur a demone: deinde enumerat quasdam operationes quas mulieres ille profitentur facere cum Diana vel Herodiade deabus suis quarum iussionibus ad illarum seruitium euocantur et nocturnis horis accedere profitentur: sed vtinam he sole in sua perfidia perijssent et non multas alias ad illarum interitum pertraxissent: deinde ponit modum infidelitatis et errorem exprimit quod principaliter deducuntur in heresim dum dicit nam innumera multitudo hac falsa opinione decepta hec vera esse credunt. s. qui putant Dianam et Herodiadem et ceteras deas: et posse illas opera de quibus ibi perficere et credendo a recta fide deuiant et errore paganorum inuoluuntur. Ratio finalis et principalis omnium supradictorum operum et damnate credulitatis ex qua dicunt heretice nunc ponitur dum dicitur. Cum aliquid diuinitatis aut numinis extra

vnū deum arbitrātur ꝛ huc vsq; perficitur: secunda oratio ꝛ dictu illius secunde partis deinde sequitur improbatio illarum false opinionis ꝛ erroris predicti. Ratio igitur finalis est illa quā ꝑrime dixi ex qua omnes alij errores ꝛ illusiones successiue dependent cum credunt illas Dianā ꝛ Herodiadem esse veras deas ꝛ in eis multū diuinitatis ꝛ numinis esse: ꝛ iste est verus intellectus illius capituli si bene cōsideretur in verbis ꝛ in mente. Stante igitur rōne ꝑdicta expressa secundū illā verba ipsius legis sunt interpretāda: ꝛ vbi ratio ipsa non conuenit lex quoq; omnino cessat. ꝺ. l. cū pater. §. dulcissimis. ff. de le. ij. l. hec actio. ꝛ ibi Bart. ff. de calū. l. is qui animo. ff. de acquiren. possess. Ratio autē predicta non cōuenit neq; verificari potest in hac secta strigarum ꝛ maleficiorū quippe quia ipsi vel ipse non decipiunt ista falsa opinione putātes inseruire deabus istis ꝛ extra vnum deū aliquid numinis esse: sed ipse vidēt cognoscūt ꝛ apprehēdūt expresseq; illarū. Princeps cui inseruiunt ꝛ quē obediunt ꝛ adorāt est diabolus inferni inferior deo: ꝛ inimicus dei: sꝫ illi inseruiunt relicto creatore propter mundi vanitates ad explēdas illarū libidines. ꝺ. c. episcopi. in ꝑn. ꝛ. c. si quis episcopus. eadem. q. v. si enī ratio ipsa de qua supra istis strigimagis non conuenit verba legis ꝛ illi⁹ dispositio minus cōuenire debet per ea q̄ proxime dicta sunt eo maxime. Quia rō legis determinata restringit dictū legis: vt illa duntaxat lex ipsa cōprehendat ad que ratio illa naturaliter adaptari pōt: ꝛ non vltra ꝺ. l. cum pater. §. dulcissimis. ꝛ. l. hec actio. ꝛ ibi Barto. ff. de calūnia. ꝛ. l. is qui animo. ff. de acquiren. possess. ꝛ prima distin. consuetudo. ꝛ not. glo. in Clemen. pri. de elec. ꝛ per Geminia. in. c. vbi periculum. in prin. eo. tit. lib. vj. Cum autem iste sint excluse a ratione dicūtur esse excluse a legis dispositiōe per ea que supra diximus: nec obstāt exēpla ꝛ auctoritates quas textus inferius deducit de Paulo ꝛ Ezechiele: quia illa oia referuntur ad sectā illam: de qua ibi non autē ad strigas siue maleficas: de quibus hic. Fateor tamen quod strige iste ꝛ malefice in quibusdam conueniūt cum mulieribus illis de quib⁹ in. ꝺ. c. episcopi. in secunda parte in hoc. s. conueniunt quia vtraq; secta inseruit Diabolo etiam illius imperio gubernatur: sed vna scienter altera ignoranter: vna decipitur altera decipit. Cōueniūt ꝛ in alio: quia quo ad effectū eterne damnationis: ita sunt damnate ille sicut iste ita Demones habent imperium super illis sicut sup istis ꝛ eodem modo ille sunt elimināde ꝛ deijciēde extra parochias sicut iste strigimage: q2 oēs sunt dānate. nō tn̄ sequit̄ si in aliquibus cōueniunt ꝛ equiparantur: ergo in omnibus debent esse equiparate: q2 data diuersitate rōnis dat̄ etiā diuersitas iuris: vt. ꝫ. diximus et dicemus etiā infra eo. tit. q. xij. vbi declarabitur materia poculorum siue veneficiorū: ꝛ vt dixi extra cōionem fidelium posite sunt ille sicut iste ꝛ omnes tanq̄ oues morbose sunt penitus a christi fidelibus euitāde ne sanas oues morbo il-

lo inficiant.l.ij.C.de sum.tri.7.l.hi qui sanctā.C.de aposta.q2 hoēs sunt eiusdē diabolice religionis: sed diuerse ꝓfessionis et habitus dico animi nō corpis 7 ordinis ꝓfesse sicut monachi et moniales xpiane religionis diuersos ordines ꝓfessionis accipiunt ad vnū tñ diuinū cultū oēs tendentes:ita isti dānati diuersos ordines 7 ritus accipiūt 7 sub diuersis ordinibus 7 moribus diabolo inseruiūt 7 diuersis quoqꝫ noibus nūcupātur:quidā sunt heretici:quidam manichei alij vero apostate: alij scismatici donatiste:et similes de qb9 in.l.manicheos.C.de heret.7 l.i.7.l.hi q sanctā.C.de aposta. et habet per glos.Abb.7 alios doc. in rub.7 in.c.f.de aposta.7 de scismat.7 hoc est quod in effectu voluit dicere text.in.c.excōicamus lo primo.7 lo.ij.in ꝑn.extra de heret.vbi dixit.facies quidem habētes diuersas caudas autem adinuicē colligatas q2 de vanitate cōueniunt in idipsum ꝑ facies dico diuersas itellexit de diuersis ordinibus hereticorū siue sortilegorū per caudas adinuicē colligatas intellexit de vnico cultu eiusdem diabolice religionis:q2 oia corū opa tēdunt ad cultū Sathane siue in mēte 7 intellectu:siue in corpore fiant.ad hoc vide q dixi.s.in
29 primo euidētiali huius.q. †Ille igitur mulieres de quibus in.d.c. epi.dicunt ꝓprie heretice ex quo ꝑsistūt in illo errore putantes aliqd numinis esse in illis deabus 7 illas esse veras deas relicto deo saluatore nro vt in.c.i.de sum.tri. 7.xxi.q.ij.q sine saluatore.7.c.firmissime.de hereti.Iste vero strigimage magi 7 sortilegi que sciēter ex propria malitia peccant relinquentes diuinū cultum 7 christi fidem 7 scienter adherētes diabolo quem sciunt 7 cognoscunt diabolum infernalem 7 inimicū dei non dicuntur proprie stricte heretice:q2 nullo dicuntur errore seducte:sꝫ potius apostate ꝑfidie: q2 sciēter ꝓpria temeritate recesserunt a fide xp̄i q̄uis istarū apostasia longo tpe indurata 7 pertinaciter defensata transit in heresim.vt diximus.s.tit.q.ij.7 dicunt glo.7 doc.in rub.extra de aposta. 7 habet ꝑ imperatorē.l.i.7 hi qui sanctā.C.eo.tit.vbi apostate proprie dñr q sciēter 7 propria auctoritate siue potius temeritate retrocedunt a fide xpiana vt habetur in.d.l.i.7 in glo.rub.7 in.c.f.extra eo.tit.7 p.S.Thom.in scda scde. q.xcv.ar.v.7.vi.in titu.de supsti. ad q faciūt que diximus.s.in primo euidētiali 7 supra etiam.q.ij.

30 †Et nota vnū valde singulare qd istorū apostatarū due sunt spēs vna est q simpliciter retrocedit a fide sequitur cultū 7 obediētiā demonis:altera est q postq̄ xpi fidē abnegando postergauit 7 deiecit ex corde suo iterū se baptizat expresse in noie diaboli:7 aliud nomē sibi superimponit lꝫ vtraqꝫ spēs sit damnata:prior tñ si pctm suū reuocat admittit ad pniam 7 euitat penas corpales sicut heretici:vt.l.manicheos.C.de heret.secūda vero spēs nunq̄ admittitur ad pniam in foro iudiciali ex qua possit euitare penas corpales et si millies abiuraret ꝓfessionē illam 7 vellet ad xpi fidē reuerti nō auditur quo ad istū effectum:7 iste est tex.valde not.ad hoc in.d.l.hi qui sanctā.7 ibi glo.C.de aposta.

eodem modo irremissibiliter puniũtur qui abnegato baptismate xpiano iudei effecti sunt τ inter iudeos commorantur. vt in. l. j. C.
31 de aposta. τ quo ad aiam vero in foro pſciẽtie admittiẽ pnia istorũ ab ecclesia τ aliorũ quorũcũqꝫ: vt not. in. d. l. manicheos. per doc. et habeẽ in. c. ad abolendã τ. c. firmissime. de heret. p gl. in. c. excõi camus. el. ij. eo. ti. τ. c. sup eo. titu. lib. vj. τ diximus. s. tit. j. q. v. circa finẽ. τ ista sit prima dña que repe ritur inter istas quo ad nomen τ ordinẽ pfessionis. ¶ Scdo differũt in modo profitẽdi: qꝛ ille de qbus in. d. c. epi. non faciunt professionem eꝫ pssam cũ demone sicut iste nec credunt inseruire demoni: sed deluduntur sub specie boni. τ ppea dicit tex. ibi ꝙ diabo lus postꝙ illarũ mentẽ captiuarã tenet transformat se in diuersas species psonarum. ¶ Tertio differũt: quia ille nulla cõficiũt sortilegia nec maleficia in humanis aut brutoꝝ corporibus τ nemini nocent nisi sibiipsis τ ppea non dicunẽ malefice: ſꝫ heretice. iste vero sunt deterioris conditionis: qꝛ nocẽt multis per diuersa maleficia: vt latius supra vidistis in. ij. iij. q. ¶ Quarto disconueniunt in hoc qꝛ non reperiẽ quod ille aliquẽ maleficiatũ curauerint τ ipsa maleficia cõtrarijs maleficijs abstulerũt: iste vero publice incũbũt cure τ medelis maleficiatorum τ postꝙ aliquẽ dicto morbo curauerint sepius indicant maleficiãtẽ saltim aliqb9 indicijs. vt habetur p. S. Aug. in lib. x. de ciui. dei τ in. iij. de trini. τ. S Thom. in. d. q. v. prime partis tract. qq. in titu. de mira. τ habeẽ. xxvj. q. v. nec mirum. §. necromãti. ver. ad hec ola. ¶ Quinto qꝛ illa licet inseruiant demoni virtualiter tñ inseruiunt sub forma dearum τ bonoꝝ numinum: iste vero proprio demoni sedenti in solio maiestatis cui vt dño τ vnico pncipi reddũt obedientiam vt supra latius diximus in. ij. τ. iij. q. ¶ Sexto quia nõ apparet quod ille de quibus in. d. c. episcopi. accedant ad ludos: τ exerceant ibi choreas τ saltationes τ demum coitum carnalẽ habeãt cum sicut iste per ea que. s. latius in hac. q. conclusimus et per. S. Thom. d. q. v. ¶ Septimo discor dãt in hoc: qꝛ ille nulla celebrant sacrificia nullasqꝫ imagines offerunt neqꝫ baptizant: aut responsa petũt: iste vero cũcta opera hmõi faciunt vt supra late vidistis in. ij. τ. iij. q. τ in hac etiam in primo. τ ij. fundamẽto. ¶ Et qꝺ sint diuer si ordinis specie differẽtes apparet ex diuersitate tractatuũ τ capitulorũ τ etiã auctorũ. ea eñ q̃ disponunẽ in. d. c. epi. decreta fuerũt in cõcilio aquirẽ. dispositio aũt. c. nec mirũ sumpta fuit ex doctrina textualiũ. S. Aug. in lib. x. de ciui. dei cũ igiẽ ex diuersis auctoribus tpibus τ causis decreta ipsa statuta fuerint superflua fuisset alteri9 decisio si vtrumqꝫ eundeꝫ casum comprehenderet vel decidere cõtra no. in. §. quibus in prima constitu. C. τ in. c. si papa. de priuileg. lib. vj. ne igiẽ istud incõueniẽs superfluitatis succedat dicamus qꝺ c. epi loquaẽ de diuersa specie mulierũ ab ista τ ab illa de qua in. d. c. nec mirũ. maxime cũ in veritate plures reperiũtur spẽs τ diuerse professoꝝ sub hac diabolica reli giõe vt. s. dictũ est in pmo euidẽ

tiali. ¶ Sed contra predicta oppo. et dico quod immo. d. c. episcopi. loquitur de istis strigimagis masculis et feminis et de omnibus sortilegis ut apparet in princ. ipsius. c. dum dicitur quod episcopi et eorum ministri curam habeant sortilegam et magicam artem a zabulo inventam extirpare et si aliquem virum aut mulierem huiusmodi sceleris sectatorem invenerint ex parochiis suis omni studio eliminare et deiicere curent. sol. verum est quod omnes illi qui sunt diabolice religionis et sub illius obedientia debent a limine ecclesiarum et a christi fidelium consortio repelli sive sint heretici: sive scismatici: sive apostate. magi: necromantici: sortilegi: cuiuscumque sint ordinis et gradus aut quocumque nomine nuncupentur quo ad hoc ut a fidelium christi consortio separentur omnes equiparantur ex quo omnes damnati sunt et dicuntur veluti oves morbose et ab ovili christi fidelium penitus externe et merito sunt igitur ab ipsorum consortio separande: ut. l. ii. C. de sum. tri. et. l. hi qui scam. C. de aposta. c. firmissime et. c. ad abolendam. extra de heret. et in Clem. i. eo. ti. et. d. c. episcopi. in prin. licet enim quo ad hoc sint equiparati non sequitur ergo quod quo ad omnia censeantur esse equiparati: ut no. in. c. excomunicamus. in prin. cl. primo. et lo. ii. de hereti. licet enim iuris lator in princ. d. c. fecerit mentionem de hac secta nihilominus postea dum loquitur de illis mulieribus in specie mutavit casum in facto in ver. ibi illud etiam non est omittendum quod quedam scelerate mulieres retro post Sathanam converse etc. qui est diversus a precedenti ut patet ex his que tradit. S. Thom. in. d. q. v. prime partis trac. qq. tit. de miracu. ubi dicit quod demones possunt mirabiliter in nobis operari duppliciter: uno modo per veram corporis transmutationem et per veros effectus corporeos. Alio modo per apparentiam et illusionem sensuum ex aliqua immutatione imaginationis per que verba voluit intelligere de utraque mulierum secta subiugens etiam quod neutra tamen ipsarum operatio est miraculosa sed ex rebus naturalibus et per modum artis demonis subtilitate inventa: et hec sufficiant quo ad solutionem oppositionis facte de. c. episcopi. ¶ Ad illud secundum dico dum adducitur illud inconveniens quod demon portare posset etc. solu. colligitur ex his que dicit. S. Thom. in. d. q. v. ver. respondeo in ti. de mirac. ubi dicit quod demones multa possent facere que nobis viderentur esse miracula: tamen ea faceret corporum naturali virtute et ex rebus naturalibus si a deo facere permitterentur: sed quia non permittuntur ideo ea facere non possunt que quidem facultas fuit illis adempta per passionem domini nostri Iesu christi. vide ibi: ut singulariter dixit. S. Bonaven. in. iii. sen. dist. xix. q. iii. et diximus supra. q. precedenti. nec est mirandum si demon strigimagas et alios suos professos defert corporaliter: quia id facere potest deo permittente: ex quo sunt omnes gregis diabolici: ut latius diximus. S. ea. q. in. iiii. fundamento istius ultime oppi. et tetigi etiam supra in ultimo fundamento eiusdem post septimam differentiam inter. d. c. episcopi et sectam strigarum. Ideo quod optime facit dictum illud. S. Bonaventure in. iii. sen. dist. xix. q. iii. n. 22. et. 23. de quo diximus. S. q. proxima a. 3 in sensu. si enim Diaboli potentia fuit depressa et debilitata per passionem domini nostri

Iesu xpi a quo fit manus attrahens penitus abscissa manus vero cōpellens debilitata: et eius vires coangustate fuere: illud est verū respectu christianorum pro quibus effusus fuit ille sanguis preciosus: alii vero qui sunt extra baptismū et abnegarūt fidem xpi sicut pagani sunt reputādi et sunt extra omnē gratiam et beneficiū salutis. xi. d. c. firmissime. de heretic. l. hi qui sanctā. C. de aposta. ergo sequitur qd diaboli potētia quo ad istos remanet illesa: et per cōsequens ipsos deferre pōt ad libitum accedente maxime ipsarū mulierum voluntate et consensu. ¶ Ad tertiū dico qd demones non pñt extendere eorū vires cōtra iustitiā humanā et eripere captiuos de manibus publice iustitie: quia deus non permittit: vt dicit. S. Aug. in lib. x. de ciui. dei: et Sctūs Tho. d. q. in tit. de mirac. als sequeretur qd demonis potētia esset supra diuinā et qd iustitia omnino periret: et iura oīa subuerterētur quod deus nullo modo patitur vt dicit Tho. ibi vide q d xi supra eo. q. v. ¶ Ad quartū nō negatur immo cōceditur qd demones possunt mirabilia operari in imaginatiua et humano intellectu que verisimillima sunt et vera vndiqz esse videntur: ex hoc tñ non sequitur qd nō possint aliquas operationes naturales efficere et mouere corpa inferiora: vt late diximus. s. in primo fundamento: et etiā in scdo huius conclusionis et. S. Tho. in. d. q. v. ver. rñdeo. vbi dicit qd demones possunt mirabiliter in nobis operari duplr vno modo per veram corporis trāsmutationē. alio mō per prestigiosam mētis illusionē et formas apparētes: vt habetur in d. c. epi. in. ii. parte. ¶ Ad qntum dū datur de illo exēplo rñdeo qd demones facile pñt hoies decipere dum capiunt mulieres ad ludos pdictos et illorū sacrificia celebranda necesse est qd habeant mulierē in corpore et earum naturali forma si ea q cupiunt pficiant volunt et pptera ne sequatur scandalū aut periculū cōtra ipsas sathanas mittit aliū demonē in forma succubi q iacet ad lat9 mariti loco vxoris: quoties contingit oia vxoris officia in thoro coniugali etiā coitus subire nō denegat: sz libēter appetit: et adeo se bene accōmodat qd quēqz etiā sapientissimū falleret. vide. S. Tho. in. d. q. v. et dixi. s. late in primo fundamento cōclusionis et in. ii. euidentiali. dū dixi de opationib9 incuborū et succuborū. Itēpe velle qd hi q tenent aliā opi. qd deferuntur solū in spū reducerēt mihi intellectū illū ad practicā. Aut cū volūt qd demon capiat partem spūs: sz anime: qr spūs hominis idem est qd aīa vt no. declarat Arc. in c. moyses. xxxii. q. ii. et hoc facere non potest: quia anima est vnica in substātia et indiuisibilis et nullam recipit diuisionem in qntitate nec i qualitate: vt dicit philos. in primo de anima. et est gl. not. et ibi Abb. in. c. i. de sum. tri in ver. simplex. et Bar. in. l. stipulatiōes non diuiduntur. ff. de vb. obli. in ii. opp. vbi dicit quod anima est indiuisibilis: et est tota in toto et tot in qualibet parte corporis: aut volunt qd demon capiat totū spiritum siue totā animam et necesse esset quod remaneret hominis cadauer et sic mortuuz abscen

te anima et sequeret malus in conuenies: qr esset in potestate demonis auferre vitam hoi et illi defuncto restituere et sic mortuu suscitare: qd est impossibile qr sol9 deus hoc facere pot: et nulla creatura neq angelica neq humana habet hanc facultate suscitandi mortuu: vt dica. J.iii.x.q.vii no video quomodo illoru opinio possit saluari intellige do de strigis et magis: et si tu diceres non dico q demon auferat tota nec partem anime sed deludit dormiente per illa signa pstigiosa formata i intellectu siue intellectui presentata per inmutatione imaginationis qd facere pot demo. tuc rnd. qd est impossibile: vt tot naturales operationes que fiunt p ista 1 secta strigimagaru maleficioru et alioru similiu fieri possunt in spi 2 ritu solo qn interueniat corpus et mebra naturalia: quo eni possent 1 in cogregationib9 et ludis predictis tot choreas reuerentias et retrogradas saltatioes efficere nisi corpus adesset: quo possent coitu carnis implere que faciut in singulis cogregationib9 ludis copletis nisi corpaliter interessent: nec dicedu est q sit pollutio somniatis: qr demones pnt vere et corporaliter cu mulieribus coitu pficere et illas qnq reddere pregnates in assumptis corporibus fm ea que. s. diximus in. q. euidentiali isti9. q. ergo sequit necessario qd corpaliter pficiut coitu: no nego tn q etia non possunt in somnijs pollui diabolo operate. Quo etia possent illoru sacrificia et cerimonias celebrare: et imagines illis imponere si in solo spu hec fieret quar imaginu olim vna vidi rome et manibus palpaui: et erat vna species materialis habens materiam et formam et formata erat ex quibusdam mixturis mihi ignotis: quomodo etiam possent tot maleficia et sortilegia contra humana corpora fabricare nisi corporaliter interessent: in spu eni ei in somnijs nemini vnq vidi iniuria fieri nec occidi queq. Cum igit operationes iste et alie hmoi q sunt naturales et corporee non possunt fieri nisi per corpus et mebra: ergo sequit qd strigimage et alij similes deferunt et intersunt corporaliter et non in spu solo: et per ista sum expeditus de ista septima difficili questione.

Summarium.

Diabol9 aut sortileg9 an possit nocere corporib9 xpianorum.

Maleficium potest solis verbis perfici.

Ctauo: quero si demon per se non pot nocere corporib9 xpianor q no sunt de sua religioe: qr de9 id no pmittit vt sit qd sepius infantes ad lat9 parentum et in pprijs gremijs matru reperiuntur qnq suppressi: et eorum corpuscula concisa et mutilata: aut aliqua alia intrinseca egritudine polluta ex qua sepius polluunt. Sol. dic quod licet demon per seipm corporibus christianorum nocere no possit ad illos maleficiandum vtitur instrumeto malefice sine magi qui vel que cum vnctionibus pulverib9 ceterisq mixturis maleficis et venenis predictis infantib9 et alijs in occultis noctis silentio du dor

miunt parētes ꝛ omnes quiescūt ipse demon aperit ostia etiam si fortissimis ferris clausa eēnt ꝛ illas maleficas intromittit ꝑ ostiū dico: aut quandoqꝫ per fenestras in domo maleficiādi quos sic intromissos instruit quomodo facere debeāt: ꝛ ne lux candele aut lucerne impediat maleficium ne discoperiatur aut cognoscatur a maleficiādo ipse demū in assumpta forma felis siue gatte lucernam: lampadem siue candelam quam lucentem reperit ilico extinguit vt malefic9 ipse cōmodi9 possit maleficia sua perficere quibus pactis malefic9 tutus abit: demon vero vt facili9 illinc recedere possit aperit ostia deinde reclaudit ꝑut ante illa repererat: nec putes (vt quidam ignari vulgares asserunt) quod ipse strige seu malefici trāsformēt se i speciē gatte: aut alterius animalis bruti: qꝛ hoc est impossibile demoni quod possit hominē transformare in alteram speciem: vt dixim9 supra. q. preceden. ꝛ dicemus infra eo. q. x. bene verum est quod ipsemet demon assumit illas varias formas et facit operationes illas de quibus supra secundum quod declarat. S. Aug. lib. x. de ciui. dei ꝛ l. iij. de trini. ꝛ. S. Tho. d. q. v. prime partis. qq. disput. in tit. de mira. ꝛ. S. Bonauē. sup. iij. sententiarū. q. iij. ꝛ in. c. episcopi. xxvj. q. v. Et vt facilius ꝛ sine periculo ipsi malefici possint ꝑficere dicta eorum maleficia demō est illi preuius et tanqꝫ dux in tenebris illis quos ducit ad lectum maleficiādi discooperit pannos ꝛ ostēdit omnia que facienda sunt dormientibus oībus quib9 ipse demon ipōnere potest iuxta caput semina quedam aut pulueres ex quibus inducatur ꝓfundus somnus: quibus sic dormientibus introducit maleficiū ꝛ omnia perficit: et hoc ego alias referri audiui a duabus mulieribus maleficis quas ꝑ maleficijs huiusmodi p̄ manibus examinandas accepi: et est verisimile: quod ita sit qꝛ nunqꝫ reperi nec audiui qd̾ aliquis maleficus siue malefica fuerit vnqꝫ apprehensus in flagranti crimine et videtur quodammō impossibile quod cūtes i domos alienas ꝛ per secreta dom9 nocturno tēpore clausis ostijs atqꝫ fenestris possent ita tute in obscuris tenebris ingredi ꝛ euadere absqꝫ aliquo rumore vel scādalo nisi haberent ducem Demonem qui illas in operib9 ipsis saluas redderet. ¶ Quandoqꝫ nullo veneni haustu vel mixtura in corpore vel extra corp9 adiecta: sed sola potentia carminis ꝛ verborū perficitur maleficiū: vt habetur in. c. nec mirū. §. magi. xxvj. q. v. vbi tex. refert dictū Luca. Mēs hausti nulla sanie polluta veneni, ꝛc. ¶ Et ego al's vidi Rome quēdam magnum excellentissimum grecum tempore Adriani. vj. antequam perueniret ad vrbem Rōm. ipse qui solis verbis compresserat vires cuiusdā ferocissimi tauri existentis in armēto in loco syluestri quē sic affixum: vt ita dixerim ꝛ humiliatū apprehendit per cornua ꝛ chordula quadā satis debili arte tamen magica fabricata taurum ipsum ligatū quo voluit adduxit media nocte circiter quatuor aut quinqꝫ milibus: ꝛ hec notoria sunt que visa

fuerunt p ducētes z vltra viros quem postea habui i carcerib⁹ capitolinis examinandum: z oia ista z maiora quoq; ingenue fate baf verbor potētia efficere posse qp tamē postea euasit imperfecto examine fauorib⁹ populi Roma ni z quorūdam magnatum.

Summarium.

1 Sortilegi quare incarcerati z in publica custodia detenti nō vtantur arte sua.

2 Sortilegi qualiter cognoscātur vere vel ficte penitere.

3 Deus quandoq; impedit diabolicam operationem ad cōseruationem christ iane religionis.

1 Modo quero: quare est qd postq; isti malefici z strigimage sunt in manib⁹ publice iustitie icarcerati non faciunt se corporaliter deferri a demonibus in quib⁹ iacent vt possint saluare vitam et euadere penas corporales qd qdā iudices curio si qnq; temptarūt experiētiā rei videre: et tn nihil fecerint: qz post multa viderūt ex eorū sortilegijs nullum penitus effectum sortiri hmōi corporalis delationis: z pptera multi tenuerunt quod ipsi malefici z strigimage corporaliter deferri nō psit a demone. pro solutione isti⁹.q. due reddunt rōnes per sacros Theologos z canonistas in.c.nec mirū.xxvj.q.v. pma est quod demon qui nil auidius cupit quā animas multas lucrari: z ad tenebras iferni multifariā fraudibus homines protrahere quā primū videt hominem ipsum apprehēsum z illius animā sub sua ptāte subiectam nil aliud querit nisi vt separetur a corpore vt quā adhuc sub conditione retinet certaz lucref que posset p psiam illi⁹ impiū subterfugere z se reunire cū xpi fidelib⁹ ad hoc igit vt certam eius pdaz possideat semper querit illi⁹ mortē z dissolutionē anime a corpore: qz nonnulli qnq; reperti sunt qui reuocauerūt errorē suū z grauem susceperūt ex cōmisso crimine penitentiaz z residuū vite sue sanctissime duxerūt: z pptera dicūt qp tūc diabolus nil aliud satagit nec laborat in alio nisi in persuadendo ipsi malefico vt psistat in ei⁹ opinione z pfessionē ipsaz nullatenus reuocet sed in ea perseueret vsq; ad finem vite: qz licet adducatur ad furcas et superim ponantur igni ipe demon statim illū arripiet corporaliter z liberabit a laqueo et flamimis adeo qd nullum penitus dolorem patief: z casu quo mori contingeret trāsibit sine pena supplicij: et liberabit se a tot periculis huius mundi z longe maioribus gaudijs in alio seculo fruetur cū eo: his igit illusionibus z falsis persuasionibus ab eo premunitus sepius tenaciter perseuerat in eius opinione: nec curat quoquo modo errorem suum reuocare z penitentiā agere: sed obstinatus permittit potius vltimo supplicio perimi.

2 Quedā vero ex ipsis maleficis mulieribus reperiuntur que erroris sui mirabiliter sepe nitere videntur: z maximis fletibus agere penitentiam: que oia ficte peragūt nullāq; gerunt in corde mestitiā aut vere penitētie amaritudinez. Ad cognoscendū autē an vere vel ficte peniteant ma-

rime mulieres que habēt faciles lachrymas. aduertendum est ad oculos ipsarū an in fletu & gemitu hmōi emittunt lachrymas q̄s si nō emittūt nulla adest cordis cōtritio: sed omnia simulate fiūt et alias audiui a quodā excellentissimo canonista qui erat etiam optimus theolog9 quod regula ista est verissima: maxime in mulieribus q̄ non laborāt multū in lachrymis & dixit mihi qd lachrymę ipse sunt signa manifesta vere & interne penitētie. et adduxit mihi tex. de peni. dist. i. c. petrus. & c. lachrymę. vbi dicit q̄ lachrymę lauāt delictū quod pudor est pfiteri: & habet Luc. iij. cap. & ego alias habui in facto nōdum tertius est elapsus ann9 Rome: in agro Sabinensi. dum quandā vetulam maleficam examinarē q̄ iam. xx. annos in ipsa professione cōpleuerat & infinita quodammō sortilegia venefica suis mixturis fabricauerat & magnū Christianorum numerū diuersis egritudinibus pollutum reddiderat quosdā vero occiderat raros vel nullos sanauerat. q̄ postq̄ cōfessa fuit crimē dū ego psequerer illi9 examinationē p horas duas et vltra quam maxime videbat cōdolere de suis cōmissis excessibus. & cōtinuos fletus et suspiria cōficiebat asserēs velle professionē illā omnino relinquere & ad veram orthodoxe fidei religionē reuerti: verūtamen in tanta flet9 & suspiriorū copia nullā vnq̄ et minimā lachrymā emittere potuit: ad quod ego als instructus plurimum aduerti: et visum fuit quid valde mirabile qd mulier fleret sine lachrymis: & nisi vidissem fortasse nō credidissem: licet in viro nō sit mirādū ex quo ipsi duriores sunt in lachrymis: non tñ nego q̄n mulieres possint in multis confingere lachrymas: vt als dixit Cato. Instruit insidias lachrymis dū femina plorat. in actu tamen penitētie videtur q̄d mirandum sed dici pōt quod diuina iustitia hoc agit fauore penitentie. ¶ Secunda ratio reddit quare non possunt euadere: quādo sunt incarcerati: quia diuina iustitia tunc nō permittit demonē posse suā naturalē potentiam exercere i illos: ne aliqui iudices & officiales curiosi forsan videntes aliqua signa manifesta liberationis eorum inuitarentur ad psequendum illorum professionē & hoc est qd dixit. S. Aug. i li. iij. de trini. i. x. de ciui. dei. & S. Tho. in trac. q. pime partis. q. v. in tit. de mira. & canoniste in. c. nec mirum. xxvi. q. v. quod deus impedit potētiam demonis in quibusdam p cōuersatione christiane fidei: vt late diximus supra eo. tit. vij. q. quia als fides ipsa christiana paulatim tota subuerteretur maiorē q̄ potestatē videretur habere diabolus quā deus & iudex qui est minister dei. xi. q. iij. nemo cōtemnat. & c. se. q. & iō tunc deus resistit demoni & illius vires cōprimit per ea que not. S. Aug. in lib. x. de ciui. dei: & refert & sequit. S. Thom. in. d. trac. qq. d. q. v. et dixi supra eo. q. vij.

¶ Summarium.

1 Sortilegia an heresim sapiant manifestam vt a iudice ecclesiastico debeant examinari.

2 Deo soli reseruata que sint.

3 Demoni naturaliter cōuenientia

et a deo

& a deo sibi concessa que sint.
4 Sortilegiū cū hostia consecrata factum an sapiat heresim manifestam.
5 Sortilegia simplicia non sapiunt heresim.
6 Imagines facere ad amorez prouocandum superstitiosuz dicitur potius q̄ hereticum.
7 Sortilegia quo presupponit considerāda.
8 Tētatio ē pcipua diaboli pditio.
9 Adoratio diaboli sapit heresim manifestam.
10 Modus & forma quibus diabolus inuocatur est in materia sortilegij consideranda.
11 Sacerdotes diuina exercētes vt contra naturam aliquid eueniat: an possint dici sortilegi.
12 Imagines indebite & viliter tractantes an sint heretici habēdi.
13 Sortilegium cū hostia nō consecrata an sit hereticum.
14 Sortilegi i forma imagis aliquē affligētes an sint māifesti h'ici.
15 Sortilegia in q̄b9 reliq̄e sancto℞ admiscentur an sapiāt heresim.
16 Sortilegia in quibus admiscent essentialia vel substantia sacramentorum ecclesiasticorū an heresim sapiant.
17 Secreta cordium sortilegio inquirens hereticus dicitur.
18 Sacramēta ecclesiastica nō operantur i turpē vel indebitū finē.
19 Sortilegia in q̄b9 interueniūt res benedicte nō sapiūt heresim.
19 Sortilegium multis concurrentibus censetur hereticum.

1
Ecimo vidēdum est an & q̄n hm̄oi sortilegia & opa maleficorū sapiūt heresim manifeste: ita q̄d ipsorum rei & machinatores iudicis ecclesiastici inq̄sitores heretice prauitatis examini subijciant & hereti coℜ penis puniant. Rn̄d. in hoc deueniendū esse ad distinctiōes. ¶ Sz antēq̄ ad vlteriora pcedā p euidētia. ¶ Ⓟ psuppono pma q̄d quedā sunt q̄ ad solū deū creatorē ptinēt ex quo illa reseruauit sibi i puilegiū nullius creature et angelice illa pcessit. ¶ Ⓟ Prout ē hoīnē verū naturalē creare: vt h̄r Ge.ij.& S. Tho.i.s.parte trac. qq.in ti.d' pot'.genera.& de creatio.q.ij.ar.vj.q.iij.art.j.& ij.et.iiij. ¶ Vel iam creatū in melius aut deterius reformare:aut in alterā speciē commutare:vt ibi dicitur. Itez mortuū suscitare:ita vt vere & naturaliter viuat:sicut resuscitatus fuit Lazarus q̄ iā quatriduanus erat.vt habet Ioā.xj.caplo. & q̄n ēt filiū illi9 vidue dū d'ferret ad sepulturam ex feretro suscitauit & surgere iussit:vt habetur Matt.xviij.c. ¶ Itez futura scire ex vera & perfecta sciētia ad solū deum ptinet:vt dicitur Esa.xli.c. annūciate nobis que futura erūt & vidēimus q2 dij estis vos. ¶ Itē celi motum sistere ab eius vnica voluntate dependet:vt inquit S. Tho.in trac.qq.in pma pte.q.j. arti.iij.& vj. ¶ Item secreta cordis humani que i animo sunt occulta nec dum ad aliquem actum extrinsecū deuenerunt solus deus est scrutator & verus cognitor:vt habetur Matth.xxij.c.vbi Christus optime cognouit secreta cordis phariseorum qui cupiebant ipsum calumniari apud Cesarem ex eo quod vocabat se Regem iudeorum: & propterea interrogarūt ipsum cuinam deberent offer

retributum ipsi vel Cesari: tunc
Jesus petijt ab eis vt ostenderet
sibi monetã aliquã si habebant:
et vnus ipsorum exhibuit numis-
ma: quod Jesus vidẽs interroga-
uit cuiusnã esset illa imago i nu-
mismate sculpta: at illi responde-
runt est Cesaris imago. tunc Jesus
restituẽs illis numisma dixit: red-
dite ergo que sunt Cesaris Cesa-
ri: et q̃ sunt Dei Deo: demonstrãs
q̃ deus non querit thesaurum
pecuniarum: sed corda fideliũ et
opa charitatis. de penit. dist. i. ec-
ce. et c. seq. et dist. ij. c. radicata. et c.
seq. et not. in. c. a nobis. de sent. ex-
co. et in. c. i. q̃ cle. vel voũet. Ex ista
ac his similia nullus demonũ nec an-
gelorũ facere aut cognoscere pot-
est solus deus: vt dixi. et habet. ij. q. iij.
3 cõsuluisti. ¶ Quedã vero sũt sub
cognitione et naturali potẽtia de-
monũ: que demon ipse pmissu di-
uine clementie facere pot: q̃ sibi
nõ repugnãt: et hec multa sũt. Ver
que est temptandi facultas et flectẽ
di pudicos animos ad libidinẽ
et ad alia peccata: vt habetur in
apocali. ij. c. Ecce missurus est Dia
bolus aliquos ex vobis i carcerẽ
vt tẽtemini: et habeatis tribula-
tionẽ diebus decẽ: nolite timere
et c. S. Aug. lib. x. de ciui. dei. et. S.
Thom. secũda secũde dist. xcv.
q. ij. in fine. de superstit. et habetur
Gen. iij. et Matt. iiij. Marc. i. Lu.
iiij: vbi Diabolus ausus fuit temp-
tare Christum: vt diximus supra
eodẽ. q. vj. ¶ Item omnium natura-
lium et virtutum creatarum cog-
nitio tam superiorum quam in-
feriorum: ex quibus qñ de rebus na-
turalibus inferioribus multa fiũt
veneficia ex quibus diuerse et q̃
plurime causant infirmitates i hu-
manis corporibus: sciũt q̃ dictas
egritudines licet accidentiũ expe-
sitas contrariis remediis curare
quam quidem scientiam naturaliũ
demones possunt homines doce-
re et instruere quomodo facere debeant
ad faciendũ uel sanandũ vel corpo-
ra mulierũ: vt plene diximus supra
eo. ti. in. vj. q. et alias hic. Si q̃ plura
facere possunt ex natura et permis-
su dei. vt dic. S. Tho. in tra. qq. pri
ma parte. q. v. de miracul. et eo li.
q. xvj. arti. vij. de demon. ¶ Qui-
bus sic presuppositis nunc distin
guẽ aut Sortilegus maleficus siue
magus sunt de expressa professio
ne diabolica: quod est quãdo ex-
presse abnegarunt Christi fidem:
et iterũ se baptizarunt in nomine
Beelzebub: vt plene diximus su-
pra eo. v. q. sexta. et q. tertia: vt ha-
betur in. l. hi qui sanctam. C. de
aposta. aut malefici huiusmodi
sunt tacite professionis quod est
quando nondum se remouerunt
penitus a diuino cultu et a fide
christiane religionis nec celebrãt
expressum demonis cultum per sa-
crificia diabolica: nihilominus ha-
bent quãdã tacitã et occultã ami-
citiam seu familiaritatẽ cũ demo
ne et alijs maleficiis per quas que-
dã conficiunt sortilegia et opera-
tiones superstitiosas que nõ possũt
absq̃ demonis suffragio et instru-
ctione cõpleri seu effectũ sortiri: vt
sunt ligature execrabilium reme
diorũ et incantationes quas faciũt
iste mulierculae: et plurimũ cũ ce-
dulis oibus aut alijs mixturis si-
ne ligaturis suspendendis aut ligan-
dis ad collũ maxime qñ student
sanare personam maleficiatam:
et hoc est qd̃ dr̃ in tex. l. c. nec mirũ in
princ. i ver. ad hec omnia. xxvj.

q. v. t. S Aug. li. x. de ciui. dei vbi dicit qd i istis oib9 ars demonũ est ex quadam pestifera societate hominũ z angelor malor exorta. Pmo casu dic qd qualitercũq z quomodocunq fiunt ipsa sortilegia per illum qui est expresse p fessionis semper dñr sapere heresim manifeste si nõ respectu operis saltiz respectu operantis qui est vere z pprie hereticus ex quo relicto deo pprio creatore adorat demonẽ tãq vnicũ deũ z ppea dr hereticus. q2 ptrauenit primo diuino nouo precepto. Unũ cole deũ zc. Itẽ pmo ex articulis xpiane fidei. Credo in vnũ deũ zc. idẽ dicẽdũ est de eo qui non est hereticus tamen in ipsis sortilegijs fabricandis associat sibi hereticum vel puerum rebaptizat zc. vt dicit gl. in. d. c. accusatus. §. sane. de here. libro. vj. ¶ Et licet quedã ex his que faciunt sint de his que demõ facere potest naturaliter que regulariter non deberent sapere heresiz manifeste tamẽ isto casu dici possunt heretica nõ respectu rei sz respectu operãtis z hoc est quod voluit dicere gl. i. d. c. accusat9. §. sane. q exẽplificat plures casus i qb9 ipsa sortilegia sapiũt heresim manifeste inter quos ponit istos s. quãdo sortilegi ad ipsa sortilegia conficienda associant sibi hereticũ aut puerum rebaptizant zc. z quedaz alia his similia faciunt. ¶ Scdo aũt casu quando hec fiunt ab his qui sunt taciteprofessionis z tũc distingue sm qd fecit Oldra. an consi. cxx. qd incipit regularis habet traditio zc. vbi dicit q aut imploraf auxiliũ demonis ad ea faciẽdum aut cognoscendum que ipse demõ sua p naturali virtute z potestate facere põt dimi na virtute nõ repugnante sicut est hoiem tentare ad peccandũ: aut flectere pudicos aios ad libidinẽ z similia facere: vt dictũ. §. st. ē. late in. ij. z. vj. q. et isto casu non sapiunt heresiz manifeste: vt dicit gl. z no. Arch. Gemin. z ceteri doc. i. d. c. accusat9. §. sane. idem esset si ei9 virtus inuocentur ad reuelandũ furta vel alia occulta psentia vel pterita vel ad preparãdum docẽdũq medelas ad sanãdum maleficiatũ: ista lz fieri omnino phibeanf demonis auxilio de iure canonico: vt habetur in. c. ij. de sorti. vbi copiose p Panor. z. xxvj. q. vltima. c. admoneãt. tñ nõ sapiũt heresim manifeste: qd patet ex genere pene vt in. d. c. ij. de sortil. z per Oldr. in. d. cõsi. cxx. Aut imploratur auxilium demonis ad cognoscẽdũ vel faciendum ea que de sui natura scire aut facere nõ potest. qr sunt de his que pertinẽt ad ipm creatorez: vt supra late diximus: z tũc si quis putat demonẽ posse facere p seipsum illa que ad solũ deũ pertinent est hereticus z pagano deterior. d. c. episcopi. §. qs qs in fine z. d. c. q sine saluatore. ¶ Sed quero quid si aliquis assumeret hostiam sacratam in sortilegijs ipsis que fiũt maxime ad amorem in quibus sepius ista sacra miscentur: vt diximus supra in. q. z. iq. q. an ista sapiunt heresim manifeste qñ in eis nullus hereticus interuenit: distingue aut illa fiunt ad effectũ cognoscendi animũ mulieris vel viri q amat illũ aut illam qui vel que sortilegia facit: vt sepi9 faciũt isti amatores q sũt de mẽtes: aut fiũt ad effe

etiã introducendi amorẽ erga sortilegũ aut sortilegã in corde illi⁹ amãtẽ psone que nullum vel minimum habet amorez. ¶Primo casu nõ videtᵉ qꝺ sapiãt heresiȝ manifesteꝫ quo i hoc sortilegio imploratur auxiliũ illius sacramẽti ad ea q̃ sunt ppria diuine virtutis. s. ad reuelandũ secreta cordis hoim ẜm quod concludit Oldr. in. ꝺ. cõsil. cex. de quo supra proxime diximus hereticũ poti⁹ esse si pro notitia occultoꝝ predictoꝝ quis inocaret auxiliũ demõis putans demonẽ posse ipsa reuelare ex certa scientia ẜm qꝺ dicit idez Oldra. in. ꝺ. ꝯsi. ꝛ diximus supra. ¶Et ẜm hoc nota quod multi hodie incidũt in hãc spẽꝫ heresis qui pleni sunt cꝫ istis amãtib⁹ fatuis q̃ facere studẽt hec eorũ sortilegia cũ aliis diuersis reb⁹ vt sciãt aliquis amasie siue amasii an teneat dilectionem sui ꝛ hi quidem hac opinione persistunt firmiter id credẽtes sunt heretici, alias nõ. ¶Secundo vero casu q̃n fiũt ad effectũ calefaciendi cor frigidũ ꝛ ista similiter nõ videnᵗ quod sapiant heresim manifeste qꝛ in inocatᵉ suffragiũ illi⁹ sacramẽti ad diligendũ ꝫ dilectio in se nõ est peccatũ imo videtur esse meritum apud deum vt habetur in diuinis preceptis. diliges proximum tuum sicut te ipsũ ꝛ. no. Matth. xii. c. ꝛ dixit Apls. apo. si oẽs virtutes haberẽ charitatẽ aũt nõ habeã nihil sum ꝛ. not. in. c. firmissime. de heret. gl. tñ. in. ꝺ. ꝭ. sane. c. accusatus. de hereti. lib. vi. videtᵉ tenere cõtrarium qꝛ sortilegia in qb⁹ interuenit hostia consecrata sapiũt heresim manifeste duȝ ponit plura exempla in quibus sortilegia ipsa sapiũt heresim manifeste ponit etiam istud de per se quando interuenit hostia consecrata nec specifice ponit ad quẽ effectũ illa fierent vnde intelligi põt ad oẽm turpẽ effectũ maxime vbi vertitur materia peccati ꝛ ab ista opinione q̃ fauorabilis est ꝑ fide nõ discederẽ vt dicit tex. in. ꝺ. c. accusatus. maxima eñ temeritas est illi⁹ christiani qui in rebus vanis ꝛ lasciuis tanti sacramẽti abusuꝫ audet ministrare ꝛ ad ea q̃ supra in contrarium adducebant respõdeo nec nego qꝺ diuina virtus precibus implorata ad reuelandum ea que secretissima sunt in corde huiuꝫ hoc facere posset qꝛ hoc sũt sub eius arbitrio ꝛ potestate non aũt demonis q̃ est creatura: hoc est verũ quotiescunqꝫ consultatio ipsa fieret debito modo iuxta ritũ veri diuini cultus ꝛ christiane religionis ꝛ p modũ sacrificioꝝ q̃ in ecclesia celebrantur per bonos sacerdotes non autez isto modo superstitioso ꝛ retrogrado iuxta no. in. c. nihil i sacrificiis. de cõsecra. dist. i. ꝛ no. in. c. cum marthe. de celebra. miss. vide. ꝺ. Jo. lec. in sum cõ. ẜ in ti. de sortile. q. xlv. ꝛ q. vlt. per ista enim sortilegia nõ implorantur auxiliũ sacramẽti mixti in factura aut ipsa diuina virtus ad reuelãdũ ista sed poti⁹ demonis suffragium vt illa reueilet ꝑ abusus istorũ sacramẽtoꝝ cui eiꝰ hmõi opera sortilegia imolanᵗ ꝑ illam amicitiam quam ipsi malefici habent cum demone ẜcudũ pacta inter eos inita. xxvi. q. v. c. nec mirũ. ꝛ ad hec oĩa. ꝛ Jo. lec. in sum. con. eo. ti. c. ii. ꝛ hoc faciũt in opprobriũ diuine maiestatis ꝛ fi quare respõsa reuelatiõis ide sequũ

qr illa profecto sunt diabolica &
non diuina: sed istũ tam turpem
abusuz sacramẽtorum diabol9 in-
struit hoiez facere. vt sub eo ipse
facilius adoretur ab homine i dede
c9 diuine bonitatis & hoc modo
hominẽ decipit: vt dicũt canoni
ste & sacri Theologi i locis supra
not. in. vj. & .xij. q. & habetur in. d.
c. episcopi. Ad secũdũ dũ dicebat
quod diligere in se non est pecca
tum: est verum quando dilectio
ipsa est in charitate fundata tũc
enĩ ẽ op9 meritoriũ deo qr chari-
tas est recta volũtas ab oib9 ter-
renis: ac presentib9 penitus ad-
uersa i ;cta vero deo inseparabi
liter vnita igne quodã spũs: om-
nis extranee corruptiõis nescia:
nulli vitio mutabilitatis obno
xia: supra oia que carnaliter dili-
gunt excelsa: & in effe ctu cõclude
quod illa est dilectio maxima cir
ca diuina & ecclesiã vel erga pxi
mum pp deũ qui respicit anime
beatitudinem non hec mũdana
fragilia. vide tex. pclarũ de peni.
dist. ij. c. charitas est. vbi plura sin
gularia de charitate narrantur:
hec enĩ est illa charitas & dilectio
que habet meritũ regni celestis
hec est illa de q̃ locut9 fuit Pau.
apls & Matth. xxij. c. & de qua lo
quitur diuinũ preceptuz. & tex. in
d. c. firmissime. & ibi glo. cetere ve
ro dilectiões carnis que terrene
sunt potius hñt annexum pecca-
tum quam meritum respectu vlti
mi effectus q̃ est carnalis coitus
& ppea ille qui putat sacramẽtuz
eucharistie operari ea q̃ sunt me
diate vel imediate peccatũ est in
maximo errore. nec caret manife
ste heresis suspitione nihilomin9
i istis semp me refero ad cõmunẽ

Theologorum opi. & rectum iudi-
cium scte matris ecclesie. ¶ Cal-
5 dradus autem in hac materia.
in consil. suo. ccx. quod incipit re
gularis hz traditio &c. sic distin-
guit dicens qd sortilegia simpli-
cia: itẽ pocula amatoria vel assu-
mere hostiã non sacratã ista nõ
inducunt heresim: vt in. c. j. de sor
ti. & in Rub. eo. tit. l. si quis aliqd.
§. qui abortionis. ff. de peni. & c.
6 de hoie. de celebra. miss. ¶ Ima
gines vero facere ad amorẽ mu-
lieris prouocãdũ dicit ipse quod
magis videt esse supstitiosum q̃
7 hereticũ. ¶ Sed circa hoc duo
sunt cõsideranda. ¶ Primuz est
modus inuocationis quo inuo-
catur demonis suffragiũ. ¶ Se-
cundũ est considerãdum circa rẽ
que expetitur. ¶ Primo igitur ca
su aut inuocatur auxilium demo
nis per modum imperij & suffra-
gij. aut p modũ adorationis & cul
tus latrie: primo casu aut implo-
ratur ad tentandum & flectendũ
publicos aios mulierum ad libidi
8 nem vel his similia que sunt de
propria demonis natura & nõ sa
piunt heresim: vt habet in apoca
lips. ij. c. ecce missurus est diabol9
aliquẽ ex vobis in carcerem vt tẽ
temini &c. & habetur Math. iiij.
Marc. j. & Luc. iiij. hoc enĩ est pro
prium demonis tentare hominẽ
ad peccãdum: vt ibi dicit & dixi-
mus supra ea. q. in princi. ¶ Aut
imploratur eius auxiliũ ad scien
dum futura vel ad aliquid aliud
faciẽdum qd soli deo creatori cõ-
petit & tunc sapiunt heresim ma-
nifeste: qr vult attribuere creatu-
re quod est ppriũ creatoris: vt. c.
accusat9. §. sane. de heret. li. vj. &
9 ibi not. doc. ¶ Secũdo vero ca

su principali qn inuocatio illa fit p modum adorationis et cultus latrie adorando Diabolū absq; dubio illud sapit heresim imo est ppie heresis adorare diabolum: si enim adorare hereticū est heresis nō pter psonā sed pter vitium in qua est graue peccatum: vt dicit Oldrad. ibi et Gemin. in. c. accusatus. §. sane. ita et multo fortius adorare diabolum est opus hereticū: quod enim maius et detestabilius vitium est quam adorare diabolum: et hic nō pōderat persona: sed vitium quod cōmit-

10 titur in illa adoratiōe. ¶ Et ideo diligenter est aduertendum ad modum et formam: quibus demonis suffragium inuocatur: quia si per modum imperij et gratificationis ipetuntur ea que diabolus facere potest non sapiunt heresim: si vero per modum certe adorationis tunc sapiūt heresim expresse per ea que proxime diximus que fuit singularis doctrina Oldrad. in dicto Consilio. ccx. ¶ Ex qua nota singularē cautelā in practica p aduocatis vt sint cauti in formādo positiones vel interrogatiōes qd per modū imperij seu gratificationis quis inuocauit auxilium demonis: et isto mō euitabit labes heresis: si vero ponat qd p modū adorationis l veri cult9 latrie quis incidit ppie in heresim per ea que supra diximus. ¶ Post hec videndum

11 est quid de sacerdotib9 q cū dolosis spoliant altaria et celebrant missas veste lugubri in linorem et odiū alicuius inimici vel celebrāt missas defunctorum p ipsis viuētib9 et fundūt pces vt citius moriantur vel incurrāt mortis piculū nunquid ista sapiant heresim manifeste. dic qd non qd apparet respectu pene que imponit p isto crimine. xxvi. q. v. quicunq; et clarius dicetur infra eodē. q. seque. vbi tractat de penis istorū. ¶ De-

12 inde quero quid si clerici vel laici crucem aut imaginem beate marie virginis seu aliorū sanctorum irreuerenti ausu proiecerūt in terrā et spinis vel virgis suppositerint aut pedib9 forsan calcauerint an ista sapiāt heresim manifeste vel dicant ppie opera heretica: et similiter dicas quod nō licet grauissimum sit peccatum in se. c. si canonici. §. fi. de offi. ordi. li. vi.

13 ¶ Ulteri9 quero quid si Sacerdos celebrat vnam aut plures missas super hostia quā nunq; sacrauit si postea cōicat secū illa an incidat in heresim vel dicatur hereticus ex eo similiter si aliquis acceperit hostiā super qua celebrate fuissent vna aut plures misse nō tn fuit sacrata et illā imiscuerit in sortilegijs maxime his q fiunt ad amorem an incidat in heresim sacerdos qui missas illas scienter celebrauit: et ille qui hostiā ipsam cōmiscuit in sortilegijs: dic quod neuter committit heresim: quis grauiter peccat vterq; c. de hoie de celebra. miss. et p Oldra. i. d. cō si. iij. col. et diximus verbum supra ead. q. in prin. et habetur p. d. Jo. lec. in sum. conf. co. ti. q. xij. et. xvj.

14 ¶ Nec obmittam de eos qui i sortilegijs suis apponunt imagines illasq; baptizat sub nomine persone maleficiāde vt affligāt in eo vel ea illō accidēs qd ipsi vel ipse desiderant an ista sapiūt heresim manifeste: dic q cōsiderandū est ad quem effectum imagines ille

fuerit fabricate & ad quem effe-
ctum tendunt sortilegia & ad quod
imploratur auxiliū demonis aut
ad ea que facere pōt virtute sua
naturali aut ad ea que spectāt ad
creatorē. itē sub quo modo & for-
ma imploratur demonis suffra-
gium aut per modum imperij &
gratificationis vel per modū ado-
rationis & cultus latrie de quibus
omnibus diximus supra eadem. q. 10.
nō insisto vlterius i declaratiōe.
vide. d. Jo. lec. in sum. conf. eo. tit.
15 q. xij. ¶ Quinto de his qui in ipsis
sortilegijs imiscēt reliquias scōrū
in arte. s. particulas ossium car-
nis aut neruorum capillorum vn-
guium & similium vel particulas
aliquas vestium corūdem vel dñi
nostri Jesu xpi aut beate virginis
marie seu aliorum sanctorum aut
sanctarū an sortilegia ipsa dican-
tur esse heretica vel sapere here-
sim manifeste presupposito q̄ im-
mixta fuerit in sortilegio amato-
rio vt sepius fieri solet: dic quod nō
sunt heretica nec sapiūt heresim
manifeste q̄uis negari nō potest
qd sunt valde superstitiosa dānā-
da q̄d est verū quando fierēt ipsa
sortilegia ad flectēdum pudicos
animos ad libidinē vel ad alios
effectus qui fieri possunt per de-
monem & non interuenit cultus
adorationis: si vero interueniret
cultus adorationis & fierent ad
sciēdū illa que pertinent ad deū
semper sapiūt heresim manifeste:
vt late diximus supra proxime.
vide. S. Thom. in sum. scda scde
dist. 95. arti. iij. ver. dicendum in
tit. de supersti. vbi hoc idē tenet.
idem etiā d. Joā. lec. in sum. conf.
16 eo. ti. q. xvi. ¶ Modo et quero qd
de his q̄ sacramēta ecclesiarū vt
est oleum sanctum baptismatis:
crismatis: vel extreme vnctionis
aut aquā fontis baptismatis in
dictis sortilegijs commiscuerint an
sapiant heresim vt supra: & bre-
uiter dicas qd nō: qd patet ex diuer-
sitate penarum indictarum pro huiusmodi
maleficijs q̄ sunt diuerse a penis
hereticorum de quibus in. c. ad abo-
lendā. & c. vergentis. extra de he-
ret. & late diximus supra in. j. q. vj.
Quod tamē est verum quando per
ipsa sortilegia non imploratur au-
xilium demonis nisi ad ea que de
sui natura facere potest de quibus
alias diximus supra ea. q. & q. vj. &
vij. si vero inuocaretur ad ea que
nō ad ipsum: sed ad deū creatorē
spectant sine dubio tunc saperēt
heresim manifeste vel si per demōis
suffragium inuocantur per mo-
dū adorationis & cultus latrie: qr
ipsi sortilegi & eos cōsulētes ado-
rarent cum deuotiōe diabolū tunc
illorum opera essent heretica secus si
per modū imperij vel gratificatio-
nis dicas q̄ non vt. s. proxime di-
ximus per Oldra. in. d. consil. cex.
17 ¶ Tertio dic qd si quis in ipsis sor-
tilegijs quereret auxilio demonis
scire si mulier in corde suo amat
ipsum amantem vel econuerso q̄n
mulier sortilegat erga virum isto ca-
su sortilegia sapiūt heresim mani-
feste: qr secreta cordis hominum ne-
mo scit nisi solus deus & cui ipse vo-
luit reuelare: vt h. f. ij. q. iiij. consulu-
isti: & late diximus. s. ea. q. in prin.
18 ¶ Sexto quero q̄n ipsa sacra posita i
amatorijs sortilegijs ad flectēdū
vt. s. an operentur effectū vt ex po-
tentia illius sacramēti flectatur ani-
mus illius ad amādū &c. dic qd nō
q̄ illius nō vtuntur debito mō nec
ad honestū: sed turpem effect. in

quod vt plurimuz tendit vt pctm ad que opera diuina gratia vel sacramēta ecclesiarū se nō extēdūt vt als diximus.s.eo.q.vj.ꝛ ideo cōmuniter appellari solet iste abusus quidam sacramentoꝝ.ꝛ sortilegiū.xvij.q.iiij. sacrile. iuz.a.c. sicq̄s cōtumax.§.j. ¶ Nec dum est annus elapsus ꝙ vidi Rome casum istū euenire in facto vbi due mulieres impudice cuz oleo sancto baptismatis ꝛ crismatis quo inuūxerunt sibi labia dicentes q̄dā turpia verba ad fornandū sortilegiū: deinde deosculabant viros a quib9 amari cupiebāt asserentes quod illud sortilegiū roboꝛ seruantia operabatur maximum effectū quo ad iniungendam dilectionē in corde vacuo nihilominus vidi ambas fustigari ꝑ vrbē ꝛ mitratas in loco quodā publico notissimo turpiter dehonestari ꝑin quod dicit Panor.in.d.c.ij. de sortil. ¶ Idē dicendum est de his qui in huiōi sortilegijs amatorijs immiscēt aquā benedictaz sumptā ex ampoꝛa cōi que patet in ecclesia cāde as bñdictas: frōdes palmarum: ramos oliuarum benedictarū: sacros agnusdeos ꝛ similia: iste dicitur pon9 abusus quidā sacramentoꝝ vt supra ꝑxime diximᵒ: quā heresis expressa. idē dicendū est de his q̄ aliquas reliquias vestiū sctōꝝ apłoꝝ martyrum aut alioꝝ sanctoꝝ vel qui particulam lapidis sacrati purificatorij super quo imolatur hostia. itē calicis vel alterius rei benedicte siue sacrate cōmiscuerint in ipsis sortilegijs amatorijs dicūtur abuti sacramētis huiōi ꝛ grauissime peccāt citra tamen heresis labem: vt notat per.d. Oldra.in.d. ↄsil.cc.ꝛ Panor.in.d.c.ij.de sortil. vbi expresse dicit ꝙ quotiēs cū eis non interueniunt ea de quib9 per glo.in.d.c.accusatus.§. sane. quis inuocētur demones vt prouocent animū mulieris ad impudicitiā: lz istud sit grauissimuz pctm in sectū non sapit heresim. qꝛ ꝓpriū est demonis tēptare creaturaz: vt habetur apocalip.ij.c.ꝛ xvj.q.ij.visis. vide. S. Thom.in sum.scda scde dist. 95.ar.iij.ver. dicēdū in tit.de superstit.ꝛ Io.lec. in sum.in titu.de sortile.q.xxv. ad literā qui oēs tenent quod ꝑ ista quis non incidit in heresim dūtamē fiant modo predicto. ¶ Que omnia predicta limitanda sunt pluribus modis: ꝛ pmo vt non ꝓcedāt quotiescūq̄ in ipsis sortilegijs celebrarētur solennia sacrificia interpositis aris, idolis et alijs de quibus supra in.iij.ꝛ.vj. qq.ꝛ diabol9 adoraret: qꝛ isto casu cōmittit heresis: vt sepi9 supra ꝑxime diximus. ita tenet expresse Oldra.in.d.ↄsi.ꝛ Bern.ꝛ alij doc. in.d.§.sane dicentes qd peius est adorare diabolum ꝙ hereticum. ¶ Scdo limitant vt non ꝓcedāt in sacramento eucharistie corporis vel sanguinis domini nostri Iesu xpi: qꝛ tunc cōmittitur heresis. ita dicit expresse glo.in.d.§.sane. ¶ Tertio limitātur qn̄ interueniret rebaptizatio pueri i ipsis sortilegijs qꝛ etiā saperent isto casu heresim manifestā. vt ꝑ.d.glo. in.d.§.sane. ¶ Quarto limitantur nisi in ipsis sortilegijs ministrādis hereticus interuenerit: vt per.d.glos. ¶ Quinto ꝛ vltimo limitāda sunt quotiescunq̄ demonis suffragiū inuocatur ad habēdum notitiā eoꝝ: vel faciendū ea

que soli deo creatori competunt vn priuilegium de quibus plenius diximus.§.eadē.q.in prin.et per ista sit expedita hec decima vti lis questio.que omnia bene not. quilloru scientia est maxime ipor tantie etiam respectu examinis:q penarum:de quibus dicemus in fra.q.proxima.

¶Summarium.

1 Pena sortilegis imponenda diuersimode consideratur.
2 Sortilegium qualiter sit in foro cō scientie puniendum.
3 Sortilegi qualiter veniant in fo ro iudiciali canonico puniendi.
4 Sortilegi diuinatores qua pena de iure ciuili puniantur.
5 Sortilegia amatoria qualit sint punienda.
6 Sortilegium amatorium qualiter sit de iure ciuili puniendum.
7 Pena sortilegis imponenda plu ra presupponit consideranda.
8 Clericus pōt pro sortilegijs eccle siasticis beneficijs priuari.
9 Sortilegus nō excusatur simpli citate vel ignorantia.
10 Sortilegia venefica q̄lr veniant in foro conscientie punienda.
11 Iura multum adhorrent artem maleficam.
12 Pena sacrilegis imponenda di u rsi mode consideratur.
13 Cōuersantes cum sortilegis sunt puniendi.
14 Tortura indist ncte cōtra crimē sacrilegij procedit.
15 Sortilegus testibus conuictus et ptin ap'pōt bestijs tradi votādus.
16 Docens sortilegium et addiscens equaliter veniunt puniendi.
17 Membri languedinē et incurabi litatem inducētes possunt sortile gij pēna condemnari.
18 Sortilegiū in bonū finē factū an sit puniendum.
19 Futura an possint impune preno sticari.
20 Sacerdos causa doloris ecclesia stica immutās infamis est bsid.
21 Imaginē crucis vl alteri9 scti idi gne tractās q̄ pena sit puniēdus.
22 Sacerdos celebrās et nihil cōse crans qua pena veniat puniēd9.
23 Imagines baptisantes vt sortile gium exerceant qua pena veniāt puniendi.
24 Astrologi futura predicentes di uersimode veniūt in penis impo nendis considerandi.
25 Sortē in euāgelijs q̄rētes et ver ba euāgelica in illis immiscentes qualiter sint puniendi.
26 Uerba honesta an possint licite verbis inhonestis cōmisceri.
27 Scripture ligate an possint licite in collo vel alio loco corporis de portari vt ex hoc aliq̄d eueniat.
28 Diabolo sacrificātes vt ad hono res perueniāt q̄ pena mulctētur.
29 Reliq̄s sacras:substātialia scto rū ecclie: et ceteras res ab ecclesia benedictas sortileg̃s suis immi scentes heretici habentur.
30 Sortilegia sanatiua et nullū pre iudiciū inducentia de iure ciuili non puniuntur.
31 Diuinatio p somnia an sit prohi bita et punibilis.

Ideo decimo post p̄missa videdū est q̄b9 penis isti sortilegi puniūt in qua sit is distinctio de 3.repetēda est aut sa piūt here: in manifeste: aut non. primo casu pene ipsor declarate fuerūt.§.ti.j.q.iiij.vbi copiose di xim9 q̄b9 penis puniūt heretici. scdo vo casu q̄n nō sapiūt heresiz

expressaʒ. distinguit autẽ sũmus in
prima specie sortilegiorum diuinatiua
aut in sc̃da que est amatoria:
aut in tertia q̃ dr̃ malefica de qui-
bus alias diximus. §. eo. titu. q. ij.
¶ Primo casu aũt fiũt ad habendũ
notitiã futurorũ aũt eorũ q̃ in
corde sunt hoĩs: ꝛ ista q͛ sapiunt
heresiʒ manifeste vt. §. ꝓxime di-
ximus puniunt͛ penis hereticorũ
de q̃bus. §. idẽ est si in illis cõmi-
scerẽt hostiã sacratã aut alia de
q̃bus ꝑ gl. in. d. c. accusatus. §. sane.
de here. lib. vj. quia tunc sorti
legia ipsa saperẽt heresim mani-
feste: ꝛ hereticorũ penis essent pu
niendi q̃ premissa faciũt. ita dicit
Oldra. i. d. cõsi. ꝛ ex. Panor. in. c.
ij. extra eo. ti. ꝛ diximus. §. ꝓxima
2 q. circa fi. † aut fiũt ad habendũ
notitiã presentiũ occultorũ prout
sunt furta: rapine: icẽdia: tracta-
tus: adulteria: homicidia occul-
ta: ꝛ his similia facinora aut eo-
rum q̃ iam facta sunt de p̃terito
seu eorũ q̃ in lõginquis partibus
fiũt ꝛ similiũ: q͛ tũc nõ sapiũt he-
resiʒ manifeste aliis penis puniũ
tur: q͛ si est cleric⁹ de iure cano. si
ue diuino in foro cõsciẽtie subij-
citur pnie. xl. dier. extra collegiuʒ
ecclesie siue cõionẽ fidelium q̃ im
ponit͛ per sacerdotẽ qua subiiciũ
tur etiam laici vt est tex. in. c. j. de
sortileg. ꝛ ibi Panor. ꝛ alij q̃ ita
declarãt text. illũ lʒ glo. fi. videat͛
aliter sentire: sʒ ipsa loquit͛ de pe
nis iudicialib⁹ imponẽdis a iu-
dice ecclesiastico in foro cõtentio
so s̃m iura q̃ gloss. ipsa allegat vt
3 infra ꝓxime dicã. ¶ † Aut sum⁹
in foro cõtentioso iudiciali cano
nico postq̃ delictũ innotuit curie
ꝛ tunc ꝓ eodẽ crimine imponunt
grauiores pene: q͛ cleric⁹ erit su-
spensus a diuinis ꝛ ab altaris mi-
nisterio per annũ ꝛ vltra ad arbi
triũ iudicis s̃m facti qualitatem
aut turpitudinẽ ꝛ personarũ cõdi
tionẽ quo termino elapso cleric⁹
ipse statim ipso iure reuertit͛ ad
pristina sua. ita dicit tex. in. c. ij. eo.
tit. ꝛ ibi ꝑ do. Abb. quẽ vide ꝛ Fe
li. ꝛ alios. laic⁹ vero regul͛r excõi-
cat͛. xxvj. q. v. nõ oportet. Sʒ hoc
est verũ quotiescũq̃ ex simplicita
te ꝛ bono zelo clericus peccasset
secũdũ terminos. d. c. ij. alias gra-
uius punietur: q͛ deponitur ab
omni ordine sacro ꝛ priuat͛ omni
bus beneficijs ꝛ intrudit͛ in mo-
nasterium ad agendũ perpetuaʒ
penitentiã: vt habetur. xxvj. q. v.
si quis eps. ꝛ ibi glos. idem tenet
Panor. i. d. c. ij. Et nota quod vl
tra penas predictas poterit iu-
dex ecclesiasticus exercere etiam
alias penas contra laicos hmõi
sortilegia exercẽtes: quia si serui
sunt ꝛ viles persone poterũt mi-
trari fustigari ꝛ alijs similib⁹ mo
dis dehonestari: digniores vero
poterũt relegari vl' ad ꝑpetuos
carceres cõdẽnari vt in. c. contra
idolorum. xxvj. q. v. quod est ve-
rum ꝛ procedũt iste vltime pene
quotiescũq̃ al's moniti laici ab
ipsis sortilegijs noluerint se ab-
stinere ꝛ sic de his qui pluries in
ciderunt in crimẽ. vide Panor.
in. d. c. j. de sortil. in gl. fi. vbi sub-
iungẽdo dicit nota q̃ȯ licet istd
sit crimen ecclesiasticũ tamẽ nõ
est mere ecclesiasticũ: quia iudex
etiã secularis põt de hoc crimi-
ne cognoscere pariterq̃ punire
licet reos ipsos penis grauiori-
4 bus ꝓsequatur. ¶ † De iure aũt
ciuili punitur pena capitis tam
ille sortilegus ꝛ magus quaʒ ille

qui cõsulit ipsos et sortilegia ipsa confici mandat. et iste est tex. in l. nemo. C. de malef. et mat. Illi enim diuinatores sunt multum deo abominabiles: et exo sit ratio est quia volũt se facere equales deo vũ diuinã potestatẽ que versatur in cognitione futurorũ sibi vsurpare contendunt et esse similes deo: et dicit do. Joã. de tur. crem. in c. contra ydolo. xxvj. q. v. quod quẽadmodum Lucifer et primũ nostri parẽtes voluerunt esse similes deo in altitudine et pulchritudine: item in cognitione et sciẽtia boni et mali: ideo omnes de celo deiecti fuerũt quorũ quidã in profundũ inferni: quidã vero in hoc variarũ calamitatũ mundo peruenerunt. ita dicẽdũ est de istis diuinatoribus qui in cognitiõe futurorum volunt esse equales deo de ecclesia dei q̃ p celo figurat omnino expellẽdi sũt et a xpi fideliũ gratus
5 repellendi. ¶ † Aut sumus in secunda specie que dicit ainatoria et si in ea interueniũt ea que narrant per glo. in d. c. accusatus. §. sane. dicẽdum est q̃ sapiunt heresim manifeste et puniũt penis hereticorum: vt. S. proxime diximus. idẽ dicit Abb. in d. c. j. de sortil. aut illa non interueniunt et nõ sapiũt heresim et dic aut sumus in foro conscientie et eadẽ. xl. dierum penitẽtia subijciunt tã clerici q̃ laici sicut alij de quibus supra. d. c. j. de sortil. qui tex. loquit indistincte et gnaliter de quibuscũq3 psonis et de hac etiã spẽ sortilegiorum in qua viget eadẽ ratio itelligi põt arg. tex. in. c. si qs eps. xxvj. q. v. vbi loquit de omni specie: ex quo etiã nõ dat diuersa ratio inter casum et casum ar. l. illud. ff. ad leg. aquil. cũ similibus: et ita tenent doc. ibi. ¶ Si vero sumus in foro iudiciali de iure canonico et eisdẽ penis puniuntur clerici atq3 laici tam prima quam secunda vice prout S. proxime diximus in precedenti specie. xxvj. q. v. c. non opz. c. si quis eps. c. aliquanti. c. cõtra idolorũ. et. c. augurijs. q̃ oia iura maxime. c. non opz. et. c. aliquanti. loquunt de plurib9 specieb9 sortilegiorum et de ista quoq3 loquuntur.
6 ¶ † De iure ciuili istis eadẽ pena capitis puniũtur. d. l. nemo. C. eo. tit. que oẽs sortilegorũ professiones ac sortilegorũ spẽs cõplectitur vide tex. ibi et glo. et. l. eorum. in principio. cod. ti. vbi tex. videt cõparare quo ad penas illos maleficos q̃ flectũt pudicos aios ad libidinẽ et illos qui contra salutẽ hoim moliti sunt. oẽs enim seuerissimis penis sunt puniendi q̃ nõ denotãt nisi vltimũ suppliciũ: vt no. glo. in. d. l. eorum. in pn. et. l. multi.
7 ¶ † Et circa pmissa nota vnũ singulare qd dixit Abb. i. d. c. ij. de sortil. qd pena imponẽda istis sortilegis vel eos consulentibus est arbitraria potestq3 index illã aggrauare seu grauiorem aut leniorem imponere secundũ qualitatem facti conditionẽ personarum et animũ delinquentis et sm ipsas q̃litates et accidẽtia penas ipsas moderari. arg. l. hodie. et. l. aut facta. ff. de pe. et. l. quid ergo. §. pena grauior. ff. de his qui no. infa. xxiiij. q. j. nõ afferam9. Hoc tñ pcedit de iure canonico in foro ecclesiastico. de iure tamẽ ciuili secus est vt supra proxime dixi.
8 ¶ † Et nota etiam aliud qd dicit Abb. ibi qd clericus p hmõi sortilegijs de quibus ibi potuisset

officiis et beneficiis ecclesiasticis priuari. argu. text. xxvi. q. v. c. aliquanti. sed ibi ideo clericus ille fuit dignus misericordia vt illa minori suspensionis pena puniretur: quia ex simplicitate peccauit et bono zelo pro inueniendis bonis ecclesie que fuerant furto subtracta: vt dicitur in. d. c. ii. alias grauius fuisset penitus que nota pro limi
9 tatione eorum que supra dixi. ¶ Et nota etiam hoc aliud quod in istis criminibus non parcitur simplicitati nec ignorantie: quia licet sortilegia ipsa facta fuerit bono zelo et ad bonum effectum. s. reperiendi res ecclesie furto subtractas nihilominus puniuntur qui illa conficiunt aut consulunt facientes. d. c. ii. de sortil. et ibi panor. vbi dicit. quod isto casu mitius puniuntur ex quo text. iuncta hac doctrina apparet decisio illius casus an liceat hec sortilegia fieri ad sanandum corpora maleficiata et si quis maleficiis remediis et arte predicta aliquos sanauerit an puniatur et qua pena de quibus habetur. xxvi. q. vlti. admoneant et dicemus ea. q. loco suo. ¶ Aut sumus in tertia specie principali que dicitur venefica et si in ea interueniunt aliqua de his que narrantur glo. in. d. c. accusatus. §. sane. dicendum est quod sapiunt heresim manifeste et penis hereticorum sunt puniendi vt alias diximus supra: si vero ea non interueniunt vel alia his similia: et tunc aliter
10 puniuntur: quia aut sumus in foro conscientie et punitur fabricans: et ille qui consuluit penitentia exilii. xl. dierum extra gremium ecclesie et fide lium communionem. d. c. i. de sortil. iuncto c. si quis episcopus. xxvi. q. v. et licet text. in. d. c. i. loqui videatur de alia specie. s. diuinatoria tamen. c. si quis episcopus loquitur generaliter de omnibus et in fine vna et eadem pena omnes punit qua pena tam clerici quam laici subiiciuntur: quia text. in. d. c. i. loquitur generaliter et indistincte. l. de precio. ff. de publi. et xxvi. q. v. aliquanti. et cum hac solut. videntur transire doc. in. d. c. i. nullam facientes differentiam de aliqua specie sortilegiorum aut personis. ¶ Aut sumus in foro canonico contentioso et sic in foro fori si laicus hoc crimen peccauit prima vice erit excommunicatus et ab ecclesia remouendus erit. xxvi. q. v. si quis episcopus. et c. aliquanti. si vero semel monitus adhuc in eodem proposito perseuerando iterum commisit idem delictum et tunc si est vilis persona debet fustibus cedi siue fustigari publice per vrbem mittari et publice tanquam infamis dehonestari: digniores vero relegantur in carceribus siue ad perpetuos carceres condemnantur. xxvi. q. v. contra idolorum. ¶ Clerici vero efficiuntur infames et omnibus officiis atque beneficiis ecclesiasticis priuantur: et nihilominus ipsi quoque intruduntur in carceribus aut in monasterium ad agendam perpetuam penitentiam. xxvi. q. v. si quis episcopus. et c. aliquanti. et sequen. in hoc tamen non recederem ab opi. Abb. de qua in. d. c. ii. de sortileg. quod sit considerada conditio persone qualitas facti et animus delinquentis et secundum qualitates illas penas ipsorum quandoque augere quandoque vero minuere iux
11 ta sanum iudicis arbitrium. ¶ De iure autem ciuili hec sortilegia grauius puniuntur: quia iura ipsa multum abhorrent artem malefi

ca.z vel toto tit. C. de malefi. z ma the, z ideo omnes isti malefici pu niuntur vltimo supplicio. l. nemo. z l. multi. l. z si excepta, z. l. eorum. in prin. C. eo. tit. z ideo lex vocat illos humani generis inimicos ex quo vt plurimum querunt innocentum corpora illis veneficiis labefactare. d. l. multi. z. l. z si excepta. vbi etiam appellantur hostes communis salutis d. l. multi. et nature humane peregrini. l. ff. eo. tit.

12 ¶ † Regulariter igitur puniuntur pena capitis tam ipsi magistri qui illos consulunt z hec fieri mandant. d. l. nemo. in fi. z. l. multi. si quis vero magister ad alterius domum accesserit exercendi maleficij causa igne concremantur: is vero qui illum primus z suasionibus eduxerit z associauerit omnia eius bona publicantur z in insulam deportatur. Sed contra hoc est tex. in. l. nemo. C. eo. tit. vbi dicit quod ille qui consulit z vocat istos magistros puniatur pena capitis. solu. gl. in. d. l. nemo. refert vtraque penam: sed non soluit contrarium. quidam dixerunt quod in. d. l. nullus. licet ille magister fuerit adductus ad domum alterius causa faciendi sortilegia ipsa tamen non fuerunt facta in. d. l. nemo. facta fuerunt hec. solutio non placet quia sapit diuinatio nemque quia si non apparet quod in. d. l. nullus fuerint facta sortilegia minus etiam apparet in. d. l. nemo. quod facta vel non facta fuerint: nisi diceres quod ille qui consulit interuenit in eis z credit his que fiunt esse vera propterea grauius punitur: vt d. l. nemo. is vero qui adducit maleficum siue sortilegum ad domum alterius potest esse quod sit ignarus puta famulus vel alius qui non interuenit vel non credit in eis: ideo mitius punitur: tamen in hoc cogita.

13 ¶ † Et nota quod istorum amicitiam z conuersationem quilibet vetus beniuolentia fuerit debemus relinquere z eos omnino euitare quod vero contrafecerint omnibus eorum bonis publicatis in insulam deportandi sunt. d. l. nullus.

14 ¶ † Et nota quod pro isto crimine omnes poterunt indistincte torqueri non obstante quocumque priuilegio dignitatis: quod est speciale in isto crimine z ex hoc nota limitationem ad l. miles. C. de questio. l. decuriones. z. l. diuo marco. eodem titulo.

15 ¶ † Si quis autem de hoc crimine testibus conuictus fuerit z nihilominus obstinato corde institerit in negando etiam presentibus testibus qui illius detexerunt facinus traditur viuus bestijs vorandus ac dentibus z vngulis lacerandus. ita dicit tex. l. d. l. z si excepta. in fine.

16 ¶ † Et nota etiam quod eadem pena capitis punitur ille qui docet artem predictam z ille qui ipsam addiscit. l. culpa. z ibi glo. C. eod. titu. quod videtur esse speciale in isto crimine in crimine heresis est contra. l. quicumque. §. eos vero. C. de heret. vbi minori pena s. pecuniaria puniuntur scholares: magistri vero pena capitis.

17 ¶ † Eadem pena vltimi supplicij puniuntur qui eisdem maleficijs inducunt membri languedinem z virtutem viri aut mulieris generatiuam impediunt aut lac nutricis desiccant: vel quoniam alio modo ipsa sortilegia z maleficia conficiunt siue in corpore per cibum vel potum: siue extra corpus aliquo ex modis quibus diximus supra in. ij. z. iij. q.

18 ¶ † Sed quero nunc quid si aliquis sortilegus sortilegia exercet ad bonum fi

nem.s.ad sanandum egrotos ma-
leficiatos et soluendum aliorum fa-
cturas:an hoc liceat impune fie-
ri et videtur dicendum quod sic ex
quo facto nemini nocent sed ali-
cui psunt nõ sunt ergo digni pu-
nitione aliqua.et de hoc est tex.in.l.
eorum.§.j.C.eo.tit.vbi ille qui fecit
sortilegia ad incãtãdũ hymbres
ne noceãt segetibus vel plãtis nul-
la pena punitur:et ideo Bar.ibi
per illũ text.decidit hãc.q.dicẽs quod
non debet q curat istos infirmos
maleficiatos aliqua pena puniri
hoc tamẽ est verum de iure ciuili:
vt ibi:secus autem est de iure ca-
nonico.quia ecclesia summopere
abhorret ista remedia sortilega.
et si sũt ad effectum recuperande
sanitatis non vult fieri posse hac
rõne quia non licet inuocare auxiliũ
demonis etiam pro mille corporum
sanitatibus recuperandis:quia ma-
ius malũ est quod pereat corpus quam
anima cuius maius est detrimẽ-
tum.vide text.in.c.admoneant.
xxvj.q.vij.et si quis hec facere psum-
pserit si clericus est degradetur et
omni officio ac bñficio ecclesia-
stico priuandus erit:laicus autẽ
excõmunicandus.pro quo facit et
tex.in.c.nec mir.§.ad hec autem.
xxvj.q.v.vbi oẽs iste ligature et
superstitiosa incantationum re-
media sũt omnino dãnata:quia hec
fieri non possunt absque demonis
opa et suffragio:et id dt.S.Augu.
lib.x.de ciui.dei:cuius verba re-
lata sunt in.d.c.nec mirum.quod
hec sunt talia remedia que ars
nõ cõmẽdat medicorum et ab eccle-
sia omnino reprobata merito sũt
a xpi fidelibus euitãda:vide.S.
Tho.in sum.secũda secũde dist.95.
art.ij.in ver.dicendum.titulo.de
supstit.et Jo.lec.in sum.confes-
19 tit.q.ij.xl.et.xiij. ¶ Ultra ea que
diximus supra i prima specie diui-
natiua addẽda sunt hec quid di-
cẽdũ sit de astrologis et chiromã-
tis qui secundum cursum astrorũ
et signa celestia futura pnosticãt
an liceat hoc facere vel sint pu-
niẽdi sicut augures et auruspi-
ces aut alio modo?Respond.aut
hec futura pdicant ex certa scien-
tia imponẽtes futuris cõtingẽti-
bus rebus necessitatẽ quãdã quam
dicunt causari ex motu corporum
celestium et isto modo sunt here-
tici et puniũtur vt heretici:vt late
diximus.S.hac.q.in princ.et.q.pre-
cedenti.Ratio est quia signa illa nõ
sunt cause rerum finales imponen-
tes necessitatem humanis rebus
agẽdis aut hominis:sed sũt signa
quedam inclinatiua siue indica-
tiua rerum futurarum secundum
cõmuniter accidentia per regu-
las quasdam et naturas corporũ
celestium que multoties fallunt
quibus non subijcitur necessario
natura humana:quin possit illa
euitare et vti liberi arbitrij pote-
state:vt dt Abb.i.d.c.secũdo extra
eo.titulo.et Joã.lec.in sum.cõfess.
eo.titulo.q.quinta.aut illa predi-
cunt demonstratiue psumptiue:
siue inclinatiue asserentes quod ex
motu corporũ celestium tale quid
inclinatiue demonstratur siue fi-
guratur in actibus hominum in-
ferioribus:et hoc modo non est
peccatum ex quo nullam impo-
nunt necessitatem:sed inclinatio-
nem quandam quam quis libere
euitari poterit si velit vti pruden-
tia et sui liberi arbitrij potestate:
vt latius dicemus infra.et habe-
tur per Abb.in d.c.ij.eod.titulo:

20 ¶ Et pro faciliori intelligentia pre
missorum subijciam infrascriptas
questiones speciales declarando
penas criminis cuiuslibet. Et primo
quero quid de sacerdotibus, qui
causa doloris spoliant aras aut
extinguunt luminaria consueta
qua pena puniuntur. dic quod cle
ricus honore et dignitate priua
tur et sic efficitur infamis: vt in .c.
quicunque in primo respo. xxvi. q.
v. et Jo. lec. in sum. con. eo. titul. q.
xxiii. et hoc nisi sponte de premis
sis coram episcopo vel metropo
litano se culpabiles detulerint et
de ipsis condignam peregerint
penitentiam. d. c. quicunque alij sa
cerdotes reperiuntur qui simpta
veste lugubri missas defunctorum
celebrant pro viuentibus causa
inimicitie vt is pro quo sacrificium
ipsum offerunt moriatur aut incur
rat mortis periculum qua pena
sit puniendus? dic isto casu quod sa
cerdos vel clericus qui scienter ista
fecerit a proprij ordinis gradu
priuatur et perpetui exilij ergastulo
vna cum eo qui ipsum sacerdotem con
duxit aut premissa fieri ordinauit
siue mandauit relegatur: vt est tex.
i. d. c. quicunque. i fi. xxvi. q. v. et Jo. lec.
in sum. co. eo. tit. q. xx. ¶ Deinde
21 quero quid de clericis vel laicis qui
imaginem crucis aut beate ma
rie virginis seu aliorum sanctorum
proiecerunt in terram illasque vir
gis spinis vel pedibus conculca
runt qua pena puniendi sunt? casus
iste ponitur per tex. i. c. si canonici.
§. fi. de offi. ordi. lib. vi. vbi dicit quod
vlterius sic procedat dura sententia contra
eos per quam aliquid facinus pa
trare pertimescant. glo. vero decla
rando tex. primo dicit quod erunt
priuandi loci sui dignitate atque
honore nisi celeri satisfactione co
ram metropolitano se sufficien
ter purgauerint: deinde venit
ad aliam penam dicens quod statur
arbitrio iudicis concludens in ef
fectu quod sit pena arbitraria pro pri
ma allegat tex. i. d. c. quicunque. xxvi.
q. v. et l. i. ff. de iur. delib. cum qua
glo. transit Domi. ibi Archi. autem
dicit quod poterunt temporaliter pu
niri quod in vinculis publicis con
stringantur vt l. i. C. de his qui ad
statuam confu. et ff. de pen. l. capitalium
§. qui ad statuas vel quod moneantur
vt not. in l. i. C. ne liceat sign. sal
uat. et c. et hec vltima pena infertur
de rigore iuris ciuilis: vt. d. l. se
cunde vero superiores inferri pos
sunt per iudicem ecclesiasticum: vt di
cunt doc. in. d. c. si canonici. §. fin.
¶ Videndum esset etiam quid de iudeo
qui super crucem dum deferret pu
blice per vrbem proiecit immundi
tias qua pena puniatur? istum ca
sum decidit Pet. de ancha. in con
sil. xv. quod incipit spiritualis iu
dex in prouincia romandiole. vbi
dicit quod iudeus ipse poterit per
vtrumque iudicem castigari ecclesia
sticum et laicum seueris penis pu
22 niri. ¶ Quero quid dicendum
sit de his qui in sortilegijs commi
scuerunt hostiam non sacratam su
per qua tamen celebrata fuit vna aut
plures misse qua pena puniatur. sa
cerdos qui scienter super hostia
illa celebrauit missam vel qui cele
brando non consecrat aliquid sed
capit panem et vinum apud alta
re sine sacramento et omnes ac sin
gulas cerimonias et solennitates
fecit apud altare excepta consecra
tione qua pena puniatur? casus iste
ponitur in. c. de homine. de cele.
miss. vbi tex. nullam ponit penam

temporalē.sed credo quod sit pe
na arbitraria in eo qui celebrat
missam & sine consecratione acci
pit hostiam & vinum quam iudex
ecclesiasticus sibi iniūget loco pe
nitentie:is vero qui scienter cele
brat super hostiā aut alia re cum
qua fieri debent sortilegia grauius
puniendus est sicut is qui sortile
gia ipsa conficeret:quia paria sunt
aliquid prohibitū facere vel effi
cere aliquod necessarium antecē
dens per quod peruenit ad illud
vt.l.oratio.ff.de sponsa.vide text.
in.d.c.si quis episcopus.xxvi.q.
v.q loquit generaliter de omni
bus sortilegijs.ille enī q habuit
animuz delinquēdi & deuenit ad
actum proximum delictis habet
acsi fecisset & consummasset deli
ctum nō solū de iure canonico:
vt in.c.sicut dignum.de homici.
cum multis similibus;sed etiam
de iure ciuili.vt.l.is qui cum telo.
C.ad leg.corn.de sic.&.l.i.§.diuus
& ibi Bar.ff.eo.ti.& habet per Pa
nor.in.d.c.ij de sortil.et Jo.lec.in
sum.cō.eo.tit.q.xxiij.et Oldra.i
d.consil.ccx.in.iij.col.laicus ve
ro excōmunicatur & relegatur de
iure canonico in foro iudiciali.
c.aliquanti.xxvi.q.v.sed si semel mo
nitus iterum se immisceat in pre
dictis si est nobilis intruditur in
carcerē:ignobilis fustigatur mi
triatur & publice dehonestatur.d.c.
si quis episcopus.c.aliquanti.&c.
23 sortes.cū alijs sequen. ¶ †Quid
dicendum de his qui imagines
conficiūt atque batizant & cum illis
conficiūt sortilegia.dicant sortile
gia ipsa fiant ad aliquē effectum
qui demoni non conuenit sed soli
deo & sapiūt heresim manifeste vt
supra diximus.q.precedenti:& id
puniendi sunt vt heretici.vt.s.di
ximus in.i.q.iij.salua tamen do
ctrina glos.de qua in.d.c.accusa
tus.§.sane.de heret.lib.vi.& sal
uis etiam limitationibus de qui
bus infra in fi.dico illos esse pu
niendos eisdem penis quibus alij
in superioribus casibus vid Ol
dra.i.d.cōsi.ccx.vbi de hoc facit
mentionem expressam & Joā.lec.
in sum.con.eo.tit.q.xij. ¶ Idem
dicēdū est de his qui in ipsis sor
tilegijs inmiscēt sacras reliqas
sanctorū martyrū.s.ex membris
vel ossibus aut de vestibus eorū
dē.d.c.si quis episcopus.&.c.ali
quāti.& Panor.in.d.c.ij.& Jo.lec.
in.d.tit.in sum.q.xvi. ¶ Idē etiam
iudicādū est de his q sacramenta
ecclesiae.s.oleū sanctū baptisma
tis crismatis aut extreme vnctio
nis:seu aquā fontis baptismalis
& similia.d.c.ij.& ibi Abb.& d.c.si
quis episcopus.cum alijs sequen.
¶ Idem quoque censendum est de
his qui in eisdē sortilegijs admi
scēt aquam benedictā:candelas
bñdictas:sacros agnusdeos:ra
mos oliuarum aut frondes pal
marū & similia.de quibus habet
per Joā.lec.in.d.sum.co.tit.q.vlti.
24 ¶ †Iuxta predicta videdū est qd
de astrologis qui futura predicūt
an puniantur.& qua pena:dic aut
illa predicūt ex certa scientia quasi
signa illa per que futura conie
cturantur aut cause rerum impo
nentes futuris rebus necessitatē
inesse qd sic vel sic erunt omnino
& istud est hereticum & puniri de
bet vt heretici:quia futurorum no
titia certa prout est inesse rei est
solius dei vt hr Matth.xxiiij.c.&.ij.
q.iij.consuluisti.&.xxvi.q.ij.scie
dū.& late diximus.s.q.precedēti:
aut illa

aut ista predicũt coniecturaliter
demonstratiue siue inclinatiue: et
isto modo non erant nec puniun
tur aliqua pena: quia verũ est quod
corpora celestia habent quedam
motiua et inclinationes ad corpo
ra iferiora: et operationes huma-
nas secundum quas multotiens
sic fieri contingut quãuis euitari
possut et propterea dicitur quod
illa sunt signa rerum: non autem
cause rerum. de quibus vide Pa
normita. in dicto. c. secundo ex-
25 tra eod. titu. iij. colum. ¶ †Quid
enim dicendum sit de his qui sor-
tes querunt in euangelijs aperiẽ
do librum et sortificando in illis.
dic quod prohibitum est et puniũ
tur q premissa faciũt. modo quo
supra. xxvj. q. ij. hi qui. Et quia di
ximus supra quod sunt prohibita re
media sortilegiorum que fiunt ad
sanandum corpus maleficiatum
de iure canonico licet de iure ci-
uili permissa sint vt supra dixi-
26 mus eadam. q. ¶ †Quero nunc
quid si aliquis in opere sanatiuo
dixit plura verba honesta: et san-
ctas ac deuotas orationes dei
beateque virginis Marie et alio-
rum sanctorum: et illa eadem fe
cerit dicere: per ipsum maleficia-
tum ad deuotionem beate virgi-
nis Marie aut alicuius Sancti
Martyris: nihilominus postea
Magister siue Magistra Sorti
legiorum aliqua verba extranea di
xerit publice vel secrete: que non
videntur cõgruere illi operi Re
ligioso: et sanitatis an ista dican
tur esse superstitiosa et punienda
dic quod sic quia quotiescũque cũ
rebus aut verbis religiosis siue
ecclesiasticis miscentur aliqua ver
ba extranea: et que naturaliter nõ
tendunt ad opus illud sanitatis
nec possunt naturaliter talem effe
ctum operari necessario. tunc di-
cũtur esse superstitiosa et faciunt
totum opus superstitiosum et dã-
nabile quod est maxime quoties
cunque adiunguntur nomina que
dam ignota aut caracteres seu
alie diuerse obseruationes quas
manifestum est naturaliter effica-
ciam ad sanitatẽ habere nõ pos-
se illa non fiũt sine superstitione et
demonis ministerio: vt dicit. S.
Tho. i sum. scda scde. q. xcv. art. ij.
ver. dicendũ in ti. de supstit. et Jo.
lec. i sum. con. eo. ti. q. x i. Et propterea
sunt punienda de iure canonico
quia si clericus est qui talia fecit de-
ponitur: laicus vero excõicatur pro
prima vice. xxvj. q. vij. admoneant:
sed si monitus spreta monitione
iterum se ingesserit in eisdẽ si est no
bilis vir et honeste familie i carce
ratur aut relegatur: ignobilis vero
cũ vituperio fustibus ceditur. xxvj.
q. v. c. si quis eps. c. aliquãti. c. sortes
et c. seq. et per Ab. in. d. c. ij. de sortil.
vbi dicit quod pena istorum est arbitra
ria et hoc puto verius secundum qualita-
tẽ facti, cõditionẽ personarum et animi
delinquẽtis. arg. l. aut factã. et l. re-
spiciendũ. §. delinquũt. ff. de pe. et
l. quid ergo. §. pena grauior. ff. de
his qui no. infam. c. sicut dignũ. i
prin. de homic. De iure autem ciuili re
media ista nõ puniuntur dũmodo
fiant ad bonum finem. d. l. eorum.
§. fi. et ibi Bar. C. de male. et math.
et alias diximus supra eadẽ. q. vj.
27 ¶ †Idẽ dicendum est de his qui faciunt
cedulas aut breuia et ligaturas
suspendendas: et deferendas ad
collũ maleficiati cũ continet aliquid
extrinsecũ siue extraneum signum
caracther aut nomẽ quod naturali

ter non tēdit ad conclusionē ꝛ intellectū aliorū vbor vel ad op9 sanitatis tunc iudicat illud esse suspitiosū ꝛ punibile: q2 fieri non pōt absq3 suffragio ꝛ instructione diaboli: vt dicunt supradicti doc.i locis pdictis ꝛ habet m.c. nec mirū.§.ad hec omnia ꝛc. xx vi.q.v.ꝛ per.S.Augus. in lib.xxi. de ciui.dei.ꝛ ideo puniuntur his penis quas supra diximus hac eadē.q.in mēbris prime relatis. ¶Quid si inter alia verba vł nomina dei que iste malefice sceptus describere faciunt in eaꝝ cedulis vel breuib9 apposuerint hoc verbum.Deus acharō an sit verbū superstitiosum ꝛ diabolicum.dic q̄ sic q2 illō est nomē Beelzebub principe demonioꝝ: vt habet iiij.Regum.i.c.dum Elias monitus ab angelo reprehēdit Ochosiam Regem sub his verbis nun quid non est vobis deus in israel vt eatis ad consulendū Beelzebub deum acharon iō de lectulo super quē ascēdisti nō descendes sed morte morieris: qō bn̄ not. q2 scpi9 in istis cedulis ꝛ breuibus hoc nomē.s.de9 acharō reperies expresse.vide.d.Jo.de turr. crem. in.c.contra idoloꝝ.xxvi.q.v.et d.Jo.lec.in sum.con.eo. tit.q. xl.

28 ꝛ.xiij.¶†Quid dicendū de his q̄ sacrificant mammoni deo nummorū vt diuites efficiantur qua pena sunt puniēdi: dic quod si est clericus fm quorūdam opinionē indistincte est priuatus ipso iure omni officio bnficio honore ꝛ dignitate siue occultū sit crimē siue publicum: ꝛ ideo necessario indiget dispensatione si vult ampli9 celebrare: quidam alii dixerunt qō q̄n crimen est occultū possunt agere penitētiam confitendo peccatum suum ꝛ non incurrunt penam illam priuationis ꝛ ideo nō indigent necessario dispēsatione si vero crimē esset publicū aut notoriū tunc incurrit irregularitatē ꝛ priuationē ipso iure ꝛ indiget dispēsatione: nihilominus precedēs opinio videtur esse magis tuta in foro conscientie vt quis petat dispēsationē et q̄n crimē esset occultū vide.d.Jo.lec.in sum.psf. co.tit.q.vlti.

29 ¶†Ubi istis equiparat et sacerdotes qui i sortilegiis imiscēt sacramēta ecclesiastica.s. oleū sanctum crismatis baptismi vel extreme vnctiōis aut aquā fontis baptismatis eisdē penis puniuntur de quibus als diximus.8. ea.q.laici vero de iure canonico prima vice sunt excōicati ꝛ sunt a limine ecclesie repellēdi: sꝫ si post primam monitionem iterū se ingesserint in eisdem si nobilis est cōdemnat ad ppetuos carceres: ignobilis vero fustigatur publice cum maximo decore: deinde in exilium condemnatur fm qō habet.xxvi.q.v.si quis eps.c. aliquanti.cum aliis seq. Abb. tamē dixit in.d.c.ij.de sorti.quod istoꝝ pene erūt arbitrarie mitigāde alterande neq3 leuiande secundum facti qualitatem aut turpitudinē seu scandalum quod inde posset oriri aut exortum iam esset. item personarum conditionem ꝛ animū delinquētis aut ex simplicitate dicitur lapsus in illud: ꝛ ad aliquem bonum effectū vt habetur in d.c.ij.extra eo.tit.vel si ex propria malitia animo aliquem decipiēdi ꝛ similia vt ibi p Abb.lati9 dicitur ꝛ diximus supra proxime vide tex.in.c.sicut dignum.in pn.

50 de homic. ¶ † De iure vero civili pro omnibus sortilegijs huiusmodi est pena ultimi supplicij. l. nullus. l. eorũ. in princip. l. nemo l. multi. & l. si excepta. C. eo. titul. ¶ Exceptis sortilegijs que fiunt ad sanandũ maleficiatum vel liberandum aliquem ab alia infirmitate aut incantandũ hymbres grandines & fulgura ne noceãt segetibus arboribus & plantis aut animalibus vel fetibus eorũ omnia ista que prosunt & non nocẽt rebus temporalib9 aut personis permissa sunt de iure civili & nullam penam merentur ut. d. l. eorũ §. fi. & ibi Bart. C. eo titu. & alias

31 diximus supra. ¶ † Uidendum quoq3 esset quid de divinatiõib9 que fiunt per somnia secundum illorum interpretationẽ prout habetur in somnus Danielis & per dñm Albumasar in li. quem fecit de interpreta. somnio. de quibus late vide. d. Joã. lec. in sum. conf. eo. titu. q. vi. & quid dicendum sit de incantationibus serpentum illas videlicet que fiunt contra serpentes ubi dicas quod aut i illis precantationibus imploraĩ dũtaxat auxilium dei simpliciter cũ devotione absq3 aliqua machinatione intrinseca vel extrinseca & non erunt reprobande imo commendande aut illis imploratur diaboli suffragium ut sortiantur 1 effectum sive tacite sive expresse & erunt illicite penitus & damnabiles: sed qualiter cognosci poterit 2 an sint licite vel illicite & an & quã 3 do in eis imploratur auxilium demonis tacite vel expresse vel solius 4 Dei: dic quod ẽ diligẽter advertendum ad verba ipsa: item 5 ad modum ritum & ordinem ipsius incantationis: q2 si in eis insunt aliq̃ verba extranea vel ignota nomina aut caracteres sive verba quedam extranea que non congruũt conclusioni nec nature verborum supradictorum nec possunt secundum eorum naturã aliquid operari circa effectũ de quo agitur: tũc opera ipsa dici nõ possunt nisi superstitiosa & diabolica in quibus diabolus plurimũ operatur et illius suffragium saltim tacite invocatur secundum quod concludit Jo. lec. in sum. conf. eo. titu. q. xv. & diximus supra ea. q. in illo arti. de remedijs que fiunt cõtra maleficiatum: & ideo isto casu puniendi erunt de iure canonico penis supra proxime dictis. De iure vero civili nulla pena erunt puniẽdi ex quo dicte incantationes fiũt ut prosint. s. ne hominibus noceant serpẽtes. Uerum q2 in istis sortilegijs amatorijs maxime & veneficis que dicuntur fieri in corpore sepius interveniunt pocula quedam que traduntur potanda persone maleficiande que cõmuniter appellari solẽt pocula amatoria aut venefica: ex quorũ potu quãdoq3 preter spem & intẽtionem tradẽtis mors absorbentis succedit: q̃q3 vero nõ: ideo aliqua de ipsis poculis specialiter videam9.

¶ Summarium.

1 Poculũ amatoriũ porrigẽs & ministrãs q̃ sit pena mulctãd9.
2 Poculũ dans amatoriũ si ex illo mors sequatur qualiter puniet.
3 Homicidium sine dolo ꝯmissum põt ultimo supplicio puniri.
4 Uenenum diversimode cõsiderari potest.
5 Uerbum istud venenum mediũ est & promiscuum.

6 Uenena sanitatis iducēde causa cōfecta vel multū incōmodū generantia nō reprobantur a iure.

7 Pena .l. cornelie de sica. q̄ hodie dicatur.

8 Jmprouide accidentia fato non culpe imputantur.

9 Pene quibusdam circunstātiis concurrentibus sunt leuiande.

10 Poculum cōceptoriū ministrās si mors sequatur qua pena veniat puniendus.

11 Casuum conformitas iuris conformitatem exigit.

12 Determinabile relatum ad plura determinabilia dz illa equaliter determinare.

13 Poculum amatoriuz dupliciter potest considerari.

14 Jntētio corrumpit actuz qui aliter excusari poterat.

15 Uenena diuersimode in iure cōsiderātur.

16 Poculuz sterilitatis tradēs quā penam incurrat.

Uodecimo igitur nūc q̄
1 ro si quis ministrauerit vel dederit poculū amatoriuz mulieri ad flectendum eius pudicum animuz ad libidinē si calefaciēdū eius cor ad amandū viruz predictū vel econtra quid si mulier dederit poculuz viro vt amet ipsam licet hoc rarius cōtingat qua pena puniatur qui poculum ipsum dederit. Respondeo quod de iure ciuili humiliores i metallum damnātur: honestiores vero in insulam dimidia parte bonorum suorum confiscata relegātur: ita dicit tex. in .l. si quis aliquid. §. qui abortionis. ff. de pen. ¶ Clerici vero de iure canonico sunt priuandi. xxvi. q. v. c. si quis episcopus. et per Abba. in. d. c. fe
2 cūdo de sortileg. ¶ †Sed quid si ex poculi huiusmodi assumptione mors absorbentis succedat eo qd forsan male compositum fuerat et non erat bene temperatum vel in mala sorbentis dispositione sumptum fuerit qua pena punietur qui dederat: et videtur dicēduz qd aliqua pena punietur extra ordinaria relegationis vel similis ex quo homicidium illud nō fuit commissum cum dolo nec cū proposito occidendi: ideo non debet puniri pena vltimi supplicij. l. prima. §. diuus. et .l. diuus. ff. ad leg. cor. de sicar. tamen contrariū dicit tex. in. d. l. si quis aliqd dedō. §. qui abortiōis. quod si casu moriatur q̄ vel que poculū predictū absorbuit qui tradidit vltimo supplicio puniēdus est licet dolo nō dederit sed bono zelo: et hoc est quia res ipsa est mali exempli. ¶ Ex
3 quo † nota casum singularē i quo quis punitur pena vltimi supplicij pro homicidio cōmisso sine dolo et intētione aliqua occidēdi cū ius ptrariū disponit regula iuris cōis de q̄ in. d. l. i lege cornelia. et .l. diuus. et .l. j. §. diuus. ff. ad leg. cor. de sicar. et .l. is qui cū telo. C. eo. ti. que habet quod nunq̄ infertur pena mortis pro homicidio cōmisso sine dolo et proposito occidēdi immo i casu predicto lata culpa nō equiparatur dolo vt nota. dicit Bar. in. d. l i lege cornelia. ff. de sica. hic eī nulla ratio neqȝ psumptio viget contra ipsuz qui dedit poculū amatoriū ex qua cōiecturari possit quod habuerit aim occidendi immo in pte nulla offendēdi. d. l. in lege. et .l. j. §. diu⁹. ff. eo. ti. ¶ Cōtra pdicta oppo. de .l. iij. §.

hec adiectio.ff.ad le.cor.de sic.vbi
videtur esse tex.vald. contrari9
d.§.qui abortio.is.ibi enim dicit
4 quod venenorum plura sunt gene
ra siue plures species quorum que
dam dicuntur mala venena ea.s.que
facta sunt hominis necandi cau
sa:quedam alia sunt que dicunt
bona siue non mala venena et ea
sunt que facta fuerunt ad sanandum
corpus egrotum item ea que fiunt
ad concipiendum et illud quod ama
torium appellatur vel aliud quodcum
que factum ad alium effectum du
modo non ad occidendum:et pro
pterea subiungit tex.in ver. adie
ctio quod adiectio illa mali veneni
oportune posita fuit in illa lege
quia ex illa qualitate mala adiun
cta demonstratur quedam esse vene
5 na non mala.tergo nomen hoc ve
nenum medium est siue promiscuum
adaptatur ad vtramque partem respe
ctu vero adiuncte qualitatis:tam
illud quod ad sanandum quam illud
quod ad occidendum paratum est
continet:sed et id quod amatorium
appellatur vel quod ad conceptio
nem traditur continet omnia ista que com
prehendi possunt sub nomine isto
veneni solum enim in ea lege notatur
6 quod hominis necandi causa fit.ter
go cetera venena que non sunt fa
cta hominis necandi causa put sunt ve
nena sanatiua amatoria et ea que
fiunt ad concipiendum non continetur sub
lege illa nec pena illius legis ple
ctuntur qui illa tradunt et propterea
tex.ibi in fine exemplificat regu
lam:statim ponendo casum cum sua deci
sione:videlicet quod ex senatus consulto
iussa est relegari mulier,illa que non
malo quidem animo:sed, malo exem
plo medicamentum ad conceptio
nem dedit ex quo ea mulier que illud

acceperat decesserit ex qua deci
sione probatur quod omnia venena
que non sunt facta hominis necan
di causa dicuntur non mala vene
na:et ideo si ex illorum potu quisque pe
rierit qui tradidit non tenetur pena
7 illius legis cornelie de sicarijs et que
hodie est pena capitis licet olim es
set perpetua deportatio et omnium
bonorum publicatio.l.iij.§.legis.ff.
ad leg.cor.de sic.et in.§.item lex cor
nelia.insti.de pub.iudi.sed alia mi
nori pena punietur.s. relegatio
nis:vt.d.l.iij.in adiectio.in fi. .ra
tione predicta:quia defuit animus
occidendi tam in compositione quam in
traditione.pro quo facit tex.no. in
8 l.j.§.fi.C.eo.ti.de sicar.tvbi dicitur
quod ea que ex improuiso casu po
tius quam fraude accidunt fato
plerumque non noxe siue culpe im
putantur et per consequens minus
puniuntur:vt.d.l.j.§.fi.et.l.j.§.di
9 uus.ff.eo.titu.tvbi si quis in rixa
alium cucuma vel claua percusserit
ex quo non occidendi animo illum per
cussit leuiandam esse penam huic
percussori iurisconsultus constituit idem
in casu nostro et licet tex.in.d.l.iij.
§.in.s.decisione loquatur de veneno
conceptionis non autem amato
rio ratio tamen precedens quam
dedit iurisconsultus est generalis
comprehendens omnia illa venena
que facta non fuerunt hominis ne
candi causa sed ad alium effectum putest
ille.xiij.Quotiescumque autem ratio est genera
lis et indeterminate posita in lege
comprehendit omnem determinatio
nem que ad illam potest adaptari
et vbicumque se extendit ratio extendit
etiam ipsa lex:et illius dispositio.l.
meminisse autem.§.animaduertendum .ff.quod
met.cau.et ibi Bar.in primo no.
l.nomen.§.fi.ff.de leg.iij.illa igitur

ratio que multū in ea lege nota tur.l.f.qḋ venena fcā nō sint hois necandi ꝛc.comprehendit gñali ter oīa venena q̄ facta sunt absq̧ illa qualitate tria cū venena de qbus iurisconsultus fecit mētio nē in.d.l.iij.illa expssit tanq̄ exē pla regule.vt sit sensus quicunq̧ venenū amatoriū sanatiuum vel cōceptionis seu quodcūq̧ aliud venenū non factū hois necādi cā cuicūq̧ tradiderit nō aīo occidēdi ex cui9 potu ille q̄ assumpsit püt q̄ dedit poculū puniri non debet pena illius legis cornelie: cuius decisionis rationem duplicē cō sideraui.prima est qꝛ lex cornelia de sicarijs vt proxime dixi capite quinto nō comprehendit ista ve nena de quibus supra in.d.l.iij. in prin.ꝛ ibi Bar.secunda est qꝛ quotiescunq̧ mors prouenit fa cto alicui9 absq̧ animo ꝛ propo sito occidēdi nūq̄ ille punit pena illi9 legis cornelie ꝛ sic pena mor tis:s3 alia mitiori pena iuxta mo dum culpe.d.l.j.§.fi.C.ad le.cor. de sica.vbi dicit q̧ ea que ex im prouiso casu absq̧ fraude acci dūt fato potius q̄ noxe imputā tur ideo excusantur a pena ipsi9 legis:idem disponitur in.d.l.f.§. diuus.ꝛ.l.diuus.ꝛ.l.in lege corne lia.ꝛ ibi Barto.ff.eo.titu.Idem Bar.in.l.absentē.ꝛ in.l.aut facta ff.de pen.ꝛ in.c.sicut dignum.in prin.ꝛ ibi p canonistas de homi.

10 ¶ Cū itaq̧ in poculo siue vene no conceptionis dolus ꝛ anim9 occidendi omnino defuerit tā in compositione quā in traditione videbatur dicēdū qḋ nulla pena puniri deberet:tamen iurisconsultor dicit quod propter malum exem plum iussa est relegari ea que nō quidē malo animo:sed malo exē plo medicamenta ad conceptio nem dedit ex quibus illa que bi berat periit. ¶ Hec autem tria venena sunt equiparata primo quo ad compositionē:quia sunt facta absq̧ causa hominis necā di:secūdo quo ad traditionē:qꝛ omnia traduntur absq̧ animo ꝛ proposito occidēdi:quare nō est dicendum quod etiā in decisio ne ꝛ pene impositione sint simili ter equiparata cum factum idem esse videtur.ꝛ eadem ratio in om nibus militat:vt supra dixi:ergo deberet in omnibus esse eadē iu ris dispositio.l.illud.ff.ad leg.a q.l.adigere.§.q̄uis.ff.de iur.pa tro.l.cū pater.§.dulcissimis.ff.de leg.ij.l.hec actio.ꝛ ibi Bar.ff.de calum.ꝛ est glo.in clemen.audi tor.in ver.Romana.de rescri.ꝛ clemen.j.in ver.eligatur.de elec. maxime:quia alia ratio mali exē pli:que est posita pro ratiōe deci dendi in.d.§.adiectio.ꝛ dicto.§. qui abortionis:ita militat in vno sicut in alio casu.ergo deberet es se eadem pena in vtroq̧ casu sta tuta de qua in.d.§.adiectio ꝛ attē ta casuū conformitate ꝛ equali tate in facto deberet etiā esse con formitas iuris per ea q̄ no.voluit Bart.in.l.omnes populi.in.iiij. q.principali.ff.de iust.ꝛ iur.ꝛ.d. Alexan.in.l.peregre.§.qb9.in.ij. colū.ff.de acquiren.poss. ¶ Pro

12 quo facit etiā regula illa quod vnum determinabile relatū ad plura determinabilia debet illa pariformiter determinare.l.nam hoc iure.ff.de vulg.ꝛ pu.ꝛ Bar tol.in.l.centurio.i.viij.columna in versi.pro alia.co.titu.s3 ratio compositionis traditionis:atq̧

decisiõis vnica videt esse in oib9 hoc est qd ea q̃ ponitur in vno casu militat etiam in alio casu: ergo deberet esse vtriusq; pariformis pene decisio. d. l. iam hoc iure. cũ alijs predictis. ¶ Quid dicendũ in hac ambiguitate: cõtrariũ pro fecto est valde vrgẽs: ista cuiꝫ opinio posset substineri per regulas & rõnes predictas & magis equa videtur quam illa de qua in. d. §. qui abortiõis que est nimis rigida & cõtra omnes regulas iuris cõmunis. Bar. enim in dicto. §. qui abortionis: nihil dicit sed remittit se ad dictũ. §. adiectio. vbi monet istud contrariũ de dicto. §. qui abortiõis. tamẽ soluit multum simpliciter nec tangit difficultatẽ poculi amatorij. dicit em̃ quod in dicto. §. adiectio. tex. loquitur in poculo cõceptionis: & sic in re licita. ibi vero in. §. q̃ abortiõis tex. loquit in poculo ipsi9 abortionis: & sic de eo q̃ incumbebat rei illicite & phibite: iõ tradit diuersa pena in vno quam in alio. de poculo autem amatorio de quo in vtraq; lege mentio fit nullum verbum fecit Bart. ¶ Ego eniꝫ post aliquas meditationes ꝯsideraui cõtrariũ istud ita solui posse quod in dicto. §. qui abortiõis. vterq; habebat animum occidẽdi vnus occidendi infantem in vtero matris & sic est homicida corporalis: vt. l. pregnantem. & l. Cicero. de peñ. Alter autem qui dedit poculũ amatoriũ: ex quo illud dedit causa fornicãdi & peccandi cum ea dicitur homicida spiritualis. quia illo peccato mortali occidit animam. de conse. di stin. quarta q̃ris. de pen. dist. j. no li. & xxij. q. v. illc. & c. nalįqs. extra de homic. Ex quo igit vterq; est homicida: & aꝫ in ipsa traditione quã in proposito ergo pari pena puniẽdi sunt: sed ista solutio par valet: q: nõ reperio cautũ de iure ciuili quod pro vno pctõ mortali quis incurrat penã mortis sicut p homicidio dolose cõmisso nisi

13 in casib9 a iure exp̃ssis. ¶ Et ideo deueniendũ est ad aliam solutionem & aute q̃ ad vlteriora procedã sciendũ est quod in hac materia poculoꝝ duo sunt principaliter considerãda que precedũt casum mortis. Primũ est quod cõsiderari debet cõpositio: scdm̃ & traditio: in cõpositiõe vero ꝯsiderãda est cã pp̃ter quã venenũ ipsꝫ ꝯponitur & fit: aut enim fit cã occidendi hominem aut nõ. p̃mo casu sit locus pene. d. l. legis cornelie. de sica. secundo vero non vt. d. l. iij. in prĩc. & §. adiectio. in traditione vero duo alia sunt cõsiderãda. s. cã p̃xima & immediata que respicit p̃ncipiũ. i. p̃ncipalis intẽtio ipsius tradẽtis. Itẽ cã mediata & finalis que respicit finem actus ad quem tendit animus illius qui tradidit: si enim proxima cã & principalis intẽtio tradentis tendebat ad occidendum nulli dubium est quod tradens tenet pena illius legis cornelie de sicarijs: vt. l. j. §. diu9. & l. iij. in pri. & l. i lege cornelia. ff. eo. tit. etiã q̃ mors secuta non fuerit. l. i n prin. & l. is qui cum telo. C. eo. ti. ¶ Si vero nõ habuit animũ occidendi tũc ꝯsideranda est illa causa remota & finalis itẽtio siue vltim9 effectus rei ad quẽ tradũtur ipsa pocula: aut em̃ tradũtur ad bonum & honestũ finẽ. s. cõceptiõis vel sanitatis & iudicãt bo-

na τ honesta τ tunc quis excusa-
tur a pena capitali morte secuta:
sed alia minori pena punitur: vt
d.l.iij.§.adiectio.in fi.τ supra dixi
14 mus. ¶ Aut finalis intētio τ vlti
mus ei9 effect9 tendebat ad turpe
τ illicitū sicut est in poculo ama-
torio cuius effectus est libidinis
apprehensio τ illicitus mulieris
cōcubitus vt alias diximus supra et
habet.l.eorū in prin.C.de malef.
τ math.τ isto casu nō excusat pro-
pter principalem eius intentionē
siue causam proximā.s.q non ha
buerit aīm occidendi: sed atten-
ditur magis illa causa finalis τ
vltimus effectus ad quem vene-
na tendebant: τ ideo indubitāter
punitur pena vltimi supplicii.d.
l.siquis aliquid.§.abortionis.vbi
est casus.ff.de pen.τ rō decisiōis
est.quia dabat operam rei illici-
te: īō non videtur excusandus qr
dicit esse in culpa et ideo tenetur
etiam de casu fortuito qui preter
spem τ intentionē inopinate pro
uenit: vt est casus i.c.fi.de homic.
lib.vi.τ facit text.in arg.in.c.sicut
dignū.eo.ti.in anti.l.si mulier.ff.
qd met.cau.l.q occidit.§.in hac.
ff.ad leg.aquil. Ex quibus pz qd
illorū trium venenorum de quib9
i.d.l.iij.§.adiectio.nō est omnino
da similitudo quo ad oīa sed solū
quo ad primas causas respectu
compositionis τ traditionib9 in
eo qd in vtroq deficit anim9 oc-
cidendi quo ad ista sunt similia τ
equiparata.sz quo ad vltimū effe
ctū τ cām finalē ipsi9 traditionis
sunt dissimilia: vt supra dixim9 qr
ea que fiunt ad sanandum τ cōci
piendum hēt honestum τ lauda-
bilē finem.l.eor.§.fi.C.de malef.
τ math.τ.d.l.iij.in pn.τ hz Gen.
ij.c.ea vero que fiunt ad amandū
τ flectendum τc.habent turpem
τ illicitū finē.d.l.eor.in princip.τ
diximus supra. In istis igitur dis-
conueniūt τ sunt dissimilia ideo
faciunt diuersificare penas: qr lz
a principio neuter haberet ani-
mū occidendi: tn̄ vnus dabat ope
ram rei licite et honeste: alter ve-
ro dabat operā rei illicite turpi
et reprobe: vt proxime diximus.
¶ Post hec alio mō ɔsideraui re
sponderi posse ad istud cōtrariū
quod.in.d.§.qui abortiōis.ideo
punitur pena mortis ille qui de-
dit quia venenum illud fuerat cō
positum arte malefica per fortiles-
gium siue maleficium qui illud de
monis instructione τ suffragio in
teruenienete composuerat fm ea
que dixim9.3̄.in.iij.τ.vi.qq.in.§.
aūt adiectio compositū fuit arte
τ scia naturali.s.medicoꝝ peritia
nulla interueniēte superstitiōe.
Ars eīn ipsa malefica τ mathema
tica est valde reprobata τ vndiq
damnata τ per consequens oīa
opera que ipsi malefici faciunt si-
ue ad amorem siue ad occisionē
vel egritudinem sunt dāpnata nec
minori pena puniuntur quam pe
na mortis.d.l.eoꝝ.in prin.vbi po
nit vterq casus τ vnica est vtriu
q decisio τ pena: ea enim que dr
in.d.§.qui abortionis debent in-
telligi τ interpretari secundū termi
nos.d.l.eoꝝ.in princi.ideo atro-
cius puniunt ibi q̄ in.d.§.adie-
ctio ꝓpter superstitionē illi9 dā-
natissime artis τ fm istā declara
tionē ille text.in.d.§.qui abortio-
nis nō vr esse ita exorbitās a iure
cōi imo fm ius cōe regulatur. Ad
tex.aūt l.d.§.adiectio pōt duplici
ter respōderi primo: quia decisio

illius tex. et pena de qua ibi nõ adiungitur pro poculo amatorio: sz conceptiõis que sunt diuersa quo ad vltimum effectum: vt supra diximus: ergo debent diuerso iure censeri. l. papinianus exuli. ff. de mino. si aliter enim euenit casus ꝙ ipse opinabatur sibi imputent qui dedit poculum amatoriũ per modum superstitiosum: quia ex quo a principio dabat operaz rei illicite ex hoc enim non caret culpa ideo tenetur etiam de casu fortuito vt in. d. c. si. de homic. lib. vi. vbi si dñs mãdauit seruo qd acciperet baculum et percuteret ticium citra mortem tamen et quod diligenter caueret ne ipsum occideret. qr nolebat eũ interficere si tñ famulus: tam grauiter ticiũ percusserit quod ipsum occiderit ille dñs mãdãs põ excusat ppterea a pena homicidij licet nũꝙ habuerit animũ occidendi illum et rõ est illa de qua. s. prime p quo facit tex. in. c. sicut dignũ. in prin. extra eo ti. in antiq. l. si mulier. ff. quod met. cau. et. l. qui occidit. §. in hac. ff. ad leg. aquil. venena igitur de quib9 loquitur tex. in. d. §. adiectio. non fuerunt facta per sortilegum siue maleficũ per modum superstitiosum: sed arte naturali hominis et peritia medicorum sicut fiunt et componũtur venena sanatiua medicinarũ quod patet tqr in vtroqꝫ titulo fit mentio de venenis. s. in tit. legis cornelie de sicarijs. ff. et. C. et in titu. de malef. et matth. C. sed in titu. legis cornelie fit mentio et tractatur de venenis naturalibus que hõis ingenio et peritia medicorũ fiũt absqꝫ aliqua supstitione siue demonis inuocatione tacita vel expressa prout est venenum sanatiuum quod miscetur in medelis ad sanandum corpora egrotantium. d. l. i. et. l. iij. in prin. ff. ad leg. cor. de sica. Uenena vero de quibus loquitur titul9 et inra. C. de malef. et math. sunt illa que fiunt per sortilegos magos maleficos aut nigromãticos et similes ope et suffragio demonis ad ɋ̃llꝰ inuocatio diuersis precib9 tacite vel expresse semper interuenit et habet: vt dicit Jo. lec. in sum. con. eo. tit. q. xi. et. xiij. et. l. multi. l. et si excepta. C. eo. titu. ¶ Ex hac igit declaratione colligit ista distinctio quod aut venena siue pocula amatoria fuerunt composita per sortilegum siue maleficũ modo superstitioso et per inuocationẽ demonis tacitã vel expressam: et tunc si ex illorũ potu causatur mors potãtis tradens ille punitur pena vltimi supplicij de qua in. d. §. q abortionis: aut nõ fuerũt facta per sortilegũ neceo mõ superstitioso sed humana industria aut medicorũ peritia: et in isto casu morte secuta nõ punietur pena mortis ille qui tradidit sed alia mitiori pena de qua in. d. l. iij. §. adiectio. an aũt et quãdo remedia et pocula ipsa dñr esse supstitiosa: et qualiter cognoscatur vide que dixim9 supra eo. q. preceden. in materia remediorũ que fiunt ad sanãdum. ¶ Cogitata tamẽ super premissis: q dñoc. nõ declarant et ego hactenus non reperi magis congruam responsionem. Et tenendo istã opinionem pro solutione dicte oppo. non obstant ea que superius in cõtrariũ adducebantur et primo quod illa vnica rõ de qua i. d. l. iij. in pn. et. §. i. viget pariter in omnib9 vo-

uenis que nō sunt facta hois ne-candi ⁊c. qꝛ fateor quod quo ad cōpositionē respectu prime cau-se: ⁊ quo ad traditionē respectu vnius qualitatis. s. carētie animi occidendi equiparantur omnia ista: non tamē sequitur quod quo ad alia q̄ sequūtur ⁊ sic in omni-bus dicantur esse equiparata: qꝛ quo ad vltimū effectum siue na-turalē intētionē sunt lōge diuer-sa: vt latius supra diximus: non mirū igitur si sit diuersa decisio in vno q̄ i alio: ⁊ diuerse pene sta tute sunt. ⁊ ex hoc potest etiā sol-ui aliud ꝙ vnum determinabile relatum ⁊c. quia illud est verum ⁊ procedit qn̄ illa determinabilia sunt in omnib⁹ equiparata ⁊ vni ca ratio in omnib⁹ viget equali-ter. sȝ qn̄ inter ipsa militat diuer-sa rō: tunc nō possunt pariformi-ter determinari: sed difformiter fȝ quod militat diuersitas ratio-nis. l. lucius. ⁊ ibi doct. ff. de vulg. ⁊ pupil. ⁊ Bart. in. l. ticia. §. ticia. ff. de lega. ij. Soȝi. in. l. cum auus. in. 27. col. ff. de condic. ⁊ demon. ¶ Non obstat etiā illud qđ dice-batur de malo exemplo quod ex primitur in vtraqꝫ lege: qꝛ tenen-do secundam solutionē dico qđ i casu. d. l. iij. §. adiectio viget dū-taxat illud malum exemplum de quo ibi: intentio tn̄ tradentis ⁊ ef fectus ad quem tendebant pocu la erat iustus ⁊ honestus: sed in casu. d. §. qui abortionis. ne dum viget malum exemplum verum etiam mala intentio ⁊ turpis effe ctus ꝑpter quē pocula predicta facta ⁊ tradita fuerunt. s. explēde libidinis per stuprū vel adulteriū vt alias supra diximus: cum igi-tur tendant ad diuersum effectū merito vt diuersa inter se debeāt diuerso iure censeri. d. l. papinia-nus exuli. ⁊ quod similiter dixi-mus. s. Idem videt̄ sentire Bar-to. in. d. l. iij. §. adiectio. i. l. solutio ne oppoſi. quam facit de. d. §. qui abortionis: sed secūdum vltimā solutionem dico ꝙ non solum di cuntur esse diuersa quo ad istum vltimū effectū de quo supra verū etiā quo ad primas causas ⁊ sic quo ad ipsam cōpositionē qꝛ illa de q̄bus in. d. §. adiectio. fiunt in-dustria hoīs naturali ⁊ secundū naturalem peritiam medicorum sicut alia venena sanatiua mede-larū vt alīs supra diximus: illa ve-ro de quibus in. d. §. qui abortio nis fiunt ꝑ modū superstitiosum arte diabolica ⁊ per inuocationē demonū tacitam vel expressam: vt alias diximus. ⁊ habet̄ in sum. con. per Ioā. lect. co. titu. q. ij. xj. ⁊ xiij. per totum. nimirum igitur si grauiꝰ puniūtur: qꝛ omnia opera que fiunt arte malefica sunt plu-rimū detestāda ⁊ grauius puniē da. vt. d. l. null⁹ ⁊. l. nemo. C. đ ma lef. ⁊ math. Et licet ista vltima so lut. prima facie videatur subtilis ⁊ concludēter soluere nodū inter ipsas duas leges: precedēs tn̄ so-lu. mihi magis placet ⁊ est magis iuridica: ⁊ hāc vr̄ tenere Bar. in d. §. adiectio: vt. s. dixi. hec eīn vl tima i veritate sapit diuinationē: qꝛ dicere quod pocula illa de qui bus in. d. §. qui abortionis fuerūt facta per sortilegū siue maleficū diaboli instructione de hoc nul-lū verbū fit in. d. l. nec ex aliquo indicio vel coniectura hoc dedu ci pōt. Preterea video quod po-cula q̄ fiūt arte magica ⁊ tradun-tur mulieri ad flectendū pudicā

animũ ad libidinem: licet mulier ipsa nõ moriat ex poculi assumptione tñ maleficus ꝛ ille qui ipsꝫ ꝯsuluit: vel q̄ scienter dedit poculũ puniunt oẽs vltimo supplicio: vt Leo. in princi. l. nemo. ꝛ. l. multi. C. de malef. ꝛ math. vbi hec expsse probant ꝛ tñ in. d. §. q̄ abortionis: ex traditione illius poculi amatorij quando mulier que assumpsit non moritur non infert pena vltimi supplicij: sed humiliores in metallum dãnantur honestiores vero in insulam relegantur cõfiscata dimidia parte olim bonorum suorum vt ibi dicitur: ergo non est dicenduꝫ quod illa sint pocula facta arte magica: sꝫ naturali prout sunt ea de quibus in dicto. §. adiectio. sꝫ ideo diuersis penis puniuntur: q: tendunt ad diuersum effectum vt alias supra diximus: ꝛ hoc est de mente bar. in. d. §. adiectio. ponamꝰ em̃ quod quis dedit venenũ sanatiuũ egroto vt recuperet sanitateꝫ ꝛ liberetur ab illa infirmitate ex cuiꝰ tñ assumptione fuit liberatꝰ a vita: q: mortuus est: erit ne dicendũ q̄ talis medicꝰ vel aliꝰ q̄ dedit venenum in medela sit puniendus pena mortis vel relegationis aut alia simili? certe non: imo erit immunis ab oĩ pena dũmodo nõ interuenerit dolus aut lata culpa: vt. d. l. iij. §. alio senatuscõsulto. ff. de sica. q: in isto veneno defuit dolus ꝛ aius occidẽdi: deficit etiã malũ exẽplũ ꝛ turpitudo finalis intẽtionis: q: oĩa sunt bona ꝛ cũ bona intentiõe facta id euadit impunis ergo sunt omnino diuersa quo ad effectuꝫ ¶ Postremo vt me expediaꝫ de ista. q. sic distingue: aut nos loquimur de poculo abortionis seu amatorio ꝛ tũc aut ex illiꝰ assumptione ille q̄ assumpsit perijt: aut nõ: pori casu ille q̄ dedit ꝛ si dolo non dederit punit vltimo supplicio pp malũ exemplũ. Supplicas tu ꝛ turpitudinẽ finalis intentionis: ꝛ ita intelligitur tex. i. d. §. q̄ abortiõis: vbi ẽ casus. ¶ Aut nõ fuit mors secuta ꝛ isto casu humiliores in metallum perpetuo dãnant honestiores vero pp malũ exemplũ confiscata dimidia parte bonoꝝ suoꝝ in insulam perpetuo relegãtur s̄m qđ dicit tex. cuꝫ gl. in. d. §. qui abortionis. ¶ Aut nos loquimur i veneno ꝯceptionis ꝛ tunc aut ex illiꝰ assumptione quis perijt ꝛ ille qui tradidit punitur pena relegationis duntaxat pp malum exemplũ ex quo in ipso tradente erat bona ꝛ iusta intentio sua finalis que tẽdebat ad suscipiendam prolem qđ est fauorabile: vt supra diximus. Si em̃ ista est causa fauorabilis i quo igitur consistit istud malum exẽplum de quo loquitur tex. in d. § adiectio. in fi. Respõ. q: mulier illa videtur quod ãmodo voluisse violentare naturã ꝛ voluit se imponere fecunditatem in vtero i quo deus ꝛ natura imposuerunt sterilitatem pp hõc vr̃ esse malum exemplum q: fuit nimiũ audax: nã ꝓhibitũ ẽ velle subuertere ordinem nature. c. si aliqs. de homic. in antiquis. ¶ Aut nõ fuit secuta mors illius absorbentis ꝛ nulla pena punitur ex quo caret dolus ꝛ culpa dũ mõ aliqđ scandalum subsecutum non fuerit. ꝛ ita videtur sentire gl. in dicto. §. adiectio. ¶ Aut nos loquimur de veneno sanatiuo qđ sit

causa sanitatis ꝛ miscet in medicinalis ꝛ isto casu siue sequatur mors absorbētis siue liberatio ab illa egritudine siue non in omnē euē-tum qui tradidit vel composuit erit immunis ab omni pena dūmodo nō adsit dol⁹ vł culpa. d. l. iiij. §. alio aƺrio sensu ꝛ supra ꝓxime diximus: ꝛ per hec sum expedit⁹ de ista ardua ꝛ nobili questione.

16 ¶ Sed anteq̄ȝ ad vlteriora ꝓcedā † quero in hac materia quid si aliq̄s cā libidinis aut odij aliquid potandum dederit mulieri vt parere vel cōcipere non possit quod dicitur venenum siue poculum sterilitatis quod est contrariū veneno conceptionis de quo supra proxime dixi qua pena ille qui tradidit puniatur. ¶ Respon. q̄d de iure canonico quasi homicida puniēdus erit: ita dicit text. vbi est casus iste in. c. si aliquis. de homic. sed glo. ibi dicit ꝙ debet intelligi de pena spūali. s. excōicationis que infertur tam in clericum quā in laicum: nō tñ clericus ꝓpter hoc efficitur irregularis ac si verum hominē viuentem occidisset nisi probaretur infantem animatū ꝛ viuētem occidisse: vide gl. in. d. c. si aliquis. et ibi Abb. Si vero loquimur de iure ciuili fit eadem distinctio aut infans in vtero matris adhuc nullus erat homo: q2 ad huc formatus nō fuerat nec animat⁹: ꝛ tradens poculum punitur pena extraordinaria siue. relegatiōis. d. §. q abortionis. l. diuus. ff. de extraordi. cri. ꝛ. l. cicero. §. fin. ff. de pen. aut erat iam animatus ꝛ viuens ꝛ punitur de homicidio: q2 hoiem dicitur occidisse: vt. l. j. ff. ad leg. pomp. de paricid. ꝛ meli⁹ in. l. penul. C. ad le. cor. de sic. ꝛ. l. j. in prin. ff. co. tit. ꝛ per glos. in. d. l. diu⁹. ff. de extraord. crimi. ꝛ infra latius dicam in sequen. q.

¶ Summarium.

1 Poculū abortionis tradēs mulieri pregnāti q̄lr puniatur.

1 Mulieris sciēter poculū abortiuū sumens quam penā incurrat.

3 Abortiuum procurās dupliciter potest considerari.

4 Anima hominis dicitur in sanguine consistere.

5 Infans intra quod tempus dicatur in vtero formatus.

6 Infans in vtero dr̄ ꝟtute planetarū fomentari ꝛ vegetari.

7 Infans septem mensiū pōt viuere ꝛ octo non: ꝛ quare.

8 Mulier pregnans septē mensiuȝ accipiēs poculuȝ abortiōis tenetur vt matricida.

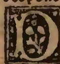
9 Poculū abortionis dās mulieri septem annorū pregnāti tenetur lege cornelia de sica.

10 Poculū abortiōis a muliere pregnāte sumptum diuersimode potest considerari ꝛ scd̄m diuersitatem considerationis inspici.

11 Poculū abortiōis tradēs ex quo sequatur mors tenetur pena mortis siue dolore fecerit siue non.

12 Abortiuū procurās fetus nōduȝ animati qua pena teneatur.

13 Poculū abortionis ministrātes ꝛ cōponentes eque puniuntur.

Decimotertio ꝓsequēdo materiā poculorū
1 quero † quid si aliq̄s ministrauerit poculū mulieri p̄gnāti ad effectū vt faceret abortiuū q̄d postea effectualiter subsecutuȝ fuerit qua pena puniatur. ꝛ ec pntes. q. istā esse eandeȝ de qua in. d. §. qui

abortionis qr ibi non fit mentio
de abortu secuto vel de ifante oc
ciso sz disponitur ibi: qsi poculū
ipsum nocuit matri. Ad proposi-
tum igitur respond. quod in hac
q. repetēda ē distictio illa quā. d.
prouinc in fine precedentis. q. de
dimus quod aut infans in vtero
matris erat iaz animat9 et viuēs
aut non. primo casu qui dedit po
culum in nulli dubiū est quod secu
to aborsu tenet de homicidio. l.
penult. C. ad leg. cor. de sica. l. j. in
princ. ff. eo. ti. l. cicero. in princ. ff.
de pen. z not. per gl. in. l. diu9. ff.
de extraordi. crim. glos. est in. c. si
aliquis. de homic. z. ij. q. iiij. c. cō-
suluisti: qr isto casu dicit occidisse
hoiez z sumus ppriein terminis
legis cornelie de sicarijs capite
quto: vt. l. iij. i princ. ff. eo. tit. z ista
dñr eē mala venena q facta sunt
hominis necādi cā. d. l. iij. i princ.
Secundo vero casu quando par
tus siue infans nondū erat ani-
mat9 neq format9 secuto aborsu
non tenetur de sicarijs: sed alia
pena extraordinaria relegatiōis
vel simili ad arbitrium iudicis
fm qualitatē facti z psonarū con
ditionē. d. l. diuus. z. l. cicero. §. fi.
et. l. pregnantem. ff. de pen. et. l. si
mulierē visceribus9. ff. ad leg. corn.
2 de sicar. ¶ Mulier †aūt que sciē-
ter poculū ipsum assumpsit vt fa-
ceret abortiuum si inde fit secut9
aborsus z infans iam animatus
z completus erat tenetur pena le
gis pompeie de paricidis: qr est
matricida: vt. l. j. in ver. mater. ff.
ad leg. pōpe. de paric. z ibi Bar.
z Bar. in. d. l. diu9. idez tenet. qd
si mulier ipsa adhuc pregnās re-
cepta pecunia partum suum abe
gerit tenetur pena capitis indi-
stincte siue partus erat iam ani-
matus siue non: z hoc pter tur-
pitudinem illam receptionis pe-
cuniarum qr dicitur assassinium:
vt. l. cicero. i princ. ff. de pen. vide
3 Bar. in. d. l. diuus. †Sed qr fit il-
la distinctio q aut partus erat
animat9 aut nō in materia abor-
tionis queritur quāto tēpore part9
siue infans in vtero matris dicit
esse animatus a die cōceptionis.
Respond. cum primuz formatus
fuerit infans z completus corpo
re tunc anima ingreditur in ipso
corpore q infundit a Deo: illo tūc
cū corpus reperitur formatum.
xxxij. q. ij. quod vero. z. c. moyses
non eīn conuenit qd anima pri9
infundatur i corpore illo anteq
habeat pfectam formā in omni-
bus partibus z membris suis. qr
non est cōueniens quod habita-
re debeat i corpe sicco hoc est ru
di z informi: debet eīn habere se-
dem siue domum suam perfectaz
in q habitare possit: vt dicit glos.
i. d. c. quod vero. z. c. moyses. que
glo. in ver. sicco: dicit quod fm
4 quorundam opinionē †anima di
citur habitare in sanguine et pro
pterea dicit qd Normādi Angli
ci et Poloni fortiter bibunt ne
ptingat animā habitare in sicco.
5 †Rursus queritur quo tpe vel in
tra quantū tps infans dicitur eē
formatus in vtero matris. glo. in
d. l. diuus. videtur tenere quod in
quadraginta diebus. Barto. ibi
dicit hoc esse verum in masculo:
in femina vo post. lx. dies demū
hoc declarandum reliquit natu-
ralibus: dominus autem Conci-
liat. in suis differentijs Phisic.
differ. xlix. dicit quod trigesimo
aut. xxxv. die ad plus partus siue

infans in vtero matris dicitur
6 esse formatus. ¶ Deinde et ponit
notabilem et pulchram doctrinã
circa partus geniturã forma-
tionem et augmentum: et de illi⁹
ortu. Dicit eñ quod vnusquisq͂
infans a pñcipio sue creationis
dũ pmo incipit generari vsq͂ ad
diẽ sui ort⁹ recipit fomẽtũ et influẽ
tiam ab omnibus septẽ planetis
quorũ vnusquisq͂ singulo mense
successiue sui syderis gratiã natu
raliter operat̃ ipso ĩfante in vte
ro matris iacẽte sm quã paula-
tim infans recipit augmentũ ita
qđ deuenit ad perfectionẽ suã et
venit in lucem. ¶ Primo eñ mẽ-
se regnat Saturnus qui est frigi-
dus et siccus inimic⁹ vite huma-
ne q̃ consistit in calido et humido
vt per glo. predictã in. d. c. quod
vero. et. d. c. mores. istius planete
seu syderis natura est sperma vi-
ri de recenti effluxũ in ventre ma-
tris quod adhuc liquidũ est vna
cum spermate mulieris insimul 7
coagulare et inspissare: ita qđ pos
sit recipere formã et adeo fortiter
illud perstingit coagulando qđ
reducit illud tanq͂ in massam pa
ste: quo sic in vnum coagulato sit
paulatim extẽsio et formatur pri-
mo caput deinde alia membra
adeo qđ. xxx. die cõpleto cõmuni
ter ĩfans solet habere formã suã
perfectã. ¶ Secundo mense ve-
nit Juppiter qui est calidus et hu
midus amic⁹ vite humane et ini-
micus mortis et infantem ipsum
quẽ formatum reperit extendit. et
auget: quos vero inuenit nondũ
esse bene formatos illorũ formas
complet mirabili gratia et fortu-
na: quod euenire solet: quandoq͂
propter debilitatẽ matris: et hinc
est quod mulieres iste cõmuniter
solent secundo mense sentire in-
fantẽ in vtero cõmoueri. ¶ Ter
tio mẽse Mars succedit q̃ est cali
dus et siccus vt ignis et iste simili
ter fert opem augumento partus
illas humiditates quas repetit
ex residuis syderis Jouis desic-
cat et incumbit augumento pue-
ri. ¶ Quarto deinde mẽse venit
Uenus que est frigida et humida
vt aqua et ipsa similiter temperat
superfluas caliditates ignitas
pcedẽtis syderis. ¶ Quinto suc
cedit Mercurius. ¶ Sexto Sol.
¶ Septimo Luna et vnunquod
q͂ sydus procedit pportionabili
ter sm ei⁹ naturã in augmẽtum
ipsius infantis. completo igitur
septimo mẽse cursus iste sydere⁹
reuertitur iterũ ad primum q͂ est
Saturnus q̃ regnat: et operatur
octauo mense. Deinde ad Jouẽ
q̃ venit nono mẽse: postea Mar-
tem qui decimo: et sic de singulis
successiue. Et hinc est qđ infans
qui nascitur septimo mense viuit
eo quia nascitur sub sydere lune
vite humane compatibili: et quia
tunc infans dicit̃ esse perfect⁹ ex
quo participauit de natura et q̃li
tatibus oium septem syder̃ siue
planetarum si nascitur illo septi-
mo mẽse dum Luna dominatur
viuit: et quamplures reperiũtur
qui nati sunt septimo mense et
viuunt: si vero octauo mense veni
ret in lucem perraro vel nunq͂
viuit ratio est: quia venit sub syde
re Saturni maligno et multũ cõ-
trario vite hoĩs ex quo vt dixi est
frigidus et siccus hꝫ cõformitatẽ
cũ morte: illi igitur qui sub isto sy
dere veniunt in lucẽ adeo grani
ter vulnerantur et pmunt. isti⁹ sy

deris maligitate et frigiditate
qd necesse est vt pereat. Qui vero
qui nono mẽse veniunt in lucem
put maior pars venit oẽs cõiter
viuunt et crescunt ex quo sub Jo
ue ceterꝫ benigniore sydere ꝛ hu-
mane vite cõseruatore oriuntur
de quo magis quam de alijs na-
tura letatur; hec lꝫ sint aliquan-
tulum extra materiã nostrã: tñ qꝛ
sunt delectabilis intelligẽtie sal-
tim pro iunioribus hic inserere
placuit. ¶ Redeam9 nũc ad ma
teriã nostrã qua querebamus q̃
to tpe infans in vtero matris dr
esse formatus: ꝛ concludendũ est
ſm opinionẽ dicti doc. qd com
muniter. xxx. et qñq. xxxv. die ad
plus a die ipsius ꝯceptionis. qui
dam alij dixerũt quod masculus
post. xl. femina vo post. lxxx. dies
habet perfectam formã. ita dicit
glo. v. distin. in princip. in ver. xl.
quam refert ꝛ sequit Abb. in. c. si
aliquis. in fi. de homic. tñ de iure
ciuili nõ est discedendum ab opi
8 nione gl. i. d. l. diu9. que est cõiter
approbata. †Si igitur post dictũ
tps mulier acceperit poculũ ab-
ortionis scienter tenet vt matri-
cida et legis põpeie de paricidis
9 pena punienda est. vt. d. l. f. §. ma
ter. ff. ad leg. põ. de paric. †si au-
tem alius sciẽter dederit poculuꝫ
predictũ qd ipsa mulier ignoran
ter accepit ille qui tradidit puni-
tur pena legis cornelie de sica-
rijs. vt. l. i. in pnc. et. l. iij. ff. eodem.
10 tit. de sica. †Si vero poculuꝫ pre-
dictũ assumptum fuerit ante tps
predictũ. s. anteq̃ puerperiũ esset
formatum in vtero: et tũc aut mu
lier accepit pecuniam pro biben
do poculum vt faceret abortiuꝫ
et isto casu mulier semper puni-
tur pena capitis siue infans erat
iam formatus siue nõ. d. l. cicero.
in princi. ꝛ ibi Bar. ꝛ ideꝫ Bar.
in. d. l. diu9. ff. de extraor. crimi. si
vero mulier pecuniam nõ acce-
pit non punitur pena mortis: qñ
ante tps formationis ꝛ vite ipsi9
infantis assumpsit poculum: sed
alia pena extraordinaria relega-
tionis. d. l. diu9. ꝛ ibi glo. ꝛ Bar.
in. l. pregnantem. ꝛ. l. cicero. §. fin.
ff. de pen. ꝛ. l. si mulierem visceri-
bus. ff. ad leg. cor. de sica. qd verũ
est de iure ciuili p iura predicta.
¶ De iure autẽ canonico infert
pena spũalis. s. excõicatiõis quo-
cũq tempore fuerint data dicta
pocula etiã si essent data mulieri
nihil adhuc habenti in vtero ad
effectum ne concipiat eadẽ pena
puniunt velut homicide. c. si ali-
quis. de homic. in antiq. ꝛ diximus
ꝫ. prime. q. in fi. Predicta omnia
tñ procedunt qñ fuit secutus effe
ct9 qd mulier fecit abortiuũ par-
tũ: sed quid si non obstante pocu
lo mulier peperit filiũ viuentẽ et
q durauit in vita: an q dedit po-
culuꝫ vel ipsa mulier puniatur et
qua pena: vide do. And. barb. in
cõsi. xxiij. i. ij. vol. vbi dicit qd nõ
dꝫ puniri pena mortis ex quo nõ
fuit secutus effectus: qꝛ hodie in
maleficijs potius spectat euent9
quam solus animus delinquen-
tis sine effectu nihilominus non
euadet impunis ille q sciẽter tra-
didit vel que sciẽter assumpsit qꝛ
poterit relegari p ea q habentur
in. d. l. si qs aliqd. §. qui abortio-
11 nis. ff. de peni. †Quãq vero ex po-
culo hmõi sumpto mulier ipsa
perijt: ꝛ tunc ille q tradidit punit
pena vltimi supplicij lꝫ nõ dede-
rit dolose contra ipsum: quia reꝰ

mali exẽpli est: ꝛ iste ꝓprie casus in.d.§.qui abortionis.in fi. Quid si aliquis dederit poculum amatorum mulieri pregnanti vt flecteret eius animum ad amandū ipsum tradentem ex quo poculo mulier ipsa periit qua pena puniatur tradẽs dic ꝙ eadem pena vltimi supplicii quãuis animum occidendi non habuerit et dolo nõ fecerit: vt.d.§.qui abortionis. qui decidit vtrũq3 casum in terminis hec tñ que supra diximus procedunt de iure ciuili ꝛ inter laicos. De iure autem canonico vltra ea que diximus.s. clarius hic distingue qꝫ aut loquimur de iure antiquo secundum legem Moysis: aut de iure nouo secundū cõstitutiones pontificũ. Primo casu si infans iam formatus ꝛ animatus erat quod qualiter ꝛ quanto tempore dicatur esse formatus ꝛ animatꝰ diximus.s.ea.q. tunc det animam pro anima ꝛ sic punit̃ pena mortis qui dedit poculum abortiõis quo necauit infantem viuentem: vt in.c. moy
12 ses.xxxii.q.ii.in prin. ☩ aut partus nondũ erat completus in forma nec animatus et tradens poculum huiusmodi mulctat̃ pecunia arbitrio iudicis.d.c. moyses. Ratio est q2 nõ potest dici examinatum illud quod caret anima quã nõ habet adhuc. ¶ Secundo vero casu quando loquimur de iure pontifico. aut loquimur de pena irregularitatis vel degradationis ꝛ ista non infert̃ nisi clericis effectualiter hominem viuẽtem occiderit vel quod sit natus vel adhuc in vtero matris nõ refert ꝛ in.c.l.ꝛ.c. sicut dignum.§.l. de homic.ꝛ p glo.in.d.c.moyses. c.si aliquis in glo.eo.tit.ꝛ glo.in c.consuluisti.ii.q.iiii. idem sequitur Panor.in.d.c.si aliqs aut loquimur de pena excommunicationis ꝛ ista infert̃ pro quocũq3 abortiuo secuto siue puerperium erat animatũ siue non ꝛ iura ipa appellant istud homicidium: s3 antequã infans sit plene formatus ꝛ animatus non potest dici proprie homicidium: quia non põt corpus examinari qꝺ adhuc caret anima: vt.s. ꝓxime diximus isto casu igitur improprie dicitur homicidium: vide tex.in dicto.c. si aliquis.ꝛ ibi do. Abb. imo hoc pena punitur etiã si aliquis libidine aut odio daret mulieri que nondum cõcepit venena siue pocula sterilitatis ad hoc ne coeundo concipere possit. vt.d.c. si aliquis. vbi est casus valde nota. qꝺ non solum quis tenetur de homicidio pro abortiuo iam facto: sed pro fiendo vel pro impedimento
13 prestito ad concipiendũ. ¶ ☩ Et nota etiã hoc vnum in tota materia poculorum quod non solũ punitur qui scienter tradidit poculum verum etiam ille qui sciẽter fecit ꝛ composuit: ita expresse not. Panor. in.d. c.si aliquis. in princi.ꝛ not.in.l.s. in prin.ꝛ.l.iii. in princ.ff.ad leg.cor.de sica. hoc idem seruatur in qbuscũq3 aliis sortilegiis. vt not. Arch.xxvi.q.v. quicũq3.ꝛ.s.dist. si quis viduam. xxxiii.q.vlt. pessimam.ff. ad legẽ iul.maiest.l.ꝛ.ff. de iniur.l. item apud labeonem.§.adduxisse.

¶ Summarium.

1 ☞ Sacerdos celebrans si pretendens sortilegium faciat pcẽs inhonestas ꝛ indebitas quã penam incurrat.

Sacerdos

Sacerdos celebrãs cõtra viuen-
tẽ vt citi⁹ moriat infamis efficit.
Sacerdos simplex aut ignorans
an pro sacramẽtorũ abusu sit po-
tius ꝙ expertus excusandus.

Ecimo quarto vl-
tra ea que diximus
supra in.xj.q. vidẽ-
dũ est quid ꝺ̃ sacer-
dotibus qui super
reb⁹ prophanis et
aptis ad faciendum sortilegia et
ad illum duntaxat effectum obla
tis vnam aut plures missas scien 3
ter celebrant adhibitis nefarijs
τ inhonestis precib⁹ τ verbis su-
perstitiosis quibus penis puniũ-
tur. Res vero super quib⁹ solent
missas ipsas celebrare sunt vt plu
rimum iste: panis crudus siue pa
sta aut coctus vt placenta itẽ ca
lamita quandoꝗ cutim indumẽ
ti pueri nascentis quam appellãt
pelliculam virginem et alia his
similia simplicia aut mixta impo
sita super altari illis modis de q̃
bus supra diximus in.iij.q. pro
isto facinore: dic quod de iure ca
nonum clericus omnino deponi
tur: vt in.c.si quis episcop⁹.xxvj. 1
q.v.† si enim pro sola celebratio-
ne misse defunctorũ dicta p viuẽ-
tibus vt citius moriantur aut pe- l
riculum mortis incurrant sacer
dos perpetuo priuatur officio be
neficio ordine gradu atꝗ digni-
tate τ in perpetuũ exiliũ ergastulo
vna cũ consulente vel id fieri p-
curante relegatur vt in.c.quicun
ꝗ.xxvj.q.v.et diximus supra.xj.
q.ver.pro faciliori. quãto magis
deberet iste sacerdos deponi τ re
legari qui in missarum suarũ cele
bratione illa prophana τ immũ-
da turpiter commiscuit illaꝗ vel

deo: aut potius demoni vouere
turpibus τ superstitiosis precib⁹
non veretur certe non video cur
minori pena puniri possit: maxi-
me qsi scienter ista patrauit. d.c.
quicunꝗ.in.ij.parte circa finem.
pro quo facit in arg.tex.de conse.
dist.ij.cum omne crimẽ. in fi. vbi
grauiter punitur clericus deposi
tione qui abutitur ordine sacra-
menti lz id non faciat ad effectũ
sortilegiandi aut per modum su-
perstitiosum vt latius infra dicã.
¶ † Quidam vero dixerũt quod
pro huiusmodi facinore sit pena
arbitraria iuxta doctrinam do.
Abb.in.d.c.ij.extra eo.titulo.hoc
tamen tolerari posset quotiescũ
ꝗ factum non esset valde turpe
vel persona sacerdotis esset adeo
simplex τ debilis ingenij quod de
facili q̃s cognoscere posset quod
bona fide ductus fuerit circum
uentus putans bene facere et nõ
peccare: vt in.d.c.ij.τ est tex.et ibi
Bar.in.l.si adulterium cum ince
stu.in ꝟsi.idẽ pollioni.ff.ad leg.
iul.de adult.

¶ Summarium.

☞ Sacerdos abutens debito
modo et ordine sacrificandi quã
penam incurrat.

Ecimoquinto q̃ro †
q̃d de sacerdotibus
q̃ abutũtur debito
mõ τ ordine sacrifi-
cãdi: vt q2 nõ ponũt
vinũ cũ aqua simul
in calice: sed vinũ tantũ aut aquã
solam vel botrum vuarum com-
primunt in calice aut panniculũ
musto intinctum et diu ꝯseruatũ
aqua ablauant τ illam lauaturã
ponunt in calice loco vini aqua
commixti aut panem sacramẽti

intinctum in vino calicis sacrato tradunt laicis ꝑ cõmunione siue eucharistie sacramento: quibus penis puniuntur omnia ista nar rantur in tex. in. c. cum omne cri men. de conse. dist. ij. et concludit in fine quod sacerdos pro isto fa cinore debet ꝓuari ad tẽpus om ni ordine et gradu arbitrio iudi cis ꝛ tandiu sic priuatus existere donec iudici visum fuerit illũ cõ gruam penitentiam peregisse vt postea purgatus ad omnia sua pristina restituatur vt ibi dicitur.

¶ Summarium.

1 Uasa sacra ecclesiastica vel res ecclesie benedictas polluens ꝛ in vsum prophanũ illas cõuer tens qua pena sit puniendus.

2 Presbyter vel diaconus reb⁹ ab utens sacris vel sacratis quali ter puniantur.

3 Presbyter vel clericus admiscẽs res sacras sortilegijs oĩ digni tate priuantur.

4 Rebus sacris vel bñdictis abu tens habetur vt sacrilegus.

1 Decimosexto q̃ro qua pena punit sacerdos vel laicus qui vasa ec clesiastica sacrata vel vestes sacras aut be nedictas vt est altaris palla calix patena purificatoriũ tabernacu lũ sacramẽti eucharistie aut ali quarum reliquiarũ item lapide sacratum totũ aut partẽ sine cor porale manipulũ stolã camisum 2 platenã: itẽ vela que sunt in san ctuario aut iuxta imaginem cru cis aut beate marie virginis et alia bis silia acceperit ꝛ ad pro phanos vsus irreuerenter cõuer terit aut damnabilius in sortile gys commiscuerit. Dic quod pri mo casu quãdo quis abutitur il lis in prophanis domesticis vsi bus citra sortilegia de iure anti quo ẽm legẽ Moysis vltione di uina percutiebant ꝛ sepius mor te ꝛ totius status subuersione si erant reges vel alij principes vt habetur Daniel. v. Ubi rex Bal dassar filius Nabuchodonosor postq̃ cepit erga deum ꝛ res sa cras irreuerenter se habere ꝛ qꝺ sacrata ꝛ benedicta vasa aurea et argentea ex sacro templo dñi in Hierusalem abstulerat et cũ illis ipse rex Baldassar vna cũ principibus et primatibus suis vxoribus atq̃ cõcubinis in cõui uijs suis vinum biberant iratus est valde deus de tanta eorũ inso lentia. ꝛ primo monuit regẽ Bal dassarem quodã preconio litera rum miraculose scriptarũ in al bo pariete aule regie quas nemo sapientũ ipsius regis Baldassa ris: sed solus Daniel interpreta tus est ꝛ cõminatus fuit futurum malum iudicium contra ipsum adeo: vt illa nocte ipse Rex Bal dassar ab inimicis suis iterfect⁹ est ꝛ regnum suum ad extraneos man⁹ deuenit. vide i. d. c. Daniel. de quo fit mentio de conse. dist. j. c. vestimenta. ꝛ. c. in sancta. vnde concludi potest qꝺ de iure anti quo pro hmõi rapina ꝛ abusu sit pena mortis ꝛ bonorum suorum publicatio aut mala successio.

¶ De iure vero Põtificio Dia conus pro isto crimine tribus an nis ꝛ sex mensib⁹ excõicatus exi stit ꝛ ab altaris ministerio omni no suspẽsus habetur. Presbyter

vero decem annis ꝛ sex mēsibus remaneet excōicatus ꝛ habetur de conse.dist.j.nemo perignorā tiam. ¶ Si vero bona predicta ipsi immiscuerunt in sortilegijs aut alias tradiderūt vt immiscerent grauius puniuntur: qꝛ clericus debet deponi ꝛ oībus suis officijs atq; beneficijs ordie gradu ꝛ dignitate puari ꝛ in perpetuū carcerem intrudi aut in exiliū perpetuū mitti.vt.d.c.si quis episcop9.ꝛ.c.quicūq;.in fi.xxvj.q.v. vel dic fm Abb.i.d.c.ij.extra eo. tit.quod erit pena arbitraria fm arbitrium iudicis moderāda attenta qualitate facti ꝛ psonarum conditione vt al's diximus.§.ec.
1 per dicta iura que amplius non refero vt capiā breuitatē. ¶ Et nota vnū in tota materia sortilegioꝝ quod ille qui abutitur reb9 sacris vel benedictis ꝛ ecclesiasticis semel dedicatis non solum tenetur penis de quibus.§.verum etiam tenetur pena sacrilegij qꝛ in veritate per similem cōtractationem rerū sacrarum committitur sacrilegium vt habetur. xvij. q.iiij.sacrilegiū.ꝛ.c.si quis contu
2 max.§.j.ꝛ domi.Joā.lec.in sum. in titulo.de sacri.q.iij.ꝛ Sanctus Thomā.in secunda secūde.q.xcix. arti.iij.versic.dicendum.ꝛ de pena ipsorum:vide in dicto.c.si qs contumax.Jmo dicit Archi.i.c. felicis.de pen.lib.vj.in princi.q; sacrilegium committit quilibet de ordinibus clericorū qui ariolos incātatores aurispices ꝛ similes cōsuluit vel similia facit intelligens in effectu q; omnis sortilegus potest dici sacrilegus ꝛ de sacrilegio puniri:vide tamē que latius dicam infra tit.sequē.q.j.

Et nota etiam quod pro isto crimine subtractionis vasorum sacrorum de ecclesia imponuntur grauiores pene de quibus habetur.xij.q.ij.de viro.vide ibi.

¶ Summarium.

1 Sacerdos preces nefandas in sua celebratione faciens qualiter puniatur.
2 Exemplū sacerdotis hispani preces prophanas in suis sacrificijs offerre consueti.
3 Uotum inhonestū deo exhibens quam penam incurrat.

Ecimoseptimo qrō qd de his sacerdotibus qui in missarum suarum celebrationibus huiusmodi aliqs pces nefandas ꝛ turpes absq; alicuius rei immixtione protulerit illa aut deo aut demon vocādo non absq; magna superstitione dicauerit quero qua pena puniatur:ꝛ vt facili9 res ista apprehendi possit subdā exēplo.put habui semel i facto Rome. ¶ Quīdam vir Hispanus clericus in sacris beneficiatus et decretorum doc.etatis annorum xlv.vel circa captus erat amore quarundā monialium iuuenum que erant plurimum forma venuste quas iste sepius ad monasterium visitabat ꝛ blandis verbis atq; muneribus multotiens blandiebatur eis adeo quod propter illarum pulchritudinem et venerabilem venustatem ille hispanus paulatim cepit ardescere et frequentius illarum monasterij limina visitare ꝛ in tam magnam deue

nit insaniam et cecitatem quod die nocteque tam in somnijs quam in vigilia nil aliud nisi illarum amplexus et concubitus meditabatur corde verbo gestis. aut signis. Et in tam gravi dementia adductus fuit quod asserebat expresse ex quo ipse erat clericus esse sponsum ecclesie et moniales illas similiter esse sponsas ecclesie: nam quia dicebantur esse sponse Christi qui representatur per ecclesiam concludebat quod sponsi et sponse spirituales hoc est sacerdotes et moniales poterant adinvicem carnaliter copulari sine peccato: et quod ita deus precordinaverat putans summum bonum in solo coitu consistere et quod turpius est ipse sepius hoc predicabat illis iuvenculis adeo quod ipse ceperunt illum emitare. unde ipse clericus postea devenit in maiorem insaniam. quia quotidie cum esset literatus componebat aliquas orationes et preces nefarias quibus orabat deum et alios sanctos ut prestarent sibi robur maximum in renibus in lumbis vero calorem talem quo posset facillime in magna abundantia luxuriari et coitum carnis sepissime complere: et quia illarum monialium quedam vocabatur Cecilia altera Ursula alia vero Magdalena et Clara in ipsis suis orationibus: quas quotidie de novo formabat summis precibus deprecabatur virginea illas sanctas et beatas post dei invocationem ut ex dono gratie specialis in mentibus et cordibus ipsarum monialium hanc meditationem et firmam opinionem infunderent: ita quod ipse moniales firmiter puta rent et crederent nullum aliud magis meritorium opus deo fieri posse quam coire et carnaliter commisceri crescere et multiplicare nulla adhibita personarum distinctione sit sacra vel prophana: sit coniugata vel soluta: sit consanguinea vel extranea et similia: et quod ex coitu huiusmodi putarent votum castitatis nullatenus infringi posse: sed magis hoc Deo placere quam holocaustum sive sacrificium: et ultra hoc quod ardentius illarum corda incalescerent ad amandum et vehementer diligendum virum ipsum sacerdotem qui erat sponsus ecclesie et eius vota carnalia firmiter maxime cum humilitate adimplere eiusque mandatis ut veri patris parere asserens quod illo modo consummandum erat matrimonium spirituale inter religiosos viros et mulieres quemadmodum matrimonium carnale consumitur per veram utriusque coniugum carnalem copulam: ut in. c. continebatur. primo de sponso. de despon. impub. et in. c. tua nos. de sponsal. Quas quidem cedulas ipse clericus portabat quotidie ad quoddam monasterium ubi morabatur quidam boni et purissimi sacerdotes mendicantes qui potius simplicitate et bonitate quam doctrina religionem suam profitebantur et die qualibet ad ecclesiam illius monasterij accedebat ad missam et singulis diebus unam ex ipsis cedulis dabat sacerdoti et dabat etiam iulium unum pro eleemosina ad hoc ut in celebratione misse scilicet in memento preces illas deo et sanctis virginibus pre-

dictis offert cum devotione oran
do Deum et sanctas virgines pre
dictas vt pia vota ipsius orantis
exaudirent et hoc modo decepit
vnum vel duos ex simplicioribus
et rudioribus illorum monacho-
rum et interim ipse quoque interes
se misse et totidem easdemque pre-
ces ipse cum devotione recita-
bat et prosequendo vlterius in hac
sua superstitione quotidie novas
orationes componens devenit
tandem ad manus cuiusdam mo
nachi qui erat ceteris magis do-
ctus atque expertus qui sumpta ce
dula duplicata vna cum eleemo
syna accessit ad altare et perlegens
que intus erant verba valde ob-
stupuit et ne misse sacrificium per
turbaret dimisit cedulam illam in
angulo altaris et prosecutus fuit
missam: demum ea completa ipse
monachus multum reprehen-
dit ipsum clericum Hispanum
dicens quod verba illa erant val
de turpia et superstitiosa nec me-
merebantur per aliquem sacer-
dotem in tanto misse mysterio
memorari: at ille subrisit deridens
monachi illius simplicitatem et
ignorantiam cepitque secum velle
re disputare quia argutus erat et
quasdam interpretationes divi-
ne scripture longe erroneas at-
tribuens adeo quod non transi
bat absque scrupulo et labe hereti-
ce pravitatis vt alias diximus supra
titu. j. q. j. et ij. Videns itaque mona
chus ille ipsum clericum tam gra
vi errore apprehensum sumptis
pluribus ex illis suis cedulis quas
adinvenit de premissis omnibus
consulit quamprimum Reveren.
Dominum Vicarium pape: cu-
ius tunc ego auditor aderam mi
hique mandavit vt rem hanc co-
gnoscerem et ipsum clericum pro
modo culpe corriperem: qui sta-
tim incarceratus et examinatus
omnia ad vnguem confessus est
immo a principio instabat perti
nax in illa sua erronea opinione
volens defendere falsas quasdam
et novas interpretationes quas
divine scripture attribuerat qui
quamprimum vidit me prepara-
ri ad declarandum illum hereti-
cum et penis hereticorum subijcien
dum nisi errorem ipsum revoca-
ret: incontinenti omnia revoca-
vit et errorem suum solenniter ab
iuravit: adeo quod pro heresis
suspitione meruit veniam et revo
cavit omnes illas suas interpre-
tationes quas dederat divine scri-
pture et reliquas omnes insanias
suas quas supra narravimus ni-
hilominus: vt cautius in futurum
procederet de mandato Summi
Domini nostri Pape fuit relega
tus ab vrbe ad certum tempus.

3 ¶ Ad propositum nunc questio
nis nostre redeundo quero si re-
periatur aliquis sacerdos qui scien
ter preces huiusmodi aut similes
que non tendunt ad verum divi-
num cultum et salutem anime: sed
potius vertuntur in peccatum et
rem damnabilem in misse solen-
ni sacrificio celebraverit seu alio
quovis modo voluerit aut obtu-
lerit qua pena puniatur? dic quod
isto casu putarem esse privandum
omni ordine et gradu officijs atque
beneficijs ecclesiasticis et etiam
relegandum esse tam ipsum sacer
dotem quam illum qui ipsum con
sulit et premissa fieri mandat ar-
gu. eorum que habentur in dicto
c. quicunque. in fin. xxvj. q. v. vbi si

sacerdos pro vinctibus celebrat missam defunctorum vt illi pro quibus missa celebratur citi9 moriantur aut mortis periculum incurrant sacerdos ipse punitur penis predictis: τ nihilominus ibi nō apparet de aliqua superstitione sa oratione aut cerimonijs: sed solum de turpi celebrātis intētione quanto magis in casu nostro iste deberet hac pena puniri qui preces istas obscenas diuino cultui admodum cōtrarias τ que oēs tendunt ad peccatum τ toti9 christiane fidei lesionem dum querit per sacrificium misse prebere materiam peccandi τ male faciendi per quam τ eius holocaustum solent peccata dimitti. de consecratione distin. ij. c. in omne crimen τ eadem distinctione. nihil in sacrificijs. τ diximus supra titulo primo. q. secunda. in principio. nihilominus isto casu non discederē ab opinione Abbatis. de qua in dicto ca. secundo. extra eodem titulo: scilicet quod pene huiusmodi sint aggrauande vel minuuende iuxta qualitatem facti: aut turpitudinem siue scandaluz quod inde exoritur τ personarū conditionem in quibus omnib9 plurimum vertitur arbitrium iudicis: ponamus enim quod esset aliqs simplex humilis sacerdos idiota qui sit alias bone conditionis τ fame τ pure conscientie qui ad preces τ mādata alicuius magni Principis Baronis aut viri magne conditionis similes preces emiserit: erit ne dicenduz quod sit puniēdus ille sicut alius versutus malitiosus τ qui in istis turpitudinibus delectatur certe non: τ propterea bene τ sancte disposuit textus in cap. sicut dignū. in principio. de homicidi. τ in l. respiciendu3. τ. l. aut facta. ff. de pen. τ. l. quid ergo. τ ibi Bart. ff. de his qui notātur infa. τ Bar. Bal. τ alij in. l. prima. §. diuus. et in. l. diuus. τ. l. in lege cornelia. ff. ad legem corneliam de sicarijs. vbi dicunt quod in omnibus criminibus attenditur principaliter animus τ intentio delinquentis an ex simplicitate quadaz vel ignorantia aut dolo τ malitia inductus fuerit ad peccandum vt his attētis fiat variatio pene pro quo bene facit textus τ quod ibi not. gl. τ Panormitan9 in dicto capi. secundo. extra eodem titulo. Preterea ponamus quod aliquis persuadet sacerdoti quod vocat offerat pro eo preces quasdam in missa que exprimere nō apparebant nec cognoscebātur saltim per virum rudē inexpertū quod essent superstitiosa: vt quia in ipsis apparebant a principio verba quedam honesta τ religiosa: deinde vero supstitiosa τ diabolica sed erant per nomina quedam adeo ignota ipsi sacerdoti quod putabat omnia esse bona τ nullam in se habere superstitionem: isto casu similiter putarem dictum sacerdotē esse longe mitius puniendu3 per ea que supra diximus τ dicto capi. ij. τ ibi glo. extra eodem titulo.

¶ Liber secundus explicit.

¶ De penis omnifariam coitus.

Liber Tertius.

¶ Summarium.

1 Carnalis coitus damnabilis est ⁊ summe preiudiciale.
2 Coitus crimen secundum personarum diversitatem consideratur.
3 Sacrilegium carnale ceteris carnalibus criminibus in gravitate prefertur.

1 Quia† carnalis coit9 criminis nō minus frequens quā dānabilis vsus habet ob quē iura criminum reos huiusmodi diversis penis psequunt. l. si adulteriū cū incestu. ⁊ ibi glo. ⁊ Bar. ⁊ l. inter liberos. ⁊ l. stuprum. ff. ad leg. iul. de adul. §. item lex iulia. inst. de publi. iudi. xxx. q. ij. adulterij malum. ⁊ eadem causa. ⁊ q. c. flagitia. no. Card. in Clemen. j. de pen. Abb. Felin. ⁊ alij cano. in c. j. ⁊ ij. extra de adul. ⁊ stup. ⁊ in c. vt clericorum. de vit. ⁊ honest. cler. ad quem coitum aliquando devenitur mediāte opera sortilegiorum ⁊ per maleficia de quibus supra diximus lib. precedenti: ideo placuit post dictum tractatum sortilegiorum
2 hunc immediate subiūgere. † Coitus enim crimina sunt diversa secundum diversas personaruz cōditiones et gradus pro quibus diversas iura statuere penas vt proxime diximus: ideo de his ali-
3 qua videamus. † Et primo de sacrilegio quod ceteris carnis criminibus his maxime que secundum naturam perpetrantur gravius nūcupatur. xxxij. q. vij. adulterij. ⁊ xxvij. q. j. sciendum.

¶ Summarium.

1 Sacrilegiū generaliter sumptum quid sit.
2 Sacrilegium dicitur quasi sacrilegium quia p illud vel res sacra vel persona sacra leduntur.
3 Sacrilegiuz punibile que presupponat.
4 Sacrilegium an sit crimen ecclesiasticum vel seculare.
5 Sacrilegium an veniat furti appellatione.
6 Statutum faciens de furto mentionem an comprehendere dicatur sacrilegium.
7 Sacrilegiuz quot species habeat ⁊ quot modis committatur vsq ad nu. 12.
12 Sacrilegium nō committitur in re non sacra subtracta a loco sacro: ⁊ hoc de iure civili.
13 Sacrilegium an committatur in subtractione rei ad vsum sacrum destinate ⁊ nondum tradite.
14 Statutum de sacrilegio puniēdo de quo statuto sit interpretanduz an stricto an largo.
15 Sacrilegiū tripliciter cōsideratur.
16 Impositio manus violēte in personam sacrā dicitur sacrilegium gravissimum.
17 Crucis signum inhoneste deturpans ⁊ inique maculans an sacrilegium committere dicatur.
18 Sanctitas hominis pfertur sanctitati loci ⁊ per ɔsis sacrilegium gravi9 est respectu psone q̄ loci.
19 Coitus cum moniali quot peccata ⁊ mala dicatur inducere.

20 Stuprum ⁊ adulteriũ an possint in eadem persona simul cõmitti.
21 Diuersa crimina ex eodem facto orta an diuersis penis sint admodicanda.
22 Accusatus ab vno super diuersis criminib⁹ vnico actu perpetratis an diuersis debeat multari penis.
23 Coitus cum moniali habit⁹ qualiter sit in foro conscientie ⁊ cõtentioso puniendus.
24 Coitus cum moniali de iure ciuili morte punitur.

1 Primo igit̃ q̃ro ꝙd est sacrilegiũ gñaliter sumptũ? Rñ. Sacrilegiũ ẽ sacre rei violatio vl' eiusdẽ vsurpatio: vt' dt Bal. i. l. iij. C. de fur. in pma col. ⁊ Azo. i sum. e. ti. in pnci. ⁊ S. Tho. in sum. scda scde. q. xcix. ar. iij. Jo. 2 le. in sum. cõ. e ti. q. j. ¶ Scdo videam⁹ q̃re dr sacrilegiũ. Respõd. quod sacrilegiũ dicit̃ quasi sacrilediũ: q2 p illud res aut psona sacra ledit̃: ita dicit Bal. in. d. l. iij. ⁊ Azo. in sum. eo. ti. ⁊ alij prenominati in locis suis. Glo. rñ in. c. sacrilegiũ. xvij. q. iiij. alio modo describit sacrilegiũ dicẽs ꝙ sacrilegiũ est sacre rei violatio siue in se siue in alio: siue sit res sacra siue psona: deinde transit ad aliã descriptionẽ ⁊ dicit ꝙ sacrilegiũ est publici iuris trãsgressio: sed neutra istarum est bona priorem ñ cõtinet oĩa membra diffinitionis siue descriptionis specie differẽtes put requirit̃ ſm q̃d diximus supra ti. j. in princ. secunda etiam nõ valet quia est nimis generalis secundũ quam sequeretur quod omne delictum p quod transgreditur publici iuris ordo esset sacrilegium ex quo transgreditur publicũ ius ⁊ ideo teneas diffinitionem Bal. ⁊ aliorum quam supra dixi que
3 est melior. ¶ Tertio quot requiruntur ad hoc vt sit sacrilegium ⁊ puniatur pena sacrilegij: vide Bald. ⁊ Sali. in. d. l. iij. C. de furt. Azo. in sum. eo ti. ⁊ Bar. i. l. diu⁹. ⁊ l. sacrilegi. in prin. ff. ad leg. iul.
4 pecul. ¶ Quarto q̃ro an sacrilegium sit crimen ecclesiasticũ vel seculare: ita quod illius cognitio ⁊ pene impositio spectet ad solum iudicem ecclesiasticũ vel secularẽ? ⁊ dic breuiter quod est crimẽ mixtum vtriusq3 fori. c. cum sit generale. ⁊ ibi glo. Abb. et alij de foro compet. l. siquis in hoc genus. C. de episco. ⁊ cle. ⁊. ff. ad le. iul. pecul. l. diuus. ⁊. l. sacrilegij. ⁊. l. sacrilegi. ⁊. ff. de pen. l. aut facta. §. loc⁹. c. quod proposuisti. de foro cõpe. xvij. q. iiij. c. sacrilegiũ. c. siquis clericus: siquis contumax. §. j. ⁊. c. si quis suadente diabolo. ⁊ propterea dico ꝙ tam iudex ecclesiastic⁹ ꝙ̃ secularis poterit procedere cõtra laicum pro isto crimine: ⁊ habebit locum preuentio inter eos vt dicit Abb. in. d. c. cum sit generale. ⁊ Arc. in. c. felicis. de pen. libro. vj. ⁊ Cardi. in. d. clem. j. eo. ti
5 tu. ⁊ Azo. in sum. eo. tit. ¶ Quinto quero an appellatione furti veniat sacrilegium quando tractatur de subtractione sacrarum rerum? dic quod sic vt. l. sacrilegi. ff. ad leg. iul. pecul. q2 quo ad penam sacrilegium est furtum imo plus quam furtum est punibile: licet aliquid non sit proprie sacrilegium. d. l. sacrilegi. in secundo. respon.
6 ¶ Et iõ dicit Bal. in. d. l. iij. C. de furt. q̃d statutum faciens mentionem de furto habet locum etiã

in sacrilegio: et sic tenet quod subtractio rei sacre continetur sub ppria vocabuli significatiõe furti.
7 ¶ †Sexto videndum est quot sunt species sacrilegii. respond. quod multe sunt secundum quod dicit Cardi. in. c. Clementi. j. de pen. in secundo no. Bald. tamen in dicta. l. iij. melius ceteris iudicio meo ponit quatuor species sacrilegii quamuis primo dicat qđ tribus modis committitur sacrilegium.
8 ¶ †Prima enim species est que committitur in personam violando: scilicet pcutiẽdo vulnerando vel occidendo clericũ vel monachũ seu aliũ religiosum vel personam ecclesiasticam. c. siquis suadente diabolo. xvij. quest. iiij.
9 ¶ †Secundo fit sacrilegium per coitum habitum cum moniali sacrata. xxvij. q. j. impudicas. et. l. siquis in hoc genus. C. de episco. et
10 cleri. ¶ †Tertia species est que fit circa locum sacrum: scilicet quando locus publicus sacer sicut est ecclesia violatur vel illius cimeterium in destruendo deuastando vel occupando aut ei⁹ immunitates infringendo. c. frater.
11 xvij. q. quarta. ¶ †Quarta species sacrilegii est que committitur in rem. s. auferendo rẽ sacram et illam alibi asportando et contrectando rem ipsam: et istud tribus modis committitur secundũ ius canonicum: primo cum subtrahitur aliquid sacrum de loco sacro et in hoc concordant ius ciuile et ius canonicum. xvij. questio. iiij. siquis contumax. §. sacrilegium. et est gloss. in. c. sacrilegium. eadẽ causa et. q. et. l. diuus. et ibi Barto. ff. ad leg. iul. pecul. Secũdo quando res sacra aufertur de loco nõ sacro. Tertio quando non sacrũ de sacro dicto. c. siquis cõtumax. §. sacrilegium et per dicta gloss. in. c. sacrilegium et not. in. c. conquestus et. c. cum sit generale de foro competẽ. iste due vltime species non dicuntur sacrilegiũ de
12 iure ciuili sed sola puma. ¶ †Et sic nota quod de iure ciuili locus sacer solus non facit sacrilegium quando tractamus de sacrilegio quod consistit in subtractione rerum etiam quod res essent subtracte de loco sacro publico sicut est ecclesia non dicitur sacrilegium de iure ciuili quãdo res non erat sacra. ita dicit Azo. in summa eodem titulo: et Bartolus in dicta. l. diuus. Baldus et Salicetus in dicta. l. iij. siquis igitur querit an sit sacrilegium de iure ciuili et qđ pena sacrilegii puniatur debent' ista duo concurrere: primum est quod res sit sacra. item quod sublata sit de loco sacro. ita dicit textus et ibi doct. et maxime Bartolus in dicta. l. diuus. vbi dicit hanc esse communem opinionẽ. illud autem quod dicitur in dicto. c. sacrilegium. cum gloss. in. c. siquis contumax. §. sacrilegium. xvij. q. quarta: procedit et habet locum de iure canonico in terris ecclesie vel inter ecclesiasticas psonas in foro ecclesiastico iuxta notata per doct. in. c. solite. de maio. et obedien. et in. c. per venerabilem. qui filij sint legiti. et in. c. nouit. de iudic. ¶ Sed contra ista oppo. de. l. aut facta. §. locus. ff. de pen. vbi dicitur quod locus facit vt idem factum sit furtum vel sacrilegium et capite luendum vel minori supplicio sit puniendum. glo. in dicta. l. diuus. soluit hanc

contrarietatem: ꝛ dicit quod est verum quod locus sacer facit sacrilegium si res sacra inde aufertur alias non: quia si diceretur esse sacrilegium cum res non sacra de loco sacro subtraheretur esset contra textum in dicta .l. diuus. vbi dicitur quod si quis rem prophanam apud edem sacram depositam furto subtraxerit furti tenetur non sacrilegij. Bartol. vero in eadem .l. diuus. approbat eandem solutionē quā dicit quod docto. communiter tenent eandem etiam tenent Baldus et Salicetus i dicta .l. tertia. ꝛ Azo. in summa eodem titulo. Archidiac. in .d.c. felicis in principio.

13 ¶ †Ulterius quero an subtrahens rem que erat destinata ad vsum ecclesie nondum tamen erat tradita ipsi ecclesie an committat sacrilegium. dic secūdum Baldum in dicta .l. tertia: quod non: quia res non dicitur sacra nisi postquam vere ꝛ effectualiter quo ad dominium ꝛ possessionē deuenerit ad ecclesiam maxime quando agitur de pena sacrilegij inferēda de iure ciuili per ea que supra diximus.

14 ¶ †Ultra predicta etiam quero quid si in statuto sit mentio de sacrilegio puniēdo: an debeat intelligi stricte sacrilegium secundum quod intelligitur de iure ciuili: vt supra diximus vel large secundum ius canonicum. ꝛ dic quod debet intelligi de sacrilegio stricto secundum quod intelligitur de iure ciuili: ratio est quia statuta sunt de iure ciuili: vt per Barto. late in .l. oēs populi .ff. de iustitia ꝛ iure. ita dicit Bald. in dicta .l. tertia in .ij. colum. in versic. sed dubitatur

15 ¶ †Post hec videndum est que sit pena sacrilegij. ꝛ dic breuiter secundū Bart. in .d.l. sacrilegi. qđ ad habendum plenam cognitionem penarum huiusmodi criminis sciendum est quod triplex est sacrilegiū. quoddam enim est sacrilegiū qđ dicitur verum ꝛ proprium sacrilegiū quod est quando subtrahitur sacrum de sacro loco hoc est punibile: ꝛ ad publicum vsum consecrato sicut est ecclesia publica ordinaria: vt .l. si qs in hoc genus. C. de episco. ꝛ cler. ꝛ .d.l. sacrilegi. in principio ꝛ isto casu capite puniuntur qui in illud incidunt. d.l. sacrilegi. in principio. ꝛ .d.l. si quis in hoc genus ꝛ .l. aut facta. §. locus. ff. de pen. declarata vt supra. Idē est si leditur templum publicum sacratum vt per Barto. in dicta .l. sacrilegi. eadem quoqȝ pena puniuntur qui violentas manus in personas ecclesiasticas iniecerunt. d.l. si quis in hoc genus. ꝛ ibi Bal. C. de episco. ꝛ cler. Quoddam vero nō est proprie sacrilegium: sed quasi sacrilegium quod est quando quis subtrahit rem etiam sacram de loco sacro non tamen publice sacro: sed priuato prout est oratoriū qđ fit quandoqȝ in domo istorum magnatum aut nobilium ꝛ cōsecratur: idem de oratorio hospitalis priuati iuxta ea que habentur in .c. ad hec. de relig. domib. ꝛ in Clemen. q2 contingit. eo. tit. ꝛ per Feli. in .c. de quarta. de prescript. ꝛ ista dicuntur loca sacra priuata idē est de edicula presbyteri posita iuxta ecclesiā vel canonica clericorum: ista non dicuntur esse loca publica sacra: sed priuata: ꝛ iō qui subripuit rē de locis pdictis

BIBLIOTECA NAZ. ROMA

non tenet pena sacrilegij de qua supra sed quasi sacrilegij que erit minor sacrilegio et maior furto et iuxta qualitatem facti et persona rum conditionem quãdoq; erit maior:quandoq; minor vt in.d.l. sacrilegi.in.ij.respõ.et ibi Barto. qui hoc modo declarat.l.illã si re cte considerẽtur verba sua:et hoc modo intelligitur tex.in.l. sacri legi.in princi.et.l.diuus.ff.eo. tit. Tertium est sacrilegiũ quod lar ge et improprie dicitur sacrilegiũ de quo loquuntur iura in.l.j.et.ij. et.iij.C.eo.titu.de crimi.et sacri. quod est quando quis diuinam legem et eius dispositionẽ offen dit seu quouis modo eius intelle ctum etiam per negligentiã vio lat. Item disputare de auctorita te Principis.s.Imperatoris vel Pape et dubitare ne dignus sit quem Imperator ad aliquod offi cium deputauerit vel quod im perator illum eligere non potue rit hoc crimen dicitur habere in star sacrilegij:vt.d.l.ij.C.eo.tit.et sic dicitur improprie sacrilegium et isto casu similiter erit pena ar bitraria.d.l.sacrilegi.vide Bar. in.d.l.sacrilegi.in ver.tertium ge nus sacrilegij etc.et Bal.in.d.l.iij. et Azo.in sum eo.ti.in prin. ¶ De iure aũt canonico distingue:aut loquimur de illa prima specie sa crilegij que committitur per im positionem violentem manus in cle ricum seu aliam personã ecclesia sticã et est pena maioris excõica tionis.vt in.c.si quis suadẽte dia bolo.xvij.q.iiij.a qua quis non põt nisi a sede aplica liberari:eps enĩ vel alius ordinarius non hz fa cultatem absoluẽdi ab ista excõi catiõe vt dicũt doc.in.d.c.si qs.et

per Feli.in.d.c.cum sit generale. in.ij.col.de foro compet.fallit tñ in casib9 de quibus.in.c.ij.de sen tẽ.excõmu.aut loquimur de alia specie sacrilegij que consistit in re sacra puta in corruptione vel de molitione ecclesie aut in asporta tione rerũ sacrarum et erit pena excommunicationis minor:vide tex.q̃ grauiorẽ imponit penitẽtiã pro isto crimine in.c.de viro.xij. q.ij.a qua per episcopum vel ordi nariũ loci absolui poterit.c.quis quis.§.penulti.xvij.q.iiij.in alijs vero casib9 minoribus erit pena pecuniaria vt.d.c.q̃squis.in pn.

16 ¶ Grauius enim sacrilegiũ qd committitur in personã est illud qd fit per impositionem violente manus.d.c.si quis suadente.et.l.si quis in hoc genus.C.de epis.et cle ri. ¶ Eorum vero que committũ tur in locis sacris grauius est il lud quod committitur contra ec clesiam publicam sacratã quod tanto grauius est crimen quanto dignior et excellentior erat perso na vel locus vtroq; casu.l.sacrile gi.i pncip.ff.ad leg.iu.pecul.et ibi Barto.et.d.c.si quis suadente.et d.l.si qs in hoc genus. ¶ Sacri legium vero quod committitur in rem sacram illud quidem gra uius est et magis horrendũ quod committitur contra sacramentũ eucharistie q: dicitur cõmitti cõ tra xpm directe:cetera vero que committuntur contra alia sacra menta non dicuntur adeo horrẽ da.ita dicit.d.Jo.lec.in sum.con. eo.titulo.de sortilegijs.q.quarta.

17 ¶ Quero hic quid de iudeo q̃ piecit immunditias sup crucẽ q̃ publice deferebãt ad pcessionẽ dum transirent ante domum he

breiď dicte immūditie proiecte fue
runt an istud sit sacrilegiū ⁊ pos
sit per vtrunq̧ iudicem procedi
in hac causa contra hebreum ⁊
puniri ⁊ qua pena. dixit Pet. de
anch. quē vide in consil. suo. xiiij.
quod sic de quo diximus supra
titu. primo. q. x. vbi adest questio
specialis. de pena vero violatio-
nis monialium que fit per coitū
dicetur infra: sed quia non inten
do hic tractare totam materiam
sacrilegiorum ne longius diuer-
tar ab ordine prime mee intentio
nis que fuit declarandi materiā
coit⁹ ⁊ illius penas ideo his pre
missis pro aliquali intelligentia
istius criminis deuenio nunc ad
ma teriam nostram. ¶ Et dico
quod grauius est sacrilegium et
scelus quod committitur contra
personam sacram siue ecclesiasti-
cam ꝙ illud quod committitur
contra loca vel bona sacra: quia
sanctitas loci ordinatur ad san-
ctitatē hominis. vt dicit. S. Tho.
in sum. secunda secūde. q. 99. art.
iij. ver. dicendū. ⁊ Joā. lec. i sum.
conf. eo. titu. de sacrileg. q. iij. per
Archi. i. d. c. felicis. de pen. lib. vi.
⁊ Card. in. d. Cle. i. de pen. Ideo
videamus nunc de sacrilegio illo
quod perpetratur ex coitu habi-
to cum moniali: ⁊ anteꝗ ad vlte
19 riora procedā. ¶ Quero quot
crimina ex coitu huiusmodi cum
moniali exoriuntur. Respon. qđ
tria secundum glo. in. c. virgini-
bus. xxvij. q. i. s. sacrilegium ince-
stus ⁊ adulterium. tu vero dic ꝙ
imo quatuor oriuntur sacrilegiū
incestus adulterium ⁊ stuprum
Sacrilegium dico committitur.
quia persona sacra lesa reperitur
per violationem siue defloratio-
nem: ⁊ optimum quod prius ha-
bebat priuilegiū virginitatis ami-
sit: vt dicto. c. virginib⁹. ⁊ eadem
causa ⁊. q. impudicas: secundum
quod committitur crimen est in-
cestus: quia sponsam dei violauit
qui est pater noster ⁊ illa est con
iuncta nobis in christo per affini
tatem secundum spūm. xxx. q. ij. qui
abstulit. ⁊ in. c. i. ⁊. ij. de cog. spiri-
tua. ⁊ glo. in. d. c. virginibus. Ter
tium est adulteriū quia sponsam
alterius violauit quia monialis
est sponsa christi. d. c. virginib⁹.
⁊ ibi glo. Quartum erit stuprum:
quia vere virginem honeste viuē
tem stuprauit. l. inter liberas. ⁊. l.
stuprum. ff. de adul. vide egregiū
tex. in. c. si qua monacharū. xxvij.
q. i. in quo fit mentio de vtroq̧. di
citur enim quod si qua monacha
rum in lapsum adulterij ceciderit: aut in stupri fuerit deducta vo
20 raginem. ¶ Et licet impossibi-
le esse videatur quod ista duo cri
mina stuprum ⁊ adulteriū simul
⁊ semel eodem tempore ⁊ in ea-
dem persona concurrere possint
ex quo alterum presupponit illā
esse solutam alterum vero coniu
gatam. d. l. si adulterium cum in
cestu. ⁊. l. stuprum. ff. ad leg. iul. de
adult. ⁊. §. idem lex iulia. instit. de
pub. iudi. ⁊. l. i. C. eo. titu. solu. ve-
rū est quod ista duo crimina sunt
incompatibilia: ⁊ ideo vtrunq̧
in eadem persona ⁊ eodem tem-
pore concurrere non possunt est
verum vno respectu quando ten
derent ad eundem determinatū
finem. d. l. si adulterium. ⁊. l. stu-
prum. sed diuersis respectib⁹ be-
ne concurrere possunt in eadem
persona vt est in casu nostro: mo-
nialis enim quo ad carnem est

vera virgo intacta: quo ad spiritum vero dicitur esse nupta coniugio spirituali: et sponsa Christi per votum professionis sue: unde non impeditur istorum duorum concursus unum in spiritu: alterum vero i corpore sive in carne: vt late diximus supra sub precedenti.q.vii.in princi.argumento textus in.c.excommunicamus.el primo: et lo secundo in princip. de hereti.in antiq. vide not.text. qui loquitur de monialibus et expresse dicit q monialis per peccatũ carnis committere potest stuprũ et adulterium. xxvii. q. one prima:
21 si qua monacharũ. ¶ †Et ex premissis etiam insurgit aliud dubium nunquid ista quatuor crimina de quibus supra quãdo ex vnico concubitu orta fuerũt sint quatuor crimina separata in forma: et substantia: ita quod ipsorũ reus possit de vnoquoq; accusari pariterq; puniri: et pena ex vno secuta alterum non impediat ac si ex diversis factis et cum diversis personis facta fuissent. Respond. articul9 iste in veritate est subtilis et disputabilis: quando ex eodem facto plura oriunt crimina: an reus possit de pluribus accusari et pluribus etiam penis puniri. glo. enim in.d.c. virginibus. dicit quod ista dicuntur plura crimina nomine tantum: non autem effectualiter in substãtia: et sic respectu accusationis sunt diversa: quia potest de quolibet ad libitum accusantis deferri: sz quo ad effectum respectu pene omnia ista reputantur pro vno: et sic secuta pena ex vno reus ipse a ceteris liberatur: ex quo in veritate non fuit nisi vnum factum: ideo illicus debet esse vnica pena contentus ad similitudinẽ duorum plurimve reorũ pro eadem summa in solidũ obligatorum quorum si vnũ totaliter creditor exegerit ceteri liberantur. l. ij. et ibi. Bar. ff. de duo. re. fatetur tamen illa glo. quod vbicunq; ex eodem facto plura oriunt crimina quod pena vni9 magis aggrauatur ratione adiuncti criminis: vt habetur in. l. si adulterium. cũ incestu. et ibi Barto. ff. de adult. et. xxxij. q. vij. quẽadmodũ. §. sunt eñ. sz Bar. in. d. l. si adulteriũ cũ incestu. in. ij. col. in ver. vlteri9 q̃ro. tenuit contrariũ qđ reus vtiq; poterit de omnibus puniri et sic pro vno facto plurib9 et diversis penis puniri: idem etiam tenet glo. in. d. l. si adulteriũ cũ incestu. in ver. occurrũt quã sequitur ibi Barto. et idem Bar. in. l. senatus. ff. de accu. et clarius etiã Bar. in. l. q de crimine. C. de accusa. Concludẽs in effectu quod quotiescũq; ex eodem facto plura oriuntur crimina specie diversa reus poterit de plurib9 separatim accusari et de plurib9 quoq; puniri: sed si super vno fuisset in causa conclusum: adeo quod sola expectaretur pnũciatio debebit supersederi super ipso crimine et expectari donec causa super altero expediatur vsq; ad dictuz terminũ adeo q quis vnica snia duplici crimine reus declaratur et pluribus diversis penis afficit et satisfacere tenetur: qđ est verũ qñ esset pena pecuniaria bonorũ vel aliabmõi: nõ aũt qñ esset pena vltimi supplicij vel mutilationis membri: qr isto casu pena semel commissa et executa in corpo

re amplius reiterari non potest: quia mors vnica est que omnia soluit. §. deinceps. in auct. de nup. et l. vulgaris. et ibi Bart. ff. de furt. vide Barto. in. d. l. si adulterium cum incestu. in. ij. col. ver. sed quid releuat etc. quibus non obstat text. in. d. l. senatus. ff. de accu. vbi de homicidio et paricidio notatus vnica dumtaxat pena punitur: quia patet responsio per supra proxime dicta: nam morte semel executa non potest amplius reiterari: et ideo vnius pena vtrumque soluit: quia vtroque est pena mortis. vt. l. j. ff. ad leg. pomp. de paric. et. l. iij. §. fi. ff. ad leg. corn. de sica. Bart. autem in. d. l. si adulterium cum incestu. aliter respondet ad. d. l. senatus: et dicit quod illa duo crimina de quibus ibi non sunt eque principalia: vt principales species separate: sed vnum est tanquam genus quod est homicidium: alterum vt species sub suo genere comprehensa: nos autem loquimur quando sunt plures species criminum separate et eque principales licet ex eodem fonte siue ex eodem facto procedant et hec est vera conclusio communiter approbata. ¶ Que limitanda est primo procedere quando esset vnus et idem accusator qui vellet eundem reum de pluribus criminibus impetere: quia ab vno tamen non posset diuersimode vexari ex eodem facto: vt supra: secus bene a pluribus: ita dicit Bar. i. d. l. qui de crimine. et ratio est illa quia exceptio rei iudicate super vno remoueret eundem accusatorem super alio prosequente et hoc maxime quando lata esset absolutoria super vno que pariit exceptionem super alio contra eandem personam non autem contra diuersam: sed que est ratio quare potius ista exceptio remouet eundem accusatorem et non diuersum ratio potest esse ista quam nunc consideraui: quia quando reus fuit semel absolutus ab vno crimine si idem accusator vellet iterum agere super alio crimine ex eodem facto descendente censetur calumniari velle contra ipsum accusatum: ideo iura ipsum repellunt ab accusando: quia in eo facto in quo semel succubuit non debet iterum admitti: que ratio non militat contra tertium: vide Barto. in. d. l. qui de crimine. et ibi Bal. et Abb. in. c. transmisse de eo. qui cog. con. vxo. sue vbi secutus fuit dictum Bartol. in. d. l. si adulterium etc. ¶ Sed quero que vtilitas resultat ex hoc quod quis possit de pluribus criminibus specie differentibus quando ex eodem facto descendunt accusari et puniri quando ex quolibet crimine imponitur pena mortis vt est homicidium et paricidium de quibus diximus supra: item adulterium et incestum: vt. d. l. si adulterium cum incestu. in princi. cum mors vnica sit que omnia soluit: et est actus qui non potest de nouo reiterari: vt. l. vulgaris. et ibi Bartol. ff. de furt. et diximus supra proxime. respon. Barto. in. d. l. si adulterium etc. in. ij. colum. ver. quero quid releuat etc. vbi dicit quod hoc est vtile et prodest in pluribus: et primo quia si sit lata sententia absolutoria super vno poterit ab alio dico non ab eodem accusato re accusari super alio: vt. d. l. qui de crimine. item si sequatur condenatoria prodest in hoc: quia sepius per statuta pena adulterij

22 (margin, beside "ter approbata")

vel alterius criminis que de iure ciuili est vltimum suppliciũ alleuiatur & fit pecuniaria. item prodest in hoc: quia vnius pena augetur propter aliud vt grauius puniatur: ita tenet gloss. in. d. l. si adulterium cum incestu. in princip. & ibi Bartol. in. d. ver. quero quid releuat. i. si. pro quo facit in argu. tex. in. l. sacrilegi. in. ij. respõ so. ff. ad leg. iul. pecul. vbi si furtum fiat in loco priuatum sacro dicitur quasi sacrilegium et punitur plusq̃ furtum et minus quam sacrilegium de quo diximus supra in princi. istius. q. Pro resolutione igitur supradicte questionis mote per gloss. in. d. c. virginibus dico quod gloss. illa dum vult quod sint diuersa crimina respectu accusationis eo quod sit in electiõe accusatoris super quo ex dictis criminibus velit instituere accusationem, que postq̃ semel instituta est non licet postea super aliis criminibus alias diuersas accusationes proponere: sed in hoc male dicit per ea que supra proxime diximus. quia si sunt plura crimina specie differentia licet descendant ex eodem facto possunt institui plures accusationes et imponi plures pene: vt supra proxime dictum est posset saluari dictum glo. in vno casu: s. q̃n lata esset sententia absolutoria super vno ex dictis criminibus q̃d non liceret accusatori intẽtare iudiciũ super alio. d. l. q̃ de crimine. & ibi Barto. alias dictum gloss. saluari non potest loquẽdo in foro iudiciali: quia etiã de iure canonico q̃ties ex eodem facto plura crimina oriũtur possunt plures accusationes institu. et plures pene imponi: ita dixit exp̃sse glo. relata ad tex. in. c. relegentes. xxxij. q. v. in ver. si adulteriũ. idẽ tenet Archi. in. d. c. virginib9. per tex. in. d. l. q̃ de crimine. quem ipse allegat ibi. si vero loq̃mur in foro consciẽtie prout ipsa glo. postea dicit aliud esset dicẽdum scilicet quod vna pena tantũ puniretur. sed grauius propter alia crimina annexa: quia si vna sola qualitas aggrauat delictum multo magis vnũ delictũ separatũ aggrauat aliud delictum hoc idem tenet Barto. post gl. in. d. l. si adulteriũ cum incestu. ¶ Qui
23 bus sic declaratis deuenio nunc ad expeditionem questionis nostre. & quero quibus penis punitur quis pro isto coitu habito cũ moniali. ¶ Respon. aut loq̃mur in foro conscientie aut in foro cõtentioso canonico: aut i foro ciuili. Primo casu q̃n sumus in foro conscientie est pena excommunicationis & exclusionis a consortio aliorum professorum siue monachorũ siue monialiũ: quia debent omnino ab aliorum monachorũ siue monialiũ consortio expelli q̃ huiusmodi impudicitie se immiscuerint: & in aliquo loco arcto siue carcere ipsi9 monasterij intrudi ad agẽdũ perpetuã penitentiam: ita q̃d in solo mortis articulo si digne & cõgrue penituerint non negetur viaticũ eucharistie: vt i. c. impudicas & c. virginib9. xxvij. q. j. & nota q̃ non sunt abiiciendi vel abiiciẽde extra monasterium: ita q̃d vagari possint: sed intrudende vt supra ne cum aliis conuersentur tanquã oues morbose: ne alias aut totum ouile inficiant: ita not. et expresse di

cit Archidia.in.c.peruenit.xxvij. q.prima.pro quo facit tex.in.c.in ecclesiasticis.§.fi.de maio.et obed. quem vide ibi. Ea enim que proxime diximus habent locum in clericis. Laici vero excommunicantur nec vnquam admittūtur ad communionem fidelium nisi publicam: et idoneam de scelere ipso egerint penitentiam.d.c.impudicas.et.c.virginibus.et ibi gl. et per Archidia.in.d.c.peruenit. ¶ Secundo vero casu quādo sumus in foro contentioso corā iudice ecclesiastico Clericus cuiuscunqꝫ sit grad9 vel dignitatis deponitur ab omni ordine sacro et officijs ac beneficijs omnib9 priuatur: et intruditur in arctū monasterium ad agendū perpetuā penitentiam laicus vero excommunicatur: vt dicunt hec duo capitula.xxvij.q.j.si quis episcopus
24 et.c.si qua monacharum. ¶ †De iure autem ciuili pro isto crimine est pena mortis.l.si quis in hoc genus.C.de episcopis et cler. qui tex.loquitur generaliter de quacūqꝫ iniuria illata ecclesie monasterio vel psonis ecclesiasticis: qđ probatur etiam ratione nam in quolibet sacrilegio istius coitus inest adulteriū et incestum: vt supra proxime conclusim9 pro quibus criminibus nulli dubiū est quod est pena capitis.d.l.si adulteriū cum incestu.ff.de adul.et.l. quāuis.§.fi.C.eo.tit.vbi dicit tex. sacrilegos alienarū nuptiarū gladio puniri opꝫ: multo magis gladio puniendus est qui sacrilegus diuinarū nuptiarum.d.c.si qua .monacharū.arg.c.solite.de maio.et obe.et vide.d.Joan.lectu.in sum.eo.tit.q.iij.p quo facit etiā tex.in.l.sacrilegi.in princip.ff.ad leg.iul.pecul.quia hic violat sacrum de sacro etc. Sed predictis oppo.de.l.raptores.i fi.C.de episco.et cle.vbi dicit quod siue volentibus siue nolentibus mulieribus siue sacratissimis monialibus pati carnalem concubitum in omnem euentum ille sacrilegus punitur pena capitis: et omnia eius bona publicantur que applicantur dicto monasterio et supra in casu nostro nulla est facta mentio de bonorum publicatione.solu.illa lex procedit quando ex parte viri interuenit rapt9: quia rapuit monialem de monasterio et illam postea violauit omnino punitur penis predictis ipse raptor respectu illius violentie et rapine ex qua fit iniuria publica toti monasterio: et monialib9 que in eis habentur: et ideo non attenditur nec consideratur voluntas illius rapte: sed magis cōsideratur generalis iniuria monasterij et ideo graui9 punitur dictorum bonorum publicatione: nos aūt loquimur quādo nullus interuenit raptus: sed sola defloratio monialis occulta: de quo quidē crimine raptus et eius penis dicetur infra eo.q.x.vbi tractabitur de raptu monialis sacre.itē et mulieris prophane virginis vidue vel nupte honeste viuentium: et quid de raptu meretricis causa libidinis.

¶ Summarium.

1 Coitus nefarius quid sit et quam penam exigat.
2 Coitus nefarius est peccatū contra naturam humane societatis.
3 Coitus cū masculo pctm̄ est sodomiticū ꝯ naturā humani sexus.

Coitus

4 Coitus cum brutis est peccatum contra naturam humani generis.

5 Clerici quanto tpe pro omni fornicatione debent penitere.

6 Fornicatio clerici qualiter in foro iudiciali puniatur.

7 Eps super quibus penis dispensare possit cum clerico.

8 Coitus ille nefari9 dicitur quasi sit nefas de illo loqui.

9 Dispositio .l.qui contra.C.de incestis nup.non procedit in ignorantibus vel minoribus.

10 Matrimoniũ nefandũ vel indebitum ignoranter cõtrahentes si supueniat sciẽtia tenenꝛ abstinere ꝛ disiungi: ꝙ si perstent tenenꝛ pena legis qui ʒ.C.de incest.nup.

11 Donationes constante nefando matrimonio facte an sint adueniente disiunctione reuocande.

12 Filij ex incestis nuptijs ꝓcreati an succedant in bonis parentuʒ.

13 Pueri ex incestis nuptijs habiti nõ sunt a parẽtib9 filij appellãdi.

14 Jus canonicum aliter disponit de filijs incestuosis alẽdis ꝛ prouidendis ꝙ ciuile.

15 Pena incestus est eadem cum pena adulterij.

16 Mulier an in materia fornicationis aliqñ vt vir puniatur.

17 Nuptie incestuose ignoranter facte nullam penam merenꝛ si adueniente scientia dissoluãtur.

18 Peccatum ignorãter et absqʒ dolo commissum qñqʒ punitur.

1
Ecũdo: qrit qd de nefario coitu cũ qs tã audax et ꝓteru9 reperiꝛ'q cũ ꝓpria mr̃e auia seu alijs ascẽdẽtib9 linea directa cũ ꝓpria filia nepte ceteris ꝙ descẽdẽtib9 cadẽ lignea directa ausus fuerit se carnalr cõmiscere: qua pena puniẽdus sit. Rñ. si loquimur in foro cõsciẽtie erit ꝓ penitẽtia excõicatio septẽ annox: ꝛ vltra arbitrio iudicis spũalis: vt tanto tpe extra gremiũ ecclesie ꝛ cõionẽ fideliũ debeat cõmorari donec per cõgruam penitentiã deo et ecclesie satisfecerit xxxiij.q.ij.hoc ipsum.§.j. vbi est casus ꝛ dicit ibi tex. qꝺ ꝉ istud dicit crimẽ cõtra naturã humane
3 societatis ꝉ Aliud est qꝺ fit cõtra naturaʒ sexus humani qꝺ est qñ qs cuʒ masculo se coniũxerit mo-
4 re sodomitico: ꝉ aliud est qꝺ fit cõtra naturã humani gñis et illud est qꝺ fit cũ brutis que oĩa puniũtur excõicatione vltra septẽniuʒ tanto tpe quãto iudex ipse arbitrabiꝛ cõsiderata qualitate facti psonarum cõditione ꝛ animo delinquentis: vt.d.c.hoc ipsum. sed ea qua proxime dixim9 intelligũ-
5 tur de laicis. ꝉ Clerici vero decẽnio debẽt penitere nõ solũ ꝓ isto: sed pro oĩ fornicatiõe.lxxxij.dist. presbyter. vbi dr qꝺ olim pꝰbyter ꝰm canones apostoloꝝ pro fornicatiõe deponebatur: hodie vero iuxta auctoritatẽ beati Siluestri decẽ annoꝝ indiciꝛ penitentia cum maximis ieiunijs ꝛ abstinentia. vt ibi dicitur qua pena tã mulier que peccauit ꝙ vir plectitur. ad hoc facit.xxvij.q.j. deuo-
6 tã. ¶ꝉ In foro aũt iudiciali corã iudice ecclesiastico. Clericus pro isto crimine debet deponi ꝰm ea que habenꝛ in.c.at si clerici.§.de adulterijs.extra de iudic. vbi dr qꝺ eps sup adulterio et alijs minorib9 criminib9: sicut est stuprũ simplex fornicatio ꝛ similia dispẽsare potest: quia pro criminibus

hmōi non datur pena depositio nis:sȝ suspēsionis vel alia minoꝛ pena:vt in.c.significasti.de adul. et.c.vt clericoꝝ.§.j.de vita ⁊ ho. cle.in criminibus eñ grauioꝛib⁹ adulterio in quib⁹ grauiores in- feruntur pene.s.depositio non li cet epo dispensare.ita dicit text. l.d.c.at si clerici.§.de adulterijs. in fi.in ver.sed non debet.sed cri men incestus est grauius adulte rio.xxxij.q.vij.adulterij malum. ergo non debet suspensione:sed depositione puniri ꝓpter crimi- nis turpitudinem.d.c.vt clerico- rum.et hoc tenet glo.in.d.c. at si clerici.§.de adulterijs.in ver.mi- noꝛa.in pꝛincip.⁊ in fi.Quod vi- detur satis rationabile cum per istum coitū de necessitate duo cri mina perpetrantur aut adulte- rium ⁊ incestū si mulier erat nu- pta aut stupꝛū ⁊ incestum si erat soluta merito debet grauioꝛi pe- na puniri ꝙ si vnum tantum con misisset crimē.ita tenet gl.Bart. et doc.in.l.si adulterium cum in- cestu.ff.de adulte.vbi dicitur de vtroqꝫ.Et licet ista opinio ꝙ pro simplici adulterio sit pena suspē sionis et non depositionis sit foꝛ san veriox de iure ⁊ magis equa et pꝛobabilis:vt latius infra di- cam in sequē.q.cōmunis tñ opi. canonistarum est in cōtrariuȝ ꝙ pro simplici adulterio in clerico sit pena depositionis:a qua opi. in iudicando nō esset recedendū vide que dixi infra.d.q.sequen. ⁊ in.c.vt clericoꝝ.§.j.de vit.⁊ ho nest.cleri.⁊ ibi per doct.⁊ nihilo- minus moꝛabitur extra gremiuȝ ecclesie et cōmunionē fideliū eo tpe de quo in.d.c.pꝛesbyter.lxxxij. distin.⁊ tandiu stabit donec legi time purgatus ad pꝛistina reuer- tatur officia.d.c.pꝛesbyter.⁊.l.di stinc.ponderet.pro quo facit bo- nus tex.in.c.ij.de sortile.et qd ibi not.Abb.vbi depositus post per actam pniam ⁊ legitimā purga- tionem ad pꝛistina restituitur.

7 †Et signa hoc notabile verbum quod Episcop⁹ super isto ⁊ alijs maioꝛibus criminib⁹ dispensare nō potest:de adulterio aūt ⁊ alijs minoꝛibus sicut est stupꝛū et sim- plex fornicatio dispēsare potest. vt in.d.c.at si clerici.§.de adulte- rijs.⁊ ibi glo.Abb.⁊ alij scriben tes.an autem eps possit genera- liter dispensare in omnibus casi- bus:exceptis illis in quib⁹ repe- ritur ꝓhibitus vel dicat asse gña liter ꝓhibitus nec possit dispen- sare nisi in casib⁹a iure expꝛessis. vide glos.in.d.c.at si clerici.in.§. de adulterijs.⁊ ibi Abb.⁊ doc.et l.distinc.miroꝛ.xij.q.ij.de viro cū similibus.¶ Laicus vero maio- ri anathemate excommunicatur xxxiij.q.ij.si quis cum matre.⁊ in c.si quis cuȝ duabus. in fine. que iura loquuntur in laicis ⁊ maioꝛ pena que indici possit de iure ca nonico contra laicos est excōmu nicatio:vt in.c.si quis suadente diabolo.xvij.qō.iiij.et.c. sicut di- gnū.de homic.⁊ in.c.j.eo.tit.lib. vj.contra clericos vero sunt plu res alie pene suspensionis priua- tionis depositionis:et similes vt in.c.vt clericoꝝ.de vit.⁊ honest. cler.l.distin.pꝛesbyter.xxvij.q.j.si qs eps.¶ De iure autē ciuili cri- men istud appellat nefari⁹ coit⁹: vt per glo.in rub.C.de incest.nu. ⁊ in aut.ex complexu.eo.tit.⁊ no. in.§.ergo non oēs.insti.de nupt. quasi quod nefas sit de eo loqui-

8 ⁊ isto casu distinguet aut hec cõ-
mixtio ⁊ carnalis copula interue
nit in figura m̃rimonij prout ha-
betur i.d.§.ergo nõ o͂es.⁊ nuptie
ipse vt nefarie ⁊ inceste omnino
sunt tollende.d.§.ergo.ver.⁊ si ta
les ⁊ per glo. ⁊ doc.in dicta rub.
C.de incest.nup.puniunt̃ et alijs
penis:quia si scienter contraxe-
rũt o͂mia lucra nuptialia siue sit
donatio ante nuptias siue ꝓpter
nuptias ⁊ alia quecunq; sint do-
te excepta ab ipsis coniugib9.s.
ab vtroq; tanq̃ indigno qui con
tra legũ instituta nuptias prohi-
bitas contraxit auferuntur ⁊ ap-
plicãtur fisco.l.qui cõtra legum.
C.de icest.nup.in princ.que tamẽ
dispositio limitãda est:vt habeat
locum quando coniuges ipsi erãt
ambo maiores ⁊ scienter contra
xerunt cõtra legum decreta.Se-
cus aũt si erãt minores vel igno-
9 rantes.Ex quibus collige duas
limitationes.prima est quod dis
positio illius legis nõ habet locũ
in ignorantibus qui ignoranter
contraxerunt dum modo non sit
ignorantia crassa ⁊ affectata:sed
iusta ⁊ excusabilis Secundo limi
ta non habere locum in minori-
bus qui lapsu etatis contraxe-
runt:quia presumuntur ignari:et
illis parcitur.ita dicit text.in.d.l.
qui cõtra.in fi.pro quo facit etiã
l.si adulterum cum incestu.§.idẽ
10 pollioni.ff.de adult.Que quidẽ
due limitationes iterũ sunt colli-
mitande vt habeant locum ⁊ ex-
cusent ꝯhẽtes a penis predictis
si incontinenti postq̃ habuerunt
notitiam de impedimento matri-
monij vel minores postq̃ ad legi
timam etatem peruenerint in-
continenti se adinuicem separa-
uerint alias si vlterius perman-
serint in coniunctione non excu-
santur a penis ꝑdictis quia pre-
sumitur ⁊ habetur ac si a princi-
pio scienter ⁊ dolose cõtraxerint.
vide tex.cum glo.in.d.l.qui ꝯtra
11 legũ.in fi.Sed quero quid si
alter coniugum erat minor vel
ignorãs:alter vero maior ⁊ sciẽs
qui quidẽ maior minori vel igno-
ranti bona quedã donauerit an
ipse donatarius isto casu dissolu
to matrimonio lucrabitur bona
predicta vel deuoluent̃ ad fiscũ.
dic quod lucrabitur sibi.ita dicit
glo.in.d.l.qui contra.in ver.fisco
in princ.per text.in.l.fi.ff.de leg.j.
⁊ l.cũ hic stat9.§.fi.ff.de dona in
ter vir.⁊ vxo.Quod tamen intelli
ge esse verum si ipse donatarius
incontinenti postq̃ sciuit vel per
uenit ad legitimam etatem ab
huiusmodi coniugio se abstinue-
rit ⁊ separauerit vt dicit tex.in.d.
l.qui contra legum.in fin.Hec
tamen que dicta sunt de publica
tione bonorum procedunt de iu-
re antiquo siue d' iure Codicis:
hodie vero de iure nouissimo au-
tenticorum grauioribus afficiũ-
tur penis isti scienter contrahen-
tes in gradu ꝓhibito quia nedũ
bonis donatis de quibus supra
priuantur verum etiam dote mu
lier ⁊ omnib9 ⁊ quibuscunq; alijs
bonis vndecunq; quesitis ⁊ pro-
uenientibus vterq; priuatur ⁊ in
super omni cingulo dignitatis
exuti perpetua notantur infamia
⁊ honestiores in insulam relegan
tur:viliores vero publice fustigã-
tur ⁊ in exiliũ mittuntur.Bona
autem ipsorum si qua legitima ꝓ
les ex illis vel altero ipsorum ex-
taret ex altero matrimonio non

ex illo bona predicta omnia defe runtur ad illos quos lex a patria potestate liberauit: ita quod te
12 neantur† ex bonis predictis ale re parentes exules: filijs vero non extantibus succedunt nepotes: vel alij inferiores in gradu cum eodem onere nullis autem si qs vel nepotibus aut alijs inferiori bus existentibus qui succedant bo na ipsa deferuntur fisco: et ista est lex noua et famosa in auct. de in cest. nup. in principio translata. C. eo. tit. aut. incestas. ¶ Sed qro quid si ex nuptijs huiusmodi ice stis aliqui supersunt filij nunquid succedent in bonis predictis pa ternis aut maternis: maxime nõ extantib9 legitimis filijs ex alio matrimonio: et videretur dicen dum quo sic quo illis deficienti bus tanq̃ proximioribus et magis legitimis admittantur isti ad in star fratrum vterinorum qui ad mittuntur ad successionem fra tris defuncti deficientibus fratri bus vtrinq3 cõiunctis vt in aut. defuncto. C. ad tertul. Iura tñ vo lunt contrarium qd isti filij tanq̃ incestuosi et ex damno coitu pro creati paterne vel materne succes
13 sionis sint penit9 icapaces. † im mo sunt indigni et incapaces ali mentorum: ita quod a parentib9 proprijs alendi nõ sunt nec de et ẽt filij vocari: vt in aut. ex com plexu. C. eo. tit. et in corpore vnde sumitur in aut. quib. mo. nat. effi. sui. §. fi. cupiunt enim iura quod filij huiusmodi sint omnib9 exosi non propter se: quia ipsi nõ pec carunt sed in odium sceleris pa rentum in perpetua egestate sor descant ad instar filiorum rei cri minis lese maiestatis. l. qsquis. et l. fi. C. ad leg. iul. maie. et c. fgẽtis. de hereti. et diximus supra tit. j. q. iij. Hec tamen procedunt de iu re ciuili qd est magis rigorosum.
14 † de iure vero canonico filijs na tis ex huiusmodi damnato coitu sunt prestanda alimenta ex mise ricordia: et si sunt filie femine do tantur masculis vero assignatur certa portio bonorum pro alimẽ tis. c. cum haberet. et ibi Abb de eo qui dux. in mat. quã pollu. per
15 adult. ¶ † Secũdo vero casu quã do p modũ fornicationis graui9 puniũtur. s. pena mortis vt est gl. not. in. l. si adulterium cum in ce stu. in. §. glos. ff. de adul. que dicit quod pena incestus est eadem pe na que adulterij. sed adulterij est pena mortis. l. qᷓuis adulterij. C. eo. tit. in fine ideo eadem est pena incestus: qd tamẽ intellige quan do scienter coitus interuenerat.
16 † qua pena mulier punitur sicut vir. d. l. si adulteriũ cum incestu. in ver. quare mulier. nec est hodie immutata hec pena: sicut pena adulterij in muliere per aut. sed hodie. C. eo. tit. ita dicit gl. in. d. l. qᷓuis. in fi. et in. d. aut. sed hodie. et ibi Bar. et idem Bar. post gl. in d. l. si adulterium cum incestu. in prin. põt etiã adduci tex. in arg. in. l. cum vir. C. eo. titu. de adulte. vbi pro crimine perpetrato con tra naturam cum masculo more sodomitico infertur pena gladij cũ infamia perpetua. hoc eñ est crimẽ cõtra naturã hũane socie tatis et turpissimi exẽpli. d. c. hoc ipsum. et supradictũ est merito et c.
17 † sed quid si iste cõcubitus fuerit ignorãter ppetrat9: qr ignorabãt ambo talem coniunctionem san guinis inesse. respond. si in figura

matrimonij fuit facta commixtio nulla pena punitur si statim habita scientia separantur. d. l. qui contra legum. in fi. l. si adulteriũ cum incestu. §. idẽ Imperatores: si aũt per modũ fornicationis cõmixtio interuenerit aut vir sciebat mulierem esse nuptã et punitur de adulterio et incestu aut solutam et punitur de stupro et incestu criminibus. ita videtur sentire glos. in d. l. si adulteriũ cum incestu. et ibi Bar. in ver. et iõ pro declarãda.
13 vbi dicit quod punitur illud quod est in veritate nõ illud qd erat in opinione. Et sic est alium casum specialẽ vltra illũ de quo diximus supra li. ij. q. xij. de poculo amatorio. vbi qs punit ex crimine ignoranter et citra animum delinquendi cõmisso. rationẽ vero assignat Bar. in d. l. si adulteriũ ex quo a principio criminj incũbebat et sic rem illicite merito illius ignorãtia nõ excusat. l. vulgaris. §. si qs ca. ff. de furt. et ff. de iniur. l. cũ q. §. si iniuria. Quod tamẽ limitãdũ puto nisi mulier esset aperte impudica vel meretrix publica cuius cõcubitus est impunibilis p iura vulgaria vide q dixi infra proxima. q. in fi.

¶ Summarium.

1 Incestus qd sit et cũ quibus personis cõmittatur et quibus penis puniatur.
2 Nuptijs cum consanguinea contrahens quã penã incurrat.
3 Clericus incestuosus omnibus sacris ordinibus priuatur.
4 Crimen incestus a laico cõmissũ potest dupliciter cõsiderari.
5 Uxoratus affinem sue vxoris violans non potest vltra a propria vxore debitum carnis exigere.
6 Incestus in actu fornicationis cõmissus pena mortis de iure ciuili punitur.
7 Incestus in forma matrimonij ignorãter cõmissus qualr puniat.
8 Ignorantie et lapsui etatis quandoq in penalibus parcitur.
9 Incestus an cum affine meretrice vel impudica cõmitti dicat: et an puniatur.

1 Ertio videndũ est de incestu proprie et stricte loquendo co videlicet quod perpetrat cum consanguineis vel affinibus transuersalibus quocũq gradu vel sextu cõiunctis ex dicta linea transuersali cum quibus nõ licet cõtrahere matrimonium: cõis coitus cũ illis psonis dicitur proprie incestus vt dicit glo. in rubri. C. de incest. nupt. et l. qui contra legum. in aut. incestas. et in aut. ex cõplexu. co. ti. et in aut. de incest. nup. i prin. et §. ergo nõ omnes. instit. de nup. c. virginibus xxvij. q. j. et c. j. et ij. per totum tit. de co. qui cog. cons. vxo. sue. et hec non solum intelliguntur de his personis que sunt coniuncte cognatione legali seu secundũ carnem verũ etiam de his que cõiuncte sunt cognatiõe spiritualj mediantibus baptismatis seu crismatis sacramentis cum quibus etiam stante vinculo dicte cognationis non licet cõtrahere matrimonium. c. j. ij. et iij. et per totũ titulũ de cogna. spiritua. et xxx. q. iij. c. j. et c. pitatium. et c. non ops. cum ceteris sequentibus. Quero
3 nunc quid si Titius cum Julia sorore germana. Emilia cõsobrina aũt Flaminia cognata vxoris sorore rẽ carnalem habuerit qua

pena puniatur vtroq; foro .rñd. de iure canonico in foro conscientie secundum ius antiquum: clerico indicta erat penitentia decẽnalis vt tãto tp̃e ab igressu ecclesie cõmunione fidelium ꝛ participatione sacramentorum se abstineret post que demum purgatus ad pristina reuerteretur. lxxxij. distinc. presbyter. ꝛ xxvij. q. j. deuotam. Laicꝰ vero septẽ annis dũtaxat illa penitentia cruciabatur xxxij. q. ij. hoc ipsum verũtamen hodie eidem septẽnali penitentie tam clerici quam laici subijciũtur. d. c. hoc ipsum. nisi essemꝰ in grauioribus ꝛ magis enormibus vt qꝛ cum matre filia masculo vel brutis se turpiter cõmisceretur qꝛ grauioribus penis istis casibus cruciarentur. d. c. hoc ipm. in fine.
3 ¶ †In foro aũt cõtẽtioso de iure canonico clericus pro criminibꝰ predictis deponitur ab oĩbus sacris ordinibus ꝛ beneficijs ac officijs ecclesiasticis priuatur quia ista est pena incestus vt no. in. c. at si clerici. §. de adulterijs. ꝛ ibi glo. Abb. ꝛ ceteri scribẽtes de iudic. ratio est: qꝛ istud est grauius crimen adulterio. xxxij. q. vij. adulterij malũ: sed p̃ adulterio imponitur suspẽsio. c. significauit. de adult. ergo pro isto qd est malꝰ fit depositio eo maxime qꝛ crimẽ istud incestus nõ potest esse solũ: sed necesse est φ habeat aliud crimen annexũ stuprũ vel adulteriũ ſm quod mulier est nupta vel soluta: vt. d. l. si adulteriũ cum incestu. ꝛ ibi gloss. ꝛ Barto. qui expresse volunt φ isto casu ratione adiuncti criminis inferatur grauior pena quã si esset vnum
4 simplex crimen. ¶ †Laicus vero vero aut cõmisit istud crimen in figura matrimonij nuptijs p̃cedẽtibꝰ aut in actu fornicãdis et meri peccati. Primo casu aut scienter cõtraxerũt ambo vel ipsorum alter ꝛ ille qui scienter contraxit est excõicatus nihilominus cõstito de consanguinitatis vinculo statim fit matrimonij separatio. c. j. ꝛ. ij. ꝛ. c. non debet. de ↄsan. ꝛ affi. si vero ignoranter mitius puniũtur arbitrio iudicis: ꝛ nihilominus sequit̃ matrimonij separatio: vt est tex. in. c. j. de cõsan. ꝛ affini.
5 ¶ †Scdo aũt casu principali qñ in actu fornicationis si vir erat cõiugatus priuatur perpetuo ne possit amplius petere debitum ab vxore cuius cõsanguineã vel affinem ipse stuprauit: patit̃ etiã aliam penam qꝛ omni spe coniugij perpetuo punatur ita quod si decesserit eiꝰ vxor nõ poterit amplius cũ alia matrimoniũ cõtrahere vt habetur i. c. j. ꝛ. ij. ꝛ. c. trãsmisse. de eo qui cog. con. vx. sue. ꝛ xxv. q. ij. si quis cum matre. ꝛ. q. iij. si vero. ꝛ. c. de incestis. ꝛ hec pẽna videt̃ potius adiecta in foro conscientie quã iudiciali in quo alia etiã pena punit̃. qꝛ erit excõmunicatus vt habet̃ in. c. clerici. de excess. prela. vbi Abb. facit magnũ festũ, dicẽdo φ ille tex. est valde no. ad hoc φ iudex ecclesiasticus habet iurisdictionẽ in laicũ delinquentem peccato carnali ꝛ ista crimina ipse appellat crimina mixta ex quo sunt vtriusq; fori ꝛ vtriusq; penis subijciuntur.
6 ¶ †De iure aũt ciuili p̃ isto crimine incestus in actu fornicationis cõmisso est pena mortis. glo. est no. ↄmuniter approbata ꝛ ibi Bar. in. l. si adulteriũ cũ incestu.

in versi.si adulterium.ff.de adul.
ad idem est glo.in.l.inter liberas.
eo.tit.que dicit qd incestus pena
est eadem que adulterij:sed adul
terij pena est pena capitis.l.quis
in fi.C.eo.tit.ergo rc. vide Bart.
in.d.l.si adulteriũ cũ incestu.r ibi
dicit q eadez pena pro incestu tã
masculi quam femine puniuntur:
sed est hodie immutata in mulie-
re sicut pena adulterij per aut.sz
hodie.C.de adul.vt equiparatorz
idem sit iudicium vt per Barto.
r doc.in.l.j.ff.de lega.j.vide Bar
to.in dicta.l.si adulterium cuz in
cestu.in.ij.colum.ver.quero quid
releuat rc.Eadez quoq pena pu
niuntur qui cum nepte ex fratre
vel sorore coitum habuerint vel
cum amita: matertera: nouerca:
socru: nuru: commatre: priuigna
cognata r similibus mulierib9cõ
sanguinitate vel affinitate tã na-
turali q spũali ɔiũctis cũ quibus
oibus incestus perpetrat r eadez
incest9 pena puniũtur r mares et
femine:quis diuersimode: vt su-
pra proxime dictum est.d.aut.sed
hodie.r hec procedũt qd talis co
pula interuenit in actu fornicatio
nis nullo precedẽti matrimonio
7 vel nuptiarz colore.†Si vero nu-
ptie precesserunt r talis coit9 fuit
factus in forma matrimonij r sciẽ
ter primo r ante oia ɔstito de im-
pedimento consanguinitatis vel
affinitatis sunt adinuicem separã
di r alijs quoq penis puniuntur.
de quibus in.l.qui contra legum.
C.de incest.nup.r in aut.eod.tit.
in pñnc.de quibus late diximus.
8 ß.eo.q.ij.†Si vero contraxerunt
ignoranter parcit illis eodẽ mõ si
erant minores tpe ɔtracti matri-
monij: quia parcitur ignorantie
r lapsui etatis.d.l.qui contra.pro
pe finem.Sed notalqd ista duo p
sunt ad euitanduz penas.d.l.qui
contra.quãdo incontinenti post
q deuenit ad illorum notitiã im-
pedimentum predictum vel sta-
tim adueniẽte pubertate r cogno
uerint prohibitionem se adinui-
cem separauerint als si adhuc ste-
terint insimul non euitabunt pe-
nas.d.l.qui contra.vide tex.iun-
cta:glos.in.d.l.qui contra.in fine:
vbi est casus in terminis.¶Secũ
do vero casu.s.quãdo in actu for-
nicationis punitur de vero ince-
stu nec attẽditur error ille:sed fa-
ctũ quod est in veritate qd est vez
sm Bar.in.d.l.si adulteriũ cũ in
cestu.in.ij.co.qñ mulier ipsa erat
9 honesta.†Si vero erat meretrix
vel aliter impudica non putarez
virum pena incestus puniri si ve-
re erat ignarus r ignorantia illa
erat probabilis r per consequens
excusabilis:r hoc qz de iure ciuili
accessus r illarum concubitus est
impunibilis vt.l.j.C. de concub.
r l.q adulterium.r ibi Bal.C.de
adul.r per Bar.in.l.verũ.in fi.ff.
de furt.r isto casu cessat rõ de q
supra primo mẽbro:qz ibi dabat
operã rei illicite a pñcipio ibi nõ.

¶Summarium.

1 Affines cũ vna r eadẽ coeũ-
tes quam penam incurrant.
2 Coitus scienter cũ affini habitus
aliter punitur q qui scienter.
3 Ignorãtia an liberet a pena i ma
teria fornicationis vel incestus.
4 Fres germani vnã r eãdẽ carna-
liter cognoscẽtes quã alter post-
ea ducat i vxorẽ quã penã icurrãt
5 Affinitas cõtrahitur r ex illicito
concubitu.
6 Coit9 cũ ea q plures affines rece-

pit ꝺꝛꝫ eoſdē affines inceſtuoſus.
7 Coitus inceſtuoſus in actu fornis
cario habit⁹ mortis pena punit.
8 factū lege permittente nō punit.
1 Quarto q̃ro † de eo
qui vnaꝫ mulierem
eiuſdē mulieris filiā
vel duas mulieres
ſorores germanas
inter ſe nō aſit viri
coeūtis ita ecōuerſo qn̄ pater ꝛ fi
lius aut duo fratres germani idē
ſi auus ꝛ nepos aut patruus ꝛ ne
pos eadē muliere fornicati fuerit
qua pena puniunt. dic qꝺ de iure
2 canonico ſcꝺm antiqua iura. † ſi
talis coitus fuerit ſcienter habit⁹
cum huiuſmodi perſonis mulieri
bus ignorantibus vir nūq̄ pote
rit cuiq̄ mulieri matrimonio co
pulari ꝛ erit ꝑpetuo legitimo cō
iugio priuatus: mulieres autem
que hoc ignorarunt non priuabū
tur alteri cōiugio copulari: ſi ve
ro econtra mulieres conſcie ſunt:
vir aūt ignarus erat abſq̄ mari
tis perpetuo maneant viro nulla
cōiugij facultas admittit: ſi vero
vtrinq̄ omnes erant conſcij oēs
pariformiter priuant ꝯiugio: ſi ve
ro oēs ignari nemo priuat legiti
mis cōnubijs. tex. reperit q̄ loqui
tur de ignaris vtrinq̄ ꝛ ſciētibus
ſilr vtroq̄ mō. xxxv. q. iij. qui pro
pinquā. de mulierib⁹ aūt ignaris
ꝛ viro ſciente et econtra. c. ſi quis
cum matre ꝛ filia eadē cauſa ꝛ. q.
ꝛ. c ſi ꝟo ꝑ'ime ſequenti. §. de his
habetur etiā. xxxiiij. q. in lectum.
3 ¶ † Ignorātibus ꝟo cōſanguini
tatē ſiue affinitatē iponit certa pe
nitētia p. ſacerdotē illius arbitrio
pro exoneratione cōſcientie qua
peracta poſt annos ſeptem volen
tibus matrimonialiter copulari
coniugia legitima nō negantur.
d. c. in lectum. ꝛ ibi glo. in ver. pe
nitētiā. xxiij. q. v. excōmunicator.
ꝛ. d. c. ſi quis cū duab⁹. xxxiiij. q. ij.
4 ¶ † Si quis aūt fornicat⁹ fuerit
cū muliere quā frater germanus
ignorās factū poſtea duxit i vxo
rem eo qꝺ frater qui fornicatus
fuerat prius crimē illud fratri ce
lauit ſeptē annis penitebit abſq̄
5 cōiugio. xxxv. q. iij. ſi vero homo.
¶ † Nota tn̄ hoc dictū perpetuo
qꝺ affinitas nō ſolū cōtrahit ex li
cito matrimoniali ꝯcubitu veruꝫ
etiā p coitū fornicariū ꝛ illicituꝫ.
tex. eſt no. cū glo. in ver. cōcubitu
xxxv. q. iij. de inceſtis ꝛ. c. nec eaꝫ.
vnde ſequit qꝺ nulli ex cōſangui
neis viri fornicātis licet contra
here matrimoniū vel aliter ſe car
naliter cōmiſcere cū muliere illa
cū qua frater aut conſanguineus
eius prius fornicatus fuerat ecō
uerſo ēt minime lꝫ vero fornicāti
cū matre filia ſorore vel alia quis
ꝯſanguinea dicte mulieris cōtra
here matrimoniū vel alſ ſe car
naliter immiſcere: ſed ab illarum
ꝯcubitu oīno abſtinere. d. c. de ince
6 ſtis. ¶ † Si quis autem hoc non
obſtante ſe immiſcere auſus fue
rit cōmittit inceſtum: ꝛ ille coitus
dr̄ ꝑprie inceſtuoſus ꝛ abbomina
bilis deo ꝛ cunctis hoībus. ita di
cit text. xxxv. q. iij. nec eam quam
ꝛ eſt ac ſi cuꝫ vera ꝛ legitima ꝛ cō
ſanguinea ſiue affine muliere for
7 nicatus eſſet. ¶ † Unde ſequitur
qꝺ pro huiuſmodi inceſtuoſo coi
tu habito non in figura matrimo
nij: ſed actu fornicario eſt pena ca
pitis ſicut ex ꝑprio inceſtu. d. l. ſi 8
adulteriū cum inceſtu. qꝫ eſt verū
qn̄ ſcienter habuit coitum: ſec⁹ ſi
ignoranter. d. l. qui contra leguꝫ.

et dixi. s. eo. tit. ij. et iij. q. si vero interuenit in figura matrimonij sciēter et tales coniuges subijciuntur penis de quibus in aut. incestas. C. de incest. nup. et in corpore, vnde sumitur eo. titu. si autem ignoranter non excusantur si erat mulier honesta siue honeste vite: vt ibi dr per Barto. latius in. d. l. si adulterium cum incestu. Si vero coius huiusmodi incestuosus pficeretur cū duabus meretricib9 aut alijs impudicis mulieribus non putarem illum pena mortis puniendum esse qui hanc fornicationē fecerit sic incestuosam: sed illud procedere dūtaxat in mulieribus honestis et honeste viuentibus tm̄. l. inter liberas. et l. stuprū. ff. de adul. §. itē lex iulia institu. de pub. iudi. vide que supra proxime diximus in. ij. q. in fi. verbis. ad mulieres aūt impudicas cum accessus et cōcubit9 sit ipunibilis de iure ciuili. l. j. C. de cōcubin. et ibi Bal. et idē Bal. in. l. q adulterium. ff. de adul. et l. si vxor. et ibi glo. ff. eo. titu. de adult. Barto. in. l. verum. in fi. ff. de fur. ppterea non puto ignorantes aliqua pena saltim de iure ciuili pu-
8 niendos esse: et quia qui facit lege permittente penam non meretur. l. graccus. C. de adul. l. nec l. ea. §. ius occidendi. ff. eo. titu. et l. raptores. in princip. C. de episco. et cler. Si vero scienter fornicatus fuerit puniendus est: sed non tam graui pena: sed alia minori iudicis arbitrio aut illa de qua in. d. aut. incestas. C. de incest. nup. et in corpore vnde sumitur eo. tit. sicut enim ibi concubitus erat impunibilis vno respectu. s. matrimonij vinculo: sed erat alio respectu punibilis. s. respectu consanguinitatis vel affinitatis: ita in casu nostro coitus iste est impunibilis respectu vite impudice ipsius mulieris per iura predicta punibilis autē erit respectu sanguinis siue affinitatis.

¶ Summarium.

1 Fornicationem committēs cum nouerca: socru: nuru: priuigna: cognata: et similib9 qualiter veniat puniendus.
2 Affines et sanguine coniuncti in materia fornicationis equparantur.
3 Clericus cum affini coiens incestum committere dicitur.
4 Laicus cū affini coiens potest dupliciter in cā penali considerari.
5 Fornicatio potest ratione circunstantie pro incestu haberi.
6 Matrimonium incestuosum sciēter et dolose contrahentes qua pena puniantur.

Uinto et quero qd si aliqs fornicat9 fuerit cū nouerca: socru: nuru: priuigna: cognata. s. fratris vxore vel sorore vxoris aut cū cōmatre vna seu duab9 cōmatribus aut eax filiabus mre ceterisq psonis hmōi affinitate cōiunctis aut affinitate spūali vt habetur. c. j. et c. sup eo. de cogna. spū. q pena sit puniendus. dic qd de iure canonico, fm jus antiquū in foro cōsciētie octo annorū pnia oneratur vt tādiu extra gremiū ecclie et cōione fideliū cōmoretur et a scris ecclie abstinēdi hēat necessitatē. xxxii. q. vij. si qs cū nouerca. et xxxiij. q. ij. si qs cū duab9. et. xxx. q. iiij. si pr et fili9. et c. q. de cogna. spū. et de osan. et affi. c. j. § inqsita. et vbi
2 dr qd nō min9 debem9 abstinere a piugio seu fornicatione affinium

quā sanguine nostro cōiūctoꝝ: et ex ꝓpria ꝯsanguinitate. ꝑ quo fa cit etia. xxxv. q. iij. q̄liter. ⁊. c. ⁊ hoc quoq;. ⁊. c. sane. cū tribus sequēti- bus. vbi dr̄ q̄d sicut vir iungit̄ cō- sanguineis proprijs ita etiam iun

3 git̄ ꝯsaguineis vxoris sue. ¶ †De iure ṽo canonico in foro ꝯtentio so. si clericus est q̄ in hoc crimine ceccidit deponit̄ q: ꝑ istū coitū cō mittitur incestus. xxxv. qui quali ter. ⁊. d. c. ⁊ hoc quoq;. ⁊. d. c. j. §. in q̄sita de ꝯsan. ⁊ affi. ⁊ alias s̄. dixi

4 mus i. ij. ⁊. iij. q. ¶ †Si ṽo sit laic⁹ aut coitū hmōi habuit in figura matrimonij aut hūit in actu for- nicationis si in figura matrimo- nij aut scienter contraxit cum ea sciēs ipedimētū cōsanguinitatis aut affinitatis: ⁊ matrimoniū nō valet ipso iure: sed debet omnino separari ⁊ vir siue mulier q̄ hoc mō sciēter contraxit ꝑpetuo ꝑuat̄ ꝯiugio: si ṽo cōtraxerūt ignorāter ambo vel alter tātū ille qui igno- rāter ꝯtraxit nullā patit̄ penā or- dinariā: s; facta separatione ipsi matrimonij q̄ oīno fienda est dat̄ sibi certa penitētia iudicis arbi- trio. xxxv. q. iij. q̄ ꝓpiquā. ⁊. d. c. de ꝓpinqs. ille vero siue illa que sciē ter contraxit priuatur ꝑpetua spe coniugij. d. c. si quis cū nouerca. ⁊ si quis cum duabus. xxxij. q. vij. et

5 xxxiij. q. ij. ¶ †Si vero coitus iste habitus fuit in actu fornicatiōis ⁊ siue scienter siue ignoranter id fecerint vtroq; modo puniēdi sūt de incestu ⁊ stupro si soluta erat: vel de incestu et adulterio si nu- pta erat per ea que no. dixit Bar tol. in dictā. l. si adulterium cum incestu. ff. de adult. ⁊ diximus su- pra proxima precedenti. q. ⁊ dice-

6 mus infra. q. sequenti. ¶ †De iu- re autem ciuili pena incestus am bo puniuntur quando scienter cō traxerunt matrimonium que est pena mortis vt supra proxime di ximus: ⁊ habet̄ in dicta. l. si adul- terium cum incestu. ⁊ ibi gloss. et Bartol. ff. de adult. Si vero igno rāter separantur, ⁊ penas euitant predictas dummodo cito ⁊ incō- tinenti se adinuicem separēt post quam habuerunt scientiā; alias non euitarent penas dicta. l. qui cōtra legū. in fi. C. de incest. nupt. ⁊ in aut. de incest. nup. in princi. Aut se commiscuerunt in actu for nicationis ⁊ isto casu nō adhibe tur aliqua distinctio an scienter vel ignoranter se adinuicem com miscuerint. quia isto casu non pro dest illis ignorantia ex quo dabāt operā; a principio rei illicite per ea que notāter dixit Barto. in di cta. l. si adulterium cum incestu. ⁊ diximus supra prima. q. nō tamē puto quod eadem pena sit puniē dus iste sicut ille qui scienter. vt dicemus etiam infra. q. sequen. et alia sequē. ⁊ habetur in. d. c. de ꝓ- pinquis. ⁊. c. de incestis. xxxv. q. iij.

¶ Summarium.

1 Mulieris nupte concubitū obtinens quam penam incurrat.

2 Clericus adulter grauius punit̄ q̄ laicus.

3 Adulterium committens dicitur sacrilegus q: sacramentū violat.

4 Pena adulterij qua clericus de- gradatur an hodie procedat.

5 Purgationem sibi iniunctam ne gligēs punitur pena criminis ple ne probati.

6 Episcopus non dispensat in cri- minibus maioribus.

7 Episcop⁹ pōt in stupro simplici- fornicatione ⁊ sillib⁹ dispensare.

8 Adulteriũ reputatur inter minora crimina in materia dispẽsatoria.
9 Clericus qualr pro crimine sodo mitico puniatur.
10 Pena est delicto cõmẽsurãda.
11 Minor culpa leuiorẽ pati debet vindictam.
12 Uxoratus coiens cum soluta an adulteriũ committat.
13 Mulier uxorata ꝯmittẽs adulteriũ an viro defuncto possit ipune cũ illo cũ quo adulteriũ commisit matrimonium contrahere.

1 Sexto declarãda succedit q̃stio ꝙ adulterij qñ qs obtinuit coitũ mulieris nupte q̃ pena puniatur. Dic q̃ aut sum9 in foro cõsciẽtie et Laicus subijcitur penitentie septennali. Clericus vero decem annis penitebit. lxxxij. dis. presbyter. xxvij. q. j. de uotam. et 33. q. ij. hoc ipsum. vbi dicitur quod clerici sicut laici hodie illi septennali penitentie subijciuntur.

2 ¶ De iure vero canonico in foro contentioso laicus pro isto crimine excommunicatur. Clericus vero deponitur. habetur in c. si quis episcopus. xxvij. q. prima: idem tenet gloss. in c. lator. ij. q. vij. quam sequitur ibi Archidia. et refert idem tenere Hostie. in c. vt clericorum. de vit. et honest. cleri. et Bern. et Laur. ibi: idẽ etiã tenet glos. in c. si quis omnẽ. j. q. vij. que expresse dicit quod pro adulterio vel incestu est pena depositionis: idem etiam tenet Joã. de anan. in rubri. et in c. significauit. extra de adulte. Panormi. et ceteri moderni in dicto. c. vt clericorum. et in c. peruenit. de adult. et clarius et copiosius in c. at si clerici. de iudi. et hanc opi. dicit Joã de anan. in dicto. c. significauit quod tenet Joan. andre. et Joan. de imola preceptor suus in dicto. c. vt clericorum: vbi ipse dicat ꝙ ista est cõmunis opinio. pro qua facit glos. communiter approbata in c. maximianus. lxxxj. distinctio. in quibus iuribus in effectu concluditur quod pro simplici fornicatione hodie non est pena depositionis in clerico: sed duntaxat impensionis: pro adulterio vero aut incestu est pena depositionis quibus superaddo textũ in c. si quis sacerdos. xxx. q. prima vbi dicitur quod sacerdos pro graui adulterio deponitur: et ratio potest esse ista secundum quod dicit Salic. in l. quãuis. la secunda. C. de adult.

3 ꝙ quia per adulterium quis videtur committere sacrilegium ex quo violat matrimoniũ quod est sacramentum ecclesie. c. debitum de biga. per lesionẽ igitur istius sacramẽti committitur sacrilegiũ vt late diximus supra eo. titu. q. prima. et ideo lex ciuilis appellat adulterum sacrilegum alienarum nuptiarũ merito mãdatillum gladio puniri dicta. l. quamuis. in fine: sed credo quod dicatur improprie sacrilegiũ maxime de iure ciuili: quia licet matrimonium sit sacramentum: tamen nulla res sacra corporaliter tangitur: deuastatur: corrũpitur aut asportatur. vt dicit Bart. in dicta. l. diuus. ff. ad leg. iul. pecu. et habetur in d. l. sacrilegi. in principio eodem titulo et late diximus supra eo dicta. q. prima.

4 ¶ Sed aduerte quod ista opi. ꝙ clericus pro simplici adulterio debeat hodie deponi nõ videtur vera neq;

iure probari: nullus enim textus
allegatus pro ista opinione pro-
bat q clericus pro simplici adul-
terio deponatur contra quam ar-
guo primo per textū in c. signifi-
cauit. de adult. vbi cleric9 qui im
putabatur de adulterio contra quē
mulier ipsa q passa fuerat adulte
rari deponebat ⁊ erat iam orta in
fama contra ipsum clericū pon
tifex ibi mandat iudici ecclesia-
stico quod dicto presbytero indi-
cat purgationem in qua si dictus
presbyter defecerit mandat illū
debere suspendi ⁊ non deponi.
5 †⁊ clarum est quod quotiescunq
aliquis deficit in purgatione sibi
iniuncta debet puniri eadē pena
qua puniri debeat crimine plene
probato vt in c. accedens. de ac-
cusa. ⁊ p Hostiē. in sum. de adult.
in princi. Ergo sequitur quod p
isto crimine plene probato non
debet imponi maior pena suspen
sionis. Pro q opinione adduco
etiam textum in c. at si clerici. de
iudi. in principio ⁊ §. de adulte-
6 rijs. †vbi dicitur quod pro homi
cidio furto ⁊ alijs maioribus cri-
minibus in quibus clericus venit
deponendus Episcopus dispen-
7 sare non potest. ¶† De adulte-
rio vero ⁊ alijs minoribus cri-
minibus sicut est stuprum simplex
fornicatio ⁊ similia. Episcop9 ad
libitum suum cum clerico penitē
te dispensare poterit: deinde po
nitur ratio quare Episcopus in
maioribus criminibus in quibus
fit dispositio dispēsare nō pōt nec
illos sic condemnatos ad libitū
suū tradere curie seculari. quia
semel per sententiam illam depo
sitionis que est perpetua priua-
tio ab altaris ministerio: vt dicit
Abb. in dicto. c. vt clericorū. ⁊ in
dicto. c. at si clerici. semel funct9
fuit officio suo nec potest amplius
illam reuocare seu quouismodo
moderari: vt in l. iudex postquā.
ff. de re iudi. ⁊ dicto. c. at si cleri-
ci. §. de adulterijs in fi. quod non
est sic in pena suspensionis que
fit ad tempus arbitrio iudicis: vt
dicam infra eadem. q. octaua.
8 ¶†Ex quo textu manifeste pro-
batur quod adulterium cōnume
ratur inter minora crimina dū di
cit ibi textus de adulterio ⁊ alijs
minoribus criminib9 ⁊c. ex qbus
verbis demonstratur equalitas
in ordine ⁊ qualitate secundum
Bald. in l. ea quidem. C. de accu
sat. ⁊ not. in l. nomen. in fin. ff. de
leg. iij. ⁊ per Barto. in l. cū pater.
§. dulcissimis. ff. de leg. ij. ⁊ est gl.
not. in d. c. at si clerici. §. de adul-
terijs. in ver. minora. que hoc idē
9 tenet. ¶† Tertio hoc probo per
textum in dicto. c. vt clericorum.
in princi. vbi clericus pro pecca-
to commisso contra naturā: sci-
licet per sodomiam patitur penā
depositionis: quod est maximum
omnium criminum que carnali-
ter committuntur. xxxij. q. septi-
ma. c. adulterij malum. ⁊ c. flagi-
tia. ⁊ 33. q. secunda: hoc ipsum er
go in adulterio ⁊ alijs minorib9
criminibus minor pena esset in-
ferenda: iuxta enim qualitatem
facti ⁊ personarū conditionem
iudex debet augere vel minuere
penam: vt dicit textus in dicto. c.
vt clericorū. in ij. responso. ⁊ in c.
10 sicut dignum de homicid. † Ra-
tio est quia pena debet cōmensu
rari delicto vt pro paruis parua
pro maiorib9 vero grauior pena
inferatur: qd manifeste demonstra

turex illis verbis dum dicit textus q clerici q deprehẽsi fuerint incontinentie vitio laborare put magis aut min9 peccauerint puniantur.idem dicit Panor. in.dicto.c.vt clericorũ.in vlt.nota.Ergo pro adulterio quod est de minoribus criminibus:vt supra cõclusum fuit debet imponi minor pena depositione puta suspensionis.argumento eorum que habẽtur in.c.fraternitatis.xxxiiij.dist. pro qua opinione facit illa ratio de qua in.c.vergentis.de hereti. sumpto argumento a contrario
11 sensu quod vbi minor est culpa ibi leuior debet esse vindicta: si enim pro sacrilegio incestu nefario coitu sodomia et similib9 maioribus criminibus iura imponunt depositionem per iura superius adducta:quare non est dicendũ quod pro adulterio ⁊ alijs minorib9 sequacibus criminib9 non sit imponenda minor pena? ab ipsa depositione certe nullam video rationem in contrarium. Quequidem opinio in veritate videtur esse probabilior de iure ⁊ magis equa eo maxime qz hodie rarissimi sunt clerici qui possint seruare regulam cõtinentie ⁊ castitatis ⁊ ideo propter fragilitatem humani generis inductũ est: vt clerici non deponant pro quocũq crimine:sed pro minoribus suspendant quando sunt in sacris.d.c.fraternitatis.xxxiiij.distin.Et tenendo istam opinionẽ de facili rñderi potest ad iura p contraria opinione adducta. Et primo non obst.textus in.d.c.later.j.qõne.vij.quia non dicit ibi textus q clericus pro adulterio deponatur:sz dicit quod pro delicto corporali fit depositio:vnde aut nos volumus intelligere illũ tex.secundũ ius antiquũ:⁊ potest esse verum ⁊ pro omni peccato carnali etiam pro simplici fornicatione quẽ minus est inferebatur depositio: vt.d.c.fraternitatis.xxxiiij.dist.aut nos loquimur de iure nouo:⁊ ille tex.nõ probat illud ad qd inducit: qz debet itelligi de peccatis carnalib9 maiorib9:vt habet in dicto.c.vt clericorum.in princi.⁊.xxxij.qõne.vij. adulterij malum.⁊.c.flagitia.et xxvij.q.j.si quis episcopus. Pro adulterio vero ⁊ alijs minoribus criminibus inferenda erit minor pena vt equalitas seruet in omnibus fm cuiusq proportionem dicto.c.vt clericorum.in.ij.responso.vnde succedit regula illa de qua in.l.nõ hoc.C.vnde cogna. ⁊ in.l.natales ⁊ ibi Bal.C.de pbatio.Secundo non obstat textus in dicto.c.si quis omnẽ.j.q. vij. quia dupliciter põt ad illum tex.rñderi.Primo qz nõ loquit de adulterio:sed de fornicatione. vnde si volumus illum intelligere de simplici fornicatione:prout est species coitus cum meretrice vel concubina aut alia muliere impudica:⁊ isto casu loquẽdo secundum ius antiquũ bene loquitur quo iure fiebat dispositio pro hac simplici fornicatiõe: vt dicto c.fraternitatis.xxxiiij.dist.⁊ supra pluries dictum fuit.aut loquitur de fornicatione prout est genus cõprehendens sub se oẽs species coit9:⁊ isto casu illa pena verificari põt in maiorib9 criminib9 nõ autẽ in minoribus.dicto.c.vt clericorum:⁊ supra proxime dixim9 ⁊ ideo dici non potest q ille tex.

concludat necessario de adulte-rio: et alijs minoribus criminib9 hinc est quod succedit regula pre dicta de qua supra et l. d. l. nō hoc C. vnde cogna. Tertio nō ob. ea q̄ dicūtur per Jo. and. Jmo. Abb. Joā. de anan. et alios doc. de qui-bus supra: quia illorum intentio in questionibus predictis princi-paliter fuit velle demonstrare qd̄ pro simplici fornicatione hodie infertur suspensio non priuatio. vbi autem dicunt quod pro adul terio et incestu infert pena depo-sitionis: fateor q̄ bene dicūt quā-do illa duo sunt simul coniuncta propter incestum qd̄ est mai9 cri men: sed nō dicūt expresse nec ap paret quod voluerint clericum pro simplici adulterio deponēdū esse et quaten9 hoc dixissent locu ti fuissent sine lege contra. l. illā. C. de colla. et. §. consideremus in auten. de trien. et semiss. Quarto non obstant etiam glo. ille que al legantur pro alia opinione quod ita interpretantur illa iura sic ge-neraliter loquentia: quia nō sunt legib9 approbate merito non fa-ciunt fidem: maxime in via dispu tatiua. Quinto non obstat textus in dicto. c. vt clericorū: quia non exprimit ibi in aliqua parte ipsi9 textus q̄ pro adulterio infera-tur depositio sed in principio, tex tus loquutus fuit specialiter de crimine cōtra naturam qd̄ si per sodomiam et dedit penam depo-sitionis: deinde fecit generalem dispositionem tā respectu crimi-nū quam penarū que infernntur pro criminibus carnalibus: et de mū concludit quod pene sunt cō mensurande delicto secundū pl9 vel minus. quod apparet ibi dūz dicitur quod clerici qui inconti-nentie vitio reperti fuerint labo rare prout magis vel minus pec-cauerint puniantur et isto modo declaratus ille textus potius fa-cit pro ista opinione quā contra-ria. Nō obstat etiam capitulo ex tēso. c. si quis sacerdos. xxx. q. pri-ma: quia ibi non loquitur textus de simplici adulterio: sed de adul terio mixto cū incestu quod pa-tet: quia ibi ille sacerdos coitum habuerat cum filia spirituali que erat sibi agnatione spirituali cō-iūcta: vt in. c. primo et secundo: de cogna. spiritu. ideo grani9 puni-tur propter incestum secundum Barto. et doc. in. l. si adulterium cum incestu. ff. de adul. Non ob-stat etiam illud qd̄ dixit Salicet. in dicta. l. quamuis. la secunda. C. de adult. dum vult q̄ per adul-terium cōmittatur sacrilegiū. ex quo leditur sacramētū matrimo nij. d. c. debitum. de bigam. quia licet dicatur sacrilegium largo modo et improprie dicitur sacrile gium nō autem proprie et stricte: quia in veritate nulla fit lesio rei corporali vel persone sacre prout requiritur de iure ciuili secundū qd̄ declarat Bart. in. l. sacrilegi. in prin. ff. ad leg. iul. pecu. et Bal. in. l. iij. C. de furt. et p Azo. in sum. eo. titulo in princ. ideo non dicit proprie sacrilegium nec pena sa-crilegij ibi committitur dicto. c. significauit. de adnlt. Et p. ista re manet firma supradicta conclu-sio q̄ cleric9 pro simplici adulte-rio non deponitur: sed suspendit que d facili iudicio meo sustine-ri potest in pūcto iuris et est equi et probabilior precedenti: ideo vi deretur potius esse seruāda quaȝ

precedēs que videtur esse nimis
rigorosa.lxxxiiij.distin. c. ꝑsbyter.
ꝛ.xxxiiij.distin.c.fraternitatis. Ni
hilominus in consulendo et iudi
cando tutius est tenere aliā opi.
que est communis quia in decisi
nis a communi opinione nullate
nus est recedendū ſm Bald.in.
l.pri.C.de edic.diui adria.tollē.ꝛ
in.l.pri. C.de pen.iud.q̄ mal.iud.
Alexan.in.l.qui rome.§.duo fra-
tres.ff.de verb.obliga.ꝛ in.l. pro
latam. C.de sent.ꝛ interlo. omni.
iudi.ꝛ per Abbs.in.c.canonū sta
tuta.in fine.de constit.vbi ponit
nōnullas exceptiones in quibus
licet quandoq̄ recedere a cōmu-
ni opinione ꝛ hāc seq̄rer in iudi-
cando. ¶ Ex qua nota quod sa-
cerdos siue clericꝰ in sacris ordi
nibꝰ constitutꝰ: per simplex adul
teriū quod cōmiserit deponi po-
test ꝛ perpetuo ab altaris ministe
rio remoueri: secundū qđ decla-
rat Panor.in dicto.c.at si clerici
in princ.in vlti.not.qđ nota con-
tra istos presbyteros incontinen
tes qui alienas vxores sepiꝰ solli
citant ꝛ ad illarum concubitū li-
benter accedūt quod poterūt de
poni ꝛ secuta cōtinuatione omni
no priuari: dicto.c.vt clericorum.
ꝛ.c.at si clerici. ¶ De iure autem
ciuili aut iste cōcubitꝰ fuit habi-
tus in forma matrimonij aut in
actu fornicationis. Primo casu
aut cōtraxerūt scienter aut igno-
rāter: si sciēter vtrinq̄ de adulte-
rio: vterq̄ punit. si vero alter tan
tum sciebat ille qui erat consciꝰ
punit alter non ꝛ statim dissolui
tur matrimoniū: ꝛ omnia bona
que sciens ignoranti donauerat
vel in dotem dederat perdit.l.cū
qui duas.C.de adulte.ꝛ.l.qui cō-
tra legum.ꝛ ibi glo.ꝛ doc.C.de in
cest.nup.fallit tamen quādo am-
bo vel alter erat minor: quia sibi
parcitur ratione minoris etatis
dicta.l.qui cōtra legū.in fi.et per
Barto.in dicta.l.si adulteriū cū
incestu.si vero ignorabat mulie-
rem: aut virum esse coniugatum
excusatur etiam maior dūmodo
incontinēti habita notitia de im
pedimento se ab illa separauerit
alias si post cū eadē permanserit
non excusatur a penis predictis.
d.l.qui contra legū.in fi. ¶ Si ve
ro illaz cognouit in actu fornica
tionis aut scienter. quia sciebat
illam esse nuptā ꝛ tenet de adul
terio: maxie si erat mulier hone-
ste vite.l.prima.ꝛ.l. quāuis.la se-
cunda.C.de adult.si vero ignora
bat.et similiter punit de adulte-
rio qū mulier erat honeste vite
nec excusat isto casu ꝑpter igno-
rantiam facti qđ putabat illam
esse solutam: q2 quotiescunq̄ q̄s
dat operam rei illicite a princi-
pio non attēdit animꝰ illiꝰ adul-
terantis ꝛ q̄ erat in eius opinio
ne: sed illud qđ est in veritate: ita
dicit Barto.in dicta.l.si adulte-
riū cū incestu.ꝛ dixi supra titulo
proximo.q.xij. ¶ Predicta tn̄ li-
mitanda sunt nō procedere quā-
do mulier erat ipudica vel mere-
trix q2 talis ꝯcubitꝰ est ꝑmissus a
iure.l.verū.in fin.ꝛ ibi Barto.ff.
de furt.l.tertia.ꝛ ibi Barto.ff. de
cond.ob.turp.cau.et.l.secūda.C.
de concubin. ¶ De iure tamen
canonico non euaderet impunis
etiā q̄ mulier esset impudica aut
meretrix: quia de illo iure nullus
coitus extra vxorē ē permissus.
12 xxxij.q5.iiij.meretrices. ¶ Sed
quero nunc si vir coniugatus ha

buit coitum cum muliere soluta an ex isto coitu oriatur stuprum vel adulterium. dic breviter q de iure civili dicit esse stuprum vt. l. prima. et que ibi no. C. de adul. quia ius civile consideravit lesionem thori coniugalis et sanguinis per commixtionem vxoris duntaxat non autem viri dicta. l. prima. de iure tamen canonico secus quia sive per virum sive per vxorem violetur thorum coniugale per alienos amplexus dicitur fieri adulterium. xxxii. q. quarta nemo. et c. dicat. et per Abb. in. c. transmisse. de eo. q cogn. consan. vxo. sue. in vlti. not. et in. c. fin. de adult. Iterum quero: quid si aliquis coitum carnis huiusmodi habuerit cum muliere que olim fuerat meretrix nunc aut est coniugata qua pena puniatur: an de adulterio vel de simplici fornicatione. aut loquimur de iure canonico in foro ecclesiastico et mulier erat iam effecta honeste vite et conversationis omnesque turpes et inhonestas conversationes evitaverat et sic ceperat habere nomen honeste matrone sive matris familias et coitus habitus cum illa erit punibilis de adulterio acsi nunquam fuisset meretrix vt. l. q adulterium. in principio. et q ibi nota. Bal. et Sali. C. de adult. non replico amplius nomina penarum: quia satis plene dictum est supra. Aut iam ceperat iterum meretricari et reverti ad veterem impudicam vitam et isto casu non punitur de adulterio: sed de simplici fornicatione que similiter est punibilis de iure canonico. xxii. q. iiii. dicat aliquis. c. sequen. et. c. meretrices. et dicemus infra. q. sequent. cuius pena erit solum suspensio in clerico hoc die. c. fraternitatis. xxxiiii. distin. et late diximus supra eadem. q. Laicus autem excommunicatur quocunque modo illam cognoverit aut in actu fornicationis: aut in forma adulterii vt in. c. secundo. de adul. xxvii. q. i. si quis episcopus. de quo etiam diximus supra. De iure autem civili si dicta mulier sit honesta et retinet nomen matris familias erit pena adulterii vt dicta. l. que adulterium. et Bal. et Salice. hoc enim nomen matris familias de iure habet tria significata secundum glo. in. d. l. que adulterium: primo enim significat et demonstrat mulierem que non vivit meretricio more sed honeste: et morigerate. secundo pro ea que filios habet vt ff. de lib. exhiben. l. deinde. Tertio pro ea que est sui iuris: sed Salyce. ibi dicit q etiam ea que est in potestate non amittit nomen predictum vide ipsum in dicta. l. que adulterium. Si vero inhoneste meretricio more viveret illius coitus de iure civili erit impunibilis tanquam coitus concubine. l. prima et secunda. C. de concub. et per Bar. in. l. verum. in fin. ff. de furt. et. l. iii. ff. de condi. ob turp. cau. et est tex. nota. in. l. si ea enim. C. de adult. et d. l. que adulterium. in fi. vbi dicit quod coitus habitus cum famula et vili persona non meretur puniri propter vilitatem persone sive potius vilitatem conditionis sue prout sepius accidit in istis hospitiis vbi sunt famule quedam ita vulgares quod habentur tanquam meretrices et cum pluribus diversis personis solent habere commercium. vide textum ibi in fin. et Salicet. et eundem Sali. magis clare et in terminis in dicta. l. si ea. per textum

textum in.l.si vxor.§.siue.ver.sed et in ea.ff.ad legem iul.de adulte.

13 ¶ Sed quero qd si aliqua mulier commisit adulterium cũ aliquo viro cum quo post mortẽ mariti sui matrimonium contraxit: an poterit accusari de adulterio hmõi post scdas nuptias contractas? et videretur dicẽdum quod nõ: quia quemadmodũ filij hmoi nati per subseques matrimoniũ legitimantur et restituuntur natalib9: vt in.c.primo de eo q̃ dux. in matri.quã poll.p adulter.et.c. venerabilez: et ibi doc.qui fil.sint. legiti.lex tamen dicit contrariuz quod ipsa mulier poterit accusari et puniri de adulterio quod ãn contractũ istud secundum matrimoniũ cum eodem viro cõmiserat.ita dixit textus in.l.cõmissuz. C.de adult. Ulterius quero si qs carnaliter cognouerit cõcubinã alteri9 que indubitato affectu p vnum in domo sua duntaxat retinetur an vir qui illam stuprauit debeat puniri et qua pena? et videbat dicendũ qd nõ ex quo honesta mulier dici non potest que nõ veri mariti patitur amplex9: tamen breuiter dicas cõtrarium esse verum: quia debet puniri de adulterio ex quo cũ illo viro honeste viuẽdo hoc est: quia non recipit pluriũ amplexus dicitur honeste viuere: nec perdit nomẽ honeste matrone: vt dicit glo.|in.l.si vxor.in prin. in ver. cõcubina.ff. de adul.et.l.stuprũ.ff.de ritu nup. et iste est textus i dicta.l.si vxor.in princ.ff.de adult.vbi dicitur q viro qui tenet dictam concubinam competit accusatio contra illum adulterum nõ iure mariti: sed iure extranei.ita dicit ibi text9.glo. tamẽ variauit in pena.primo eñ dicit q tenetur de stupro: deinde dicit qd tenet de adulterio. Bartol.tamen tenet ibi opini. illã qd de stupro puniatur et nõ de adulterio: quia adulteriuz proprie nõ committitur nisi cuz muliere nupta: vide Barto.ibi.credo autez quod coitus iste improprie et largo modo loquẽdo dicatur adulteriũ: sed in penis imponẽdis nõ debemus attẽdere impropriam et largam significationem: sed propriam et strictam: maxime quando per illam propriam significationem fit diminutio pene: q2 in dubijs et c.l.de interpretatione. et. l.absentem.ff.de pen.c.qd in dubijs.de regulis iuris.lib.vi.cũ similibus. ¶ Quero nũc ponam9 quod Pamphila sit nupta Sempronio et tpe isti9 matrimonij cõmisit adulterium cuz Gaio. dein de mortuo Sempronio ista Pãphila deuenit ad secundas nuptias: et nupsit Titio: queritur nũquid Titius poterit dictã vxorez accusare de adulterio illo quod commiserat tẽpore primi viri? et videtur dicendum qd sic maxime si nõdũ erat elapsuz quinquenniũ. l.quinquenniũ.ff.de adulte.in cõtrarium tamen est veritas quod illam accusare non põt de adulterio cõmisso ante tẽpus sui matrimonij.l.si vxor.§.si qs vxorem suã.ff.de adul.et ratio potest esse ista: q2 per illud adulteriuz alias cõmissuz nulla fuit illata iniuria thoro cõiugali ipsius secũdi mariti: nec p illud dici violatũ dictũ cõiugale thorum. Idem dicendũ est de stupro si mulier dum esset virgo aut vidua stuprata fuerit ab aliquo et postea nupserit non

potest maritus illam accusare de stupro nec etiā illum stuprantem pro crimine commisso cum muliere antequam esset sua vxor: quia tūc nulla fuit sibi illata iniuria: quia nullum ius habebat in ea vt. d. l. si vxor. §. si quis plane. Secūdū autem si ea mulier erat sponsa: quia tūc poterit bene vir aut qui sit spōsus ante consummationem matrimonij aut postquam consummauit matrimonium dictum stuprantem et mulierem quoque accusare de stupro et prosequi iniuriā suam. d. l. si vir. §. si minor in fin. eodem titulo. Idem etiam dicendum est de eo qui concubinam desponsauit et accepit in vxorem quod non poterit aliquē accusare iure mariti de stupro cū ea commisso tempore concubinatus sui. et iste est tex. in. d. l. si vxor. §. si quis vxorē. versi. quod et etenim. ff. ad leg. iul. de adulte. que oīa bene not. quia sunt vtilia et contigibilia sepe.

¶ Summarium.

1 Stuprum quid sit et qua pena puniatur.
2 Stuprum cū virgine commissum qualiter puniatur.
3 Laicus virginem deflorans tenetur eam dotare.
4 Stuprum cum muliere honesta libera honeste cōditionis et fame commissum grauiter punitur.
5 Actio legis aquilie vel iniuriarū aut de seruo corrupto competit dn̄o pro stupro cū serua cōmisso.
6 Actione iniuriarum tātum tenetur stuprās cum ancilla in vili habitaculo persistente committēs.
7 Coitus cum concubina alterius an veniat puniendus.
8 Coitus cum meretrice etiam secreta non punitur.
9 Stuprum an cum mulieribus inhoneste et turpiter viuentib9 cōmitti dicatur.
14 Coitus quicunque preterque matrimonialis de iure canonico est reprobatus et punibilis.
11 Coitus cū virgine impubere minore. xij. an. qualiter sit punien9.
12 Tutor cum pupilla cuius tutorē gerit coiens quā penā incurrat.
13 Coitus mulieris nobilis cum famulo ignobili commissus qualiter sit puniendus.

1 Septimo videndū est de stupro quod est alia species fornicatiōis quod cōmittitur cum soluta muliere honeste viuēte. l. inter liberas. et. l. stuprū. ff. de adult. et. §. item lex iulia. insti. de publi. iudic. ¶ Quero igit nūc que est pena istius criminis. dic quod in foro conscientie clericus olim deponebatur de iure antiquo: vt. lxxxiij. distinctione presbyter. quod erat secundū canones apostolorum: idem seruabatur in simplici fornicatione: vt latius infra dicetur. hodie vero imponitur sibi penitentia decem annorum cum illis ieiunijs disciplinis et penitentijs de quibus in dicto. c. presbyter. Laicus autem habet penitentiam septem annorum. xxvij. questiōe prima. deuotam. et xxxij. questio. ij. hoc ipsum vbi dicitur: quod clerici etiam hodie non excedunt metā septem annorum in penitentia predicta. In foro autem contentioso de iure canonico: dic quod clericus pro isto crimine deponitur. ita tenet Panormitanus in. c. at si clerici de iudi. et in dicto. c. vt clericorum.

de vita et honestate clericorum. et in.c.peruenit. in fi. de adulte. vbi in effectu concludit quod clericus in sacris solum euadit penam depositionis quando committit simplicem fornicationem cum muliere soluta et impudica concubina seu meretrice tunc non infertur illi alia pena quam suspensionis: vt ibi plenius per 3 Abb. pro alijs vero criminibus carnalibus excepta solum hac simplici fornicatione est pena depositionis. vt habet. lxxxiiij. presbyter. ij. q. vlulator. lxxxj. distinctione maximianus: quam ius etiam pro ista simplici fornicatione continuata a qua clericus si post primam vel secundam monitionem non diuertit poterit deponi atque priuari. vt in.c. ex parte adde de testibus. et in.c. cum super. de cohabi. cleri. et mulie. Si vero ista fornicatio non esset amplius simplex: sed haberet adiunctam aliquam qualitatem seu accidens puta adulterij stupri incestus et similium: tunc esset pena depositionis. ita dicit Abb. in.d.c. at si clerici. in. xiij. colum. et in.d.c. peruenit. idem etiam 4 tenere videtur Joannes de Imola in.d.c. vt clericorum. vt refert Joan. de ana. in rub. et in.c. significauit. de adult. Cum tamen ista sit communis opinio quod pro stupro fiat depositio a qua in decisiuis non esset recedendum: vt supra dixi. tamen si quis vellet tenere contrariam opinionem facile posset per ea que supra proxime diximus 2 in precedenti q. † Et dicit etiam Abb. in dicto.c. vt clericorum. quod pro stupro in virgine commisso iudex ecclesiasticus poterit imponere penam pecuniariam clerico 5 arbitrio suo vltra alias penas spirituales quando ille non sufficeret quia illas non timeret quas penas si non solueret luet in corpus. arg. l. j. §. fi. ff. de pen. et non sufficit solum dotare mulierem stupratam quia vltra dotem tenetur etiam soluere pecuniariam aut corporalem penam. ita dicit Abb. in dicto.c. peruenit de adulterijs. † Laicus autem de iure canonico si virginem defloraui tenetur illam dotare et in vxorem ducere si non erat vxoratus et his duabus penis copulatiue punitur: si vero nollet aut non posset propter aliquod impedimentum illam ducere in vxorem vltra penam dotis constitute tenetur alia pena pecuniaria siue extraordinaria arbitrio iudicis. vt dicitur in.d.c. j. et.c. peruenit: de adulte. et ibi Abb. si vero cum vidua honeste viuente stuprum commiserit punietur pena pecuniaria arbitrio iudicis iuxta qualitatem facti et personarum conditionem.d.c. j. de adulte. vbi latius per d. Abb. et idem Abb. in.d.c. vt clericorum. in. xij. colum. et idem Abb. in.c. licet. de pen. † De iure autem ciuili pro stupro commisso cum muliere libera et honeste conditionis et fame: si vir sit honeste conditionis aut in dignitate constitutus dimidie partis bonorum suorum confiscatione et relegatione temporali arbitrio iudicis punitur: si vero sit vilis persona fustigatur et nihilominus in exilium mittitur: vt supra. ita dicit textus expresse in. §. item lex iulia instit. de pub. iud. et ista est pena regularis que tamen fallit in pluribus casibus in quibus alia pena imponitur. † Et primo quando mulier non esset libera sed serua: quia tunc da-

tur domino actio legis aquilie et iniuriarum aut de seruo corrupto. l. inter liberas. et ibi Barto. ff. de adult. l. fin. ff. de offi. presi. et l. pe
6 nulti. C. de ser. corrup. ¶ †Secundo fallit licet sit mulier libera: tamen si est famula aut alias vilis conditionis existens in caupona hospitije: aut alijs similibus abiectis locis habenti rem carnalem cum mulieribus vilis conditionis nō imponitur ista pena: sed tenetur actione iniuriarum ppter vilitatem persone. l. que adulteriū. et ibi glos. et Bartol. C. de adult. et Bartol. in dicta. l. inter liberas.
7 ¶ †Tertio fallit in concubina retenta in domo et indubitato affectu: quia licet cum illa habere concubitum de iure ciuili absq; aliqua pena. l. ij. C. de concubi. et no. glo. in. l. stuprum. et in. l. inter liberas. et ibi glo. et Bart. ff. de adult.
8 ¶ †Quarto etiam fallit in publica meretrice vel in alia muliere impudica q̄ plures admittere solet ad eius amplexus licet secrete agat. quia non dicitur honeste viuere prout reqrit illa lex iulia de adulterijs. capite quinto. dicto. §. item lex iulia. et ibi Joan. fabri et p Bar. i. l. iij. ff. de cōdi. ob tur. cau. vbi cōcludunt doc. predicti quod tunc mulier ipsa perdit nomen et
9 famam honeste matrone. ¶ †Cōtra hec oppo. de. l. stuprum. ff. de rit. nupt. vbi dr̄ q̄d stuprū cōmittit ēt cū mulierib9 q̄ turpiter viuunt et pluribus questū accipiūt: dūmodo id nō palam faciāt sol. non negatur quin cum mulieribus ipsis stuprum committitur: quia mulier soluta est et libera p sona: sed delictū non est punibile cum eis factū de iure ciuili propter inhonestam vitam licet nō sint publice meretrices: tamen ex quo plures fornicantes admittunt et personā suā pluribus exponunt dico quod accessus ad illas est impunibilis: quia non dicunt honeste viuere: vt requirunt iura in dicta. l. inter liberos. et. l. stuprū.
10 ¶ †De iure tamen canonico omnis coit9 preter q̄ vxori9 siue matrimonialis est reprobatus et punibilis. xxij. q. secunda. nemo. et
11 c. meretrices. ¶ †Fallit etiam et quinto regula predicta quando quis haberet coitum cum virgine impubere minore. xij. annis nōdum viri potente: quia humiliores in metallum damnantur: honestiores vero insulam deportantur. l. si quis aliquid. §. nondum ff de penis. quod nota hodie ista pena non inuenitur correpta neq; immutata. ita dicunt doct. in. d. §. itē lex iulia. vbi glo. tāgit.
12 ¶ †Sexto etiam fallit dicta regula in tutore qui pupillam cuius tutelam gessit stuprauit: qr tutor deportatur et omnia ei9 bona publicantur. l. prima. C. si quis eā cui. tut. gest. stup. ratio est: qr tutor datur loco patris persone pncipaliter ad illam nutriendum: et bonis ac honestis morib9 istruēdum: non autem ad stuprandū. l. ij. ff. de admini. tut. et instit. eo. ti. in princip. et de tutel. in princip.
13 ¶ Septio et vltimo fallit in muliere nobilis familie que seruo p prio se carnaliter cōmiscuit. quia mulier punitur pena capitis: seruus aūt igne peribit. l. prima. C. de mulie. que ser. propri. se iunxe.

¶ Summarium.

1 Coitus contra naturam tripliciter consideratur.

2 Pena coitus cōtra naturā equaliter in omni statu imponitur.
3 Clericus pro pctō cōtra naturaʒ perpetuo infamatur.
4 Peccatum contra naturam ꝙ sit abhominabile.

1
Ctauo quero qd de coitu habito ꝯtra naturā: dicꝙ istud est triplex. quoddā em̄ est ꝙ fit ꝯ naturā humane societatis ⁊ illud est qđ fit cuꝫ ꝓpria matre vel filia de quo dictum est. ſ. eo. tit. q. j. Aliud est qđ fit cōtra naturā sexus humani ꝙ est quādo fit cū masculo vt. l. cum vir. C. de adul. Aliud est quod fit cōtra naturā gn̄is humani ⁊ illđ est qđ fit cum brutis. c. vt clericorum. de vi. ⁊ honest. cleri. in pꝛin. vide q̄ diximus. ſ. eo. titu. d. q. ij. ⁊ habetur in. c. clerici. de excess. ꝓlat. xxxij. q. vij. adulterij. ⁊. c. flagitia. ⁊. xxxij. q. ij. c. hoc ipsum. in fi. d. l. cum vir. ⁊. l. fedissimam. C. de adul. Pro isto em̄ crimine de iure canonico. s. antiquo ⁊ in foro cōscietā in clerico ꝙ in laico pena est parificata. iniungit̄ penitētia tēporalis vltra septennium arbitrio sacerdotis vt extra gremiū ecclesie ⁊ cōionē fideliū vltra illud septenniū tādiu commoret̄ donec de crimine ipso congruā egerit penitētiā arbitrio sacerdotis nunꝙ se in diuinis commiscē do. vt dicto. c. hoc ipsum. Sꝫ de iure canonico in foro contentioso in clerico erit ꝑpetua depositio ab altaris ministerio ab omni ordine sacro ac omniū beneficiorum ⁊ officiorū perpetua priuatio vt est casus in. d. c. vt clericorū. in pꝛincipio. de vit. ⁊ honesta. clerí. ⁊ ibi Abb. ⁊. c. clerici. de excess. ꝓlat. si vero sit laicus excommunicatur ⁊ a cetu fideluꝫ omnino expellitur dicto. c. clerici. in fi.

4 De iure autem ciuili ꝓ isto crimine est pena capitis. l. cū vir. C. de adulte. contra quod crimē ⁊ ei⁹ reos Imperator in dicta. l. cū vir multum fortiter exclamat atꝙ irascit̄ propter eius summaꝫ turpitudinem dicēs iubemus insurgere leges armari iura gladio cōtra huiusmodi facinorosos homines qui audēt peruertere ordinē nature: ⁊ est adeo turpe scelus quod non proficit scire ⁊ nefas quodammodo loqͥ de ipso: ꝓpter quod dicit Pōtifex quod venit fames terremotus ⁊ pestilētie: ⁊ primum ira Dei in filios diffidentie. vide tex. in. d. c. vt clericorum. de vi. ⁊ hon. cle. ⁊. xxxij. q. vij. adulterij malū. c. flagitia. ⁊. c. offerebat Roth. ⁊. c. clerici de excess. prelat.

Summarium.

1 Fornicatio simplex qualiter puniatur.
2 Nomē istud fornicatio est nomē generis comprehendēs omnes species coitus illiciti.
3 Fornicatio simplex qualiter ī clericis puniri dicatur.
4 Coitus meretrici⁹ de iure ciuili ꝑmitit̄ tāꝙ omnino impunibilis.
5 Coiēs cum meretrice agnata penam incestus incurrit.
6 Cōcubina qb⁹ casib⁹ dicat̄ lītima vt illi⁹ filius succedāt pr̄i ab īcesta.

1
Ono q̄ro quid de simplici fornicatione hita cū muliere soluta ⁊ impudica aut cū publica meretriceq publice extat parata: qua pena hmōi cris

re9 punit.dic q de iu.cañ.in foro
ɔſcie pp vitiũ icõtinẽtie illa ſeptẽ
nali.pniavel forſan mioris ſacer
dotis arbitrio ſubijcit.xxxij.q.ij.
hoc ipm.xxij.q.j.pdicãdũ.ꝛ.xxx.
q.vij.c.adulterij.xxxij.q.iiij.c. me
retrices.ꝛ.xxxvij.q.j. lex illa.(vbi
tex.enũerat qnq; ſpẽs cris carna
lis coitus q̃ fiũt cũ mulieribus na
turaliter.vbi dr qd lʒ ſm q̃rũdaʒ
2 opiñ.ꝛ hoc.nomẽ fornicatio ſit
nomẽ gñis ɔphendẽs ſub ſe oẽs
ſpẽs illicitu coit9 de qb9.ſ.ꝛ tũc
dr poni vt gen9 ɔphẽdens ſub ſe
oẽs ſpẽs pdictas.xxij.q.iiij.c. me
retrices.ꝛ.c.ſe.ꝛ.xxx.q.ij.hoc ipʒ.
xxv.ſi.Qñq; idẽ nomẽ fornicatio
ponit vt ſpẽs qua ɔtinet coit9 ha
bit9 p vir ſolutũ cũ mlĩere ſoluta
ꝛ impudica aut cũ publ.meretri
ce.ita dr. text.in.d.c. meretrices.
3 xxxij.q.iiij.¶ †De iu.aũt cañ.i fo-
ro ɔtẽtioſo oli erat pẽa depõnis
ꝛ priuationis in clerico.S2.diſt.
pſbyter.hodie tñ ẽ minor.ſ.ſuſpẽ
ſiõis aut pecuniaria vt hic arbi-
traria:ꝛ p Abb.i.d.c. vt clericoꝝ.
in.xij.col.d vi.ꝛ hone.cle.Hec eñ
q̃ diximus hñt locũ i clerico. laic9
vo alr punit arbitrio iudicis qñ
q; pena pecuniaria:qñq; alia: vt.
4 d.c.Abb.i.d.c.vt clericoꝝ.¶ †De
iure vo ciuili iſte coit9 meretri-
cis:vel alteri9 mulieris ipudice ẽ
pmiſſus ꝛ penit9 ipunibilis:vt.l.
j.ꝛ.C.de ɔcubi.ꝛ p Bar.i.l.verũ.
ff.de fur.ꝛ idẽ bar.i.l.ij.in pn. ff.
5 de ɔd.ob tur.cau.†Sʒ añq̃ ad vl
teriora pcedã nõ obmittã nota.
vbũ qd dixit Sal.i.l.q̃ adulteriũ:
C.de adul.qd ſi q̃s fornicat9 fue-
rit cũ meretrice q̃ erat agnata ip
ſius viri coeũtis icurrit penã in-
ceſt9 ipſe vir ſi ſciẽter ɔmiſcuit ſe
cũ illa.Sec9 aũt ſi ignorabat illã

eſſe ei9 ɔſanguineaʒ:qr iſto caſu
nõ punit etiã de iceſtu.ita tʒ Sa
li.in.d.l.q̃ adulteriũ.ꝛ rõ ẽ: qr vir
nõ dabat operã rei illicite:ſed p
miſſe.d.l.vex.i fi.ꝛ ibi Bar.ff.de
fur.ꝛ Bar i.d.l.ij.i pn.ff.de ɔdi.
ob tur.cau.ꝛ.l.gracc9.C.de adul.
iõ iſto caſu attẽdit poti9 illud qd
erat i opiniõe q̃ illud qd ẽ i vita
te.l.j.§.diu9.ꝛ.l.diuus.ꝛ.l.in lege
cornelia.ff.ad leg.cor.de ſica. qñ
vo a pricipio dabat operã rei illi
cite:tunc ſuccedit ꝛ viget alia rla
ɔtia de q̃ p Bar.in.l.ſi adulteriũ
cũ iceſtu.ff.de adul.q plus valet
illd qd eſt in vitate q̃ illd qd erat
in opiniõe de q̃ late diximus.ſ.ti.
proxio.q.xj.i materia pocui labo-
rionis ꝛ amatoꝝ: hec tñ pcedũt
de iure ciuili,q̃ meretricis.ꝛ ɔcu-
bine coit9 ẽ ipunibil vt.ſ.ſʒ de
iure cañ.q̃ ois ɔcubit9 pter q̃ vxo
ri9 dr ẽẽ dñnat9.xxxij.q.iiij.c.me-
retrices.putarẽ hre locũ ſcdã in
rlaʒ de q̃.ſ.ꝛ q ignorãtia nõ de-
beret ipm excuſare attẽdo qd da-
bat operã rei illicite ꝛ dãnabili.
d.c.meretrices pq̃ facit doctrina
Bar.in.d.l.ſi adulteriũ cũ iceſtu
ꝛ qd hr i.c.ſi.de homici.li.vj.nec
excuſat pp turpitudinẽ vite ipſi9
mulieris:qr turpitudo illa verũ
qd excuſat virũ a pena adulterij vl
ſtupri:nõ aũt a pena iceſt9 q̃ ifert
rõne ſanguinis:qr p turpitudinẽ
vite illi9 iura ſanguis nõ tollũt:ita
6 dr ipſe ibi que vide ꝛ no. ¶ †Et
ad ea q̃ diximus.ſ.de ɔcubina re-
tẽta i domo:nota qd vt aliqua di
cat legitima cõcubina q̃ retineri
poſſit impune de iure ciuili:ꝛ cui9
filij dicant veri naturales:ꝛ ſucce
dãt pri i illis duab9 vnciis ab in
teſtato:vt in aut.qb mo.na.effi.
ſui.in pn.ꝛ i fi.pl'a requirunt de qb9

p.v.Jo.de ana.i ru.extra.de adul: i.ij. col.

Summarium.

1 Rapt9 mulier ab vtroq; iure detestat, & grauissimũ crimẽ reputat.
2 Raptores mulierum quibus penis adiudicentur.
3 Raptui interuenientes eque cum raptore puniuntur.
4 Soci9 differt a sequace & ecõtra.
5 Associãs criminosum licet nihil agat nihilominus tenetur.
6 Receptator mul. rapte q̃lr pũiat.
7 Filij aut parẽtes mulieris rapte an ipune possint raptorẽ occidere.
8 Iniuria vni de familia illata censetur toti familie facta.
9 Dispõ legis vnice. C. de rap. vir. an locum habeat in rapiẽte masculum libidinis causa.
10 Jura pmittũt ↄsanguineo ↄsãguineũ defẽdere & ipune ppugnare.
11 Associãtes raptorẽ post raptum cõmissum qua pena teneantur.
12 Prestãs opem malefactori post factũ min9 pũit q̃ scõ iteruenies.
13 Auxiliũ & fauorẽ malefactori p̃stantes diuersimode cõsiderant.
14 Cõsulens vel psuadẽs malũ qua pena teneantur.
15 Statutũ puniens auxiliũ & opem maleficio prestantes an includat consulentes.
16 Dictio q̃si est nota iproprietatis.
17 Verbum videt quid importet.
18 Statutũ puniẽs auxilium p̃stantes malefactorib9 q̃s cõp̃hẽdat.
19 Consulenti an facto non secuto pena imponatur.
20 Crimẽ manifestum grauius punitur q̃ occultum.
21 Cõsulens malefactorẽ assuetum qui nihilominus etiã absq; cõsilio male fecisset an penã icurrat.
22 Argumẽtũ cõtra legẽ nõ pcedit.
23 Persuasio põt tã in bonam q̃ in malam partem sumi.
24 Persuadẽs crimen an liberetur reuocatione si sequatur effect9.
25 Opem vel fauorem actui prebere qualiter quis dicatur.
26 Opem vel fauorem p̃bens alicui actui dupl'r consideratur.
27 Opẽ alicui actui scienter p̃bens tenetur etiã actu nõ cõsummato.
28 Opem actui malo cõcomitãter prebens tenetur.
29 Opẽ p̃stãs post cõmissum maleficiũ diuersimode cõsideratur.
30 Incarcerati omnimoda defẽsio permittitur.
31 Aduocatus ẽt sciẽter cũ excõicato cõicãs an icidat excõicationẽ.
32 Cõciliũ ad finẽ licitum tẽdẽs nõ reprobat qualitercũq; etiã fiat.
33 Supplicatio nõ pcedit p dãnato in crimine lese maiestatis.
34 Dispõ legis vnice. C. de nili agge. nõ rũpen. quo casu locũ nõ hẽat.
35 Statutũ de nõ p̃stãdo opẽ banni tis nõ includit eos q̃ charitatiue &c. hoc faciunt.
36 Pena opẽ p̃stãtib9 adiudicata qualr sint cõmẽsuranda.
37 Pluriũ opẽ prestantium an pena esse debeat vniformis.
38 Rapiẽs v̇ginẽ vl viduã vl nuptã de domo p̃ris quã penã icurrit.
39 Rapiẽs seruã aut libertinã alterius capitis pena punitur.
40 Sponsus suã spõsam rapiens an veniat puniendus.
41 Mulier rapiens virũ an puniat pena legis de raptu.
42 Vir rapiẽs aliũ virum cã libidinis qualiter puniatur.
43 Consensus parẽtum an debeat nuptiis filie interuenire.
44 Puella an possit nubere raptori ei9 de parẽtũ cõsensu.

45 Pena rapt⁹ an p̄cedat p̄ mere-
trice aut pluriū cōcubina rapta.
46 Rapientes ⁊ vi meretrices etiā
publicas detinentes tenent̃ actio
ne iniuriarum.
47 Meretrix penitens an rapi di-
catur.

1 Decimo † nunc viden-
dum est de raptu mu-
lieris quod quidē est
graue ⁊ longe detesta
bile crimen ⁊ iura ma
xime ciuilia ipsum vehementer
abhorrent quod patet ex atrocio
ribus penis que contra raptores
ipsos eorūq; cōplices ⁊ sequaces
iura statuerunt vt.l.vnica.C.de
raptu.virg.vbi ptz quod nedum
puniunt̃ raptores monialium sa-
cratarum verum etiam virginū
laicarum nuptarū ⁊ viduarū hone
ste viuentiū ac etiam spōsarum mu-
lierū.ita qđ non liceat ipsi sponso
propriam sponsam ex domo parē
tum rapere seu violenter abstra-
here ⁊ ad eius domū adducere.⁊
quid de viro rapiente vxorem p̄
priam cū qua contraxerat ⁊ con-
summauerat matrimoniū an pu-
niatur penis de quib⁹ in.d.l.vni-
ca:⁊ quid de eo qui rapuit mere-
tricē causa libidinis aut cōcubi-
nam seu aliā impudicā mulierem
an comprehēdatur in.l.predicta
vt illis penis subijciatur vel alijs
⁊ quib⁹. ¶ Pono igit̃ primo ca-
sum qđ Tici⁹ armatus et associa-
tus Meuio Baio ⁊ Sempronio
ingressus fuit in monasterio san-
cte Catharine ex quo violenter
vna cum socijs predictis rapuit
quandam venerabilem monialē
professam sororem Luciā nuncu-
patam quam sic raptam ex dicto
monasterio extraxerūt illāq; du-
xerunt ad domum Pamphili et
dum ipsam monialem raptā ad-
ducerent in itinere occurrerunt
Tyberio Fabio et Pompeo qui
similiter prestiterunt opem et au-
xilium prefato Ticio ⁊ illius so-
cijs ad perducendum ipsam mo-
nialem ad domū supradicti Pā-
2 phili. ¶ † Querit̃ modo nūquid
omnes isti sint pariter puniendi ⁊
quibus penis. Respōd. quod ipse
Ticius vna cum Meuio Baio et
Sempronio socijs in raptu pluri
bus penis subijciuntur et primo
quod si in flagranti crimine fue-
rint a parentibus consanguineis
tutorib⁹ curatorib⁹ dn̄is vel pa-
tronis rapte mulieris deprehensi
possunt impune interfici et vltra
hec capite puniūtur:⁊ omnia eo-
rū bona publicant̃ ⁊ applicantur
dicto monasterio ex quo monia-
lis rapta reperit̃ vel in quo p̄fessa
3 erat.l.vnica.C.de raptu virg. † q̄
bus penis nedū ipse ⁊ eius princi
palis vex etiā Meuius Baius ⁊
Sēproni⁹ eius socij ⁊ adheren-
tes q̄ in ipso rapto interuenerunt
⁊ dcō Ticio opē ⁊ auxiliū prestite
runt puniūtur ⁊ perpetua omnes
notantur infamia.d.l.vnica.vn-
de Bal.in.d.l.vnica.sup isto ver
4 bo dicit. † nota qđ dr̄a est inter
sociū ⁊ sequacē quia socius est il-
le qui principaliter vadit ad ma-
leficium pp̄ se ⁊ sic pro interesse
suo. Sequax vero est ille q̄ vadit
pp̄ aliū ⁊ pro alteri⁹ interesse vt
habet̃ in Cle.j.de pen.vbi est glo.
not.que declarat q̄s sit socius q̄s
sequax:⁊ quis ille qui dat consi-
lium auxilium vel fauorem et q̄s
illorum dr̄ graui⁹ delinquere ⁊ ma-
iori pena dignus existat. ¶ Item
nota s̄m eundem Bal.ibi quod

eoipso qd quis associat aliquem ad actū aliquē videt sibi dare au- 7 xilium absq eo quod aliquid faciat in eius fauorem quod est verū dicit ipse de auxilio fauoris nō de auxilio facti qui nihil fecit nam p hoc ille qui associat propter associantis psētiam fit audacior et 8 eius aduersari9 efficit timidior.

5 ¶ †Ex quo infertur quod si Gaius armatus associauit Ticiū ad insultandum vel occidendū aliquem licet ipse Gai9 nihil fecerit sed solū institit ibi psens armat9 dicit dedisse auxiliū z fauorem dictio Ticio ratione predicta quia ex ipsius psētia Ticius insultans fit audacior: insultatus vero efficitur timidior. z hoc tenet Bald. in.l.raptores.in.ij.col.C.de epis. z cler. z Sali.in.d.l.vnica.C.de raptu virgi. Adde Sozi.in consilio 157.incipiēte consultatio ver.iij. 9 ostendit in.ij.parte fo.x).vbi hoc

6 idem tenet. ¶ †Sequitur in Themate quod Ticius cū socijs monialem raptam in domo Pamphili introduxerunt et ibi illam tenuerūt quero qua pena puniatur iste Pamphil9: qui raptores ipsos cum moniali scienter receptauit: dic q pena capitis duntaxat punitur absq bonorū publicatione vt.d.l.vnica.§.penas autē. vbi dicit quod illi dūtaxat qui raptui interfuerunt z principali raptori astiterunt illis tribus penis puniuntur.s.pena capitis perpetue infamie z oim bonorū ɔfiscatiōis siue publicationis: z istos oēs poterunt a parentibus cōsanguineis tutorib9 z curatorib9 a dnis vel patronis mulieris rapta spune occidi si in illo flagranti fuerint dephēsi. z dicūt Bal. z Sali. in.d.l.vnica qd hec facultas siue licētia occidēdi dr ɔcessa etiā filijs z nepotibus mulieris rapte lz text. illos non exprimat z hec virtute eiusdē vel maioris rōnis que viget in filijs z nepotibus q in alijs cōsanguineis et agnatis.

¶ Ex quo dcō notāt ibi Bald. z Sali. qd iniuria facta vni de domo vel de familia censetur esse facta toti familie vel consanguinitati: vnusqsq poterit iniuriā suā vindicari z io isto casu null9 de consanguinitate poterit ess. testis in hmōi causis: hoc tñ intellige vbi esset cōsuetudo qd oēs de familia siue de consanguinitate reuocare soleant ad animum suū iniuriam factā cōsanguineo vel alteri de familia fm Cy.in.d.l.vnica.p quo facit text.in.l.s.C.si rector puinc. zc. z.C.si quacun. predi.potesta. l.s. ¶ †Ex hoc etiam nota fm Salic.ibi dū queritur an facultas illa occidendi psita cōcedat illis psonis de qbus ibi ɔ raptores masculos qui rapiunt masculi cā libidinis z cōcludit qd nō nec pene illi9 legis inferunt ɔ ipsos Bal. tñ ibi tenet cōtrarium quod illa lex z illius pene habeant locum etiam contra rapientes masculū z dicit esse casuz ibi indicta.l.vnica.in fin.sed textus ille hoc non probat: dū enim loquitur de masculis z feminis eisdem penis puniendis: loquitur de his qui associarunt siue dederunt auxilium raptori: z sic de personis delinquentibus: non autem de illo qui passus fuit rapinam: et ideo puto opi. Salice. et sequacium esse veriorem maxime: quia lex illa est multum exorbitans z odiosa: vt dicit ibi Salice. bene verum

est q̄ non solum parentibus ꝛ cō
sanguineis verum etiam et amini
cis licet huiusmodi violentie ꝛ ra
pine resistere: et ipsos violentos
raptores etiam armis propulsa
re atq; abijcere cū moderamine
tamē inculpate tutele: vt dicit ibi
10 glos. in. d. l. vnica. ¶ † Per cuius
doctrinā decidit alia questio val
de notabilis. Quod quotienscunq;
aliquis esset insultatus a pluri
bus quod parentes et consangui
nei ipsius insultati: et omnes qui
sunt de illius familia poterunt li
cite et impune insultātibus ipsis
resistere et illos propulsare etiam
cum armis ꝛ si quem offenderint
vel occiderint in tali propulsatio
ne: et resistentia non tenentur de
homicidio nec alia pena dum
modo id fecerint cum modera
mine inculpate tutele: q2 iura per
mittunt cōsanguineo consangui
neum suū defendere. ita dicit Sa
licet. i. dicta. l. vnica. vbi dicit q̄d
istud etiam tenet gl. ibi ꝛ glo. in. l.
11 vt vim. ff. de iust. ꝛ iure. ¶ † Sequi
tur nunc videndum quibus pe
nis puniuntur Tyberius Fabius
ꝛ Pompeius qui ticinm raptorē
ꝛ socios post commissum facinus
associarunt ad domū supradicti
Pamphi. i. ꝛ breuiter dicas quod
isti puniuntur pena capitis dun
taxat absq; bonorum publicatio
ne, vel infamia: dicta. l. vnica. §. pe
nas. ¶ Et nota quod isti non pos
sunt a parentibus ꝛ ɔsanguineis
mulieris ꝛ alijs personis de qui
bus ibi impune interfici vel offen
di sicut alij ex quo non dicuntur
comperti in flagranti crimine:
quia isti post commissum crimen
12 interuenerunt. ¶ † Ex quo dicto
nota hoc vnū q̄d est summe notā
dum quod hi qui prestiterunt au
xilium ꝛ fauorē malefactori post
commissum crimen associādo il
lum ꝛ illi fauendo eundemq; de
fendēdo mitius puniuntur: quā
illi qui delicto siue homicidio in
terfuerūt: lz nihil fecerint. hoc ꝓ
batur in dicta. l. vnica, secundum
quod illam declarat Bald. ibi. ꝛ
Ba d. in dicta. l. raptores. C. de
episco. ꝛ cleri. ꝛ Salice. in dicta. l.
vnica. in ver. ceteros. in. xi. parte
sui commenti in. iij. columna in
princ. hoc idem expresse dicit: qui
bus adde. d. Sozin. in cōsil. clvij.
incipiente cōsultatio ista. ver. iij.
ostenditur. in secunda parte fol.
xi. vbi hoc idē tenet. quod an sit
verum: simpliciter patebit ex in
13 fra dicendis. ¶ † Illorum enim q̄
prestāt auxilium ꝛ fauorē princi
pali malefactori plures sunt spe
cies: secundum quod notat gloss.
in Clem. i. de penis ꝛ supra alias
tetigi verbum eadem. q. quorum
quidam dicunt socij ipsius prin
cipalis qui principaliter vadunt
propter se. quidam alij dicuntur
adherentes et sequaces qui ve
niunt propter alium ꝛ ꝓ alterius
interesse quidā sunt persuasores
ꝛ cōsultores qui persuasionibus
ꝛ consilijs suis animum ꝛ auda
ciam prestant principali malefa
ctori ad dictum maleficium per
petrandum: quidam alij dicūtur
mandatores qui hoc mandāt ex
presse: vt fiat maleficium: ꝛ hi oēs
sunt diuersi: diuersisq; penis pu
niuntur. videamus igitur de quo
libet: et vt seruemus ordinem na
ture videbimus primo de his
que precedunt factum hoc est
que sunt ante factum quod est
consilium: ꝛ persuasio ad malefi

14 prium perpetrādum. ¶ † Et ideo 3 primo quero an persuadens vel consulens puniatur: & qua pena facto secuto: & quid si factum nō fuerit completum in totum sed ꝑ parte: & quid si nihil actum sit an persuasor & consultor puniantur & qua pena & antequam ad vlteriora
15 deueniam. ¶ † Quero an ille q̄ consulit & persuadet dicatur ꝓsta re opem & auxilium maleficio ita quod si statutum imponit penā prestanti opem & auxilium malefactori siue maleficio: comprehendat etiam illum qui persuadet et consuluit Salice. in. d. l. vnica. in iiij. colum. arguit ad partes primo quod sic secundū auctoritatē catholicū & quorundā humanarum literarum professorū: demū auctoritate iuris concludit q̄ nō quia largo sumpto vocabulo et improprie dicitur prestare opem & auxilium ille qui persuadet & cō sulit. & pro hoc adducit textum in l. qui seruo. in primo & secundo responso. ff. de furt. vbi dicitur q̄ ille qui ꝑsuasit seruo alieno vt fugeret & furtū faceret secuta fuga & facto furto: qui persuaserat tenetur domino actione furti: quasi ope & consilio eius furtum fa-
16 ctum fuerit. † dictis enim quasi est nota improprietatis vt not. in l. secunda. ff. de vsufruc. ear. rer. q̄
17 vsu consu. & similiter † verbum videtur de quo in. d. l. qui seruo. denotat similitudinē & impropietatem: vt. l. non videtur. C. de in integ. rest. titulo generali. & sic cō cludit ipse Salice. quod qui consulit & ꝑsuadet de stricta & propria significatione vocabuli non dicitur prestare opem & auxilium: & ꝑ consequens dicas quod non cō prehenditur † in statuto imponente penam prestantibus opem et auxilium: quia statuta ipsa sunt exorbitantia: & vt plurimū odiosa: & non debent extēdi ad casum improprium: sed proprie et stricte intelliguntur. l. secunda. C. de noxa. l. quicquid astringende. ff. de verb. oblig. c. si papa. de priuileg. lib. vj. per Barto. in. l. omnes populi. in. vj. q. ꝑncipali. ff. de iust. et iur. cum multis similibus. Reuertor nunc ad questionem nostram an persuasor et consultor puniatur & qua pena: & dic aut lex vel statutum imponit certam penā persuasori & consultori facto secuto & aliam vel nullam penam facto non secuto: et tunc seruanda erit lex prout clare loquitur: aut statutū vult q̄ puniatur cōsulens & persuadēs: sed nullam exprimit penam: & hic aduerte aut sumus in atrocioribus siue minoribus criminibus: et si querimus an facto demum secuto puniatur vel facto etiam non secuto dummodo tentando peruenerit ad actum proximum facto. Primo casu dic quod regulariter punitur consulens et persuadens eadē pena qua principalis delinquens puniretur facto secuto vt. l. nihil. ff. ad leg. cor. de sicar. l. vtrū. ff. ad leg. pompe. de paricid. & ff. ad turpil. l. prima. §. incidit. & l. si quis non dicam ra
19 pere. C. de episcop. et cleri. † hoc plus est in atrocioribus: quia facto etiā non secuto infertur pena consulenti dicta. l. si quis nō dicā rapere: sed cōtra hoc est qd̄ notatur in dicta. l. vnica de rap. virg. in. §. penas. ver. ceteros. vbi dicit quod persuadens & consulens nō punitur eadem pena sicut prin-

cipalis raptor: sed minori. s. pena capitis duntaxat vt ibi dicit: sed dic q. deo ibi punitur minori pena: q2 lex ibi iposuit penā certam a qua non est recededū: vt supra diximus: alias si nō fuisset declarata certa pena eadem puniretur sicut pncipalis. ita dicit Salice. in dicta. l. vnica. ¶ Secundo vero casu quando sumus in minoribus criminibus vel in nō atrocioribus 7 tūc dic si statutum nō imponit certā penā: sed mandat ipsum puniri punitur eadem pe-
20 na per ea que pxime dixit. †fallit tamen hoc quando delictum pter aliquam qualitatem vel accidens diceretur grauius in persona delinquētis prout est furtum manifestū qd grauius punitur q non manifestū: itē si ex forma statuti delictū esset magis punibile facto in vno loco q in alio loco vel vno tpe magis q altero: vel si diceret statutum q si reus inquisitus negauerit cōtenta in inquisitione puniatur in duplum: vt. l. contra negantem. C. ad leg. aqui. quia tunc consultor non punitur sicut delinquens: sed pena simpliciter: vt. ff. de furt. l. qui seruo. in prin. 7. l. is qui opem. eodē titulo 7 et ibi Bart. ¶ ipredicta etiam limita esse vera q ando principalis qui fecit deli tum nō fuisset alias facturus nisi precessisset consilium 7 persuasio illa: quando autem erat alias omnino facturus dic
21 vt infra dicā. ¶ † Quero nūc qd si delinquens erat alias omnino facturus id quod fecit: an isto casu persuadens vel consulens puniatur: quidā dixerunt quod non q2 isto casu cōsulens non fuit causa delicti: vt. in. l. non solū. §. si mā dato. in v. attilicinus: ff. de iniur. sumpto argumēto a cōtrario sen su. ibi enim dicitur quod persuasit alicui nolenti inferre iniuriā facere dicitur ibi: quod tenetur persuadens ac si ipse fecisset. ratio est q2 ille qui fecit iniuriā non erat als facturus ergo si factur9 erat non tenet. pro quo facit etiā textus in. §. ope. insti. de obli. que 7 delict. nas. 7 hanc opinionē videtur tenere gloss. in. d. ver. attilicinus. Quidā alij tenuerunt contrariū qd omnino cōsultor vel psuadens teneatur etiam si delinquens illud alias facturus erat q2 non debuit consultor 7 persuasor malo consilio suo iniquo viro augere malitiam 7 animū ad delinquendum. 7 iste est textus not. vbi est casus in. l. j. §. persuadere. in fi. ff. de ser. corru. 7 ibi gl. 7 hoc etiā tenet Salic. i. d. l. vnica. C. de rap. vir. cum hac tñ distinctione qd vbi delinquens non erat als facturus persuasor teneat eadē pena sicut pncipalis per ea que supra proxime diximus: vt dicto §. persuadere. nisi in lege vel statuto reperiretur certa pena expssa quo casu illi standum erit per ea q supra diximus. 7 not. in. d. l. vnica. §. penas. ver. ceteros. si vero erat mal9 de per se 7 illud delictum erat alias omnino factur9, et isto casu similiter tenet persuadens: sed minori pena quam iudex secundum qualitatem facti et conditionē persone arbitrabit maiorem aut minorem: 7 secundum etiam vehementiam et magnitudinē persuasionis 7 cōsilij: als eñi ex leui verbo persuasiuo enunciatiue aut iocose forsan plato quis non tenetur nec dicere

tur pter hoc opem prestitisse.d. §.ope.insti. de obli.que ex delic. nas.τ istius opinionis fuit etiam Dyn.in.c.nullus ex consilio.de reg.iur.lib.vi.hoc idem videtur sentire Barto.in.l.j.§.incidit.ff. ad turpil.qui tex.in instigante loquitur quod idem est sicut persuadent vt dicit Salic.in dicta.l. vnica.Et non obstant ea que supra dicebantur in.d.§.atilicin9.
22 arguendo a contrario sensu †,qz illud argumentum nunq̃ procedit quando tenderet contra legem: vel esset alteri legi contrarius.vt.C.de condi.incer.l.si qs patrẽ.quod etiam tenet Salicet.
23 ibi.¶†Hec tamẽ omnia que supra dixi de consulẽte τ persuadẽte intellige de illo qui malã persuasionem aut cõsilium dedit ad effectum vt maleficium fieret nõ autem de eo qui dat bonum consilium vel bonam persuasionem. qz istud nomen consilium: τ persuasio in dubio potest adaptari ad bonum sicut ad malũ: et ideo non dicitur nec presumitur malũ nisi sit adiecta illa qualitas mali vt.d.l.j.§.persuadere. τ alias diximus supra lib.ij.q.x vbi dictum fuit de veneno quod similiter potest comprehẽdere bonum τ malum venenum:vt.l.iij.in princip. τ.§.adiectio.ff. ad legem cornel. de sicca.τ.l.j.§.dolum.ff.de dolo.
24 ¶†Quero nunc quid si persuadens aut consulens reuocauit consilium suum an delicto secuto teneatur?Dic breuiter aut loquimur in mãdante:aut consulente. primo casu sufficit simplex reuocatio mandati ad euitadũ penã: ita quod perueniat ad notitiam mandatarij: vt.l.si mandasset. ff. manda.τ per Salice.plene in.l. nõ ideo minus.in.iij.q. C.de acc.accu.Secundo vero casu.nõ sufficit simplex reuocatio quinimo necesse est q expresse fiat contraria persuasio τ sic expssa dissuasio τ consiliũ dissuasiuũ τ negatiuũ prebeat illi q̃ facturus erat delictum:ita quod verisimiliter τ probabiliter credatur quod ille non sit amplius facturus: nec adhuc sufficit:sed habet necesse si vult euitare penas denunciare τ τ notificare ista illi contra quem datum erat consilium vt caueat ab illo q̃ querit ipsum offendere τc.ita not.dicit Inno.in.c. ad audientiã.de homicid.q̃trã sumptiue posuit.Bartol.in.l.non solũ. §.si mãdãto.ff. de iniur.τ idẽ tenet etiã Sali.in.d.l.vnica.in ver. quero quarto.in.v. col.diuersitatis enim ratio potest esse ista s.in eum quia mandatum processit solum gratia mandantis tantũ.d. l.nõ solum.§.si mandato:τ verisimile est q mandatarius qui facit pro alio τ non pro se statim audita reuocatione cesset ab opere. Persuasus vero τ consultus qui pro se agit nõ sic facile se abstinebit ab opere quod perficere intẽdit argumen.l.ij. ff.manda.τ.l.j. §.persuadere.in fi.ff.de ser.corru.
25 ¶†Et quoniam diximus supra de his que prestant opem fauoris cuius opis fauor denotatur: τ intelligitur eo ipso quod quis est presens maleficio licet nihil aliud agat:qz p illius presentiam insultans siue delinquẽs efficitur audacior:aduersarius vero efficitur timidior:vt latius diximus.s. ¶Restat nunc videre de his q̃ prestant opem ministerij et ad-

iutorij corporaliter. Circa quod distingue aut quis prestitit opem
16 scienter aut ignoranter: si ignoranter quia non putabat qui prestitit opem illum cui prestitit velle male facere et non tenetur: quia ignorantia facti illum excusat: nam in delictis ignorantia facti admittitur regulariter: quando quis non habuit animum delinquendi. l. penna. §. diuus. ff. ad legem corne. de sica. l. cū qui duas. C. de adulte. l. qui contra legum. C. de incest. nupt. l. item apud labeonem. §. si quis virginem. ff. de iniuriis. et per Dyn. in. c. nullus ex consilio. de reg. iur. ¶ Aut prestans opem scienter prestitit: et tunc aut prestitit opem maleficio irregulari ficiendo et non tenetur: vt. l. qui seruo. in principio. ff. de furt. ita dicit Salice. in dicta. l. vnica. in versi. nunc transeamus etc. sed aduerte: quia textus ille in dicta l. qui seruo. loquitur in persuadente non in opē prestante de hoc nos loquimur hic: et ideo dubito satis de ista decisione super qua poteris cogitare: aut maleficium erat regulare. et tunc distingue aut nos loquimur de ope et auxilio prestito ante factū: aut de ea que prestatur in facto: aut de ea
27 que prestatur post factū. ¶ †Primo casu quando sumus ante factum et quis prestitit opem scienter tenetur: vt. l. qui seruo. secundo responso. ff. de furt. et. l. si pignore. §. qui ferramenta. eo. tit. et per Bart. in. l. is qui opem. ff. de furt. et vide textum in. l. fi. C. de discuss. lib. x. et. ff. de adult. l. qui domum. et. l. vtrum. ff. de paricid. et per Salic.
28 in. d. l. vnica. in. vl. colū. ¶ †Secundo vero casu quando presta-

tio opis fit tempore malefici: vt quia prestans concomitatur delinquentem ad patrandum delictū et nulli dubium est quod punitur: vt dicta. l. vnica. C. de rapto. virg. in ver. ne igitur. et ver. penas autem. et. l. si quis non dicam rapere. C. de episco. et cleri. et ibi Bal. et Bald. etiam in dicta. l. vnica. vbi etiam Salicetus idem tenet.
29 ¶ †Tertio autem casu quando prestatio opis fit post commissum delictum et hic aduerte: quia diuersimode fit prestatio opis delinquenti post cōmissum crimē: quod fit quatuor modis. Et primo interdum quis prestat opem delinquenti vt euadat per viam fuge tunc prestās opem punitur: vt dicta. l. vnica. in ver. penas autem. de rapto. virg. et. l. prima et secunda. et per totum titulum. C. de his qui latro. occulta. et. l. prima. §. quod autem. ff. de ser. corrup. et. l. is cuius ope. ff. de adul. et vide Barto. in dicta. l. is qui opem. ff.
30 de furt. ¶ †Interdum autē quis prestat opē criminoso vt euadat per viam Justitie vt communiter faciunt Aduocati: Procuratores et similes: et tunc talis prestatio opis nō est punibilis sed permissa a iure: quia vnicuique est permissum defendere incarceratum: vt. l. et si non defendantur. ff. de pe. quia defensio est de iure nature. l. vt vim. et ibi Bar. ff. de iust. et iur. facit quod no. Inno. de sen. excō.
31 c. solet. † vbi dicit quod Aduocatus non incidit in excommunicationem si scienter communicat cum excommunicato: quando ab eo petit consilium in causa excōmu-
32 nicationis. ¶ †Interdum vero quis prestat opē criminoso vt eua-

dat per viam gratie siue misericordie supplicãdo principi p eo: et isto casu similiter nullam penã meretur: quia non incumbit rei illicite qui petit gratiam a Principe: vt. ff. de pen. l. relegati. §. fin. in fin. et. l. diui fratres. in princip.
33 ff. eodem ti. ¶ Fallit hoc in dãnato p crimine lese maiestatis: pro quo supplicare non lz. l. quis
34 quis. C. ad leg. iu. maiest. ¶ Fallit etiaz in casu. C. de nili aggeri. non rump. l. vnica. vbi ille qui rũpit aggeres nili: et deuiat cursus aquarum a loco et alueo suo antiquo debet igne ibi concremari: conscij vero et auxilium illi prestãtes confiscatis omnibus bonis imperpetuum relegantur: ita qđ nemini vnquam liceat pro ipsis supplicare: ita dicit ibi textus: et et hoc ideo quia in lege ita repetitur expressum: vbi aũt non esset lege prohibitum non impeditur quis nec debet puniri si exercet opera charitatis erga criminosum: vnde dicunt doc. q non meretur penã ille etiam qui prestat alimõniã delinquẽti qđ est pauper qđ est verũ vt dixit nisi aliter fuerit lege cautũ: vt. l. quisquis. C. ad leg. iul. maiesta. et. c. vergen-
35 tis. de heret. ¶ Et faciunt secundum Sal. in dicta. l. vnica ad statutum quo cauetur quod nemo possit bannito prestare opem vt non comprehẽdantur isti: qui propter iustitiam gratiam vel charitatem prestant sibi opem; sed illi qui contra curiã et iustitiam prestãt sibi opem: vt supra diximus.
36 ¶ Quero nunc in casib9 in quibus prestatio opis est punibilis qua pena puniatur qui prestitit? et breuiter dic secũdum quod diximus supra in persuasione et cõsilio aut est certa pena statuta a lege et ista est seruanda. l. vnica. C. de raptu vir. et. l. vnica. C. de nili agge. et c. aut nulla reperit pena expressa et determinata: et tunc aut nos loquimur de his qui prestiterunt opem ante factum. et eodẽ modo puniuntur sicut consultores: vt supra diximus. aut in ipso facto: et puniuntur eadem pena: sicut principalis delinquens: vt dicta. l. vnica. C. de raptu virg. in §. ne igitur. aut loquimur de his qui prestiterunt opem post factũ sicut est ad fugam: et tunc si talis prestatio opis cadit in aliquod certum delictum: aut pro illo facto si aliqua pena certa statuta a lege et illa sit seruanda: quando vero nulla pena certa sit a lege statuta et tunc puniatur minori pena qđ ille qui tulit opem in ipso facto: vt dicta. l. vnica. C. de raptu virginum. in. §. penas autem et hoc idem tenent ibi Bald9. et
37 Salicet. ¶ Iterum quero quid si plures fuerunt qui prestiterunt opem an pena omnium istorum sit vniformis: vt sic omnes pariter vnica pena puniantur vel diuersis. Et breuiter dicas quod pene iste sunt difformes secundum plus vel minus in eo q quis deliquerit: ita tenet Innocẽtius. in c. sicut dignum. de homicid. idez est de iure ciuili: sicut dixit Salicet. in dicta. l. vnica. C. de raptu virginum. in sexta columna. vbi dicit qđ diuerse sunt pene de iure statute secundum qualitatem auxilij prestiti et prauam intentionem prestãtis. vt dicto. c. sicut dignum. naz ille qui dedit ope sotale auxiliũ delinquenti q patra

nit et perfecit homicidium nulli dubiū est q̄ tenetur ꝛ ipse de homicidio: si vero min⁹ peccauerit secundum gradum culpe succedet pena dicto.c.sicut dignū.ꝛ.c. vt clericorū.de vita ꝛ honest. clerico.ꝛ hec sufficiāt quo ad materiam istius opis.reuertor nūc ad residuū dicte.l.vnice: vt declaremus totam materiam ipsius raptus mulieris: ꝛ ideo. ¶ †Quero
38 nunc quid si aliquis rapuit mulierem virginem vel viduam honeste viuētis aut mulierē nuptā ex domo patris vel mariti: qua pena puniatur. Et breuiter dicas q̄ tam ipse raptor q̄ ei⁹ socij fautores.defensores: adherentes: et sequaces ꝛ receptatores eisdē penis puniūtur: quib⁹ de supra proxime diximus de rapiētibus monialem vt expresse cauetur in.d.l. vnica.in punct.C.de raptu virg. excepto quod bona ipsorū i istis casibus applicantur ipsis mulieribus raptis pleno iure. d.l.vnica.§.finantes ingenuā. ¶ †Item
39 quero q̄d si aliquis rapuit seruā aut libertinā alteri⁹ dic similiter q̄ raptores puniuntur pena mortis sed non patiuntur bonorū publicationē: vt.d.l.vnica.in punc. ꝛ.§.ne autē.ꝛ.§.seq.ꝛ eorū fautores etiā puniūt vt ibi: excepto q̄
40 eorū bona nō publicāt. ¶ † Deinde q̄ro q̄d si spōsus rapuit spōsam suā ꝑpriā an puniat ꝛ qua pena. Rñ. q̄ de iure ciuili punit eisdem penis sicut ille q̄ rapuit mulierē honestā sibi nullo iure cōiūctam dicta.l.vnica.§. quibus. et ibi vide. ¶ De iure autem canonico nulla pena punitur spōsus qui sponsam suā rapuit cum qua prius precesserat nuptiarum consensus.c.cum causa que.extra de rapto.ꝛ ibi.glos.que melius hoc declarat ꝛ nota.xxvij.q̄.ne.ij.raptus.ꝛ.c.lex illa.vbi hoc expresse probatur. Successiue q̄ro quid si maritus rapuerit vxorē an subijciatur penis de quibus in dicta l.vnica.dic q̄ non vtroq̄ iure: q2 omnes doct.concludunt q̄ maritus habet plenum ius in personam vxoris sue: intellige tamen cum illa cum qua cōsumauit matrimonium: vt dicto.c.cum causa.extra de raptu.ꝛ.l.fin.C.de lib. homi.exhi.et ita tenent Bald.ꝛ Salic.in dicta.l.vnica.et canoniste in dicto.c.causa que. sed quia dicta lex vnica loquitur de viro
41 rapiēte mulierem. ¶ †Quid ecōtra si mulier rapiat virum causa libidinis? videretur esse idem dicendum: q2 ista sunt synonima tamen breuiter dicas contrariū q̄ dispositio illius legis non habet locum in muliere rapiente virum ex quo non viget eadem ratio iniuriarum in hoc casu sicut in alio: ita tenent Bal.ꝛ Sali. in dicta.l.vnica.ꝛ est cōmunis opi-
42 nio omnium doc. ¶ †Idem etiā dicendum est in viro rapiēte aliū virum causa libidinis: quia non comprehenditur sub illa lege: ita tenet Salice.ꝛ Bald.ibi: et dixi-
43 mus supra ea.q.in princ. ¶ †Sequitur ibi in textu quod nuptie procedere debent de cōsensu parentum ipsis puelle alias non valent.dic q̄ hoc est verum de iure ciuili: vt ibi dicitur. Secus de iure canonico: vt dicto.c.causa q̄. ꝛ.c.fin.de rapto.ꝛ.xxvij.q. secun-
44 da raptus.ꝛ.c.lex illa.†Et ideo dicitur etiam ibi quod puella nubere non potest ipsi raptori etiā si parentes

si parentes cōsentiāt q̄ si iniuriā ipsaꝫ remiserint ⁊ dictis nuptijs cōsenserint debent deportari: ita dicit expresse tex. in. d. l. vnica. de raptu. §. penul. in fi. cuius cōtrarium disponitur de iure canonico. d. c. causa que. ⁊. c. fin. extra de rapto. vbi est casus q̄ si raptor rapuerit virginem: cum qua nullus nuptiarū cōsensus prius interuenerat ⁊ dato q̄ mulier rapta fuerit in vita si tamen postea consenserit ⁊ placuerit sibi suo raptori nubere nihil obstat quo min⁹ possit illi impune nubere. d. c. fin. quod nota quia cum causa matrimonij sit spiritualis et regulet a iure canonico: vt in. c. debet. de bigam. debemus in hoc stare dispositioni iuris canonici. c. per venerabilē. q̄ fil. sint legit. ⁊. c. si diligenti. de fo. competen. ⁊ not. per doc. in. c. solite. de maio. ⁊ obedi.
45 ⁊ in. c. nouit. de iudi. ¶ † Ultimo in hac decima questione quero quid si rapta fuerit meretrix cā libidinis cōcubina pluriū aut alia mulier ipudica an raptores subijciantur penis dicte. l. vnice. C. de rap. virg. Bart. in. l. verum. in fi. ff. de fur. ⁊ in. l. iij. in fine. de cōdi. ob turp. can. dicit quod nō. ⁊ ita etiam videtur sentire Bald. in dicta. l. vnica. C. de rapto. ⁊ ideo dicunt rapto. quod qui rapit meretricē libidinis cā: ⁊ eadē de causa tenet illā inclusam in domo p plures horas ⁊ dies non tenetur de priuato carcere: nec tenetur etiam de vi priuata dicta. l. verū. ⁊ ibi Bart. ⁊ hocidem tenet Salice. in. d. l. vnica. in secunda col. in ver. oppo. prima ⁊c. et ita etiā tenet glossa in dicta. l. vnica. in
46 ver. viduarum. ¶ † Nota tamē vnum quod dicit domin⁹ Mattheus de Matthesilla. in singulari suo. cciij. quod incipit: nota vnum quod solent vulgares ⁊c. vbi dicit q̄d licet isti qui capiunt ⁊ detinent inclusas meretrices violenter in domo priuata causa libidinis non teneantur de priuato carcere nec vi publica: vt p Bar. in dicta. l. verum. ff. de furt. tamen tenetur actione iniuriarū ipsi mulieri que quidem iniurie possent esse adeo atroces attenta qualitate facti ⁊ personarū cōditione quod iudex posset arbitrari penam mortis esse inferēdam contra dictum raptorem: et detentorem: ⁊ allegat doctrinam Barto. in. l. fi. ff. de rer. diui. sed parcat mihi excellentia sua: quia dictum suum non puto esse verū ex quo iura per ipsum allegata hoc non probant. et Barto. etiā in. d. l. fi. ff. de re. diui. nullum verbum facit de ista materia in li-
47 bro meo. ¶ † Sed quero quid si meretrix illa desierat iam meretricari ⁊ ceperat honeste viuere prout probari poterat. Quia iam penituerat ipsam preterite vite si huiusmodi mulier rapta fuerit an raptor puniatur: ac si mulierē honestam rapuisset: vt habetur in. d. l. vnica. in princ. C. de raptu virgi. Sali. secut⁹ opi. Cyn. in. d. l. vnica. dicit q̄ isto casu raptor subijcitur eisdem penis de quib⁹ in dicta. l. vnica. quia sufficit q̄d mulier illa honeste viuat tempore raptus. lex enim illa non req̄rit vitam preteritā: sed presentem duntaxat que est tempore rapt⁹: vnde si reperitur honesta tempore rapt⁹ pena committitur alias non: ita tenet Salicetus in dicta

L. vnica qui dicit hoc esse de mente Cyn. ibi idem etiã tenet Bald. expresse in dicta. l. vnica. vbi dicit qđ aut in muliere illa apparebant signa penitentie: qr nolebat amplius meretricari. vt qr practicabat continue inter honestas mulieres: et euitabat multum consortia inhonesta tam virorũ quã mulierum: que aliquantulum sibi suspecta videbantur: et alia cuncta opera honesta et laudabilia faciebat que honeste et pudice mulieres facere solent: et isto casu idem iudicandum erit de illa sicut de alijs honestis et pudicis mulieribus. ¶ Aut preterite vite nondum bene penituerat: qr adbuc impudice viuebat: et si nõ publice saltim secrete: et noctis tempore admittebat plures in domo et plurimum virorum patiebatur amplexus isto casu iudicandũ erit de illa sicut de meretrice vt. C. de nupt. l. imperialis. et dicit ipse Bald. quod istud est satis tolerabile quod isto casu non habeat locum dispositio. d. l. vnice. et per hec sum expeditus de ista pulcherrima. q.

¶ Summarium.

1 Coitus cũ quacũq; muliere vulgariter honesta sꝫ occulte impudica an sit punibilis.

2 Mulier per quemcunq; coitũ siue occultum siue manifestum extra matrimoniũ infamis efficit.

3 Jus canonicum punit quemcũq; coitum preter vxorium.

1
Ad decimo querit qđ si mulier nupta aut vidua que publice retinet nomẽ honeste matrone occulte tamen plurium virorum admittere consueuit amplexus an coit⁹ habit⁹ cũ mulierib⁹ huiusmodi sit punibilis et qua pena: et breuiter dicas 2 quod quã primum mulier cepit meretricari et inhoneste viuere: siue secrete hoc faciat siue publice perdit florẽ pudoris: et nomẽ honeste matrone vt. l. inter liberas. et ibi Bar. ff. de adulte. et insti. de pub. indi. §. item lex iulia. et ibi. d. Joan. fabri. qui igitur concubuit cum ipsis mulieribus istius conditionis nullã penam meretur de iure ciuili: vt. d. l. verum. et ibi Barto. ff. de furt. et est glo. et in. d. l. vnica. C. de rapto. virg. et Bar. in. l. iij. ff. de condi. ob turp. caus. vide textum not. in. l. que adulterium. C. de adul. qui tex. loquitur 3 de nupta et vidua. † Fateor bene quod de iure canonico iste coit⁹ non erit impunibilis: quia illo iure omnis coit⁹ pter vxoriũ est punibilis. xxxij. q. v. c. meretrices.

¶ Summarium.

1 Christian⁹ carnaliter cognoscens iudeam vel econtra iude⁹ christianam: qualiter puniatur.

2 Matrimonium inter christianũ et iudeã vel econuerso contractũ nullum est de iure canonico.

3 Matrimonium verum et propriũ est communicatio diuini iuris.

4 Adulterium mortis pena punit.

5 Filij ex matrimonio christiani et iudee pcreati nõ dicũt legitimi.

6 Ignorantia facti liberat a pena in casu matrimonij.

7 Scia adueniente ilico cessat priuilegium ignorantie.

8 Matrimoniũ sciẽter inter christianum et iudeam contractũ punitur excommunicatione perpetua de iure canonico.

9 Judeus contrahẽs matrimoniũ

cum christiana an sit seculari curie subdendus.
10 Circunstantia aggrauat delictũ.
11 Iudeus an ob matrimonium cũ christiana contractũ possit morte puniri.
12 Iudeo quondã aninione ob matrimonium cum christiana contractũ fuerũt testiculi amputati.
13 Iudeus carẽs signo deferri inter christianos solito si peccet cũ christiana presumitur dolo peccasse.
14 Christianus coiẽs cũ iudea quare minus tractetur ꝙ iudeus coiẽs cum christiana.
15 Iudeus habitũ a christianis nõ differentẽ deferens an et qualiter sit puniendus.
16 Christianus cum extranee fidei professore coiens qualiter puniatur: vel econtra.

1
Uodecimo quero † qđ si Iudeus carnaliter cognouerit mulierẽ christianam vel ecõtra Christianus coitũ carnis habuit cum muliere hebrea qua pena punietur? Respõd. aut illam cognouit carnaliter in figura matrimonij: aut in actu fornicationis: si in figura matrimonij: aut loquimur de iure canonico. † et matrimonium est ipso iure nullum: ideo fit separatio incontinenti. xxviij. q. j. caue. et c. si quis. et c. in nõnullis de iude. in foro conscientie puniuntur pena septem annorum de qua in. c. hoc ipsum. xxxiij. q. ij. et diximus supra eo ti. q. ij. et iij. ¶ In foro autẽ cõtentio so corã iudice ecclesiastico dic aut contraxit ignorãter in figura matrimonij: et nõ punitur aliqua pena secundum quod tenet Panor. in. d. c. in nõnullis. ratio est: quia dabat operam rei licite: vt alias late diximus. §. eo. q. j. et ij. et iij. aut scienter. et punitur pena excõmunicationis et nihilominus separantur: vt. §. dictũ est per doctrinam Abb. in. d. c. nõnullis. argumẽto tex. i. c. si quis episcopus aut presbyter. iuncta glo. xxvij. q. j. et omnino ad inuicem separantur vt ibi: vide tex. no. et c. si quis. xxviij. q. j. qui vult quod penitus a communiõe fideliũ separentur. ¶ † De iure autem ciuili aut illam cognouit in actu fornicationis aut in figura matrimonij: si in matrimoniũ aut scienter aut ignorãter cõtraxit cum illa. si scienter: primo et principaliter matrimonium nullũ est: quia verũ et proprium matrimonium est communicatio diuini iuris. l. j. ff. de ri. nup. et l. aduersus. ff. de crimi. expil. heredi. que quidẽ communicatio esse nõ potest inter iudeum et christianã vel econtra inter christianũ et iudeã. xxviij. q. j. caue. c. seq. et c. si quis. vbi est casus † et isti de iure ciuili sunt pena adulterij puniendi: que est pena mortis vt late diximus. §. eo. in. q. adulterij: sed aduerte ꝙ per illã commixtionem nõ cõmittitur proprie adulterium: sed crimẽ istud vicem adulterij obtinet vt. C. de iude. l. ne quis christianam. immo videtur esse deterioris conditionis ꝙ adulteriũ: quia sine temporis prefinitione a quocũque poterit accusari iste coitus ꝙ nõ ẽ sic in adulterio proprio vt. l. miles. §. si pater. §. mulier et §. sexaginta. ff. eodem titu. item poterit vnusquisque illos accusare absque inscriptione talionis pene: vt dicit glo. in dicta l. neque. ¶ † Si vero ex coitu huiusmodi liberos susceperit nõ sunt le

gitimi aliquo pacto ex quo nullū erat matrimonium inter parentes illos tamen puto vt incestuosos filios appellari nō posse: ita vt nec a patre alēdi sint argumento eorū que habentur in aut. de incest. nupt. in princi. et in aut. ex complexu. eo. C. eo. titu. immo videtur esse grauius istud quā coire cum propria consanguinea: quia per coitum consanguinee violātur iura consanguinitatis duntaxat: vt in. c. primo et secundo de consang. et affin. qui remoto vinculo consanguinitatis potest esse matrimoniū inter eos cū sint ambo Christiani: et hinc est quod sepius dispensantur a summo Pōtifice: vt tota die videmus: sed per istam aliam cōmixtionem fit iniuria duobus sacramentis: primo fit iniuria baptismo: et vniuerse christiane religioni vt. xxviij. q. j. caue. c. nō oportet et. c. sequen. fit etiam iniuria sacramento matrimonij quod cognauitur cōtrahere contra legum institutiones dicta. l. nequis. C. de iude. et l. j. ff. de rit. nupt. nec vnquam poterit tale matrimoniū siue potius adulterina commixtio a sede apostolica dispensari: nisi precedat baptismatis sacramentum dicto. c. non oportet. et ibi glo. merito illorū proles tanquā incestuosa: et dānabilis debet cēseri incapax omnis successiōis generaliter. d. aut. cōplexu. et ex eo quod habetur in corpore, et istud etiā videtur esse de mente Oldra. in cōsi. ccccxxij.

6 quod incipit qualiter punitur Judeus et c. ¶ †Si vero ignoranter contraxerunt excusant a pena secundum quod dicit glo. in. c. in nonnullis. de iude. quam sequitur ibi Abb. et alij dicentes quod ista est ignorantia facti merito indulgete excusationem: vt. l. prima: et ibi Bart. ff. de iur. et fac. igno. et in. c. ignorantia. de regulis iur. lib. vj.

7 ¶ †Sed nota quod ista ignorantia poterit illis prodesse si incontinēti absque mora postquam habuerint notitiam de tali impedimento se adinuicem separauerit alias nō euitant penas predictas: quia videtur consentire in illo peccato: et velle illum damnatum coitū cōtinuare secundum ea que habentur in illo not. textu in. l. qui contra legum. C. de incest. nupt. et ibi Bal. et Sali.

8 ¶ †De iure vero canonico pro huiusmodi matrimonio sic cōtracto est pena excōmunicationis perpetue. xxviij. q. prima. caue cum duobus. c. sequen. ¶ Si vero illā cognouit in actu fornicationis et eadem distinctio reperitur aut sciēter aut ignoranter: si sciēter aut loquimur de iure canonico secūdū antiquam legē moysis: et indistincte erat pena mortis. ij. q. vij. nos si incompetēter. §. sed notandum. ver. nathan. et §. his ita. versicu. multa enim. et xxxiij. q. quinta. c. reos. §. nathan. et §. multa enī. vbi est idem casus. dicit enim ibi quod iudex iudeū cum madianita coeuntē gladio transfixit: et fuit reputatū ad iustitiā.

9 ¶ †De iure vero Pontificio in foro contētioso quidā dixerunt idē esse quod Judeus qui in huiusmodi crimine incidit tradendus sit curie seculari condigna animaduersione puniēdus: que verba denotant penam mortis vt infra dicam: quando per iudicem ecclesiasticū cognoscit de crimine ipso: ita quod puniatur vltimo supplicio

tradiõz curie seculari: ita tenet. d.
Feli. in. d. c. in nõnullis. que quidez
verba animaduersiõis denotant
vt dixi maximum arbitrium con
tinens etiam mortem secundum
dominũ Fel. ibi q̃ allegat ad hoc
bonum textum in. c. vt inquisitio
nis: circa medium de hereti. lib.
vj. vbi textus ille loquendo iudi-
cibus et dominis temporalibus per
verbum istud animaduersionis de
monstratur pena mortis. Oldra.
tamen in consilio. cccxxxiij. quod in
cipit qualiter puniatur etc. consu
luit in fauorem cuiusdam Judei
qui carnaliter cognouerat mulie
rem christianam que erat mulier
imnpudica et meretrix secundum
quod apparet ex verbis suis. vbi de-
mum concludit quod non debe-
ret puniri iste iudex pena mortis
pro isto coitu: sed alia graui pena
citra mortem tamen: et attestatur
vidisse in Ciuitate Auinioñ. am-
putari virilia cuidam Hebreo
pro isto crimine quod tamen di-
cit esse verum quãdo est simplex
fornicatio que non habet anne-
xam aliquã qualitatẽ que aggra
uat delictum: sicut est stuprum vel
adulterium: quando mulier esset
10 honesta: quia tunc nõ negat Ju-
deum debere puniri maioribus
penis sicut alias diximus supra
in Christianis: et vt clarius mate-
ria ista aperiatur dic: vt infra se-
quitur: maxime quo ad dictum
verbum animaduersionis quod
vt dixi denotat et cõprehendit pe
nam mortis: maxime quando re
fert ad Potestates dominos tem
porales et Judices et cetera. vt di
cit textus in dicto. c. vt inquisitio
nis. de hereti. libro sexto: ibi dum
dicitur Potestates domini tem-
porales Rectoresque et eorum offi
ciales de predictis aĩaduersionẽ
assumant etc. que quidez animad
uersio denotat penam mortis vt
diximus. idem tenẽt Joan. and.
et Dom. de sctõ gemi. in. d. c. vt in
quisitionis. et Ant. de but. secundum quod
refert idez. Feli. in. d. c. nõnullis.
in fi. idem tenet in cõsi. xij. vbi di-
cit quod istud verbum in terminis
nostris denotat penam mortis.
11 †Quidam tamen fuerunt in con
traria opi. quod Judex propter hoc
delictum non sit puniendus pe-
na mortis sed alia minori pena:
puta deportationis pecuniaria
vel alia huiusmodi arbitrio iudi
cis declarãda. et hanc opi. tenuit
Pe. de rbal. de peru. in cõs. lxxv. quod
incipit: quidã dictus gaius. et Roma.
in cõsi. clv. quod incipit an iudeus q̃
cognoscit christianam. Jo. cald.
in consil. xij. de foro compe. hanc
etiam opi. videtur tenere glos. in
d. c. in nonnullis super. versi. ani
madversionis. dicens quod erit pe-
na pecuniaria vel alia tẽporalis
arbitrio iudicis: et sic videtur exclu
2 dere mortẽ. †Oldra. etiã in cõsil.
cccxxxiij. quod incipit qualiter pu-
niatur iudeus vbi dicit quod dũ ipse
esset i ciuitate Auinioneñ. vidit pro
isto crimine cuidã hebreo ampu
tari testiculos. Ego enim in istis ter-
minis attendentem ad conditio
nem personarum et maxime mu-
lieris an esset honesta matrona
siue mulier nobilis aut vilis cõdi
tionis vel inhoneste vite vt sunt
iste meretricule et vulgares mu-
lieres: itẽ an iudeus semel tm̃ na
cta occasiõe i istud crimẽ incide-
rit: vel iuxta etatẽ an iunior sit mi
nor. xxv. annis vel maior ad qua
dragenarium accedens vel circa

et an sit vxoratus vel solutus vel talis sit qualis erat honeste conditionis aut potius pluries illud idem commiserit vel ad id perpetrandum longo tempore vacauerat aut non vnam tantum mulierem: sed plures et plures sub eisdem amplexibus subiecerat et similia: vt secundum personarum conditionem facti contingentiam et criminis turpitudinem siue delinquendi consuetudinem quandoque leuem quandoque grauem quandoque grauissimam mortis penam imponerem iuxta notata per Abb. in. c. ij. de sorti. et idem Abb. in. d. c. in nonnullis. de inde. et per Matthesil. in sing. suo de quo supra eo. ti. x. qo. in fine. ¶ Si vero ignoranter huiusmodi scelus patratum fuerit aut fuit cum nupta et erit pena adulterij aut cum virgine vel vidua honeste viuente et erit pena stupri ac si esset factum cum muliere christiana de quibus latius dictum fuit supra eo. titu. iii. vj. et vij. q. Quis glos. in. d. c. in nonnullis videatur velle quod puniatur hebreo vel hebree qui ignoranter fecerunt. vbi dicitur quod qui errauerit excusatur: sed illud debet intelligi quando errauerit in facto et illam cognouit in figura matrimonij non autem in actu fornicationis: vt hic. aut erat mulier vilis conditionis et inhoneste vite. s. meretrix occulta vel publica: et erit pena arbitraria citra mortem tamen. ita videtur sentire glo. in. d. c. in nonnullis. in ver. per errorem. idem tenet Jo. and. in. c. cuiusque. de regul. iur. lib. vj. in mercurialibus et Jo. and. in. d. c. cum quis. Abb.
13 et Feli. in. d. c. in nonnullis. †Sed aduerte quod contra istam ignorantiam facti in iudeo adest quedam presumptio fraudis et doli ex quo non videtur carere culpa quod est quando iudeus ambulat sine signo deferri solito ab hebreis per quod se paratim cognoscuntur a christianis prout deferre tenentur: vt habetur in. d. c. in nonnullis. et quoties non deferunt illud videntur esse in dolo nec poterunt se excusare propter ignorantiam ratione presumpti doli. d. c. in nonnul
14 lis. †Mulieres vero hebree nullum signum deferre solent distinctum a christianis sicut masculi maxime de consuetudine vt diu vidi maximam copiam in vrbe romana et alibi et nullam vnquam vidi deferre habitum aut signum aliquod per quod cognosceretur a christianis mulieribus: et ideo putarem magis excusandum esse christianum qui haberet coitum cum hebrea quam hebreum qui coitum habuerit cum christiana: quia primo casu potest esse excusabilis ignorantia facti ratione indifferentis et vnifamis habitus quod non est in secundo casu in quo non videtur posse adaptari excusatio aliqua ratione ignorantie saltem respectu
16 mulieris christiane. †Et propterea dicit tex. i. d. c. in nonnullis. quod grauiter puniendi sunt hebrei qui non deferunt habitum distinctum a christianis vt cognoscantur ab omnibus.
17 ¶ †Juxta hec quero quid si turchus mours hereticus sarracenus vel alius quicunque extraneus fidei professorem carnalem habuerit cum muliere christiana vel christianus vir cum eorum mulieribus respectiue se carnaliter commiscuerit quibus penis subiacebunt. respondeo quod in his adhibetur similis distinctio de qua supra: aut in figura matrimonij aut in actu fornicationis et aut scienter aut ignoranter: et

tunc aut erat minor cũ fecit in for 2 ma matrimonij: aut erat maior iuxta distinctionẽ supra proxime factam: ⁊ eisdẽ penis ponuntur: de quibus ibi per text.in.d.c.in nonnullis.in princ.vbi loquitur etiã de sarracenis: ⁊ ratio ibi apposita cõcludit etiã in alijs pmissis: ita etiã videtur sentire glos.in d.c.in nõnullis.q eadem sit rõ in alijs que est in iudeis per iura pdicta. ⁊ idem etiã videtur innuere text.ibi dũ loquitur de sarracenis ⁊ notatur in rub. ⁊ in.c.j.eo.titu.

glo.† codẽ mõ custos carcerũ tenetur diligẽter ⁊ honeste custodire ⁊ alere mulierẽ incarceratã ⁊ illã illesam supplicio vel innocẽtie cõseruare: vt.l.j.et.l.fina.C.de custo. reo. q2 aliter faciendo esset vehemẽs suspitio imo psumptio fraudis aut corruptionis cõtra ipsum officialẽ: ⁊ ista fuit doctrina illius antiqui et famosi doct.do.Jo.fabri instit.de pub.iudi.§.item lex iulia.quẽ refert ⁊ sequitur generosus practicus.d.Paris.de put.in suo tra.de sindi.in.c.adulteriũ.§.fine.

¶ Summarium.

1 Custos carcerũ rem carnalẽ explens cum incarcerata quã penam incurrat.

2 Custos carcerũ tenetur carceratam mulierem debite tractare et illesam custodire.

1 Decimotertio videdũ † esse putaui qd si officialis vel custos carcerũ rẽ carnalẽ expleuerit cum muliere incarcerata qua pena puniatur? Respõd. aut 1 mulier illa erat honeste vite cõditionis ⁊ fame: ⁊ isto casu officialis siue custos hmõi punitur eadẽ pena qua punitur tutor q pupillã cuius tutelã gesserat vel gereret stuprauit: de quo dictum fuit late supra eo.ti.q.xij.vbi diximus plene de stupro in.vj.fallen.eadem enim rõ militat in vtroq;: quẽadmodum autẽ tutor tenetur alere pupillam ⁊ illam honestis moribus conseruare.s.illius personã ex quo principaliter datur psone secundario autẽ rebus.C.de admini.tut.l.cũ plures.§.in primis ⁊.C.de alun. pupil.prestãd.l.fi.inst.q.tut.dar. pos.§.ad certum.ver.certe.et ibi

¶ Summarium.

1 Matrimoniũ scdm contrahens viuente prima vxore quam penam incurrat.

2 Matrimoniũ nullũ dissolui non 3 dr: q2 qd nihil est rũpi nõ dicitur.

3 Pene iuris ciuilis euitãtur facti ignorantia probabili.

4 Maior errãs in iure an excusetur.

5 Scdam ducẽs vxorẽ pma viuẽte infamis ppetuo efficitur: ⁊ secundam dimittere cogitur.

1 Decimoquarto qro Ticius habẽs vxorẽ adhuc viuentem cõtraxit matrimoniũ cũ scda qua pena puniatur: ⁊ ita ecõtra dña Cornelia existens cõiugata contraxit matrimoniũ cum secundo vtroq; casu carnali copula subsecuta ⁊ quid agendum sit de secunda vxore vel secundo viro reuertente primo vel prima. Respõd.dic quod aut istud secũdum matrimonium contractum fuit scienter aut ignoranter siue ab vtroq; vel ab altero tantum. Primo casu quo ad validitatem matrimonij secundi certum est quod nullum est: quia q primum

constat de vita prioris coniugis statim fit separatio secundi non quod rumpatur sine diuidatur
2 matrimonium: et quia quod nullum est rumpi non pot. l. j. ff. de iniust. rup. et irri. testa. et l. si post mortem. §. fi. ff. de bon. pos. contr. tab. sed fit separatio declaratio nullitatis huius secundi matrimonij: et reuertitur ad primum vel primam coniugem. c. nuper. de biga. c. accepisti. de spons. duo aget enim penitentiam de peccato. d. c. accepisti. xxxiij. disti. c. fraternitatis. lxxxij. dist. presbyter. xxxiiij. q. ij. hoc ipso
3 † penas vero iure ciuilis de quibus in. d. l. eum qui duas. ff. de adul. et l. quis. C. eo. tit. propter ignorantiam euadet dummodo ignorantia sit in
4 facto probabilis. † si vero errassent in iure putantes posse contrahi cum duabus secus esset nisi essent minores ambo vel alter ipsorum de quibus late habetur in. d. l. si adulterium cum incestu. §. idem pollioni. et ibi Barto. ff. de adul. et l. qui contra legum. C. de incest. nup. vbi est optimus text. et gloss. ibi. Bal. Sali. et alij: et supra etiam
5 diximus eo. ti. in. vij. et. xij. qq. † Secundo vero casu quando scienter grauius puniuntur: quia de iure canonico est excommunicatus. d. c. accepisti. et. d. c. nuper. et nihilominus. tenetur illam vel illum dimittere: de iure autem ciuili est infamis ipso iure. d. l. eum qui duas. et l. j. in fi. ff. de his qui not. infam. et vir punitur de adulterio si secunda erat coniugata et econtra: mulier si vir erat vxoratus. d. l. quis. in fine. et aut. sed hodie. C. de adult. si vero mulier erat soluta de stupro eodem modo mulier si vir erat solutus. d. l. eum qui. et l. inter liberas. et l. stuprum. ff. de adult. et instit. de pub. iud. §. item lex iulia. Puto etiam quod patiuntur alias penas quando scienter contraxerunt: quoniam omnia eorum bona confiscantur quando sunt sine prole legitima et mittuntur in perpetuum exilium vt in aut. de incest. nupt. in princ. et l. qui contra legum. C. eo. ti. et dixi late. s. eo. in. ij. et. iij. qq. Sed quid si alter dumtaxat scienter contraxit alter vero ignorans erat et ille qui scienter contraxit aliquid donauerit ignoranti an soluto huiusmodi matrimonio competit repetitio bonorum donatarum ipsi donanti aduersus dictum donatarium. dic quod non. vide glos. not. in. l. eum qui duas. et in. d. l. qui contra legum. et diximus supra eo. tit. q. iij. vs. et. vij. in fi. si vero vterque ignoranter et ambo bona fide contraxerunt competit repetitio vt ibi dictum.

¶ Summarium.

1 Clericus et religiosus professus cum vna et eadem coeuntes qualiter veniant puniendi.
2 Religiosus fornicationem committens dicitur sacrilegium eo committere.
3 Filij presbyterorum dicuntur incestuosi.

1 Decimoquinto et vltimo non obmittam silentio hanc notabilem questionem que sepius occurrit in facto presbyter associatur cum monacho siue aliqua religioso cuiuscumque religionis professo et ambo cum eadem muliere fornicantur. quero qua pena puniantur: item quod crimen existo coitu oriatur. Respondeo aut mulier erat honeste vite et tunc si nupta erat adulterium: si vero soluta et laica stuprum vt supra latius diximus in. vj. et. vij. q. si autem erat impudica vel meretrix simplex for-

nicatio vt supra dixi.d.q.vi.⁊.vij.
2 †Quidam vero dixerunt qđ oritur sacrilegium tam respectu presbyteri quam monachi propter sacramentorum ecclesiasticorum lesionem.xxvij.q.prima.c.virginibus.⁊.c.impudicas.⁊.c.si qua monacharum.veritas tamen est ista quod monachus duntaxat vel alius regularis sacerdos cõmittit sacrilegiũ:clericus vero stuprum duntaxat aut adulterium si erat nupta:vel simplicem fornicationem si mulier impudica erat vel meretrix.⁊ ratio est ista quia monachus per fornicationem nõ solum ledit sacramẽtũ sacrorum ordinũ verum etiam frangit ⁊ violat votuꝫ sue religionis in qua expresse vouit castitatem:clericus vero secularis tacite videtur vouisse castitatẽ in assumptione sacrorũ ordinum ⁊ ꝑpterea non est adeo graue peccatum in eo qui dicitur clericus secularis sicut in monacho qui est regularis:vt dicit Jo.de imo.in cle.ad nostram. d. hereti.qui dixit qđ monachus de sacrilegio:clericus vero siue p̃sbyter de adulterio:stupro:aut simplici fornicatiõe puniet.lxxxij. distin.presbyter.ij.q.vij.c. paulus
3 alias lator. †Sed cõtra predicta est glos.not.in.l.ij.in fi.in ⁋.filij.C.de episc.⁊ cler.que vult ꝙ filij clericorum siue presbyterorum post susceptos sacros ordines ꝓgeniti dicunt incestuosi ex quo sequit quod existens in sacris etiaꝫ per simplicẽ fornicationẽ habitã cũ muliere soluta ⁊ impudica dicitur cõmittere incestum ratione lesionis sacrorum ordinum ⁊ oẽs filij inde suscepti dicuntur incestuosi:quã gloss.tenet ⁊ sequit ibi Barto.quam dicit esse notandã Bald.similiter ibi illam approbat ⁊ alij docto.communiter:sed Pet.de bella perti.dicebat cõtra ꝙ illi filij dicuntur spurij nõ autẽ incestuosi.Deinde Bal.dicit qđ ista.q.fuit in facto ⁊ reuocabatur in dubium vtrum cum clerico in sacris fieret incestus:et demuꝫ cõclusum fuit quod sic per illaꝫ gl. ⁊ quod in isto crimine cessat abolitio sicut in coitu habito cuꝫ moniali ꝙ sicut illa est spõsa christi:ita iste est sponsus ecclesie.⁊ hec sunt verba Bal.in.d.l.ij. de qua q.meminit et Bal.in.l.siquis ice sti.C.de incest.nupt.⁊ cũ illa glos. transire videntur doc.cõiter de iure ciuili:sed ego reperio Jo.de ana.in.c.significauit.de adult.q dicit quod illa glo.est valde periculosa ⁊ reprobata de iure canonico ⁊ quod sacerdotes deberent illam abradere de libro.C.q: ipse tenet ibi ⁊ Panor.Jo.de imol.et alij canoniste communiter in.c. vt clericorum.de vit.⁊ honest.clerí.⁊ Abb.in.c.atsi clerici.de iudi. quod clericus in sacris constitutus pro simplici fornicatione nõ qualificata hodie non dꝫ deponi sed suspẽdi.xxxiiij.dist.fraternitatis.sed si ex illo coitu cõtrahet incestus fieret depositio:vt late diximus supra eo.titu.q.ij.⁊.iij.et per Abb.in.d.c.at si clerici.Joan.de imol.in.d.c.vt clericorum.Hostien. in sum.in titu.de adul.in princi.⁊ Jo.de ana.in.d.c.significauit.qđ dicendũ Ego eniꝫ in hac reputo saluo semper saniori iudicio.ita esse distinguendum quod aut nos sumus in terris imperij ⁊ tractatur de successione bonorum que proprie ꝑtinet ad ius ciuile ⁊ isto ca-

su tenere gl. predictã et opi. Bal. et aliorum: si vero sumus in terris ecclesie tenerem opi. canonista. maxime qñ agitur de rebus ecclesiasticis vel de puniendo psonas clerici. arg. eorum que habent in. c. per venerabilē. qui fil. sint legit. c. solite. de maio. et obedi. et. c. atsi clerici. de iud. c. cum contingat de foro compet. cum similibus.

De Questionibus et tortura. Liber Quartus.

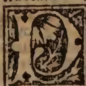

In superioribus titulis vidimus de pluribus criminibus reisqꝫ ipsorū et penis: sed quia accidit quandoqꝫ quod crimina ipsa nō sunt bene probata: et iudex non potest devenire ad sniam nō precedēte rei confessione vel apertissimis pbationibus: vt. l. sciāt cuncti. C. de pba. tñ contra ipsum reū multotiēs laborat infamia et alia indicia vigēt ppter quod necessario deveniendum est ad torturam in qua vel necesse erit reū ipsum cōfiteri crimen vel saltim purgare indicia et suspitiones que contra ipsum laborant. Ideo in presenti libro de Questionibus et tortura p cōmuni maxime iudicū cōmoditate aliqua breuiter exponemus in qua materia doctores ex antiquis atqꝫ modernis quidā in ordinarijs lecturis: quidā vero in extraordinarijs cōpēdijs et tractatibus diuersa cōmentaria ediderant. ¶ Ego vero ne aliorum relatione dictorū frustra videar occupare membranas ea duntaxat attingā que vtiliora sunt: et in quibus doctorum scripta silēt. In alijs vero breuiter et remissiue ad vlteriora procedā. Inditiorum et questionis materia ad modū frequens est et in iudicijs practicabilis in causis criminalibus. Que in iudicis arbitrio plurimū consistit: et iudices maxime iuniores et parū experti sepe solent in istis aliqua de necessarijs pretermittere aut vlterius quā iuris sit procedere ppterea materiā ipsam vltra alios clarius et facilius ad cōmunē practicā accōmodabo. ¶ Uidebimus enim primo quid sit tortura et quid sit. Questio et quo ista differūt inter se. ¶ Secūdo quot sunt tormentorū species. ¶ Tertio quid sit indiciū: et que sunt legitima et sufficientia indicia ad torturā. ¶ Quarto quot sunt gradus torture. ¶ Quīto in quibus criminibus possit dari tortura. ¶ Sexto que psone possunt torqueri et que nō possunt torqueri et quibus de causis vbi datur noua declaratio vltra oēs doct. ad text. in. l. siquis in graui. §. ignoscit. ff. ad syllan. ¶ Septimo loco videbimus an et quando in paruis criminibus possit inferri tortura. ¶ Et quid in causa pecuniaria. ¶ Et an et quando tortura possit dari p pena. ¶ Et an et qñ quis dicatur competenter tortus et purgasse indicia. ¶ Et quando et in quibus casibus reus possit repeti in tortura. ¶ Et quid si reus moritur in tortura. ¶ Et quid si nulla pcedebāt indicia ante torturam. ¶ Uel si aderant non tamen erant in actis descripta. ¶ Et an et quādo reus dicat legi

time tortus. Itẽ quid de cõfessio-
ne habita in tormẽtis vel timore
tormentorum quando nulla pcede-
bant indicia. ¶ Uel si pcedebãt
in veritate non tamẽ apparebãt
in actis annotata an sufficiat illa
confessio ad condemnandũ reum
maxime si ratificata reperitur.
¶ Et quid si reus ante torturam
petijt copiam indiciorũ que fuit
sibi denegata qua nõ obstãte fuit
positus ad torturam et confessus
forte fuerit aliqua crimina nun-
quid illa confessio sibi noceat.
¶ Et quid si aliquis propter priui
legiũ etatem vel aliã iustam cau-
sam de iure torqueri non poterit
si tñ fuerit tortus et confessus an
preiudicet sibi illa cõfessio: et que
remedia dantur contra iudicem
istis qui sic iniuste torti fuerunt.

¶ Summarium.

1 Questio iudicialis quid sit.
2 Interrogatio nuda vel leuis ter
ritio nõ dicitur questio.
3 Tortura qd sit et qñ fuit inuenta.
4 Tortura qui differat a questiõe.
5 Tortura est via probationis ex-
traordinaria.

1 Rimo igitur qro
qd est qstio? Rñd.
qstio proprie loquen
do est inquisitio ve
ritatis p tormẽta
et corporis dolo-
lorẽ. ita dicit tex. in. l. itẽ apud la-
beonẽ. §. questionẽ. ff. de iniu. iũ-
cta. l. l. §. qonẽ ff. ad sena. cõsul. syl.
et gl. in. d. l. j. in ver. necatorũ. eo.
titu. Azo. aũt in sum. de qstio. in
princ. dicit qd qõ est inquisitio
veritatis p tormẽta. † Nuda ergo
interrogatio vel leuis territio nõ
2 dicatur qstio. d. l. itẽ apud labeo-
nẽ. §. questionem. in versi. nuda.
per Azo. in. d. sum. et tit. in princi.
qui dicit quod non debent quo-
que adhiberi tormenta quanta ac
cusator vel istigator postulat aut
desiderat: sed vt moderate ratio
nis temperamenta desiderant.
l. de minore. §. tormẽta. ff. de que-
stio. Panor. vero. in. c. cum in cõ
templatione. de regu. iur. in an-
tiquis. in princ. lectu. idem dicit
quod questio est indagatio veri-
tatis per tormentum: et appellat
questio a querẽdo qr iudex p tor
mentũ inquirit veritatẽ. ita dicit
ipse Sali. autẽ in rub. C. de que-
stio. dat duas expositiones siue
diffinitiones ad istud verbum q
stio. pma est quod questio est in-
quisitio que fit ad veritatem per
tormenta eruendam secũda est.
¶ Questio est tormẽtalis inquisi
tio veritatis: et ista est breuior et
magis placet: q omnes tñ descri-
tiones siue diffinitiones in effe-
tu tendũt i vnũ qd qõ sit illa ida-
gatio quam facit iudex ad inue-
niendum veritatem cõtra reũ in
tormentis existentem dum patit
3 cruciatũ in corpore. ¶ † Deinde
qro qd est tortura? Respõ. tortu-
ra est corporis cruciatus ad eruẽ
dam veritatem repertus: vt dicit
Panor. in. d. c. cũ in cõtemplatio
ne. in prin. qui dicit etiam q tor
tura siue tormentum dicit quasi
torquens mentem: qr per crucia-
tũ corporis mẽs quoque torquet:
vt latius dicemus infra eo. tit. q.
iiij. i illo quarto gradu torture et
habetur. v. q. v. illi qui. i ver. vbi
religiosus tortor vt dũ corpa pe-
nis subijciunt q gesta sunt fideli-
4 ter et veraciter exquirant. ¶ † Hec
est differẽtia inter vnum et alterum:
qr vnum pertinet ad iudicem so-

lum: alterũ vero pertinet ad reũ
solum. s. tormentũ. d. l. item apud
labeonẽ. §. questionẽ. nihilomi-
nus sepius solet vnum pro alte-
ro poni: vt no. in. d. §. q̃ones ⁊. v.
q. v. illi qui. ⁊ per gloss. in. d. l. j. in
princi. ff. ad sena. consul. syllania.
5 ¶ †Et nota hõc q̃ tortura est re-
medium siue via extraordinariã
pbatiõis: vt dicit Bal. in. l. si q̃s
alicui. C. ad leg. iul. maie. via em̃
ordinaria est illa que fit p̃ testes
⁊ instrumenta: vt. l. sciant cuncti.
C. de pba. cum similibus.

¶ Summarium.

1 Tormentorum species mul-
te sunt ⁊ diuerse.
2 Gradus torture sunt quinq̃.

1 SEcũdo q̃ro † quot
sunt tormẽtorũ spe-
cies. Respõ. q̃ multe
sũt ac diuerse vt
ponũt doct. maxie
practici in eoꝝ tra-
ctatib⁹. Gãdi. in o͠pe suo mal. in
tit. de q̃sti. ⁊ tormẽ. Ang. de are. in
suo opusculo mal. in gl. fama pu-
blica p̃cedẽte in versic. tortura. d.
Frãc. brun. de sancto seueri. i alio
suo trac. malef. de indi. ⁊ tortu. in
ij. parte. At ille insignis doc. mo-
dernus Bonon. do. Hippol. de
marsil. clari⁹ ceteris hec operuit
in egregiis cõmentariis suis que
nuper edidit super notabili titu-
lo. ff. de questio. in. l. j. in princip.
vbi ponit quatuordecim species
tormentoꝝ oẽs diuersas quorũ
plura fuerũt ab antiquis inuẽta:
quodam vero nouiter ipse inue-
nisse asserit prout est illud subtra-
ctionis somni qđ in veritate per-
quã subtili ingeniũ acuitã adinuẽ-
tũ fuit: ⁊ ego semel illud expert⁹
fui Rome in quadã ardua causa
duorũ religiosoꝝ licz alio modo ⁊
faciliori illo vsus fuerim: profe-
cto vidi eã q̃ prius nõ credebam
quod illud affert maximum tor-
mẽtũ ⁊ fastidiũ in corpore absq̃
aliqua membrorum lesione: vide
do. Franc. brun. in materia predi-
cta in. d. suo trac. de indi. ⁊ tor. in
ij. parte. Alber. Gãdi. in codẽ suo
trac. in titu. de questio. ⁊ tormen.
Ange. de aret. in tracta. malef. in
glo. fama publica in materia tor-
ture. Ant. rosel. ⁊ do. Abb. in. c. cũ
in contemplatione. de reg. iur. in
anti. Pari. de put. in tract. quem
edidit de sindica. in. c. tortura. el
j. cum tribus sequẽ. do. Bonifa.
de vitelli. in trac. suo malef. in. ij.
parte eundem dñm Hippoly. de
marsi. in practica sua Auerolda
nũcupata vbi copiose tractat de
hac tortura. Bar. in. l. j. in p̃nc. ⁊
§. diu⁹. ⁊ in. l. fi. ff. de q̃stio. Bal.
in. l. ij. C. quor. appella. nõ recip. ⁊
in. l. milites. ⁊ in. l. fi. C. de questio
⁊ Salice. in. d. l. fina. eodẽ. titu. in
quib⁹ locis oẽs tractant de hac
materia torture ⁊ modo torquen-
di. ⁊ Azo. in sum. de quest. in prin
Istud tñ tormentũ corde siue pen-
dẽtis funiculi doc. cõiter ponũt
pro magis cõi ⁊ consueto quod
in se cõtinet plures gradus timo-
ris doloris: ⁊ cruciatus qui adhi-
bentur plus vel minus s͠z quali-
tatem facti personarum cõditio-
nem ⁊ vrgentiam indicioꝝ s͠m
quod declarant prefati doct. in
2 locis supra notatis. ¶ †Ego au-
tẽ vltra alios p̃ faciliori notitia
istius practicabilis materie cõsi-
deraui quinq̃ esse gradus tortu-
re siue tormẽti sub hac specie tor-
mẽti corde quibus rei diuersimo-
de crucian͠t plus vel minus gra-

nius aut leuius iuxta qualitatē facti personarum conditionē et abundātiam indicioꝝ: sed anteꝗ̄ ad illoꝝ declarationem deueniā discutiā primo que sunt aut dicunt legitima indicia ⁊ sufficiētia ad torturam.

¶Summarium.

1 Indicia ad torturā sufficiē tia que sint.
2 Indiciū dupliciter consideratur.
3 Indiciū semiplenam et dubitatū quod dicatur.
4 Indiciū plenū ⁊ idubitatū q̄d sit
5 Fama dupliciter consideratur.
6 Fama in homine quid sit.
7 Infamia quid dicatur.
8 Fama vulgaris quid sit.
9 Rumor quid sit.
10 Suspitio quid sit.
11 Presumptio in genere q̄ dicatur.
12 Presumptio diuersimode consideratur.
13 Fictio qualiter diffiniatur.
14 Argumentū quid dicatur.
15 Adminiculū in materia probationis duplex est.
16 Coniectura quid dicatur.
17 Ignorantia siue nescientia quid sit ⁊ qualiter diffiniatur.
18 Error quid sit.
19 Uerisimile d̄r quasi vero simile.
20 Notoriū quid dicatur.
21 Probatio quid sit ⁊ qualiter diuidatur.
22 Manifestū ⁊ euidens an ⁊ qualiter differat a notorio.
23 Probatio per euidentiā facti q̄ dicatur.
24 Indicia legitima q̄ dicantur.

1
Ertio quero † q̄ sint legitima idicia ⁊ sufficiētia ad torturā? ante quoꝝ declarationem necessario vi-

dendū esse putaui quid est indi-
cium: quid fama: et quedam alia
que precedunt inquisitionem et
2 torturam. ¶†Et primo dic quod
indicium duplex est s̄m Bal. in
l. ea quidē. C. de accusa. et Gand.
i suo trac. mal. i ti. de p̄sump. et in
3 dic. dubitat. et indubitat. ¶†Indicium dubitatum siue semiple-
num est presumptio quedam for
titer mouens animū ad aliquid
credendum vel discredendum: ⁊
hoc probatur in l. cū probatio. ff.
de proba. ⁊ per Gand. in d. ti. de
4 presumpt. ⁊c. ¶†Indicium vero
plenum ⁊ indubitatū est demon-
stratio rei per signa sufficientia p
que animus in aliquo tanꝗ̄ im-
proprio existente quiescit ⁊ plus
inuestigare non curat: ⁊ hoc pba
tur in l. indicia. C. de rei vendica.
⁊ per d. Gand. in d. titul. vt supra
Bal. in d. l. ea quidē. in ij. col. Sꝫ
q2 in causis criminalibus maxi-
me q̄n proceditur per inquisitio-
nem necesse est quod precedat in
famia cōtra reum de crimine et
quo reperitur inquisitus: vt in
c. qualiter ⁊ q̄n. ⁊ ibi p oēs scribē
tes de accusa. ideo aliqua de fa-
ma ⁊ infamia hic iserere placuit
⁊ dic s̄m Bal. in d. l. ea q̄dem. in
5 prin. q5. ¶†Fama est duplex vna
que est in homine. s. que inhereret
homini: altera q̄ est inter hoīes.
6 ¶†Fama eīm que est in homine
vel que iheret homini est stat9 il
lese maiestatis ac dignitatis mo
ribus ⁊ legibus cōprobatus. hoc
pbatur in l. cognitionū genera.
ff. de var. ⁊ extraor. cogni. cui9 fa
me cōtraria est infamia q̄ sic dif-
7 finif. ¶†Infamia est priuatio fa
me contingentia ex accidēti pre-
ter naturā: vel sic: infamia est de

scientia status ⁊ lesio maiestatis
⁊ dignitatis. ista videtur iudicio
meo q̄ sit melior diffinitur quam
precedens: q2 per istam declaran
tur omnia cõtraria bone fame et
per id quod diffinitur vnũquodq̄
q̄ contrarium per eis oppositum
diffinitur ⁊ reliquũ: vt probat in
l. j. ff. de his qui sunt sui vel alie.
iur. ⁊ instit. eo. tit. in princ. ⁊ de in
re perso. in princ. ⁊ de tutel. simili
ter in princ. ¶ Secunda dicit fa
ma que est inter hoies que predi
catur de aliquo hoie seu alio fa
cto: ⁊ hec dici põt fama loquens
que semper de aliquo loquitur: ⁊
ita diffinitur secundum Bal. in
8 d. l. ea quidem. ¶ † Fama est di
ctum gentium seu vulgi ex ima
ginaria opinione vel credulitate
gentiũ seu vulgi procedens que
pbatur in. l. de minore. §. tormen
ta. ff. de q̄sti. ⁊ sub ista diffinitione
tam bona q̄ mala fama cõtinet.
l. iij. §. idẽ diu9. ff. de testi. ⁊ hec est
illa fama que est p̄paratoria inq
sitionis non aũt prior de qua su
pra: sed quia solẽt quandoq̄ non
certa fama: sed rumor insurgere
in populo qui est minus q̄ fama
ideo videam9 q̄d sit iste rumor.
9 ¶ † Rumor est furiosa proclama
tio gentium et strepitus multarũ
vocum. hoc probatur in. l. fi. ff. de
heredi. instit. et. l. miles. §. mu
lier. ff. de adulte. ⁊ iste rumor est
initiũ fame et minus ea. ita dicit
Bal. in. d. l. ea quidem. Quoniam
vero sunt plures gradus cogni
tiõis q̄ñ res est adhuc dubia an
teq̄ perueniat ad perfectã noti
tiam veritatis in quibus gradi
bus anim9 iudicis semper rema
net titubans anteq̄ perueniatur
ad vltimum firme credulitatis et
certe scientie finẽ s̄m notabilẽ do
ctrinam Bar. in. l. admonẽdi. in
iiij. col. ff. de iureiu. id de ipsis gra
dibus cognitionis aliqua breui
ter declarãda putaui: inter quos
offert se mihi suspitio: ideo quero
10 q̄d est suspitio. Respond. ¶ † Su
spitio est aliq̄lis applicatio ani
mi ad aliquid cũ vehementi titu
batiõe: vel sic. suspitio est motus
quidã mentis ad aliq̄d vehemẽ
ti titubatione. probantur hec. ff.
de testa. l. de statu. non tñ intelli
gas suspitionem istã comprehen
dere suspitionẽ tutoris vt intelli
gatur de illa q̄ñ remouendus est
a tutela vt suspectus: quia illa est
alia species suspitionis. ita dicit
Bal. in. d. l. ea quidẽ. per. l. impu
beribus. §. fin. ff. de suspect. tuto.
11 ¶ † Post hec succurrit presum
ptio: videam9 nunc q̄ est ⁊ quotu
12 plex sit p̄sumptio. Resp. ¶ † Pre
sumptionum plures sunt species
quedã eñ est p̄sumptio hois: alia
est p̄sumptio iuris: alia vero p̄sum
ptio facti: alia autem presumptio
iuris et de iure siue iuris et fa
cti: de quibus vide late Gand. in
d. trac. ⁊ titu. de presump. ⁊ indic.
¶ Presumptio eñ hominis secũ
dũ Bald. ibi est quidã cõceptus
causatus in mente ab aliqua pro
babili coniectura: vt. ff. de verb.
obli. l. continuus. §. cũ ita. ¶ Pre
sumptio vero iuris simplex est si
militudo quedam sufficiẽs ad rẽ
dubiam de qua creditur: vt credẽ
da. C. de cõtrahen. ⁊ cõmit. stipu.
l. i. ⁊. l. iuris gentium. §. quod fere.
ff. de pact. ¶ Presumptio aũt fa
cti est cũ ex facti similitudine ali
q̄d demonstratur q̄d animũ vidẽ
tis ad illud dubitãter applicat.
¶ Presumptio vero iuris ⁊ de iu

re est status a iure promulgatus ex indubia coniectura. hoc pbatur in l. cū ostendimus. in fi. ff. de fideiusso. tuto. sequitur nūc videre
13 quid sit fictio et dic qd. ¶ † Fictio est falsitas pro veritate accepta ex spālissima et iustissima cā in iure expressa vt not. in l. in bello. ff. de capti. et postlim. reuer. et l. si is qui p emptore. et ibi late p Bart. ff. de vsu cap. Argumentū
14 autē sic diffinitur. ¶ † Argumētum est propositio ex aliquib9 existentibus resultans ad propositū respondendū seu cōcludēdū. vnde quando plura indicia vel plures propositiones siue presumptiones testes vel coniecture ad vnā et eandē conclusionē tendūt ad effectum aliquid probandi illa coadunatio siue copulatio ex pluribus in vnum dicitur argumentum quod est proprie collatio plurium diuersorum tendentium ad vnam et eandē conclusionem vt in l. iij. §. idē diuus. ff. de testi. et l. diu9. ff. de cust. reo. ¶ † Aliud
15 indicium probationis siue cognitionis dicitur adminiculum: et istud est duplex aliud est ¶ Adminiculum vehemens: aliud vero adminiculū leue siue non vehemens. ¶ Adminiculum eñ vehemens est suppletio defectus probationis per se solum nō operans sed cum alia pbatione cooperās probatur hoc extra de success. ab itesta. c. fi. et l. c. fi. de iureiu. ¶ Adminiculum non vehemens est aliqualis pars confirmationis veri tendens ad aliquid suspendendū de defectu pbationis: et talia adminicula per se sola etiā plura non sufficiunt: vt. l. ij. §. f. ff. de excusa. tuto. sequitur modo
16 cōiectura q̄ sic diffinitur. ¶ † Cōiectura est acceptio seu reputatio veri ex aliquib9 signis extrinsecis prouenien̄s per que deuenitur ad verū sicut per circulum cōiecturamus tabernā dicit Bald. ibi. et per habitum distinguimus meretricem. l. item apud labeonem. §. si quis virginem. ff. de iniur. et habetur in c. in nonnullis. extra de iudeis. his omnibus opposita sunt nescientia siue ignorantia et error q̄ nesciētia sic diffi-
17 nitur. ¶ † Nesciētia siue ignorantia est intellectus non determinans se ad verū vel falsum. Error aūt est priuatio intellectus determinati ad verum et auriga tendē-
18 tis ad falsū. vt sic. ¶ † Error est priuatio veritatis causata in intellectu p falsā imaginationem. vt pbatur. ff. de testa. l. qd statue. et ff. de iuris. om. iudi. l. si p errorem et l. si quis nec cāu. eo. tit. videamus nūc de verisimili et nō verisi-
19 mili et dic breuiter qd. ¶ † Verisimile est id quod verum videtur et est vero simile vt. ff. d eadul. l. miles. §. mulier. ¶ Non verisimile vero dicit illud quod a vero est multum dissimile. vt. ff. qd met. cau. l. non est verisimile. in princ. vbi fit mentio etiam de p̄sumptione iuris tantum siue hois: sed credo potius quod illa sit qdam leuis presumptio. Postq̄ vidimus de gradibus probationis per quos ascenditur siue peruenit ad plenam pbationem et certam fidem credulitatis: videamus nunc de ipsa certitudine veritatis: et quo quid est notoriū generaliter? Re-
20 spond. fm Bal. ibi. ¶ Notorium est cōio et indubia certitudo rei de qua queritur indubiam fidem

faciens an τ qñ quñd dicatur esse
notoriũ:τ quot homines faciunt
notoriũ vide Bald. ibi qui re-
fert quosdam tenuisse qđ maior
pars populi facit notoriũ:τ quod
in aliqua villa sine paruo castro
minor numerus hominum facit
notoriũ q̃ in ciuitate:τ ideo di-
cit ſm Alber. de gandi. quod ad
sciendum quot homines faciunt
notoriũ hoc est arbitrarium: qr
in dex arbitrabit quot homines
faciunt notoriũ de qua materia:
vide latissime per cano. in. d. c. qli
ter et quando. de accusa. Uidea-
mus modo quid est: probatio in-
telligẽdo de plena. τ perfecta p-
batione q̃ sic diffinitur ſm Bal.
21 ibi. ¶ † Probatio est actus rẽ du-
biam in lucem cognitionis edu-
cens: et hoc notatur. C. de proba.
in rubr. et ibi Bald. Succedit al-
tera species probationis et co-
gnitionis veritatis q̃ dicitur eui
dens τ manifestum. ista duo diffe
runt inter se τ differunt etiam a
notorio vt infra dicam. ¶ Euidẽs
ita diffinit euidẽs est quod mani
feste liquet ſm Bal. in. d. l. ea qui
dem. c. si forte. de elec. lib. vi. τ est
satis diuersum a manifesto τ plus
est quam manifestum. euidens
enim illud est quod palam est o-
culis et semper apparet. ff. de cõ-
trahen. empt. l. ea que. l. nõ codi-
cillũ. C. de testa. τ in. c. euidentia.
de accusa. ij. q. j. c. vt euidenter.
¶ Quod enim in euidenti est nulla
potest tergiuersatione celari et
nullam optat probationem. ex
tra de cohabi. cleri. τ mulie. c. fin.
vide que not. per Archi. in. c. cum
si forte. de elec. lib. vi. Bald. enim
in. d. l. ea quidẽ. diffininit mani-
festũ: sed diffinitio sua mibi non
placet. dicit enim quod manife-
stum est illud q̃ euidenter appa-
ret sequeretur ergo quod mani-
festum esset idem quod euidens
τ tamen est satis diuersum vt p-
xime dixi: τ dicam infra quod mi
nus est manifestum quã euidẽs:
sed secundum diffinitionẽ Bal.
idem esset manifestum quod eui
dens ideo putaui sic esse diffiniẽ
dum. Manifestum est demõstra
tio quedam ex qua vehementer
animus dubius informatur ad
aliquod non tamen tollitur tota
22 dubietas. ij. q. j. de manifesto. † et
hinc est quod dicitur manifestum
indiget probatione. xi. q. iij. c. eo-
rum. euidens autem nulla indi-
get probatione: vt. d. l. ea que. ff. de
actio. empt. vide Joan. and. in. c.
constitutum de ver. sign. lib. vi. et
text. not. in. l. quoniam sororem.
C. de iur. delib. vbi de vtroque fit
mentio: tamen euidens ponitur
pro magis claro quam manife-
stum: vide. d. Alber. de rosa. in. d.
suo in litera. e. in ver. euidens. el
primo τ. ij. Bal. tamen in. d. l. ea
quidem. aliam ponit differentiã
inter ista duo dicens quod eui-
dens dicitur id solum quod ap-
paret per oculorum inspectionem.
vt. ff. fini. regũ. l. si. irruptione. §.
ad offi. τ idem Bal. in rub. C. de
23 probat. dicit † q̃ illa dicitur pro-
batio per euidentiam facti quã-
do res subijcitur oculis iudicis.
Manifestum autem largius dr.
s. omne id quod nobis innotescit
per quecunque sensum corporis. s.
visum auditu sicut est sonus cãpa-
ne aut alium sensum: vt. l. j. §. de-
cisorum. ff. ad sylla. de quibus sen-
sibus habetur in. l. eum. §. penult.
ff. de aquir. poss. ¶ Differũt etiam
ista duo

ista duo secundum ipsum a notorio: quia manifestum vel euidens est illud quod vni tantum vel pluribus patet: notorium autem esse nō potest nisi toti populo vel maiori parti publice innotescat vt supra late diximus & no. in. c. vestra. & ibi Inno. de cohabi. cleri. & mulie. ¶ Et per hec sum expeditus de istis gradibus seu adminiculis probationis ac de speciebus plene seu perfecte probationis qui quidem gradus & adminicula probationis a quibusdam appellantur indicia non plena & dubitata per que animus iudicis deducit quandoque in suspitionem quandoque vero in opinionem que magis est propinqua indubitate fidei quam suspitio secundum Bar. in. d. l. admonendi. ff. de iureiu. ex quibus tamen indicijs dubitatis nō datur iudici indubia fides et firma credulitas: sed quedam suspitio quandoque ex qua iudicis mens satis dubia reperitur: & isto casu non facile deueniendum est ad torturam maxime si persona sit honeste conditionis: quia ista suspitio est primus gradus probationis & minus quam semiplena probatio secundum Bart. in. d. l. admonendi. in glo. mag. Quandoque vero indicia sunt talia que adducunt animum iudicis in opinionem que est secundus gradus probationis secundum Bar. ibi. ex qua animus iudicis multum dependet in illa parte non tamen est plene certus. & ideo isto casu deueniri solet ad torturam que datur in supplementum probationis in causis criminalibus quando veritas aliter haberi nō potest vt per Bar. in. l. fi. ff. de questio. quia tormentum illud fuit inuentum causa necessitatis & in supplementum probationis: vt dixi quotiescumque reus est valde suspectus contra quem laborant indicia vt dicit Panor. in. d. c. cum in contemplatione. in princi. de reg. iur. & Bal. in. l. ij. C. quor. appel. non recip. idem Bal. in. l. milites. & l. fin. C. de questio. Bar. in. l. j. in princ. & §. diuus. & l.

2 4 fi. ff. de quest. ¶ Que autem dicuntur esse legitima indicia dic quod illa sunt que sunt proxima facto quam quanto propinquiora sunt tanto sunt meliora. l. j. §. preterea. & l. de minore. §. tormenta. ff. de questi. et ibi per moder. Que autem indicia dicantur esse sufficientia ad torturam certa regula tradi nō potest: sed hoc relinquitur arbitrio & discretioni boni iudicis secundum quod dicit Azo. l. d. sum. de questio. vbi dicit quod nō debet iudex reo adhibere tormenta quanta accusator exposcit: sed quanta moderate rationis temperamenta desiderant: idem dicit Barto. in. d. l. fi. ff. de questio. in prin. dicit tamen Abb. in. d. c. cum in contemplatione. quod licet super hoc an & quando indicia dicantur esse sufficientia ad torturam certa regula tradi nō possit arg. l. testium. §. tu magis. ff. de testi. & l. de minore. §. fi. ff. de questi. tamen dicit quod omnes doc. tenent quod vnus testis de visu facit indicium ad torturam: intellige tamen quod sit testis fide dignus nō suspectus & omni exceptione maior secundum quod dicit Bar. in. d. l. fi. & Bal. in. d. l. ij. & ita communiter tenent doc. Bonus itaque & discretus iudex cuncta circumspiciet: & iuxta criminis qualitatem facti contingentiam conditionem persone & abundantiam indiciorum consi-

derabit an ad torturam ipsam deueniendum sit: ⁊ casu quo ad illã deuenire contingat iterum mature cõsiderare debet qua grauitate leuitate vel moderamine veniat inferenda iuxta notata per Azo. in d. sum. de questio. §. quantum moderate rationis temperamenta desiderant. aliter enim sunt torquendi iuuenes robusti: ⁊ alio modo debiles delicati vel senes: alio modo rusticꝰ vel miles: ⁊ alio modo ciuis: alio modo nobilis: ⁊ alio mõ ignobilis ⁊ plebeus. l. de minore. §. tormenta. ff. de questio. ⁊ l. f. §. fi. eo. tit. Bart. in d. l. fi. eo. tit. Bald. in d. l. ij. C. quor. appel. nõ reci. ⁊ idẽ Bal. i. l. milites. ⁊ l. fi. C. de q̃stio. Abb. i. c. cũ i cõtẽplatiõe. de re. iu. i. antiq.

¶ Summarium.

1 Tortura multos gradꝰ habere dicitur.
2 Torture primus gradus q̃s sit.
3 Tortura dicitur a terrendo.
4 Primus gradꝰ torture non dicitur ꝓprie tortura: sꝫ potiꝰ terror.
5 Torture secũdus gradus q̃s sit.
6 Tortura leuis ꝓ nulla ẽ habẽda.
7 Tortura leuis non impedit grauiorem nouis ⁊ vehemẽtibus indicijs accedentibus.
8 Priuilegium de se non torquendis habentes quibus tormentis subijci possint.
9 Torture tertius: quartus: et quintus gradus qui sint.
10 Tortura in quito gradu dicitur grauior pena ꝙ̃ vtriusq̃ manus abscissio.
11 Tortura quo remedio nocere nõ dicatur.
12 Maleficia contra torturas adinuenta / alijs remedijs repelli possint.

1 Uarto nunc videndum est de istis quinq̃ gradibꝰ torture de quibus. s. fit mentio quomodo cognoscũtur ⁊ qualiter inferunt? Respõd. declarando primum gradum incipiemus a minori vel infimo ascẽdendo veluti per gradus scalarum reducendo materiam ad practi-
2 cam dico qđ. ¶ Primus siue infimus gradus torture est territio illa quam infert iudex reo quando illũ cognoscit suspectũ tamen indicia nõ adsunt talia vt torqueri possit: isto casu iudex mandat quandoq̃ reũ ipsum spoliari ligariq̃ ⁊ in ordine poni ac si vere torquendꝰ esset ⁊ quãdoq̃ ligari mãdatur ad funiculum: ita vt nihil aliud deficiat ꝙ̃ sola eleuatio et hoc fit ad incutiendum timorem reo vt facilius fateatur stantibꝰ maxime iudicis persuasionibus. Et ista proprie non dicitur tortura: q2 vere corpus nõ torquet nec sentit dolorem: sed potiꝰ est quidam mẽtis timor ſm Bal. in d. l. ij. quor. app. ⁊c. ⁊ in. l. ij. C. de cõfes. vbi dicit quod cõfessio facta a reo in istis preparatorijs tormẽtorum cum sit facta ⁊ extorta propter timorem tormentorum indiget ratificatiõe ac si facta fuisset in plenis tormentis alias nũquã sufficeret ad condẽnationẽ. vide Ang. ⁊ Sali. in d. l. ij. ⁊ Sali. in l. fina. C. de questio. Bart. in l. f. §. siquis vltro. ff. eod. titu. vide not. tex. in l. ij. C. de custo. reo. q̃ loquitur ꝓprie de hac ratificatione q̃ fit apud acta sub publico testimonio. ⁊ dicit Imperator ibi ꝙ isto modo frenique iudex temperies iudicibus immodice seruiẽtibꝰ ad-

hibetur. Iste autem actus vt dixi
non potest dici proprie tortura vt
proxime diximus: sed appellatur
proprie tertio siue terror tormen-
3 torum. ¶ †Largo vero sumpto
vocabulo ⁊ improprie posset di-
ci tortura prout quidam descri-
pserunt hoc nomen tortura que
dicitur a terrendo: sed isto modo
terretur ergo ⁊c. vel dicas quod
licet corpus vere non torquetur.
animus tamen bene torquetur:
⁊ timoris patitur cruciatus: ⁊ sic
largo modo dici potest tortura.
4 ¶ †Et nota quod iste terror siue
primus gradus inciti ⁊ experiri
potest contra quoscunque etiam
contra eos qui de iure torqueri
non possunt aliqua de causa vt in
fra lati9 dicetur in .xj. q. vel quan
do deficerent indicia propter que
torqueri deberet vel qualibet alia
iusta de causa ad torturam deue
niri non potest ad istum gradum
deueniri poterit secundum Bal.
in .d. l. ij. in ver. quero quandoque
⁊c. vbi dicit quod illi qui de iure
torqueri non possunt poterunt
bene terreri. iste enim primus si-
ue infimus gradus torture non so
let adhiberi robustis versutis at
que dolosis viris: sed debilibus ti-
midioribus pusillanimis: atque de
licatis quoties contra ipsos mi-
litarent alique presumptiones et
coniecture siue indicia leuia.
¶ Et licet interdum essent plura
indicia multotiens tamen cum
isto infimo gradu ab hominibus
similis conditionis solet extor-
queri confessio absque eo quod ad vl-
teriora procedatur: vt sepius ex-
pertus fui in facto de quo infimo
gradu fit sepius experientia in ro-
bustioribus ⁊ magis cautis: quo

ties vt dixi non militant plena indi-
cia vide .d. Par. de put. in dicto
suo tract. de sindic. in c. aduerten-
dum. ⁊ Bald. in dicta .l. secunda.
5 ¶ †Secundus gradus torture est
cum reus ligatus eleuatur modi
cum supra terram paulo momen
to detinetur eleuatus ⁊ protinus
deponitur: vel cum detinetur sus-
pensus spacio dicendi Aue ma-
riam: vel Pater nostrum aut
vnum miserere iuxta qualitatem fa
cti ⁊ personarum conditionem: dein
de deponitur absque aliquo impul-
su quassatione vel tractu corde: ⁊
hec dicitur leuis tortura ad quam
deueniendum est quotiescunque in
dicia quedam appareat aliquali
ter probata: ⁊ reus est magis su-
spectus. Indicia tamen ipsa non
sunt plena satis ad inferendum
plenam torturam: puta si esset vn9 te-
stis de visu deponens: tamen non
esset omni exceptione maior vel
duo testes de auditu ab aliis: non
autem ab ipso reo: ⁊ similes pre-
sumptiones vel indicia non plena
precedente: tamen suspitione con-
tra personam ipsius rei: vt proxi-
me dixi. ¶ Et ista est illa leuis tor
tura de qua loquitur Bald. in .d.
6 l. ij. C. quor. appel. ⁊c. vbi dicit †quod
quemadmodum leuis febricula
non dicitur febris et infirmitas
talis que prestet impedimentum
ad comparendum sicut est vera fe
bris que hominem sternit. vt .l. ob
que vitia. §. fin. ff. de edil. edic. ita
ista leuis tortura non dicitur tor-
tura siue tormentum ex quo cau-
setur dolor mentis ⁊ corporis cru
ciatus: sicut in tortura ordinaria.
7 ¶ †Et nota quod est magni effect9
ista doctrina ex qua infertur quod
quotiescunque contra reum militant

legitima indicia ex quibus deiure quis torqueri potest si fuerit semel isto modo leuiter tortus non obstabit quo minus possit iterum grauius torqueri ex eisdem indicijs et tunc secunda vice dicetur cõpetenter tortus: nec propterea reus conqueri poterit quod fuerit repetitus in tortura absque nouis indicijs iuxta ea que habentur in. l. repeti. ff. eodem titulo. de questio. quia ista non dicitur proprie repetitio ex quo prima nõ fuit habita pro tortura prout eam supra diximus: ita etiam sentit Barto. in. l. fina. et. l. repeti. ff. de questio. et Bal. in dicta. l. secunda. C. quor. app. etc. Angel. de aret. in. d. glos. fama pub. in ver. quid si aliquis fuit tortus. sed leuiter etc. Hippo. de mar. in dicta. l. §. in prin. et. l. repeti. Paris. de pu. in. d. trac. in. c. sequitur modo Franc. bru. Gãd. et ceteri doc. in locis supra notatis.
8 ¶ Quidam tamen dixerũt arguentes ex dicta doctrina Baldi de qua supra quod illi etiam qui aliqua ex causa vel priuilegio torqueri non possunt poterũt tamen tormento istius secundi gradus supponi absque periculo ex quo ista leuis tortura non dicitur tortura sicut leuis febricula non dicitur febris dicta. l. ob que vitia. ¶ Ego tamẽ de veritate istius dicti alias dubitaui: nec videtur esse bona consequentia de leui febricula ad leuẽ torturã: quia est diuersa ratio in vno quam in alio: ibi enim in dicta. l. ob que vitia excusatur a comparendo in iudicio ille qui propter febrim est impeditus: et nõ potest ambulare foris: quia non exit de lecto nec de domo: is vero qui patitur quartanam febrim: aut aliam leuem febriculam quam non curat: nec propter illam remanet quin vadat foris per omnia loca saltim in Ciuitate. Ex quo enim vadit per vrbem sicut vadit per alia loca: ita venire potest ad curiam et coram iudice: quia ratio illa impedimẽti de qua in dicta. l. ob que vitia. in prin. cessat in eo qui patitur leuẽ febriculã: ideo in eodẽ cessat legis excusatio: sed hic in leui tortura fieri non potest quod corpus nõ torqueatur nec patiatur aliqualem dolorem licet sit leuis dolor: dolor est: et infert iniuria dignitati: vel innocentie ipsius rei: quia tortura vt diximus supra eo. titulo. q. prima est cruciatus quidã in corpore etc. cum igitur per hanc leuẽ torturam inferatur in corpore dicti rei aliqualis cruciatus: non potest dici nisi quod illa sit tortura et quod ille fit tortus quamuis leuiter. ¶ Et ideo ego nunquam consueui ad gradum istum deuenire nisi quando pcedũt indicia et sunt bene probata: tamen sunt indicia aliquantulum rẽmota a facto et persona esset vtilis et ignota et val de suspecta de crimine aut in responsionibus suis variaret: et aliis huiusmodi suspitionibus precedentibus. l. de minio. §. tormenta. in fin. ff. de questio. et per Bald. in dicta. l. secunda. Bartol. in dicta. l. finali. et Panormi. in dicto. c. cum in contemplatione. Si autem esset vir nobilis aut honeste familie et conditionis ad hoc nõ deuenirem regulariter: nisi precedentibus legitimis indicijs et bene probatis iuxta nota. per Bartol. in dicta. l. fina. ff. de questio. et per alios in locis supra notatis.

¶ Cōfessio similiter facta i istis leuib9 tortu. nō indiget ratificatione: sicut illa q̄ est facta in plenis tormentis: vt supra diximus in precedēti gradu: et notabiliter in. dicta. l. secunda. C. de cust. reo.

9 ¶ †Terti9 torture gradus est cū reus suspensus detinetur in tortura spacio dicendi vnum miserere vel duo aut aliquantulū plus absq; tamen aliquo tractu vel impulsiōe chorde q̄ infertur ad maiorem cruciatum: et ad istū gradū ascendet iudex quotiescunq; re9 est magis de crimine suspectus: et indicia contra ipsum tendētia sunt plene p̄bata: delictū tamen non est de atrocibus vt est furtū modici valoris vulnus non letāle seu aliud crimen capitale vt. l. ij. et ibi Barto. ff. de pub. iudi. vel quando delictum esset grauius et indicia magis aperta persona tamen esset talis nobilis vel alias esset honeste familie: et alias bone cōditionis et fame: et nō assuetus i similibus cōmisceri cum quo mitius et magis temperate agendū esset non excedendo iudex istum gradum torture non credo q; posset reprehendi arg. l. non omnes. §. a barbaris. ff. de re mili. l. in seruor. et l. respiciendū. §. delinquūt ff. de pen. l. quid ergo. §. pena grauior. ff. de his qui not. infam. et. l. testium. §. tu magis. ff. de testib.

¶ Quartus torture gradus dicetur quotiescunq; reus post eleuationem diutius suspensus in tortura detinetur: vt; p quartā tertiā mediā ne partē vel duas tertias vnius hore aut per integram horam secundū grauitatem criminis suspitionē rei et vires indiciorum quādoq; in ipso detentionis spacio adhibētur vnus duo aut plures ictus siue tractus corde ad maiores cruciatus inferendū in corpore maxime quando indicia sunt pregnantia. Reus est suspectus multū inet habet mēbra robusta et crimen est graue ex se etiā q; ista oia nō cōcurrant: si tñ maior pars concurrit sufficit vel quotiens scandalū nō modicū generaret vt est furtū magne rei sacre vel aliud turpe sacrilegiū: vel sacramentorū abusus aut homicidiū graue vel falsitas lrārum apostolicarū et similia indicia: vt diximus essent vrgentia et bene p̄bata vt puta vnus testis omni exceptione maior de visu ipsi9 facinoris deponēs aut duo seu plures testes alia p̄bantes indicia et circūstantias necessarias ipsius criminis secūdū quod latius declarat do. Alber. gād. i. d. suo tra. mal. in tit. de presump. et indic. dubit: et indubit. Bar. in. d. l. i. §. fi. et l. fi. ff. de quest. Bal. i. l. milites. §. oportet. C. eo. tit. idē Bal. in. d. l. ij. C. quor. ap. et c. Bal. Ang. et Salic. in. d. l. ea quidem. C. de accus. canoniste in. c. qualiter et quādo. eo. titu. et in. c. cum in contemplatione. de reg. iu. in antiq.

¶ Quintus et vltim9 torture gradus succedit qñ est istud quotiescūq; post aliquam suspensionis detentionem et ictus siue tractus corde si reus adhuc pertinax in eius negatiua institerit et torturā huiusmodi sperneret: videret p grauiori cruciatu ad pedes ipsi9 rei torquendi subijciātur pondera quedam pendētia vt sunt compedes ferrei: lorica aut aliud simile pōdus: et cum pōdere ipso suspēsus detinetur: vel ictib9 cruciatur: et

istud est seuissimũ genus tormen
ti: ꝛ dicunt doc. q̃ scripserunt de
hac materia: quod tunc corpus
ipsius rei dilaniatur: mem ꝛ[illegible]
ꝛ ossa quodãmodo dissoluunt: et
19 euelluntur a corpore. ꝛ hec d̾ grã
uior pena q̃ vtriusq; manus ab
scissio: vt dicit text. in aut. vt i. nl
li iud. §. qr vero. ꝛ dicit Cassiod.
in lib. variarum epistolarũ. vt re
fert. d. Par. de put. in suo tracta.
sind. in. c. tortura el. ij. fo. 113. epi
stola. xlix. facili⁹ est a te morte ex
petere q̃ tormẽtoꝝ crudelia sub
stinere inter supremas anhelit⁹
angustias melius est perire quaꝫ
viuere: et detestabilis sensus pena
rum excludit dulcissime salutis
affectum: iste vltimus gradus et
modus torquendi p raro fit: ꝛ iu
dex haud facile ad illaꝫ deueniet
nisi in certis casib⁹ ꝛ criminibus
atrocissimis: vt est in heresis ꝛ cri
minie lese maiestatis euersionis
stat⁹ aut similis proditionis. vbi
de totius patrie aut multoꝝ sa
lute tractatur aut cũ ageretur de
ingẽti assassinio enormissimo ho
micidie sacre persone vel de mor
te alicuius Cardinalis seu alte
rius magni Principis: vel cõtra
maleficũ aut mathematicum in
quibus criminibus nullũ ꝓdest
priuilegiũ dignitatis vt. l. si quis
alicui. C. ad leg. iul. maiest. ꝛ. l. si
excepta. C. de malef. ꝛ math. l. ma
nicheos. ꝛ. l. ariani. C. de heret. c.
ad abolendã. eo. tit. ꝛ similib⁹ nec
tũc etiam nisi indicia essent adeo
clara ꝛ pregnantia vt nil deesset
nisi rei ꝯfessio vt. l. milites. §. opꝫ
ꝛ ibi Bal. C. de questio. Bal. in
l. q̃sq̃s. C. ad leg. iul maie. ꝛ Bal.
Ang. ꝛ Salice. in. l. ea quidem. C.
de accu. Bar. in. d. l. fi. ff. de que
stio. ꝛ. l. j. §. si. eo. titu. Par. de put.
in. d. tract. de sind. c. tortura. ꝛ. c.
aduertẽdũ. ꝛ alios moder. i locis
supra notatis. ¶ Nõnulli tñ re
periunt adeo terribiles ꝛ robusti
qui nullum timent dolorem neq;
cruciatum aliquẽ sentire vident
in corpore etiam si mille tracti
bus quassarent: quod pluribus
modis cõtingere solet: quidã eñ
robustitate corporis ꝛ brachioꝝ:
alij vero leuitate qui leui ponde
re comprimuntur, quidam alij
membrorum agilitate quorum bra
chia ex modica eleuatione ex re
tro antea resoluuntur supra ca
put directo tẽdũt adeo quod lenẽ
aut nullũ cruciatũ sentire vidẽt. ꝛ
ego alias in facto habui. ¶ Qui
dã alij reperiunt qui cum diabo
licis ꝛ sortilegijs ꝛ incantationi
bus malefice artis de qua supra
diximꝰ late in. ij. lib. in. vj. ꝛ. vij. q.
adeo corroborantur in corpore vt
substinentur in aere aut grauis
pore detinẽt oppressi postq̃ꝫ sunt
eleuati vt nullũ penitus dolorẽ
patiant i corpore ꝛ hoc appellãt
quidam maleficium taciturnita
tis siue incensibilitatis: ex quo in
ducitur tutela quedam (vt aiũt)
aduersus ipsam torturam quod
reus ipse nullũ dolorẽ patitur de
quo alias diximꝰ supra. d. lib. ij.
ꝛ ego alias plures expertus sum
in facto vt infra dicã ꝛ a pluribꝰ
huiusce artis malefice magistris
referri audiui q̃ varijs modis et
per diuersa malefica verba ꝛ in
strumẽta id expetunt ꝛ obtinent
quod qualiter fiat referre nõ ex
pedit qr fieri nõ posset absq; sacre
11 christiane fidei euersiõe. ¶ Di
xit tñ Alber. magnus in li. quẽ edi
dit de secre. natu. quod lapis q̃dã

mesites nuncupatus qui oritur ex civitate que dicitur mesis in partibus orientalib9 contritus ⁊ aqua aut vino commixtus datus q ad potandum illi qui torquendus est inducit insensibilitatem pene et cruciatus: ut refert Par. de put. in. d. trac. s. indi. in. c. torturalo secūdo. ¶ Quidā alij dicūt verba que sequuntur. vz. Imparibus meritis tria pēdent corpora ramis. Dismas ⁊ Gestas in medio est divina potestas. Dismas dānatur gestas ad astra levat. Alij etiam dicunt verba prophete. Eructavit cor meum verbum bonum veritatē nunq̄ dicā regi. Alij vero dicunt quemadmodum lac beate gloriose marie virginis fuit dulce ⁊ suave domino nostro Iesu Christo: ita hec tortura sive corda sit dulcis ⁊ suavis brachijs ⁊ membris meis. ¶ Quidam alij dicunt illa verba que domin9 noster Iesus Christus dixit tempore passionis. videlicet a principio sue capture quē queritis ⁊c. usq̄ ad extremum vite ⁊ ultimum verbum Consummatum est. ¶ Quidam alij dicūt Iesus aūt trāsiens per medium illorum ibat os antē nō comminuetis ex eo. Que quidem verba ⁊ coniurationes olim non putabam quicquam operari posse contra torturam ⁊ plerisq̄ ridicula potius q̄ credibilia esse videntur. at ego quia pluries vidi ⁊ expertus sum in facto. Primo Pisis dum eram assessor Magnifici domini Capitanei illius Civitatis. deinde Rome dū essem Auditor criminali: in causarum Reveren. Domini Auditoris Camere ubi quidam fur sagacissimus ⁊ duplicis malitie reus contra quem erant examinati quindecim testes super diversis indicijs magni furti centum triginta septem ducatis auri. habens notitiam quod curia prefati domini Auditoris procedebat contra ipsum anteq̄ personaliter compareret accepit nonnulla sortilegia contra torturam: quibus expertis iterum atq̄ iterum videns q̄ sufficiebant ad parangonem quadam die dū ego essem in edibus turris nove ad examinandū quosdam alios reos ille sponte veniens accessit ad me ⁊ se constituit in carcerib9 ipsis dicēs q̄ ultro venerat ad purgandū indicia ⁊ notam infamie sibi illate: Quem tñ necesse fuit devenire ad torturā tot indicijs contra ipz laborantibus in qua dū erat elevatus dormiebat capite clivo ac si iaceret in lecto absq̄ ulla penit9 lamentatione aūt clamore et ad tractus corde erat tanquā statua marmorea: qui dum elevabatur a principio dicebat quedam verba submissa voce: deinde silebat ut dormiens statim ego suspicatus fui ne gestaret aliquod sortilegiū sive facturam maleficam penes se aut ex illis verbis captaret aliquod suffragium perquisivi quā diligenter per omnes partes corporis sui demumq̄ reperi in capite sub scuffia: scilicet inter crines quandam parvam cedulam hec verba continentem. videlicet. ✠ Iesus autem transiens ✠ per medium illorū ibat. ✠ os nō comminuetis ex eo ✠ cum crucibus ita signatis. quam ilico abstuli ab eo: qui licet illa sic ablata satis conquereretur: nihilominus iterū positus ad torturā: ⁊ elevat9:

licrum illud idez sicut antea facie bat 7 in principio ipsius eleuatio nis nõnulla verba submissa voce dicebat que percipere nunq̃ po tui nec quicq̃ cõfessus est:deinuz mutatis tormentis sub tormen to taxilli subiectus fuit 7 similiter spernendo dolores nihil q̃ peni tus confessus est:sed in sua nega tiua semper audacius conualuit 2 adeo qd necesse mihi fuit eo instã te ab inquisitione eundẽ absolue re 7 processum totum vna cũ in quisitione aboleri mãdare:necest mirandum de absolutione hmõi nam similis casus 7 maior quoq̃ occurrit.d. Hippolyto de marsil. dum erat officialis Illustrissimi Ducis Mediolani vt ipse refert in.l.repertu.in.iiij.col.ff. de quest. nec dum est annus elapsus quod audiui alium Rome positum fuis se ad torturaz 7 repetitis vicibus grauiter cruciatum qui illa verba de lacte beate virginis marie sub missa voce dicebat 7 nullum do lorem pati:sed cuncta spernere vi debatur 7 dormiebat sicut alius in tortura adeo quod a tribus iu dicibus presente procuratore fi scali examinatus nulla vnq̃ ab eo confessio extorqueri potuit li cet correus 7 criminis socius id fateretur expresse 7 illum in sociũ nominaret cuius processum vidi illumq̃ cognoui. ¶ Aliud exem plũ quod similiter in facto acci dit mihi Rome:cuiusdam malefi ce mulieris que anteq̃ eleuaretur in tortura verba quedam submis sa voce dicebat:deinde eleuata si lebat penitus velut mortua 7 ni 1 grior apparebat in vultu carbo ne extincto oculos extra caput val 2 de tremẽdos more illorũ q̃ stran gulantur emittens:7 nihil peni tus loquebatur boni neq̃ mali: ¶ Si nũc vellemus disputare de viribus 7 veritate dictorum ma leficiorũ taciturnitatis siue insen sibilitatis fieret ampla lectura:sz quia cupio breuiter me expedire hic non inseram.vide que late di ximus supra! lib.ij.q.vj.vij.7.viij. ¶ Nõnulli tñ dixerũt qd aduer sus illas cõiurationes et malefi cia taciturnitatis reperiuntur re media quedam que diuersis pre cibus conficiuntur ex quibus di cũt quod omnes ligature 7 male ficia huiusmodi dissoluunt omni noq̃ pe. eunt 7 reus grauissima patitur tormenta 7 cruciatus in corpore 7 inter alia dicere solent verba illa Prophete:vz.Dñs la bia mea aperiat 7 os meuz annũ ciabit veritatem. Eructauit cor meum verbum bonum dicam cũ cta opera mea regi.Cõfundatur nequitia pctõris:perdes oẽs qui loquuntur mendacium.Contere brachia iniqui rei et lingua mali gna subuertetur. ex quibus ver bis precibus 7 exorcismis dicunt maleficia ipsa resolui 7 reum mi rabiliter cruciari.Uide.d.Pari. deput.in.d.trac.sindic.in.c. tortu ra. lo.iij.fol.113.et illum Silue. prie.in.d. tract. de strig.demon. mirand.lib.4.c.v.Super quibus tamen cogita:qr de virtute ipsoz remediorũ non possem quicqua 7 certa attestari ex quo illa nunq̃ expertus fui nec per aliũ experiri hactenus vidi.

¶ Summarium.

1 Tortura quibus de causis inferri possit.

2 Indicium non debet a tortura in choari.

3 Oratio indefinita equipollet vniuersali.
4 Distictio nõ hз locũ i criminib9.
5 Solennitas iudicialis nõ est pro leuibus criminibus obseruanda.
6 Tortura est de solẽniis indiciis: nec ad eã deuenit nisi cã cognita.
7 Tortura non est pro leui crimine inferenda.
8 Persona vilis potest pro vili crimine quibusdaз penis coherceri secus in persona graui ꝛ honeste conditionis.
9 Persona pauper que penam pecuniariam soluere nõ potest põt corporaliter affligi.

1
Uinto vidẽdũ † est in quibus causis et criminibus possit inferri tortura: dic qõ gñaliter in oib9 causis criminalib9 seu in omnib9 criminibus si precedãt legitima indicia et veritas
2 aliter haberi nõ põt: † nã regula torture est affirmatiua ꝛ vniuersalis: vt habetur in.l.in princi.ff.de questio.ibi in criminibus seruandis ꝛc. Quis ab ea nullatenus sit incohandũ examen: sз in casu necessitatis quotiescũqз vndiqз vigent indicia ꝛ confessio veritatis aliter haberi non potest nisi mediante tortura tunc adhibenda est.d.l.j.in prin. ibi enim dicitur
3 in criminibus seruandis ꝛc. † que oratio cum sit indefinita equipollet vniuersali.l.si plures.ff.de leg. iij per Alex.ꝛ doct.in rub.ff.solu. mat.l.j.§.si quis simpliciter.ff.de verb.ob.et Bald.in.l.nullum.C. de assesso.hoc idem tenet Gand. in trac.mal.in tit.de questio.ꝛ tormen.in princip.ver.incipiamus. Hippo.de marsil.in.l.diuus.in princ.ff.de questio.Fran.brun.in trac.de indic.ꝛ tor.in.iij.col.ver. tertio pncipaliter quero ꝛc.Par. de put.in trac.sind.in.c.an in causa pecuniaria pri.colum.ꝛ probatur per text.in.d.l.milites.§.oportet.C.eo.titu.inducendo hoc modo: ibi enim dicitur non esse a tormentis incipiendam examen nisi pluribus indiciis quasi certis ꝛc.ꝛ tunc demum deueniendum erit ad qõnes si personarum conditio id requirit: qꝛ sunt quedã psone q̃ ex cã spũali torqueri non pñt vt.j.dicetur in sequẽ.qõne.et nota ibi dum dr personarũ cõditio ꝛ non dixit qualitas criminis quasi dicat qđ in criminibus nulla fiat distinctio qualiacũqз sint
4 † quis vbi lex non distinguit nec nos distinguere debemus.l.de pretio.ff.de arbi.l.de precio.ff.de publi.cuз similibus. Contra hoc oppo.de.l.edictũ.ff.de questi.vbi dicitur quod qõnes non semper nec in omni causa ꝛ persona desiderari debent: sed cũm capitalia ꝛ atrociora maleficia non aliter explorari pñt q̃ per seruorũ questiones efficacissimas ꝛc.ꝛ sic tex. ibi expresse inhibere videt quod pro leuibus criminibus inuestigandis nullatenus sit danda tortura. Sol. verum est quod in leuibus ꝛ paruis criminibus non est adiungẽda plena ꝛ grauius tortura ꝛ in gradu excedens: leuis tñ tortura primi et secundi gradus nõ videtur excludi etiã in paruis criminibus argu.l.ob que vitia. §.fi.ff.de edil.edic.ꝛ p Bal.in.d. l.ij.C.quor.app.ꝛc.licet enĩ hec solutio sit vera in se tamen non bene cõgruit illi legi que loquitur in aliis terminis: ꝛ ppterea dicos

ibi loquitur de tortura que infertur in alium. s. in seruum non in ipsum imminet reum: ratio est: qr non ita facile deueniendum est ad torturam seruorum pro inueniēdis alienis criminib⁹ ex quo illi sunt innoxii criminis predicti quam ipsimet rei de crimine suspecti quam solutionem sentit etiā glo. in d. l. edictum. in ver. efficacissimas. dum soluit contrarium de d. l. j. §. si quis vltro. ff. de questio. Item oppo. de. l. leuia. ff. de accu.
5 † vbi in leuibus criminibus summarie procedendum est sine pro-
6 cessu vel solennitate iudiciali: † sed tortura est de processu nec ad illam deueniri potest nisi precedentibus indicijs z cā cognita z precedente pronunciatione interlocutoria ipsius iudicis: vt dicit Bal. in dicta. l. secūda. idē Bal. in. l. si quis alicui. C. ad legem iuli. maiesta. Sali. in. l. fi. C. de questio. z Barto. in. l. fin. ff. co. ti. Angel. de are. z alij moderni practici in locis supra notatis. z Bald. in d. l. milites. §. oportet. z. l. ea quidem solut. dic quod plena z grauis tortura non est equum: quod in paruis criminibus inferatur:
7 † quia maior pena esset in inquirendo quam in puniendo: quod esset contra textū in. l. in seruorū. ff. de pen. sz illa territio seu leuis tortura non excedens secundum gradum non videtur esse prohibita in huiusmodi criminibus: maxime quando persona rei est vilis cōditionis z valde suspecta
8 de crimine illo. † z ista potius dici potest quedā modica cohertio q̄ tortura secundum Bald. in dicta. l. secūda. vel dic q̄ ille text⁹ in dicta. l. leuia loquitur de alijs solennitatibus ipsius processus: videlicet de libello inscriptione ad penam tallionis de solennitatibus probationum publicationis processus: z alijs similibus termi nis z solennitatibus: non autem de ista modica cohertione sine q̄ veritas aliter haberi non potest: z ita videtur sentire glo. in dicta. l. leuia. ¶ Si autem esset persona grauis z honeste conditiōis: aut nobilis familie pro leuibus criminibus huiusmodi nō esset deueniendum ad aliquem actum torture quantumcunque leuis z minime: quia ex ea videretur asferri iniuria dignitati siue nobilitati: z ideo bene dixit textus in dicta. l. milites. §. oportet. C. de q̄stio. ibi. si personarū cōditio id requirit zc. z ita videt̄ sentire gl. in dicta. l. leuia. intelligendo de vilibus z suspectis personis: vt ibi vide Bald. in dicta. l. secunda. z Barto. in. l. non omnes. §. a barbaris. ff. de re milita. z Parid. de put. in dicto tracta. sindica. in. c. an in causa pecuniaria vide infra eodem titulo. q. septima. ver. limita. in fi. ¶ Et propterea non videtur esse deneganda vili persone maxime q̄n esset persona su-
9 specta. ¶ † Quia videmus alias q̄ vilis persona z paup q̄ ppter inopiā non potest soluere penā pecuniariam licet in corpore per torturā z sic eo casu tortura ipsa datur pro pena per hoc est regulare in oib⁹ publicis criminibus l. j. §. fi. ff. de pen. vbi est not. tex. l. q̄cunq. §. quod si. C. de ser. fugit. z. l. si quis id. ff. de iurisd. omni. iudi. ¶ Uide Bar. i. d. l. j. §. fi. q̄ dicit hoc esse regulare in vilibus p sonis z ibi tradit pulchrā limita-

tionem ad regulas de qua in.l. in seruorum.ff.de pen. q quelibet pena corporalis minima &c. vbi dicit quod illud non habet locum in vilibus personis: sed in maioribus & honestis.

¶Summarium.

1 Regula torture generalis & affirmatiua: nec aliquis dicitur exmi nisi sit expressus.
2 Persone q torqueri non debent.
3 Milites nri temporis an sint in criminalibus a tortura exempti.
4 Consuetudo torquendi milites: decuriões: & similes a tortura exẽptas an sit valida.
5 Doctores non sunt torquendi
6 Minores impuberes non debẽt torqueri.
7 Mulieres pgnãtes nõ torquent.
8 Serui an & quibus casibus possint vel non possunt torqueri.
9 Senes etate confecti nõ sunt torquendi.
10 Intellectus.§. ignoscitur.l.super.ff.ad silla.
11 Senex an comprehendatur sub regula torture affirmatiua.
12 Cessante causa cessat effectus.

1 Ex toto q̃ro an oẽs psone indistincte torqueri poterũt in causis criminalibus dic qd sic regulariter seruatis tamen de iure seruãdis & precedentibus indiciis legitimis: qr regula torture est affirmatiua vt supra proxime dictũ est. A tortura autem nemo dr exemptus nisi quatenus reperiat expressuz vt habetur i.d.l. j.in prin.ff.de quest.&.d.l.milites. §.oportet.C.eo.tit. A qua quidem regula plures persone excipiunt
2 q torq̃ri nõ possunt. ¶†Quorum quidam sunt milites qui priuilegio militie & fauore reipub: torqueri prohibentur dicta.l.milites.in princ. ¶Secundo excipiuntur decuriones & eorũ filij ac nepotes qui durãte decurionatus officio propter dignitatem officij torqueri nõ possunt.d.l.milites.&.l. decuriões.&.l.diuo marco.C. de
3 questio. ¶†Sed quero an hodie milites nostri temporis decuriones siue cõsiliarij habeant istud priuilegiũ vt torqueri nõ possint. Bar.in.d.l.milites dicit q gaudent illo priuilegio vt torqueri non possint: idem tenet Cy.in.l. diuo marco.eo.tit.& Jaco.but.in d.l.milites.Sali.in.l.j.in penul. col.C.de iur.& fac.igno.i dicta.l. decuriones.in fin. Quis dicta ibi quod hoc male seruatur de consuetudine in Lombardia eandẽ consuetudinem q non seruatur ista priuilegia ego vidi Rome sepe sepius seruari cõtrariũ. Barb. tamen in apostil.ad.Sali.in.d.l. diuo marco in fi.dicit ampliando
4 cõem doc.opi.† q si consuetudo esset in contrariũ q torquerentur talis cõsuetudo non valet dicit ipse casus est singularis &m bart. & ipsum in.l.oẽs iudices.C.de decurio lib.x.Idez tenet.d.Alex.in l.centurio.in.i.col.ff.de vulga.& pupil.& Roma.i singulari.490.
5 qd incipit mulieres.vbi idem dicit † de doctore quod expresse firmat do.Jas.in.l.de quibus.col. xxiij.ver.non tamen.ff.de legib.& Mathesil.singul.59.quod icipit nota q legum doctores &c. vide Bar.i l.j.C.de aduoca.diuer.iudicũ.vbi dicit doc.& aduocatus torqueri non potest ex quo est cõstitutus in dignitate & non solum

durāte officio aduocationis: sed etiam eo deposito: et ideo dicit qd quoties per ipsum suscipiendum esset iuramētum debet mitti notarius ad domum suam tanqȝ ad
6 egregiam personam. ¶ † Tertio excipiuntur minores. s. impuberes qui ꝓpter defectū etatis que adhuc tenera est torqueri nō possunt: sed illius loco ferula cedun tur. l. j. §. impubes. ff. ad syl. et. l. de
7 minore. in pri. ff. de qst. ¶ † Quarto excipiuntur mulieres pregnantes que propter accidens: scȝ impedimentum pregnantie nō torquentur ne subsequatur abortus etiam post partū per. xl. dies donec mulier fuerit pristine sanitati et viribus restituta. l. pregnantis. ff. de pen. et. l. imperator. et ibi bal. ff. de sta. homi. Hippoly. de marsil. in. l. j. in princi. in. v. colū. ff. de quest. et alij moderni practici in
8 sepe dictis eorum trac. ¶ † Quinto excipiuntur serui qui licet indistincte nō prohibeātur torqueri tn̄ cōtra certas ꝑsonas non torquent nisi in quibusdā casibꝰ: vt l. seruus. C. eo. ti. de quest. sed ista nō est ꝓprie fallētia ad regulam vt sit generalis in oībus casibus et personis: sed solum quo ad cer
9 tas personas. ¶ † Excipit sexto senex etate ꝯfectꝰ, q̄ ꝓpter lapsum etatis torqueri nō potest. l. iij. §. ignoscitur. ff. ad syllan. quā opini. tenuit Gand. in. d. suo trac. in ti. de quest. et torm. in princ. Bar. in d. l. iij. §. ignoscitur. et l. d. l. de mi nore. in prin. Ange. de are. in suo tract. malef. in gloss. fama publi. ver. quero q̄ persone. Hipp. mar. in. l. edictū. in. iij. col. ff. de questi. Alex. in apostil. ad. Bart. in. d. l.
10 milites. in prin. † et ita cōmuniter transeunt doc. cum ista limitatione. Ego autem teneo contrarium s. qd ista exceptio siue limitatio non sit vera de iure nec probatur per tex. in. d. §. ignoscit. qcqd dixerit doc. predicti qui videtur
11 in hoc casu loqui sine lege. † et id tex. in. d. §. ignoscitur. nō ꝯcludit gnaliter quod senex nō possit torqueri: propterea dico ꝙ senex etate confectus remanet sub regula affirmatiua torture. d. l. j. in prin ci. ff. de questi. et. l. milites. et. l. decuriones. C. eo. tit. vbi excipiuntur quedā persone que torqueri non pnt ergo regula est in contrariū ꝙ regulariter oēs alij q̄ non sunt in iure expressi torqueri possunt. ita concludunt Baldus. Sali. et alij i. d. l. milites et. l. decuriones. text. enim in. d. §. ignoscitur. nō ꝓhibet generaliter senem torqueri nō posse. pro cuius declaratione sciendū est ꝙ illa lex. iij. ff. ad syllan. fuit ꝯdita cōtra seruos ignauos qui neglexerunt afferre opē dño suo dū erat insultatus antequā interficeretur: ex eo enī ꝙ non attulerunt opē presumuntur esse in dolo et cōscij criminis seu forsan pricipes: et propterea torquentur omnes q̄ in dicta domo reperiebant tempore quo dñs fuit occisus et nō tulerunt opē dño saltem in clamando et sic illi in negligētia apprehensi fuerunt torquent ad eruēdū veritatem q̄re dño suo opem non prestiterunt vel illius necē nō vindicarūt: vt tenebant de iure: et ad videndū etiā nunqd necis illius fuerint fortasse participes et ad purgandum quodāmodo suspitionē illam que viget contra illos omnes torquentur regulariter qui ꝑsentes in eadem

domo eius reperiebantur. d.l.j. in prin.et.§.si pater.et.§.si vir aut vxor.ff.ad silla.quorum aliqui excusantur a tortura ex iusta causa sine iusto impedimento quo deteti fuerunt.d.l.iij.quidam propter impedimentum nature vt est mutus: surdus:cecus et furiosus:qui propter defectum sensus naturalis non potuerunt adesse rumori vel afferre opem dño.d.l.iij.§.surdus.et.§.cecus.item etiam ignoscitur his que clausi fuerant in his non potuerunt exire foris et succurrere domino et eidem opem afferre.d.l.iij. §. subuenitur. postea immediate sequitur.§. ignoscitur. vbi dicitur quod ignoscitur etiam his qui etate defecti sunt vt propter non prestitam opem et auxilium domino non reddantur negligentes et culpabiles ex quo propter corporis debilitatem et membrorum languedinem non potuerunt currere et adesse rumori et necem dñi vindicare sicut iuuenes et vt ipsi desiderabant: et propterea ob hanc causam iura non presumunt senem illum fuisse negligentem aut culpabilem vel suspectum de crimine qui iusta de causa impeditus etc. stante igitur impedimento predicto cessat causa suspitionis: et cessante causa suspitionis et culpe merito etiam cessat tortura. Que propter negligentiam adhibitam erga dñm infertur: vt d.l.j.in princi.et.§.si pater.lo.ij. et
12 §.si vir aut vxor.eo.tit.† quia cessante causa cessat effectus.l.adigere.§.quis.ff.de iur. patro. ibi enim senex non excusatur a tortura propter etatem senilem:sed excusatur a causa propter quam infertur tortura. concludeigitur quod etas ibi non est causa principalis ad eximendum senem a tortura:ita quod senilis etas per se sit causa exclusionis torture sed excludit causam suspitionis presumpte scientie et participationis:propter qua infertur tortura d.l.j.in princ.et.§.si pater.et l.ij.et.§.si vir aut vxor.eo.titu.extra igitur illum casum non video rationem in contrarium quare senex torqueri non possit in casibus in quibus de iure deueniri potest ad torturam saltim leuiter et temperate mitius tamen quam in alijs iunioribus.l.j.§.diuus.et.l.de minore.§. tormenta.ff.de quest.non est igitur dicendum quod ex dispositione.d. §.ignoscitur.limitetur et ledatur regula iuris communis de qua in.d.l.j. princ.ff.de quest.que loquitur affirmatiue generaliter et indistincte vt latius supra dictum fuit argumento.l.sancimus.C.de testa. et.l.precipimus. C. de appella.si enim iura noluissent senem debere torqueri illud vtique expressissent et excepissent a regula:sicut expresse cauerint et exceperunt milites decuriones et eorum filios:item impuberem mulierem pregnantem et alios:de quibus supra.d.l.milites.l.diuo marco.l.decuriones. C.eo.titu.et.l.de minore.in princ. ff.eodem titulo.l.pregnantem.ff. de pen. cum similibus.cum itaque hoc non reperiatur expressum: non est dicendum quod regula iuris que est affirmatiua debeat immutari vel corrigi aut limitari dicta l.sancimus.et.d.l.precipimus. Quidam alij exponunt illud verbum ignoscitur:non quod senex omnino prohibeatur torqueri: sed quod rarius torquetur:et casu quo debeat torqueri:tunc mitius et lenius torquendus erit quam

inuenis: hec q̃m opinio lʒ videat equa ꝛ pia ꝓcedens tñ est de iure verior ꝗ ea que supra dicta sunt ego tamen quando casus contin geret omnẽ diligentiam adhibe rem ad eruẽdam veritatem ali ter ꝙ per torturam ex persuasio nibus aut comminationib⁹ quo ties tñ esset necesse ad illaʒ deue nire non excederem secundũ aut tertium gradum nisi essemus in atrocioribus et persona rei esset vilis ꝛ valde suspecta. An autem reperiantur alij ꝙ supra hic nomina ti qui dicantur esse exempti a tor tura. vide do. Hippoly. de marsi. in l. edictum. ff. de questio. in. iij. colũ. vbi plures enumerat inter quos dicit quod ille qui est vtilis reipublice torqueri nõ potest fm do. Parid. de put. quem ipse re ferti dem tenere in. d. suo tracta. ꝛc. ꝛ dicit esse bonum tex. ad hoc in. l. ad bestias. ff. de pen. vbi dici tur ꝙ dãnatus ad bestias eximi tur ab illa pena quando ille erat vtilis populo ꝛ ad preces populi debet liberari: nota ꝙ ego intelli go illud dictum esse verum per il lum text. quotiescunqꝫ per tortu ram adeo cruciaretur quod effi cerertur inutilis: quia posset mem bro debilitari vel mori in tortu ra ꝙ quidem perraro contingit alsautem non videtur esse eadẽ ratio in tortura sicut in morte: quia illi qui substinent torturam non moriuntur nec debilitantur regulariter: ꝛ sic per illam nõ ces sat vtilitas reipubli. quando ille seruatur in vita: ideo dubito de isto dicto propter diuersitatẽ ra tionis: super quo tamen cogita. Predictas tñ limitationes om nes pro limita et declara non p cedere nec habere locum in cri minibus exceptis et atrocissimis sicut est crimen lese maiestatis in quo nulla dignitas nullumqꝫ pe nitus priuilegiũ suffragatur reo ad effugiendum torturam. l. quis quis. C. ad leg. iul. maiest. ꝛ in cri mine heresis vt dicunt doc. in. d. l. quisquis. ꝛ canoniste in. c. ꝙ gẽs tis. de hereti. in aut. ꝛ in. c. cũ fm leges. eo. titu. lib. vj. Item in cri mine maleficorum ꝛ incantato rũ: vt. l. ꝛ si excepta. C. de malefi. ꝛ mathe. in quibus criminib⁹ oẽs indistincte torquentur: vt ibi dicit ꝛ notatur etiam per. d. dñm Hip po. in dicta. l. edictum.

¶ Summarium.

1 Tortura an dari possit in cã pecuniaria.
2 Serui liberti quo casu torqueãt.
3 Liber homo nõ torquetur in cau sa pecuniaria.
4 Tortura datur vbi veritas aliter haberi non potest.
5 Tortura an possit in actione furti dari.
6 Seruus alienus an possit in pe cuniaria causa torqueri.
7 Homo liber regulariter non tor quetur in causa pecuniaria.
8 Mercatores fugitiui põt torque ri pro depositis sibi factis.
9 Torturam in causa pecuniaria dare impium est.
10 Corporis cruciat⁹ etiã minimus maior est oĩ pena pecuniaria.
11 Semel tortus quo casu possit ite rum torqueri.
12 Judicis arbitrio et discretioni re linquitur modus et alia essentia lia torture.
13 Confessio in tortura facta et post ea negata an aliam torturam in ducat.

1
Eptimo quero an in cā pecuniaria & ciuili deueniri possit ad torturā? dic quod sic quisque nō tñ oēs psone nec in oi casu deueniēdū erit: sz serui duntaxat alieni quotiēscūq veritas rei aliter haberi nō pōt torquent. l. diuus. in pnc. ff. de qsti. & ista est vna ex differentijs que vertunt inter causas ciuiles et criminales: fm quod dicit Bar. in. d. l. diuus. q in causis ciuilibus non torquentur nisi serui alieni nō aūt liberti neq statuliberi & casu quo deueniendū sit: non ita de facili deueniendū est: sed vbi veritas aliūde haberi non potest q per tormenta seruorum: sed in causis criminalibus torquent etiaz liberi pro eruenda veritate: ita dicit Bart.
2 in. d. l. diuus. ¶ † Quod tamē est verum nisi causa ciuilis haberet in se annexum delictum: quia tunc etiā liberi torquentur: vt est text. not. in. c. j. de deposit. quem text. omnes doc. allegāt ad hoc & notant etiā doc. in. l. ex libero. ff. de
3 questi. ¶ Unde ego dico qd i hac materia pōi potest regula negatiua. s. quod in causa pecuniaria liber homo regulariter non torquetur d. l. diuus. fallit ista regula in aliquibus casibus: & primo in casu d. c. j. de deposi. qn causa ciuilis
4 hz annexū delictū. ¶ † Itez fallit quando ciuiliter ageretur de falso & veritas aliter haberi nō posset q tūc deueniri possit ad torturaz: ita dicit Bal. in. l. sicut fal-
5 si. C. de falsis. ¶ † Ex quo text. idē puto dicendum esse in furto vbi ageretur ad rem sibi furto subtractam non per accusationem furti: sz priuato iudicio ciuili per actionem furti: vt in. §. furti autē actio. insti. de oblig. q ex delic. nas. vel conditione furtiua: vt in. l. si pro fure. & in prin. §. j. ff. de cōdi. furti. q vbi plena probatio per testes aut insita haberi non posset quod liceat deuenire ad torturā: qz ratio text. in. d. l. sicut falsi. ita militat in isto casu sicut in illo.
6 ¶ † Et pdicta pcedunt in libero homie: serui aūt alieni bene poterunt torqueri in cā pecuniaria et hoc fieri pōt quotiēscūq veritas alr haberi non pōt: vt. d. l. diuus.
7 ff. de questio. ¶ † Predicta etiā limita & declara quod liber hō nō torquetur regulariter in cā pecuniaria est verū quādo loquimur de principali. Secus aūt in teste vacillāte qz liber homo si adhibetur: vt testis in cā pecuniaria & vacillat poterit torqueri. ita dicit tex. ibi Bart. & alij in. l. ex libero. ff. de questio. & hoc nō pueniet ex natura cause: sed propter accidens. s. illam vacillationem. l. liber homo: in prin. & l. vnius. §. testes. ff. eo. tit. vide Bar. i. d. l. liber homo. & l. ex libero. & d. §. testes. & do. Hipp. d mar. ibi. vbi copiose declarat hanc materiā. & Bal. & Sali. in. d. l. sicut falsi. C. de fal. & Jo. de imol. Panor. & alij cano. in. c. grauis. de deposi. vbi in hac materia multa bona dixerunt. et Cyn. in. l. fi. C. de fal. & est glo. no. xv. q. iiij. c. presbyter. Et inquantum diximus. s. quod qn causa pecuniaria habet annexū delictum deueniri poterit ad torturaz per tex. in dicto. c. j. d deposi. per quē text. dixit do. Paridē de puteo in tract. sindi. in. c. an in causa pecuniaria. in princip. se decidisse alia-

8 questionez istam. quod isti mercatores falliti cessantes et fugitivi poterunt torqueri vt indicent pecunias sibi datas in depositum vel in societatē ad mercādū quas nunc denegāt habere et perdidisse dicunt quez omnino vide quē etiā refert et sequitur .d. Hippol. de marsi. in .d. l. diuus. in .ij. col. q deinde opponit contra illud. c. s.
9 extra deposi. dicēs quod nimis durum et iniquum esse videtur qd in cā ciuili et pecuniaria deueniatur ad torturaz licet simus in terminis .d. c. j. qz ex hoc magis cruciatur et patitur reus siue debitor in inquirendo veritatez rei quam ipsa re comperta i satisfaciendo: quia nil aliud in cōdēnationem venit nisi pecunia in cuius solutione debitor nullaz patitur dolorem in corpore et minus nocet solutio et sententia quam inquisi
10 tio. qz quilibet corporis cruciatus siue corporalis pena etiam minima est maior quacunqz pena pecuniaria quātacunqz sit magna. l. i seruorū. ff. de pen. ad istud contrariū dantur due solutiones p doc. sm ipsum: prima est quod tortura nō datur ad penā nec dicitur proprie pena: sed est dolor corporis vel membri ad eruendā veritatem. et c. d. l. licez apud labeonem. §. questionez. ff. de iniurijs. et supra dictū fuit in prima. q. huius tituli: quia si tortura esset pena vel daretur ad penā profecto non essent duo tituli separati titulus de questio. a tit. de penis. sed quia sunt materie diuerse et separate. s. materia inquisitionis et materia pene. ppterea edite sunt sub diuersis titulis et noibus. quidaz vero dicunt q licet tortura non sit pena iuris de facto tñ est pena non leuis: qz cruciatus ille affert penam et dolorem intolerabilez in corpore: sed non obstat quia licet tortura afferat dolorem et cruciatum in corpore tñ non dicitur proprie pena que habeat effectū iuris: sed posset forsan improprie dici pena hoc est illa tolerantia doloris et cruciatus quā qui torquetur substinet in membris et corpore nec datur ad effectum pene a lege statute et propterea ex diuersis non fit bona illatio. l. naliter. §. nihil cōe. ff. de acqui. possef. et l. papinianus. ff. de mino. quidā vero dāt aliā solutionē limitando. vcz. d. l. in seruorū. ff. de pen: vt dispositio ista nō habeat locum in plebeis et vilibus personis: sed in nobilibus et magne cōditionis hoibus q non debēt torqueri nec cruciari i corpe pro re pecuniaria cuiuscūqz sit valoris. Ego aūt cōsideraui quod lz solutiones iste sint vere in se tñ ad solutionem istius oppo. nō oporteat tantum laborare qz solutio ipsius breuissima est. Nam est verum quod in causis pecuniarijs regulariter non deuenitur ad torturam. d. l. diuus. nisi in casibus et personis. exceptis. vt supra diximus in prin. q. et ad hoc facit regula illa de qua in. d. l. i seruorū. ff. de peñ. sed in casu. d. c. j. et l. si cat falsi. C. de fal. ideo deuenitur ad torturam pp delictum furti vel falsitatis annexum: et isto respectu videt potius deferri in cā criminali quam ciuili: qz tunc illa non dicit causa mere ciuilis: sz potius mixta cū criminali: vide in mol. et alios i. d. c. j. et ratio illa de qua in. d. l. in seruorū: non videt multum

multum vigere in proposito nostro: quia in materia torture non debemus attendere ad finē cause ex qua venit soluēda pecunia: quia alias sequeretur q̄ in multis causis criminalibus in quibus de iure communi aut ex forma statutorum venit imponēda pena pecuniaria vel bonorū publicatio: vt in .l. si quis aliq̄d. §. q̄ abortionis. ff. de pen. ⁊ insti. de publi. iu. §. itē lex iulia. si illa rō ꝓcederet sequeretur φ illis casibus nō posset q̄s torqueri. q2 esset maior pena inquisitionis q̄3 cōdēnationis. quod est falsū. Dicas igitur quod in omnibus causis in quibus infert tortura considerādū est principiū cause ⁊ illius natura an descendat siue oriatur ex cōtractu vel quasi: an vero ex delicto vel quasi delicto: vt institu. quib. mod. re cōtra. obli. ⁊ de verbo. obli. cū simil. ⁊ de obliga. que ex deli. nas. per totū: vt primo casu non sit locus torture regulariter etiam φ veritas aliter haberi non possit: q2 in causis ciuilibus iura dederunt alia remedia: aut actor plene probauit intentionē suā ⁊ reus condēnat. l. si debitori. ff. de iudi. aut semiplene probauit ⁊ defertur sibi iuramentū in supplemētum ꝓbationis dūmodo actor sit honesta ꝑsona ⁊ non agatur de maxima summa vt nota. dicit Bar. in. l. admonendi. et ibi ꝑ moder. latissime. ff. de ureiu. ⁊ Bal. in. l. i bone fidei. C. eo. ti. Jo. de imo. Panor ⁊ alij cano. in. c. fi. eo. tit. aut auctor nō plene neq3 semiplene probauit: sed minus q̄3 semiplene vt q2 habuit testes qui non erant omni exceptione maiores vel forte erāt singula

Tracta. do.

res quo casu nō deuenit ad istud iuramētū: vt dicunt prefati doc. in. d. c. fi. sed isto casu defertur iuramentum reo qđ dr iuramentū purgationis ⁊ obtinet absolutionem vt not. in. d. c. fi. aut actor ꝓposuit libellū: sed nihil penitus probauit: ⁊ isto casu reus absoluitur etiam absq3 aliquo iuramento: vt. l. actor. C. de probat. ⁊. l. qui accusare. C. de eden. ⁊ per ista media deciduntur cause ciuiles nō autē ꝑ torturam intelligendo de causis mere ciuilibus: ille vero q̄ habent annexum delictū dici nō possunt mere ciuiles vt. d. c. j. ⁊. l. sicut falsi. ideo non est mirādū si in illis pōt inferri tortura: q2 datur ꝓpter delictū nō ꝓpter ciuilē causam nec ex natura cause ciuilis: q2 tortura fuit adinuēta pro causis criminalibus cōtra culpabiles ⁊ dolosos quoties deficiunt plene ꝓbationes in crimine: ⁊ dr remedium extraordinariū vt no. Bal. in. l. ij. C. quor. appel. nō recip. ⁊ per Azo. in sum. de questio. ⁊ Panor. in. c. cum in contemplatione. de regu. iur. in princ. ¶ Et l3 tortura etiā i causis criminalib9 nō soleat dari ad penā tñ dat q̄nq3 ad penam q̄n ex crimine veniret imponenda pena pecuniaria: ⁊ re9 pp paupertatē illā soluere non posset luit in corpus q̄ luitio fit interdum per torturā maxime q̄n est vilis persona vt. ff. de pen. l. j. §. fi. ⁊. C. de ser. fugi. l. quicūq3. §. qđ si. ⁊. l. si quis id quod. ff. de iuris. om. iudi. vide. d. Par. de put. in. d. trac. in. c. tortura: el primo. vbi dicit quod pro leuibus furtis fur q̄nq3 torquetur ad penā: maxime quando est vilis persona ⁊ paup vt in aut. vt iud. sine

Pau. de Grillan. O

11 quo.suff.§.ex diuerso.¶ Possset etiã hic inseri questio illa de qua in.l.repeti.ff.de quest.an et quãdo semel tortus possit iterũ repeti in tortura et an et quãdo quis dicatur cõpetenter tortus.et qd reus moritur i tortura vel pp torturã mors fuerit subsecuta an iudex teneatur et ad quã penã.et qd si reus fuit positus ad tortura in nullis indicijs precedentibus vel si aderant indicia nõ tñ erãt i actis descripta. et qd si reus petijt copiã indiciorum et fuit sibi denegata et non obstãte petitiõe predicta fuit posit9 ad torturã.et qd si re9 in tortura fuerit cõfessus aliud crimẽ qñ nulla pcedebãt indicia vel si q̃ aderãt erãt inualida: vel si legitima erãt non erant scripta in actis vel qñ fuit sibi denegata indiciorum copia an cõfessio illa et ad bãchũ iuris ratificata noceat reo ad cõdẽnationẽ vel ad aliũ effectũ et quez.et qd si reus pp̃ter priuilegiũ etatem pregnãtiam vel aliã similẽ legitimã causam torqueri nõ poterat si fuerit tortus et ↄfessus:et ratificauerit confessionem suam an poterit ex ea subseq̃ cõdemnatio vel. Que omnia ista ad lõgũ describere potius superfluũ esset quam necessarium:qꝛ omnes doc.et antiqui et moderni in theorica et in practica in suis commentis hec plene descripserunt apud quos per te ipm videre poteris.Bart i.l.j.in princi.et.§.idẽ cornelio.et.l.fi.ff.de q̃stio.et in.d.l.j.et fin.et.l.milites.§. oportet.C.eo.ti.et i.l.ea quidẽ.C. de accus.Bal.i.l.ij.C.quor.appe. et.idem Bald.in.l.j.C.de cõfes. et in.l.ij.C.qd met.cau.Gandi.in trac.mal.in ti.de questi. et tormẽ. Ang.are.in suo trac.mal.in glos. fama publica.ver.nunc videam9 vsqꝫ in finẽ.Par.de put.in tract. sind.i.c.tortura.lo primo cũ trib9 seq.et.c.viso.de idicijs.Hip.mar. i.l.j.i pnc.et.§.fi.et.§.ad questionẽ. ff.de quest.Fran.brun.in trac.de indic.et tor.in.ij.pte canoniste i.c. qualiter et qñ.et.c.inquisitiõis.de accusa.et in.c.cum in contemplatione.et ibi Panor.de reg.iur.l an

12 tiquis.¶ Nihilominus quo moderamine et qua leuitate vel grauitate sit danda tortura et que indicia ad illã inferẽdã idonea sint et qñ quis dicatur cõpetẽter tortus vel non:similiter qñ quis dicatur purgasse indicia:vel nõ oia ista demũ relinquunt arbitrio et discretioni honesti iudicis qm in his certa regula tradi non potest sed alterantur ex qualitate facti psonarum ↄditione loci ↄsuedine et alijs circunstãtijs et qualitatib9. vt dicit Bal.i.d.l.ij.C.quor.app. et c.et.d.l.milites.§.oportet.Bar. in.d.l.fi.ff.de questio.et.l.j.in pnc. eo.ti.et est tex.in.l.j.§.calũniatorũ bus.ff.ad turpil.et.l.testium.§.tu magis.ff.de testi.Panor.i.d.c.cũ in contemplatione.de regu.iur.et

13 Azo.in sum.eo.tit. ¶ Quid autẽ si reus semel aut pluries cõfessus fuerit in tormẽtis:deinde tpe suo adductus ad banchum iuris loco ratificatiõis negauerit:et cõfessionem ipsam reuocauerit qd tũc aget iudex.dic qd repõet illũ iterũ ad torturã in quãtãdiu morabitur suspẽsus ↄtrũ iudici videbitur esse sufficiẽs:et si reuocationẽ ipsam reuocauerit reuertẽdo ad pimã ↄfessionẽ illi stãdũ erit et iterũ ratificãda:si vero passis tormẽtis semp in eadẽ reuocatione insisterit debebit absolui.vid Bar

torin.l.i.§.si quis vltro.⁊ in.l.repeti.ff.de q̃stio.⁊.d.Hippoly.de mar.i.d.l.repeti.in.iiij.col.vbi dicit q͡ dum ipse erat officialis illu striss.Ducis Mediolani habuit pre manibus quendam insignē ribaldū q̃ similes actus sepi⁹ fecit: ⁊ repetitis vicibus in tortura fatebat:deinde ad bāchū iuris adductus semper negauit ⁊ reuocauit precedentem confessionē adeo q͡ fuit sibi necesse vt ipse dicit illum absoluere ⁊ abolere processū cū inqsitiōe:interrogat⁹ postea q̄re sic fecerat respōdit q͡ magis sibi expediebat torqueri pluries in brachijs cū corda q̄ semel i gula:quī multi inueniunt medici q̃ sciunt resarcire ossa brachior ēt si esset fracta:sȝ nemo reperit q̃ sciat resarcire gulā laqueo obclusam.

De relaxatione

Carceratorum. Liber Quintus.

❡Summarium.

1 Relaxatio reorum a carceribus diuersimode consideratur.

2 Relaxationum que lite pendēte fiunt species.

Cum sepius contingat q͡ rei p diuersis criminib⁹ i carcerib⁹ deducunt ex quibus postea diuersimode relaxant:iō ɔgruū mihi visuȝ fuit i hoc vltimo libro de relaxatiōe carceratorū ⁊ de extremis actis causar q̄dā breuiter exponere.

1 ❡†Ueruntamē q͡ reor relaxationes diuerse sunt quarū q̄dā fiunt post cause decisionē ⁊ sic post latā sententiā:alie vero fiūt lite adhuc pēdēte.Relaxationū v̄o q̃ fiūt post litis decisionē:q̄dā est q̃ fit p sententie executionē.Quedaȝ alia est q̃ fit p gratiā ex beneficio ⁊ indulgētia principis.Alia autē relaxatio est q̃ fit ppter innocentiam incarcerati quādo plene de illi⁹ innocētia cōstat.

2 ❡†Relaxationū vero q̃ fiūt lite pēdēte q̄daȝ est q̃ fit p cōpositionē pene factaȝ cū curia aut fisco.❡Alia est que fit propter fideiussorem prestitum de se represētando ⁊ soluēdo penā ⁊c.❡Quedam alia est q̃ fit licētiose ⁊ de facto p fugā incarcerati:⁊ ista quādoq͡ accidit cū fractura ⁊ violētia carcerū:q̄nq͡ aūt clanculo absq͡ aliq̃ fractura aut violētia.❡Breuiter igit cuiusq͡ relaxationis speciem declarem⁹.❡Uidēdū erit p̄mo de relaxatione illa que fit per sententie ⁊ pene executionem.❡Scd̄o de illa q̃ fit ex bn̄ficio ⁊ indulgētia principis.❡Tertio de illa q̃ fit ex ppria innocētia incarcerati.❡Quarto de illa q̃ fit p compositionem pene.❡Quinto de illa q̃ fit p fideiussorem p̄stitū de se rep̄sentādo ⁊ soluēdo penā ⁊c.❡Sexto de illa q̃ est illicita q̃ fit p fugā ipsius rei:vt s̄.dictum est.❡Septimo et vltimo post p̄missa breuiter ⁊ succincte videbim⁹ de calumniatorib⁹ ac de expensis ⁊ dānis ⁊ interesse.

❡De sententie ⁊ penarum executione.

❡Summarium.

1 Executio sententie quid dicatur.

2 Sententia ⁊ res iudicata an differant ⁊ in quo.

3 Penarum executio debet fieri pu-blice in metum aliorum.
4 Carceres sunt ad custodiam nõ ad penam.

1 Uero primo quid est ista executio? Respõd. quod est satisfactio quedã q fit per cõdẽnatũ opera mini sterio pualici execu toris p sententiaz late obseruatiõe: vt pbat in. l. iiij. §. ait pretor. ff. de re iud. z. l. ij. z. fi. C. de cust. reo. Bald. in auctenti. sed nouo iure. C. de ser. fugiti. que necesse est q fiat post latam sñiam tpe rei iudicate. nam si antea fieret non valeret. l. j. C. de execu. rei iudica. vbi Bal. dicit qd inordinatis p essentiam rõnis posteris presupponit suum prius messe: vt not. Jo. mona. l. c. si cõfirmationẽ. de ele. li. vj. ¶ Item vidẽdum esset qd sit res iudicata: z an sententia ipsa z res iudicata sint idem vel potius di-
2 uersa. ¶ † Et que est differẽtia inter sñiam z rem iudicataz: sed qz ista requirunt altiorẽ indaginem ampliorẽ examinationẽ: iõ vt bre uius me expediã hic ptermitto. vide Bar. in. l. j. ff. de re iud. Jo. de imo. z Panor. in rub. extra eo. ti. Host. in sum. eo. ti. in punct vbi designat pulchram figurã. Quo ad materiã nostrã dico quod aut pena exequenda est corpalis vltimi supplicij vel citra mortem corporis afflictiua: aut ẽ deportationis sine releuationis: aut est pecuniaria: aut bonorum publicationis: lz iterdũ iste possint eẽ simul vnite qñ sumus in atrocissimis sicut in crimine lese maiestatis heresis falsẽ monete rapt9 virginũ z similibus. Jn quibus vita bona z fama simul pereunt. l. quisquis. C. ad le. iul. maiest. l. arriani. C. de heret. c. ad abolendã z. c. vergen tis. eo. ti. l. j. z. ij. C. de fals. mone. et l. vnica. C. de rapt. virg. z ibi Cyn. Bald. z Salice. z diximus supra libr. j. z. iij. in. iiij. z. z. q. ¶ Primo enim casu quando sumus in penis corpalib9 aut exilij relaxatio pdicta fiẽda est anteq̃ fiat executio: qz executio penarũ corporaliũ debet esse publica z in locis publicis fieri z nõ in carcerib9 vt vni9 exemplo ceteri pertimescant † et 3
vnius pena sit met9 multorũ. l. capitaliũ. §. famosos. z. l. aut facta. §. fi. ff. de pen. z. l. j. C. ad leg. iul. repetũ. z not. in. l. j. ff. de iusti. z iu. et in Cle. j. de pen. Cardi. in Cle. j. in. xij. z. xiiij. not. de offi. ordi. xlv. distinctio. disciplina. ij. q. vij. qpp. x. q. j. quia sacerdotes. de cohabi. cle. z mu. c. clericos. et de excess. prelat. c. j. cũ similibus eodẽ modo primo relaxandus est ante executionẽ qñ executio ipsa fieri dz per relegationem aut deportationẽ: qz ad hoc vt sñia z pena que i ea cõtinetur sortiantr effectum sine executionis necesse est q reus exeat de carceribus z ad loca sibi deputata submigret: vt. l. fin. C. de cust. reo. z. l. custodias. ff. de pub. iudi. nisi relegatio ipsa facta fuisset in carcerib9: qz reus cõdẽnat9 esset ad ppetuos carceres: qua pena sepe vtuntur iudices ecclesiastici: vt. xxvj. q. v. si quis eps. z. c. 3 idolorum. z. c. j. de heret. lib. vj. et est glo. c. excõmunicamus. el. ij. de heret. in. anti. hoc eñ raro vel nũ q̃ faciũt iudices seculares: qz ius ciuile non vtitur istis penis carceralibus: sz potius relegationis aut deportationis sm psonar cõ

ditionem et qualitatē facti.l.iij.in pun.et.§.adiectio.ff.ad leg.cor.de sica.iuncta.l.si quis aliquid.§.q a bononis.ff.de pen.
4 Et carceres enim ius ciuile inuenit ad custodiam non ad penā.l.ij.et.l.ff. C.de cust.reo. Aut executio ipsa fiēda est in pecunia vel in bonis et isto casu reus non erit relaxandus de carceribus nisi demū secuta solutione dicte pene vel saltim satisfactione: quia fisco fuerit satisfactum aut per pignorū traditionem aut per idoneū fideiussorem adeo quod plene sit cautū fisco.d.l.iiij.§.ait pretor.ff.de reiu di.l.j.§.diuus.ff.de iur.fis.

¶Summarium.

1 Executio sententie in causis criminalibus an sit ilico post sententiam facienda.

2 ¶Executio sūie quo casu sit post latam sententiam facienda.

3 Conuictus et sponte confessus an ab executione sentētie possit appellare.

4 Remedium appellandi duobus modis tollitur.

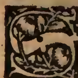
5 Dispō.l.ij.C.quorū app.nō reci. multis casibus limitatur.

6 Reo etiam notorio nō tollūtur iuris defensiones.

7 Cōfesso et conuicto in ciuilibus an remediū appellationis tollatur.

8 Cōuictus dūtaxat cōdēnatus post sentētiā aūt cōfessus an habeat remedium appellationis.

9 Appellatio nō admittitur in notorijs.

1 Ecundo et quero an statim post latā sententiā in causis criminalibus fiēda sit executio vel potius expectari debeat res iudicata per lapsum decē dierum vt in aut.de app.in pn.colla.iiij.et dic qd in causis criminalibus regulariter nō fit executio pene antequā sūia trāseat in rem iudicatam per lapsum dierum vt.l.additos.C. de appell.et.l.additos.C.de episcop.audi.et in aut.sed hodie.C. de appella.
2 ¶Que regula fallit qn sumus in atrocioribus criminibus et reus voce ppria spōte cō fessus esset et testibus plene conuictus qz tūc post latā sūiam incōtinēti et immediate fit executio vt.l.ij.C. quor.app.nō recipi.et.d.l.fi.C.de custo.reo.et.l.custodias.ff.de pu. bli.iudi.imo si reus post latā sūiam incōtinēti vellet appellare nō audiretur et eius apellatio tanquā calumniosa penitus reijceretur: ita dz in.d.l.ij.C.quor.appell.etc.vbi dicitur quod homicida veneficus maleficus adulter et is qui manifesta violentiam intulisse probatur si voce propria confessus sit spente crimen et testibus plene conuictus reperitur non auditur appellans maxime in casibus et criminibus
3 ibi expressis. ¶Et Bal.aūt ibi querit qd erit dicēdū de alijs minoribus criminibus extra illa q sunt ibi expressa an si reus reperit confessus et conuictus possit interponere appellationē et an sit audiēdus? demū cōcludit quod appellare nō poterit et si forsan appellauerit non erit audiēdus.itaqz gl.in.d.l.ij.quā sequitur ibi Bal.lz Jac.but.dixerit cōtrariū hac rōne qz dicit qd reus in causa appellationis poterit confessionem suā reuocare nihilominus.Bal.hoc non obstāte tenet opinionem glo.ibi et respōdet ad rationem Jaco.but.qz illud est verū quod reus posset reuocare cō

fessionem suã quãillam per errorem aut metu tormentorũ fecisset vel quando testes non clare probarẽt: sed aliquantulũ appareret dubium illorũ dictũ tunc posset bene audiri in appellatione et cõfessionem suam vt erroneam vel
4 extortã metu tormẽtorũ † ad hoc igitur vt tollatur remediũ appellandi duo principaliter requirũtur primũ quod reus sit plene testibus conuictus qui luce clariorem pbationẽ ostendãt: secundũ qđ spõte absq; aliq impedimento ɔfessus fuerit. istis eñ vel ipsorũ altero deficiẽte nõ denegatur appellatio vt ꝫ glo. in. d. l. ij. et ibi Bal. et alij. Quidam vero addũt tertiũ requisitum ad hoc vt tollatur remediũ appellationis. s. qđ sit vnum de illis criminibus expressis in. d. l. ij. quãuis Bal. secutus glo. ibi teneat contrarium vt
5 supra proxime diximus. ¶ † Limita tamẽ illud quod dicitur in. d. l. ij. non procedere quando reus vellet facere defensiones iuris dicens quod qcqd fecit id totũ fecit ad sui defensionẽ vel quod ille quem ipse offendit erat bãnit9 et similia: quia isto casu poterit audiri non obstante sua cõfessione et tã clara probatiõe. ita tenet ele
6 gãter Bald. d. l. ij. † qr reo etiam notorio in facto non tollũtur defensiones iuris secũdũ quod singulariter voluit Inno. in. c. statui
7 mus. de offic. delega. ¶ † Quero nũc quid in causis ciuilibus an cõfesso et conuicto auferat remediũ appellationis. gl. in. d. l. ij. dicit qđ sic qđ aufertur ad similitudinem causarũ criminaliũ vt supra proxime dictum est. et illam glo. sequit ibi Bal. quã dicit esse
8 notabilem. ¶ † Iterum quero qđ si reus non erat cõfessus: sed conuictus dũtaxat cuius vigore fuit cõdemnatus et post sententiã cõfessus fuerit crimẽ an ẽt iste debebit excludi a remedio appellationis: dic aut ɔfessus fuit in iudicio et apud acta et appellare nõ poterit ex quo confessio illa consonat cũ veritate probationũ et cẽsetur acsi confessus fuisset ante sniam ita dicit Bald. in. d. l. ij. in. ij. col. versi. modo quero: aut fuit cõfessus extra iudicium et admittit ad appellandũ. qr confessio extraiudicialis non facit notorium imo nec plenã probationẽ ex qua se qui possit cõdẽnatio: sed bene facit indicium ad torturã. l. capite quinto. §. fi. ff. de adul. vide bonũ tex. in. l. nõ tantum. ff. de appella.
9 ¶ † Idẽ ẽt dicẽdũ est in notorijs criminibus in quibus nõ admittitur appellatio secundum quod voluit Abb. in. c. super his. de penis. vbi dicit quod iudex in notorijs criminibus põt mãdare penã exeq etiã absq; aliqua cõdẽnatione. et idẽ dicit voluisse Inno. in c. ex parte. el. primo de verb. sign. vide Abb. in. c. ad nostrã el. ij. de iureiur. Idem dicendum est de qbusdam interlocutorijs que trahũt secũ executionẽ sicut est illa que fertur contra debitorem suspectum de fuga. vt. l. sciendum. ff. qui satisda. cogantur et. l. si fide iussor. §. fin. eo. tit. et ibi Bartol. quem vide.

¶ Summarium.

1 Pena nõ dbet excedere suũ auctorem.
2 Delictum vnius non debet in alterius detrimentum retorqueri.
3 Paupertas non excusat a pena

4 Pena delinquẽtis quo casu extẽ
datur ad alios.
1 Ermo q̃ro † si ꝯdẽna
tus ad penã pecunia
riã illam soluere nõ
põt ꝑpter pauperta
tez an executio sñie
fieri possit in bonis vxoris sue aut
pr̃is si esset fili9 familias matris
fratrũ vel alioꝝ de ei9 familia re
spõd. ꝙ nõ. qꝛ pena nõ dz excede-
re suũ auctorẽ. l. sancim9. C. de pe.
q̃ etiã in rub. ꝛ toto tit. C. ne fil. p
pat. ꝛ ne. vxo. pro marit. vel econ-
2 tra ꝛ. l. ob maritoꝝ. eo. tit. † qꝛ ne-
mo dz alterius odio vel crimine
dãnũ sentire. l. si quis in suo. §. le-
gis. C. de inoff. test. ꝛ. l. legẽ. in pu.
pu. rñ. C. de natu. lib. ꝛ. l. si pena. ꝛ
l. crimẽ. ff. de pen. ꝛ. l. si maritus. ff.
solu. mat. ꝛ. l. fi. ff. ad sylla. ꝛ in re-
3 gula nemo. de re. iu. li. vi. † Pau-
pertas igitur nõ excusabit illũ a
pena: qꝛ si non poterit soluere pe-
nã in ere luet in corpore ita dicit
4 tex not. in. l. j. in fi. ff. de pen. † ꝛ ibi
Bar. vbi singulariter limitat re-
gulã illã de qua in. l. in seruoꝝ. ff.
de pen. quẽ vide. ꝛ diximus etiaz
supra lib. proximo precedẽ. q. vij.
an in causa pecuniaria ꝛc. ꝛ not.
etiã. ff. de off. p̃si. l. illicitas. §. fi. et
de iuris. om. iudi. l. si q̃s id qđ. §. in
seruos. ꝛ. ff. de ser. fugit. l. quicun-
ꝙ. §. quod si. ꝛ. C. de sepul. vio. l. fi.
§. fi. sꝫ ꝯtra p̃dicta facit. C. ad leg.
iul. maie. l. quisquis. ꝛ. c. vergẽtis.
de heret. ꝛ. c. in quibusdã. de pen.
ꝛ. c. cum multe. xv. q. viij. ꝛ. j. q. iiij.
itẽ pctõ israelitaꝝ. ꝛ in. c. f. ꝛ. ij. de
fil. presbyt. in quib9 iuribus ꝓbat
ꝙ pena que oritur ex delicto vni9
extenditur ad alios qui nihil pec
carunt. sol. speciale est in crimine
lese maiestatis propter criminis
immanitatẽ ꝛ ꝑpter reuerentiaz
maiestatis principis. idẽ est in cri
mine heresis ꝛ multo magis. qꝛ
hic offenditur maiestas diuina q̃
maior est tpali. d. c. vergẽtis. ꝛ ibi
gl. ꝛ. c. accusatus. eo. ti. lib. vj. vide
ea que diximus supra li. j. in tit. de
heret. q. iij. vbi posui alios casus
in q̃bus vn9 nõ delinquẽs punit
ex delicto alteri9: ꝛ pena vni9 de-
linquẽtis extẽdit ad nõ peccãtes.

¶ Summarium.

1 Cõdẽnatus ad mẽbri mutila
tionem an punietur in mẽbro va
lido an debili.
2 Cõdẽnatus ad mẽbri amputatio-
nẽ si illo careat an poterit in alio
puniri.
3 Sñia amputatiõis manu9 nõ spe
cificata exequit in min9 valida.

1
Uarto q̃ro † quid si
re9 incarcerat9 fuit
cõdẽnatus ad mu-
tilationẽ vnius mẽ
bri puta amputatio
nis manus pedis
oculi ꝛ similiũ ꝛ habeat alterũ ex
dictis mẽbris debile vel aridũ an
executio pene fiet sup mẽbro debi
li vel sup valido: tu dic aut pena
reperit imposita sup certo mẽbro
puta manu dextera vel pede dex-
tero ꝛ illa vel ille amputãdus est
q̃liscũꝙ sit lꝫ dextera sit vtilis ꝫ sini
stra vero inutilis vt in aut. sꝫ no-
uo iure. C. de seru. fugit. ꝛ ibi glo.
no. ꝛ. Bar. ꝛ Ang. ꝛ Pau. de cast.
idẽ dicit Joã. an. in. c. in penis. de
reg. iur. i. vj. i mercurial. vbi dicit
ꝙ isto casu sola deformitas corpis
facit penã. ꝛ ad hoc facit bonus
tex. i. l. ij. §. qđ si q̃s ꝛ. §. seq. ff. arb.
fur. ces. ꝛ. Bar. in. l. hos accusare.
2 §. fin. ff. de accus. ¶ † Quid si reus
caret illa manu vel pede aut ocu-

lo qui vel q̄ ex forma statuti venit 1 amputandus nūquid iudex poterit cōdēnare ad amputationē mēbri illius qđ supest? dic quod nō: sed debebit illū cōdēnare in alio mēbro: quod est verū q̄ pena cōmutari pōt in alio mēbro ante latam sniam non aūt post q̄ si reperitur nota snia super illo vnico mēbro qđ amputādū venit ex forma statuti aut trāsiuit in rem iudicatam aut nō si trāsiuit necesse est q̄ fiat executio super illo membro alias snia eēt nulla: nec pōt variare iudex postq̄ functꝰ est officio suo. l. iudex postq̄. ff. de re iudi. nisi hoc fieret de mādato principis: vt. l. j. C. de pꝫib. imp. offer. ⁊ l. j. in fi. ff. de q̄stio. aut nōdū trāsiuit in rē iudicatā ⁊ poterit reꝰ ab ea appellare: q̄ maius supplicium pateretur 2 ex amputatiōe illius mēbri qđ solū est q̄ si duo essent: ⁊ interpretatio penarū non debet fieri in duriorē cāꝫ: sꝫ in mitiorē. vide Bal. in. d. aut. sed nouo iure. in. iij. col.

3 ¶ † Et qđ si simpliciter dicatur in statuto vel in snia amputet̄ sibi manus vel pes nec specificetur certū membrū: tunc cōcludūt doc. predicti quod in mēbro minꝰ potenti fiēda erit executio: quod est verū q̄ñ duas hꝫ: sed si nō hꝫ nisi vnā dic vt supra prime dixi: vide latius de p̄dictis Bal. in. d. aut. sed nouo iure. ⁊ Ange. de are. in tract. malefi. in glos. quas si non soluerit infra decem dies amputetur sibi ⁊c.

¶ Summarium.

1 Iudex ecclesiasticus nullam habet sanguinis iurisdictionem.

2 Iudex ecclesiasticus procurans sanguinis effusionem irregularitatem incurrat.

Quinto q̄rit qđ si p crimine reus venit fustigādus: puta p vno furto vel sortilegio siue aliis similibus minorib9 criminibus: ⁊ sit in manibus iudicis ecclesiastici an iudex ipse poterit ferre sniam ad fustigationē ⁊ illā mādare exequi p milites ⁊ executores: ⁊ videt̄ dicēdū qđ nō: q̄ iudex ecclesiasticus nullā hꝫ iurisdictionē sanguinis. c. sniam sanguinis. ne cler. vel mona. sed in fustigatiōe vt plurimū interuenit aliq̄lis sanguinis effusio: q̄ cutis humec crebis verberibꝰ sepius percussa lacerat̄ ⁊ emittit sanguineꝫ maxime q̄ñ est longa fustigatio: vt experientia docet: ergo nō pōt 2 † q̄ incurreret irregularitateꝫ vt ibi dicitur. tu dic qđ iudex ecclesiasticꝰ hꝫ iurisdictionē verberandi ⁊ fustigādi ⁊ sniam suā sup his pōt mādare exequi absq̄ scrupulo irregularitatis. xxvi. q. v. contra idolor. ⁊. xxiij. q. v. circūcelliones. in fi. illa igit̄ q̄lis q̄lis sanguinis effusio nō cōsiderat̄ nec venit principaliter ex snia: sed ex postfacto accidit satis est qđ in snia clerici nō infert̄ talis pena ex q̄ p̄ncipaliter ⁊ immediate veniat sanguis sicut est in amputatione mēbri vel alia simi pena: vñ sanguis hūanꝰ imediate dēat effundi: vt d. c. circuncelliōi. vide. d. Abb. et alios cano. in. c. ij. de sortil. Circa materiā istiꝰ executionis nō me extēdā vlteriꝰ: videlatiꝰ p doc. in d. aut. sed nouo iure ⁊ in. l. capitaliū. §. famosos. ⁊ in. l. qui vltimo. ff. de pen. ⁊ in. d. l. j. eo. ti. ⁊ in. l. j. et l. sancimus. C. eo. tit. ⁊ ibi Bald. ⁊ Ang. de are. in. d. trac. in cōmēto

snle super ℞.quas si non soluerit. ꝛ in ver.ꝛ ibi caput a spatulis ꝛc. Bād.i suo trac.mal.i tit.de penis reo.ꝛ.d.ꝑar.de put.in trac.find. in titu.de executio.snia℞ fo.41.

℄Summarium.

1 Judex an possit penas a lege statutas augere:minuere:alterare aut cōmutare.
2 Pena est delicto cōmensuranda.
3 Judex nō pōt suā sniam imutare.
4 Snia contra iuris dispositionem lata an sit valida.
5 Snia penalis an debeat continere causam.
6 Snia petitiōi difformis nulla ē.
7 Questio facti sub iudicis constat arbitrio sed pena.
8 Judex pōt ex cā penā iuris commutare.
9 Judex pōt ex causa penam infamie permutare.
10 Judex pōt etiā de iure municipali penas statutarias immutare.
11 Statuta recipiūt interpretationē declaratiuā a iure cōi.
12 Lex cōcedēs pplo statuta cōdere cōcedit ēt iudici penas imutare.
13 Judex potest in supplementuꝫ legis agere.
14 Judici an liceat leges trāsgredi.
15 Judex ex cā leges ꝛ statuta transgrediēs an piuriū incurrat.
16 Autoritas legis aut superioris est in omni iuramento excepta.

1
Exto nō † obmittā hāc notabilē qōnē quā bñ nota:an iudex possit si aliq̄ iusta cā sibi videbitur penas certas a lege statutas augere minuere alterare aut in aliā spēm ꝯmutare?et vr dicendū qd nō nisi hoc faceret de exp̄sso ꝑncipis mādato:qꝛ iudex est minister legis ꝛ iustitie et nō hꝫ auctoritatē supra legē imo dꝫ illas ad vnguē seruare ꝛ ſm illas in oibus causis iudicare:non aūt alterare illarū dispositionē:qꝛ dꝫ φ facti qdē qd arbitrio iudicis ꝯsistit:sꝫ pene impositio ꝛ ꝓsecutio ꝯsistit i facultate legis.l.j.§.s. ℞.nā siquidē.ff.ad turpil.l.oēs.in princ.ff.ad municip.ij.q.iij.si quē. §.notandū.vbi dicitur quod facti quidē qd in arbitrio est iudicātis pene aūt ꝓsecutio nō eius voluntati mādatur sed legis auctoritati reseruatur.ꝓ quo facit tex.in.l. seruos.in fin.C.ad leg.iul.de vi pub.vbi exp̄sse dicitur quod non lꝫ iudici penam certam a lege statutā minuere aut mollificare.ꝛ.l. si opis.C.de pen.vide glo.not.in d.c.si quem.in ver.volūtati.℄In ꝯtrariū est tex.in.l.ꝛ si seuerior.et ibi glos.C.de his q̄ notā.infam.et.l. quid ergo.§.pena grauior.ff.eo. ti.ꝛ ibi gl.Bar.ꝛ alij ibi oēs ꝯcludunt quod pōt iudex penam certā a lege statutā in snia sua ex iusta cā augere minuere aut in aliā spēm ꝑmutare:ita quod vbi lex irrogat penā pecuniariā pro aliquo crimine iudex ipse pōt imponere corporalem ex iusta cā:ꝛ hāc facultatem ꝛ arbitriū iudex ipse habet a lege vt quotiescūq̄ ex q̄litatibus aut alijs circunstantijs delictuꝫ vr enormis aut turpius vel ex eo imminet scandalum nō modicū vel alia simili iusta causa ꝯcurrente lex dat arbitriū iudici vt i snia sua possit ex causa hmōi penas certas a lege statutas augere minuere vel in aliā spēm permutare:qd q̄dē arbitriū nō soluꝫ hꝫ quo ad penas principales verū ēt q̄ad accessorias.s.infamie qꝛ

iudex potest dispensare cum infa-mia que reo venit ex crimine irrogāda vt est gl.in.d.l.quid ergo.§.pena grauior.ff.eo.tit.et ibi Barto. hoc dicit expresse.idē Bal.et Salice.et in.d.l.si seuerior.C.eo.tit.et quod tale arbitrium iudex habet a lege probatur in.l.aut facta.§.fin.et.l. hodie.ff.de pe.et.d.l.et si seuerior.et d.l.quid ergo.§.pena grauior.Et ratio istius arbitrij potest esse:quia delicta cum diuersis circunstantijs et qualitatibus perpetrantur ex quibus crimē ipsum quandoque fit excusabile quandoque magis atrox et odiosum quam circūstātias et qualitates oēs lex ipsa exprimere nō potuit: sed quasdā expressit vt.d.l.aut facta.§.j.cū duobus.seq.idō dedit iudici hācfacultatē et arbitrium vt secundum facti cōtingentiā penas ipsas arbitrio suo ex cā augeret minueret vel mutaret vt.d.l.aut fctā.§.fi.et.
2 d.§.pena grauior.† et per hoc iudex nō dicitur venire cōtra legē vel ab eius dispositione recedere:sed potius legē seruare que ita vult atque disponit quod probatur etiā per illā regulā iuris qua dicitur quod pena debet pmnē furari delicto:vt.l.sanctimus.C.de pen.et in.c.sicut dignum.extra de homic.et.c.vt clericorum.de vit.et hon.cle.et hec est vera et cōis cōclusio vt.s.dixi.quam tamen Bart.post glos.in.d.l.quid ergo.§.pena grauior.et Bald.Cy.et Sali.in.d.l.et si seuerior.C.eo.tit.¶ Que quidem conclusio recipit nonnullas limitationes quas per opposītiōes bre-
3 uiter declarabo.¶ † Et primo oppono de.l.moris.§.iste fere.ff.de pen.vbi dicitur quod iudex nō pōt aliquo modo mutare sententiā suam qua pronunciauit decurionē esse relegandū quia iura id prohibent expresse sed debet principem consulere vt rescribat quid agēdū sit.in hac re.idem disponitur in.l.j.§.fin.ff. de questio.et.l.ij.§.fin.aūt.ff.ad turpil.sol.ibi iudex iam pronūciauerat hic nō et verū est quod iudex postquam tulit sniam non pōt illam et penas in illa expressas amplius permutare vt ibi dicitur quia semel functus fuit officio suo.l.iudex postquam.ff.de re iudic.et idō limitatur ista cōclusio habere locū antequam feratur snia seu in ipsa snia.non antē post sniam.et propterea Bar.in.d.l.moris.§.iste fere reprehēdit quosdā iudices qui apponūt certas clausulas in fine sniarum suarum post verbum condēnamus etc.quia nihil valent.
4 ¶ † Item oppo.de.l.diuus.ff.de iniur.vbi nō valet snia lata contra iuris dispositionē quando nō fuit seruata pena iuris.sol.ibi per errorem et sine cā fuit alterata forma iuris hic aūt ex certa scientia et ex cā et ratiōe:vt.l.hodie.ff.de pen.et ita soluit Sali.istud cōtrariū in.d.l.et si seuerior.idō secūdo limita cōclusio-
5 nē predictā quando iudex ex certa sciētia facit et ex iusta causa alias non posset.¶ † Sed quero an sit necesse quod iudex exprimat istā causam in snia quod ideo imponit istam penam propter talē cām specificatā.et breuiter dicas quod non:sed an debeat in genere exprimere causam dicēdo ex iustis causis animū nostrū mouentibus etc.Bar.i.d.l.quid ergo.§. pena grauior.dicit quod si iudex exprimeret cām in genere nō errat vt dictū est:tamen si nullā exprimit in genere nec in specie per hoc nō vitiatur sententia dūmodo ex actis appareat quod fuit iusta causa que mouit iudicē ad ita pnūciādū alias si nulla esset cā nec appareret ex actis snia pos

set dici nulla tanq̃ lata ꝯtra ius
constitutionis ⁊ p expressum iuris
errorē: vt. l. j. ff. que sent. sin. app.
resc. ⁊ p Barto. in. d. §. pena gra
6 uior. ¶ †Item oppo. d. l. fi. C. de fi
deicom. liber. ⁊ l. vt fundus. ff. cōi
diui. ⁊ l. in seruos. §. fi. C. ad le. iu.
de vi publi. vbi dr̄ q̄ quotiescūq̄
snia non est ꝯformis libello ⁊ qd̄
ꝯtinet aliud q̄ petitio nulla est.
sed hic aliud habet in petitione
⁊ libello accusationis vbi petita
fuit certa pena quā ius declarat
in nullo casu: ⁊ aliud i snia ꝯtinet
merito ⁊c. sol. dicit Sali. in. d. l. et
si seuerior. qd̄ illud habet locū in
causis ciuilib9 nō aūt in crimina
libus in qb9 nō est necesse appo
nere cōclusionem certe pene in li
bello accusationis: sed sufficit cō
cludi q̄ re9 penis a iure statutis
puniat ⁊ iudex excedendo penas
certas ex cā dicit legitime proce
7 dere vt. s. dictū est. ¶ †Iterū op
po. d. l. si opis. C. de pen. ⁊. ij. q. iij.
c. si quē. §. notandū. vbi dicit q̄ fa
cti qdē qd̄ in arbitrio est iudican
tis pene aūt persecutio non eius
voluntati: sed legis dispositioni
mādat. sol. illud est verū q̄ iudex
nō pōt penas iuris imutare sine
cā: sed cū cā bene pōt facere vt. s.
dictū est: ⁊ p hāc solutionē tollūt
oia ꝯtra que superi9 in principio
adducebant. ¶ Postq̄ vidim9 limi
tationes istius cōclusionis p op
positiones p̄dictas videam9 mo
do illius extēsiones que erūt mul
8 tum vtiles. ¶ †Et prima extensio
siue declaratio est q̄ ista cōclusio
non solū h3 locū in iudicijs siue
causis ⁊ penis minorib9 ⁊ extra
ordinarijs: sed gñaliter i oib9 or
dinarijs: ita tenet glo. not. cōiter
approbata i. d. l. hodie. ff. de pen.

quā sequit ibi Bar. ⁊ idē Bar. in
d. l. qd ergo. §. pena. Bal. ⁊ Sali.
in dicta. l. ⁊ si seuerior. in primo
not. vbi expresse dicit q̄ iudex in
snia pōt ex cā penā ordinariā p
9 mutare. ¶ †Scd̄o ampliat ista:
vt habeat locū etiā in accessorijs
penis ad p̄ncipalē sicut ē ifamia
q̄ ex illo crimine orit siue infertur
vltra alias penas: nam sicut iu
dex imutat ⁊ dispēsat penas prin
cipales: ita etiā dispēsare ⁊ pmu
tare pōt penam infamie. ita tenet
glo. in. d. l. ⁊ si seuerior: quam seq
10 tur ibi Bal. Sali. ⁊ alij. ¶ †Ter
tio ampliat vt non solū procedat
istud de iure cōi: sed etiā de iure
municipali. ita qd̄ si statutū im
ponit certam penam pro aliquo
crimine iudex potest illam ex cā
pmutare nō obstāte qd̄ a princi
pio officij iudex iurauerit serua
re statuta illi9 loci. ita dicit exp̄sse
Sali. in. d. l. ⁊ si seuerior. i. iiij. col.
in ver. q̃ro quarto. Ubi primo ar
guit qd̄ nō possit: q2 statuta sunt
stricti iuris. l. cōstitutionib9. ff. ad
municip. ⁊ ppter iuramentū qd̄
d3 ad vnguē seruari: vt i. c. l3 mu
lieres. de iureiur. lib. vj. cū simib9.
deinde quatuor fundamentis cō
11 probat dictū suū qd̄ pōt. ¶ †Et
primo q2 statuta recipiunt inter
pretationē declaratiuā a iure cōi
l. ij. C. de noxa. ⁊ per Bar. i. l. oēs
populi. in. iiij. q. principali. ff. de
12 iust. ⁊ iur. ¶ †Scd̄o q2 illa lex q̄
dat ptātē populo ꝯdēdi statuta
illa eadem dat ptātem iudici pe
nas ex cā pmutandi aut minorā
di: vt. l. hodie. ff. de pen. ⁊ l. aut fa
cta. §. fi. eo. titu. iūcta. l. oēs ppli.
13 ff. de iust. ⁊ iur. ¶ †Tertio q2 hoc
permittit iudici ex cā ⁊ sic in sup
plementū legis que culpas ⁊ ca

tus ac fauores republice sigilla-
tim excogitare nõ potuit: sz hec
rõ hz locũ ẽt i statutis q̃ statuen
tes ipsi nõ potuerũt oẽs cãs cum
suis q̃litatib9 adherẽtijs ⁊ circũ-
stantijs exprimere aut cogitare:
ideo videtur iudicis arbitrio cõmi
sisse vt penas ipsas iuxta facti cõ
tingentiã ⁊ q̃litates ex iuxta cã
pmutare possit. d. l. hodie. ⁊. l. aut
14 factã. §. fi. ff. de pe. ¶ †Quarto di
cit q̃d p ista opi. facit singu. dictũ
Inno. in. c. s. de cõstitu. vbi dicit q̃
licitũ est iudici rõne casuũ emer-
15 gentiũ leges trãsgredi. ¶ †Et nõ
obstat illud q̃d dr̃ de iuramento.
q2 iudices sicut statuta: ita et le-
ges iurãt fuare: vt. l. rem nouam.
C. de iudi. ⁊ in aut. vt iusiurã: q̃d
pstã. ab his ⁊c. tñ nõ obstãte tali
iuramento pñt cum eã minorare
vel augere penas: ⁊ sic faciẽdo nõ
ledũt nec trãsgrediunt leges: sed
illas obseruãt: q2 sic fieri mãdant
⁊ p hoc etiã nõ dr̃ iudex incurre-
16 re piuriũ: †q2 in oi iuramẽto sem
per intelligit excepta auctoritas
legis aut superioris: vt. l. fi. ff. q̃ sat.
cog. ita tenet. d. frãc. are. in. d. l. ⁊
si seuerior. ⁊ Bal. etiã in eadem. l.
⁊ si seuerior. vbi dicit q̃d iudex nõ
incurrit piuriũ alterãdo penã le-
gis vel statuti qñ hoc facit ex cã
vel cũ cause cognitione: q2 alterã
do penã legis vel statuti iusta cã
pcedẽte illud facit lege pmittẽte
⁊ ex ptãte sibi a lege cõcessa. arg.
d. l. hodie. ⁊ ideo dixit Archi. ibi
q̃d in oi iuramẽto intelligit sem
per excepta legis ⁊ principis au
ctoritas. d. l. fi. ff. qui satisda. cog.
¶ Demũ queri põt quid si Titi9
accusauit Sẽpronium q̃ intulit si
bi violentiã cũ armis ⁊ sic reme-
dio legis iulie de vi pub. ⁊ proba
uit violentiã sine armis sibi illa-
tã fuisse ex quo videt pbata intẽ
tio legis iulie de vi puata. nũq̃d
Sẽproni9 poterit cõdẽnari de vi
priua. put pbatũ fuit. quidã dixe
rũt q̃ sic: q2 iudex põt penam mi
nuere ex cã: q̃dam alij dixerũt q̃d
nõ: q2 hoc nõ fuit deductũ i iudi-
cio a principio: vide Sali. in. d. l.
⁊ si seuerior. in fi. ⁊ in. l. iij. C. ad le
iul. de vi pub.

¶ De beneficio ⁊ indulgen-
tia principis.

¶ Summarium.

1 Dãnat9 heresi: lesiõe maie-
statis. rap. vir. ⁊ silib9 criminib9
an obtenta gratia ad omnia in-
cõmoda censeatur restitutus.
2 Principi cõpetit ppli salutẽ tueri.
3 Uerbũ indulgeo ⁊ quid importet.
4 Uerbũ restituo plus importat q̃
verbum indulgeo.
5 Uerba ista indulgeo ⁊ restituo in
rescripto pncipis insta q̃d operent.

uccedit nũc videndũ
de scda. specie relaxa-
tionis que fit benefi-
cio ⁊ indulgentia pn-
cipis postq̃ reus lar-
gitate principis obtinuit veniam
sui criminis ⁊ culpe ex carcerib9
liberat: q̃d fit pluribus modis: q2
gratia q̃nq̃ fit stricta: q̃nq̃ vero
1 oritur pinguior. ¶ †Ponamus ei
q̃ esse dãnatũ aliquo ex maiori
bus criminib9 vt est heresis lese
maiestatis raptus virginis false
monete ⁊ similiũ ex q̃bus de iure
infert pena mortis ppetua infa-
mia ⁊ oim bonox publicatio: vt l
c. ad abolẽdã. ⁊. c. vgẽti. de heret.
⁊. l. j. ⁊. ij. C. eo. ti. l. q̃s. C. ad leg.
iul. maiest. ⁊. l. j. C. de rap. vg. ⁊. C.
de falsa moneta. si obtinuit mere
ri veniã ex indulgẽtia principis

an censeat restitut9 ad vitã famã dignitates ꝛ bona vel ad vitã dũtaxat:ꝛ vĩ dicẽdũ ꝙ censeat ad vitã dũtaxat restitut9 ex quo restitutio siue indulgẽtia ipsa tendit ꝯ publicã vtilitatẽ ꝛ ordinẽ recte iustitie.l.cõgruit.ff.de offic.presi. ꝛ.ff.de his qui not.infa.l.furti. §. mãdati. ꝛ in aut.vt nulli indi.in
2 princ.nemini enĩ magis cõgruit salutẽ populi tueri ꝛ purgare ciuilitatẽ malis hoibus quam ipsi principi.l.nã salutẽ.in princip.ff. de offi.pfec.vigil.sol.tu dicatrendenda fore diligẽter verba rescripti ipsi9 principis: qñqꝫ enĩ princeps exprimit speciẽ gratie quaꝫ reo carcerato largiri intẽdit: vt qꝛ dixit facimus tibi gratiã vite dũtaxat vel indulgemus tibi vitã aut restituimus te ad vitam tñ ꝛ tunc solius vite gratiã obtinuisse diceretur: si vero dixerit facimus tibi gratiã oim vel restituimus te ad oĩa vt in pristinũ eras ꝛ dꝫ restitutus quo ad omnia post verba rescripti clare sonãt et cõstat expsse de principis volũtate.arg.l. non aliter.ff.de leg.iij.ꝛ.l.continu9.§. cũ ita.ff.de verb,obli. si vero non cõstat i rescripto de pdictis ꝛ nullum sit verbũ de fama vel bonis sed simplr reperit principẽ fecisse gratiã illi: ꝛ tunc diligẽter attẽdẽda sunt verba rescripti: aut enĩ
3 princeps vsus fuit verbo indulgeo aut verbo restituo. primo casu sola criminis pena corporalis cẽsetur esse remissa.l.ij.ꝛ.l. si adẽptis.C.de sen.pas.ꝛ rest.idem probatur in.l.insulã.ꝛ.l.generali.eo.
4 tit.Scdo vero casu quo ad oia censetur esse restitutus: scꝫ ad vitã famam et bona in pristinũ statũ in quẽ erat ante sententiã repositi9 vt.l.j.ꝛ.l.fi.C.eo.ti.qꝛ tantundẽ restitutiõis gra tribuit quãtũ cõdemnatiõis snia ademit, dicit tex.in.d.l.fi.ex qb9 habes notare quod verbũ restituo habet amplius significatum quã verbũ indulgeo:qꝛ per vnum restituuntur oia p alterũ vero vita dũtaxat: et propterea sis cautus vt in rescripto gratie quã impetrare cupio p amico incarcerato vtaris verbo restituo:nõ autẽ indulgeo vel alio simili vbo arido Bar. ꝛ Bal. in.l.j.ꝛ.ij.ꝛ.d.l.in insulã.C.eo. tit.
5 ¶Sꝫ qro si in rescripto vtrũqꝫ vbũ repitur expressum.s. verbuꝫ indulgeo ꝛ verbũ restituo; vt qꝛ princeps dixerit per indulgentiã nostrã te restituimus:vel per nostrã restitutionẽ tibi indulgem9 qdnã consequit reus p ista vba? dic fm Bart.in.d.l.fi.qd ad oia censet esse restitut9:si enĩ alteꝝ ex dictis verbis p se omnia ista cõprehẽdit quando nõ reperit limitatũ multo magis qñ habet aliud adiunctũ p qd non debet ei9 ampla significatio restringi: sed potius ampliari fauore liberatiõis ratione adiuncti:vide Bar.in.d. l.fi.ꝛ vide que diximus supra lib. j.q.iiij.ꝛ.v.

¶Summarium.

1 Papa vel impator post criminis ꝛ snie narrationẽ proferẽs hec verba:/Damus gratiam an ad omnia restituant.
2 Uerba dubia in materia gratiosa sunt latissime interpretanda.

Ecũdo qrot qd si Papa vel Impator in rescripto suo post narrationẽ criminis et snie dixerit facim9 tibi gratiã an reus censeat ad oia resti-

tut9.f.ad vitā ⁊ famā,⁊ bona. dic qd sic.tex.est not.in.l.j.§.fi.et ibi. Bar.ff.de qst.⁊ Bar.i.l.gall9.§. ⁊ qd si tm̄.ff.de lib.et posthu.⁊.d.
2 l.fi.C.de sent.pass.rō est q̄ † v̄ba dubia i mā gratiosa sūt latissime iterpretāda in fauorē illi9 q̄ recipit gratiā.l.fi.ff.de const.princi pū.c.si gratiose de rescrip.lib.vj.

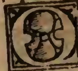
℄ Summarium.

1 Uerbū rebānire qd īportet.
2 Banniti secūdū communē vsum loquendi qui dicantur.

1 Ertio q̄ro † cuitas fecit statutū q̄ oēs banniti rebāmant.an bā niti q̄r bona fuerunt publicata post grām pene recuperent ēt bona:⁊ sic an illud verbū rebannire hēat vim restitutionis vel idulgentie et vr̄ dōz qd hēat vim simplicis indulgentie attēto maxime cōi vsu loquēdi quo isti condēnati pro crimine appellātur bāniti ⁊ ecōuerso rebāniti dn̄r q̄ sūt ob anno p̄dicto ⁊ sic a pena restituti.l.j.et.l. relegatoz.ff.de iterdic.et relega. Zuum dōm.est q̄ imo istud v̄buz h̄z vim plene restitutiōis:⁊ tales rebāniti poterūt recupare bona ⁊ famā ⁊ oīa q̄ pri9 p̄ sniam perdiderant ⁊ fuerāt priuati p̄ rebānitionē igitur q̄s d̄r esse restitutus. ita dicit Bar.in.d.l.fi.C.de sent. pass.imo cōis vsus loquendi magis vr̄ et probare hanc sniam q̄
2 precedentē 3riā:† q̄r cōiter solent vocari banniti illi qui sunt damnati ēt pena mortis p̄ quocunq̄ graui crimine:⁊ rebāniti dn̄r illi q̄ sūt restituti aduers9 dcāz sniam siue bānuz p̄ quā siue qd priuat9 fuerat vita bonis ⁊ fama:nō proprie istō v̄bū bānū vulgares accipiūt p̄ snia ⁊ ppea dn̄t quē ee caput bānitū vl̄ hēre bānū capitis ⁊ hāc.q.disputauit Jac.de are.vt refert Bar.i.d.l.fi.et determinauit put.§.oclusuz cit:alijs ēt rōnibus de q̄b9 ibi p cū.videēt Bar. in.l.gall9.§.⁊ q̄d si tm̄.ff.de lib. et posthu.⁊ in.l.j.§.fi.ff.de quest.idē Bar.in.l.nō solū.§.fi.ff de pcur. Bal.in.d.l.fi.C.de sent.pass.idez Bal.in.l.si qua pena.ff.de his q̄ sunt sui vel alie.iur.⁊ per modernos magis copiose i.d.l.gallus. §.⁊ quid si tantum.

℄ Summarium.

1 Bāniti bona fisco applicata an in rebānitione recuperent.
2 Princeps grām alicui faciēs nō p̄sumitur alteri velle p̄iudicare.

1 Uarto quero † q̄d si bona istius restituti fuerāt per fiscuz alienata an ipse restitut9 poterit bona ipsa recuperare ⁊ a possessoribus vindicare:dic quod non.duplici rōe p̄ma q̄r emptores dictoz bonoz sunt bone fidei possessores imo veri dn̄i:q̄r emerūt a fisco q̄ erat verus dn̄s ipsoz bonoz et sic nō datur rei vēdicatio 3 dn̄m.l.j.⁊.l. rē.et.l. offi̅.ff.de rei vendi.et ipsi possessores sūt veri dn̄i dcōz bonorū.l.bene a zenone. C.de q̄dri. pscrip. Jtē q̄r †
2 Princeps faciens grām alicui cēsetur illā impartiri sine iniuria ⁊ preiudicio tertij:nō eñi videtur esse equuz qd faciendo gratiā vni velit inferre p̄iudicium alteri:q̄r semp ista conditio subintelligit sine p̄iudicio iuris alieni.l.⁊ si sine.§.sed qd papinianus.ff.de minoz.l. qd si minor.§. sceuola co.titu.⁊ Bar.in.d.l.fin.

℄ Summarium.

1 Bānitus restitutus an bona in banno confiscata recuperet vel eorum valorem.
2 Preciū rei alienate restituit̄ quatenus quis ex ea locupletior factus est.

1
Uinto quero nunquid iste restitutus poterit saltum consequi precium dictorū bonorum a fisco. Bar. i. d. l. fin. dicit quod sic quatenus ex eo effectus fuerit fiscus locupletior alias nō. l. sed et si lege. §. itē si rē. ff. de pet. hered. quia fiscus succedit loco heredis illius dānati. l. iij. C. de bon. proscri. et l. pri. C. de bon. eo. qui ant. sent. mor. sib. con. qui cū sit legitimus et bone fidei poss. preciū rei aliena 2 te ex ipsū tamen catenus tenet restituere quatenus ex eo locupletior factus fuerit. et non aliter. l. tutor. ff. ad leg. iul. de vi. et ideo si in preciū predictū fuisset a fisco furto subtractū vel alio fili casu fortuito periisset nō teneretur ad illius restōnē cū non sit effectus locupletior. d. l. et si rē et preciū. vide Bar. in. d. l. fi. C. de sent. pas.

Summarium.

1 Ciuitas an per statutum possit aliquem restituere fame.
2 Fame restitutio diuersimode cōsideratur.
3 Condēnandi potestatem habens habet et absoluendi.

1
Exto quero de vno dubio quod ex premissis insurgit an rebannitus per dictū statutū dicatur restitutus ad famam: et sic an ciuitas per statutum possit aliquem restituere fame: et videndū quod nō quia restitutio fame et dignitatum dicitur spectare ad principem nō aūt ad ciues inferiores. l. j. §. penul. ff. de postul. vbi dicitur quod solus 2 princeps et Senatus restituit famam. tu dic quod aut infamia orta fuit de iure cōi aut per statutum quia statutū ex aliquo delicto irrogat infamiā ex quo nō oriebatur de iure cōi. primo casu nō pōt nisi per Imperatorē vel Senatum fama restitui. d. l. j. §. penul. scđo vero casu pōt ciuitas ipsa per suū decretū vel statutum restituere famā: 3 quia cuius est cōdere eiusdē est tollere. l. nā natura. ff. de condi. ind. et. l. nihil tā naturale. ff. de re. iur. et qui habet facultatē cōdēnādi habet etiā absoluēdi ptātē. l. iij. ff. de re iud. et Bar. in. d. l. fi. C. de sent. pass. et vide que diximus supra in lib. j. in tit. de here. in. vj. q.

De absolutiōe innocentis.

1 Iudex qui primū scit carcerati innocētiā debet illum absoluere.
2 Snia pōt die feriata in fauorem innocentis ferri.
3 Tortura quibus possit indifferēti tempore dari.
4 Tempus iuridicū est in sententiarum prolationibus et earū executionibus attendendum.

Xpeditis duabus speciebus relaxationū que constat de crimine et est lata snia deueniēdum est modo ad tertiā relationis speciem que fit propter innocen- 1 tiā. Dicit igitur quod qui primū iudex cognoscit inocētiā incarcerati: et de illa sibi cōstat debet illū quam primū absoluere et a carceribus liberare: vt l. j. in prīc. et l. fi. C. de cust. reo. vbi dicit quod quam primū reus est incarceratus statim debet quod fieri vt reus cōdēnetur et innocēs absoluatur. de his enim quos carcer inclusos aut conuictos velox pena subducat aut inocētes diutina carceris custodia nō maceret

vt.l.ij.ꝛ fi.C.de cust.reo.ibi aut li
berādos diutina carceris custo-
dia nō maceret ꝛc.ꝛ.l.custodias.
2 et ibi Bart.ff.de pub.iudi.† vbi
dicit qȝ ēt dieb9 feriatis pōt fer-
ri sententia i fauorē innocētis dū-
mō nō sint ferie in honorē dei ſ;
qȝ tȝ gl.ibi.ꝛ i.l.dies festos.C.de
3 feri. ¶ †Examinatio tn̄ et tortu-
ra fieri pōt ꝯ magnos latrones ꝛ
ꝓditores ꝑpe cōspirātes ꝯ mul-
toꝝ salutē ꝛ in silib9 maioribus
criminib9 quocūqȝ tpe q̄dragesi
mali ꝛ feriato i honorem dei ēt si
eēt dies pascalis nō sit aliq̄ d̄ria
dieꝝ solenniū q̄ indagādū ꝟitatē
ipsoꝝ maioꝝ criminū vt.l.ꝓnun
ciaꝝ.C.ď feri.ꝛ ibi gl.ꝛ Bar.dic
ergo sic aut querim9 de examina
tione ꝛ inq̄sitione ꝟitatis.ꝛ tunc
aut sumus in maiorib9 ꝛ atrocio
rib9 criminib9 ꝛ ista fieri pōt q̄cū
qȝ die ēt feriato i honorē dei ꝛ pa
scali.d.l.ꝓuinciaruȝ.aut de alijs
minorib9 ꝛ illa fieri pōt silr q̄cū-
qȝ die ēt feriata dūmō non sit de
maiorib9 dieb9 solēnib9:vt ꝑ gl.
ꝛ bald.in.d.l.ꝓuinciarum.et.d.l.
custodias:aut q̄rim9 de cause de
4 cisiōe ꝛ tūc aut sum9 in materia
ꝯdēnationis:ꝛ ista snia ferri non
pōt tpe feriaꝝ ēt qȝ sint ferie mes-
siū vl' vindemiaꝝ.ſ; ꝯstito de cri-
mine snia ꝛ pene executio' dȝ dif-
ferri i tp̄s iuridicū:iste ē ꝑpe cas9
l.d.l.custodias.de pu.iud.i fi.aut
sum9 i absolutiōe inocētis et isto
casu pōt ferri snia q̄cūqȝ die feria
ta except͡ ferijs itroduct͡ i hono
rē ďi.d.l.custodias ꝛ ibi gl.ꝛ bar.

¶ Summarium.

1 Suspect9 de homicidio nul
la accedēte ꝓbatiōe vel cōfessiōe
ēt sequēte tortura absoluēd9 est.
2 Purgatio indicioꝝ alicuius ma
leficij ď quedā snia absolutoria.
3 Sententia absolutoria differt a
sententia liberatoria.
4 Purgatus per torturā an nouis
indicijs superuenientibus pote-
rit iteꝝ torq̄ri ꝛ iudicialr agitari.
5 Innocēs quis dicatur:an innocens
cens et culpabilis sint idem.

1 Secundo q̄ro t solonez
hui9 memorabilis qȝ
nisq̄ sepi9 i facto ac-
cidit tici9 reperitur in
q̄sit9 ď homicidio qȝ
semproniū de nocte occiderat:
deinde examinat9 negauit.ſ; q:
indicia ꝯ ip̄m aderāt ꝛ ꝟgēter iu-
dex deuenit ad rigorosum examē
q̄ i tormētis silr i eadeȝ negatiua
ꝑseuerāter stitit adeo qȝ iudex
ꝯsiderās illū fuisse satis ꝯpetēter
tortū ſ; q̄litatē idicioꝝ ex tormē-
tis illū deponi fecit putās ꝑ illā
torturā purgasse indicia q̄ cōtra
ip̄ȝ militabāt:modo re9 ipse istat
ꝓ absolutoria ꝛ liberatiōe a car-
ceribus q̄rit q̄d agēdū sit:q̄dā di
xerūt qȝ oino vt inocēs absoluē-
dus erit ꝛ a carcerib9 liberandus
ex quo nō fuit rep̄t9 culpabilis.q̄
dā vero dixerūt nullaten9 absol-
uēdū fore nisi exp̄sse ꝯstiterit ip̄m
eē vere inoxiū:q: nemo dici pōt
innocēs nisi qn̄ exp̄sse ꝯstat de in
nocētia sua qȝ ē qn̄ rep̄t9 est ver9
reus criminis:io dic aut plene
ꝯstat de homicidio:ꝛ ď ꝟo homi
cida q̄ ē ali9 q̄ȝ ipse tici9:ꝛ isto ca
su si ꝯstat iudici qȝ tici9 nō occi-
dit ipse nec fuit criminis ꝑticeps
tūc vt verus innocēs debebit dif
finitiue absolui ex quo plene con
stat de eius innocentia.et ita in-
telligitur tex.in.l.j.ꝛ fi.C.de cust.
reo.ꝛ.l.j.§.fi.ff.de questi.ꝛ.l.custo
dias.ꝛ ibi Bar.ff.ď pub.iud.aut
constat de

constat de delicto non tamen de
psona delinquentis q fuerit ali9
q titius: et tunc nō poterit dici9
titi9 vt innocēs diffinitiue absol
ui ex quo nihil pbauit de innocē
tia sua: sed ppter torturā quā sub
stinuit i corpore & purgasse indi
cia que contra ipsum erāt: et ideo
isto casu debebit absolui ab inqsi
tiōe et pcessu: qz nō fuit rept9 cul
2 pabilis. †Et ista ē vera forma ab
solutiōis qñ icarcerat9 purgauit
indicia et nōdū rept9 est ver9 re9
quā ponit Bar. in l. fi. in. pn. ff. d
qsti. et hec & quedā sentētia abso
lutoria ab obseruatiōe iudicij vt
habet i l. pperādū. §. et siqdē. C. d
iudi. et ibi gl. et bar. et moderni. Et
p istā absolutoriā obtinebit libe
rōnē a carceribus iuxta terminos.
l. fi. ff. de req. reis. et l. fi. C. de cust.
3 reo. ¶ †Et not. q diter istas duas
absolutiones est maxima dria: qz
qñ cōstat vere de innocētia ipsi9
titij quod est quādo reperitur ve
rus homicida vt. s. dixi absoluit
diffinitiue ab ipso crimine et a to
ta causa vt verus innocēs: et isto
casu nullus poterit amplius de
obiecto crimine iquirere seu alio
quouis modo contra ipsum. p. l.
fin. C. de custo. reo. qz obstat cyrie
exceptio innocētie et rei iudicate
vt. l. ij. C. de except. rei iudic. et l. s.
C. qñ prouo. nō est nece. et l. si cui.
§. hisdem. ff. de accus. et qd ibi no.
Bar. i. l. si q adulteri. C. de adult.
et ibi Bal. et Sal. arg. l. si cui. §. his
dem. ff. de accusa. et ibi per nota
bilem doctrinam Barto. idez i te
net Bal. i. l. si q adulteri. sup glo.
4 fi. C. de adul. ¶ †Secūdo vero ca
su quando purgauit indicia per
torturā ista absolutoria nō obsta
bit quominus possit contra ipm

absolutum de nouo pcedi si noua
idicia supuenerint: et sic ista abso
lutoria nō parit exceptionē per
petuā rei iudicate sicut precedēs
ad crimē vel ad iudiciū sup eodē
crimine. ita tz not. Bald. et Sali.
in. d. l. si q adulterij. secuti doctri
nam glo. ibi quaz dicit oēs doc. te
nere. vbi Sali. spāliter formauit
hāc. q. post gl. ibi et dat saluberri
mū qsiliū iudici i istis casibus dicēs
qd vtile est nō absoluere reū diffi
nitiue vt innocētē qñ iudex est du
bius: et hoc pōt facere iudex vt ip
se dicit ex iusta causa: puta si hz
reū accusatū vel inqsitum in ma
nib9 et hz sufficientia indicia ptra
eū q pluries tort9 nō fuit qfessus
iudex poterit si instaret pro abso
lutoria illum absoluere a proces
su vel ab obseruatione iudicij vt
supra. et isto casu dicit ipse q iudex
pōt accusationis absolutionē fa
cere nō aūt ipsū absoluere diffi
nitiue a crimine: et vide ipsū ibi q
dicit et q ista faciūt ad qōnē quā
ipse disputauit et declarauit in. l. si
qs. C. ad leg. iu. maie. et hanc opi
nionē tenuit etiā Pet. de bellap
ti. ibi nemine cōtradicente. vide
Bart. in. l. s. in princip. ff. de ique
stio. et supra diximus. quod refert et
sequitur Ange. de aret. in tracta.
mal. in gl. fama pub. in fi. et Par.
de put. in tra. sind. in. c. viso de re
petitione torture. l. fi. fol. cxxv. qui
tamen moderni melius declarāt
verba Bar. i. d. l. fi. dicētes quod
illa absolutoria nō erit absoluto
ria diffinitiue a crimine fz termi
nos. d. l. sicut. §. hisdem. et l. absen
tem. ff. de pen. sed erit diffinitiua
respectu abolitiōis pcessus et in
quisitionis inde facte: vnde non
impeditur qd supuenientib9 no

nis indicijs noua possit formari accusatio vel inqsitio ↄtra eundē reū p doctrinā glo. Bald. ꝛ Sal. supra relataꝫ. ꝛ ppterea bñ dixit Bar. in. d. l. fi. ff. de questio. nō re
5 pertū culpabilē absoluebāt ꝛ non dixit innocētem. qꝛ hoc verbū in nocēs psupponit ꝛ denotat oīno dā immunitatē ꝛ carentiā criminis ꝛ doli. d. l. absentem. ꝛ Bal. i d. l. si qui adulteri. Quis nō desint qui subtilizandi in via disputati na tenere velint idē denotari per verbū innocēs quod p verbū nō culpabilis: tñ in hoc vlterius nō insisto: postq̄ habem⁹ opinionē clarā q̄ seruāda est in decisiōīb⁹ causarum ꝛ a qua nullatenus est recedēdū: vt dicit Bar. in. l. ij. C. de pena iudi. qui male indica. et Bal. etiam ibi dicit quod in iudicando nunq̄ recedendū est a carrocio prudentum maxime glos.

℄ Summarium.

1 Testes familiares ꝛ domestici ꝛ quicunq̄ sunt in causa innocentie probande admittendi.

2 Testis nullo modo examinādus nullam facit probationem imo nec indicium.

3 Innocentia probatur per testes etiam de iure alias non admittendos.

4 Reus vel innocens quibuscūq̄ defensionibus vti permittitur.

5 Testes domestici preferuntur ceteris in rebus domi gestis.

1
Ertio qrō tamin causis criminalibus qñ agit de probādo innocētiaꝫ accusati vel inquisiti admittant testes domestici ꝛ familiares: ꝛ alij q̄ als d iure nō solēt admitti pro cuius faciliori notitia figurabo casuꝫ. Tici⁹ reperit inqsit⁹ de homicidio de nocte perpetrato vult pbare innocentiam p negatiuā ab⁹ impossibili coarctato loco ꝛ tēpore dicēdo q̄ illa nocte eademmet hora ꝛ momento quibus Sempronius fuit occisus ipse erat in domo sua vna cū vxore filijs ꝛ alijs familiarib⁹ suis adeo quod erat impossibile quod corpus naturale posset eē in duob⁹ locis diuersis eodem temporis momēto: vel si vellet pbare quod illamet hora noctis ipse iacebat in lecto cū vxore sua nunquid hanc distātiā a crimine ꝛ existentiam in domo sua poterit probare per consanguineos aut vxorem ꝛ per testes familiares. et videtur dicendum quod nō: quia testes huiusmodi non dicūtur legitimi testes nec legitimam probationem faciunt contra quos plures dantur exceptiones adeo q̄ nedum in criminalibus vbi luce clariores requiruntur probationes. l. sciant cuncti. C. de probat. c. cū oporteat. de accusa. x. q. vi. epiphanium. ꝛ est glos. in. c. veniens. de testi. verum etiam in causis ciuilibus nō admittuntur nec fidem faciunt. vt habetur in. c. i. literis. de testib. et not. Specul. in tit. de teste. in pn. §. opponitur. versic. itē quod est parens. ꝛ Barto. in. l. i. §. diuus. el primo ꝛ. §. antonius. ff. de questio. ꝛ. l. maritus. in princ. eo. titu. vbi dicit quod testis qui non debuit examinari propter reuerentiam vt sunt filij famuli et illi in quibus habemus imperiū ꝛ non solum plene probāt: sed nec semiplene imo nec faciunt indicium

etiam cū tortura. vt dicit. d. Hip
poly. de marsi. in. l. j. §. questionē
in pricip. ff. de questio. in contra-
3 rium tamen est veritas. q: quo-
ciescunq; tractatur de probando
innocentiam admittātur testes
qui alias de iure non admitterē
tur presertim quando aliorum te
stium copia haberi nō potest vel
quādo veritas aliter probari nō
potest: ita singulariter voluit Jo.
de anan. in consi. lix. quod icipit
visa inquisitione 7c. in. j. colum.
Hippo. de marsi. in singu suis nu
me. lix. quod incipit innocētib9
Specu. in titu. de inquisitione. §.
j. in. v. col. ver. sed nūquid. 7 ver.
generaliter. vbi dicit quod reus
potest proponere eas excusatio
nes quas habet 7 pbare innocē
tiam suaz per domesticos 7 cōcu
bicularios suos secundu; quod
tenuit Goffre. in sum. ver. s; qua
liter argu. tex. xij. q. j. sint manife
ste. 7. c. sequen. ij. q. vij. cum pasto
ris. 7 in. c. veniens. de testi. 7 not.
Bart. in. l. quoties. C. de naufra.
4 li. xj. 7 ibi dicit quod de his que
domi geruntur non solum dome
stici admittuntur ad testimoniū:
verumetiam de istis tanq; meli9
informati ceteris preferūtur: ma
xime quando essent persone ho
neste 7 fidedigne ac probate opi
nionis vt. d. c. in literis. de testi. 7
in. l. cō sensu. 7 ibi bal. C. de repu.
7 vide lati9. d. Hippo. de marsi.
in. v. l. j. §. ad q̄stionē. ff. de quest.
vbi latius tradit istam materiaz
7 dicit hanc esse puram veritatē
ab omnibus doct. approbatam.
¶ Hec tamē limita 7 declara p
cedere posse quādo inquisit9 esset
bone conditionis 7 fame nec so-
lit9 sanguine immisceri vel ire
de nocte alios si esset vir factio-
sus sanguinolētus vel q; precesse-
serant graues inimicitie ipsum 7
occisu;: 7 q; erat solitus ire de no
cte sepius armatus: vel si fuisset
visus illa nocte exire de domo ar
matus 7 ambulare per vrbem vel
ante domum illius occisi et simi
lia indicia 7 qualitates que sunt
proxima facto 7 reddunt illum
valde suspectum de isto crimine:
vel si fuisset repertus eius gladi9
sanguinolentus de recenti: vel si
in loco homicidij fuisset reperti:
de mane birretum scuffia calcia
mentum chirotheca vel quid simi-
le ex bonis vel arma quedam si-
cut gladius pugio pars clipei si-
ne rotellini aut aliud simile quod
redderet illum valde suspectum
non crederē isto casu quod testes
prenominati facerent plenam fi-
dē de illius innocētia: quia illorū
depositiones eliduntur sine debi
litātur p supra scripta indicia ni-
si forsan illa purgasset p torturaz.
vt supra dixim9 in pcedēti. q. 7 ita
teneo p doctrinā Bar. in. l. fi. i. §.
co. ff. de quest. vide Ang. de are. in
suo trac. mal. in glo. fama publi-
ca. in. iij. col. 7 Par. de pu. in trac.
sind. in. c. aduertēdum. 7. l. nō ocs.
§. a barbaris. ff. de re milita. et qđ
ibi not. Bar. cui cōclusioni nō ob
stant ea que supra in contrarium
adducta fuerunt: quia loquuntur
in materia penali: 7 cōdēnationis
quando agitur de pbādo crimi-
ne ad effectū cōdēnatiōis 7 pene
q̄ sunt magis odiose: 7 iō illis ca-
sibus probationes requiruntur
luce clariores. d. l. fin. 7. c. epipha-
nium. 7. c. cum oporteat. nos autē
loquimur in materia innocētie 7
absolutiōis q̄ est fauorabilis. d. l.

absentez.ff.de pen.l.c.qualiter et q̄ñ.de accu.c.veniens.de testib.

¶ Summarium.

1 Incarceratus et innocenter tortus et damnificatus an et q̄d remedium habeat restitutionis.

1 Quarto quero quid si incarceratus criminis delati innocens demū repertus est de cuius innocētia plene cōstat iudici nihilominus passus fuit maxima dāna in corpore et in bonis:q2 habuit torturā et carcerationē satis longā adeo q̄d fecit magnas expēsas tamen captura quā in carceratiōe p̄dicta an habebit aliquod remediū ad recuperādū dāna et expēsas hmōi et cōtra quē:de hoc dicet.J.eo.lib. in ti.de expen.dā.et interes.

¶ Summarium.

1 Uno solo a pluribus armatis aggresso et ab vno tantū occiso an ille solus punietur.

2 Pena suū tātū p̄sequitur autorē.

3 Homicidium in multorū presentia et comitatu commissum diuersimode in materia penali respectu astantium consideratur.

4 Jura municipalia regulariter puniunt factum.

5 Animus occidēdi an et quo casu presumatur.

1 Quinto quero quid si Gaius Sempronius et Menius ensib9 armati aggressi fuerūt Ticiū solūq ab ipso Gaio vnico vulnere iterfect9 est an ceteri duo ab isto homicidio vt inocētes poterūt absolui ex q̄ cōstat p vnū tantum.s.gaium homicidium ipsum fuisse commissum.et videtur dicendū quod sic:

2 q2 pena suū tātū p̄sequitur autorē q̄ facinus ipsum patrauit.l.sancimus.C.de pen.nec vlteri9 p̄grediatur met9 q̄ reperiat delictū.et.l.fi.C.de episco.audi.vbi dī.homicida q̄d fecit semp expectet:sz illi q̄ gladio nō feriere gladio perire nō debēt.vt habet Matth.xxvi.et Jo.xviii.c.et.xxiii.q.viii.in p̄n.nec debent propterea amici ꝯsanguinei affines et socij et q̄ fuere in ꝑ alterius crimine luere penas.d.l.sancimus.distigue aut loq̄mur de pena corporali que infertur in personam:aut de pena relegationis vel pecuniaria vel alia simili p̄mo casu aut homicidiū fuit cōmissum in rixa vel quadam repētina et inopinata violentia et aggressu aut sciēter et appensate cōsilio et deliberatione ꝑhabita.

3 ¶ Primo casu vez q̄n loquimur de pena corporali aut homicidiū fuit cōmissum in rixa inopinato tumore:et tūc aut loquimur de iure cōi s̄m terminos legis cornelie de sicarijs et non tenetur de homicidio nisi ille qui percussit:ceteri vero vt innocentes ab homicidio et a pena corporali erūt absoluēdi vt.l.j.§.diu9.et.l.si in rixa.et ibi Bart.ff.ad leg.cor.de sica.et rō est:q2 isto casu iura non presumunt alios habuisse alm occidēdi.d.l.si in rixa.in prin.si vero p̄ baret q̄ oēs pariter hēbant aium occidendi:et eo aio insultarunt dictū Ticium oēs pariter tenentur de homicidio:lz vnus tātū percusserit:q2 in ea lege non factū ip̄m consummatum:sed aius principaliter cōsideratur:ita dicit Bart. d.l.j.§.diu9.et.l.si in rixa.et.l.in lege cornelia.ff.ad leg.cor.de sica.et l.is qui cum telo.C.eo.titu.vbi si

aliquis cum telo, armatus ambu
lauerit aio aliquē interficiendi lȝ
ipm non occiderit neqȝ tetigerit
nihilominꝰ pena illius legis te-
4 netur. ¶ †Aut loquimur secundū
iura municipalia que regulariter
puniunt factū: qꝛ regulariter im
ponunt penā illi q̄ cōmiserit ho-
micidium: ꝛ tunc ista pena corpo
rali non punit͛ nisi ille qui re ipsa
homicidiū ꝑpetrauerit argu. l. ij.
ff. ad leg. aquil. in qua lege aqui-
lia principaliter ꝯsideratur ꝛ pu
nit͛ factū. §. qui occiderit ꝛc. vide
Bar. l. d. §. diuus. ꝛ in. d. l. si in ri
5 xa. in pn. ¶ †Secundo aūt casu
ꝑncipali qñ aio deliberato ꝛ cōi
cato consilio aut loquimur de iu
re cōi fm̄ terminos. d. l. cornelie
ꝛ oēs tenent͛: qꝛ oēs dicūt͛ habuis
se aīum occidendi. vt est glo. not.
ꝛ ibi Bar. ꝛ doc. in. d. l. si in rixa.
in princ. ꝛ Cyn. ꝛ Bal. in. d. l. is q̄
cum telo. ¶ Aut loquimur de iu
re municipali fm̄ statuta locorū
ꝛ non tenetur nisi qui occiderit ꝛ
realiter percusserit: rō qꝛ statuta
ipsa puniūt factū ꝛ non solū aīuȝ
ꝛ sic potius attenditur factū q̄ȝ
aīus ꝙ iuxta facto solo sine dolo
ꝛ aīo occidendi nō infertur pena
corporalis in tantum quod lata
culpa isto casu non equiparatur
dolo: vt est tex. in. d. l. i lege corne
lia. ꝛ per cōsequēs ceteri q̄ non ꝑ
cusserunt a pena corporali erunt
absoluēdi: sed tenētur de auxilio
ꝛ fauore minori pena. vt ibi per
eum idē etiā tenet Bal. in. l. non
ideo minus. in penult. col. in ver.
iuxta hoc q̄ro. C. de accusa. vbi di
cit ꝙ qñ plures sunt simul in eo-
dē loco cōgregati ꝛ contra vnum
quem occiderunt aut vulnerauе
runt vnusquisqȝ tenetur de eo qd̄
fecit: non autē de eo quod alij fe-
cerūt: licet nisi factū magis distin
cte probaret͛ quomodo ꝛ qualiter
vnus impendisset auxiliū alteri:
ꝛ hoc est quādo facta sunt distin-
cta non cumulata ꝛ clare proba-
tur vt. l. ij. §. si qs. ff. vi bo. rapto.

¶ Summarium.

1 Pluribus de homicidio su
spectis nec quis actum fecerit sci
ri potest an omnes cōdēnabunt͛.
2 Occisus ictu lapidis ex domo ali
cuius proiecti nec ꝯstat de ꝓiciē
te an omnes tūc domi existentes
punientur.
3 Probatio in cā penali debet esse
clarissima.
4 Vulneratꝰ a pluribꝰ si vnꝰ ictu
moriatur an solum ab illo dicat͛
occisus.
5 Duobus se simul ꝛ semel insultā
tibus an in altero illorum presu-
matur sui ipsius defensio.
7 Innocentia non presumitur in
clerico male conuersationis.

1 Sexto q̄ro † ꝓsequēdo
materiā q̄d si non ap-
paret ꝛ iudici cōstare
nō pōt cuiꝰ ictu ꝛ vul
nere titiꝰ interēptꝰ sit
retētis eisdē terminis. §. qd̄ titius
vnico tm̄ vulnere percussus ꝛ iterē
ptus fuerit an oēs sint cōdēnādi
de homicidio vel oēs ꝑp hāc du
bietatē absoluēdi. dic breuiter ꝙ
si est tāta dubietas qd̄ nullo mō
ꝯstare pōt de vero percussore potiꝰ
oēs erūt absoluēdi ꝙ oēs vl vnꝰ
eorū ꝯdēnādꝰ: ita tenet elegāter.
d. Spe. i ti. de homic. §. ij. col. ver.
2 †Pone qd̄ quatuor: vbi dicit ꝙ si q̄
tuor erāt in vna domo ꝛ vnꝰ pro
iecit lapidē ex fenestra ꝛ preterēū
tē occidit si ꝯstat qd̄ vnus ex illis
quatuor proiecit lapidem tamen

nullo modo constare pôt quis il lorum proiecerit non erunt oẽs cõdemnandi pena capitis: qr certum est φ vnus tantum proiecit: ergo tres sunt innocentes nec debent vnius delicto ceteri innocẽtes puniri per. l. sancimus. C. de
3 pen. z. l. absentẽ. ff. eo. tit. qr tunc non deficit ius sed probatio vt. l. duo sunt titij. ff. de testa. tute. que quidem probatio debet esse luce clarior in causis criminalibus z maxime in his in quib9 tractatur de pena corporali. l. sciant cũcti. C. de proba. ij. q. viij. sciãt. hoc tamen limitandum est nisi oẽs illi quatuor studiose z cõicato consilio accessissent ad illã domũ in eaq ingressi fuissent eo aio z intẽtione vt dcm̃ titiũ transeuntẽ lapide interficerẽt: qr isto casu oẽs pariter cõdẽnãdi erũt pena capitis ille qui proiecit ex facto proprio ceteri vero de mãdato tenentur ita dicit Spe. in. d tit. de homici.
4 ver. pone. ¶ †Posset etiã hic iseri alia qõ q̃d si plures isti percusserunt ticiũ z intulerunt sibi plura vulnera q̃ post aliqđ tp̃s repitur mortu9 z nescitur ex quo vulnere. quia habebat plura vulnera letalia in persona sua z a pluribus aggressorib9 illata autscitur ex quo vulnere periit tñ nescitur a quo vuln9 ip̃m fuerit illatum. z quid si habebat vnicũ vuln9 letale cetera vero duo vel tria minora nõ letalia z a plurib9 illata z mortuus fuerit: an oẽs teneant̃ de homicidio quasi oẽs occidere vel null9 rõne dubietatis. de oib9 his vide Bart. i. d. l. si in rixa. in. ij. z. iij. col. q̃ hic nõ insero breuitatis causa quia sunt notissi-
5 ma †Et quid si duo adinuicem se insultarũt z eodẽ tp̃e z quasi momento adueniẽtes adinuicẽ euaginatis ensibus vnus venit occisus ab altero: superstes vero q̃ occidit dicit se defendẽdo illud fecisse ad sui defensionẽ: z probari nõ pôt quis pmo z quis secũdo insultauerit an rõne illius dubietatis ille occidens debeat absolui: vide Bar. i. l. j. §. cũ arietes. ff. si quadru. pauper. fe. dica. z ibi latẽ p. d. Alex. in apostil. nũquid in dubio presumendũ sit illũ fecisse ad sui defensionẽ vel ad offensaz qui prius inceperit. ¶ Que autẽ diximus supra de eo qui plurib9 vulneribus confossus mortu9 est z apparere non pôt cui9 ictu perierit rõne dubietatis nemo punitur pena homicidij: illud est verũ de iure ciuili q̃n agitur de pena corporali: qr tũc necesse est quod adsit dolus z luce clarius pbet. l. i lege cornelia. ff. de sicar. z. l. fi.
6 C. de pbat. ¶ †De iure aũt canonico secus esset: qr in dubio clericus potius cẽsetur irregularis q̃ innocens z ppea debebit se abstinere a diuinis lz clare ppẽdi nõ possit an ictu clerici vl alteri9 ille pierit vt est tex. i. c. significauit. de homic. z ibi Abb. Joan. de imo. z alij canoniste. rõ est qr illud fit fauore aie z nullum corpori detrimentum inferẽ abstinendo: sed se imiscẽdo posset eẽ periculũ vt ibi dicitur: vide et. Bar. in. l. si ex plagis. §. j. ff. ad leg. aquil. Bald. z Jmol. in. l. cũ mulier. ff. solu. mat. z in. d. l. semel mora. eo. ti.

¶ Summarium.

1 Consanguinei vel amici homicide post commissum homicidiũ ipsuz in locũ tutũ deducẽtes an censeant̃ criminis participes.

2 Associans maleficiū in recessu an videatur associasse in accessu.

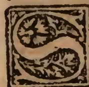

Eptimo et ultio silētio nō pretermittam hanc ultimā .q. i. hac materia q̄ sepius contingit in facto † qd̄
1 si plures armati cō sanguinei vel amici ipsius homicide statim completo homicidio in loco cōmissi criminis cōparuerūt ipsumq̄ homicidā associarūt et reduxerunt ad locū tutū ipsum defendēdo a manibus inimicorū et curie an vt ptcipes et cōscij criminis et auxiliatores sint pdēnandi: et si sic an psumēdū sit q̄ fuerint cōscij a principio de homicidio perpetrādo et qd̄ cōicato priuscōsilio illud fieri mādauerint vo studiose pcul steterint noluerūt se discoopenrre nisi post factū an teneātur de homicidio pena capitis vel alia pena et q̄ rnd. qd̄ aut isti associātes a pncipio cōicato ɔsilio cū ipo homicida venerunt eo aio et 1 ad illū effectū vt occultarēt se prope locū criminis et expectarent ibi donec pficeret et casu q̄ oporteret assisterēt et tūc tenerentur et socij vel de auxilio aut casualr trāseuntes p illū locū inuenerūt corpus sanguineā occidisse ticiū: idem est si post factū audito rumore occurrerunt eorū agnatū: q: nō psumitur a pncipio illos fuisse cōscios et nō tenentur putin sibi occidit Spe. inti. de homic. §. pone qd̄ quatuor hoies et c. ita dicit Sali. i. l. vnica. in. iiij. col. §. ex. vi. pte et. v. col. § exuūc tran-
2 seamus. C. de raptu virg. † et Bal. in. l. nō ominus. C. de accu. in. xiij. col. in. ɔsi. q̄re an associās et c. vbi inclius declaratissime articulū et q̄rit an ille q̄ associat ad recessum videatur associasse ad maleficiū committēdū ita q̄ puniri possit vt auxiliator et dicit q̄ aut q̄s associauit ante factū et nulli dubiū est q̄ tenetur: aut post factū: et tūc aut immediate facto maleficio illi apparuerūt et associarūt malefactores sine homicid. in: et tūc certū indiciū est cōtra ipsos q̄ fuerint dicti maleficij cōscij et participes: et vt auxiliatores tenentur. ita dicit Bal. ibi qui allegat text. in. l. si vēri. §. fi. ff. de pui. credi. et ita dicit qd̄ et Alberi. ibi et Cy. in. l. i. C. de nil aggē. nō rūp. Aut associarūt ex interuallo et nō poterunt puniri vt socij de auxilio qd̄ opem prestiterint maleficio: sed poterūt puniri quēadmodū puniuntur receptatores. ita dicit ipse qui dicit q̄ Alberi. et alij doc. hoc idē tenent. qua pena tenentur receptatores videri pōt in toto tit. ff. et. C. de receptato.

De penarū cōpositionibus. Summarium.

1 Cōpositio quid in actu iudiciali dicatur.
2 Persona rōnalis dicitur triplicē qualitatē essentialē cōtinere.
3 Cōpositio in mā penarū quid sit.
4 Compositio in penalibus dupliciter consideratur.
5 Cōpositio dz de partium cōsensu fieri alias extortio dicitur.
6 Ecclesia debet sanguinem abhorrere.
7 Cōpositiones penales non fiunt absq̄ causa rationabili.
8 Compositio in actu penali plura presupponit consideranda.
9 Compositio nō admittitur in criminibus atrocibus.
10 Uenie facilitas incentiuū tribuit delinquendi.
11 Compositio nō fit fallaciter post

latam sententiam.
12 Pecunia in cōpositiōe imposita venit fisco applicanda.
13 Compositio succedit loco pene.
14 Compositio in materia penali an etiam famam deleat.
15 Corrūpens gtō pecunia vel aliter vt illā decipiat nō euitat infamiā.
16 Uerba ista ad effectum redimendi vexationes ⁊c. inducunt processus ⁊ litis extinctionem.

Equitur nūc declaranda alia species relaxatiōis q̄ fit per compositionē pene facta cū fisco aut cū curia. Et hec est prima q̄ fit lite pēdēte: vt supra diximus. ¶ † Primo enī quero q̄d sit
1 cōpositio vt p̄cedentiū ordo seruetur. Respond. sumendo hoc verbum cōpositio simpliciter ⁊ generaliter. Compositio est plurium simplicium commixtio partis ad partes q̄ cadit tam in rebus sensatis ⁊ intellectualibus q̄ in insensatis ⁊ materialibus: vt est gloss. not. in. c. j. de sum. trini. in ver. simplex. que dicit q̄ in diuina essentia triplex figuratur persona sub eadem tn̄ substātia ⁊ subiecto eo-
2 dem modo. † in qualibet aīa rationali ⁊ in vna essentia naturali siue substantia spirituali triplex reperit̄ qualitas essentialis. s. intellectꝰ rō ⁊ memoria. intellectus enī est qui cōparat̄ patri: rō idest sapientia que comparatur filio ⁊ memoria q̄ cōparatur spūi scto: de his tn̄ vlterius non me intromitto: q2 non faciūt ad materiam nostrā: hec modica dixisse volui p aliquali notitia istiꝰ verbi. vide glos. ibi: ⁊ latius. d. Feli. in. c. no-
3 ui. in. ij. col. de iudi. ¶ † Redeūdo ad materiā nostrā quero q̄d est cōpositio in istis terminis? Respōd. Cōpositio est cōuentio q̄dā p reū cū p̄side facta ex cā lite pēdēte de dubio criminis statu desoluēdo fisco certā pecuniar̄ summā ad effectum redimēdi vexatiōes litis: vt probat̄ in. l. ab accusatione. l. desitit. ⁊. l. seq̄. ff. ad senat. con. turpil. ⁊ in aut. de defenso. ciuita. §. quia vero. ⁊. c. fi. de transac. vbi
est tex. not. ¶ † Et anteq̄ ad vlteriora p̄cedā nota q̄ in hac materia due sunt species cōpositionū vna est q̄ fit cum fisco vel p̄side que cōcernit interesse reipub. Altera vero est que fit cū parte offensa que dicitur priuata ex quo cōcernit interesse priuatū. l. transigere. C. de transac. ⁊. d. c. fi. eo. tit. Examinemus modo singula verba dicte cōpositionis publiceque fit cum p̄side vel fisco. Dicitur enim primo q̄ est cōuētio quedā ⁊c. † nam compositio ista fienda est de cōcordia ⁊ cōi ꝯsensu alias si violēter fieret diceretur potius extorsio quedam illicita. l. j. C. si p vim vel alio mod. l. extat. ff. q̄ met. cau. ⁊. l. ij. ⁊. iij. ⁊. l. lex iulia de repetūdis. ff. ad leg. iul. repetūd. ⁊ ideo iudex vel alius magistratus teneretur in sindicatu ad restitutionē pti. d. l. j. ⁊. l. lex iulia. et l. extat. Quis enim compositiōes iste sepiꝰ fieri cōsueuerunt p iudices ecclesiasticos etiam vbi de crimine plene cōstat: maxime in criminibus capitalibus ⁊ in quibus veniret imponenda pena sanguinis: ⁊ que cōmutat̄ in pecuniaria pena. xvij. q. iiij. si quis diaconꝰ. ⁊ c. sequen. ⁊ hoc est q2 † ecclesia abhorret sanguinem. c. sulam sanguinis. ne. cleri. vel mona. et. c. in

archiepiscopatu.de rapto.l.s.dist.c.j.et de exces.plat.c.ex lris.l.dist.si quis viduam.vide Abba.et.d.Joan.de imol.in.d.c.sniam sanguinis.et in.c.sicut dignum.de homicid.et per Arch.in.d.c.si quis diaconus.xvij.q.iiij.et propterea iudices ecclesiastici sunt faciliores in cōponēdo et cōmutādo penas quā in rigorosa sanguinis effusione per iura predicta: sed ista nō dicit ppē cōpositio sz poti9 dispensatio et cōmutatio pene.vide Ab.in.d.c.sicut.et.c.sniam.Itē dicitur conuentio facta cum preside ad differētiā illius que fit cū parte aduersa: nā illa propē appellat transactio.l.transigere.C.de trāsac.l.fallaciter.et.l.fin.C.de abolit.l.destitisti.et.l.ab accusa-

7 tiōe.ff.ad senat.cō.turpil.¶ †Ex causa ideo dictū fuit: qz cōpositiones huiōi absq cā rōnabili fieri nō possunt.l.aut facta.§.fi.et.l.capitaliū.§.solent.ff.de pen.c.sicut

8 dignū.de homic.† in his enī cōpositionibus plura sunt considerāda: et primo persone cōditio: vt si alias sit nobilis et honesta psona et in similibus excessib9 alias nō inciderit: vt cum eo admittatur cōpositio alias si esset turpis persona et criminosus vel assuet9 nō admittitur compositio sicut non admitteretur dispensatio: vt.d.c.fi.de trās.et.l.transigere.C.de eo.ti.et.l.fi.C.de abolitio.et.l.iij.in fi.C.de episcopa.audien.Itē qualitas facti ne sit de atrocioribus vt est crimē heresis lese maiestatis et similiū item tēpus: locus: intētio delinquētis: etas: qz facilius cum minore qz cum maiore cōponitur.

9 ¶ †Item sexus: qz mulieri facili9 ignoscit pp sexus fragilitatē quā viro: dūmodo non sit mulier maligna et rixosa et in similib9 assueta: qz nō erit digna principis largitate et legis benignitate.d.l.iij.in fi.C.de epis.audi.cum enī iudex indigno veniā indulget.ad prolapsiōis contagiū prouocat vniuer

10 sos † quia facilitas venie incentiuū tribuit delinquendi.xxiiij.q.iiij.est iniusta in fide.et in.c.vt clericorū.de vit.et hone.cle.l.s.C.de emēda.ppin.Spec.i tit.de aduo.§.sfir in fi.de qualitatibus enim predictis cōsiderādis habetur in l.respiciēdum.§.delinquunt.et.l.aut facta.§.j.et sequen.ff.de pen.et.l.capitalium.§.solent.eo.titu.c.sicut dignum.de homici.¶ Lite pendente ideo dicuntur ista verba: qz post latā sniam sero fieret cōpositio q fieri nō posset per iudicem q semel functus fuit officio suo.l.iudex postq̄.et ibi Bar.ff.de reiudic.c.i.lfis.et ibi Abb.et Inn.de offi.delega.fieri tn posset post latam sniam principis auctoritate et decreto.l.j.in fi.ff.de qsti.et

11 ibi Bar.et moder.† antequā plene constet de crimine: ideo dictū est quia liquidato crimine ferēda est snia: et iuxta determinationē iuris pena erit certa statuenda sine declaranda in sententia.l.ij.et.l.fi.ff.de custo.reo.et.l.capitalium.in princi.ff.de pen.l.j.§.j.ver.nam siquidē.ff.ad turpillat.nisi euidens ratio et vrgens causa aliud suaderet qp pena iuris punitari vel alterari deberet quod iudex facere pōt.qz istud arbitriū h3 a lege: vt late supra diximus in tit.de legit senten.execu.q.vi.siue vltima.et habetur per Barto.et doc.in.d.l.aut facta.§.fi.et.l.quid ergo.§.pena grauior.ff.de his q no.infam.

⁊ alijs iurib⁹ ibi no. ex quo sequit̃ qđ postq̃ reus fuerit cõfessus crimen nõ poterit amplius fieri ista compositio: sed debet ferri sñia ⁊ certa pena declarari. Sequitur in
12 themate de soluendo fisco ⁊c.† pecunia enim que soluitur p̃ cõpositione regulariter debet per-
13 solui fisco:† quia ista compositio succedit loco pene. l. senatus. §. si quis delator ⁊c. ⁊. §. sequen. ff. de iure fis. de iure tñ canonico in foro ecclesiastico alio modo applicantur iste pecunie cõpositionum: q2 illarũ medietas applicat̃ ecclesie: altera vero medietas distribuit̃ inter paupes nisi ep̃s eẽt pauper: q2 tunc posset illã medietatem p̃ suis indigẽtijs retinere. c. p2esbyteri. de pen. xvij. q. iiij. quid subdiaconum. alias eñ si iudex pecunias ipsas p2o se retineret vel imbursaret teneret̃ crimine peculatus ⁊ de barattaria cõmissa teneretur q2 illas integraliter parti restituere cũ maximo eius dedecore et ignominia. l. j. ij. et. iij. ff. ad leg. iul. repetũ. ⁊ not. in. c. sciscitatus. de rescrip. d2 etiã fisco applicãda ad differẽtiã illi⁹ que applicat̃ parti qñ fit priuata cõpositio q̃ fit per transactionem. d. l. transigere. C. eod. tit. Superest vltima particula declarãda ad effectum
14 abolẽdi p̃cessum ⁊ rediiñẽdi ⁊c.† hec v̄ba nõ absq̃ ministerio fuerunt apposita s̃m Bart. in. l. is q̃ reus. ff. de publi. iud. ⁊ in. l. si reus paratus. ff. de p2ocur. naʒ ex istis verbis euitãtur infamia que oꝛit̃ ex illo crimine q̃si cõstaret de illo ⁊ feretur sñia: vt latius infra dicetur in sequẽ. q̃õne. preterea si diceretur ad effectum euitandi penã non valeret compositio tanq̃ facta in fraudẽ fisci. l. imparatores. ff. de pollicita. ⁊ reus per illa verba censeretur virtualiter fateri delictũ ⁊ nõ posset infamiã euitare. l.
15 qñ. ff. de his qui not. infam.† q̃ vero paciscitur cum parte vel illam pecuniã corrũpit ne accedat ad curiam ad illum accusandum non euadit infamiaʒ nec tollitur p2opterea effectus accusationis vel inquisitiõis: ⁊ nihil sibi p̃dest compositio quo ad curiam ac si nihil fecisset: ⁊ ita sepe faciunt iudici rome: quia pecunia corrũpũt aduersariũ ne accedat ad curiaʒ ⁊ crimen iudici deferat: nihilominus postea p̃ exploratores secretos quos spiones vulgariter vocant solẽt crimina post modũ deferri ⁊ cõperta veritate acrius puniunt̃: ⁊ sic illarũ pecuniarũ expositio nihil sibi p̃dest. l. fi. ff. ad turpil. l. fallaciter. ⁊. l. fi. C. de abolit. vide Bar. in. d. l. is qui re⁹. p̃ illa enim verba ad effectũ rediiñẽdi vexationes litis ⁊c. nota q̃ p̃ ista verba fit abolitio p̃cessus ⁊ litis
16 extinctio.† ⁊ perdendo vexatiões iudicij redimit quietem argu. l. fi. C. de feri. l. properãdũ. C. de iudi. ⁊. c. finem litibus. de dolo ⁊ cõtu. ⁊ nota etiã q̃ per compositionem hmõi fit abolitio p̃cessus: nõ tñ reus absoluitur vt innocens per diffinitiuã sñam. q2 ad illam deueniri non põt nisi plene cõstiterit de illius innocẽtia: vt supra dictũ fuit in titulo de absolutio. innoc. in. ij. q. ⁊ not. in. l. j. §. fin. ff. de questio. ⁊. l. custodias. ⁊ ibi Bar. ff. de publi. iudi. vide etiam dñm Pari de put. in. d. suo trac. sindica. in. c. compositio. fo. xl. vbi latius ceteris hanc compositionis materiam exponit.

¶Summarium.

1 Compositio non fit indifferenter cũ omnibus personis.
2 Remissio pene non est bis in idipsum facienda.
3 Cõpositio dr̃ grãm in se ptinere.
4 Correctio et pena dr̃ quedã medicina ad disciplinã reuocatoria
5 Indulgentia indigno indulta dr̃ ad prolapsum prouocatoria.
6 Facilitas venie incẽtiuum tribuit delinquendi.

1
Ecũdo q̃ro tcũ quibus psonis fieri possit cõpositio? Rñd. q non debet cũ omnibus indifferẽter fieri: sʒ cũ illis dũtaxat de q̃bus speraf qđ amplius in eisdẽ criminibus nõ incidet et q̃ erroris cõmissi facile se emẽdabũt: et cũ illis quoq; qui semel tantum inciderũt in crimen nõ autẽ cum illis qui delinquẽdi cõsuetudinem cõtraxerunt. l. iij. in fi. C. de epi. audien. vbi singulariter dicit
2 Imperator tremissionẽ venie crimina nisi semel cõmissa non habeant nec in eos liberalitatis augusti referatur humanitas q̃ impunitatẽ veteris admissi nõ emẽdationi potius q̃ psuetudini deportauerint et lʒ tex. ille loquatur in casu quo delinquens ex mera principis liberalitate veniã cõsecutus fuit nihilominus doct. ad hanc cõpositionis speciẽ frequẽ
3 ter accõmodant et merito. tq: cõpositiones hmõi speciem quãdã gratie in se continere dicunf per quas primo pseruatur fama illesa: et propriũ criminis pena minnitur: vt in. c. fi. de trãsac. xvij. q. iiij. si diaconus. et in. c. ij. de pen. c. sicut dignũ. de homici. et id negari non põt qđ quãdã gratie speciẽ in se nõ contineat. vide tex. no. l. f.
4 C. de emenda. propin. tibi quos ad vite decora domestice laudis exempla nõ reuocãt correctiõis saltem medicina cõpellat. ad idẽ est tex. iuncta glo. in. c. vt clericorũ. de vit. et honest. cleri. et Spe. in tit. de aduo. §. et cõseqnẽter. in fi. xxiij. q. iiij. est iniusta. in fine. dũ
5 dicitur cum vni iudex indigno veniã indulget ad plapsionis cõtagiũ
6 puocat vniuersos. tfacilitas eñ venie incentiuũ tribuit delinquẽdi. et pptereã q̃ hmõi moribus corrupti sunt ab ipsius cõpositiõis beneficio tãq̃ indigni merito repellẽdi sunt periura predicta.

¶Summarium.

1 Cõpositio in quibus criminibus fieri possit.
2 Cõpositio non fit in criminibus atrocibus pncipe inconsulto.
3 Iudex ex cã potest cõpositionẽin criminalibus inducere.
4 Compositio facile fit vbi nõ constat de culpa.
5 Cõpositio parte non vocata vel non cõtenta nulla est.
6 Iudex põt in minoribus delictis q̃ñcũq; ad cõpositionẽ deuenire.

Ertio q̃ro tin q̃bus casibus et sup q̃bus criminibus fieri possit hec cõpositio: et an liceat in oĩbus gñaliter cõponere Rñd. q̃dã dixerunt quod in illis casibus et criminibus in q̃bus reus trãsigere põt in eisdem quoq; et componere licet. ita econtra vbi transactio deneg af ibi etiã cõpositio nõ pmittitur: q: compositio et trãsactio idẽ sonant: vt est text. in. l. ab accusatione. in prin. ff. ad

turpil.ꝛ.in.c.fi.in prin.de trāſ. tu aūt dic aut loquimur de cōpoſitio ne priuata illa.ſ.q̄ fit cum parte offenſa ꝛ que concernit intereſſe priuatum:ꝛ iſta hꝫ conformitatē ꝛ ſimilitudinē tranſactionis:ꝛ ſa tendū eſt ꝙ fieri pōt in caſibus ꝛ criminib⁹ illis in q̄bus tranſige re licet per.d.l.ab accuſatione.ꝛ per ea que notantur in dicto.c.fi. ¶ Aut loquimur de cōpoſitiōe pu blica que fit cum fiſco vel curia:ꝛ q̄ concernit intereſſe publicū. Et iſta indiſtincte in omnib⁹ crimi nib⁹ fieri pōt ex quo ſuccedit lo co pene.d.c.fi.de trāſ.ꝛ.c.ū.de pe nis.xvij.q.iiij.ſi q̄s diaconū.not. Bal.ꝛ doc.in.l.venia.ſup glo.fi.

2 C.de.in iuſ.voc.† tu aūt clari⁹ di ſtingue q̄d aut nos ſum⁹ in atro ciſſimis delictis vt eſt crimē leſe maieſtatis:ꝛ hereſis: rapt⁹ virgi nū ꝛ filiū.ꝛ i iſtis iudex ꝯponere nō pōt niſi p̄ncipe ꝯſulto ꝛ delci⁹ expſſo mādato.l.q̄ſq̄s.in princ.l. meminiſſe.C.ad leg.iul.maie.ꝛ.l. j.in princ.l. lege.xū.tabu.ꝛ.l.fi.ff. eo.tit.rō eſt:q꜡ p iſtud crimen in perſonā ipſi⁹ principis vel ſui ſta tus tranquillitatē machinatur vt in.d.iurib⁹. ꝛ.l.maieſtatis.ff.eo. tit.ꝛ ideo in iſtis nō licet cōpone re abſq꜡ illius ſciētia ꝛ cōſenſu q̄ principalite: leſus reperitur: vt d.l.meminiſſe.ꝛ.d.l.j.ff.eo.tit.ꝛ.l. vnica.C.de raptu virg.§.pe.vbi eſt inhibita cōcordia patri puel le rapte cum ipſo raptore. Aut ſu mus in alijs criminib⁹ atrociori b⁹ iſtis exceptis vt eſt crimē aſſa ſinij: falſe monete: veneni: ꝓpina tionis:homicidij:ꝛ ſimiliū:ꝛ tūc aut plene conſtat de crimine:aut nō cōſtat plene:ſed adſūt p̄ſum ptiōes vehemētes ꝛ incidia vigē tia:p̄ilo caſu nō licet iudici adeō poſitionē ipſam deuenire:ſed de bet ꝓſequi cauſaꝫ vſq꜡ ad fineꝫ ꝛ certā ferre ſniaꝫ penaſq꜡ a iure ſtatutas imponere.l.cuꝫ reis.ꝛ.l. ſancim⁹.C.de pen.ꝛ.l.fi.C.de cu

3 ſto.reo.q̄d verū puto niſi. ¶ † Iu dex ex iuſtis ꝛ rōnabilib⁹ cauſis ad aliō declarādū moueret̄:q꜡ ſi aliq̄ iuſta cā vt eſt minoris etas ignorātia:error:caſus fortuitus: aut iuſt⁹ dolor vel alia ſimilis cā animū iudicātis moueret ad mi tigādū penas ꝛ iuris ſtatuti rigo rē tūc ad cōpoſitionē iſtā deueni re poſſet q̄ppe cū penas certas a lege ſtatut: ſe ex q̄litatib⁹ ꝛ rōni bus ꝛ cauſis ſupradictis minue re alleuiare vel in alterā ſpēm cō mutare pōt etiā ſi feraſ ſentētia: ꝛ hoc arbitriū ipſe iudex hꝫ a le ge vt.ś.lati⁹.dixim⁹ in ti.de exe cutio.ſen.q.vj.vt.l.reſpiciētuꝫ.§. delinquunt.ꝛ.l.aut facta.§.fi.l.ſi q̄s aliq̄d.§.inſtrumēta.ꝛ.l.abſen tē.§.fi.ff.de pen.l.q̄d ergo.§.pe na grauior.ff.de his qui no.infa. l.ab accuſatione.in prin.ff.ad ſe nat.conſul.turpil.vide tex.valde not.in.c.fi.de trāſ.ꝛ Spe.in titu. de ꝑparat.iudicio.§.j.verſi.circa iudicē.ꝛ ver.ceterū.ꝛ habetur.xc. diſt.ſtudendū.ꝛ.v.q.ij.ſi ꝑmates.

4 ꝛ ibi.d.Arch.† xxij.q.iiij.ſubdia conū.vbi de multiplici ꝯpoſitiōe penaruꝫ habetur mentio.ꝛ cano niſtas.in.d.c.fi.de trāſac.ꝛ in.c.ij de pen.ꝛ ibi Abb.ſecūdo vero ca ſu q̄n̄do nō plene cōſtat de cul pa rei ꝛ tunc nulli dubium eſt ꝙ fieri pōt cōpoſitio p iudicē ꝯcor data tñ parte leſa.ꝛ ita intelligaſ tex.in.d.c.fi.de trāſac.ꝛ l.d.c.ij. de pen.ꝛ.v.q.ij.ſi p̄imates.ꝛ.xc. diſtin.ſtudēdū.xxiij.q.v.circūce

5 liones.x.xxiij.q.iiij. innocēs † alio si fieret cōpositio ptē nō ɔcordata posset reclamare i iudicio ꝛ p seq iudiciū ꝯ ip̄ȝ reū profuo inter esse.ita not.tenuit Salic.in.l.si p fure.ff.de cōdi.fur.ꝛ ē gl.not.ꝛibi Bal.ꝛ in.l.venia.in gl.fi.C.de in ius vocā dū tamē cōpositio ipsa fiat aliqua rōnabili causa ꝛ cum persona honesta que istud beneficium mereatur cōsideratis etiā criminū qualitatibus ꝛ facti circūstantiis ꝛ his similib⁹: vt in.d. c.fi.in fi.de trāsac.ꝛ habet in.c.significasti.de homicd.ꝛ p Bart. in.d.l.respiciendū.§.delinquūt.ꝛ l.aut facta.ꝛ.l. si quis aliquid. §. instrumēta.ff.de pen.ꝛ Bar.in.l. iij.§.diuus.ꝛ in.l. si in rixa.ff.ad leg.cor.de sicar.ꝛ.l.qd ergo.§. pena grauior.ff.de his q̄ not. infa.

6 † Aut sumus in minoribus delictis in quibus iudex hȝ mai⁹ arbitriū:ꝛ nō est dubiū qd iudex potest in illis qñcunq̧ deuenire ad compositionē parte maxime concordata vt dicit Cano.in.d.c.fi.de transf.ꝛ in.d.c.ij.de pen.ꝛ Archi. in.d.cano.studēdū.xc.dist.ꝛ.v.q. ij.si primates.ꝛ per Spec. in titu. de offi.om.iud.§.deseruit.ver. et generaliter.ꝛ idem Spec.in titu. de preparat.iud.§.j.ver.circa iudice.ꝛ idem etiam in titu. de treuga ꝛ pac.per totū.vbi pleni⁹: vide quib⁹ sic supra conclusis non ob.tex.in.c.j.ꝛ.ij.de collu.deteg. vbi not.ꝙ licet partes ipse.s. re⁹ ꝛ accusatoriter se composuerint ꝛ concordauerint adeo quod crimen intentatū nō prosequerent ulterius nihilominus iudex non debebit desistere quin ad vlteriora procedat vsq̧ ad finem: qꝛ ibi fuit facta collusio fraudulēta inter partes ipsas interueniēte pecunia ꝛ ad effectum fraudandi iudicium sine fiscū:ppterea nō toleratur quin ea non obstante ad vlteriora in crimine procedat: et hoc videt innuere tex.ibi in fi.in ver.nō ex charitate. ꝛ melius gl. in ver.hoc declarat:qd facta bono zelo tolerari potest. per tex.in dicto.c.fina.de transac.ꝛ.v.q.ij.si primatus.ꝛ.xc. dist. studendum. vide Abba.ꝛ Jo.de imo.in.d.c.j. ꝛ.ij.de collu.deteg.ꝛ in.d.c.fin.de de transac.ꝛ Spec.in.d.ti.de off. om.iud.d.§.deseruit.§.ꝛ generaliter.ꝛ p do.Feli.in rub.de treug. ꝛ pac.ꝛ per Joā.and.in addit.ad Specu.intit. de ꝑpara.iudi.§.j. ver.sed quid si est iam in causa cōclusum ꝛc.vbi allegat multas cōcordantias ꝛ doctrinas doct.ad hoc vide Bar.in.l.cōgruit.ff.de offi.presid.in fi.ꝛ Bal.in.d.l.trāsigere.C.de transac.ꝛ idē Bal.in l.venia.in fi.C.de in ius vocan. ꝛ Ang.in aut. vt litig.iurent.§.fi. Bal.in.l.extimauerunt.ff.si cer. pet.ꝛ in.l.ex stipulatiōe.C.de senten.ꝛ interlo.om.iudi.ꝛ videas etiam licet confuse loquatur in hac materia dn̄m Parid.de pu. suo trac.sind. in.c.cōpositio fol. xl.ꝛ Barto.in.l.is qui reus.ff.de publi.iudi.ꝛ Panor.ꝛ canonist. in.d.c.fi.de transac.ꝛ.c.ij.de pen. cum similibus.

¶ Summarium.

1 Reus componens cum curia vel fisco cum consensu partis dicatur fateri delictum.

2 Cōpositio qualr̄ sit tute faciēda.

3 Compositio priuata potest sola parte contenta fieri:ꝛ an talem procurans compositionem dicatur fateri delictum.

1

Uarto quero † an p cōpositionē factā cū curia vel fisco interueniēte cōsensu ptis lese re9 cēseat fateri delictum: ita qd̄ incurrat infamiā saltim facti. Respō. aut cōpositio ipa fit inter cū presidevel iudice pro publico interesse ꝛ sm illā formaz traditam. s. q. s. s. ad effectum euitandi incōmoda litis ꝛ redimēdi vexationes iudicij ꝛ nullā incurrit infamiā isto casu nec iuris nec facti. qꝛ per illa verba nunq̄ videt fateri delictum secundū qd̄ dicit Bar. in. l. infamē. ff. de pub. iudi. ꝛ in. l. iusiurandū ꝛ ad pecunias. §. ait ptor. ff. de iur. iu. vide etiam Barto. in. l. si reus paratus. ff. de procura. vbi tradit istam cautelā quando fit ista oblatio per compositionem cuz curia: vide Bal. in. d. l. si reus parat9: ꝛ in. l. si seruum. §. nūc videam9. ff. de verb. obli. ꝛ Bar. l. l. quoniā intelligit ff. de his q̄ not. infam. ¶ Aut cōpositio ista fit ad effectum euitandi penaz criminis ꝛ hoc exprimitur in cōpositione ꝛ isto casu nulli dubium est quod Reus per ista verba censet fateri delictū: quia videtur timere penā sibi inferri quā nemo timere debet nisi ille qui est peccator ꝛ i culpa vt not. in. l. i. in princ. ff. de iusti. ꝛ iu. ꝛ p cōsequens isto casu euitare non poterit aliquam infamie notam saltim facti per quā grauat eius opinio apud graues et honestos viros. vide Bar. in. d. l. infamē. ꝛ

2 d. l. quoniā. ¶ † Et ideo sit bene cautus Aduocatus vel procurator qui hz clientulū suum incarceratuz vel sub fideiussore ob noxium qui cupit per cōpositionez istam a curia ꝛ illius molestijs liberari vt bene formet dictam cōpositionē ꝛ aduertant diligenter ad rationem siue causam compositionis que exprimitur vt nullaz faciāt mētionē de pena neq3 de crimine saltim dispositiue: sed solū assertiue ꝛ sub gnalib9 v̄bis dicendo qꝛ Ticius repitur incarceratus siue inquisit9 ꝛ sub fideiussore detentus pro tali asserto crimine. s. furti: homicidij. vulneris insultus ꝛ similium: vt dicit perpetrati in personam vel in bonis Sempronij vt dicunt q̄ tamē esse verum per dictum ticium expresse negatur nihilomin9: qꝛ dictus ticius est pro suis negocijs grauiter occupat9 vel est de proximo recessur9 ad longinquas partes ibi diu moraturus vel est debilis infirmus pauper: aut aliam similē iustā causam exprimere idcirco cupiēs reb9 suis quiete vacare et ab hmōi molestijs criminalis curie: ꝛ actis iudicialib9 liberari ad infrascriptam compositionē deuenit cū Magnifico et excellentiss. viro Do. N. preside pretore vel iudice vt solueret cētum fisco ꝛ liberetur ab omni inq̄sitione ꝛ processu p̄sentis cause vide Bar. in. d. l. si reus paratus ꝛ. d. l. infamem. ꝛ. l. qm̄ et Specu. in tit. de offic. om. iud. §. vi. ver. ꝛ generaliter. ꝛ in tit. de p̄parat. iudicio. ver. circa iudicem ꝛ in titu. de teste. §. xi. versi. fin. vbi dicit q̄ iudex si viderit expedire ↄcordiā poterit q̄si q3 partes terrere vt deueniat ad cōpositionē. vide text. in. c. fi. de trāsac. ꝛ in. c. ij. de pen. ꝛ. xi. q. iij. qui sub diaconum.

6 ¶ † Aut non loquuntur de cōpo-

sitione priuata que fit solum cum parte pacifcendo cũ illa: et si compositio ista fiat super crimine famoso et reus incurrit infamiã: quia per hoc videtur fateri delictũ: et iste est casus in. d. l. quoniã. ff. de his qui not. infa. et. l. athletas. §. fi. eo. tit. et ibi Bart. hoc tamen limitandũ puto qñ ista concordia fieret priuatim et extra iudicium ignorante iudice et curia: sed si fieret in iudicio mediante iudice postquam precesserat prior cõpositio cũ curia et fieret ad effectũ eximendi reũ ab ipsis vexationibus et molestijs iudicialibus nõ crederẽ quod isto casu reus incideret in aliquã infamiã per ea q. s. diximus in precedẽti mẽbro. vide Bart. in. d. l. si reus paratus. et in. d. l. infamẽ.

¶ Summarium.

1 Cõpositio facta cũ fisco vel curia cum cõsensu partis offense an sit valida.

2 Pars nõ cõsentiẽs cõpositioni nõ impeditur iudiciũ prosequi.

3 Cõpositio per curiã aut fiscum partibus absentibus facta an sit valida.

1 Uinto quero et an valeat cõpositio facta cum fisco vel curia sine cõsensu partis offense? Rñ. aut nos loquimur de interesse fisci quo ad penam criminis: et isto respectu valet cõpositio: quia semel cũ fisco cõcordatũ fuit satisfactũ: et ideo nõ poterit isto respectu amplius molestari. arg. l. trãsigere. C. de trãsac. et. l. iiij. §. ait pretor. ff. de re iud. ea maxime rõne: quia cõpositio ipsa et pecunie que soluuntur fisco mediante cõpositione succedunt loco pene: vt. l. si donate. §. j. ff. de dona. inter vir. et vxo. et dicemus infra. q. sequẽ. aut loquimur respectu partis et eius 2 interesse: et ex quo pars huic non cõsensit nõ preiudicatur sibi quo ad suũ interesse: et poterit prosequi iudicium cõtra ipsum: et licet econ3 tra quãdo compositio fit cũ parte extraiudicialiter absente iudice per quam non preiudicatur fisco. l. quoniã. ff. de his qui not. infa. et no. in. l. trãsigere. C. de transac. et ibi Bar. eodem modo non debet preiudicare parti quando fuit facta cum sola curia arg. l. fallaciter. et. l. fec. C. de abolitio. et iõ isto casu pars poterit prosequi iudicium ratione sui interesse: sed reus tutus erit quo ad penam per ea que. s. diximus. si uero facta fuerit cum vtroque scilicet fisco et parte et tunc tutus erit in omnibus: vt. l. j. C. de abolit.

¶ Summarium.

1 Cõpositiõe semel in curia facta an poterit iudex nouis indicijs superueniẽtibus inquisitiões facere

2 Compositio cum fisco loco pene succedit.

Exto quero et postquam reus fecit cõpositionẽ cum curia an iudex poterit postea si forsan superuenerit noua indicia super eodẽ crimine contra ipsum inquirere. Rñd. in hoc casu repetẽda est distinctio quã supra in proxima. q. posui quod aut pars et fiscus simul cõcordati fuerũt: et nõ poterit amplius nec curia nec priuatus super dicto crimine procedere. d. l. j. et. l. fallaciter. C. de abolit. et per Bal. in d. l. transigere. quia compositio et illius solutio facta fisco succedit loco pene. l. si donate. §. j. ff. de don. inter vi. et vxo. idẽ tenet do. Pa. de put. in trac. sindic. in. c. an facta compositione. fo. xlj. in. ij. col. ante

alter istoꝝ dūtaxat fuit cōcordat9 ꝛ ille qui fuit extra concordiā nō impedit quo minus iudiciū ꝓsequat saltim ꝑ suo interesse: vt. s. ꝑxime dictū est argu. d. l. fallaciter. in pnc. ¶ †Sed cōtra pdicta oppono de. l. sicut. §. hisdez. ff. de accu. ꝛ. l. fallaciter. C. de abol. vbi semel abolita accusatione vel inquisitione si postea noua supuenerint indicia nō impedit iudex quo minus possit de nouo cōtra dictum reū compositū ꝓcedere: ꝛ est glo. no. in. l. si quis adulteri. in fi. C. de adul. vbi ille qui semel absolutus fuit ab inquisitione et ꝓcessu siue ab obseruatione iudicij nō est tutus quo minus si post ea supuenerint noua indicia curia nō possit iterū cōtra ipm ꝓcedere de quo late diximus. s. in tit. de abso. innoc. q. ij. solu. iura illa ꝓcedunt qñ est facta abolitio criminis gratuita: vel qñ re9 purgauit indicia ꝑ torturā: et sic qñ fiscus nihil cōsecutus fuit ꝑ pena vel loco pene: nos aūt loquimur in casu in quo facta fuit compositio † ꝛ soluta pecunia fisco que loco pene succedit: vt. d. l. si donate. §. fi. ff. de dona. inter vir. ꝛ vxo. ꝛ. l. senat9. §. si quis delatorē. ꝛ. §. seq. ff. de iur. fis. ꝛ hoc quo ad interesse publicum ꝛ fisci quo antē ad interesse puatū nō putarem istū etiā esse tutū qui ꝯposuit nisi quatenus cū parte cōcordauerit de eo qđ sua interest ꝛ quatenus concernit interesse priuatū: vt. s. ꝑxime diximus. vide Bar. i. d. l. sicut. §. hisdē. ¶ Item oppo. de. l. f. ꝛ. l. fallaciter. C. d abol. vbi distiguit an abolitio ꝓcessus fuit impetrata a Preside vl pretore aut a principe. primo casu non tollit quo minus iterū possit ex principis rescripto super eodē crimine ꝓcedi: secundo aūt casu qñ a principe obtinuit abolitionē erit tutus ꝑpetuo. sol. ibi loquit in simplici abolitiōe gratuita. q gratis fuit obtēta: hic vero in ꝯpositiōe q fit ex causa onerosa: ꝛ ideo non est bona consequentia de vno ad aliū ex quo sunt diuersa. l. fi. C. de codicil. et. l. f. C. de impo. lucrat. descrip. lib. xii.

¶ De fideiussoribus reorum.

¶ Summarium.

1 Fideiussio qñ sit in actib9 iudiciarijs necessaria.

2 Reus ꝑ quibus criminib9 possit fideiussoribus relaxari.

3 Iudex nolens reū fideiussoribus idoneis relaxare pōt corā sindicatu conueniri actiōe iniuriarū.

4 Fideiussor rei debet esse idone9.

5 Mulier honesta fideiussorē hñs non debet in leuiorib9 causis detineri: sec9 i mulierib9 ihonestis.

6 Reus corporalr puniendus non debet fideiussoribus relaxari.

7 Fideiussor nō pōt se ad penā corporalem pro reo exponere.

8 Pene corpalis inflictio multarū circūstātiaꝝ exigit ꝯsiderationē.

9 Fideiussor an pro reo arbitrarie puniendo sit admittendus.

10 Reus in defectum pecunie pene corporali adiudicandus an poterit fideiussoribus relaxari.

11 Pena arbitraria tria ꝑsupponit consideranda.

12 Diues ꝛ pecuniosus de crimine suspect9 ꝛ in iudiciū deduct9 an sub obligatiōe propria sub pena pecuniaria debeat relaxari.

13 Iudex circa reorum custodiaz et detentionis modū dicitur habere magnum a lege arbitrium.

Diues

14 Dives et nobilis persona pro crimine etiam capitali detentus an ad eius petitionem sit mitte et in loco honesto detinendus.
15 Ignorantia potius presumitur quam culpa.
16 Carceratorum detinendi modus iudicis discretioni dz ee omissus.

Upra proxime vidimus de compositionibus penarum primam speciem relaxationis reorum qñ de crimine nondum plene
1 constat. † videndum est modo de alia specie relaxationis que fit dum crimen est dubium et index est in actu inuestigandi veritatem que fieri solet mediante fideiussore prestito per reum de se representando toties quoties fuerit requisitus vel de non recedendo ex certo loco sine iudicis licentia sicut de non exeundo de ciuitate oppido: castro: aut palatio pretoris: et de soluendo penam. ¶ † Uideamus nunc pro quibus delictis sit relaxandus reus sub cautione predicta. et dic aut sumus in criminibus in quibus venit imponenda dumtaxat pena pecuniaria quo casu aut reus fuit confessus vel plene conuictus et non debet relaxari: sed detineri donec soluat penam. l. si confessus. ff. de custo. reo. aut non fuit confessus neque conuictus et debet relaxari prestita idonea cautione de se representando vel de non recedendo ex certo loco: vt dicit Bart. in. d. l. j. ff. de custo. reo. vbi post Jac. de arena declarat istius arti. reducendo ad practicam. pro quo facit tex. in. l. fi. C. eo. ti. et. l. j. et. l. si quis. ff. eo. ti. in quibus iuribus in effectu disponitur quod in criminibus illis in quibus venit imponenda pena pecuniaria reus dz prestito idoneo fideiussore relaxari. et ratio est quia pena ipsa pariformiter satisfieri potest fisco per fideiussorem sicut per ipsum et principalem. arg. l. deniq. et. l. seq. ff. de iu. fis.
3 ¶ † Quinimo si index vellet retinere cum qui est paratus prestare idoneum fideiussorem posset agi contra ipsum in sindicatu actione iniuriarum: vt no. Bart. in. l. si vero pro condemnatione. §. j. ff. qui satisda. cogan.
4 ¶ † Fallit regula ista quando reus non haberet fideiussorem idoneum: quia tunc detineri poterit secundum Bar. i. d. l. j. ff. de custo. reo. et. i. d. l. si vero. §. j.
5 ¶ † Mulier aut honesta in causis criminalibus si crimen sit leue vel de non atrocioribus non debet personaliter detineri neque incarcerari: sed fideiussoribus relaxari si habeat facultatem fideiubendi: si vero non haberet fideiussorem similiter non detinetur: sed stat sue iuratorie cautioni relaxatur. si aut crimen esset de atrocioribus tunc non incarceratur apud viros: sed intruditur in monasterium vel assisterium custodienda vel apud honestas matronas conseruatur. ita dicit tex. no. i aut. vt nulli iud. §. necessarium. ver. si vero crimen translata in aut. nouo iure. C. de custo. reo. hoc tamen intellige de mulieribus honestis et que honestam vitam agunt. mulieres vero impudice et inhoneste non habent istud priuilegium. ita dicit Bart. i. d. aut. vt. nulli iudi. d. §. necessarium. vide Bald. et doc. in. d. aut. nouo iure.
6 ¶ † Quando vero crimen est atrox vel est tale de quo venit imponenda pena corporalis sine corporis afflictiua: isto casu non dz reus regulariter fideiussoribus relaxari. sed personaliter de

tineri:rō est ne eludatur iudiciuȝ
si postq̄ repertus fuisset culpabi
lis fugam arriperet iudiciuȝ elu-
deret̄ quoniā huic pene corpora
li nō pōt p aliū quaȝ p ipsuḿ met
reum principalē satisfieri etiaȝ si
fideiussor expsse se obligasset ad
penam corporalē ⁊ diceret velle
subire penā in corpore suo in euē
tū in quem delatus curie reperi-
7 retur culpabilis non pōt. †qꝛ ne-
mo est dn̄s membrorum suorum.
l.liber homo.⁊ ibi bar.ff. ad leg.
aquil.⁊ vide Bar.in.d.l.j.ff.d cu
sto.reo.⁊ vid.xxiij.q.v.de occidē-
dis ⁊.c.si non licet.⁊.c.cū homo.
8 †in q̄bus quidem iuribus habet̄
quod quādo sumus in huiusmo-
di criminibus in quibus venit in
ferēda pena corporalis fit distin-
ctio psonaꝝ ꝑ modo facultatū:
dignitatis:honoris:criminiſ qua
litate innocentia rei ⁊ similib9 ƒȝ
qd̄ dicit tex.i.d.l.j.ff.de cust.reo.⁊
ƒȝ ista iudex arbitrabit̄ an re9 sit
detinēdus in carcerib9 vel in pa
latio militibus custodiēdus vel
fideiussoribus committend9 qui
erunt fideiussores nō de represen
tādo:sed de sistendo in certo loco
⁊ non recedēdo ab illo aut in vin
culis coijciēdus ƒm quod decla
rat Bar.dictū illud Jac. de arc.
in.d.l.j.in.ij.colum.⁊ sic iudex ƒȝ
qualitates ⁊ conditiōes istas ar
bitrabitur modum detentionis
ipsius rei ƒȝ quod cōsiderat iuris
9 consultus in.d.l.j. ¶ †Aut sum9
in crimine ex quo venit imponē-
da pena arbitraria ⁊ isto casu an
reus sit fideiussoribus relaxand9
vel non. Bar.in.d.l.j.ff.de custo.
reo.dicit qd̄ aut delictū est adeo
turpe qd̄ verisimile est iudicē im-
positurum penam corporalem:et
indicatur sicut de pena corporali
simpliciter.⁊ ideo nō erit fideius-
soribus relaxād9.d.l.j.ff.d custo.
reo.aut verisimile est iudicem ar
bitrari debere penā esse pecunia
riam ⁊ poterit relaxari.d.l. si ve-
rō pro ꝯdemnatiōe.§.j.ff. q̄ satis.
cog.qꝛ isto casu iudicat̄ de eo si-
cut de crimine pro quo venit im
ponēda pena pecuniaria simpli-
citer.d.l.si vero.⁊ vide Bar.i.d.
l.j.ff.de custo.reo.qui tn̄ nō ita di
10 stincte loquitur. ¶ †Sed querit
quid si in defectuȝ pene pecunia
rie veniret imponēda corporalis
an tūc poterit sub fideiussoribus
relaxari.⁊ ꝯcludit quod nō regu
lariter:deinde dat modū ⁊ caute
laȝ qūo possit relaxari vide ibi ꝑ
cū. ¶ Bal.aūt in.d.l.null9.C.de
exhib.re.aliter distigiut ⁊ clari9
ac copiosius dicens. Quod aut
sumus i crimine ex quo venit im
ponenda pena ordinaria aut ex
traordinaria ⁊ arbitraria. Prio
casu quādo ordinaria ⁊ determi
nata aut est pena corporalis aut
pecuniaria:si corporalis nō erit
fideiussoribus relaxandus imo
detinēdus ⁊ custodiēd9 in carcē-
rē.d.l.null9.in fi.⁊.l.si quis in ca.
C.de custo.reo.⁊.l.j.ff.e.ti. qn̄ aūt
esset cōfessus delictū aut legitime
conuictus:non solum est detinē-
dus:sed ēt in vinculis conijciēd9
⁊ supponēdus donec ferat̄ snia ⁊
mādetur executioni.d.l. null9. in
princip.⁊.l.si confessus. ff.eo. tit.
ideo tunc nō est fideiussoribus re
laxād9.qꝛ fugiēdo posset illude-
re penā ⁊ iudicem simul qn̄ non
est in ptāte fideiussoris soluere iu
dicatū.ita dicit Bal.⁊ in.d.l.nul
lus. Si autē est imponenda pena
pecuniaria:aut re9 est ꝯfessus de

lictumaut conuictus:ꝛ similiter nõ estrelaxandus:sed detinend⁹ ꝛ ꝯfestim cõdẽnandus.d.l.j.ꝛ fl. C.de custo.reo.ꝛ.l.si confessus.ff. eo.tit. Aut non ꝯfitetur sed negat ꝛ tũ fideiussoribꝰ dimitti:qui debent promittere de repꝛesentãdo illũ ꝛ de soluendo penã delicti ꝑ quo detinetur:vt.d.l.j.ff.de custo. reo.ꝛ ex hoc nota ꝙ Bal.vult ꝙ ille tex.in.d.l.j.ff.de cust.reo.intelligat̃ et de fideiussore ꝑstito de se repꝛesentãdo ꝛ soluẽdo penã: licet Bar.ibi dicat ꝙ lex illa dz intelligi de fideiussore pꝛestito de non separando se nec recedẽdo de certo loco:que intelligentia Bart. mihi videtur ꝙ nimis restringat tex. Et ideo mihi magis placet intellectus Bald.vel dic quod∣ intelligit̃ de vtroq̃ ex quo tex. simpliciter loquitur nec magis se restringit ad vnam speciem fideiussoris q̃ ad alteram imo ẜm declarationẽ ꝛ glo.in ver fideiussoribꝰ vꝫ intelligere potius de fideiussore ꝛ repꝛesentando ẜm quod ipsa exẽplificat.s.quãdo crimẽ esset leue: sed∣ pꝛo leui crimine regulariter venit imponenda pena pecuniaria:ideo fit relaxatio sub fideiussore de repꝛesentando:vt.l. fi.∣C. de exhib.re.ꝛ.l.j.ff.de cust.reo.nisi eñ dñ vim esse vꝫ ꝙ q̃s detineat̃ i palatio vel in alio loco ex q̃ recedere nõ possit pꝛo tam leui crimine:q: videret̃ detineri in carceribus ex quo locus ille pꝛo carcere habet̃:vt not. Ange.i.'l.ij. C. de exhi.re.ꝛ Paris de put.in tra. sind∣ in.c.an ꝑtãs qui aliquẽ tenebat arrestatũ fol.xix.in materia carcerationis.vide gl.in.d.l.j.ff. de custo.reo.in ver.vel sibi q̃ hoc idem∣ tenet. Et clarius hoc sentire videt̃ ꝙ tex.loquat̃ de fideiussore de repꝛesentãdo dñ allegat tex.in l.eñ clericis.§.s.ꝛ.§.ipse vo.C.de epis.ꝛ cle.qui tex.ꝑpꝛie loquit̃ de fideiussore de repꝛesentãdo ꝛ stando iuri ꝛ iudicatũ soluendo sub certa pena si recte inspiciatur.

11 ¶ † Tertio vo casu q̃n sumus in pena arbitraria ꝛ isto casu dicit Bal.cõsiderãdã esse criminis q̃litatẽ loci cõsuetudinẽ ꝛ ꝯditionẽ ꝑsone.l.qd ergo.§.pena grauioꝛ. ff.de his q̃ no.infa.vꝫ si verimile est qd pena sit coꝛpoꝛalis idẽ indicat̃ quod de oꝛdinaria coꝛpoꝛali: si vero ꝯsiderat̃ qd sit pecuniaria idem seruatur qd in pecuniaria

12 oꝛdinaria. ¶ † post pꝛedicta quero ꝛ not.bene hanc.q.que sepius occurrit in facto.quidam nobilis vir ꝛ magne cõditionis aut diuitijs ec piosissimus imputatur de crimine aliquo ex quo de iure cõi vel ex foꝛma statutoꝝ venit imponenda pena coꝛpoꝛalis citat⁹ ꝯparet examinatus negat:iudex vult ipsum detinere donec perficiatur ꝑcessus ꝛ purgent̃ indicia.iste replicat dicẽdo qd est parat⁹ seipm obligare de se repꝛesentãdo toties quoties ꝛc.sub pena mille duc.ꝛc. ꝛ de stando iuri ꝛ parendo iudicato:vel dicit ꝙ vult pꝛestare idoneam cautionem de se repꝛesentãdo vt supꝛa:queritur an iudex poterit illum relaxare sub tali fideiussiõe vel ꝑpꝛia obligatione:ꝛ videt̃ dicendũ ꝙ non:q: cũ sit pena coꝛpoꝛalis posset illud indicium vt supꝛa ꝑxime diximus:ꝛ not.in d.l.ij.C.de custo.reo.ꝛ.l.fi.C.de requir.re. ¶ Cõtrariũ tñ dictuꝫ est: ꝛ ista est veritas qd iudex ꝑ criminis qualitate et magne ꝑsone cõditione pꝛo dignitate vel innocẽ

tia poterit arbitrio suo detentionē ipsam moderari: et dictū nobilē dimittere aut sub ppria iuratoria aut sub fideiussorus obligatione de se repsentādo vel de nō discedēdo ex certo loco fm qd notat
13 . Bar.i.d.l.j.ff.d custo.reo. ¶ Cōcludēdum est igit qd iudex circa custodiā reor et modū detētiōis ipsor habet magnū arbitriū a lege vt dicit iuriscōsult9 in.d.l.j. ff. de custo.reo.dū dicit qd de custodia reor pcōsul.existimare solet an in carcerē sit recipiēda vel militib9 tradēda an fideiussorib9 cōmittenda vel sibi qd est quādo fidei ppue obligationis ipsius rei iudex stare intendit qd facere potest vt dixi propter arbitriū qd hz a lege. et hoc fit aut ex criminis leuitate aut psone nobilitate dignitate vel grauitate seu pp amplissimas facultates qb9 cōiecturis verisile eēt vr ipm reū nō fugiturū nec iudiciū delusurū.vt.d.l.j.et.l. nō oēs.§.a barbaris.ff.d re mili. et.l.cū clericis.§.j.et.§.fe.C.de epi. et cle.et p Bal.et Ang.in.d.l.is.C.d exhib.re.
14 ¶ Iuxta pdicta succeſſiue et qro qd si iste nobilis vel diuisiu9 vt supra fuerit delat9 de crimine graui ex q veniit ponēda pena mortis nō tn̄ē de atrocior ib9 et dicat nolle incarcerari: sed habere palatium vel vnam camerā in ipso palatio loco carceris et ibi p milites custodiri vel pstare idoneas cautiōes de nō discedēdo ex loco pdicto donec fuerit cplet9 pcessus: an iudex poterit sine scrupulo iustitie illi cplacere. et breuiter dic qd istud remittit arbitrio iudicisq bene considerare debet criminis qlitatē psone cditionē illius innocentiam vel culpam q cōiecturari possunt ex qualitate indiciorum. si cuz viderit indicia esse leuia vel procederea maliuolis et suspectis psonis poterit coniecturari potius pro innocentia qz pro crimine ipsius detenti et ppterea isto casu poterit retinere in palatio vel in aliqua camera cuz cautione vel custodia militum. et hoc est quod dicit text.in.d.l.j.vel pro innocentia persone. et ibi glo.
15 † quia potius presumendus est p eius innocentia quam pro culpa. quia de bono viro bonum presumendum est.l.nō omnes.§.a barbaris.ff.de re milit.et per Bar.in l.si cui.§.hisdem.ff.de accu.et per Abb.et cetie.j.c.afferte.d psump. si vero delat9 sit magis suspectus de crimine vel quia indicia grauius stringunt contra ipsum vel qr alias cōmiserit sile delictum et similia et tūc nō debebit ipz extra publicos carceres detinere fzqd concludit Barto.et doct.in.d.l.j.
16 ¶ † Pro quo facit.l.diu9.la.j.ff. eo.ti.et.l.f.§.siquis in ea.l.fi.C.eo. ti.in quibus omnibus iurib9 cōmittit iudici custodiēdi mod9 fz criminis qualitatem cuius arbitriū in his plurimū versat quēad modū in existentia et grauitate indicior ad torturā vt.l.j.in pnc.ff. de qsti.et p Bar.in.l.fi.ff.eo.tit.et diximus supra li.iij.in princ.et.l. testiū.§.tu magis.ff.de testib.

¶ De fuga incarcerati.

¶ Summarium.

1 Fuga incarceratorum dupliciter consideratur.
2 Fuga q fit ante incarcerationem an criminis probationē inducat.
3 Fuga criosi maleficiū reputat.
4 Fuga quandoqz semiplenā facit probationem.

5 Fuga criminosi magnam presumptionem inducit.
6 Fuga an possit dici delictum.
7 Fuga unius an alterius criminis probationem inducat.
8 Fuga quandoque nihil operatur.
9 Fuga officialis tempore sindicatus fugientis quid inducat.
10 Fuga quandoque plenam inducit probationem.
11 Fuga receptatoris fugitiuum quid operetur.
12 Carceris fractio cum fuga plenissimam facit probationem.
13 Fugiens animo reuertendi et sponte rediens an probationem augeat.
14 Fugiens et cito sponte reuertens non dicitur fugitiuus.
15 Latitans in domo an dicatur fugitiuus
16 Iura permittunt quecunque modum etiam illicitum in redemptione sanguinis.
17 Metus excusat fugientem.
18 Fugiens presentiam iudicis crudelis an excusetur a fuga.
19 Iudicis crudelitas an mali presumptionem inducat.
20 Fugiens ad superiorem an dicatur fugitiuus.
21 Fugiens a carcere vel custodia habetur pro confesso.
22 Arrestatus fugiens an pro confesso habeatur.
23 Fugitiui an et qualiter sint ad sententiam citandi.
Fugiens a carceribus multis casibus excusatur.
24 Fuga incarcerati an possit contra potestatem vel iudicem probare.
25 Ostium carceris apertum inueniens an impune possit exire.
26 Fugiens a carcere de custodis licentia non tenetur sed ipse custos.
27 Fugiens a carcere priuato an pro confesso habeatur.
28 Carceres publici vel priuati qui dicantur et an differant.
29 Latitans an dicatur fugere.
30 Mulier fugiens a carcere causa libidinis euitande non habetur pro confessa.
31 Famulus fugiens a domo domini plurimis rebus receptis ex tempore sue fuge amissarum.
32 Debitor an impune possit aufugere

Nunc videndum est de fuga eorum et in isto titulo nigrum erit generalis rubro iuxta notata per docto. in rub. ff. sol. ma. nam in processu tractabitur de fuga carceratorum et illorum quoque qui nondum fuerunt incarcerati.
1 ¶ Et licet quis plures sint fugarum species de illa tamen reorum fuga que criminis occasione fugerunt hic tractandum erit et ista est duplex: quedam que fit ante incarceratione quedam vero que fit postquam quis est intrusus ex ipsis carceribus. Videamus primo de illa que fit antequam quis sit inclusus in carcerem: et pro faciliori doctrina figurabo casum.
2 ¶ Quero primo an fuga que fit ante incarcerationem faciat probationem criminis aduersus fugientem ticius reperitur occisus de nocte et ignoratur quis illum occiderit et fuerunt eius socii aut fautores. Meuius et Sempronius postquam dictum homicidium factum esse dicitur a ciuitate fugam arripuerunt et nescitur ex qua causa queritur an ipsa fuga probet illos esse istius criminis reos et si non probatur plene an saltim ex dicta fuga semiplena probatio oriatur. ¶ Respondi dixerunt quidam quod ex fuga huiusmodi inducit plena probatio et ex quo fuga ipsa
3 est maleficium. l. desertorem. §. desertor. ff. de re milit. et l. quis sit fugitiuus. §. apud labeonem. ff. de edil. edic. et l. impuberibus. ff. de suspec. tuto. et ibi Bar. et idem Bar. in d. l.

4 desertorē.§.j.¶ †Quidā alij dixe
rūt qd ex fuga nō īducit̄ plēa.sed
tm̄ semiplena pbatio:vt est gl.i.l.
admonēdi.ff.de iu.iur.τ gl.i.l. bo
ne fidei.C.eo.ti.c.fi.de success. ab
itest.τ.c fi.de iu.iur.τ ibi p cano.
5 ¶ †Quidam alij dixerūt qd fuga
de p se i causis criminalib9 nullā
facit pbationē plenam necq semi
plenā:sz solū quādā suspitiōē:ita
qd fuga sola n̄ facit īdiciū ad tor
turā.τ adducūt tex.i.l.vnica.C.ð
rap.virg.vbi dr̄ q3 raptores fu
giētes si postea capti fuerint post
legitimas τ iuri cognitas pbatio
nes sine fori p̄scriptione durissi
mis penis afficiāt̄:cū tex.ibi post
fugā req̄rat exactissimas siue cla
rissimas pbatiōes:sequit̄ ergo q
fuga nullā facit pbationē. ita te
net Sali.in.d.l.vnica.Circa q̄ bre
uiter dicēdum est q: cupio me ex
pedire fin qd elegāter no.Bar.i
d.l.admonendi.ff.de iu.iur.τ i.l.
6 lege cornelia.ff.ad syllan.†qd q̄n
q fuga iputat̄ alicui ad delictū:τ
sic fuga ē ipm delictū τ tunc pba
ta fuga pbatū est delictū:τ ita in
telligit̄ tex.in.d.l.iij.§.desertorē.τ
§.emāsor.ff.de re mili.τ.l.quis sit
fugitiuus.§.apud labeonē.ff.de
edil.edic.¶ Quandoq fuga non
inducit̄ vt delictū pricipaliter:sz
ad pbationē alteri9 delicti tūc si
quidē ad pbationē alteri9 crimi
nis pbādi sufficit sola suspitio si
cut ē in suspecto tutore:τ isto casu
sil'r pbata fuga pbatū est delictū
qd ↄsistit i sola suspitione:τ ita in
telligit̄ tex.in.d.l.ipuberib9.in fi.
ff.de suspec.tuto.τ.l.locorū.C.de
7 omni agr.deser.lib.xij.¶ †Qñq
fuga inducitur ad pbationē alte
rius criminis in quo requirūtur
plene τ ordinarie pbationes vt.l.
sciāt cūcti.C.de pba.c.in lr̄is.de
testib.τ.c.lz clamor.eo.tit.τ tunc
p fugā nō fit plena pbatio:sz nec
semiplena:sed q̄lis qualis p̄sum
ptio siue suspitio vt.l.lege corne
lia.ff.ad sylla.τ.l.j.C.de rap.vg.τ
τ ibi Cyn.Bald.Sali.hoc idē te
nēt τ Bal.in.l.j.i.v.col.C.de ser.
8 fug.¶ †Cōclusio ergo regularis
sit ista qd quotiescunq fuga non
inducitur vt delictū pricipaliter:
sed ad probationem alterius cri
minis ad qd probandū req̄runt̄
ordinarie pbationes vt.l.j.,C.de
rapt.virg.τ.l.fi.C.de pba.c.i lr̄is
de testi.τ tūc fuga nō facit plenā
neq semiplenā pbationē:sz facit
quādā suspitionē.d.l.j.C.de rapt.
virg.τ.l.in lege cornelia.ff.ad syl
lan.τ Bar.in.l.fi.ff.de questi.τ p
ea que diximus.s.τ notāt moder.
practici in eor tract.mal.de qbus
late meminimus supra in tit.de q̄stio.
9 τ tor.q.iij.in.i indiciorū.¶ †Que
q̄dē ↄclusio fallit primo in oibus
officialibus publicis siue sint of
ficiales qui presunt iustitie siue p̄
sunt administrationi vt in aut.
de collatio.§.sup hoc.τ.l.iij.C.de
exacto.tribu.lib.x.q̄ si ti tpe sin
dicatus vel quo reddere debent
rōnē administrationis sue aufu
gerit de loco in quo officiū gesse
rūt illor fuga facit semiplenā p
bationē regulariter vt.d.aut.de
colla.§.sub hoc τ.§.si quis aūt.τ
in aut.vt iudi.sin.quo.suffr.§.ne
cessitatē.τ in aut.de exhib.re.§.si
vero etiā q̄dā ita qd p̄cedente fu
ga huiōi actor ei9 aduersari9 nō
cogit̄ facere alias pbationes:de
his q̄ petit sz solo eius iuramēto
stat̄ quo iūcto dicū fuga officialis
inducit̄ plena pbatio vt in.d.iu
10 ribus.¶ †Qñq vero inducit̄

plena probatio criminis contra
reū propter odiū fuge vt est casus
in.l.si apparitor.C.de coartal.li.
xij.vbi dicitur qd si apparitor pē
dente iudicio ꝫ ipsum tpe sindica
tus sine reddende administratio
nis aufugerit iudex dz cōtra ipm
emittere edictū peremptoriū vt cō
pareat ad se defendēdū:quo non
ꝯparēte poterit ferre sniaz ꝫ ipm
etiā absentē.ꝛ nota qd ibi est ca
sus singularis qd in cā criminali
fertur snia ꝫ absentē ꝛ cōtumacē
ꝛ fuga hr̄ p plena ꝓbatiōe cuius
ꝯtrariū disponit de iure cōi.l.absen
tē.ff.de pen.ꝛ.l.j.ꝛ fi.ff.de requi.
re.ꝛ.l.i.l.cornelia.ff.ad sylla.ꝛ.l.j.
11 C.de rap.virg.cū silibus.¶ †Qñ
ꝗ autem nō cōtra ipm fugientē.
sz ꝯtra aliū.s.receptatorē hūc fu
gitiuū ex fuga p̄dicta inducit ple
na ꝓbatio:vt.l.consiliarios.C.de
assesso.ꝛ ibi Bar.ꝛ.l.iij.C.de exa
12 cto.tribu.lib.x.¶ †Scdo fallit in
ꝗ fractis carceribus cū conspira
tiōe aufugit cuius fuga plenā fa
cit ꝓbationē ꝫ ipm vt.l.in eos.ff.
de cust.reo.ꝛ latius declarabitur.
13 j.eo loco suo.¶ †Hec tñ exceptio
siue fallētia prior limitatur pluri
bus modis vt nō ꝓcedat ꝛ primo
qñ ꝗs aufugit animo reuertendi:
ꝛ deinde reuersus fuit spōte:quia
non subiicitur penis p̄dictis:nec
fuga inducit ꝓbationē ꝫ ipm isto
casu:vt.d.l.desertorē.§.f.ꝛ ibi glo.
ff.de re mili.ꝛ.d.l.ꝗs sit fugitiuus.
in prin.ꝛ.§.apud labeonem.et ibi
Bar.ff.de edil edic.Sz qualiter
probabit qd habebat aium reuer
tendi.dic quod p testes.qz forsan
anteꝗ̄ fugeret declarauit animū
suū coram testibus ꝙ discedebat
animo reuertēdi iura no.p Bar.
in.l.j.§.si quis ipsi pretori.ff.de
oper.no.nūc.si vero per testes id
ꝓbari nō pōt considerat cōditio
psone an sit nobilis honesta ꝛ le
galis vel potiꝰ vilis ꝛ suspecta ꝛ
fm illius conditionē iudicare fu
gā:vt.l.nō oēs.§.a barbaris.ff.de
14 re mili.†itē attendit an sit diutur
na vel breuis absentia:quia si ci
to reuersus fuerit p̄sumit ꝙ aufu
gerit aio reuertēdi ꝓut reuersus
fuit:aut diu stetit absens ꝛ p̄sumi
tur ꝙ aio fugiēdi ꝛ nō reuertendi
recesserit.d.l.desertorē.§.emāsor.
ꝛ ibi gl.ꝛ Bar.q hoc bene notāt.
ꝛ.d.l.ꝗs sit fugitiuus.in princi.et
idē tz Bal.in.l.j.i.x.col.C.de ser.
15 fugi.¶ †Secūdo limitatur vt nō
procedat qñ quis aufugeret aut
latitaret cautꝰ in domo nō eūdo
p vrbē nec apparēdo in publicū
post formatā inꝗsitionē:aut post
ꝙ̄ curia cepit cōtra ipm ꝓcedere
qz iuste timet ꝗ timet psecutionē
curie:ita not.dicit Bar.arg.illiꝰ
text.in.l.j.in fin.ff.de bon.cor.qui
ant.sen.ꝛc.vbi dicit qd fuga aut
latitatio isto casu quod nō fieret
si adhuc nulla esset formata inꝗ
sitio vel accusatio:vel anteꝗ̄ cu
ria cepisset ꝫ ipz ꝓcedere:qz si tūc
aufugeret fuga illa faceret indiciū
ꝯtra ipsum aut saltim induceret
suspitio:vt.l.lege cornelia.ff.ad
sylla.rō est qz isto casu nō ex alia
cā quā ꝓpria criminis cōscientia
aufugisse p̄sumit:ita dicit Bar.i
d.l.j.quā doctrinā diligēter nota:
qz nō reperi alibi ꝛ est magni effe
ctus:cuiꝰ.l.arg.dixerunt quidā.
16 †Quod reꝰ qui iurauit sup inꝗsi
tiōe dicere veritatē ꝛ postea dixit
mēdaciū vt saluaret vitā:qz nega
uit oia ꝯtēta i ea vera esse ꝙlicite
potuit hoc facere vt mortē euita
ret.qz iura permittūt vnicuiꝙ vi

tam z sanguinē ꝓpriū quouis mō
redimere z nō tenebit de piurio:
vt not.in.d.l.J.ff.de bon.coꝛ.zc.vi
de Alex.in apostil.Bart.in.d.l.J.
in fi.vbi dicit, ita fuisse cōsultum
per plures ꝑitos doc.predicta tñ
intellige esse vera qñ est crimē ta
le ex q̄ venit imponēda pena san
guinis vt.l.trāsigere.z qđ ibi no.
gl.z Bal.C.de transac.z.d.l.J.ff.
17 de bon.coꝛ.zc.¶†Tertio limitat
predicta exceptio qñ cōstabat qđ
q̄s debeat capi de facto.qꝛ tunc
lꝫ aufugere z euitare violētiā fa
cti:z tunc fuga ꝑdicta nō operat
aliquid ꝯtra ipsum:ita dicit dñs
And.de iser.in constit.regni.c.vt
ꝑticipatio vt refert z seqt.d.Par.
de put.i trac.sin.i.c.an iudex fol.
18 52.i.ij.col.i vol.inco.¶†Quarto
limitatur vt non noceat fuga qñ
quis aufugit ꝑñtiam seuientis iu
dicis q̄ cōsueuit esse multū crude
lis cū subditis suis z in quo plus
seuitie q̄ iustitie repit inesse.iste
eñi dꝛ iustus timoꝛ: fuga isto ca
su dꝛ esse facta ex iusta cā:ita dicit
idē And.de iser.i ꝯsti.reg.i.c.grā
dis z.c.penā eoꝛ z.d.Luc.de pen
na in.l.si coloni.C.de agri.z cēsi.
lib.xij.vbi dicit quod si q̄s timet
seuitiā impij iudicis in quo nulla
est iustitia:sed tota crudelitas au
fugeret ex curia in qua tenebatur
aut custodiebat detētus nō debet
19 hēri ꝓ cōfesso:† qꝛ de malo iudi
ce malū ꝑsumēdū est.l.si q̄s p im
ꝑssionē.C.qđ met.cau.arg.l.non
oēs.§.a barbaris.ff.de re milit.ꝓ
quo facit etiā qđ no.Bart.in.d.l.
J.§.si q̄s ipsi ꝑtori.ff.de opis no.
nun.vbi dicit qđ ille q̄ oino aut
ꝓbabiliter timet penā iudicis:du
bitās ne cōtra ipꝫ nimiū inseuiat
actus ille qui fiendus erat coꝛam
iudice sufficit si fiat coꝛam vicinis
aut amicis.idē tꝫ.Par.de put.in
d.su.trac.sindi.in.d.c.an iudex q̄
demū offert bonā cautelā officia
li cuius fuga faceret probationē
contra ipsum:vt quotiescūqꝫ vide
ret officiales sindicatoꝛes sibi ini
micos z suspectos iter arripiat ad
superioꝛē cū ꝓtestatione qđ nō in
tēdit ꝑ illū recessum arripere fu
gā vt fugiat iustitiā:sed accedere.
ad superioꝛem vt audiatur in cā
20 sua pro iustitia sine suspitione. †
nā qui arripit iter ad superioꝛem
vr appellare:z accessus ille loco
appellationis habet ꝑ in Hosti.in
c.vt debitus.de app.d quo Bal.
dixit esse tex.in.l.sed si per ꝑtoꝛes.
§.fin.ff.ex quib.cau.maio.z aliqd
ꝑ Bart.in.d.l.J.§.si q̄s ipsi ꝑtori.
21 de ope.no.nun.¶†Sequit nunc
secunda exceptio declaranda qñ
fuga fit ex carcerib9:quo casu fu
ga facit plenā ꝓbationem:vt.s.
diximus imo facit fugiētē hēri ꝓ
confesso crimen illud ꝓ quo deti
nebatur.l.in eos.ff.de custo.reo.
adeo q̄ iudex poterit ferre sniam
ꝯ fugientē ac si fuisset vere cōfes
sus in iudicio etiā qđ sit absens.
ita sentit gl.z Bar.in.d.l.in eos.
vt sequit ꝯfessiōis effect9 z est tex.
in.l.si apparitoꝛ.C.de coartal.li.
xij.qđ nota vt dixi.qꝛ est casus ex
ceptus ꝯ regulā iuris cōis vt ab
sens ꝓ crimine dānari possit.d.l.
absentem.ff.de pen.cū similibus.
¶Quod dictum amplia vt ꝓce
dat etiā in fugiēte ex aliq̄ camera
vel ex palatio Potestatis in quo
detinebat sub custodia.ita tenen
dū est arg.illius tex.d.l.in eos.qꝛ
loca ipsa siue palatiū dꝛ eē carcer
qñ q̄s detinet in eo dē mandato
iudicis:vt est tex.z ibi notāt doc.i

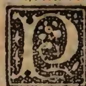
l.s.ff.de cust.reo.vide Joã.and.in addi.ad Specul.in tit.de psump.
22 §.spẽs.ver.violenta. ¶ †Ubi vult quod etiam arrestatus in ciuitate aut palatio p crimine si fugit in arresto habeat p cõfesso.videip3 q̃ copiose narrat istã materiã i.d.
23 additione. ¶ †Qui q̃rit an.sit necesse dcõs fugitiuos citare ad seu tẽtiã q̃n sunt absentes.7 cõcludit demũ q nõ 3 quẽ v̄r esse tex.i.d. l.si apparitor.C.de coartal.li.xij). vbi absens p fugã citand9 est ad sniã3 edicto pemptorio vt.s.certũ terminũ ɔpareat:quo elapso 7 nõ comparente iudex poterit ferre sniam 3 absentẽ 7 hoc v̄r esse magis tutũ p snia vt per edictũ saltim citent vt.l.properãdũ.C.de iudi.q̃d tz etiã glos.in.d.l.si apparitor.io cogita. ¶ Hec ẽt exceptio recipit nonnullas limitationes.7 pu.vt nõ procedat q̃n q̃s esset in carceratus p inquisitione gñali s3 solũ q̃n ex spãli inquisitiõe 7 p certo crimine.ita singulariter limitat Bal.d.l.in eos.in ɔs.ccxxx. pmo li.q̃d icipit pmn9 q̃ois articulus:vbi d̃t.d.l.i eos ita d̃re intelligi s̃m q̃d refert Jo.and.in.d.addi.de qua.s. ¶ Secundo limitat vt nõ pcedat.d.l.in eos.nisi fuga ipsa facta fuerit cum conspiratione pu9 habita in carcerib9 cũ sociis hoc mõ habet p ɔfesso alias nõ vt dicit Bal.i.d.consil.ccxxx. ¶ Tertio limitat vt nõ pcedat illa dispositio nisi q̃n interuenit fractura carcerũ al's si sine fractura aufugissent,quia exiuerint per fenestras aut p ostium.vt quia inuenerunt ostium apertũ vt latius.s. dicet nõ hẽrent p ɔfessis.ita lĩmitat Bal.d.l.penul.i.d.ɔsi.q̃ dicit ita tenet Guil.de cun.in.l.succurritur.ff.ex q̃b.cau.maio.idẽ tenet Bal.in.l.i.bõe fidei.i.x.col.C.de
24 iur.iu.† vbi dicit ẽt q fuga incarcerati nõ probat 3 ptãtem vel iudicẽ seu officialẽ. ¶ Quarto limitat vt nõ habeat locũ i eo q̃ aufugit aio reuertẽdi 7 deide spõte reuersus fuerit.q2 ille nõ habet pro ɔfesso nec icurrit penas de quib9 i.d.l.i eos.q̃uo aũt 7 qualr cognoscat q fugiẽs habuerit aim̃ reuertẽdi satis plene dictũ fuit.s.eo in precedẽti.excep.in prima fallen.
25 ¶ †Quarto limitat.d.l.in eos.vt nõ pcedat q̃n fugiẽs iuenit ostiũ carceris apertũ.ita notanter declarauit Ange.illũ tex.in.l.verũ. la.ij.ff.de fur.7 in.l.j.ff.de effrac. s̃m q̃d refert idem Joã.and.in.d. apost.de qua.s.7 vide aliã apost. ad Barto.in.l.ij.ff.de bon.cor.7c.
26 ¶ †Quinto limita vt nõ hẽat locũ.d.l.in eos.q̃n q̃s aufugit de licẽtia custodis:q2 i tõ casu tenebit custos 7 nõ ipse fugiẽs.ita tenuit Guil.de cu.i.l.quoties.C.d̃ exac. trib.lib.x.7 Bal.in.l.ad cõmẽtariẽses.co.ti.vide Jo.and.in.d.addi.7 facit tex.optim9 in.l.cõsilia-
27 rios.C.de assess. ¶ †Sexto limita vt dũtaxat hẽat locũ i eo q̃ aufugit ex publicis carcerib9 nõ aũt i eo q̃ ex puatis carcerib9 aufugeret.ita dicit Guil.de cun.i.d.l.succurrit.Bal.etiã ibi s̃m q̃d refert Jas.7 q̃dã alii mod.i.l.admonẽdi
28 sup gl.i v̄.fuga.ff.de iur.iu.† 7 notã q̃d publici carceres nõ solum dñr illi q̃ fortibus claudib9 apiũt 7 hñt ppetuos custodes:7 ex etiã dici p̃nt carcere publici aliq̃ alia camera i palatio ptãtis imo totũ palatiũ q̃n p̃tor vel index statueret alicui locum p carcere:q2 carcer public9 d̃r locus ordinatiõe 7

decreto iudicis deputat⁹ in quo
custodiat̃ ꝑsona sicut esset pala⸗
tiũ ꝑtãtes ars: vel alia domus vt
notãt doc. i. l. j. ff. de cust. reo. ⁊ idõ
si tyrãnus vel alia priuata perso⸗
na capet aliquẽ ⁊ violẽter deti∣ne
ret in aliq̃ arce vel etiã in carceri⸗
busq̃ solẽt esse publici nihilomi⸗
nus isto casu dñr carceres ꝑuati
q̃ destinati sunt ꝑ hoiẽ nullã hñ
tẽ iurisdictionẽ sup hoie capto vi
de Bal. in. d. l. succurrit. ⁊ Bar. ⁊
29 doc. i. l. ij. ff. de ꝑua. carce. ¶ †Sz
q̃ro qd si aliqs latitat ⁊ non appz
in publicũ ne capiat̃ an dicat̃ fu⸗
gere. dic q̃ nõ. ita dicit bal i. l. f.
i. iij. col. C. de edil. actio. cui ꝯcordat
dcm̃ Bar. in. l. f. i fi. ff. de bon. eoꝝ
30 ⁊c. i. ij. mẽbro sue distin. ¶ †Et qd
si mulier aufugit de carcerib⁹ cã
cuit. ĩde libidinis. dic q̃ nõ hẽt ꝑ
ꝯfessa fm bal. i. d. l. j. i. iij. col. ¶ Et
qd si aliqs fuit accusat⁹ q̃d ꝑdu⸗
xit falsum instrm ⁊ dũ ꝯ notariũ
q̃ de illo rogat⁹ fuerat ꝑcederet̃
de falso notari⁹ aufugit an fuga
notarij noceat pti ⁊ q̃ no. vid Jo.
31 and. i. d. addi. de q̃. ß. ¶ †Et nota
vnũ q̃d dixit gl. no. i aut. d exhib.
re. §. si vero etiã q̃d ã ybi dixit arg.
illius tex. q̃d si famulus aut serui⸗
tor aufugerit aut recesserit a dño
sine licentia quod omnia bona q̃
deficiũt in domo patroni ꝑsumũ
tur a dicto seruitore: fugiente fur⸗
32 to fuisse subtracta. ¶ †Post hec
q̃ro quid si vnus aufugit propter
multa debita ꝑ ipm̃ contracta q̃
timebat ad instantiã creditoꝝ in⸗
carcerari: deinde reuersus cũ oĩ⸗
bus vel maiori pte ꝯcordauit aut
poterit postea ꝑ aliquem ex illis
creditorib⁹ aut per alios credito
res posteriores rõe ꝑcedẽtis fuge
capi vt suspect⁹ de fuga. doc. i. d. l.
admonẽdi. i gl. ma. i v. fuga tenẽt
q̃ sic. vide lati⁹ ibi. pro quo facit
text. in. l. non oẽs. §. a barbaris. ff.
de re milit. ⁊ ꝑ hec sum expeditus
de ista mã fuge de qua vide late ꝑ
doc. maxime moder. in. d. l. admo
nẽdi. ⁊ quedã ꝑ Alex. in apostil. ad
Bartol. in. d. l. j. ff. de bon. eo. qui.
ant. sen. ⁊c. ⁊ in. l. in eos. ff. de cust.
reo. ⁊ Jo. and. i. addit. ad Specul.
in ti. de ꝑsum. §. species v. violẽta.

¶ De calumniatoribus.

¶ Summarium.

1 Actio calũniatoris an ⁊ q̃r
ꝯtra instigatorẽ criminis intẽtet̃.
2 Accusator querelãs instigator et
sollicitator cause criminalis tenẽ
tur de calũnia.
3 Reo absoluto inq̃rendũ est de ac
cusatoris aut delatoris consilio.
4 Calũniantium species sunt tres.
5 Calũniator: ꝑuaricator: ⁊ tergiuer
sator qualiter differant.
6 Crimẽ intentũ probans an dicat̃
calumniator.
7 Calumniator qua pena puniatur.
8 Senatusꝯsulti turpil. pena q̃ sit.
9 Accusator criminis nihil probãs
ꝑsumitur calũniosus: ⁊ vt calum⸗
niator punitur.
10 Instigãtes ⁊ sollicitãtes cãm cri⸗
minalẽ q̃ casu d calũnia teneant̃.
11 Calũnie ꝑsumptio in quibus ꝑso
nis locum non habeat.
12 Iudex ꝯ aliquẽ ꝑ viã inquisitiõis
ꝑcedẽs an nulla accedẽte proba⸗
tione teneatur de calumnia.

Ost carcerũ libera
tionẽ vtile est vide⸗
re de Calũniatorib⁹
qui falsas vel calũ⸗
niosas accusatiões
aut querelãs propo
nunt aduersus innocentes quali
ter de ipsorum calumnia cogno⸗

scali: & qb9 penis puniēdi sunt. p cuius facilio:i notitia breuiter figurabo casum. Titius a trib9 nocturno tpe insultat9 fuit & tribus vulneribus pcussus Sēproni9 q alᵹ ipsius titij inimic9 dicebatur hoc de cā vel pp aliās suspitiones captus & incarceratus fuit & instigante Gaio ↄsanguineo vel amico vulnerati ↄ Sēproniū processum fuit in cā et vsqꝫ ad rigorosum examē iclusiue:ꝫ q.r.d. Sēpronius in vitate istius criminis innocēs erat iste tñ fortis ad oēs paragonē quē cū iudex innocētē cognosceret absoluit & a carceribus liberauit: nihilominꝰ q.r.i.d. carcerib9 p plures dies stetit iclusus & magnas iiurias & expensas fecit & calūnia.d. Sēpronij pretendit se passum fuisse vellet proponere cōtra di. Gaium accusationē aut querelā calūnie. ¶ Queri
1 tur mō† quo iure & qua vita succurrit huic sempronio ↄ istū gaiū delatorē siue instigatorē? Rñd. qdā dixerūt qꝫ ↄ Gaiū pcedi nō pōt de calūnia: q: nō venit vt accusato: apertus nec se inscripsit ad penam tallionis & nulla acta in cā criminali facta fuerūt noīe suo: vt.l.fi.C.de accu.&.l.j.in pnc. ff.ad turpil.&.l.ij.C.q accus. non
2 pos. ¶ † In contrariū est veritas qꝫ imo nō solū accusato: sed & quilibet instigato: & sollicitato: cause criminalis siue sit public9 siue secretus qñcūqꝫ pcedat tenetur de calūnia.vt est tex.no.in.l.j. §.incidit.& ibi gl.&.Bar.ff.ad turpil.&.d.l.j.in prin.&.§. calūniari.
3 &.§.sed nō vtiqꝫ.eo.tit.vbi d: † qꝫ iudex reo absoluto tūc incipit de accusatoris aut delatoris cōsilio querere qua mente & quo aīo ad accusationē pcesserit:& si inuenerit illū calūniose & dolose ad accusationē ipsam pcessisse sufficit qꝫ pnūciet illū calūniasse Quis pena certā nō exprimat lex tñ irrogat penā.d.§.sed nō vtiqꝫ.v.nā si
4 qdem ¶ † Et pro facilio:i notitia ittꝰ materie pmitte qꝫ tres sunt spēs calūniantiū principalr: quidā eīn d: calūniato:.qdā preuaricato:.alij vero tergiuersato:.
5 ¶ † Calūniato: est q scienter & dolose falsa crimina pponit in accusatione vel inquisitione. ¶ Preuaricato: vō est q vera crimina dissimulat. ¶ Tergiuersato: aūt est q in vniuersum ab accusatiōe recedit: vt not.in.l.j.in prin.in ver. calūniari.ff.ad turpil. his sic presuppositis deuenio ad qōnem.
6 ¶ † Quero an eo ipso qꝫ qs non pbauit crimē qꝫ intēdit dicat calūniasse: ita qꝫ de calūnia ↄdēnari possit. quidā dixerūt qꝫ nō: q: si iudex pnūciat in cā calūnie ↄ accusatorē & reliquos nō pbās per ista vba ñ d: esse ↄdēnat9 d calūnia: ꝫ poti9 absolut9 ibi dñ dicit pepcit ei &c. si vō pnūciauerit calumniatus es eo ipso incidit in turpilianū.d.§.sed nō vtiqꝫ.v.nā siquidem. ¶ Sed ↄ pdicta facit tex.in.l.j.§.j.C.de aduo.diuer. iudicio.vbi d: q eo ipso qꝫ qs defecit in pbatione d: calūniasse & vt calūniato: ↄdēnari poterit pena
7 calūnie. ¶ † Que calumniātis pena est si situdo supplicij vt est glo in.d.l.j.C.de aduo.&c.& ibi bart.
8 ¶ † Pena vō senatuscōsulti turpilliani est quqꝫ librar auri fisco applicādarū: vt.l.iij.§.fi.ff.de preuari.& ibi gl.ad ↄtrariū.§. fortunatū. ita rñdet qꝫ reperiunt qdā psone q compelluntᵹ aliqua iusta decā ad

accusandū: quar qdā sunt q rōne sanguinis vt vēdicēt necē defuncti sicut infr q agit d morte filij: vt l.inf.C.de calū.z.j.dicet. itē vxor de morte viri z ecōtra pr de morte filij z ecōuerso.l.calūniātes.C.eo.tit.z no.in.d.l.infr.z p glo.in.l.athletas.§.pen.in v.ex vtraqz.ff.de his q not.isa.qdā sunt q rōne officij cpellunt ad accusandū vt sunt tutores: curatores z fisci: vt l.ij.C.q accu.nō pos.z.l.clari9 dicem9.quotiescūqz enī sunt hmōi psone excepte q veniūt ad accusandū ex quadā necessitate r dixim9 ille excusant a psumpta calūnia: z iō eo ipso qd nō pbauerint nō dr calūniasse: sed poti9 psumunt errasse: z iusto errore ducti fuisse nisi expsse pbet cūū qd dolose z malitiose venerint ad accusādū: z iō in istis psonis qsi pnunciatū fuit nō pbasti iudex pepcit ei qr iura psumūt in eis qd poti9 iusto errore z iusta de cā moti fuerint ad accusandū q dolose: vt.s.dixi mus z pbat in.d.l.inf.C.de calū.z.d.l.ij.C.q accus.nō pos.z ita intelligit tex.in.d.l.j.§.sed nō vtiqz.ff.ad turpil.z qd ibi not.Bar.ita etiā itelligit glo.illū ter.i.l.athletas.§.pen.in v.vtraqz.ff.de his q no infa.qr tex.j.d.l.j.ff.ad turpil.loquit in psonis exceptis.tex.vero in.d.l.j.C.de aduo.diuer.iudi. loquitur regulr in psonis priuatis z nō exceptis in qbus pcedit

9 alia regula. qd eo ipso qd qs non pbat vr calūniari z ira psumūt illū calūniasse z de calūnia cōdēnari poterit nisi euidēter pbauerit q aliqua iusta de cā mot9 fuerit ad accusandū q posset ipm excusare ab illa psumpta calūnia: et iō bene dicit Bar.in.d.l.j.in pn.ff.ad turp.q iudex dz statuere terminū huic reo.J.quē pbet q habuerit iustā cām agēdi: intra quē nisi pbauerit poterit merito de calūnia cōdēnari iuxta terminos d.l.j.C.de aduo z c.z qd ibi no.gl.z Bar.ad ppositū igit qōnis.nr̄e dico aut iste Semproni9 est de psonis exceptis q aliq necessitate cōpellunt ad accusandum: z deficiēs in pbatiōe non presumit calumniator siue calūniasse: aut nō erat de illis psonis z in dubio crimine nō pbato presumit calumniasse z poterit iudex sibi statuere terminū ad se purgādū aduersus illā psumptionē itra quē nisi se purgauerit poterit vt calūniator cōdēnari p ea q.s.dixim9.vide Bar.i.d.l.j.§.incidit.z.l.in senatus.§.an ad eos.ff. ad turpill.

¶ Et ideo vt clarior hēat notitia de pmissis distingue sic. Aut processum fuit in cā criminis p viam accusationis via ordinaria: z accusatus isto casu si est innocēs tutus erit z poterit iure merito vindicare oēm iniuriā q sibi inferretur in cā: qr accusator nō auditur nisi pri9 se inscribat ad penā talionis: vt.l.fi.C.de accusa.z.l.j.in princi.ff.ad turpil.z nisi pstiterit etiā idoneā cautionē de psequendo litē vsqz ad finē z in euentum succūbentie de reficiendis expensis: vt.d.l.iij.C.qui accu.non pos.

¶ Et vtinā ordo iste seruaret hodie in oib9 causis criminalib9 vt isti etiā instigatores z sollicitatores ita facerēt qsi pcedit p viam inqsitionis: qr nō orirentur quotidie tot pauperū innocentiū clamores z querele q post multa dāna z opprobria grauesqz iniurias qs sepi9 patiūt nō cogerēt mul-

tas tolerare & dāna quam plurima indebite sustinere: & cauti⁹ discerēt viri maligni alioȝ crimina tū falsa tū simulata in iudiciū pponere & in alienis calamitatib⁹ glām iuxta illō pꝛouer. xvij. c. mal⁹ obedit lingue iniq̄ & fallax obtēperat labiis mēdacib⁹: q̄ despicit pauperē exprobat factori ei⁹ & q̄ i ruina letaꝛ alteri⁹ nō erit impunit⁹. & xiij. dī. Risus doloꝛe miscebiꝛ: & extrema gaudij luct⁹ occupat. Quādoq; vero pcediꝛ p viā iqsitiōis & tūc aut p modū qrele & desistēs i pbatiōe an cēseaꝛ i dubio calūniasse recurrēdū erit ad illā distinctionē de q̄. s. aut erat de psonis exceptis aut nō & dic vt. s. pxime dixim⁹: qō autē teneaꝛ de calūnia qn̄ ↄstat ipm calūniasse vel incidat i penā senatuscōsulti turpilliani nemini dubiū est. l. j. §. incidit. & ibi glo. & l. in senatus. §. an ad eos. & ibi bar. ff. ad turp.

10 & diximus sitr supra eo. ¶ Item dōm est de instigatoꝛe et illo qui sollicitat in cā ↄtra aliquē vt illo deficiēte in pbatione nō euadat calūniātis penas vt est casus in d. l. j. §. icidit. & ibi Bar. ff. ad tur pil. & l. in senat⁹. §. an ad eos. eo. tit. vbi ppꝛie loqtur qn̄ pcediꝛ in crimine via extraordinaria p inquisitionē.

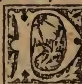
11 † Aut pcediꝛ ad instā tiā fisci vł illi⁹ pcuratoris: & qdā dixerūt q̄ ille i dubio excusaꝛ a p̄sumpta calūnia pp necessitatem officij sicut tutoꝛ curatoꝛ & alij similes de qb⁹. s. i. d. l. ij. C. q̄ accu. nō pos. sed si appareret de illius calūnia qō dolose & calumniose egit nō euitabit penas predictas vt. d. l. i senat⁹. §. an ad eos. et ibi Bar. ff. eo. ti. vbi loquiꝛ ēt de indi ce q̄ teneꝛ de calūnia qn̄ dolose & calūniose egit ↄtra reū. ad q̄ faciūt notata p Bar. in. l. si postula uerit. §. fi. ff. de adul. vbi si pcuratoꝛ fisci fecit toꝛqri seruū alienū nullam hn̄s cām ex qua toꝛtura seru⁹ deterioꝛat⁹ fuit dr ibi q̄ fiscus & pꝛocuratoꝛ tenētur ad esti mationē serui ipsi dn̄o & ad oīa dā na que occasione p̄dicta passus fuerit: vide ibi & vide Gandi. in trac. mal. i ti. qualiter cognos. de malef. per denunci. & j. pꝛoxime dicam. ¶ Qn̄q; proceditur ad de nunciā officialis publici put sūt Bonon̄. ex forma statutoȝ i ciui tate officialis quidā q̄ dnr magi strales & i qualibet capella depu tatur vn⁹ in comitatu vero sunt massarij siue saltuarij i qualibet villa siue cōi & isti tenenꝛ denunciare curie oīa maleficia q̄ fiūt in sua capella vel in suo cōi respecti ue: queriꝛ modo si aliqua denunciatio per officialem facta fuerit contra aliquē de crimine non ve ro & sic iniusta & mendosa an ille denunciatoꝛ teneaꝛ de calūnia & incidat in turpillianū. dic aut cō stat de illius calūnia & doloꝛ: & nul li dubiū est qō teneꝛ vt. l. in senatus. §. an. ad eos. & qō ibi nō. bar. ff. ad turpil. aut constat de illius innocentia: qꝛ deceptus fuit seu aliqua alia iusta causa & nō teneꝛ vt. d. l. j. in pꝛinci. & §. sed nō vtiq;. ff. ad turpil. aut sumus in dubio & excusatur rōne offici] a pꝛesum pta calūnia: qꝛ quicqd facit illud agit ex necessitate officij. l. ij. C. q̄ accu. non pos. l. ij. §. si publico. et ibi Bar. ff. de adul. & d. l. j. §. sed nō vtiq;. fm Bar. ibi. & Bart. in l. in senatus. §. an ad eos. in fine. eo. tit. vbi expresse ponit casum. & ita decidit q̄ maxime est verum

quando aliqua precedebāt indicia: secus si nulla: q2: tunc nō enitaret aliqualē infamiā saltim facti. vt. l. ob hec v̄ba: ꝛ qđ ibi not.
12 ff. de infami. ¶ †Quñq3 aūt inquisitio reperitur formata per iudicē ex mero officio ꝛ ex illo mero officio proceditur in causa nemine querelante vel instigante: ꝛ isto casu crimine non probato querit an iudex incidat in turpillianū ꝛ teneatur vt calūniator: breuiter dicas aut cōstat qđ iudex ꝓcessit nimis animose ꝛ dolose in cā nullis vel leuissimis ꝛ inanibus indicijs precedentib9 ꝛ nulli dubiū est quod tenet de calūnia ꝛ incidit in turpillianum ꝛ patitur oēs penas ac si esset mere priuat9 quādo ꝯstat de dolo ipsi9. ita dicit expresse Bar. in. d. l. infenat9. §. an ad eos. ff. ad turpil. aut cōstat de eius bona iustitia ꝛ q̄ ex iusta et rationabili causa motus fuit ad inquisitionē ꝛ ꝓcessum ꝯtra inquisitū ꝓpter multa indicia q̄ cōtra ipsum aderāt: ꝛ nō tenebit de calumnia imo p̄sumptio iuris erit ꝓ eo qđ mot9 fuerit ad litē zelo iustitie ꝓut ipse tenet ꝛ nō ꝓpter calūniam. d. l. ij. §. si publico. ff. de adult. l. ij. C. qui accu. nō pos. et. l. cōgruit. ꝛ. l. obseruādū. ff. de offi. presi. aut sum9 in dubio ꝛ isto casu similiter poti9 presumit q̄ zelo iustitie q̄ dolo ꝛ calūnia ꝓcesserit in causa ꝛ q̄ fecerit ꝓpter necessitatē officij. d. l. ij. C. qui accu. non pos. ꝛ. l. ij. §. si publico. ff. de adult. ꝛ not. Barto. in. d. §. an ad eos. ꝛ Bar. Bal. ꝛ doc. in. l. j. C. de pe. iud. qui male iudi. Alex. in l. j. ff. de iuris. om. iud. qđ maxime presumendū est attēta conditiōe persone ipsius iudicis. l. non oēs §. a barbaris. ff. de re milita. ꝛ attenta etiā cōditiōe ꝑsone inquisite ꝛ natura cause: ꝛ attenta etiā qualitate indicioꝝ iuxta not. in l. respiciendū. §. delinquūt. ff. de pen. ꝛ. l. aut facta. eo. tit. cū multis similibus. ¶ Et nota inquātū dixim9. §. quod calūnie pena est similitudo supplicij criminis obiecti. d. l. j. ꝛ ibi glo. C. de aduo. diuer. iudi. hoc est verum in iudicijs criminalib9 ordinarijs. Secus autē erit in extraordinarijs: q2 in illis calūniosus puniendus erit ꝓ motu iudicis: itē dicit glo. quā sequit Bart. i. d. l. j. §. sed nō vtiq3. in fi. ff. ad turpil. ¶ Quomodo aūt ꝛ qualiter ꝓbet calūnia ꝛ qualiter ꝓcedat in causa calūnie: ꝛ q̄ ꝓbatiōes requirunt ꝛ multa alia circa istā materiā: videlate Bar. in. d. l. j. in ꝑn. ff. ad turpil.

¶ De expēsis dānis ꝛ interesse.

¶ Summarium.

1 Reo innocenti quibus modis ꝓuideatur.
2 Cōdēnatio expēsarū fit in causis criminalib9 qualitercūq3 ꝓcedat.
3 Iudex maleficioꝝ an cognoscat de causis ciuilibus
4 Reus absolutus an omissa calūnia poterit agere dūtaxat ad expensas quas fecit.

1 Ostremo vidēdū est† qb9 modis ꝓuideat reo inocēti vt releuet indēnis a tot dānis expēsis ꝛ interesse q̄ passus fuit i dicta incarceratiōe ꝛ cāe ꝓsecutiōe vsq3 ad finē circa q̄ repetēdus esset casus supra figuratus in tit. primo p̄cedēti ꝛ successiue oēs distinctiōes ꝛ mēbra q̄ ibi posuim9 hic inserēda essent q̄ tamē

BIBLIOTECA NAZ. ROMA

causa breuitatis obmitto. ¶ Cõclusio ergo sit ista qd in omnib9 casibus in quib9 accusator delator instigator querelãs procurator fisci aut sindicus qui denũciauit vel ipsemet iudex notat̃ ꝛ cõdemnatur de calũnia in omnib9 illis casibus instãte reo innocẽte p oterit iudex cõdemnare reũ calũniantem in expensis vt expresse ꝛ notabiliter tenet Bar.in.d.l.ij.i prin. in fin.cõmẽti.ff.ad turpil. q̃ post quorundã doc.opi.q̃ tenebãt cõtrarium illis confutatis cõcludit
2 †quod in omnib9 causis criminalibus siue processum fuerit per accusationẽ siue p inquisitionez: aut alio quouis modo fieri debet parte petente condẽnatio expensarum sicut in causis ciuilibus de quibus dicit esse casum in.l.fina. secundũ vnam lec.C.de fruc.ꝛ lit. expens.circa que vide lati9 ibi p cum.Que quidem expense peti poterunt aut officio iudicis nobili humiliter implorato antequam feratur sententia absolutionis vt vnico cõtextu feratur super vtroque: aut iure actionis intentando nouũ iudiciũ:vt dicit bart. in.d. l.ij.in princ.vbi vide lati9 dicta p cum:ꝛ pbat tex.in.l.iij.C.qui accu.non poss.in fin.ꝛ.l. interdũ. §. qui furem.ff.de furt.ꝛ ibi Bar.q̃
3 dicit.†nota quod licet iudex maleficiorũ no possit cognoscere de causis ciuilibus est verum princi paliter incidẽter tamẽ bene poterit cognoscere causas que descendũt ex crimine sicut est restitutio rei furto subtracte:item expensas factas in causa poterit illas cognoscere ꝛ reũ in eis cõdẽnare ꝛ taxare:vt dicit ibi Bar.et vide Bar.in.l.si postulauerit. §. fi.ff.de adult.vbi dicit qd ibi est quasi casus q in causis criminalibus victus victori condemnat̃ in expen.vide Inno.in.c.cũ oporteat.i fine magne glo.de accusa. et per Abb.ꝛ cano. in.c. calũnia. extra de pen. ¶ †Sed quero an 4
reus absolutus poterit agere ad expẽsas dũtaxat quas fecit ꝛ obmittere causaz calũnie.credo qd sic: quia iste sunt cause separate secundum qd dicit Bart.in.d.l. pri.in princi.ff.ad turpil. tamen ad hoc vt possit obtinere sniam in cã expensarum oportet quod probetur calumnia accusatoris qua probata iudex poterit ex officio suo ipsum punire de calũnia vt.l.iij.C.qui accu.nõ poss.ꝛ hoc idem videt̃ esse de mẽte Bart.in d.l.j.in prin.in vlt.q.ff.ad turpil. Laus Deo beateque glorioſe virgini Marie gratie immortales.

Finis.

Pomp.Mut placen.ad Lectorẽ.

Surgebant hominum fraudes: fera bella:furorque:
Jurgia:ꝛ impietas:omne genus vitij.
Non tulit hec Paulus: sed quonam digna libello hoc:
Quecque forent docuit crimina supplicio.

¶ Hoc excellẽs opus D. Pauli Grilland. nuper emendatum et Summarijs:necnon copioso Indice locupletatũ Lugduni anno Christiane salutis .M.D. xlv. mẽsis Januarij.die.xij.

Regestum.
A B C D E F G H I K L M N O P Q. Omnes sũt quaterni.

BIBLIOTECA NAZ.
ROMA
VITTORIO EMANUELE

